7/7/1962

S. 1301 A

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

ACTA
PHYSICO-MEDICA
ACADEMIAE CAESAREAE
NATVRAE CVRIOSORVM
J. G. Pintz. sc.

ACTA
PHYSICO-MEDICA
ACADEMIÆ CÆSAREÆ
LEOPOLDINO-CAROLINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
exhibentia

EPHEMERIDES

sive

OBSERVATIONES HISTORIAS
ET EXPERIMENTA
a

CELEBERRIMIS GERMANIÆ
ET EXTERARUM REGIONUM
VIRIS

habita & communicata,
singulari studio
collecta.

VOLUMEN PRIMUM

cum APPENDICE

&

PRIVILEGIO SACRAE CÆSAREAE MAJESTATIS.

NORIMBERGÆ,
Prostat in Officina W. M. ENDTERIANA, & apud
JULIUM ARNOLDUM ENGELBRECHT.
Typis JOHANNIS ERNESTI ADELBULNERI An. MDCCXXVII.

BRITISH
NATURAL

CAROLO
A DEO DATO
IMPERATORUM CÆSARUM
MAXIMO
PIO FELICI SEMPER AUGUSTO
GERMANIAE HISPANIAE
INDIARUM HUNGARIAE BOHEMIAE
CASTILIAE LEGIONIS ARAGONIAE
SICILIAE UTRIUSQUE HIEROSOLYMORUM
NAVARRAE DALMATIAE
CROATIAE
SCLAVONIAE BULGARIAE
BOSNIAE SERVIAE
ET
RASCIAE
REGI

ARCHIDVCI AVSTRIAE

DVCI

BVRGVNDIAE BRABANTIAE
MEDIOLANI STIRIAE CARINTHIAE
CARNIOLAE
AC
LVXEMBVRGI

VIRTEMBERGAE ET VTRIVSQVE
SILESIAE

PRINCIPI SVEVIAE

MARCHIONI BVLGARIAE
MORAVIAE ET LVSATIAE

COMITI PRINCIPALI
HABSPVRGI TYROLIS PFIRETARVM
KYBVRGI ET GORITIAE

PROVINCIALI ALSATIAE
COMITI FLANDRIAE

DOMINO MARCHIAE VENEDICAE
PORTENAVIAE
ET
SALINARVM

ET QVAE SVNT RELIQVA

AUGUSTISSIME IMPERATOR.

AEgyptios olim, ne unquam ſcientiae ſuae hieroglyphicae memoria excideret, in operoſis Obeliſcorum Pyramidumque molibus, tum & apparatiſſimis templorum valvis, ſymbolorum ſuorum monumenta conſecrare ſolitos fuiſſe, hiſtoriâ temporum teſte & vetuſtatis nuncia accepimus. Naturae Curioſorum Academia, quae Obſervationum, experimentorum & inventorum notabilium in novum volumen collegit ſeriem, non in Aeſculapii fano ſuſpendere, ſed ad CAESAREAE VESTRAE MAJESTATIS

Sacratiſſimum thronum humillimo deponere obſequio audet; eadem quippe, ſicuti ſub SUMMA CAESAREA GRATIA in hunc usque diem progreſſum & incrementum nacta eſt tantum non invidendum, ita & ab HAC futuram perennitatem ſibi certiſſima praeſumit ſpe, nec enim ipſius famam unquam oblivio ſupprimet, quamdiu ſub CAESAREAE MAJESTATIS CLEMENTIA ET TVTELA, veluti occulto arbor aevo ad optatiſſimum creverit faſtigium, ſub ILLA ſiquidem omnia ad immortalitatem literarum ſacra peraguntur, & literarum perpetuitate libertatis myſteria operantur. Felicia adeo noſtra tempora, ubi artes, diſciplinae & ſcientiae magis magisque excoluntur, praejudiciorum depoſita larva, autoritatumque ablatis praeſtigiis, nitidiſſima effulget veritatis facies, nec inanibus rationis deluſae figmentis, ſed infallibilibus demonſtrationes conſtant argumentis. Tantam autem fortunam, poſt Divinam Benignitatem, VESTRO AUGUSTISSIME CAESAR REGIMINI debemus, PIO, SAPIENTI, Palladis ſimul Aegide & Hermetis Caduceo armato & ornato, ut non poſſit non ſeculum noſtrum fauſtiſſimos omnium rerum ſucceſſus inde ſibi polliceri.

Friderici III. Caeſaris Symbolum fuiſſe legitur, Aquila Electa Juſte Omnia Vincet. Nos ab AQUILA, in CAESARIS INSIGNIBUS conſpicua, optimum capiemus augurium, Eandem rectaram imperio populos, ſubjectis parcituram, & ſuperbos debellaturam eſſe, aeque ac olim Athenienſis populus ſibi futurum promittebat, ut univerſo orbi imperaret, poſtquam ab oraculo

culo perceperat, se aquilam in nubibus, & reliquis avibus superiorem fore. Jam vero dum antehac depopulatarum regionum, urbium dirutarum, arcium expugnatarum, agrorum devastatorum, exundantium profuso sanguine camporum, tristis adhuc nos manet memoria, imminens adversitatum tempestas, bellicorum apparatuum gravitas, armorumque strepitus seriis nos precari precibus jubent, o utinam pax missa per orbem ferrea belligeri compescat limina Jani, & postibus augustis lauro nobilior quercus prætexatur, illaque victos hostes, hæc cives servatos ostentet.

Votorum igitur nostrorum summa est, ut supremus mundi Arbiter SACRÆ CÆSAREÆ MAIESTATI VESTRÆ porro pacatum Imperium, tranquillam REGNORVM AVITORVM possessionem, Cognationum Pactorumq;, qui cum Regibus intercedunt, uberrimos fructus, cæli astrorumque beneficos aspectus, gentium concordiam, terrarum fecunditatem, & cum primis Masculam Progeniem Aureæque stirpis Aureum Ramum in Austriacæ Domus columen & seculi delicium largiatur!

SACRAE CAESAREAE MAIESTATIS VESTRAE

humillimo obsequio devotissimi

Praeses, Director, Adjuncti & Collegae
ex ordine Naturæ Curiosorum Academicorum.

)( )(PRAE-

PRAEFATIO.

Bſervationum noſtrarum millenario, quas ab anno ſaeculi hujus duodecimo centuriatim collectas ediderамus, jam ante qvinqvennium colophon fuit impoſitus. Nunc ACTA haec Tuo, Lector Benevole, fauori commendamus, eodem filo poſthac telas induſtriae noſtrae contexturi, ſi vitam ac vires conceſſerit DEUS Soſpitator. Animus erat volumen haut paullo ceteris ſpiſſius nunc condere, cum apparatu eſſemus inſtructi obſervationum, quarum numerus ad quartam usque centuriam produceretur. Aſt vero cum Bibliopola neqvaqvam e re fore ſua putaret eam in molem opus exſurgere, cujus pretium repelleret magis emtores, qvam alliceret, obſecundandum vel invitis nobis fuit hujus deſiderio, & bona pars, quae reſtabat, tam obſervationum, quam opuſculorum appendici deſtinatorum, in forulos recondenda. Quod heic exponendum fuit, ne ſuccenſeant nobis Honoratiſſimi Collegae, quorum penſa noviſſime allata heic nondum comparent. Comparebunt haec, ſi DEUS votis annuerit, proxime, & novi Actorum tomi, quem paramus, auſpicia dabunt praeclara & luculenta. Valete Lectores & pronae noſtrae ad ſtudia veſtra voluntati oculis porro animisque favete.

CATA-

CATALOGUS

Dnn. Collegarum Academiæ Cæsareæ Leopoldino-Carolinæ Naturæ Curiosorum.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
1.	Dn. Dr. Johann. Laurent. Bausch, Suinf. Acad. Nat. Cur. Fundator & Præses I.	Jason.	Phys. Suinf.	1652.	1665. 17. Nov.
2.	Dn. Dr. Joh. Mich. Fehr, Kitting. Francus, A. N. C. Præses II.	Argonauta.	Phys. Suinf.	— —	1688. 15. Nov.
3	Dn. Dr. Georg. Balth. Metzger, Suinf.	Americus.	P. P. Tubing.	— —	1687. 9. Oct.
4.	Dn. Dr. Georg. Balthas. Wolfart, Suinf.	Alceus.	Pract. Suinf.	— —	1674. 31. Jan.
5.	Dn. Dr. Christoph. Keiling, Isleb.	Æson I.	Phys. ibid.	— —	1658.
6.	Dn. Dr. Valent. Andreas Möllenbrock, Erffurt.	Pegasus I.	P. P. Erffurt.	— —	1672.
7.	Dn. Dr. Georgius Horstius, Ulm.	— —	Phys. Ulm.	— —	1661. 31. Maji
8.	Dn. Dr. Joh. Pfautz, Ulm.	— —	Med. ibid.	— —	1674. 23. Maji
9.	Dn. Dr. Conrad. Theod. Lüncker, Marburg.	— —	P. P. Marburg.	— —	1660. 30. Dec.
10.	Dn. D. Joh. Dav. Wilhelmi, Baccharac.	— —	Pract. Bern.	— —	1671. 12. Oct.
11.	Dn. D. Andr. Wolffius, Jenens.	— —	Phys. Smalc.	1653.	1661. 12. Maji
12.	Dn. D. Joh. Martin. Uhlius, Suinf.	— —	Med. Sleus.	— —	1657.
13.	Dn. D. Alb. Conr. Langenauer, Uffenheim.	— —	Phys. Weid.	— —	1656.
14.	Dn. D. Nic. Balth. Mertz, Herbip.	— —	P. P. Herbip.	1654.	†
15.	Dn. D. Joh. Dan. Horstius, Giessen.	Phœnix I.	Arch. Franc.	1655.	1685. 17. Jan.
16.	Dn. D. Adam. Stœr, Herbipol.	— —	P. P. Herbip.	1656.	
17.	Dn. D. Phil. Jac. Sachs, Vratisl. Ac. N. C. Adjunct.	Phosphorus.	Phys. Vratisl.	1658.	1672. 7. Jan.
18.	Dn. D. Jon. Deutschlender, Fraustad. Silef.	— —	Archiat. Pol. Reg.	1661.	1661.
19.	Dn. D. Leonh. Ursinus, Norimb.	Zephyrus I.	P. P. Lipf.	— —	1664. 2. Febr.
20.	Dn. D. Elias Schmidt, Haslac. Acad. N. C. Adjunct.	Phaëton I.	Phys. Suinf.	— —	†
21.	Dn. D. Joh. Andr. Grabo, Mülhus.	Cephalus.	Phys. Erffurt.	— —	1669. 13. Maji

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
22	Dn. D. Joh. Jac. Sauer, Palatin.	— —	Phyſ. Herbip	— —	†
23	Dn. D. Joh. Phil. Deisler, Suinf.	— —	Phyſ. Sulan.	— —	1665. 1. Mart.
24	Dn. D. Joh. Jacob. Wittig, Erffurt.	— —	P. P. Erffurt.	— —	1663. 17. Maji
25	Dn. D. Georg. Chriſtoph. Petri ab Hartenfels, Erffurt.	Achilles I.	Arch. Mogunt	1662.	1718. M. Dec.
26	Dn. D. Jacob. à Typſma, Harlem. Friſ.	— —	Phyſ. Leow.	1663.	1672. 26. Jun.
27	Dn. D. Hieron. Conrad. Virdung ab Hartung, Marpurg.	Meliſſus.	P. P. Herbipol.	1664.	1708. 6. Jan.
28	Dn. D. Paul. Ammann, Vratislav.	Dryander.	P. P. Lipſiens	— —	1690. 4. Febr.
29	Dn. D. Joh. Daniel Major, Vratisl. Ac. N. C. Adjunctus.	Heſperus.	P. P. Chilon.	— —	1693. 3. Aug.
30	Dn. Lic. Chriſtian Frider. Garmann, Martisburg.	Pollux I.	Phyſ. Chemn.	1668.	1708. 18. Jul.
31	Dn. D. Jeremias Rhætius, Arnſtad.	Caſtor I.	Phyſ. Arnſtad.	— —	1681.
32	Dn. D. Elias Rudolph. Camerarius, Tubing.	Hector I.	P. P. Tubing.	— —	1695. 17. Jun.
33	Dn. D. Henric. Vollgnad, Vratisl. A. N. C. Adjunct.	Sirius.	Phyſ. Vratisl.	1669.	1682. 3. Jan.
34	Dn. D. Johannes Jænisius, Vratisl. A. N. C. Adjunct.	Arcturus.	Phyſ. Vratisl	— —	1707. 7. Dec.
35	Dn. D. Johan. Chriſtianus Mackius, Coburg.	Pegaſus III.	Phyſ. Schneeb.	— —	†
36	Dn. D. Michaël Ettmüller, Lipſienſ.	— —	P. P. Lipſienſ.	1670.	1683. 9. Mart.
37	Dn. D. Joh. Ferdin. Hertod à Todenfeld, Nicolaiburg-Morav.	Orpheus.	Archiat. Cæſ.	— —	1714.
38	Dn. D. Joh. Georg. Greiſelius, Viennenſ.	— —	Arch. Cæſar.	— —	1684. 18. Maji
39	Dn. D. Georg. Sebaſt. Jungius, Viennenſ., A. N. C. Adjunctus.	Podalirius I.	Arch. Cæſar.	— —	1682. 4. Sept.
40	Dn. D. Salomon Braunius, Chilon. Holſat.	— —	Arch. Baruth. Brand.	1672.	1675. 30. Nov.
41	Dn. D. Paul. de Sorbuit, Hannonienſ. Belga.	Machaon I.	Arch. Cæſar.	— —	1691. 28. Apr.
42	Dn. D. Gottlieb Georg. Schramm, Grafenhein. Saxo.		Phyſ. Frauenſt	— —	1673. 4. Jul.
43	Dn. D. Melch. Fribe. Fridland. Sileſ.	Cleander.	Phyſ. P. Hayn. Miſnic.	— —	1690.
44	Dn. D. Georg. Wolfgang. Wedelius, Spremberga Luſat. A. N. C. Adj.	Hercules I.	P. P. Jenenſis.	— —	1721. 6. Sept.
45	Dn. D. Johannes Scultetus, Noriberg. Ac. N. C. Adjunct.	Perſeus I.	Phyſ. Norib.	— —	1680. 13. Febr.
46	Dn. D. Georg. Francus de Franckenau, Numburg. A. N. C. Adjunct.	Argus I.	Arch. Danic.	— —	1704. 14. Junii

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
47	Dn. D. Joach. Georg. Elsner, Vratisl.	— —	Phys. Vratisl.	1673.	1676. 3. Maji
48	Dn. D. Gottfr. Schubert, Vratisl.	— —	Phys. Brigens.	— —	1691. 14. Oct.
49	Dn. D. Gottfr. Christ. Winckler, Brig-Silef.		Phys. Brigens.	— —	1684. 4. Julii
50	Dn. Christian. Adolph. Balduinus, Dobela-Misnic.	Hermes I.	Præfect. Heyn.	— —	1682.
51	Dn. D. Matthias Tilingius, Jevera-Frisius.	Zephyr9 II.	P. P. Rintel.	1674.	†
52	Dn. D. Salomon Reiselius, Hirschb.-Silef.	Amphion.	Arch. Würt.	— —	1701. 21. Nov.
53	Dn. D. Joh. Sigism. Elsholz, Berolin.	— —	Arch. Brande.	— —	1688. 28. Febr.
54	Dn. D. Casp. Theophil. Bierling, Lipsiens.	— —	Phys. Magdeb.	— —	1693.
55	Dn. D. Ehrenfrid. Hagendorn, Görlitz.	Pegasus II.	Arch. Saxon. Görlitz.	— —	1692. 27. Febr.
56	Dn. Christian. Aug. L. B. à Friesen.	Jason II.	— —	1675.	†
57	Dn. D. Christian. Mentzelius, Fürstenwald.	Apollo.	Arch. Brandenb.	— —	1701. 17. Jan.
58	Dn. D. Caspar Marchius, Stettin-Pomeran.	— —	Arch. Brandenb.	— —	1677.
59	Dn. D. Christian. Franc. Paullini, Ilenac.	Arion I.	Phys. Ilenac.	— —	1712. 10. Junii
60	Dn. D. Joh. Laurent. Fehr, Suinf. A. N. C. Adjunctus.	Argonauta II.	Phys. Suinfurt.	— —	1706. 22. Sept.
61	Dn. D. Joh. Petr. Prückelius, Ratisbon.	— —	Phys. Ratisb.	— —	1690. 13. Febr.
62	Dn. D. Joh. Georg. Trumphius, Goslar.	Rufus.	Phys. Goslar.	1676.	†
63	Dn. D. Gothofr. Scultetus, Vratisl. A. N. C. Adjunctus.	Ægineta I.	Med. Vratisl.	— —	1698. 14. Maji
64	Dn. Georg. Hieron. Welsch, August.	Nestor I.	Med. August.	— —	1677. 1. Nov.
65	Dn. D. Rudolph. Wilhelm. Kraus, Naumburg.	Tiphys.	P. P. Jenens.	— —	†
66	Dn. D. Georg. Abraham Merclin, Weisenburg.	Chiron I.	Phys. Norib.	— —	1702. 19. Apr.
67	Dn. D. Gabriel Clauderus, Altenb. Misn. A. N. C. Adjunctus.	Theseus I.	Arch. Altenb.	— —	1691. 9. Jan.
68	Dn. Lic. Benjam. Scharff, Sonderh.	Bias I.	Arch. Schwarz	— —	1702. Jan.
69	Dn. Georg. Casp. Kirchmajer, Uffenheimens.	Phosphorus II.	P. P. Witteb.	— —	1700. M. Oct.
70	Dn. D. Johannes Burg, Vratislav.	Mesue I.	Med. Vratisl.	— —	1690. 25. Aug.
71	Dn. D. Gothofr. Samuel Polisius, Francof. ad Viadr.	Homerus.	Phys. Francf. Oder.	— —	1700.
72	Dn. D. Lucas Schröckius, August. A. N. C. Præses IV.	Celsus I.	Phys. August.	— —	

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
73	Dn. Dieteric. de Marwitz, Custrin. March.	Ulysses.	Eq. Hierosol.	— —	1690.
74	Dn. D. Joh. Nicol. Pechlinus, Lugdun. Batav.	Telamon.	P.P.Kilonienſ.	1678.	1706.
75	Dn. D. Joh. Jac. Waldschmidt, Rodheim-Wetteravus.	Priamus.	P.P.Marburg.	— —	1689. 12. Aug.
76	Dn. Henricus L. B. à Frieſen.	Atlas.	— — —	— —	†
77	Dn. D. Joh. Christoph. Adlungius.	Ajax.	P. P. Erfurt.	— —	1681. 10. Jun.
78	Dn. D. Joh. Georg. Volckamer, Noriberg. A. N. C. Præses III.	Helianth9l.	Phyſ. Norib.	— —	1693. 17. Maji
79	Dn. D. Johannes Sieboldus, Gothan.	Laomedon.	Med. Lipſienſ.	— —	†
80	Dn. D. Laurent. Giseler, Osterodan.	Hippocr. I.	Phyſ. Brunſv.	— —	†
81	Dn. D. Andreas Cleyerus, Cassellan. Hass.	Dioscoridis.	Proto-Medic. in Batav. Or.	— —	†
82	Dn. D. Joh. Frider. Allmacherus, Meisenheim. A. N. C. Adjunctus.	Zethes.	Phyſ. Francof.	— —	1689. 12. Aug.
83	Dn. D. Tobias Czaschelius, Lauba-Lusat.	Æsculap. I.	Arch. Cæsar.	— —	1682. 25. Dec.
84	Dn. D. Joh. Georg. Sartorius, Bamb.	Calais.	Phyſ. Bamb.	— —	1696. 18. Apr.
85	Dn. D. Joh. Christian. Tralles, Strehlenſ. Silesſ.	Avenzoar.	Phyſ. Vratisl.	— —	1698.
86	Dn. D. Jacobus Wolffius, Numburg. A. N. C. Adjunctus.	Socrates I.	P. P. Jenenſ.	— —	1694. 27. Jul.
87	Dn. D. Carolus Patinus, Parisinus.	Galenus I.	P.P.Patavinus	— —	1693. 10. Oct.
88	Dn. D. Günther. Christoph. Schelhammerus, Jenenſ. A. N. C. Adjunctus.	Theophrast.	P.P.Kilonienſ.	— —	1693.
89	Dn. D. Johann. Pfeiffer, Geranus.	Musa.	Arch. Ruthen.	1680.	1684. 12. Jun.
90	Dn. D. Joh. Ludovic. Haunemannus, Frisl. Orient.	Nestor II.	P. P. Kilon.	— —	
91	Dn. D. Johann. Dolæus, Geismar. Hass.	Andromachus.	Arch. Hasso-Cassel.	— —	†
92	Dn. D. Sebast. Scheffer, Francof. Ac. N. C. Adjunctus.	Perseus II.	Phyſ. Francof.	1681.	1686. 10. Jan.
93	Dn. Hier. Ambroſ. Langenmantel, Augustan.	Solon.	Canon. Aug.	— —	1718. 5. Dec.
94	Dn. D. Joh. Jacobus Harderus, Basil. A. N. C. Adjunctus.	Pœon I.	P. P. Basil.	— —	1711. 28. Apr.
95	Dn. D. Joh. Daniel Widt, Argentin.	Asclepiades	Arch. Mogunt.	— —	1693.
96	Dn. D. Joh. Conrad. Peyer, Scaphuſ.	Pythagoras	Phyſ. Scaphus.	— —	†
97	Dn. D. Joh. Paulus Wurffbain, Norib. A. N. C. Eph. Director.	Hermes II.	Phyſ. Norib.	— —	1711. 17. Jan.
98	Dn. Georg. Eberhard. Rumphius.	Plinius Indic.	Senat. in Amboina.	— —	†

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
99	Dn. D. Joh. Petrus Albrecht, Hildesheim.	Caſtor II.	Phyſ. Hildesh.	— —	
100	Dn. D. Johann. Muraltus, Tigur.	Aretæus.	Phyſ. Tigurin.	— —	
101	Dn. Henricus Screta, Scaphus.	Nicander.	Phyſ. Scaphuſ.	1682.	1689. 6. Aug.
102	Dn. D. Joh. Adam. Limprecht. Vratisl.	Fabius.	Phyſ. Berolin.	— —	
103	Dn. D. Gerard. Blaſius.	Podaliri⁹ II.	P. P. Amſtelod.	— —	1682.
104	Dn. D. Joh. Jacob. Döbelius, Gedan.	Hippocr. II.	P. P. Roſtoch.	— —	1684. 6. Jun.
105	Dn. D. Emmanuel König, Baſil.	Avicenna.	P. P. Baſil.	— —	
106	Dn. D. Marr. Joh. Haesbart, Clivens.	Rhaſes.		— —	†
107	Dn. D. Joh. Georg. Hieronymi.	Aetius.	Phyſ. Guelferb	— —	†
108	Dn. D. Joh. Georg. Landbeck, Hoenloic.	Serapio I.	Pract. Kitting.	— —	1683?
109	Dn. D. Carolus Ohmb, Vratisl.	Sirius II.	Pract. Vratisl.	— —	1706. 9. Apr.
110	Dn. D. Jacob. Schmidius.	Podalir. III.	Arch. Anhalt.	— —	1705. 5. Jan.
111	Dn. D. Jacob. Weizius.	Æſon II.	Arch. Gothan.	— —	†
112	Dn. D. Joh. Matthias Faber, Auguſt.	Plato I.	Phyſ. Heilbr.	— —	1702. 21. Sept.
113	Dn. D. Adam. à Lebenwald, Auſtr. A. N. C. Adjunct.	Æſculap. II.	Med. Duc. Styr.	— —	1696. 20. Junii
114	Dn. D. Joh. Jac. Weberski, Dantiſc.	Æginet. II.	Phyſ. Dantiſc.	— —	1689. 2. Nov.
115	Dn. D. Joh. Georg. Sommer, Schwarzburgicus.	Machaon II.	Arch. Schw.	— —	1705. 21. Aug.
116	Dn. L. Roſin. Lentilius, Waldenh. Hoenloic.	Oribaſius.	Arch. Würt.	— —	
117	Dn. D. Martin. Chriſtoph. Metzger, Vienn. A. N. C. Adjunct.	Plinius II.	Phyſ. Ratisb.	— —	1690. 20. Mart.
118	Dn. D. Mich. Bernh. Valentini, Giſſ. A. N. C. Adjunct.	Theſſalus.	P. P. Giſſenſ.	— —	
119	Dn. D. Georgius Hannæus, Othin. Dan.	Diomedes.	Pract. Oth.	1684.	1699. 1. Apr.
120	Dn. D. Joh. Dan. Dorſtenius, Marp.	Averrhoes.	P. P. Marpurg.	— —	1706. 20. Sept.
121	Dn. D. Joh. Maur. Hoffmanuus, Altdorf. A. N. C. Eph. Director.	Heliodorus I.	Arch. Onold.	— —	
122	Dn. D. Joh. Conr. Rappius, Oringa-Hoenloic.	Serapio II.	Arch. Hoenl.	— —	1693.
123	Dn. D. Theodor. Chriſtoph. Krug, Hersfeld.	Mercurius,	Arch. Brandenb.	— —	1719. Maji.
124	Dn. D. Zachar. Fürſt, Delleboc.	Æolus.	Arch. Trevir.	— —	†
125	Dn. D. Chriſtoph. Helvigius.	Galenus II.	P. P. Gryphiſv.	— —	1690.
126	Dn. D. Daniel Bſcherer, Norib.	Philadelph.	Phyſ. Norib.	— —	1718. 22. Sept.
127	Dn. D. Samuel Ledelius, Sora-Luſat.	Theſeus II.	Phyſ. Grünb. Luſat.	— —	†
128	Dn. D. Jacob. Auguſt. Hünerwolff, Arnſtad.	Actuarius.	Phyſ. Arnſtad.	1685.	†

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
129	Dn. D. Eberhard. Gokelius, Ulm.	Alector.	Phyſ. Ulmenſ.	— —	†
130	Dn. D. Georg. Benj. Gloxin, Colmar.	Serenus.	Phyſ. Colmar.	— —	†
131	Dn. D. de Sanzey, Eq. aur.	Bias II.	Arch. Colon.	— —	†
132	Dn. D. Joh. Dan. Geyer, Ratisbon.	Dædalus.	Arch. Pol.	— —	†
133	Dn. D. Daniel Crüger, Stargard, Pomer.	Argus II.	Med. Pomer. Stargard.	— —	1711. 15. Mart.
134	Dn. D. Joh. Jac. Wepfer, Scaphus.	Machao III.	Phyſ. Scaphus.	— —	1695. 28. Jan.
135	Dn. Baro Joh. Conr. à Brunn, Diesſenh.	Herophilus.	Arch. Palatin.	— —	
136	Dn. D. Theodor. Zwinger, Baſil.	Ariſtotel. I.	P. P. Baſil.	— —	1724. 22. Apr.
137	Dn. D. Frid. Ferdin. Illmer, de & in Wartenberg.	Democritus.	Arch. Cæſar.	— —	1700. Januar.
138	Dn. D. Joh. Georg. Volckamer, Jun. Noriberg.	Helianthus II.	Phyſ. Norib.	— —	
139	Dn. D. Joh. Benedict. Gründel, Glog. Sileſ.	Cœl. Aurelian.	Phyſ. Styriæ.	— —	1705.
140	Dn D. Juſt. Frider. Dillenius, Darmſt.	Achates.	P. P. Gieſſenſ.	— —	1720. 18. Aug.
141	Dn. D. Joh. Eſchenbach, Eiſenb. Miſn.	Scrib. Larg.	Medic. Saxon.	— —	†
142	Dn. D. Joh. Luc. Rhiemius, Coburg.	Myrepſus.	Phyſ. Coburg	— —	†
143	Dn. D. Joh. Theod. Mœren, Colon.	Phœbus.	P. P. Mogunt.	— —	†
144	Dn. D. Hermann. Grube, Lubec.	Palamedes.	Phyſ Hadersl.	— —	1698. Febr.
145	Dn. D. Andr. Ernius, Hanovienſ.	Zephyr. III.	P. P. Hanov.	— —	†
146	Dn. D. Phil. Jac. Hartmannus, Stralſund.	Ariſtoteles II.	P. P. Regiomont.	— —	1707. 28. Mart.
147	Dn. D. Alard. Mauric. Eggerdes, Paderbornenſ.	Euclides.	Arch. Trevir.	1686.	
148	Dn. D. Joh. Ignat. Muſchel, de Moſchau.	Eraſiſtratus.	Phyſ. Glacenſ.	— —	
149	Dn. D. Joh. Jac. Henrici, Argentor.	Arion II.	Phyſ. Argent.	— —	†
150	Dn. D. Petrus Chirac, Congenſ. Gall.	Orion.	Arch. Reg. Gall.	— —	
151	Dn. D. Johan. Acoluthus, Vratisl.	Caſſius Iatr.	Med. Vratisl.	— —	1696. 17. Oct.
152	Dn. D. Mich. Frid. Lochner, Fürth. Noric. A. N. C. Eph. Director.	Periander.	Phyſ. Norib.	— —	1720. 15. Oct.
153	Dn. D. Joh. Henr. Schmid, Suinf.	Phaëton II.	Pract. Suinf.	— —	1723. 23. Mart.
154	Dn. D. Joh. Jacob. Martini, Heidelb.	Plato II.	P. P. Heidelb.	1687.	†
155	Dn. D. Daniel Nebel, Heidelb.	Achilles II.	P. P. Heidelb.	— —	
156	Dn. D. Hermann. Dülker, Cruc. Pal.	Socrates II.	Med. Francof.	— —	†
157	Dn. D. Rudolph. Jacob. Camerarius Tubing.	Hector II.	P. P. Tubing.	1688.	1721. 11. Sept.
158	Dn. D. Jacob. Grandius, Mutinenſ.	Seneca I.	Med. Venetus.	— —	1691. Febr.
159	Dn. D. Sigismund. Ledelius, Soraluſ.	Hercules II.	Advoc. Suidniz.	— —	1705. 4. Nov.

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
160	Dn. D. Carol. Joseph. Myllerus, Tugio-Helv.	Xenophon.	Phyf. Tugienf.	— —	†
161	Dn. D. Conr. Phil. Limmer.	Leucippus.	Med. Serveft.	— —	
162	Dn. D. Frider. Wilhelm. Clauderus, Altenburgo-Mifn.	Thefeus III.	Med. Altenb. Mifn.	— —	1692. 9. Nov.
163	Dn. D. Theodorus Caroli, Tubing.	Neptunus.	Phyf. Leom.	— —	1690. 20. Febr.
164	Dn. D. Georg. Tobias Dürrius, Auguft.	Democrates.	Phyf. Auguft.	— —	1712. 3. Sept.
165	Dn. D. Marcus Gerbezius, Liburn.	Ageſilaus.	Med. Labac.	— —	1718.
166	Dn. Alexand. Maurocordatus, Conſtantinop.	Alexand. M.	Interpres Ottoman.	1689.	†
167	Dn. D. Erneſt. Morgenſtern.	Ariſtogen. I	Arch. Saxon.	1690.	†
168	Dn. D. Henricus Erndl.	Critobulus	Arch. Saxon.	— —	1693. 13. Sept.
169	Dn. David Hausmann, Dresdenf.	Ariſtæus.	El. Sax. Ærar. Bell. Præf.	— —	1698. 27. Dec.
170	Dn. D. Joh. Elias Lehmann, Luſat.	Antenor.	Arch. Saxon.	— —	1691. 2. Apr.
171	Dn. D. Joh. Godofr. de Berger.	Apulejus.	Arch. R. Pol.	— —	
172	Dn. D. Joſephus Lanzonus, Ferrar.	Epicharm⁹	P. P. Ferrar.	— —	
173	Dn. D. Chriſtian. Vater, Witteb.	Nicomach⁹	P. P. Witteb.	— —	
174	Dn D. Joh. Georg. Grübel, Cala-Thur.	Varro.	Arch. Saxon.	— —	1698.
175	Dn. D. David Reich ab Ehrenberg, Vratisl.	Hercules III.	Med. Vratisl.	— —	†
176	Dn. D. Joſeph Maria Revelius, Pedemontan.	Ariſtogen. II.	Arch. Polon.	— —	†
177	Dn. D. Chriſtian. Schuchmann, Salfelda-Thur.	Ælianus.	Phyf. Annæb.	— —	†
178	Dn. D. Guſtav. Caſimir. Gahrliep. von der Mühlen/ Suec.	Aurelianus.	Arch. Elect. Brandenb.	— —	1713.
179	Dn. D. Joh. Jacob Wagnerus, Turgav-Helvet.	Pæon II.	Med. Tigurin.	— —	1695. 14. Dec.
180	Dn. D. Martin. Maximil. Pruggmair, Styriac.	Parmenides.	Med. Græcenſis.	— —	†
181	Dn. D. Franciſc. Stockhamer, Salisburgenſ.	M. Artorius	Arch. Cæſar.	— —	
182	Dn. D. Johan. Caſpar. Weſtphalus, Rugenvalda-Pomeran.	Albucaſes.	Phyf. Delitz.	— —	1721. 24 Mart.
183	Dn. D. Dionyſius van der Sterre.	Valerius M.	Soc. Ind. Or. Batav. Proto.	— —	1691.
184	Dn. D. Joh. Bapt. Scaramuccius.	Phaëton III	Med Maceratenſ.	— —	†
185	Dn. D. Erneſt. Sigism. Groſſius, Jauera-Sileſ.	Chiron II.	Phyf. Suidnic	1691.	
186	Dn. D. Joh. Chriſtian. Mentzelius, Berolin.	Seneca II.	Arch. Brandenb.	— —	1718. 17. Maji

)()(

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
187	Dn. D. Sylv. Samuel Anhorn de Hartwiss.	Strabo I.	Phys. Saugall.	– –	
188	Dn. D. Johan. Andreas Schmidtius, Wormat.	Strabo II.	P.P.Helmstad.	– –	1726. Jan.
189	Dn. D. Godofredus Thomasius, Lipsiens.	Vindicianus.	Phys. Norib.	1692.	
190	Dn. D. Georg. Frider. Francus de Frankenau, Argentorat.	Philaretus.	P.P. Hafniens.	– –	
191	Dn. D. Christophorus Horchius.	Absyrtus.	Archiat. Brandenb.	– –	
192	Dn. D. Elias Camerarius, Tubing.	Hector III.	P. P. Tubing.	– –	
193	Dn. D. Theodor. Janssonius ab Almeloveen, Belgia.	Celsus II.	P.P.Hadervic	– –	†
194	Dn. D. Johann Michael Faustus, Argentor.	Theophilus.	Med.Francof.	– –	1707. 7. Oct.
195	Dn. D. Johann. Fridericus Gruvius, Erffurt.	Philo I.	Arch. Suec.	– –	†
196	Dn. D. Ambrosius Stegmannus, Wettinensis.	Æmilius.	Med.Islebiens.	– –	1700. 21. Jan.
197	Dn. D. Joh. Fridericus Haack, Herbipol.	Archigenes	Arch.Fuldens.	1693.	†
198	Dn. Johannes Kunckelius à Löwenstern.	Hermes III.	Consil.Metall. Suec.	– –	1703. 20. Mart.
199	Dn. D. Joh. Nicolaus Seitz, Francus.	Moschion.	Med. Oxov.	– –	†
200	Dn. D. Joh. Fridericus Khern, Græcens.	Sethus.	Med. Warasd. Croat.	– –	†
201	Dn. D. Bernhardinus Ramazzinus, Carpensis.	Hippocrates III.	P. P. Patavinus.	– –	1714. 5. Nov.
202	Dn. D. Vitus Riedlinus, Ulmens. A. N. C. Adjunct.	Craterus.	Phys. Ulmens.	– –	1724. 29. Febr.
203	Dn. Daniel Guiliel. Mollerus, Posonien.	Solinus I.	P. P. Altdorff.	1694.	†
204	Dn. D. Samuel Grassius, Vratisl.	Mesue II.	Phys. Vratisl.	– –	
205	Dn. D. Michaël Pauli, Lüben-Silef.	Asterion.	Med. Vratisl.	– –	
206	Dn. D. Joh. Conrad. Wepfer, Scaphus.	Melampus.	Phys. Scaphus.	– –	†
207	Dn. D. Samuel Gotthilf Manitius, Lusatus.	Macer.	Med. Dresdens.	– –	1698. 21. Sept.
208	Dn. D. Conrad. Barthold. Behrens, Hildesien.	Eudoxus I.	Arch Britann.	– –	
209	Dn. D. Godofredus Schulzius, Altenburgo-Misnic.	Archelaus.	Phy. Schmöll. Misn.	– –	†
210	Dn. D. Carolus Raygerus, Posonien.	Philo II.	Phys. Poson.	– –	1707. 14. Jan.

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
211	Dn. D. Martin. Anton. à Thrun, Eichsfeld.	Agapius.	P. P. Vienn.	1695.	
212	Dn. D. Joh. Georg. Joseph. Schwaller, Solothur. Helv.	Alexio.	Med. Solodur.	— —	†
213	Dn. D. Ernest. Fridemann. Schelhas, Jenens.	Anaxagoras.	Med. Wezlar.	— —	1703. 26. Jan.
214	Dn. D. Carolus Philippus Lombardius, Marpurg. Hass.	Philetes.	Arch. Duc. Saxon.	— —	†
215	Dn. D. Christian. de Helwich, Domnavia-Pruss.	Empedocles.	Arch. Hollat.	— —	
216	Dn. D. Joh. Georg. Hoyerus, Molhus.	Apollodorus.	Phys. Molhus.	— —	
217	Dn. D. Johan. Ludovicus Apinus, Ohring-Hoenl.	Nonus.	P. P. Altdorff	— —	1703. 28. Oct.
218	Dn. D. Maximilian. Preussius, Vratisl.	Japis.	Phys. Vratisl.	— —	1721. 6. Sept.
219	Dn. L. Joh. Helfric. Jungkenius, Marpurg. Hass.	Apollonicus.	Med. Francof.	1696.	†
220	Dn. D. Pyrrhus Maria Gabrielli, Senensis.	Straton.	P. P. Senensis.	— —	1705. 19. Dec.
221	Dn. D. Christian Ludov. Gokelius, Gothan.	Alexippus.	Arch. Würtenb.	— —	
222	Dn. D. Joh. Menrad. Vorwaldtner, Ingolstad.	Polybius.	Arch. Bavar.	— —	1724.
223	Dn. Paulus Bocconus, Panormitan.	Plinius II.	Monachus Cistercienss.	— —	1704. 22. Dec.
224	Dn. D. Joh. Baptista Herrmann, Norib.	Philistion.	Med. Aulic. Cæsar.	— —	†
225	Dn. D. Fridericus Hoffmannus, Hall. Miss.	Democrates.	Arch. Borus.	— —	
226	Dn. D. Joh. Jacob. Franciscus Vicarius, Lauterburg-Austriac.	Anaximander.	P. P. Friburg.	1697.	†
227	Dn. D. Joh. Baptista de Winckh, Libr. Franco.	Lycus.	Phys. Græcens.	— —	†
228	Dn. D. Joh. Michaël Surgant, Mogunt.	Cleophantus.	Med. Viennens.	— —	
229	Dn. D. Joh. Jac. Scheuchzer, Tigur.	Acarnan.	Phys. Tigurin.	— —	
230	Dn. D. Philippus Fraundorffer, Königswis. Austriac.	Herodicus.	Phys. Morav. Provincial.	— —	1702.
231	Dn. D. Christophorus Gottwald, Gedan.	Asclepiodotus.	Phys. Gedanens.	1698.	1700. 1. Jan.
232	Dn. D. Philippus Sigismund. Stossius, Cüstrinens.	Androcydes.	Arch. Brandeb.	— —	
233	Dn. D. Joh. Henricus Starckius, Lemgov. Lipp.	Soranus.	P. P. Regiomont.	— —	1707. 8. Febr.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
234	Dn. D. Wilhelm Hulderic. Waldtschmidt, Marpurg. Hass.	Diocles.	P.P.Kilonienſ.	— —	
235	Dn. D. Joh. Crasio Hiegell, Mogunt.	Gesius.	P. P. Mogunt.	— —	†
236	Dn. D. Matthæus Blaw.	Paulanias.	P.P. Friburg.	1699.	†
237	Dn. D. Christian. Frider. Cregutus, Hanovienſ.	Marcellus.	P. P. Hanoic.	— —	†
238	D D. Georgius Baglivus.	Thales.	P.P.Romanus.	— —	1708.
239	D D. Gottlieb Budæus, Rehfeld.	Menodotus.	Medic. Budiſſ. Lusat.	— —	
240	D D. David. Lichtenhahn.	Cleombrotus.	Arch. Duc. Saxon.	— —	
24	Dn D. Joh. Friederic. Ottlob, Olsnæ-silef.	Democedes.	P.P. Lipſienſ.	1700.	1700. Dec.
242	D D. Georg Erneſt. Stahlius.	Olympiodorus.	Arch. Pruſſiæ.	— —	
243	Dn. D. Joh. Caſp. Grimm, Saxo.	Crito.	Med. Lipſienſ.	— —	
244	D D. Philipp. Liber, ab Hulden, Je enſ.	Praxagoras	Med. Neofor. Sileſ.	— —	†
245	D D. Joh. Baptiſta Werloſchnigg, Praſperga-Styr.	Metrodorus.	Phyſ. Linzenſ. Auſtr.	— —	
246	Dn. D. Petrus Hotton, Amſtelod.	Cratevas.	P. P. Lugdun	1701.	1709.
247	Dn D. Udalric. Staudigl, Landsb. Bavar.	Pittacus.	Monach. Benedict.	— —	†
248	D. Johannes Marius Creſcimbenus, Maceratenſis.	Idmon.	Abbas Roman.	— —	
249	Dn. D. Joh. Bapt. Gründler, Hungar.	Marbodæus.	Phyſ. Unguan. Hung.	— —	†
250	Dn. D. Joh. Wilhelm Romberg, Heidelberg.	Patroclus.	Med. Manheim.	— —	
251	Dn. D. Chriſtian. Maximilian. Spener, Francof.	Clidemus.	Med. Aulic. Boruſſ.	1701.	1714. 3. Maji
252	Dn. D. Johan. Henricus Hottinger, Tigur.	Saluſtius.	Med. Tiguri-nus.	— —	
253	Dn. D. Michael Erneſt. Ettmüller, Lipſienſ.	Alexius.	P. P. Lipſienſ.	— —	
254	Dn. D. Georgius Pachionus, Roman.	Pelops.	P.P. Romanus	— —	
255	Dn. D. Johan. Melchior Verdries, Gieſſenſ.	Anaximenes.	P.P. Gieſſenſ.	1704.	
256	Dn. D. Sebaſtian Vorſter, Scaphus.	Charicles.	Arch. Mog.	— —	
257	Dn D. Joh. Burckhard. Mögling.	Leonides.	Arch. Würt.	— —	1725. 20. Apr.
258	Dn. D. Caſpar Comelinus.	Mantius.	Prof. Amſtelod.	— —	
259	Dn. D. Joh. Leonhard. Scherlinus,	Thraſyas.	Phyſ. Bamb.	— —	†

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
260	Dn. L. Joh. Samuel Carl, Oring. Hoenl.	Aſclepiodorus.	Arch. Iſenburg.	— —	
261	Dn. D. Joh. Jacob Mayr de Mayenburg, Scaphus.	Eudemus.	Phyſ. Scaphus Conſ. Cæſ. M.	— —	1717. 23. Nov.
262	Dn. D. David Chriſtian Valther, Cygn.	Menander.	Med. Dresd.	1605.	
263	Dn. D. Georg Sigismundus Popatſchnigg.	Hygienus.	Med. Labac.	— —	
264	Dn. D. Gottlob Schober, Lipſ.	Agathocles	Arch. Ruſſienſ.	— —	
265	Dn. D. Andreas Myrrhen, Darmſtatt.	Hiero.	Arch. Erpac.	— —	
266	Dn. D. Fridericus Ruyſchius.	Philotimus.	P. P. Amſtelod.	— —	
267	Dn. D. Carolus Nicol. Langius, Lucern. Helv.	Archibius.	Phyſ. Lucern.	— —	
268	Dn. D. Godofredus Klaunig, Vratislav.	Eubulus.	Med. Cæſ. Aul.	— —	
269	Dn. D. Joh. Adam Loſpichler.	Polyarchus.	Arch. Salisburg.	1707.	†
270	Dn. D. Ulricus Sigismund. Nimptſch. Berolſtad.	Theon.	Med. Vratisl.	— —	1726. 16. Dec.
271	Dn. D. Godofr. David Mayerus, Vratisl.	Menomachus.	Med. Vratisl.	— —	1719. 25. Nov.
272	Dn. D. Samuel Steurlin, Meinung.	Agrius.	Phyſ. Schleuſing.	— —	†
273	Dn. D. Gottlieb Albrecht, Vratisl.	Diagoras.	Med. Conſil. Cæſ.	— —	
274	Dn. D. Michaël Angelus Mori, Senenſis.	Rubrius.	Poliater Sen.	— —	
275	Dn. D. Johannes Maria Lanciſius.	Cæſarius.	Arch. Pontificius.	— —	1720. 20. Jan.
276	Dn. D. Anton. Valliſnerius.	Philagrius.	P. P. Patavinus.	— —	
277	Dn. D. Frideric. Kaltſchmied, Vratisl.	Protarchus.	Med. Vratisl.	1708.	1717. 21. Jul.
278	Dn. D. Petrus Wolfart, Hanov.	Polyænus.	Arch. & P. P. Caſtellan.	— —	
279	Dn. D. Dominicus Gulielmini, Bononienſ.	Athenæus.	P. P. Patavinus.	— —	1710. 12. Jul.
280	Dn. D. Joh. Bapt. Morgagnus, Foroliv.	Marinus.	P. P. Patavin.	— —	
281	Dn. D. Joh. Jacobus Bajerus, Jenenſ.	Eugenianus	P. P. Altdorff.	— —	
282	Dn. D. Petrus Mangold, Baſil.	Heraclitus.	Med. Baſil.	— —	
283	Dn. D. Joh. Scheuchzer, Tigurin.	Philippus.	Med. Tigurin.	— —	

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
284	Dn. D. Joh David Mauchartus, Vaingenſ. Würtenb.	Pliſtonicus.	Phyſ. Marbac.	— —	1716. Febr.
285	Dn. D. Joh. Erneſt. Waltsgott, Olsna-Sileſ.	Glauco.	Med. Aul. Cæſ.	1709.	†
286	Dn. D. Joh. Gottlob Nüſsler, Lauba-Luſat.	Cteſius.	Phyſ. Lauban. Luſ.	1711.	1711. 30. Mart.
287	Dn. D. Leonhard. Hurterus, Scaphus.	Diophantus.	Med. Scaphus.	— —	
288	Dn. D. Joh. Henricus Helcher, Suidn.	Hierotheus	Med. Vratisl.	— —	
289	Dn. D. Samuel Battierius, Baſil.	Erotianus.	P. P. Baſil.	— —	
290	Dn. L. Joh. Matthias Müller, Francof.	Gorgias.	Phyſ. Cünzelav.	1712.	1725.
291	Dn. D. Joh. Conradus Michaëlis, Hanovienſ.	Sophocles.	Med. Hanov.	— —	
292	Dn. Joh. Chriſtian. Lehmannus, Budiſſa Luſat.	Antenor II.	P. P. Lipſienſ.	— —	
293	Dn. D. Joh. Adamus Genſelius, Sopron. Hung.	Diodorus.	Phyſ. Sopronienſ.	— —	1720. 31. Maji
294	Dn. D. Abraham Vaterus, Witteberg.	Antipater.	P. P. Witteb.	— —	
295	Dn. D. Joh. Abrah. Mercklin, Norib.	Chiron III.	Phyſ. Norib.	— —	
296	Dn. D. Immanuel Weiſſmann, Waibl. Würtenb.	Apollophanes.	Phyſ. Vraco Würtenb.	1713.	
297	Dn. D. Michaël Alberti, Noriberg.	Andronicus I.	P. P. Halenſis.	— —	
298	Dn. D. Chriſtian Michaël Adolphi, Hirſchberga-Sileſ.	Aetius.	P. P. Lipſienſis.	— —	
299	Dn. D Herm. Werner. Engelbert. de Weſthoven. Hammona Weſtph.	Hermophilus.	Med. Hammona. Gueſtph.	— —	
300	Dn. Lic. Sigismund. Schmiederus, Lobenhan-Milnic.	Sabinus.	Phyſ. Pirnenſis.	— —	1717. 15. Oct.
301	Dn. D. Joh. Jacob. Dillenius, Darmſtad.	Glaucias.	Phyſ. Grünberg Haſſ.	— —	
302	Dn. D. Joh. Jac. Chriſtian. Thebeſius, Sandewald Sileſ	Euriphon.	Phyſ. Hirſchb. Sileſ.	— —	
303	Dn. D. Joh. Michaël de Kozamero, Bavarus.	Stratonicus.	Phyſ. Teſchinenſ.	1714.	
304	Dn. D. Godofr. Benjamin Preuſſius, Frauſtad-Polonus.	Japis III.	Med. Vratisl.	— —	1719. 12. Junii
305	Dn. D. Samuel Graſſius, Jun. Vratisl.	Meſſue III.	Med. Vratisl.	— —	
306	Dn. D. Georg. Detharding, Roſtoch.	Andronicus II.	P. P. Roſtoch.	— —	
307	Dn. D. Joh. Sigismund. Henninger, Argentorat.	Heraclides.	P. P. Argentin.	— —	†

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
308	Dn. D. Alexander Schamsky.	Areus.	Phyſ. Pragenſ.	— —	
309	Dn. D. Joh. Baptiſta Bianchi.	Albutius.	P. P. Taurin.	— —	
310	Dn. D. Andreas Fackhius.	Demetrius.	Proto-Medic. Cæſar.	— —	1727.
311	Dn. D. Andreas Heldius.	Euſebius.	Arch. Byrutin.	— —	1724.
312	Dn. D. Bartholom. Curtius.	Hiceſius.	Med. Mediolanenſ.	— —	
313	Dn. D. Laurent. Heiſterus, Francof.	Soſtratus.	P. P. Helmſtad.	1715.	
314	Dn. D. Joh. Philippus Eyſelius, Erfurtenſ.	Philoxenus.	P. P. Erfurtenſ.	— —	1717. 30. Junii
315	Dn. D. Conrad. Arnoldus Vincquedes, Leodienſ.	Artephius.	Med. S. Hubert.	— —	
316	Dn. Joh. Gabriel Doppelmajer.	Conon.	P. P. Noriberg.	— —	
317	Dn. D. Chriſtian. Gottlieb Reuſner, Lignit. Sileſ.	Dorotheus.	Phyſ. Jauer. Sileſ.	— —	
318	Dn. D. Chriſtoph. Ludov. Göckelius, Herſpruck-Noricus.	Philoſtorgius.	Phyſ. Noriberg.	— —	
319	Dn. D. Joh. Philippus Breynius, Dantiſcan.	Callimachus.	Med. Dantiſcan.	— —	
320	Dn. D. Joh. Georg. Liebknecht.	Eratothenes.	P. P. Gieſſenſis.	— —	
321	Dn. D. Joh. Franciſc. Rauch, Breitenpr. Palatin.	Charixenes.	Med. Viennenſ.	— —	?
322	Dn. D. Chriſtian. Gotthardt Wiliſch, Liebſtad-Miſnic.	Baſſus.	Phyſ. Pirnenſ.	— —	
323	Dn. D. Chriſtian. Henricus Erndl.	Stantius.	Arch. Reg. Polon.	1716.	
324	Dn. D. Adam. Frider. Pezoldt, Seyda-Miſnic.	Zoſimus.	Med. Lipſienſ.	— —	
325	Dn. D. Onuphrius Bonfiglius, Liburnenſis.	Palladius.	Med. Cracovienſ.	1717.	
326	Dn. D. Joh. Adam. Göritz, Weidena-Palatinus.	Iſidorus.	Med. Ratisbon.	— —	
327	Dn. D. Joh. Chriſtoph. Sprögel, Hamburg.	Nymphodorus.	Conſil. Cæſar.	— —	
328	Dn. D. Erneſt. Gotthold Struve, Jenenſis.	Hipparchus.	Phyſ. Prenzlavienſis.	— —	
329	Dn. D. Joh. Guilhelm. Widmann, Noriberg.	Dieuches.	Phyſ. Norib.	— —	
330	Dn. D. Joh. Chriſtian. Wolffius, Jenenſis.	Socrates III.	Med. Dübenſax.	— —	
331	Dn. D. Joh. Franc. Löw, Pragenſ.	Acron.	P. P. Pragenſ.	— —	

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
332	Dn. D. Joh. Frideric. Weiſſmann, Neoſtad. Franc.	Phoſphorus III.	Phyſ. Windsheim.	— —	
333	Dn. D. Hieronymus Laubius, Auguſt.	Fauſtinus.	Med. Aulic. Reg. Dan.	1718.	
334	Dn. D. Daniel Hoffmannus, Tubing.	Niceratus.	Med. Tubing.	— —	
335	Dn. D. Chriſtoph. Bernhard. Valentini, Giſſenſ.	Theſſalus II.	P. P. Giſſenſ.	— —	
336	Dn. D. Alexand. Camerarius, Tubing.	Hector IV.	P. P. Tubing.	1718.	
337	Dn. D. Samuel Köleſerius, à Kereseer.		Rei metall. per Tranſylv. Inſpector.	— —	
338	Dn. D. Joh. Adam. Reumannus, Eperies-Hung.	Chryſippus.	Med. Eperienſ.	— —	
339	Dn. D Daniel Fiſcherus, Käsmarck. Hungar.	Cajus.	Med. in Palatin.	— —	
340	Dn. D. Joh. Caſpar Fehrius, Suinfurt.	Argonauta III.	Phyſ. Suinf.	— —	
341	Dn. Carolus Guſtav. Heræus.	Cleobulus.	Conſil. Cæſar.	— —	1726.
342	Dn. D. Joh. Kanoldus, Vratisl.	Alexippus.	Med. Vratisl.	— —	
343	Dn. D. Joh. Adamus Moraſch.	Nebrus.	P. P. Ingolſtad.	— —	
344	Dn. D. Tobias Ferdin. Pauli, Vratisl.	Alcimion.	Med. Vratisl.	1720.	
345	Dn. D. Benedictus Gullmannus, Auguſt. A. N. C. Adjunctus.	Alcinous.	Phyſ. Auguſta.	— —	
346	Dn. D. Johann. Salzmannus, Argentin.	Heraclides.	P. P. Argentin.	— —	
347	Dn. Joh. Chriſt. Volckamerus, Norib.	Florentius.	Botan. Norib.	— —	1720. 16. Aug.
348	Dn. D. Pius Nicolaus Garelli.	Calligenes.	Arch. Cæſar.	— —	
349	Dn. D. Joh Jacob. Treyling.	Chæreas.	P. P. Ingolſtad.	— —	
350	Dn. D. Andreas Pizlerus, Rohrb Thur.	Nicoſtratus.	Phyſ. Friedberg.	— —	
351	Dn. D. Julius Pontedera.	Athamas.	P. P. Patavinus	1721.	
352	Dn. D. Frider. Mauric. Hoffmannus, Altdorff.	Heliodorus II.	Arch. Onoldin.	— —	1721. 7. Jul.
353	Dn. D. Georg. Sigism. Liebezeit.	Nileus.	Phyſ. Sopron.	— —	
354	Dn. D. Joh. Henricus Schulze.	Alcmæon.	P. P. Altdorff.	— —	
355	Dn. D. Joh. Georg. Kulmus, Vratisl.	Philotes.	Med. Dantiſc.	— —	
356	Dn. D. Joh. Adamus Kulmus, Vratisl.	Philumenus.	Med. Dantiſc.	— —	
357	Dn. Chriſtian Trautmannus.	Albumazar.	Senator Lœbav. Luſat.	1722.	
358	Dn. D. Joh. Andreas Planerus, Freidenſtad. Würtenberg.	Zeuxes.	Phyſ. Heidenheim.	— —	
359	Dn. D. Petrus Antonius Michelottus, Tridentin.	Athenæus II.	Med. Venetus.	— —	

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
360	Dn. Joh. Henricus Linckius, Lipſ.	Plinius III.	Pharm. Lipſ.	— —	
361	Dn. D. Joh. Chriſtoph. Schmidtius, Suinfurt.	Phaëton IV.	Med. Suinf.	— —	1724. 14. Sept.
362	Dn. D. Joh. David Wogan.	Antylus.	Med. Memming.	— —	
363	Dn. D. Wilhelm. Bernhard. Nebel, Heidelberg.	Achilles III.	P. P. Heidelberg.	1723.	
364	Dn. D. Joh. Daniel Gohlius, Berolin.	Æſchryon.	Phyſ. Wrizenenſ.	— —	
365	Dn. D. Joh. Rudolphus Zwinger, Baſileenſ.	Avicenna II.	P. P. Baſileenſ.	— —	
366	Dn. D. Georg. Daniel Coſchwitz.	Mneſitheus.	P. P. Halenſ.	1724.	
367	Dn. D. Georg. Tobias Weiſmann, Nurting-Würtenb.	Silimachus.	Phyſ. Nürting.	— —	
368	Dn. D. Franciſcus Buttner, Francof.	Heliodorus III.	Arch. Hoenloic.	— —	
369	Dn. Lic. Conrad. Michaël Valentini, Giſſenſ.	Theſſalius III.	Phyſ. Grunberga Haſſ.	— —	
370	Dn. D. Joh. Hartmannus Degner, Suinfurt.	Argonauta IV.	Med. Neomag.	— —	
371	Dn. L. Imman. Henricus Garmannus.	Pollux II.	Arch. Onoldinus.	— —	
372	Dn. D. Carolus Fridericus Löw, Sempron.	Pittacus.	Med. Lotharing.	— —	
373	Dn. D. Joſephus le Maire, Lotharingus.	Heraclitus II.	Med. Lotharing.	— —	
374	Dn. D. Eberhard. Fridericus Hiemerus.	Demoſtratus.	Conſil. Würtenb.	1725.	
375	Dn. D. Joh. Adolphus Wedelius.	Hercules IV.	P. P. Jenenſis.	— —	
376	Dn. D. Rudolph. Auguſtu Behrens, Brunſuic.	Eudoxus II.	Med. Brunſu.	— —	
377	Dn. D. Joh. Georg. Brebiſius, Cuja-Variſcus.	Evelpides.	Phyſ. Rotenb.	— —	
378	Dn. D. Franciſcus Erneſtus Brückmann, Brunſuic.	Mnemon.	Brunſuic.	— —	
379	Dn. D. Conrad. Graſius, Laubacenſis.	Phliaſius.	Arch. Stolberg.	— —	
380	Dn. Johan. Leonh. Friſchius, Solisbacenſ.	Vegetius.	Conrect. Berolin.	— —	
381	Dn. D. Theodor. Philipp. Schachtius.	Agenor.	P. P. Herborn.	— —	
382	Dn. D. Gottlieb Ephraim Berner.	Mnaſeus.	P. P. Duisburg.	— —	

)()()(Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
383	Dn. D. Erneſt. Frider. Juſtus Heimreich, Iſenac.	Arion.	Med Coburg.	— —	
384	Dn. Joſephus Nicol. de l'Isle, Pariſ.	Archimedes.	Mathematic. Peterb.	— —	
385	Dn. D. Michaël Schendus von der Becke, Macedo.	Critodemus.	Medic. Peterburg.	— —	
386	Dn. Sigismund. Jacob. Apinus.	Solinus II.	P. P. Norib.	1726.	
387	Dn. D. Joh. Frider. Bauerus.	Chryſermus.	Med. Lipſienſ.	— —	
388	Dn. Joh. Thom. Woolhouſius, Nobilis Anglus.	Demoſthenes.	Med. Ophthal. Pariſinus.	— —	
389	Dn. D. Andreas Elias Büchnerus, Erfurtinus.	Bacchius.	Med. Erfurt.	— —	
390	Dn. D. Auguſtus Buddeus.	Ptolemæus.	Conſ. & Arch Reg. Bor.	— —	
391	Dn. D. Joh. Chriſtoph. Goetzius.	Ariſton.	Med. Norib.	1726.	
392	Dn. D. Wolffg. Henr. Schrey.	Timon.	Med. Delicianus.	1727.	
393	Dn. D. Joh. Godofr. Büchnerus.	Columella.	Conſil. Com. Reuſſ.	— —	
394	Dn. D. Chriſtoph. Jac. Trew.	Heradinus.	Med. Norib.	— —	
395	Dn. D. Joh. Georg. Brunſchwitzius.	Zeno.	Med. Vratisl.	— —	
396	Dn. D. Joh. Chriſtian. Kundmannus.	Epimenid.	Med. Vratisl.	— —	
397	Dn. D. Joh. Carolus Roſtius.	Olympius.	Med. Norib.	— —	

CATALOGUS

Nobiliſſimorum Dominorum, quorum Obſervationes phyſico-medicæ in hoc Volumine continentur.

Dn. D. Chriſtianus Michael Adolphi, Archiater Ducalis Saxo-Cizenſis, & Medicus Lipſienſis, Academ. Curioſus. Pag. 1. 546

Dn. D. Michael Alberti, Sacr. Cæſ. Maj. Boruſſiæ Conſiliarius Aulicus & Profeſſor Medic. ac Philoſ. in Univerſ. Halenſi, Academ. Curioſus. p. 475

Dn. D. Wilhelmus Andreæ, Medicus Suſatenſis, p. 82

Dn. D. Fridericus Bauer, Medicus Lipſienſ. Acad. Cur. p. 484

Dn. D. Conrad. Berthold Behrens, Sac. Reg. Maj. Britanniæ Arch. Med. & Senat. Hildes. Acad. Cur. p. 133. 563.

Dn. D. Gottlieb Ephraim Berner, Prof. P. in Acad. Duysburg. Acad. Curioſ. p. 442

Dn. D. Joh. Georg. Brebiſius, Phyſ. Senior Roteburg. ad Tubarin, Acad. Cur. p. 327. 372

Dn. Joh. Conradus Brunnerus, Lib. Baro de Brunn, Dominus in Hammerſtein, Seren. Elect. Palatin. Conſil. intim. & Arch. primar. Acad. Cur. p. 272

Dn. D. Franciſc. Büttner, Conſil. & Arch. Schillings-Fürſt-Hoenloicus Acad. Cur. p. 560

Dn. D. Elias Camerarius, Conſil. & Arch. Seren. Ducis Wurtenberg. & in Univ. Tubing. Med. Prof. P. hortique medici Inſpector, Acad. Cur. p. 247

Dn. D. Alexander Camerarius, Prof. P. in Univerſ. Tubing. Acad. Curioſ. p. 101. 334

Dn. D. Johann. Hartmnnus Degnerus, Poliater Neomagienſis, Acad. Cur. pag. 347
Dn. D. Georgius Dethardingius, Prof. P. in Univerſit. Roſtochienſi, Acad. Curioſ. p. 43. 91. 433
Dn. D. Philippus Eberhard. Dillenius, Poliater Giſſenſis, Ac. Curioſ. p. 108
Dn. D. Erneſtus Michaël Ettmüllerus, Med. Prof. P. in Univ. Lipſ. Acad. Nat. Cur. Adjunctus. p. 212
Dn. D. Daniel Fiſcherus, Medicus in S. Nicolai in der Liptau, Acad. Cur. p. 300
Dn. D. Georg. Frideric. Francus de Franckenau, Prof. P. Regius Hafnienſis, Acad. Cur. p. 63. 243. 315
Dn. Joh. Leonhard. Friſchius, Gymnaſ. Reg. Berolin. Rector, Acad. Curioſ. p. 462
Dn. D. Joh. Adam. Göritz, Poliater Ratisbon. Acad. Cur. p. 120
Dn. D. Joh. Daniel Gohlius, Phyſic. Wrizena-Miſnic. Acad. Curioſ. p. 67. 257
Dn. D. Conradus Graffius, Archiater Stollbergenſis, Acad. Curioſ. p. 294. 438
Dn. D. Joh. Caſpar. Grimmius, Ser. Duc. Saxo-Iſenac. Arch. & Poliater Lipſienſ. Acad. Cur. p. 65. 225
Dn. D. Benedictus Gullmannus, Phyſ. Auguſt. Acad. Nat. Cur. Adjunctus. p. 3. 49. 353
Dn. D. Laurentius Heiſterus, Prof. P. in Univ. Helmſtadienſi, Acad. Curioſ. p. 390
Dn. D. Joh. Fridericus Henckel, Phyſicus Provincialis Freibergenſis in Hermunduris. p. 29
Dn. D. Joh. Mauricius Hoffmannus, Sacr. Cæſ. Majeſt. Archiater

chiater & Comes Palat. S. R. I. Nobilis, nec non Seren. Marchion. Onoldini Consil. Aulic, & Arch. Primar. Eph. Nat. Cur. Director. pag. 175. 466
Dn. D. Daniel Hoffmannus, Poliater Tubingensis, Ac. Cur. p. 255
Dn. D. Johan. Kanoldus Poliater Vratislavienſis. p. 553
Dn. D. Joh. Adam. Kulmus, Medicus Gedanenſis, Ac. Cur. p. 9
Dn. D. Joſephus Lanzonus, Protomedicus & Prof. Ferrarienſis, Acad. Curioſ. p. 83. 116. 171
Dn. D. Hieronymus Laubius, S. R. Maj. Daniæ Medicus Aulicus, Acad. Cur. p. 318
Dn. Lic. Roſinus Lentilius, Conſil. & Arch. Seren. Duc. Würtenberg. & Protomed. Stuttgard. Acad. Cur. p. 228
Dn. D. Joh. Adam. Limprecht, Seren. p. m. Fratr. Wurtenb. & in Sileſia tum Olsnenſi, tum Bernſtad. Ducum olim Conſiliarius, Acad. Cur. & Collegii Med. Regii Berolin. Adjunctus. p. 97. 124. 277. 329. 457
Dn. Joh. Henricus Linckius, Lipſienſ. Acad. Cur. p. 80. 128. 204
Dn. D. Petr. Anton. Michellottus, Arch. Venetus, Acad. Cur. p. 181
Dn. D. Joh. Rudolphus Miegius, Medicus Baſileenſis. p. 161
Dn. D. Daniel Nebel, Medicus Aulicus Electoralis Palat. & in Univ. Heidelbergenſi Med. Prof. P. Acad. Cur. p. 55. 296
Dn. D. Wilhelm. Bernhard. Nebel, Med. Prof. P. in Univerſit. Heidelb. Acad. Cur. p. 168. 297
Dn. D. Joh. Adam. Reimannus, Phyſ. Eperienſis, Acad. Cur. p. 374
Dn. D. Chriſtian. Gottlieb Reuſnerus, Arch. Ill. Com. à Schaffgotſch, & Poliater Jauerenſ. Acad. Cur. p. 89

Dn. D. Vitus Riedlinus, Physic. Ulmensis, Acad. N. C. Adjunctus. p. 38
Dn. D. Lucas Schröckius, Sacr. Cæs. Maj. Archiater & Com. Pal. C. S. R. I. Nobilis, Acad. Nat. Cur. Præses, & Phys. August. Primar. p. 552
Dn. D. Joh. Henricus Schulze, Medic. Prof. P. in Univers. Altdorffina, Acad. Cur. p. 490
Dn. D. Ernest. Gotthold Struvius, Physicus Prenzlavienſis, Acad. Cur. p. 439
Dn. D. Michaël Bernhardus Valentini, Med. Prof. P. in Univ. Giſſenſi, Acad. Nat. Cur. Adjunct. p. 282
Dn. D. Christoph. Bernhard. Valentini, Med. Practicus Giſſenſis, Acad. Cur. p. 327
Dn. Lic. Conradus Michaël Valentini, Medic. Grünberga-Hass. Acad. Cur. p. 205
Dn. D. Antonius Vallisnerius, e Nobilib. de Vallisneria, Sacr. Cæsar. Maj. Medicus, in Univers. Patavina primarius medicinæ theoricæ Professor, Acad. Cur. p. 356
Dn. D. Joh. Melchior Verdries, Med. Prof. P. in Universit. Giſſena, Acad. Cur. p. 69. 166
Dn. D. Georgius Tobias Weismannus, Physicus Nürtingen. Acad. Cur. p. 287. 420
Dn. D. Theodorus Zwingerus, Archiater Ser. March. Durlacenſ. & Med. Prof. P. Basileenſ. Acad. Nat. Curios. Adjunctus. p. 143
D. *D.* Joh. Rudolphus Zwingerus, Med. Prof. P. Basileenſis, Acad. Curios. p. 155

SERI-

SERIES OBSERVATIONVM

in hoc volumine deſcriptarum.

Obſerv. Dn. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI. Pag.

I. Febris epidemia Lipſienſis. 1

Dn. D. BENEDICTI GVLLMANNI.

II. Anaſarca poſt convulſiones curata. 3

III. Gravida tonitru perculſa, fœtu mortuo ac rigente. 5

IV. Cachexia incurabilis. 6

Dn. D. JOH. ADAMI KVLMI.

V. Phocæ anatome. 9

D. D. JOH. FRID. HENKELII.

VI. Thermæ e ſcoriis artificiales. 29

Dn. D. VITI RIEDLINi.

VII. Hydrophobia tardius enata. 38

VIII. Lepra hodierna ſanata. 41

Dn. D. GEORGII DETHARDINGII.

IX. Equus docilis. 43

X. Methodus Timæana quartanariis ſanandis. 45

XI. Empirica hæmorrhoidum per emetica curatio. 48

Dn. D. BENED. GVLLMANNI.

XII. Falſa plethoricæ conceptio. 49

XIII. Polypus pendulus. 52

XIV. Labiorum coalitus a variolis. 53

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

XV. Tumor cruris monſtroſus. 55

XVI. Tumor brachii oedematoſus & ſcirrhoſus. 57

XVII. Veſicæ calculus e ſcroto protractus. 60

Dn. D. JOH. CASP. GRIMMII.

XVIII. Pedes melancholici ex cera putati. 61

XIX. Puella ſplenetica. 62

XX. Calculus vetulæ tortor. ibid.

Dn. D. GEORG. FRID. FRANCI.

XXI. Calva ſerpentis diademate ornata. 63

XXII. Penna anſerina duplici caule. 65
XXIII. Calculi renum octaëdri. ibid.
XXIV. Cheirites coralloides albus Americanus. 66

Dn. D. JOH. DAN. GOHLII.

XXV. Epilepſia hyſterica cum amauroſi. 67

Dn. D. JOH. MELCH. VERDRIESII.

XXVI. Cœli ardentis phænomena. 69
XXVII. Arthritis ex dyſenteria. 74
XXVIII. Tumor manus oſſeus, folliculo incluſus. 76

Dn. JOH. HENR. LINCKII.

XXIX. Vegetabilia quædam exotica. 80

Dn. D. DID. GVIL. ANDREAE.

XXX. Enema per os rejectum. 82
XXXI. Menſtrua vetulæ. ibid.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

XXXII. Febris ſurda. 83
XXXIII. Hydrops abſtinentia a potu ſanatus. ibid.
XXXIV. Urina frigida in febri maligna. 84
XXXV. Lacrimæ ſanguineæ. ibid.
XXXVI. Mania e vulnere capitis. 85
XXXVII. Ex levi percuſſione mors. ibid.
XXXVIII. Quartana in ſurditatem verſa. 86.
XXXIX. Pus ex parotide per urinam emiſſum. ibid.
XL. Oleum ovoſum anodynum. 87
XLI. Ophthalmia contagioſa. ibid.
XLII. Hæmoptoe anniverſaria. ibid.
XLIII. Vertigo tubæ clangore ſanata. 88
XLIV. Choavæ potus diarrhoeæ ſalutaris. ibid.
XLV. Cephalalgia æquinoctialis. 89

Dn. D. CHRIST. GOTTL. REUSNERI.

XLVI. Mictus cruentus. ibid.
XLVII. Ptyaliſmus imprægnationis ſignum. 90
XLVIII. Lupina caro antepileptica. 91

Dn. D. GEORG. DETHARDINGII.

XLIX. Tympanitici anatome. ibid.
L. Arthritis a lumbricis impoſitis inſolentior. 96
LI. Eadem a catello admoto remiſſior. 97

Dn. D.

Dn. D. JOH. AD. LIMPRECHTI.

LII. Cicutæ noxa. 97

Dn. D. ALEXANDRI CAMERARII.

LIII. Anatome Rhachitici. 101
LIV. Tumor præcordialis internus. 105

Dn D. PHIL. EBERH. DILLENII.

LV. Phlegmone brachii ſcarificatione curata. 108
LVI. Puella aſcitica curata. 109
LVII. Boni Henrici hydragoga & traumatica bonitas. 110
LVIII. Pilulæ in dyſenteria epidemica polychreſtæ. 111
LIX. Hecticæ anatome. 112
LX. Mictus cruentus curatus. 113
LXI. Orthopnoicus curatus. 115

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

LXII. Aſthma raparum decocto curatum. 116
LXIII. Sternutatio exitialis. 117
LXIV. Calculi in ventriculo. ibid.
LXV. Ophthalmia urinæ fotu curata. 118
LXVI. Colicus dolor nive curatus. ibid.
LXVII. Cœcitas ex impetigine. ibid.
LXVIII. Capitis vulnus vertiginem ſanans. 119
LXIX. Saponis uſus in dyſtokia. ibid.

Dn. D. JOH. ADAMI GOERITZII.

LXX. Hyſſopus e maceria creſcens. 120
LXXI. Pulvis Acherontis. 122
LXXII. Pulvis fuſorius. 123

Dn. D. JOH. ADAMI LIMPRECHTI.

LXXIII. Manus ultra ſæculum putredinis expers. 124

Dn. D. JOH. HENR. LINCKII.

LXXIV. Foetus leonina, vel quaſi, facie. 128

Dn. D. CONR. BARTHOLDI BEHRENS.

LXXV. Variolarum inſitio. 133
LXXVI. Kelleriani corporis ſectio. 140

Dn. D. THEOD. ZVINGERI.

LXXVII. Nigra & alba gemellæ. 143
LXXVIII. Hydrope thoracis extincti exenteratio. 147
LXXIX. Maculæ ſcorbuticæ nigræ diſperſæ. 148
LXXX. Uterus ſine noxa exſectus. 152

)()()()()(

Dn. D. JOH. RVDOLPHI ZVINGERI.
LXXXI. Proles puſtuloſa. 155
LXXXII. Appendix coeca Ilei. 157
LXXXIII. Veſica bovis gemina. 158
LXXXIV. Abortus ſterno concavo ſpectabilis. 159.
Dn. D. RUDOLPHI MIEGII.
LXXXV. Abſceſſus & hydrops ovarii dextri. 161
Dn. D. JOH. MELCH. VERDRIES.
LXXXVI. Abſceſſus ſpinæ dorſi. 166
LXXXVII. Abſceſſus meſenterii. 167
Dn. D. GVIL. BERNH. NEBELII.
LXXXVIII. Cephalalgia Choavæ decocto ſublata. 168
LXXXIX. Hemicrania Peruviano cortice diſcuſſa. 169
XC. Aſthma ex obeſitate. 170
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
XCI. Urina anthyſterica. 171
XCII. Ab eſu aſparagorum ſanguinis mictio. 172
XCIII. Metaſtaſis admiranda. ibid.
XCIV. Experimenta circa vermes. 173
XCV. Dolor capitis Quartanus. ibid.
XCVI. Icterus a felis morſu. 174
XCVII. Choavæ cum lacte coctæ dotes. ibid.
Dn. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
XCVIII. Anatome Hydropici. 175
XCIX. Doloris iſchiadici repentina medela. 178
C. Cachexia ad aſciten tendens curata. 179
Dn. D. PETR. ANTON. MICHELOTTI.
CI. Nervorum diſtentio pertinax a cortice Peruviano. 181
CII. Mania gelidæ balneo curata. 191
CIII. Menſtrua linteolis frigidis ſuppreſſa. 194
CIV. Capitis dolores veſicatoriis repreſſi. 197
CV. Coxendicis dolor lacte ſublatus. 200
Dn. D. JOH. HENR. LINCKII.
CVI. Arbor Caffé Lipſiæ florens. 204
CVII. Lacerta aquatica vomitu ejecta. 210
Dn. D. MICH. ERNST. ETTMVLLERI.
CVIII. Scroti, penis & pedum ſcirrhus ab eryſipelate. 212

Dn. D. JOH. CASP. GRIMMII.

CIX. Mictus per octiduum cruentus. 225
CX. Ulcus cancrosum in faucibus. ibid.
CXI. A polypo cordis cachexia. ibid.
CXII. Aphonia variolarum comes. 226
CXIII. Cruenta cum ramentis cutaneis mictio. 227
CXIV. Vermiforme per urinam excretum. ibid.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

CXV. De cespitibus Batavorum bituminosis. 228
CXVI. De fossilibus Anglorum carbonibus. 235

Dn. D. GEORG. FRID. FRANCI.

CXVII. Naturæ in ovis gallinaceis lusus. 243
CXVIII. Crystallus in amethystum mutata. 244
CXIX. Fungus quernus monstrosus. 245
CXX. Excrescentia carnosa in dorso infantis. 246

Dn. D. ELIAE CAMERARII.

CXXI. Noxius radicum esus. 247
CXXII. Venenorum applicatio externa. 252

Dn. Lic DAN. HOFFMANNI.

CXXIII. Psychrolusia variolis funesta. 255

Dn. D. JOH. DAN. GOHLII.

CXXIV. Pseudischuria periodica. 257
CXXV. Ruptura interaneorum Arnica curata. 265
CXXVI. Essentiæ dulcis vis antepileptica. 267

Dn. D. JOH. CONR. LIB. BAR. A BRUNN.

CXXVII. Experimentum circa podagram cum nephritide. 272
CXXVIII. Virtus corticis Peruviani adstringens. 275

Dn. D. JOH. AD. LIMPRECHTI.

CXXIX. Graminis demessi incrementa. 277

Dn. D. MICH. BEN. VALENTINI.

CXXX. Felis reviviscens. 282
CXXXI. Ardeæ stellaris anatome. 283

Dn. Lic. CONR. MICH. VALENTINI.

CXXXII. Cuculus à rubecula enutritus. 285
CXXXIII. Petroselinum phthiriasi adversum. 285
CXXXIV. Narcisso-leucoii radix emetica. 286
CXXXV. Carlina in Hassia inventa. ibid.

Dn. D. GEORG. TOB. WEISMANNI.
CXXXVI. Mictus ac vomitus magicus. 287
CXXXVII. Ferculum magicum. 291
CXXXVIII Ferculum cruentum. 294
Dn. D. CONRADI GRAFII.
CXXXIX. Tumor inguinis à lumbricis. ibid.
Dn. D. DAN. NEBELII.
CXL. Paralysis palpebræ à morbillis. 296
Dn. D. GVIL. BERN. NEBELII.
CXLI. Diabetes spuria in variolis sublata. 297
CXLII. Mors repentina ex sanguinis in thoracem fluxione. 298
Dn. D. DAN. FISCHERI.
CXLIII. Sanguinis menstrui philtrum. 300
Dn. D. GEOR. FRID. FRANCI.
CXLIV. Cancer marinus variegatus. 315
CXLV Pes capreoli Indici minoris. 316
CXLVI. Tendinis pars ossea. 316
CXLVII. Pullus cornutus. 317
Dn. D. HIER. LAUBII.
CXLVIII. Spina femoris ventosa. vomicæ duræ. 318
CXLIX. Lumborum dolor ex abscessu & carie. 319
CL. Ulcus ad pleuram penetrans. 320
CLI. Asthma cum hernia umbilicali. 321
CLII. Vomicæ pulmonum & abdominis. 322
Dn. D. JOH. GEORG. BREBISII.
CLIII. Unguentum ophthalmicum. 323
Dn. D. CHRIST. BERNH. VALENTINI.
CLIV. Vesica fellis in bove. 327
CLV. Rex rosarum novus. 328
CLVI. Osteocolla figurata. 329
Dn. D. JOH. AD. LIMPRECHTI.
CLVII. Vespertilio mortuus. 329
Dn. D. ALEX. CAMERARII.
CLVIII. Vulnus abdomen utrinque penetrans. 334
CLIX Amaurosis. 339
CLX. Hydrops saccatus. 342
Dn. D. JOH HARTM. DEGNERI.
CLXI. Dolor maxillæ periodicus. 347

Dn. D. BENED. GULLMANNI.

CLXII. Tuſſis puerorum epidemica. 353

Dn. D. ANT. VALLISNERII.

CLXIII. Urina difficilis à tumore proſtatarum. 356
CXLIV. Letalis urinæ ſuppreſſio. 358
CLXV. Polypi narium ſpecies rara. 360
CLXVI. Partus veſicularis. 362
CLXVII. Fons in Regno Neapolitano memorabilis. 366
CLXVIII. Diarrhoea inflammationis uteri ſanatrix. 367

Dn. D. JOH. GEORG. BREBISII.

CLXIX. Menſium fluxus præcox p rperam putatus. 372

Dn. D. JOH. AD. REIMANNI.

CLXX. Dubia hydropis pectoralis & pericardiaci diagnoſis. 374

Dn. D. LAUR. HEISTERI.

CLXXI. Sectio juvenis amauroſi laborantis. 390
CLXXII. Lumbrici inteſtina perforantes. 391
CLXXIII. Anatome memorabilis juvenis ex hæmoptoe phthiſici. 392
CLXXIV. Diſſectio empyemate defuncti. 393
CLXXV. Lex Regia de prægnantibus demortuis non humandis. 395
CLXXVI. Ruptura uteri in partu difficili. 397
CLXXVII. Glandulæ labri ſuperioris. 398
CLXXVIII. Linguæ humanæ glandulæ & novi ductus ſalivales. 401
CLXXIX. Interior laryngis facies ac ventriculi. ibid.
CLXXX. Calculus in glandula bronchiali. 402
CLXXXI. Calculus in fellis veſicula. 404
CLXXXII. Digitus cancroſus reſectus. 405
CLXXXIII. Uteri in gravidis diſcuſſa craſſities. 406
CLXXXIV. Circulus ſanguinis in gravidis. 407
CLXXXV. Glandulæ in coccothrauſtæ ingluvie obſervatæ. 408
CLXXXVI. Pediculi muſcarum. 409
CLXXXVII. An circulus ſanguinis veteribus fuerit cognitus. 410
CLXXXVIII. Incertum infanticidii ſignum. 414

Dn. D. GEORG. TOB. WEISMANNI.

CLXXXIX. Naevi hereditarii expirantes. 420
CXC. V. S. catharſis, acidulæ uterum gerenti ſalutares. 421
CXCI. Uſus decocti viſci querni polychreſtus. 422
CXCII. Phthiſis acidulis curata. 424
CXCIII. Magici caſus continuatio. 428

Dn. D. ERNEST. GOTHOLDI STRUVII.
CXCIV. Corticum ulmi virtus antihydropica. 429
CXCV. Maſſa polypoſa per alvum rejecta. 431
CXCVI. Maſſa carnoſa per tuſſim excreta. 432
Dn. D. GEORG. DETHARDINGII.
CXCVII. Faſcinatio. 433
CXCVIII. Mira affectuum concertantium efficacia. 434
CXCIX. Læſio arteriæ in carpo. 436
Dn. D. CONR. GRAFII.
CC. Eſus cicutæ noxius. 438
CCI. Lotii ſuppreſſio à tumore & ulcere renis. 440
Dn. D. GOTTL. EPHR BERNERI.
CCII. Ambuſtio pedis luſoria. 442
CCIII. Hæmorrhoidum palindrome. 444
CCIV. Fragor in partu. 445
CCV. Scabies menſtrua. 447
CCVI. Lacrumæ hyſterico malo ſalutares. 449
CCVII. Vaſorum umbilicalium ruptura. 451
CCVIII. Trepanatio. 452
CCIX. Ureteres à calculis obturati. 455
Dn. D. JOH. ADAM. LIMPRECHTI.
CCX. Veſpertilio vivus. 457
Dn. D JOH. LEONH FRISCHII.
CCXI. Veſpertilionum latibula in ſpeluncis. 463
Dn. D. JOH. MAUR. HOFFMANNI.
CCXII. Sanguis ac ſerum lacteum. 466
CCXIII. Hydrops pulmonum. 468
CCXIV. Variolarum deformitas præcavenda. 474
Dn D. MICH. ALBERTI.
CCXV. Transformatio febrium una ſerie facta. 475
CCXVI. Scirrhus uteri hæmorhagia ſolutus. 478
CCXVII. Hæmorrhoides menſtruæ in puero. 480
CCXVIII. Hippolithus. 481
Dn. D. JOH. FRID. BAUERI.
CCXIX Regeneratio roſarum in aceto. 484
Dn. D. JOH. HENR. SCHULZE.
CCXX. Polypus oedematis & exulcerationis cauſa. 490
CCXXI. Spiritus vini tartariſatus ad antimonii tincturam ineptus. 494

CCXXII. Efficacia aethiopis mineralis. 496
CCXXIII. Auris conſtitutio in ove ſurda. 498
CCXXIV. Ductus thoracinus facile inveniendus. 500
CCXXV. Pinguedo bubono celex menties. 502
CCXXVI. Puella cum hernia umbilicali nata. 502
CCXXVII. Stillicidium urinæ perpetuum. 505
CCXXVIII. Sinus oſſium capitis. 507
CCXXIX. Anevryſma verminoſum. 519
CCXXX. Equiſetum cauſa abortuum. 521
CCXXXI. Scabiei retropulſæ effectus funeſti. 522
CCXXXII. Obſervata in cadavere trimuli. 525
CCXXXIII. Scotophorus pro phoſphoro inventus. 528
CCXXXIV. Morbus exanthematicus rariſſimus. 533
CCXXXV. Prædarthocace pro laxatione præpoſtere curata. 539

Dn. D. CHR. MICH. ADOLPHI.

CCXXXVI. Aſcitica ex improviſo ſanata. 546
CCXXXVII. Singularis melancholiæ hypochondriacæ ſolutio. ibid.
CCXXXVIII. Eadem paralyſi ſoluta. 547
CCXXXIX. Calculus in urethra natus. ibid.
CCXL. Paralyſis palpebrarum. 548
CCXLI. Cerebri compreſſio. ibid.
CCXLII. Vermes venereæ luis comites. 549
CCLXIII. Salia volatilia oleoſa hæmorrhagiis proficua. ibid.
CCXLIV. Tympanites V. S. curatus. 550
CCXLV. V. S. urinam ſuppreſſam ciens. 551
CCXLVI. Guſtus ex caſu aboletus. ibid.

Dn. D. LUCÆ SCHROECKII.

CCXLVII. Urina chyloſa. 552

Dn. D. JOH. KANOLDI.

CCXLVIII. Biographia medica. 553

Dn. D. FRANC. BUTTNERI.

CCXLIX. Variolæ malignæ Francofurtenſes. 560

Dn. D. CONR. BERTHOLDI BEHRENS.

CCL. De ecſtaſi diſquiſitio. 563

SYLLABUS.
IN APPENDICE CONTENTORUM.

I. *Canellae ſ. Cinamomi hiſtoria.* pag. 1.

II. *And. Loevvii hiſtoria epidemica Hungariae.* 17

III. *Joh. Kanoldi disquiſitiones de Humanitate.* 84

IV. *Emman. Henr. Garmanni Epiſtola ad Illuſtrem Dn. Praeſidem Acad. Nat. Curioſorum.* 102

V. *Joh. Erneſti Grundleri, Medicus Malabaricus.* 106

VI. *D. Mich. Schendii R. C. Eq. van der Beck. de rarioribus Exoticis, inprimis de Terra Sinenſi Bezoardica, Tanzuc dicta.* 111

VII. *Ejusdem ſtatus Ruſſiæ literatae.* 131

VIII. *D. Gottlob. Schoberi Diſſertatio de Mumia Perſica.* 150

IX. *Memoria Hartenfelſiana.* 158

X. *Memoria Camerariana.* 165

ACTORUM PHYSICO-MEDICORUM ACADEMIÆ CÆSAREÆ NATVRÆ CVRIOSORVM VOLVMINIS PRIMI

OBSERVATIO I.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

Febres epidemiæ Lipſiæ 1720. graſſatæ.

PRæter variolas & morbillos, rheumatiſmos, arthriticos dolores, maxime Lipſiæ per Julium, Auguſtum, Septembrem, Octobrem Menſes, continuis repentinis tempeſtatum mutationibus, ventis occidentalibus & meridionalibus aëreque tepido ſtipatos, febres intermittentes, quotidianæ, tertianæ Urbem Agrumque Lipſienſem invaſerunt, atque frequentiſſimæ fuerunt. Quæ nullam fere familiam intactam reliquerunt, ac in quamplurimis plurimi laborantes ſunt inventi. Circa illarum indolem imprimis ſequentia notabantur: frigus, horror, rigor per brevius ſolito fere tempus, ſed acerbius affligebant. Ingruebant cum immani alias adeo non conſveto capitis dolore, ſtupore, oculorum obfuſcatione, magno per totum corpus ardore diutiusque permanente ut in

vis toto die casus funesti eventus ex siniſtra hac exhibitione proſtent, cautius tamen mercari discere nolunt, surdisque semper eadem narratur fabula. Simile quid contingebat puero duorum annorum, qui vehementibus convulsionibus per spatium 14. dierum torquebatur, illius parentes vero à difficili dentitione has provenire putantes, nullius Medici consilium expoſcebant, sed variis ingestis hinc inde ipsis submini-ſtratis medicaminibus hoc efficiebant, ut convulsiones evenirent indies atrociores. Neceſſitate igitur, puerique ejulatu ducti, Medicum accersebant, qui, morbi historiâ exploratâ, affectum non tam ex dentitione difficili, quàm potius infarctu ciborum originem traxisse invenit, parentibus ideo ob oculos ponit, quàm malè cum infante egerint, imo eundem vitæ periculo expoſuerint; miſello vero ut succurreret, præſcripſit leve laxans cum aliquot granis rad. hypecacoanhæ ad primas vias expurgandas, & clysterem applicari juſſit anodyno-carminativum, quibus ſtatim aliquod levamen habuit puer, ad reſiduas autem cruditates acidas, hincque provenientes fibrarum criſpaturas, corrigendas & leniendas, præcipitantia & antiſpasmodica ordinavit, mediantibus his puer per DEI gratiam ſanitatem brevi tempore ſuam recuperavit. Elapſis autem duobus vel tribus diebus eundem novus aggreditur affectus, & tumore infeſtatur per totum corpus, tuſſi concomitante moleſtiſſima: parentes illius, nunc ſanioris mentis redditi, ſtatim conſilium expetunt Medici ordinarii, qui puerum anaſarcâ laborantem deprehendebat, & quidem per totum corpus, ne dorſo etiam excepto, & cum aliqualem retroceſſionem urinæ ad ſanguinem animadverteret, ordinabat Electuarium ex reſolventibus, viſciditatem infringentibus, cum diureticis & laxantibus mixtum, id quod levamen puero offerebat haud exiguum, intentionem tamen curatoriam non explebat penitus, idcirco fortius purgans ex hydragogis ſubſtituit, & Tincturam Antimonii cum Tinctura Tartari in die ſumendam præcepit, quibus ſeroſa illa colluvies nunc melius

melius fusa, tam per alvum, quam per vias urinarias brevi tempore fuit eliminata, pueroque perfecta sanitas restituta.

OBSERVATIO III.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Gravida tonitru perculsa, edit fœtum mortuum membris convulsis rigidisque.

FEmina 34. annorum, temperamenti robusti, aliquatenus plethorica, octavo mense ingravidationis suæ, tempore matutino sacra frequentatura, ante Templi ingressum tonitru improviso, magno percutitur terrore; hanc animi commutationem, embryonisque hinc dependentem alterationem vilipendens, devotionem nihilominus continuat, & per duos horas inibi moras nectit, domum reversa nullis quidem de doloribus, nec aliis supervenientibus symptomatibus conqueritur; & quamvis imminutam calcitrationem infantis perceperit, nullius tamen Medici opem expetebat, nec ipsa medicamenti aliquid confortantis assumebat, sed per 8. dies negotiis suis domesticis absque ullo impedimento præerat. Die vero insequente tàm insigni corripiebatur uteri hæmorrhagia, ut de vita periclitaretur gravida ob omnimodam & tam subitaneam virium prostrationem. Medicus illicò accersitus, ex relatione adstantium, & historiæ circumstantiis instantem abortum præsagiens, analeptica cum lenibus adstringentibus præscripsit, quibus nimius fluxus paululum quidem mitigabatur, tertiâ vero abhinc horâ regrediebatur, tanta violentia, ut syncoptica jacens nunc animam esse efflatura videretur; hoc in statu ancipiti edidit partum suum, mortuum, convulsis rigidisque membris constantem. Resuscitata vero per medicamenta spirituosa, & refocillata per analeptica vires sensim recuperavit, puerperium feliciter transegit, & nunc per DEI gratiam athletice vivit.

OBSERVATIO IV.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Cachexia incurabilis ex Cadaveris Anatome se manifiſtans.

NObilis Domina N. N. trigeſimum ſecundum agens annum, conſtitutionis teneræ, nonnihil hypochondriacæ, decimo ſexto anno inibat matrimonium, & per decurſum ſedecim annorum valetudine gaudebat ſecundâ, mater exiſtens novem infantum, interdum accuſabat cordis palpitationem & aliqualem anhelationem, pulſus vero erat inæqualis à prima ferè juventute. Decima vice uterum gerens, anhelatio in aſthma convulſivo-hypochondriacum vergere videbatur, cum palpitatione cordis majori, & quoniam ejus maritus magnam bonorum ſuorum jacturam fuerat perpeſſus, hincque res anguſta domi major oriebatur, ex mœrore die noctuque ducto malum capiebat augmentum. Ordinarius Dn. Medicus, illius naturæ optimè gnarus, tam matri quam fœtui proſpiciebat quam doctiſſimè, & aliqualem orgasmum in gravida percipiens, venam ipſi ſecare juſſit opportuno tempore, ſubjunctis medicamentis adæquatis, quæ vero ob animi gravia pathemata, triſtitiam ſc. mœroremque deſideratum effectum non exequebantur, verum indies vehementiora evadebant ſymptomata, accedentibus novis, calore ſc. præternaturali, tuſſi, ſudoribus colliquativis, uno verbo: Febris Hectica ſeſe manifeſtabat, imprimis vero dolorem urentem & ardentem in latere ſiniſtro ſub mamma, ad tergum usque ſe diſtendentem, extrinſecus autem neque rubore neque tumore perceptibilem accuſabat. Medicamenta externè & interne præſcripta inducias quidem & levamen afferebant, ſemper tamen dolores recrudeſcebant atrocius. Dn. ejus Maritus conjugali amore permotus, unum ad-

adhuc Medicum Dn. Ordinario adjungit, qui de morbi historia eruditus, complicatum quam maximè esse affectum deprehendit, ex febre sc. hectica, asthmate-hypochondriaco-convulsivo & malo empyematico.

Mutuo itaque consilio indicationibus sequentibus insistebant 1.) Febrem hecticam debellando, 2) acrimoniam demulcendo. 3.) visciditatem infringendo, 4.) crispaturas spasmodicas mitigando, 5.) tonumque fibrarum roborando; Eapropter temperantia, gelatinosa, præcipitantia, discutientia, antispasmodica & confortantia præscribebant, non neglecto cortice Peruviano cum aliis mitioribus antifebrilibus, interpositis etiam ob alvi stypticitatem emollientibus clysmatibus. Sed omnia incassum videbantur ordinata; per unum alterumve quidem diem spes affulgebat adstantibus alicujus restitutionis; omnis autem evanescebat Medicis ob continuum irregularem & inæqualem pulsum, ob urinæ multis salibus lixiviosis permistionem, ob universalem virium prostrationem, imo judicabant consultius matri fœtuique, per aliquod tempus à multis medicamentis abstinere propter nauseam gravidæ ex assumtis medicamentis subortam & solummodo ordinabant continuare usum oculorum 69. antihectico Poterii permixtorum. Verum neque hæc methodus bonam intentionem secundabat, sed symptomata, cordis scil. palpitatio dolor & ardor in latere affecto sitis inextinguibilis, & asthma convulsivum magis urgebant, imo hoc ultimum sæpius strangulationem minitabatur. Sæpius vocati Medici, rem jam diu conclamatam esse prævidentes, vitæ periculum non occultabant, levaminis tamen causa gravidæ commiseratione dignæ præscripserunt Mixturam ex antispasmodicis nitratis & confortativis, ex qua, uti ex omnibus hucusque usurpatis per horam unam & alteram erigebatur, subsequentibus dein semper majoribus præcordiorum anguistiis. Hæc agebantur & reiterabantur per duos & quod excedit menses, usque dum fœtus (juxta Medicorum prognosin jam dudum factam) in ergastulo suo tantis ærumnis

ex-

excruciatus & debilitatus nono menſe vivere ceſſabat, ſuaque morte, Matri, omnibus viribus exhauſtæ, convulſiones accelerabat, quæ eandem ſecundo abhinc die morte beata animam Optimo Creatori ſuo quoque reddere neceſſitabant.

In ſectione Cadaveris, (quam ipſa B. Domina maximè efflagitabat) ſequentia notatu digna ſeſe ſiſtebant.

1. Uterus naturalis & inſons, cum fœtu mortuo, ad legitimum partum jam parato, capite demiſſo, inteſtinum rectum verſus reſpiciente, manibus pedibusque reclinatis.
2. Secundina circumcirca firmiter utero adhærens.
3. Ventriculus cum inteſtinis &c. incolumes.
4. Jecur prægrande, ſcirrhoſum, folliculus fellis magnitudinem naturalem excedens, bile turgidus.
5. Lien rugoſus, vappeſcens.
6. Renes marcidi, Veſica urinâ vacua.
7. Thorace aperto: Colluvies ſeri extravaſati lixivioſi, ex ſiniſtro latere præprimis ad dextrum propullulans, & quantitatem trium vel quatuor menſurarum excedens.
8. Cor, plane præternaturale, *tàm extrinſecùs*, ratione magnitudinis, & pericardii, quod non erat membranaceæ, ſed carnoſæ ſubſtantiæ, undique cordi validè annexum, nullum planè ſerum vel lympham continens; dexter ejus ventriculus naturali ſimilis; ſiniſter vero planè cartilagineus, qui cultro anatomico vix obediebat; quam *intrinſecus*, ratione ſepti, cavitatum, fovearum, columnarum, hincque abeuntium filamentorum tendineorum, & valvularum, quæ omnia firmitatem cartilagineam obtinebant.
9. Pulmones, ordinariis majores, pleuræ in ſiniſtro latere toti annexi, ſiniſter lobus flaccidus, ad putredinem abiens.

Quis in conſideratione ſtatus tam præternaturalis viſcerum multorum nobiliorum, partim vitio naturæ, (ſicuti ratione cor-

ne cordis pulmonumque est probabile) partim tractu temporis, exortis scilicet animi pathematibus, mœrore & tristitia, contracti, non confirmabit veritatem medici illius dicterii: in Medico non esse semper, relevetur ut æger? Imo, quis ex recensitis non videt, vulgarem non latitasse anguem in hoc subjecto, sed Hydram, multis capitibus instructam; cui si truncus unus aut alter fuerat forsan abscissus, novus tamen illico succrescebat, qui cum residuis tantam lernam malorum dolorumque excitabat, totam œconomiam invertebat, nullumque locum vel curationis matris, vel conservationis fœtus relinquebat, utrique vero præmaturam mortem inferebat.

(*Exhibitæ d. 10. Maji A. 1721.*)

OBSERVATIO V.

DN. D. JOHANNIS ADAMI KULMI.

Phocæ anatome.

VAria animalia sub aquis in Oceano reperiri, quæ aliorum terrestrium formam quadantenus præ se ferunt, longa experientia jam sufficienter comprobavit; atque ob illam specierum externarum similitudinem pari etiam nomine hæc monstra marina hactenus semper venerunt. Sic varia Philosophorum scripta tauros, equos, lupos, porcos sive delphinos, lepores, columbas, vitulos marinos, imo etiam homines, sub Sirenum nomine exhibuerunt. Ex hisce belluis marinis littori nostro notissima est *Phoca*, seu *Vitulus marinus*, animal aquatile quadrupes, nullis squamis, sed corio ubique pilosо tectum, quod tactu molle, scintillante candore, aut fusco colore variis maculis nigricantibus distinctum nitet. *Longitudo* ejus, respectu plurium individuorum adultorum diversa, uti in canibus terrestribus deprehenditur: *structuram* autem *externam* æque ac *internam* totam quantam mirandam in sequentibus penitius exponam, prout illam in animali hoc,

præcipue vivo, inveni, atque ex viſceribus & ſceleto conſervatis ſemper demonſtrare poſſum.

Quoad externam inprimis oris formam cani moloſſo phoca noſtra haud abſimilis eſt, unde etiam piſcatoribus noſtratis vernacula lingua ein See-Hund appellanda venit, quanquam etiam nec illis vitio verterem, qui eandem ob rationem animal noſtrum *catis* comparare velint; gaudet namque *capite rotundo*, cujus *os* paululum *protractum*, *labiisque* dura carne, vitulorum more, *tumidis* munitum *barba* quadam *ſetis* geniculatis varii ordinis, longitudinis atque craſſitiei *ornata* ſuperbit: *fauces ad prædam aptæ* utriusque maxillæ dentium acutiſſimorum ſerie circumſeptæ ſunt, quorum alterius ordinis acies alterius interſtitium mutua commiſſura ita excipit, ut animal ex rapto vivere adſuetum rictum ſuum eo arctius claudere & prædam ſemel arreptam minime excidere ſinat; huic remoram etiam aliquam imponit *palatum* rugis ſerratis *aſperum*, cui in ordinario loco *tonſillæ* parvæ ſuſpenduntur.

Lingua in apice ut plurimum, haud tamen adeo profunde *diffiſſa*, & ad latera (ubi dentium inferiorum intervallis ubique inſeritur) *crenata* deprehenditur; illam etiam nuper ad latus ſiniſtrum ad latitudinem unius digiti plane bifidam & maculatam vidi. *Oculi* ad bovinorum magnitudinem facile accedentes & palpebris tecti pupilla ampla & nigerrima micant, quam panniculus carnoſus alias noctuis proprius & in cantho majori hærens pro neceſſitate obtegit.

Auriculæ externæ plane deſunt, horum vero loco *valvula* quædam *triangularis fuſca*, pone orbitam oculorum corrugato foramini ad meatum auditorium tendenti appoſita eſt, quæ ſub undis clauſa omnem aquæ aditum arcere valeat: ſic etiam nares extra aquam hiantes facili motu contrahuntur.

Amplitudo *colli corrugati* ipſius capitis peripheriam excedit; reliquum *corpus* rotundum & fere *conicum* è pectore ampliſſimo eoque late deducto, tanquam baſi, piſcium more per

abdo-

abdomen verſus pubem ſenſim decreſcit, quo in loco *pedes poſteriores* caudæ interjacenti tam firmiter, tamque proxime adhærent, ut ſinguli ſeorſim moveri quidem, attamen diduci nequeant: *cauda* hæc *exigua*, curta, parumque depreſſa in fine ſurſum incurvatur; pedum autem annexorum *tarſus*, *metatarſus*, & *quinque digiti* diverſæ longitudinis ſolummodo foras prominent, reliquis pedum membris ſub cute intra carnem deliteſcentibus; præterea digiti reflexis *unguliſ* armati *membrana* quadam laxa ad modum anſerum aut anatum invicem connectuntur, ut expanſi remorum munere fungantur, & magnam aquæ copiam trudendo corporis molem eo validius ac velocius propellant.

In *pinnis* ſ. *pedibus anterioribus brachium & cubitus* pariter integumentis teguntur, exporrectis ſolo *carpo*, *metacarpo*, & tribus quinque *digitorum articuliſ*, quorum extremæ phalangi *unguleæ validiores* apponuntur.

Ab *umbilico* in medio abdominis ſub pilis vix obſervabili utrinque ad latera trium digitorum intervallo in fœmellis diſtat una *mammarum papilla*, quarum *tubuli lactiferi* per ſubſtratam pinguedinem diſtribuuntur.

Penis in maſculo, ſecundum *Schelhamerum* (mihi enim nondum licuit eſſe tam felici, ut marem diſſecandum acquirerem) ſub cute abſconditur, quatuor ab umbilico vel quinque digitos ex foramine patulo proditurus; parvus vero, ne quidem illum, quo mediocris canis inſtructus eſt, æquans.

Diſſecta *cute*, ſive *corio craſſiſſimo*, ſubito in conſpectum venit non *membrana*, ſed potius *pannus adipoſus* dicendus, ad pollicis craſſitiem, innumeris fibris nervoſis & vaſis ſanguiferis intertextus, ſubſequente *panniculo carnoſo*, qui muſculos undique tegit.

Muſculi *pyramidales* abdominis ſemper defuerunt, reliquis præſentibus ſubtenditur *peritonæum*, membrana ſcilicet illa, quæ etiam in aliis animalibus cuncta abdominis viſcera ambit; in hoc autem bruto firmior deprehenditur, magisque nervoſa

& *pellucida*, ita ut inteſtina involuta quadantenus transparere videantur, qua cuncta abdominis viſcere in ordinario ſitu detinentur, excepto *omento*, quod in aliis animalibus ſupra inteſtina ad hypogaſtricam usque regionem multa pinguedine refertum extenditur, in noſtro vero regionem umbilicalem vix attingere in omnibus diſſectis, contra *Segerum*, qui plane nullum vidit omentum, demonſtravi: duplici quidem conſtat omentum membrana, at tenuiſſima, telæ aranearum ſimillima, nec ullum pinguedinis veſtigium præbet, ac ventriculo, lieni atque pancreati alligatur.

Ventriculus ſingularem plane figuram obtinet; duplicem merito dixerim, *prima* namque ejus *cavitas*, eaque conica ſub œſophagi ingreſſum ampliata recta & anguſtiori via deorſum tendit ad longitudinem duarum palmarum, ubi facta brevi flexura *altera cavitas ſuccedanea* & multo minor ad prioris latus dextrum dimidia via ſub hepate aſſurgit, quam ſub hoc viſcere verſus hypochondrion dextrum denuo recurvatam *pylori* juſta valvula claudit: duobus hiſce ventriculis mutua membrana firmatis interjacent *vaſa gaſtrica* & *glandula* quædam inſignis pancreati quoad ſubſtantiam ſimilis; *interna* vero harum cavitatum *facies*, inprimis *ſecundæ*, admodum eſt *rugoſa*, & copioſo *liquore gaſtrico* referta. Succenturiata etiam cavitas plerumque *bilis* flavedine tincta *vermibus* tenuiſſimis vivis quandoque domicilium præbet, quemadmodum præter meam obſervationem *Segerus* & *Schelhamerus* quoque annotarunt.

Inteſtinorum canalis longitudini ejusdem individui quandoque vigeſies major, tantæ vero ſolum craſſitiei, ut inteſtina tenuia digitum minimum vix æquent, craſſa autem pollicem haud ſuperent. *Fæces* continebantur in parva quantitate & inſtar meconii, neque ullas in illis obſervavi rugas ſeu *valvulas conniventes*, nec valvulam coli ſic dictam Bauhini ad oram inteſtini cœci, quod *cæcum* in dextro hypochondrio ſitum nulla *appendice vermiformi* gaudet, ſed pari figura ſemper ſeſe exhibuit, ac quidem in felibus. Pluribus in locis, inprimis verſus

cœcum,

cœcum, erant conſpiciendæ *glandulæ miliares*, racemoſæ, atque ſub pyloro digitum transverſalem unum cum dimidio *orificium ductus bilarii* maxime conſpicuum, haud procul ab eo ad latus dextrum *oſtiolum ductus pancreatici* penitius intuenti ſeſe prodit.

Meſenterium, quo inteſtina invicem connectuntur, membrana quidem duplici, attamen perquam tenui ac pellucida gaudet, & quoniam nullam plane pinguedinem continet, ideo omnis generis vaſa turgida eminent. Continet hoc meſenterium glandulam illam conglobatam, *pancreas Aſellii* dictam, quæ longo & rotundo corpore univerſum venæ portæ ramum dextrum, ex innumeris meſaraicarum ſurculis conflatum circumdat; *externa* ejus *ſuperficies* alba variis rubentibus lineolis diſtinguitur, *interna* vero *ſubſtantia* cineritia compacta & ſolida licet, fiſſa tamen albicanti humore chyloſo madet. Miror, me nullam aliam in meſenterio advertere potuiſſe glandulam, cum tamen aliæ corporis partes his abunde erant conſperſæ?

Pancreas proprie ſic dictum unico duntaxat tractu magno ſub ventriculo verſus lienem exporrectum rubicundum hepatis colorem obtinet, *ductumque Wirſungianum* continet.

Lienis figura & color ordinarius, *utraque* vero ejus *ſuperficies*, præſertim convexa, variis *ſulcis* in minutiſſimos lobos dirimitur, & *vaſorum ſplenicorum rami* majores non intra ejus ſubſtantiam, uti in cane terreſtri, ſed extra illam in ſuperficie concava, ſicut in homine, ſecundum longitudinem procedunt & ſurculos minores omni lienis regioni diſtribuunt.

Hepar præmagnum in quinque, ſex, quandoque etiam in plures *lobos* ex rubro flaveſcentibus diviſum in parte ſuprema, ubi diaphragmati firmiſſimo ligamento adhæret, *ſinum venæ cavæ ampliſſimum* recipit, quem cum *Schelhamero* ingentem, horrendumque ſaccum, non venam, ſed *lacunam* verius dixerim; ſola namque cera, quæ illi explendo ſufficit, libram unam cum dimidia æquat lance: lubentiſſime ſingula hujus

viſceris vaſa, diverſa cera repleta ſua ſubſtantia, Veteribus perperam parenchymatica, encheireſi conſueta liberaſſem, ut omnes eorum divaricationes atque anaſtomoſes in apricum venirent, ſi modo membranæ, fibræque nervoſæ validiſſimæ particulas internæ ſubſtantiæ quaquaverſum nectentes ſpem meam & operam non fefelliſſent. Totam fere hanc hepatis ſubſtantiam internam bis purulentam obſervavi; ex membranulis enim prædictis, tanquam ex veſciculis, cuſpide læſis materia purulenta pultacea flavi coloris undiquaque profiliebat. *Porta*, ubi vena hujus nominis ſimæ hepatis parti inſeritur, ex duplici lobulo ſeu eminentia fiſſa conſtat. *Veſica fellea* in ordinario loco intra lobos oblonga & recurva multa *bile* turget, contra mentem Ariſtotelis.

Utraque renum miranda *ſuperficies*, una cum vicinis iliorum parietibus internis jucundiſſimum ſpectaculum præbet. Vena enim cava ſtatim ſub hepate in duos finditur truncos magnos, quorum ramus ſupremus ad utrumque latus *venam emulgentem* conſtituit; hujus venæ renalis ſurculi frequentiſſima anaſtomoſi ſeſe invicem inoſculantes plexum aliquem, inſtar reticularis vittæ, efficiunt, qui variis ſulcis totum renum corticem ſupernum & infernum in multas quaſi minores inſulas dividit, & non niſi extrema filamenta intra renum internam ſubſtantiam dimittit, reliqui trunci ramificationibus pene infinitis mutuoque concurſu junctis per totum abdominis cavum in tanta copia diſtribuuntur, ut cultelli acies citra cruentæ inundationis metum ſtructuram partium adjacentium ſcrutari vix queat, quæ difficultas dexterrimum *Schelhamerum*, aliosque exercitatiſſimos anatomicos deterruit, quo minus vaſorum ſpermaticorum, ureterum, receptaculi chyli & ductus thoracici ſitum & tractum aggredi auderent. Hanc circumſtantiam dum animo perpenderem, ceram liquatam cum ſanguine in venis commutare, ſicque canales prædictos denudare tentavi & quidem felici cum ſucceſſu, aſt in illorum ſitu & tractu plane nihil extraordinarii inveni, uti de quolibet ſuo loco patebit.

Renes

Renes succenturiati quoque nihil insoliti oculis exhibuerunt, omnem quidem operam navavi aliquoties, ut fortassis in hoc animali, in quo vasa omnis generis luculentiora sistuntur, etiam *ductum excretorium* hactenus desideratum felicius explorarem, qui viscidum humorem fuscum in manifesta illorum *cavitate* detentum aliorsum amandaret, verum spe & labore semper frustrabar.

Rene legitimo per medium dissecto *substantia interna* purpurea albis maculis distinguitur, ex quibus multæ exiguæ *caruncula* hinc inde dispersæ prominent. Nullus ibidem apparet sinus, qui in aliis animalibus *pelvis* appellatur, verum loco istius intimiora hujus visceris penetralia subit *ureter* in varios tubulos divisus, quorum canaliculi singulas carunculas prædictas amplectuntur; à quibus procul dubio urina in renum substantia secreta excipitur, perque ureterum canales flexuoso tramite ad vesicam defertur.

Vesica hæc *urinaria* in nostro animali parva, oblonga atque in fundum acuminatum desinens umbilico adhæret mediante ligamento pyramidali, seu *uracho* consolidato, cui æque ac vesicæ ad utrumque latus proxime accumbunt alia ligamenta rotunda, quæ antea in fœtu pervia *arteriæ umbilicales* nuncupata ab iliacis ortum ducunt: pari ratione etiam *vena* hujus nominis ab umbilico, cui firmiter adhæret ad hepar sub ligamenti rotundi forma palam decurrit.

Genitalia maris (quas partes egomet ipse quidem nondum vidi, uti supra monui, sed secundum *Schelhamerum* atque *Hartmannum*) nihil plane differunt ab iis canum ordinariorum: sic etiam *fœmellarum spermaticæ* sub renibus ab ipso arteriæ trunco ad regulam aliorum animalium oriuntur, sanguis vero refluus per *venas* ejusdem nominis ad iliacas divaricationes, & ex iis ad illos truncos defertur, quos circa renes diffissos supra commemoravi, quæ singula vasa parvum *plexum pampiniformem* constituunt. *Vulva* est ampliſſima, cujus ambitus quatuor digitorum capax; *vagina* & *uterus* ipse una cum

ovariis

ovariis justo loco, eademque proportione, uti in canibus terrestribus inveniuntur, præter *uteri cornua*, quæ justo sunt breviora; ex quo colligere est, phocam paucos saltem utero gerere catulos, & quibus etiam binæ mammæ lactandis sufficiant.

Diaphragma, quod suo velamine abdomen à thorace, peripheriâ vero costas spurias à legitimis distinguit, totum fere est carnosum, à cujus parte anteriori ad apicem usque cartilaginis ensiformis versus umbilicum *lata membrana nervosa* excurrit, qua hepatis moles prægrandis debite suspenditur. Diffracto thorace, quem abdomine multo longiorem *pleura* investit, & *mediastinum* more solito secundum longitudinem dividit, visceraque contenta sustentat, medium locum occupat *Cor*, *pericardio* laxe ambiente & *humore* subrubro, attamen pauco admodum incluſum, cujus *figura* in omnibus reliquis animalibus conica, in nostro vero animali *cuneiformis* deprehenditur; ex magna enim & rotunda basi, qua vasis quatuor communibus alligatur, in apicem latiorem depressum desinit. Ejus *superficies superior* æque ac *inferior* nulla fere pinguedine referta, ingenti autem quantitate ramusculorum vasorum coronalium abundat. *Auricula dextra* sinistram bis magnitudine, *sinistra* vero dextram toties crassitie vincit, qualem relationem etiam *ventriculi* invicem observant: *interna cordis structura* ratione cavitatum, trabium, sulcorum & valvularum ab ordinaria naturæ lege minime aberrat.

Foramen ovale & *canalem arteriosum*, quæ *Schelhamerus* & *Hartmannus* clausa viderunt, ego nuper utrumque in adulto vitulo marino inveni apertum, quemadmodum illa curiosis ostendenda hucusque asservavi: in primis phocarum cadaveribus nec ego foramen ovale vidi, sed sulcum auriculæ dextræ supremum foraminis ovalis cicatricem fortassis habui, qui etiam forsan aliis imposuit, ut nubem pro Junone mecum amplecterentur. Absconditur autem foramen ovale genuinum in ipso angulo limbi venam cavam superiorem ab inferiori

riori distinguentis, & portiuncula quadam tunicæ internæ tanquam valvula adstante ita obtegitur, ut ejus orificium quadantenus obliteratum non adeo obvium sit. Quid si æque facili deceptu radicem aliquam *glandulæ thymi*, quæ vasis communibus arcte adhæret, canalem arterioſum clauſum putasſent? quem canalem ego pariter à corde juſto remotius apertum, & in ultimo cadavere cera aortæ injecta turgentem, cum iis, qui adfuerunt, inveni.

Pulmones, qui cor in medio locatum ambiunt, ampliſſimi, flaccidi, ad nigredinem vergentes, inflati vero colore roſeo nitentes, *ſubſtantiam*, *ſtructuram*, *formam* & numerum *loborum* ordinarium exhibent. In unius phocæ *bronchiis* per pulmonum ſubſtantiam diſtributis ſpumam inveni intenſe rubentem, qualem colorem ex ſanguine admiſto originem traxiſſe colligebam, aſt nullam viam ex vaſis pulmonalibus ad bronchia nec retro flatu detegere potui.

Trachea per longitudinem colli incurvati in latere dextro, *œſophagus* vero non ſub, ſed penes illam ſiniſtrorſum extenduntur; eandem ob cauſam *cartilaginoſi* ejus *annuli* ſunt completi atque anguſti, quorum ſuperiorum pars inferna parva quadam lineola, tanquam futura, (non tamen in omnibus obſervata) coaluit; inferiorum vero annulorum ſub ſterno pars averſa mollior exiſtit, quoniam œſophagus ibidem ſub illis ſerpit. In *larynge cartilago thyroides* ſurſum elevata absque ulla protuberantia ſcutiformi, quemadmodum in leporibus; *cricoïdes* integra quidem, aſt exigua, excepto dorſo ſuo oblongo; *arytænoides* parvum & coarctatum gutturnium formant; *epiglottis* verſus fauces rugoſa, ea vero parte, qua tracheam reſpicit, lævis rimam tegit.

Pharynx annexa muſculo conſtat complicato in ſeptem paria & unum ſimplicem facile diviſibili, reliquo œſophagi canale manente ordinario. In capite *meatus auditorius externus*, calamum ſcriptorium facile admittens à foramine ſupra dicto non recta via in caput tendit, ſed deorſum ad radicem

processus zygomatici obliquo tractu quater reflexo defertur & ex *septem* parvis inæqualibus *cartilaginibus* invicem articulatis constat, quæ cartilagines peculiaribus *musculis parvis* dilatantur: *meatus internus* hujus animalis in ipso processu mastoideo, ob hanc causam prægrandi, continetur, cujus cavitatem amplissimam *massa quædam cruenta*, carnoso-spongiosa, crassa membrana cincta replet, excepto illo rotundo sinu laterali infra tympanum, quem ossa auditus occupant; *cellulis* autem ordinariis iste processus plane destituitur; reliqua ibidem inveniuntur, respectu aliorum animalium, ordinaria, at validissima. *Membrana tympani* crassa supra basin suam osseam situ ordinario obliquo expanditur; *ossa auditus* crassissima &, ut ita dicam, plane ruditer fabrefacta, ossicula bovina, equina, aliorumque forte majorum adhuc animalium magnitudine superant, inprimis capitula *mallei* & *incudis*; *stapes* triangularis ob crassitiem crurum foveam quidem, ast nullum foramen admittit, uti ex Figuris *Numero 2.* in naturali magnitudine depictis cuncta patebunt: *concha* latissimis scalis distinguitur; *canales* autem *tres semicirculares* odinarii quinque foraminulis in vestibulum hiantes alios adhuc *duos socios* multo minores agnoscunt, quorum maximum orificium in fundo vestibuli observatur, reliquis extra illud in canales ordinarios desinentibus; præter *utramque fenestram*, ductum ad *tubam Eustachianam* & *canales nervi auditorii*, alia adhuc hinc inde notantur foraminula, nervulis aut minoribus vasculis destinata.

In superiori limbo *orbitæ oculi trochlea* musculi obliqui superioris parva tantum, nec adeo cartilaginosa deprehenditur. Inter *musculos* ordinarios *oculorum* bulbum flectentibus *adducens*, sive *indignabundus* latior justo in duos peculiares facile dividitur; neque *brutorum musculus* nervum opticum ambiens desideratur, qui propter multam pinguedinem musculis oculorum interspersam iterum in tres distinctos separari potest. *Tunicis oculorum* admodum crassis præter *Ruyschianam*

in

in phoca evidentiſſimam, eamque mucoſam, *alia nova* ſubnigra accenſenda venit, quæ variis fibrillis affixa telis araneārum ſimilis inter ſcleroticam atque choroideam laxè expanditur; *retina* craſſa villoſa ſub Ruyſchiana libere fluctuat. *Humores* omnes *tres* ſolito viſcoſiores exiſtunt: *aqueus* inſuper turbidus, *vitreus* autem ingens & durior cum cryſtallino exacte ſphærico, magno, & robuſtis *proceſſibus ciliaribus* firmato membrana lubrica tenaciori cinguntur.

In *cerebro* dantur pauca quæ ab ordinaria naturæ lege abludunt. *Ventriculi*, præcipue quartus, ſolito capaciores ſunt; *plexus choroideus* vaſtus; *corpora ſtriata* tractibus medullaribus cerebelli æmula; *glandula pinealis* cum vicinis protuberantiis grandiores atque rubicundiores: cuncta *nervorum paria*, quibus etiam illa ex ſpinali medulla per vertebras diſperſa annumeranda ſunt, craſſiora & robuſtiora deprehenduntur, exceptis *nervis opticis*, qui ſoli, quod miror, juſto graciliores; *ſeptimum* & *octavum par* pluribus in hoc, quam alio animali, rivulis ex ſuo fonte manant.

Medulla ſpinalis, cujus media pars molliſſima atque albiſſima faſciculis filamentorum duriuſculorum per longitudinem protractis undique cingitur, ſingulis ſpinæ dorſi vertebris cum productionibus ſuis nervoſis admodum laxè continetur.

Quod attinet ad *vaſa ſanguifera*, *aortæ* principium reliquo trunco latius diſtenditur, cæteroquin ramificationes ejus ſimili fere ratione, quemadmodum in alio corpore canino, aut etiam humano, diſtributæ ſurculos ubique copioſiſſimos ſpargunt, quorum alii ad maxillas pertinentes plurimorum nervulorum faſciculis involvuntur, alios in collo & pedibus recurrentes merito dicerem.

Hanc arteriam magnam *vena cava* diametro & copia ramorum bis facile ſuperat, cujus ramificationes potiores plane peculiare quoddam ſyſtema in adjecta *Figura V. VI. & VII.* exhibitum conſtituunt: *vena* namque *azygos* haud ita longe ab ejus ortu in duos finditur truncos, utrinque ſub aorta

ad latera vertebrarum dorsi descendentibus, quorum rami intercostales furculis venarum mammariarum internarum (rectius *sterno-intercostalium*) frequenti & evidenti anastomosi circa synchondrosin costarum junguntur. Quale jucundum spectaculum divisio venæ cavæ circa renes & in iliis, supra jam fusius descripta, efficiat, ex ipsa figura optime patebit, ne dicam de aliis insolitis copiosissimisque venarum juxta atque arteriarum distributionibus in capite, collo & pedibus, factaque hinc inde perspicua anastomosi; est enim labor sane difficilis omnia vasa ex carne ingenti quantitate nervorum stipata separandi, ne rumpant, rupta vero haud commode prosequi possumus.

Sanguis in hisce vasis continetur copiosissimus, spumosus ac viscidus ita, ut etiam digitos illo imbutos glutinis instar affixos teneat, unde etiam evenit, ut vasorum majorum parietibus firmiter adhæresçat, atque ibidem sæpissime *polypos* generet.

In Phoca nuper præsentibus amicis, studiosis atque chirurgis quibusdam *viva* cultro subjecta singula hæc repetii, *motumque peristalticum intestinorum* nobis cernere licuit duntaxat obscurum, tardissimum, & debilem, tametsi phoca viva ejus adhuc esset vigoris & roboris, ut in vinculis sibi exitiosis sese undique jactitaret.

Vasa lactea vidimus in mesenterio & intestinis exigua quidem ast copiosissima, quæ à multitudine nervorum ad latera illa concomitantium probe distinguebantur.

Receptaculum chyli una cum *ductu thoracico* curatius scrutandum meditabar, verum ingens venarum sanguine ubique turgidarum abundantia, earumque tunicæ tenuissimæ scalpelli cuspidem adigendam plane prohibuerunt, ut citra sanguinis profluvium (uti jam supra *de renibus* monui) ne minimum quidem vulnusculum alicui loco infligere auderem, cui tubulum ad immittendam ceram adaptare potuissem; itaque solita encheiresi cavitatem omnem explere haud potui, qua justa receptaculi

culi chyli, ac ductus thoracici tractus, ejusque divisiones, (quas ex aliarum partium mira diversitate raras flexuras credidi) in conspectum venirent. Vidimus autem nihilominus prædicti *receptaculi notabilem quantitatem* paulo altius sub rene sinistro, ejusque succenturiato locatam, & diffracto thorace *ductus thoracici unicum* saltem *tractum* ad aortæ latus sinistrum, ex cujus diametro mediocri alias adhuc sub hac arteria magna latentes ramificationes colligere quidem mente, at illas, ob rationes adductas, denudare non licuit.

Motus cordis ejusque auricularum reciprocus erat validus & per longum tempus durabat. Distincte autem observavimus auriculas bis pulsantes omni temporis intervallo quando cor erat in diastole.

Vasa lymphatica non solum sub hepate & circa principium venæ portæ, sed etiam in aliis corporis regionibus tum temporis quoque observavimus.

Musculi ratione *nominis*, *situs* & *officii* ad musculos canis ordinarii quadantenus accedunt, pauciſſimi vero ratione *formæ*. *Omnes* sunt *flaccidi*, *atri coloris*, atque *aspectu ingrati*, qui propter fibrarum mollitiem, membranarum musculos involventium tenuitatem, atque pinguedinis absentiam inter se difficulter distinguuntur: *illi in trunco* lati, extensi, minime vero crassi, quorum plurimi ob fibrarum laxam cohæsionem complexorum more in plures partes dilatantur, sic v. gr. *Musculus latissimus dorsi* in triginta fortassis ventres & caudas minores facillimo negotio dirimi posset: *in pedibus* autem *& capite* breviores & robusti, præcipue circa articulationes existunt.

Musculi Psoas omnium sunt validissimi, ut animal hoc ex raptu victitans horum remigio eo velocius prædam in undis venari queat. *Musculi pectorales* etiam validi sunt, quorum cauda prioribus quatuor costis veris, sterno & ejus cartilagini ensiformi superiori (de qua infra) firmiter annectitur.

Ad *ossa* phocarum quod attinet, illa ad soliditatem aliorum minime accedunt, sed *porosiora* atque ob id *fragiliora* exi-

ſtunt; quod vero ab Ariſtotele mera cartilaginea dicantur, illud cum veritate nequaquam congruit in adultis. Plane autem ſingularis ſtructuræ ſunt oſſa artuum quibus etiam plures epiphyſes apponuntur, reliqua haud adeo multum diſcrepant; ſpeciatim vero capitis oſſa cranio alicujus felis propius quam canis ordinarii terreſtris accedunt.

Cuncta *cranii oſſa* tenuiora & multis in locis plane pellucida deprehenduntur; quæ rectius *harmoniis* quam veris futuris diſtinguuntur. *Sutura* ſic dicta *ſagittalis* in phoca ab occipite ad apicem naſi rectilinea decurrit atque os frontis in duo peculiaria dividit. *In interna oſſis occipitis parte* ſepto oſſeo horizontali (latiori, quam in canibus terreſtribus) aliud ſeptum perpendiculare inſiſtit, quibus ſinguli cerebelli lobi ab invicem diſtinguuntur.

Oſſi cuneiformi quatuor *proceſſus alares* & anterior eminentia *ſellæ turcicæ* plane deſunt. Proceſſus *criſta galli* cum annexis *oſſiculis ſpongioſis narium* proprium os conſtituunt & ab *oſſe cribroſo*, cui harmonicè jungitur, facillimo negotio divelli poteſt: proceſſus ipſe elatius prominet, & *foraminula*, quibus ad latera ſtipatur, majora atque copioſiora quam in homine inveniuntur; *oſſa* vero *ſpongioſa* mirifice contexta favis apum aliqua ex parte comparari poſſunt. *Alia oſſa nova* in anteriore maxillæ ſuperioris parte animadvertuntur, quæ ab oſſibus naſi in utroque latere ad palati anteriora decurrunt, dentesque inciſores ſuis alveolis includunt.

Oſſa temporum ea parte, qua cerebrum reſpiciunt variis cavernulis atque eminentiis & peculiari ſulco gaudent, quæ vaſis & nervulis tranſitum concedunt. *Proceſſus* eorum *maſtoideus* ingens excavatus, & ſupra jam deſcriptus ſpongioſa ſua porti uncula plane deſtituitur.

Dentes numero 34., priores 6. *inciſores* maxillæ ſuperioris à ſequentibus *duobus caninis* ſola magnitudine non vero figura differunt, reliqui *10. molares ſerrati* ut plurimum *tricuſpidales* exiſtunt. *Maxilla inferior*, cujus duo oſſa, quibus conſtat, in apice

apice ſynchondroſi junguntur, *quatuor* ſaltem *inciſores* continet, reliqui figura & numero ſuperioribus reſpondent, eorumque cuſpides ſpatiolis mutuo inſeruntur uti de iis ſupra jam mentionem feci.

Coſtarum figura ordinaria, niſi quod earum *cartilagines* ipſis coſtis latiores exiſtant, *numerus ordinarius 30.* utrinque 15. ſcilicet *10. veræ* & *5. ſpuriæ;* unica vice etiam in utroque latere 16. inveni, totidemque vertebras dorſi, uti in ſceleto adhuc conſervato cuilibet oſtendere poſſum.

Sternum 9. conſtat fere cubicis *oſſiculis*, quorum cuique *corpuſculum cartilagineum* æque magnum interponitur eo loco, ubi cartilagines coſtarum ſterno adhærent: oſſiculum infimum eſt longiſſimum, ſupremum vero craſſiſſimum; utrique jungitur *cartilago* quædam *enſiformis: ſuperior*, ad cujus dextrum trachæa, ad ſiniſtrum vero latus œſophagus ſubſternitur, gladii haſtæve; *inferior* vero bipalii figuram exhibet.

In *ſpina dorſi* incurvata *46. vertebræ* numerantur, *7. colli*, *15. dorſi*; *7. oſſis ſacri* & *12. caudæ*, quarum ultimæ 4. ſaltem articulationes brevem caudam in phoca nondum diſſecta externe conſpicuam ſuſtentant. Prima vertebra colli, *Atlas*, reliquis duplo major, *dentem epiſtrophi* non tantum *ligamento annulari*, ſed adhuc *aliis duobus* intermediis ad latera firmat. *Proceſſus* poſteriores, *ſpinæ* dicti, ſquamarum inſtar vertebrarum ſubſequentium interſtitia tegunt. Præter *octo vertebrarum proceſſus ordinarios*, omnes colli, lumborum & quatuor ſuperiores dorſi vertebræ *internam aliquam eminentiam* oſtendunt.

Oſſis innominati (à *Segero* male deſcripti) partem ſuperiorem occupat *ileon* incurvatum ad medium usque acetabuli; ſequens *os iſchion* duobus diſtinctis in angulo ſuperiori foraminis ovalis per harmoniam diviſis oſſiculis conſtat, quibus in adultis phocis *os pubis* firmiſſimo callo coaluit, quod amplum *foramen ovale* continet, atque utrumque antrorſum ſynchondroſi concurrit.

Clavi-

Claviculæ nullæ, *scapulæ* vero primis costis impositæ neque *processu coracoideo*, neque *acromio*, sed loco hujus *epiphysi*, gaudent, quæ planum quoddam inclinatum format, & condylum ossis humeri excipit; *spina scapulæ* ordinaria *basis* vero arcuata lata cartilagine munitur, ac inferius in *angulum acutissimum* desinit.

Ossis humeri recurvi condyli etiam in adultis phocis *epiphyses* manent, quibus singulis inferioribus alia parva incumbit, & superiori in latere aversо alia acuminata major accumbit, sic etiam superiori angulo s. spinæ epiphysis insolita implantatur; neque silentio plane prætereundum est *foramen obliquum*, satis ingens, inferius supra condylum internum, quod nervo magno transitum concedit.

Cubitus supra, *radius* vero infra depressi etiam aliquantisper incurvantur.

Cubiti *apophyses ancon* atque *corona* cum *cavitate* intermedia *sigmoidea* exiguæ sunt, inferior epiphysin magnam recipit. Sic etiam radii principium æque ac finis evidenti epiphysi gaudet.

Carpus septem constat *ossiculis*, quorum plurima figuram & situm ossium tarsi referunt: horum maximum sub radio locatum *os scaphoides* æmulatur, & quod digito maximo accumbit *polygonum* merito dicitur. Tria ossicula reliquis digitis proxima *cuneiformia* sunt, sextum autem sub ulna & septimum post illam *astragali* & *culcis* formam multum eludunt, *illud* pariter *polygonum* non eminentia sed cavitate glenoidea ulnam excipit; *hoc* vero *conicum* reliquo omnium minimum transversim à tergo prioris locatur.

Ossa metacarpi atque illa *digitorum* ab aliis haud differunt, nisi quod ubique singulis extremitatibus epiphyses jungantur & ultimas digitorum phalanges *ungulæ validæ* investiant.

Os femoris perbreve & planum, *caput* parvum à collo suo cartilagine distinctum, *trochanterem* vero unicum eumque magnum

gnum & latum agnoſcit, quem lata epiphyſis tegit; *uterque condylus inferior* ipſi oſſi pariter cartilagine jungitur.

Patella ordinario modo ſeſe habet, atque mediante ligamento firmiſſimo tibiæ adhæret.

Os tibiæ figurâ claviculæ ſimile, in utraque extremitate epiphyſin obtinet, qualibus operculis etiam *fibula* clauditur.

Tarſus phocæ, qui debite *ſeptem* conſtat *oſſibus*, à naturali lege parum recedit; maximam diverſitatem dorſum convexum atque gibboſum parit.

Oſſa vero *metatarſi* atque *digitorum* & *ungulæ* cum illis pedum anteriorum articulis exacte conveniunt.

Cæterum *oſſa ſeſamoidea* in vola ſ. planta utrorumque pedum ad radicem metacarpi & metatarſi ſingulis articulis geminæ interponuntur.

Pauciſſima adhuc *de phocarum vita ſub aquis* afferre juvat.

Communis fert opinio, hoc animal per longum temporis ſpatium minime vitam ſub aquis ducere poſſe, his inducta rationibus, quia *nullæ branchiæ*, *neque veſica aërea*, quibus cæteroquin gaudent piſces, inveniantur; quod præterea in illis *foramen ovale* atque *canalis arterioſus* clauſa ſint, ſicque mediantibus his *absque reſpiratione embryonum more* circulum ſanguinis & vitam trahere nequeant, & ſic neceſſe habeant natantes nares extra aquam porrigere. Verum, qui mecum penitius perpendent, *phocas* ſæpe *in profundo æquore victum ſuum quærere*, & ſæpe per longum tempus ſub aqua *denegata tranſpiratione* prædæ ſuæ inſidiari debere, illi fateri cogentur, earum *circulationem ſanguinis* (ſine qua vita ceſſat) tum temporis *alia* fieri *via quam* quidem *per pulmones*, quæ via ex ſupra *de corde* dictis ſatis ſuperque conſtabit: præterea ingens ille *ſinus hepatis* in ſingulis individuis etiam ab aliis obſervatus nequaquam ſine ratione ſufficienti, ſed fortaſſis eam ob cauſam conſtructus eſt, ut ſanguis propter denegatam ſub aquis tranſpirationem tardius progrediens ibidem ad tempus ſubſiſtere poſſit.

Illud sufficienter expertus sum *in phoca viva*, quæ in fundo aquarum quandoque per quadrantem horæ occultata pisces minores sibi appropinquantes jucundo plane spectaculo cepit, (primis autem à captura sua diebus comedere plane noluit) ita, ut facile crederem, in animali hoc amphibio *circulationem* peragi *duplici modo*, *uno* frequentiori *per pulmones* extra aquam; *alio* sub aqua *per foramen ovale atque canalem arteriosum*, id quod etiam fortassis *pulsus auricularum duplicatus* indicare voluit.

(Gedano Vratislaviam ad Exc. DD. Joh. Kunoldum A. 1721. d. 20. Aug. missa.)

Conspectus Figurarum. *Vid. Tab. I.*

Fig. I. exhibet *Phocam* ad vivum exacte delineatam.

Fig. II. Sceleton, cujus.

Num 1. Ossa trunci exhibet.

A. Ossa cranii cum futuris.
B. Orbita oculi,
C. Maxilla superior,
D. - - - inferior,
a. dentes incisores,
b. - - - canini,
c. - - - molares
d. processus zygomaticus,
e. meatus anfractuosus auditorius,
f. processus mastoïdeus, s. mammillaris.
E. Spinæ dorsi, vertebræ legitimæ
g. atlas,
h. epistrophus.
F. Vertebræ spuriæ, nempe os sacrum & coccygis.
G. Os Ilion,
H. Os Ischion,
I. Os pubis.
K. Sternum, quod 9. constat ossiculis.
i.i.i. cartilagines ossiculis sterni interpositæ,
k. Cartilago ensiformis superior,
l. Cartilago Xiphoïdes inferior,
m. m. m. Costæ.
n. n. n. cartilagines costarum.
o. acetabulam Ossis Ischii.
p. foramen ovale ossis pubis.

Num. 2. Ossa auditus in naturali magnitudine depicta:

L. Malleus,
M. Incus,
N. Stapes, cum ossiculo orbiculari.

Num. 3. Ossa pedis Pinnæ s. pedis anterioris dextri:

O. Sca-

TAB. I.

Fig. 1.
ad obs. V. p. 26.

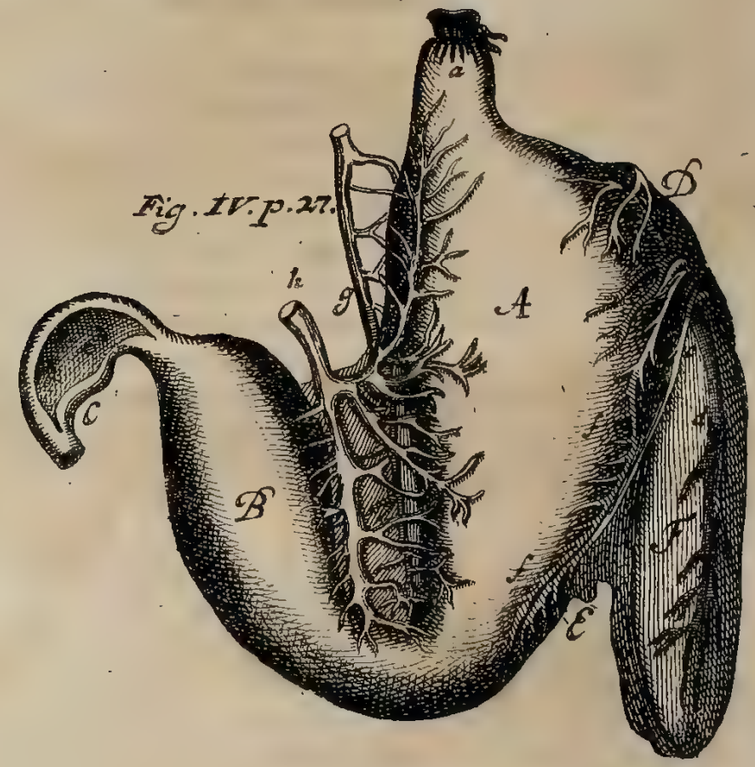

Fig. IV. p. 27.

Fig. VI. p. 211.

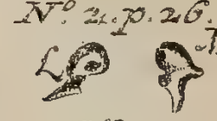

N°. 2. p. 26.

Fig. II. N°. 1. p. 26.

N°. 3. p. 26.

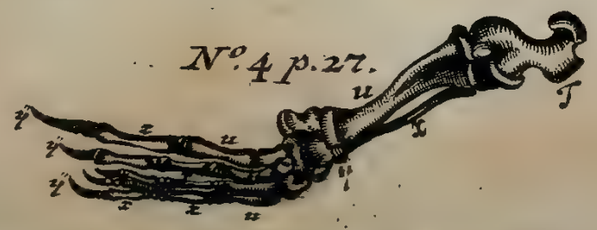

N°. 4 p. 27.

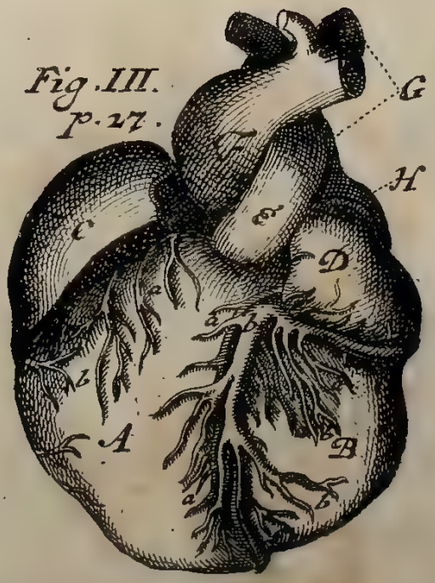

Fig. III. p. 27.

N°. 1.

N°. 2.
Fig. V. p. 64.

I. C. Dehné. Norib: f.

Fig. V. p. 27

Fig. VI. p. 28.

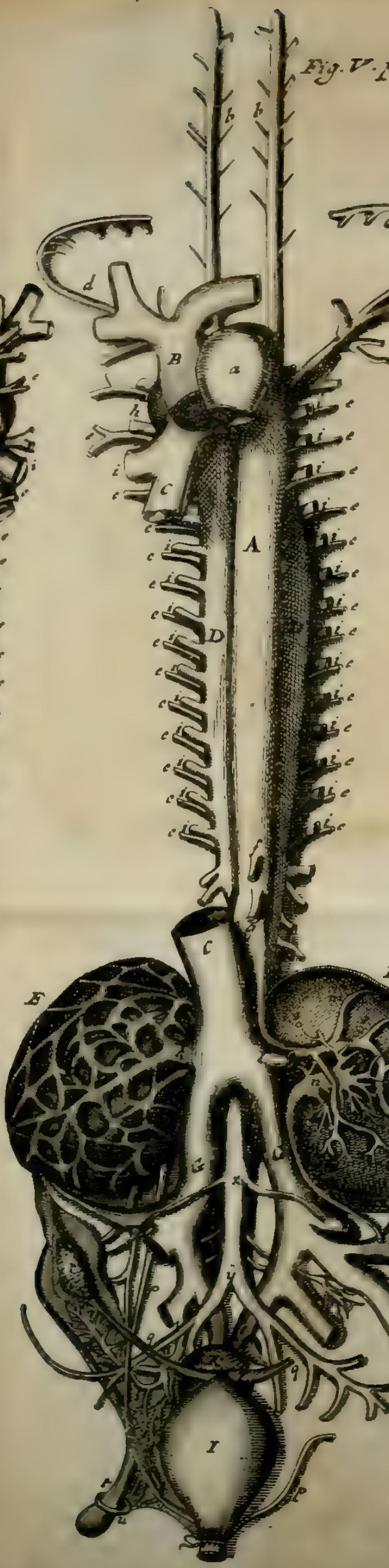

Fig. 7. pag 28.

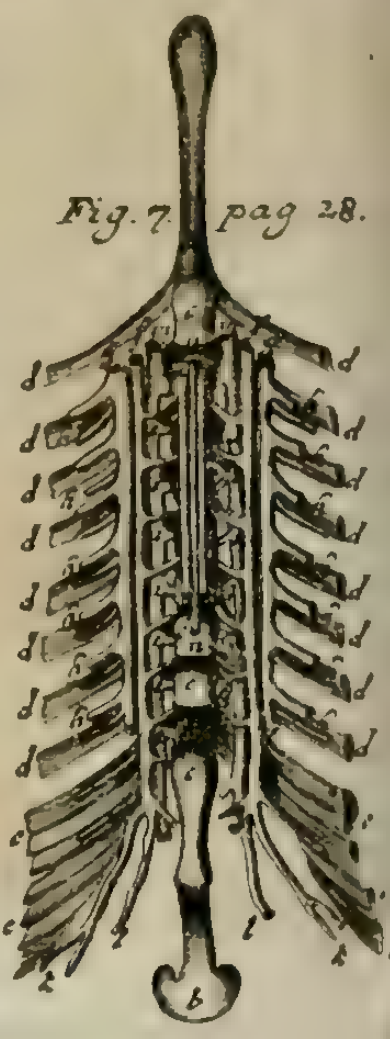

O. Scapula,
q. cartilago ei annexa,
P. Os humeri,
Q. Cubitus,
R. Radius cubiti,
S. Carpus, qui ſeptem conſtat oſſiculis.
r. r. r. oſſa metacarpi.
s. s. s. oſſa digitorum.
t. t. t. ungulæ ultimæ phalangi appoſitæ.

Num. 4. Oſſa pedis poſteriores dextri:

T. Os femoris,
U. Tibia,
X. Fibula,
Y. Tarſus, qui partes ſeptem conſtat oſſibus,
u. u. u. oſſa metatarſi quinq;,
x. x. x. oſſa digitorum,
y. y. y. ungulæ.

Fig. III. Cor cum vaſis communibus & propriis.

A. Cordis ventriculus dexter,
B. - - - - - - ſiniſter,
C. auricula dextra,
D. - - - ſiniſtra,
E. arteriæ pulmonariæ egreſſus ex cordis thalamo dextro,
F. Venæ cavæ inſertio in thalamum cordis dextrum,
G. Arteriæ magnæ pars à tergo apparens,
H. Venæ pulmonariæ exigua portio,
a. a. a. arteriæ coronariæ cordis.
b. b. b. venæ cordis coronariæ,
c. anaſtomoſis harum venarum utriusque lateris.

Fig. IV. Ventriculus, Lien, Pancreas & Omentum.

A. Ventriculi cavitas primaria,
B. - - - - - ſuccedanea altera,
a. Oeſophagus ligatus,
C. Duodenum apertum,
b. orificium ductus pancreatici,
c. - - - - - bilarii.
D. Pancreas aliqua ex parte conſpicuum,
E. Omentum collapſum,
F. Lien,
d. arteriæ in ſuperficie lienis reptantes,
e. e. venæ lienis ſic dicta vaſa brevia,
f. f. arteriæ earum ſociæ
g. arteria gaſtrica, ejusque ramificationes,
h. venæ ejusdem nominis, quæ coronarias ventriculi conſtituunt.
Vid. Tab. II.

Fig. V. Raram renum & aliquot vaſorum ſanguiferorum cum genitalibus ſtructurâ ſiſtit.

A. Aorta ſ. arteria magna.
a. principium ejus amplum à corde reſectum, quo loco valvulæ 3. ſemilunares apparent,
b. b. arteriæ carotides
c. c. illarum diviſio in internam & externam.
d. d. arteriæ ſubclaviæ,
e. e. - - intercoſtales,

f. arteria gastrica,
g. - - - mesaraica.
B. Venæ cavæ truncus superior cum suis ramis,
C.C. - - - - - - inferior resectus,
D.D. Vena azygos duplicata, cui incumbit aorta.
h. ejus venæ principium,
i. i. i. venæ intercostales
E. Rem dexter integer,
k. venæ emulgentis dextræ rami tres in superficie renis rete & insulas formans.
l. vena emulgens sinistra abscissa.
F. Ren sinister diametraliter dissectus,
m. m. arteriæ emulgentis ramificationes in ipsa renis substantia.
n. uretheris principium ampliatum cum tubulis urinariis;
o. o. o. carunculæ urinam secernentes.
G. G. Trunci venarum iliacarum in Phoca justo altius divisi, quibus reliquæ venæ per totum abdomen distributæ implantantur,
H. Pars aliqua peritonæi delineata, quo ingens venarum copia atque inosculatio frequentissima appareat.
I. Vesica urinaria,
p. p. uretheres,
K. Intestinum rectum,
L. Uterus,
q. q. uteri cornua,
r. ovarium dextrum,
s. ligamentum uteri latum & vasis repletum,
t. ligamentum uteri rotundum,
u. annulus musculorum abdominis,
x. arteriæ spermativæ,
y. arteriæ iliacæ,
z.z. epigastricæ arteriæ per musculos abdominis sursum tendentes.

Fig. VI. Sistit faciem Figuræ V^tæ superioris aversam eamque depressam:
A. B. C. D. b. d. e. h. i. & m. uti in Fig. V.
α. α. rami aliquot inter venam azygon dextri & sinistri lateris intermedii,
β. Sinus quidam depressus, irregularis, utramque ἄζυγον jungens.
γ. γ. extremitates utriusque venæ ἀζύγου sub renibus evanescentes
δ. arteriæ lumbares
ε. ε. ε. origo arteriarum & venularum ad vertebras dorsi tendentium.

Fig. VII. Sterni interna facies;
a. Cartilago Xiphoides s. ensiformis superior.
b. - - - - - inferior,
c.c.c. ossa 9. sterni cartilaginibus interpositis invicem juncta.
d. d. d. portiunculæ cartilaginum

num 8. coſtarum legitimarum.
e. e. e. portiones cartilag. 7. coſtarum ſpuriarum.
f. arteria mammaria,
g. vena mammaria,
h. h. utriusque rami ad cartilagines coſtarum,
i. i. rami ad ſternum,
k. k. ſurculi ad epigaſtricam regionem tendentes,
l. l. alii ſurculi ad diaphragma.
m. vena peculiaris diaphragmatica.
n. arteria mediaſtina ad cujus latera venæ ejusdem nominis conſpicuæ.

OBSERVATIO VI.

DN. D. JOH. FRIDERICI HENKELII,

De Thermis artificialibus, ſcoriarum dictis, vulgo Schlackenbad.

DE Thermis metallicis artificialibus Freibergenſium tractaturo primum ediſſerendum eſt, quid ſint recrementa & magmata illa metallica, quorum ope aquæ communes medicatæ fieri poſſunt ac fiunt. Scoriæ crudæ (Rohſchlacken) ſunt recrementa metallica vitriodea è mineris durioribus tenacioribus, ſaxoſis, pauperioribus, ope Pyritæ deſpumata, atque ita præ reliquis ſcoriis eò magis ſulphurea, quo magis pyrites, ceu minera ſulphuris huc confert. Scoriæ molybdænæ (Bleyſchlacken) ſunt recrementa metallica vitriodea, tum ex lapide metallico naturâ pauperiore, jam per artem quadantenus concentrato, cocto (Rohſtein) tum ex molybdæna (Bley-Glantz) & lapide metallico ditiore (weiß, roth, gülden, Glas-Ertz und Kobold) atque ita cadmiode & arſenicali, ope plumbi ſeparata, hinc quidem arſenici præ reliquis ſuſpecta, ſulphuris tamen non plane expertia. Scoriæ cupri nigri (Schwartz-Kupfer-Schlacken) ſunt recrementa metallica vitriodea, ex cupro ſulphurato, nec plane depurato, fragili, nigro (Schwartz-Kupfer) ſequeſtrata, atque ita quadantenus ſulphurea, & qua vitriolum reliquis ſcoriis ditiora. Scoriæ cupri nigri ſecundæ propriæ non ſunt ſcoriæ, ſed recrementa metallica non vi-

triodea, metallici ac instar æramentosi magmatis naturam & consistentiam præ se ferentia, hinc cum aliis scoriis non rejecticia, sed ad fusiones cupri nigri resumenda, Kupfferlaig appellata, h. e. infra scorias veras cupri nigri jacentia atque huic superstrata, sulphurata ac vitriolacea. Cuprum nigrum est cuprum tum ex minera cupri cruda (Kupffer-Ertz s. Kupffer-Kieß) tum ex lapide cupreo crudo per multos ignes jam cocto collectum, substantiæ fere totius cupreæ & metallicæ, verbo: sulphuris nonnihil & vitrioli adhuc in se continens.

Ex hisce scoriis & magmatibus metallicis conficiuntur thermæ nostræ, de quibus hic sermo, & de qualibus inter alios Franciscus Frizimelica in tractatu de balneis metallicis artificio parandis; item Johannes Horatius Molitor sub titulo: de thermis artificialibus septem mineralium planetarum fecerunt mentionem. Jam non multis tangam Molitoris de constellationis, atque ita temporis, circa balnea hæc paranda, habenda cura sententiam, eandem speculabundis relinquens; sed faciam saltim nonnulla pro iis ingeniis, quibus ejusmodi artefacta naturalibus non solum longe postponenda, æquiparanda nunquam, sed & ad usum vocanda parum vel minime videntur. Hic tenendum 1.) est, quam parum vel nihil differant ars & natura, in iis negotiis, quæ corporum sublunarium tum vivorum tum mixtorum destructiones, dissolutiones, combinationes, productiones & metaschematismos concernunt. Quod viva ac vegetantia spectat, ars ne atomum quidem ad eorum essentias & formas confert, sed omnia, quæcunque hic fiunt, miscentur, componuntur & transformantur, non nisi per naturam fieri liquido constat. Dicitur Ana, Gen. 36. v. 24. inventor mulorum esse. Neque vites neque aurantia in nostris terris septentrionalibus viserentur, nisi per homines atque ita per artem huc transportata fuissent. Verum si recte rem consideraveris, non ars sed natura facit mulos, non ars sed natura producit vites & aurantia poma, prudentia & industria mortalium in nostris regio-

regionibus arti duntaxat administrante. Par ratio, utut alia videatur, cum reliquis, hoc est, mixtis corporibus, arte productis, esse deprehenditur, encheiresi, atque ita arte, fateor, exquisitiori saltim ibi concurrente. Fiat sulphur istud artificiale, secundum celeberrimi Stahlii expositam theoriam; quæso quid ars sibi in hoc negotio vendicare plus valet, quam illud, quod servo architecti debetur, qui profecto non nisi ministrat, ligna lapidesque convehens, vix quandoque exscindens, tantum abest, ut ædes scite construat? Neque 2.) differunt producta ipsa, quæ jam naturæ jam arti adjudicantur. Ars, fateor, non omnia præstare valet, quæ natura facit, ob impedimenta varia, quæ autem ars expedit, non nisi per naturam semper fiunt. Si animus cuiquam est, disputare de hoc asserto, faciat quæso intelligam discrimen, quod v. g. inter sulphur jam memoratum & inter nativum vel ex pyrita excoctum intercedat; & cum hoc experimentum evidentissimum, imo invictissimum Sulphuris veræ analyseos argumentum sit, evertat, si queat, illud, quod firmo talo nititur axioma: Corpora ex iis productis misceri aut componi, ex quibus denuo combinatis eadem resurgunt. Quam acidularum alcali à cineribus clavellatis aut tartari sale abscedat, assequi nequeo: pariter & acida per se facta v. gr. citri, cum aceto, arte producto, non coincidere, ratione ulla nemo adstruet. Non excurram in Alchymistarum campos, quæsiturus de mercuriorum, quorum unus metallorum, alter corporum dicitur, neque de auri sophici à fossili vel excocto differentiis, quoniam ad mercurificationis & transmutationis negotia, atque ita latius, quam par est, foret digrediendum. Cinnabaris factitia & nativa ne latum quidem unguem à se distant. Sal mirabile Glauberi salibus illis enixis nativis, quale illud Epsomense Anglorum, Brixiense Bojemorum, imo illud ex fontibus salinis omnibus segregandum, ut ovum ovo simile deprehenditur. Igitur 3) artem ea corpora, quæ intentione manuve artificis conflantur, v. gr. acidum

dum vitrioli & pinguedinem ſ. inflammabile pro ſiſtendo ſulphure, ex nullo alio materiarum apparatu deſumere conſequitur, quam ex eo, unde natura illa non poteſt non petere; atque producta artificialia, quamvis ex aliis ſubjectis elicita, tamen ex iisdem cum naturalibus conſtare compoſitis & mixtis, ſive velis, etiam principiis.

Jam ut ad thermas noſtras accedamus, conſiderantes tum earum materias, tum harum combinationes, illæ conſiſtunt præcipue in particulis ſulphureis, vitriolicis, & metallicis, hæ in dictarum particularum attenuatione, ſubtiliatione, imo, ſi dicere licet, fluidificatione, per aquam fervidam facta. Utrumque natura jure ſibi vendicat, & materiam & motum, & profecto invida eò minus, quo minus honoris ipſi per artem utpote Dominæ per moratam famulam derogatur, ſed pro artificis operibus æque facilis pronaque ac pro ſuis eſt, in ſuggerendis exquiſitiſſimis materiis, operantis deſiderio recte reſpondentibus. Verum audio, mihi objici, quæſtionem non tam de materiis, quam de earum ſelectu, commixtione & proportione moveri, neque ego ad reſponſionem diu me torqueri patior. Nempe hic ſcire non fine cauſſa conveniret, utrum cauſſis quibusdam impulſivis & finalibus ſive à natura à Deo intentis naturales thermæ debeantur, vel potius, an natura aliud agendo atque non ex intentione ſed ex accidenti easdem effecerit. Ego à partibus alterius ſententiæ ſtare non dubito, facile id concedens piis mentibus, ex omnium tam creatorum quam productorum uſu & utilitate Numinis erga animantia bonitatem cognoſci, imo perverſos homines inde ad Supremum duci poſſe. Hoc minimum intuitu, argumentum, quod ſatis ſit, à priori nondum proſtat, quo ratione commixtionum & proportionum nativas factitiis medicatis aquas palmam abſolute præripere probabile ſit. Quin ponamus, in thermis naturalibus mineralia à Creatore directe in ſanitatis uſum pro mortalibus commiſceri & proportionari; nondum tamen ſequitur, balnea artificialia, ut talia,

talia, inferioris conditionis esse. Quis ullibi physicorum & chymicorum tam perspicacis ingenii tamque emunctæ naris est, ut subodoret, sciat atque determinare valeat, quantum sulphuris, quantum salis, quantum ochræ, sive martialis sive venereæ, balneum optimæ notæ ingredi debeat? Arsenicum in physicis nomines, archidiabolum nominas. Cum igitur ejus, ut ut levissimæ & per minima vestigia saltim sese in thermis nostris prodentis moleculæ, mentionem injecerim, non pauci erunt, inprimis de spleneticorum turba, qui aquas nostras ut arsenicales h. e. deleterias & infernales aversabuntur. Verum quæso illos, mihi dicant, utrum nesciant, arsenicum, minimum externe, optimam præbere medicinam? porro, an thermarum, famigeratiorum saltim, docimasiam ita inierint, ut dejerare queant, plane nihil in illis inesse arsenici? Denique, quid si aquæ salubriores forent, si magis arsenicales, talesque de industria redderentur? Tum, quod si heterogenea, aut superflua quædam mineralium aquas nostras influerent, unde ea propter nocivas probares? Imo vero quamnam ex immenso rerum hujus universi penu sistes materiam medicam, ceu universalem & omnibus numeris absolutam, h. e. omni tempori, personæ, loco ceterisque parem & convenientem? Quamdiu igitur ab hoc istas, ab illo alias thermas collaudari audimus, tamdiu definiri non possunt earum characteres, mixtiones, proportiones, quænam meliores prædicandæ sint. Verbo: Res omnis hic rediret ad probationem, quod ajunt, à posteriori h. e. ab effectibus & exemplis: Quam difficile autem sit, in medicationis, hic balneationis, negotio, infinitis cum circumstantiis complicato, atque ita variante nec definiendo, pronuntiare, quænam aqua medicata pro salubriori haberi debeat, judicabunt ii, qui intelligunt, quantum in curatione omni in circumstantiis, inprimis in historia morbi ac in sex rebus non naturalibus, nimium quantum differentibus, situm sit. Sint igitur, qui Töplicenses, sint, qui Wolkensteinenses laudibus efferunt. Certe profecto

noſtræ artificiales, de quibus ſermo, gaudent & ſuis meritis. Quin noſtras nativis eousque, donec contrarium probetur, æqui pollere recte exiſtimo.

Minimum ejus certiorem facere poſſum quemque naturæ curioſum, quod ſtudio, quo fieri potuit, maximo circa hoc negotium verſatus fuerim & adhuc verſer; ſiquidem ad ea experimenta, in tabulam hic annexam digeſta, quæ ex dictis aquis inii, non ſolum ego ipſe omnia omni, qua decet, circumſpectione hiſce meis feci, ſed & repetitis vicibus feci, & in conſignandis medicis, quæ infra memorabo, exemplis talem me geſſi, qualem fides Medici optima poſtulat. Conficiuntur thermæ noſtræ ex aqua communi quacunque, in quam candentes imo fluidæ ſcoriæ metallicæ conjiciuntur, donec hæc ferveat ac Carolinarum inſtar ebulliat. Certam equidem ſcoriarum cum aqua proportionem definire non licet, quoniam iſtæ non ſemper unius ejusdemque tenoris ſulphuris i. e. primarii ingredientis ſunt; neque multum intereſſe ideo probabile videtur, quia aqua per naturam ſui, particularum terreſtrium ſolvendarum, poſt in forma ſoluta & fluida detinendarum ultra ſatietatem minus capax eſt, (ſi excipias aquas ſcoriarum cupri nigri, utpote maxime vitrioli, in aqua largius quam ſulphur ſolubilis, divitum, atque ita parcius imo vix ad, multo minus ultra punctum ebullitionis ſumendarum. In eo potius curioſi eſſe debent ægroti, ne inconſulto vel proprio auſu vel profani ſacra hæc adeant; iis ne calide, ſed quanta ferendum, tepiditate, eoque diutius fruantur; ne illotis manibus h. e. non expurgatis primis viis vel præmiſſa, ſi opus eſt, venæ ſectione, calidâ lavent; verbo, ne quicquam, quod circa thermarum uſum omnium ratio & experientia imperat, ab iis negligatur. Certe profecto hîc latent potiores cauſſæ, quæ thermis vel gloriam vel malam famam acquirunt, hunc ſanitati reſtitutum, illum de malo ſuo adhuc & conſtanter querulum ad lares ſuos remittentes. Solummodo hoc præcipue reſpiciatur, quantum valeant animi oblecta-

lectamenta, quibus remoti ab imperantis fulmine, aut à re domestica intricata & operosa, quin procul à rixosa conjuge, à Manichæis, à negotiis & curis quibuscunque, inter bonos bene utimur, ii vero, quorum sensus per objecta talia tædiosa præsentia quotidie moventur, frui nequeunt. Ut taceam, aëris, aquarum, inprimis cerevisiæ mutationes, ubi maxime potum caussam morbi plane adæquatam esse non raro comperio. Locus, ubi balnea instituenda, eligatur ad uniuscujusque commodum optimum. Ditiores aquas in cupis non picatis domum transvehi curant, siquidem istas per 12. horas satis adhuc calidas esse deprehendi, atque ita ad loca, duobus vel tribus milliaribus dissita transportare feliciter jussi. Obsiciant hic quidam, partium maxime volatilium per vecturam, timendum dispendium & dissipationem. Verum audiant, aquas tepescere debere, quod sine avolatione aliquarum volatilium fieri nequit; nihil interesse, sive hoc in officinis fusoriis sive in domo mea fiat; neque, dum consideramus plurium nativarum v. gr. Wiesenbadensium, Wolkensteinensium &c. naturam, rem ad istas particulas volaticas (quasi nullas) redire posse minus credendum est; denique illas, quæ sub prima præparatione, sulphuris vel hepatis sulphuris instar spirant, etiam in transvectis, prout in tepidis possibile est, adhuc in odorem incurrere experimur. Pauperiores ad ædes officinis fusoriis propriores, ubi calidæ præparantur, confugiunt, sed monendi sunt, ut sibi caveant à fumis arsenicalibus, è tostrinis (Röst-Stätten) exsurgentibus, & cœlo pluvioso nebulosoque super totam vallem, ubi officinæ jacent, & adjacentia loca quaquaversum sese expandentibus, æque ac ut frigidioris auræ, post balneationem maxime sensibilis, allapsum, cui domum euntes expositi sunt pororum subitaneam præclusionem, catarrhos, rhevmata, lipothymias, apoplexias &c. evitent. Si comparemus invicem quinque ista in tabula notata thermarum nostrarum genera, illæ ex scoriis crudis paratæ sine dubio primas tenent. Nam Molybdenæ scorias, sulphu-

ris minimum, arsenici, si quid de eo timendum esset, plurimum adferre præsumendum est. Cupri nigri scoriæ, ratione vitrioli, in aquas largius exin se insinuatis, à reliquis jure distinguuntur; aquam vero vitriolaceam in applicatione, utut externa, ad corpus humanum requirere delicatiorem indaginem credo, cum ego quidem in mundificandis consolidandisque ulceribus inveteratis eam non inutilem compererim, in paralytico autem quodam (qui, cum per aliquot dies aquis scoriarum crudarum non sine grato sensu usus fuerat & proprio ausu illas scoriarum cuprearum adiret, male & perquam anxium se habebat) apparenter nocivam. Scoriæ cupreæ, ut vocavi, secundæ (Kupferlaig) raræ sunt ac parum important. Neque si dicendum, quod res est, cuprea cum recrementa, tum magmata, quin cuprum nigrum ipsum, quia hujus metalli confectio rarius, quam reliqua, inprimis cruda fusio instituitur, atque ita inde resultantia in usum sufficientem hactenus minus vocari potuerunt, cognita perspectaque nobis nondum satis sunt. Igitur crudas scorias reliquis præferimus omnibus, utpote pluribus exemplis jam comprobatas, à pyrite maxime sulphureas & martiales, hinc efficaciſſimas, & omni tempore in officinis fusoriis omnibus obvias, ceterum forte & eam ob rationem meliores, quod inde factæ aquæ calidæ omnium maxime ad Töplicensium & similium naturam accedere videntur. Quod virtutes & efficacias hucusque compertas attinet, non attingam plura ista Freybergensium per famam nota exempla, qui sibi ab hac Bethesda partim melius, partim minimum non pejus esse asserunt, quam cum è famosis thermis naturalibus aliquando redire. Neque in enumerandis morborum plenis historiis multus, sed eas alii tempori & elaborationi reservaturus, temporique præsenti inserviturus, digniores saltim, idque bona fide innuam. Nempe aquæ nostræ scoriarum crudarum dictæ militem quendam contractura plane debellatum; virginem ab ventriculi inflatione & præcordiorum anxietate; adolescentem quendam

ut

ut & virum ab ulceribus ſeroſis inveteratis; arthriticos ſeptem (quorum inter ancilla ruſtica, cui vel ſexcenta medicamenta incaſſum adhibita fuerant, memorabile exemplum) plurimos à laſſitudine, optatæ ſanitati & priſtino vigori reſtituerunt. Res hæc, utut non nova & majorum temporibus obſcure minimum cognita, tamen, antequam Regiæ Suæ Poloniarum Majeſtatis, Domini mei longe clementiſſimi mandato, ejus docimaſiam phyſico-chymico-medicam anno præterlapſo ſuſcepi & hucusque peregi, oculos curioſorum in ſe ita non rapuit, neque intra tam breve tempus ſic innotuit, ut plura experiri, comperire, atque paginis hiſce communicare quivisſem. Sunt, qui crucem calidæ noſtræ figunt, de malo ejus effectu conquerentes. Verum nec pauci dantur, qui ex thermis nativis, autoritate donatis, rebus ſuis ex voto non modo non expeditis, ſed & deterioribus factis, ad Penates ſuos regrediuntur. Quid inde? Sunt nimirum, qui inconſulto agunt & præcipitanter eloquuntur, neque gulam neque iram temperant, non intelligentes quid ſit illud: cæteris paribus, quia imo, qui nec his nec illis thermis uti deberent, aliis ex cauſſis vero, ſecretioribus, tum politicis tum privatis utentes, idque omne in optimæ ac innocentiſſimæ rei opprobrium & decrementum. Brevi, maneant merito nativis ſuæ laudes; neque vero noſtris præſcindantur artificialibus. Neve ullatenus affectuoſum hac in re me egiſſe vel ſcripſiſſe cujusquam ſuſpicioni locus relinquatur, dico & repeto, rem plane omnem ad has vel illas, ſive factitias ſive nativas ideo, quia in eminentiori gradu minerales ſunt, non redire; ſed, quod Becherus de aquarum ex argilla deſtillatarum, vulgo phlegma dictarum, atque ita minus mineralium & fere ſimplicium, dura corpora autem ſolventium, effectibus penetrantiſſimis, ut ut lenioribus, emphatice prædicat, Phyſ. ſubterr. p. 78. illud plurimis fontibus etſi dulcibus, inſipidis & minus mineralibus viſis, qua uſum ad morboſa corpora externum non denegaverim. Quamvis etiam aquarum ſelectum facile concederim,

qua usum ad morbosa corpora externum non denegaverim. Quamvis etiam aquarum selectum facile concesserim, hoc tamen unicuique, inprimis exoticas thermas tam operose, tam anxie petenti, ad animum non possum non revocare, cur nunquam periculum faciat, quid valeant fontes in domo sua, in propriis terris suis, aut in vicinia? firmiter persuasus, aquas minerales non adeo raras, quin plures, imo omnes subterraneas non posse non esse minerales, saltim plus minusve tales, & forte minus tales quandoque salubriores, verbo: soterios fontes nonnunquam existere propiores, quam quod tanto pretio peregre quærantur.

(Freibergæ Hermond. Augustam Vind. A. 1721. 5. Sept. missa.)

OBSERVATIO VII.

DN. D. VITI RIEDLINI.

Hydrophobia morsum canis rabidi diu post subsequens.

QUo difficilius vera causa hydrophobiæ, morbi sane miserandi, & remediis hactenus notis minime cedentis eruitur; quo sæpius etiam nonnulli, tam gravi malo corripiuntur, eo magis juvat, ea, quæ de eo nobis innotescunt, quæ in hydrophobicis notamus, cum aliis communicare, ut vel tandem aliquid colligi possit, quod miseris hujuscemodi hominibus vel minimo posset esse solatio; & hac ipsa de causa sequentia quoque communico. Hortulanus quidam quatuor annis quadragenario major, cum à laboribus suis An. 1720. d. 25. Septembr. domum rediens observasset, quod canis quem alebat, minus bene se habeat, hunc magni æstimans ut servaret ei Mithridatium intrusit, qui vero ingratissimus beneficium hoc morsu carpi manus dextræ compensavit, &

utut

Tabula Experimentorum de Aquis mineralibus factitiis Freybergenſium.

Aqua Scoriarum crudarum.	▽ Scor. Molybdenæ.	▽ Scor. cupri nigri.	▽ vom Kupfferlaig.	▽ Cupri nigri ipſius.
I. In qua proportione conſueta forte ad 12. ℔. aquæ 2. vel 3. ℔. ſcoriar. h. e. quantum ad ebullitionem ſatis, pertinent.				
Spirat ſtatim odorem ſulphuris vel hepatis, aquis Tophicenſium ſimilem.	Omnium minime ſulphur ſpirat.	Spirat parum ſulphuris.	Spirat. ſulphur non leviter.	Parum vel nihil.
Gravitatem cum aqua font. com. ſpecificam eandem retinet.	Item. - - -	Item. - - -	Item. - - -	Item.
Aliquot horas poſt, in ſuperficie cuticulam præ ſe fert, verſicolorem, non ſeparabilem.	Item. - - -	Item. - - -	Item. - - -	Item.
Vitrioli quid ſapit. - - -	Nihil ſapit - -	Vitriolum ſapit. -	Nil ſapit. - -	Nihil ſapit.
NB. Sapores & odores non confundendi hi cum eis ſunt, qui ex vaſis ligneis à candentibus ſcoriis aduſtis exſurgunt, carbonarii.				
Odor ſulphureus, aqua refrigeſcente, ſenſim deperit, per refocillationem parum reſtituendus.	- - - - -	Item. - - -	- - - - -	Item.
Filtrata limpida ut aqua com. eſt.	Item. - - -	Ad colorem ſubviridem inclinat.	Ut aqua com. apparet.	Item.
Poſt quatuordecim vel aliquot dies levis ochra ſubſidens in iis conſpicitur.	Ochræ griſeæ tantillum.	Ochra obſcurior.	Fere nihil.	Item.
Super alembicum deſtillata aquam non niſi inſipidam & inodoram reddit.	Item. - - -	Item. - - -	Item. - - -	Item.
Effervescit neque cum acidis neque cum alcalibus quibuscunque.	Item. - - -	Item. - - -	Item. - -	Item.
Neque præcipitatur per hæc quicquam ex ea.	Nihil. - -	Nihil. - - -	Nihil. - -	Nihil.
A pulvere gallarum colorem inducit nigricantem.	Nigrorem aliquem.	Nigrorem plurimum.	Colorem fere nullum.	Flavedinem aliquam.
A rhabarbaro vero colorem rubello-flavum.	Flavedinem aliquam.	Colorem fuſcum.	Flavedinis nonnihil.	Flaved. parum.
A ſyrupo violarum ſubviridem.	Colorem ſyrupo ipſi non abſimilem.	Virorem extantiorem.	Velut aqua ſcoriar. molybdenæ.	Item.
Evaporatæ aquæ 4. libræ dant 3. grana ſedimenti.	1½ grana. - -	4. grana - -	1. granum - -	vix unum granum.
II. Prout aquas largius imprægnari juſſi, pluris ſedimenti obtinendi ejusque examinandi gratia.				
Largius ſcoriis imprægnata aqua prodit aliquid vitrioli, & ſapore & colore. -	Colore nihil, ſapore aliquid.	Et colore & ſapore extantius.	Nec colore nec ſapore.	Item.
Triginta libræ talis aquæ reddunt 70. grana ſedimenti obſcure rubri.	Triginta libræ agræ dant 30. gr. obſcuri ſed,	Triginta libræ dant 70. gr. vitriolici ſedim.	Evaporata reddit parum pulveris griſei,	Evaporatæ 30. ℔. in quibus forte 20. ℔. ℥. qui dant 24. gr. ſedim. griſei.
Sedimentum ex retorta vitrea diſtillatum expromit aliquot grana ſpiritus acidi.	Nullum porrigit ſpiritum.	Spiritus acidi maximum præ omnibus præbet.	- - - -	- - - -
Deinde ſuper carbones candentes poſitum dat florum flavorum & ex parte albicantium 8. grana.	Non tam flavos quam albos reddit flores, non ſeparabiles nec examinandos.	Dat flores pauciſſimos neque examinabiles.	Item - - -	Item.
Flores flavi lunæ laminam macula nigra fœdant.	Sedimentum ne cum ullis quidem effervescit ſalibus.			
Flores albicantes veneris laminam macula alba notant.	Neque cum acidis ſaccharum ſaturni conſtituit.			
Illi flammam concipiunt, hi fumum ſpargunt albidum.				
Reſiduum erant 40. grana terræ nigricantis & inſipidæ.	Reſiduum ſunt 20. grana terræ mortuæ griſeo obſcuræ.	Reſiduum redit ad 29. grana terræ obſcuræ mortuæ.	- - - -	- - - -
Reſiduum hoc à magnete fortiter trahitur	A magnete non trahitur.	A magnete quadamtenus trahitur.	A magnete non trahitur.	- -

NB. Firmum equidem manet & infallibile, præter memorata mineralium genera, h. e. ☿, ♄, ♂, terram vel martialem vel veneream non dari, quæ noſtras aquas ingrediantur. Quoniam autem neque fuſiones, neque minerarum proportiones, neque proinde ſcoriæ ſemper eædem, ſequitur experimenta hæc pro indice proportionum conſtanter habenda minus eſſe.

utut Canis postmodum inclusus varia rabiei indicia ediderit, per parietes ascendere tentarit, quin brevi post mortuus conciderit, rabidum tamen nominari canem difficulter hic miser tulit, adeo quidem, ut & morti vicinus, talem illum extitisse affirmantibus serio contradixerit, nec mala sua gravissima hinc derivari concesserit. Et hæc ipsa quidem causa extitit, quod Chirurgus junior tum vocatus decentem quidem vulneris, si alius canis illud inflixisset, curam gesserit, huicque haud adeo difficulter cicatricem induxerit, utut rabiei nec minimam quidem rationem habuerit, nec in demorso per integros quinque menses & undecim dies vel minimum mali notabatur, laboribusque suis ut olim vacabat, donec Anno 1721. d. 8. Martii, cum diebus antecedentibus pruritum quendam in cicatrice observasset, in laboribus suis lignis scilicet findendis occupatus, lassitudine solito majore correptus fuit, quæ illum non solum laborem seponere, sed & domum redire coëgit, ubi cum & de insigni cordis anxietate quereretur, Uxorque illum ipsum Chirurgum, qui vulnus consolidaverat, consuluisset, hic nil minus quam de vulnere cogitans ut Tincturam Bezoarticam marito exhibeat, suasit; ast licet hanc sumserit, tantum tamen abest, ut vel minimum subsecutum fuerit levamentum, ut potius semper majores de anxietate moverit querelas, inquietus admodum in lectulo se hinc inde volutarit, scandere per parietem quasi tentarit, & inconditos ediderit sonos, latratum præsentantes; quod Uxorem permovit, ut post mediam noctem denuo in consilium Chirurgum vocaret, qui sibi minus fidens me adiit, & hactenus memorata narravit. Uti vero ex dictis non potui non judicare, hydrophobia hunc miserum laborare, ita pulverem Palmarii contra hanc ordinavi quidem, sed & brevi post accessi, & in miserrimo statu hinc inde se volutantem, latratui similem sonum identidem edentem, & de insigni anxietate querentem inveni. Uti vero pulverem vix ac ne vix quidem deglutire poterat, ita quævis alia tum alimenta tum medi-

camenta præsertim liquida tantum abhorrebat, ut, cum præcipue malum interdum aliquandiu remitteret, & ipse ratione omnino polleret, anxie rogarit, ne quicquam exhibeatur, sibi enim moriendum esse. Tentabam, num forsan lingere possit aquam, & is sese pro viribus accommodabat; verum tanto horrore ab aqua corripiebatur, ut removere hanc non potuerim non jubere. Sacra synaxi cum jussu meo reficeretur, non nisi edito clamore & summa vi quasdam Vini benedicti guttulas deglutiit, clamoreque edito Dn. Ecclesiasten non parum perterruit, morbi scilicet adhuc ignarum; vesicas etiam in ipsa cicatrice excitari curaveram, & num Mithridatium possit exhiberi, tentare; sed illa minus profuere, & hoc minime sumsit, semper, mortem instare, exclamans, & ad hanc devotis suspiriis se præparans, simul vero, quod inprimis observavi, neminem non jam lædens, ut adeo caute quidem tractare eundem jusserim, sed eodem adhuc die viribus semper magis deficientibus miserrima hac morte vivorum numero fuit subtractus. Quam sedulo sit indagandum, quando hominibus canes morsus infligunt, num sani extiterint? an nulla prorsus rabiei indicia in iisdem notata? uti quidem hic sat evidentia ediderat, hæc observatio confirmat; nisi talibus in principio statim obviam eatur, aliquo temporis spatio præcipue tanto, elapso, quævis omnino frustra adhibentur, cum inter symptomata horror quævis inprimis liquida sumendi, quin â quibusvis reliquis ingerendis primò se exserat, & per quævis momenta augeatur; ubi in principio non tam peperciſſe, quam ignem ipsum statim adhibuisse, neminem hactenus, qui aut suasit, aut & admisit, pœnituit. Imo haud prorsus injustum subest dubium, si alia juvisse hinc inde legitur, forsan canes tam rabidos, ac quidem credebatur, non extitisse, cum hi haud adeo infrequenter & non rabidi mordeant; & sic illa plures juvarent.

OB-

OBSERVATIO VIII.
DN. D. VITI RIEDLINI.

Lepra hodierna sanata.

CUm ante plusculos menses Generosissimus quidam Præfectus ad Inclutum Senatum nostrum detulisset, puerum quendam Jungingensem perversa scabie tam esse defœdatum, ut absque horrore vix aspici, hincque difficulter inter sanos tolerari possit, per decretum, ut is per eos, quibus demandatum est, inspiciatur, & quid de eo statuatur, referatur, mandatum fuit; brevi itaque post convocatis ad hanc Inspectionem Deputatis, uno ex honoratissimis Dominis Collegis & duobus Chirurgis Xenodochialibus, puer hic adducebatur, qui tamen nec pedes nec manus movere potens per matrem instar sacci frumenti in Museum meum deportabatur, ibique in sella ponebatur. Referebatur hinc, primo, decimum septimum ætatis nunc agere annum, & per integros duodecim annos post variolas & crustam lacteam, primo quidem scabie vulgari laborare cœpisse; hinc vero, utut variæ barbitonsorum adhibitæ fuerint curæ, & hæ interdum per aliquod temporis spatium aliquod attulerint levamentum; semper tamen postea malum incrementum potius sumsisse, quam vel minimum decrevisse, unde nunc in eo, in quo ipsum conspiciamus, statu miserrimo vivat. In accuratius inspecto totum corpus crustis majoribus siccis defœdarum reperiebatur, facies inprimis, lippis existentibus oculis, & reliquis ejusdem partibus per crustas mirum quantum deformatis, quæ & nares, & utramque aurem occuparant, quin omne reliquum corpus; circa ungues manuum & pedum præcipue altiores figentes radices & hos omnino pervertentes; nec vox clara potuerat observari. Nemo itaque hunc leprosis annumerandum & quantocyus in leprosorium amandandum esse, du-

bitabat, & in hoc Incluti Magistratus clementia illico recipiebatur. Dubius, ut fatear, hærebam, num cura sit instituenda? cum fere pro insanabili malum habuerim; prohibui tamen ne unguentis solitis, quæ non semel infausto cum successu fuisse adhibita noveram, vel minimum tentetur, quod præfectum Domus permovit, ut eo magis institerit me rogare num forsan sic saltem hic miser restitui possit, ut eleemosynæ, ex qua vivere habeat opus, colligendæ idoneus magis reddatur. Itaque ætatem floridam & vires non plane exhaustas considerans, consensu Dominorum Superiorum, aliquid tentare cœpi. Præmisso ergo Infuso purgante, quod salivationi præmittere semper soleo, ex Fol. Senn. & Helleb. nig. præcipue constante, ut mercurio dulci illam promoverem, præcipue fui solicitus; & postquam quinquies ejusdem ℈ß. sumsisset, salivæ jam plus solito exspuere cœpit, de molestia tamen quam alias salivatio concitare solet, nil vel parum admodum querebatur. Continuabat meo jussu mercurium dulcem per aliquot dies, sicque non solum salivatio magis promovebatur, sed et alvus & urina sic stimulabantur, ut hujus plus excreverit, & illam solito sæpius deposuerit. Hinc inde vero simul crustæ decidebant, & spem faciebant, curam haud frustra continuatum iri. Semper itaque in parva dosi mercurius hic exhibebatur, & bis adhuc aliquoties majoribus denuo exhibitis dosibus, & sæpius sicut primò repetitis salivatio augebatur, quæ & eodem plane modo succedebat, cute semper â pluribus crustis liberata quarum & plerisque novæ non succedebant, hincque nunc salivationem usu Spir. Salis armoniaci anisati conservare tentavi, & hinc fere semper plus solito exspuit, alvum fluidiorem tantum non continuò habuit, imo & urinam in majore copia reddidit, hincque & quævis alia indicia spem recuperandæ integræ sanitatis nobis faciebant, facies & caput reliquum pristinæ formæ restituebantur, pedes illud robur acquirebant, ut commode incedere denuo potuerit, & cutis fere omnis cruſtis nuda-

nudabatur; quædam tamen arctius ulnis præcipue & unguibus & ano inhærebant, sed & hæ oleo congruo illito paulatim secedebant. Sicut autem repullulantibus hinc inde pustulis feliciter liquorem ex ciner. clavell. paratum, & balneum aquæ dulcis aliquoties oppossui, interne etiam, me jubente Esl. Lignor. aliquandiu adhibuit; ita curæ tandem Dei gratia felix imponi finis potuit, puerque sanus ex Leprosorio fuit dimissus. Et sane, licet per triginta jam & quod excurrit, annos, tum Augustæ Vindelicorum, tum hic Ulmæ multos Lepræ ergo inspexerim, majori tamen jure Leprosis annumerari qui potuisset, nullus occurrit. Quemadmodum scilicet haud facile invenies, in quo quævis quæ veteres produnt, indicia hujus teterrimi morbi invenirentur, sed plerique in Leprosoria recepti scabie antiqua perversa laborant; non pauci quoque unice per antenatos suos, qui forsan tali scabie laborarunt, ipsimet integerrimam habentes cutim, inter hoc hominum genus versentur, mendicando nempe lubentius quam laborando tempus terentes; ita hic eo tutius locum inter hos invenit. Et continuandam vero & iterandam esse salivationem mercurialem, si curam frustra instituere nolimus, ex hac observatione inprimis discas.

(Ulma Augustam Vind. an. 1721. d. 13. Dec. missa.)

OBSERVATIO IX.

DN. D. GEORGII DALHARDINGII.

De Equo docili.

QUi Equum docilem omni non modo orbi spectandum circumduxerat, natione, quod voluit, *ANGLUS*, ad nos quoque venit nostramque curiositatem nostrasque bursas quotidianis istiusmodi artificiis satis fatigavit. Quod assolet fieri, ut vulgus sub rebus conceptu difficilioribus ruat in judicia de diaboli commercio & hujus fraudibus, pariter hic obvenit,

ut hi Magistrum vellent magum, illi Equum incantatum si non diabolum equinâ formâ vestitum, isti etiam conjugem Magistri metamorphosi belluinâ transformatam. Me ergo, ut intelligerem quid veri subesset vel astutiæ? curiositas eò perduxit, ut plus semel spectatum irem. Quod mirum videri poterat, noverat pedibus Equus iste numerare *horas*, *numerum spectatorum*, numerum *pileorum auro vel argento* distinctorum, numerum in *chartis lusoriis* harumque numeros *addere*, indicare itidem pedibus *nummorum* valorem, quot asses continerent, horologiorum portatilium significare minutas, ab horarum indice distinctas &c. uno ictu trajicere sex vimina in orbem flexa, ut taceam alia exercitia quæ canes norunt eadem edocti. Attentus vero in omnes Magistri nutus idem erat discipulus quem juvenem ille fatebatur se fame & scutica talia docuisse. Fallebatur tamen aliquando ut de novo exercitium esset instituendum, inprimis quando saturatior erat. Observavi vero omnes illas actiones non superare quidem vires ingenii, ut ita loquar, Equi, bene vero monstrare, quousque diligentia docentis bruta valeat instruere. Pulsare ad fores appositas ex mandato Magistri edoctus erat Equus, sed ad numerum pulsare non Equi erat sed Magistri, qui tamdiu pulsare permittebat, donec numerus, quem vellet, absolveretur, ex quo motu corporis, item motu scuticæ, quam manu tenebat, signum sequebatur in informationem equi ut subsisteret in pulsando. Hoc artificium noverat è longinquo adstans valde abscondere, eò magis quod Spectatores ad pulsantem Equum respicerent, non item ad Magistrum. Confirmabar in hâc mea observatione non modo quod Equus suspenso pulsaret semper pede, sed quando Magister non attenderet ad hujus pulsus animo in aliud objectum converso, equus ultra morem & numerum justum continuaret pulsare, donec ex mandato Magistri jurgiis quasi datis cessaret; sed quod quæ ignorabat Magister nec noverat Discipulus. Nam monstrabam, quod volebat Magister, Equo horologium, quo hic horam

ram & minutas pulsu pedis significaret; ast vero cum hoc ad normam communem non esset constructum sed uno indice & horam & minutas significaret, nec Magister nec ergo Equus discipulus intelligebant quid rei esset; sed idem mihi retradebatur, citra quod pulsante pede de hora informarer. Idem fatum obtinuit moneta quædam, quam ut se adstante Equo conspiciendam offerrem, quo quot contineret asses, pulsu pedis hujus docilis Equi constaret; sed quia eadem Magistro erat ignota, quamvis ex nostratibus esset paulo obsoletis, ad me rediit citra quod Equus valorem ejus detegere valuerit. Quod si jam intelligere est modum & nexum memoratarum actionum, Spectatores in admirationem imo in Magiæ connubium conjicientium, omnes reliquæ terminabantur, vel in Equi summa attentione ad nutum Magistri, ut, cui hic vellet, personæ ille schedulam, nummos acceptos &c. afferret vel in docilitate ad voluntatem Magistri flectendi genua, quassandi caput, canum imitandi mores &c.

OBSERVATIO X.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Methodus Timæana curandi febrem quartanam.

QUando autumno elapso curæ se meæ concrederent quartanarii, quod noveram difficilem, imo si audacia accesserit male cedentem febris querqueræ curam, qua ægri ex Charybdi in Scillam perfrequenter præcipitentur, placuit consulere volumina veterum clinicorum, ut ad horum monita qui jam circumspectus eram reddere cautior. Incidi quoque in Timæi à Guldenklee Epistolas medicinales, & dum laudari observo ad Saturninum hoc malum (quæ ejus sunt verba) valde contumax & refractarium coercendum ipsa die invasionis quinque vel sex circiter ante paroxysmum horis, pro-

pinandum esse purgans quoddam, sicque per compendium quasi multos à pertinacissima febri feliciter liberasse, miratus sum neminem abhinc, quantum ego novi, illius methodum fuisse imitatum, vel tentasse quid ponderis ipsi inesset? Constitui itaque, quod non omnem rationem exulare judicabam, experientiam talem sequi & qui se primo offerret, quartanarium ad leges illius curare. En ergo, ad Virum vocabar triginta sex circiter annorum, habitus strigosi, temperamenti melancholici, quem ab itinere ex Hollandia reducem & diætæ regulas non undique servantem febris tertiana Hamburgi corripuerat, sed quæ ex vitiosa medicatione abierat in quartanam. Toleraverat hanc per aliquot septimanas quod acceperat illam minus tuto posse tolli. Tandem ex tædio ejus quod meum rogaret consilium, pulverem hunc suadeo in 8. doses distribuendum, cujus binas doses paulo ante paroxysmum singulis insultibus imminentibus caperet. ℞. pulver. Rhabarbar. ℈iiij. pulv. antispasmod. ℈ij. Conchar. pp. ocul. ℔ citrat. aa. ℈j. In die vero intercalari jussi ter de hac Essentia ad 40. guttulas cum potu ordinario hauriret, ℞. Essent. fumar. ℥ß. vincetox. ℥j. ♃. ☉l. dulc. ℥ß. Commoda vero inde oriunda hæc erant: Alvus nunc paulo ante febris insultum, nunc sub declinatione solvebatur cum levamine; febris & quoad dolorem osteocopum & quoad æstum erat mitis valde; sitis nulla; appetitus prostratus jam vividior; color faciei tantillum speciosior; sudor à paroxysmo largus. Modo quod languor à Paroxysmo residuus esset per trihorium molestus. Effectus tandem fuit ut febris in fugam abiret, per trihorium postponendo & quod abhinc Electuario chinato ante tempus invasionis bis assumpto penitus exspiraverit, citra recidivæ metum. Ne quid dissimulem tumor pedum qui videbatur terrorem injicere, infuso sennato intus exhibito & ab absinthii externo usu iterum disparuit. Ipseque ægrotus pancratice jam valet, imo speciosioris jam est formæ.

SCHO-

SCHOLION.

NOn præter omnem rationem in obſervatione præcedenti laudatus Balthaſar Timæus methodum ſuam quam attuli vocat inuſitatam, quandoquidem pauciſſimos repereris, qui illam voluerint in uſum vocare. Ex antiquioribus *Aëtius* equidem hoc jam conſilium dedit ſub quartanæ acceſſione per purgationem eſſe ſubveniendum, ſed quod magnæ authoritatis Medicus, Avicenna diſuaſerit movere in die paroxyſmi, conſilium tale fuit pro periculoſo rejectum, quamvis abhinc ipſi ſubſcripſerint tam Amatus Luſitanus Centur. 1. curat. 8. quam Faber Centur. 1. curat. 3. Nec nullæ ſunt fateor rationes, quæ purgationem iſtam ſub paroxyſmo videantur diſſuadere, ſive ex mente veterum maximam atræ bilis partem in foco jam collectam non tam facile expurgari aſſerueris, ſive ut Recentiores loquuntur, turbas haſce non leves excitari dixeris, ſi quando inchoatam evacuationem ſuperveniens horror interceperit. Quod ſi tamen rationes rationibus opponere licitum, ſponderem æque graves has eſſe ſi non graviores, quæ ſuadeant aliquot ante paroxyſmum horis exhibenda eſſe purgantia ac quæ contrarium ſuſtinent. Unam modo afferam. Nec vero ſermo mihi eſt de purgantibus draſticis, quibus quidem olim evacuatio alvina fuit ſollicitata, ſed mediæ volo indolis draſtica inter & laxantia ſive eccoprotica. De his aſſevero, quod conferant ſub acceſſu Quartanæ data. Collimat etenim omne in febribus intermittentibus ſub acceſſu obveniens frigus ad fluida ad regionem vel ventriculi vel primarum viarum majori ac ordinario obtinet quantitate ableganda, quo his mediis, quæ aut in illis locis aut prope illa loca vitioſe hærent, diluantur, & ſub dilutiori forma inde primum, abhinc per reliqua organa excretoria excludantur. Quæ naturæ intentio vel maxime comparet ſub febribus tertianis ubi frigus vividum magis, remiſsè

vel

vel in quartana, in qua omnes illius conatus magis remissi. Huic scopo quadrant optime purgantia sub paroxysmorum accessu propinata. Nam & horum ergo fit ablegatio fluidorum ad primas vias, quo removeantur & quia infensa, rejiciantur, sub qua ablegatione non modo diluitio viscidorum humorum sub quartana circa primas vias hærentium, sed strictura ad propellendum arctiores, exclusio ergo citius & blandius speranda, ab exclusione febriles insultus nec tam amplius necessarii, aut certe non tam graves necessarii, consequenter pro fomitis quartanæ qualitate in purgantibus his exhibitis, citior medela jure exspectanda. Corruunt inde sollicitudines de maximis turbis, de afflictione nova quæ afflicto quartanario à purgante fiat; distinctio itidem corruit Zacuti inter curationem regularem & coactam, qui purgare sub instante paroxysmo solo hoc casu concedit, ut majus periculum avertatur; sed quando Experientia optima in medendi methodo Magistra, huic hæc controversia erit porro ad decidendum relinquenda.

OBSERVATIO XI.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Methodus Empirica hæmorrhoidum fluxum per emetica curandi.

MOrbum curare & morbum tollere quantum inter se differant ex frequenti hæmorrhoidalis fluxus medela intelligere est. Virum sanguineo-Melancholicum, habitus succulenti, ætatis quadraginta & quod excurrit annorum, animi hilarioris & vitæ generis non æque laborioſi, quod hæmorrhoidum fluxu liberaliori (aut rectius, quod paululum continuaret, sibi molesto,) laboraret, Medicus artis peritus jusserat bono animo esse, se equidem salva futura sanitate non posse omnino sustaminare fluxum illum, moderari tamen velle

velle ne esset nocumento. Hic vero æger respuens consilia hæc lenta clam priori medico alium consulit, qui equidem in hoc priori accedit, quod fluxus ille hæmorrhoidalis non esset subito supprimendus, se tamen callere addit artificium citra noxas insequentes malo illi subveniendi. Exhibet ergo vomitorium & ab hoc profluvium illud remittit subitoque cessat. Afflictus qui hactenus ex illo erat, sibi gratulatur de consilio hoc & auxilio dato, inque priorem Medicum non leves contumelias spargit. Ast semianno elapso quod sub lauta diæta eademque vinosa, quod novus quidam Medicus jusserat vinum haurire, der Wein bringe Wasser ins Geblüth, vita sedentaria accederet, appetitum sentit prostratum, circa præcordia quasdam angustias, pedum tumorem œdematosum, ut meum vellet consilium. Non potui non quin primi Medici tuerer partes, judicioſum illum huic ingenioso dicerem fuisse præferendum, hæmorrhoidum fluxum omnibus modis iterum resuscitandum, nisi velit se in mala præsentissima præcipitatum. An hæc monita sit admissurus, tempus edocebit, adhuc dum Herculis instar in bivio subsistit.

(*Rostochio Augustam Vind. d. 17. Apr. A. 1722. missæ.*)

OBSERVATIO XII.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Conceptio falsa à plethora, diris concomitata symptomatibus.

Fœmina duorum & viginti annorum, robustæ constitutionis, valde plethorica, prima vice uterum gerens, per tres menses athletice semper valuit, quartum vero ingressa, vomitum sinceri floridique sanguinis, absque tussi tamen, patiebatur. Chirurgus, quem consuluit, venam ipsi secuit largam, qua melius se habere putabat, paucis vero elapsis horis,

ris, supervenerunt convulsiones totius corporis tam graves, ut per 4. homines vix teneri potuerit, venæque ligatura soluta sæpius fuerit. Medicus in hac necessitate accersitus per antispasmodica, præcipitantia & Cta effectum compescere studuit, tantumque effecit, ut sanguinis vomitus cessaverit, motusque irregulares interstitium admiserint; paululum ad sese rediens, de magna virium prostratione, est conquesta, de nullis vero doloribus. Analepticum interea præscribebatur pro matre & fœtu roborando non sepositis antispasmodicis, nihilo vero secius redierunt altero die convulsiones non minoris vehementiæ. Medicus ordinabat clysma antispasmodico-anodynum & revulsionis ergo vesicatoria, humeris applicanda, sed absque levamine, continuabat enim paroxysmus per totam diem, noctemque insequentem vix horam unam vel alteram liberam concedens, imo malum exasperabatur redeunte vomitu non quidem sanguinis, verum omnium, tam alimentorum quam medicamentorum. Primo manè cum Medicus eam inviseret, & in hoc deplorabili statu inveniret, aliud præscripsit clysma, antispasmodico-scilicet emolliens, præprimis cum ab adstantibus perciperet adesse alvi obstructionem per aliquot dies, ad vomitum vero coërcendum stomachico-roborantia ordinavit; irrito tamen conatu, nam clysma ob motus vehementes injici vix potuit, multo minus retineri. Gravi & multiplicato affectui tamen frenum aliquale ut injiceret Medicus, omnem lapidem movit, alia nimirum medicamina tam externa quam interna, iisdem tamen indicationibus inhærentia præscribendo, eorumque formam immutando; sed omnia incassum agebantur, per multos enim dies continuabant dira hæc symptomata, nisi quod alvus leni laxante fuerit soluta. Meherclè mirandum fuit, in tanta perturbatione totius œconomiæ, ne minima signa abortus sese monstrasse. In casu itaque hoc desperato Medicus ad generosiora medicamenta, opiata scil. & fortiora adstringentia descendebat, cum Celso judicans. Cap. X. p. 79. lib.

lib. 2do. Satius esse anceps auxilium experiri, quam nullum; sed similem eventum i. e. frustraneum obtinuit. Perdurabant enim convulsiones licet non adeo frequentes, dormientem vero & quasi insciam illam infestantes; vomitusque tum cessabat, quando nihil assumebat, nam & vinum ab illa maximo desiderio efflagitatum, vomitu rejiciebat. Rebus sic stantibus misera ulteriorem usum mandatorum respuebat, solummodo stomachico-confortativum desiderans, cujus petitioni locus ut daretur, Elix. Vit. Matth. præscribebatur, cujus usum cum mica panis similaginei ventriculus admittebat, reddens è contra omnia alimenta s. assa s. elixa. Transactis hoc in statu aliquot septimanis, phlogoses de novo accusavit insignes cum spirandi difficultate, & vomitus convulsionesque, quæ successive mitius se habebant, majores jactabant minas. Erat tum mensis quintus graviditatis suæ, ubi præter panem & aquam ferè nihil assumebat, nihilominus ipsi vires non deficiebant, mammæ non flaccescebant, neque venter detumescebat, sed gravidarum instar permanebat. Medicus ex omnibus circumstantiis hunc affectum monstri aliquid alere prævidens, & singularem plethoram hoc in subjecto deprehendens secunda vice phlebotomiam ordinavit. Feliciter hâc peractâ, phlogoses remiserunt cum difficultate respirandi, circa vesperam vero denuo paroxysmum convulsorium experiebatur, qui vero (vomitu non tam sæpius redeunte) melius nunc poterat mitigari medicamentis; nulla tamen septimana expirabat, qua non semel vel bis ejusmodi irregularibus motibus insultaretur. Sic decurrentibus tribus hebdomatibus, novum superveniebat symptoma. Postquam enim à suis domesticis, nescio quam de frivolâ causa, bilis ipsi moveretur, inter altercationes sellâ decidit, & surgere nesciens, latus sinistrum totum paralyticum deprehendebatur. Instabat mensis octavus, cum quo sæpius jam recensita symptomata ingravescere iterum videbantur, præprimis cephalalgia & præcordiorum angustia, cum ebullitione sanguinis magna,

indubio indicio, maximam partem horum malorum à plethora suam duxisse originem. Tertia itaque vice ipsi fuit secta mediana, & quidem optimo cum successu, nam sanguine adhuc effluente membrorum paralyticorum meliorem sensationem percepit, statim surgere gressusque facere potuit, indiesque melius valere cœpit, exceptis convulsionibus, quæ penitus illam derelinquere noluerunt, quas vero non amplius æstumavit quoniam cæterùm robusta satis vegetaque negotiis suis domesticis vacare potuit. Paucis abhinc diebus prognosticon Medici de falsa conceptione verum esse eventus docuit. Nam cum vespertino tempore hypocaustum egrederetur, dolores partus superveniebant tam subito, ut illud iterum intrare non licuerit, neque obstetrix, vicina licet, in tempore advenire potuerit, ante enim illius accessum excrevit massam sanguinis congrumati & magnam quantitatem colluviei serosæ, fœtoris cadaverosi, quem adstantes vix perferre potuerant. Obstetrix in hâc massa nulla vestigia vel fœtus vel molæ inveniens, abjecit, & puerperam in lectum transtulit. Quæ per 3. l. 4. dies speciem lochiorum patiens, à momento hujus massæ exclusionis liberabatur ab omnibus symptomatibus, &, licet ob rerum suarum angustiam, vix octo dies puerperii transigere, ciborumque selectum nullum habere poterat, tamen eosdem, crudiores etiam vomitu reddere non cogebatur, sed sua officia domestica hilari animo obiens, nunc perfecta & firma sanitate hucusque gaudet.

OBSERVATIO XIII.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Polypus pendulus.

OPtimè Venerandus Senex Hippocrates 6. Epidem. memoriæ reliquit: naturam invenire sibi ipsi vias, id quod experientiâ quotidianâ confirmatur, cujus exempli loco sequentem historiam annotavi.

Vir

Vir 48. annorum, phlegmatico-cholericus, optima ſanitate per DEI gratiam alias præditus, interdum ardore vexabatur urinæ, quo vero malo ſe in totum liberatum eſſe putabat per adhibita medicamenta præcipitantia & nitroſa, gaviſus itaque de incommodo ſuperato multum temporis ſpatium tranſigit incolumis. Cum vero aliquando tempore matutino mitteret urinam, nihilque præteriti cogitaret, inter mingendum ſe aliquid excreviſſe, absque ullo dolore quidem, animadvertit, illud matulâ extrahens & examinans, ſubſtantiam carnoſam, pueri digitum minorem magnitudine æquantem, & verum polypum pendulum eſſe deprehendebat. Perterritus hoc improviſo affectu, pejora metuebat inſequutura ſymptomata; verum eorum nulla ſupervenêre, & cum hoc accidente mali fomitem planè extinctum eſſe videtur. Siquidem ab eo tempore inconcuſſa & optima fruitur valetudine.

OBSERVATIO XIV.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Labiorum firma coalitio ex retroceſſa ſanie varioloſa.

QUantas turbas variolarum varia conſtitutio ſæpiſſime excitare, triſtiaque ſymptomata relinquere ſoleat, Autorum quamplurimæ obſervationes loquuntur. Qualis & mihi occurrebat nuper in infante quatuor annorum. Hæc puella cum aliis ſuis ſociis ludens, ſubito de dolore capitis, oculorumque prurigine eſt conqueſta, ad lectum transportatam calor inſequitur. Parentes ipſi aliquot guttulas Tincturæ Bezoardicæ porrigunt, & ſic per diem inſequentem continuant. Morbus vero dum incrementum ſumebat, Medici advocant auxilium, qui ex relatione facta, pulſuque explorato variolas inſtare ipſis denuntiabat, ea propter mixturam, moderatum tenorem ebullientis ſanguinis ſervantem, præſcribebat,

cujus portione una assumta, variolarum discretarum eruptio aderat, & puella optimè se habebat, sed nauseabat medicamenta, imo nulla amplius assumebat, variolis nihilominus optimè procedentibus & suppurantibus. Quo tempore vero liberiori aëri, etiam frigidiori, se exponens incidit in febrem hecticam; cui ob morositatem illius Medicus non alio modo obviam ire potuit, quam nonnulla immiscere potui, & sitienti exhibere, sed quoniam & hâc ratione nil efficere poterat, saniei retrocessio major contingebat, relictis in facie non solummodo variis pustulis, sed ad labia etiam materia illa heterogenea translata, quæ continuo cruentata per contrectationem infantis, tandem firmissimè agglutinabatur, multosque cruciatus & ejulatus causabatur, præprimis tempore assumtionis cibi potusve, ubi semper cum violentiâ os aperire parentes cogebantur. Chirurgi auxilium hinc postulârunt, qui vero cum melle rosato, & mucilagine cydon. aq. rosar. extr. nihil efficiebat, vix enim horæ quadrante elapso, labia firmius concrescebant. In hâc rerum angustia de novo Medici consilium expetunt, qui, cum pustulas livido-cæruleas, & labia ad gangrænam vergentia deprehenderet, maximum periculum ob oculos posuit, & sequentem Mixturam mundificantem balsamicam ordinavit:

℞. Acet. de lithargyr. Mell. ros. ā. ℥j.
Cochear. Esf. Terræ catechu ā ℥j.
Esf. Myrrh. ℈j. M.

quam sæpius applicare, & labia iterum separata in futurum non amplius agglutinari paterentur, severissimè injunxit, insimul suadendo, ut puellam diu noctuque benè custodirent. Huic consilio morem gerendo, labiorum coalitio in posterum fuit impedita. Pustulæ etiam evanescebant, labia mundificabantur, & laxante inscia exhibito, materia heterogenea ad sanguinē depositā eliminabatur, ita, ut puella intra paucum temporis spatium per Dei gratiam, in integrum sanitatis statum restituta fuerit.

(*Exhibita Augusta Vindel. d. 23. Julii A. 1722.*)

OBSER-

OBSERVATIO XV.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Tumor monstrosus cruris lentam mortem inferens.

FAber lignariuis, juvens viginti & aliquot annorum, mense Junio MDCCIII. Francofurti ex nova domo, quam una cum aliis exstruxerat, in dorsum delapsus ingentem lumborum sensit dolorem, qui impositio emplastro oxycroceo brevi ibidem discussus fuit, sed paulo post in dextri cruris media parte interna rediit, suborto illic tumore rotundo & cuti concolore, primum ovi magnitudine, dein sensim ita accrescente, ut totum crus ad genu usque occupaverit incessumque difficilem fecerit. Francofurto igitur Marburgum ad matrem viduam & pauperculam rediens æger indies pejus habuit, ob dolorem & tumorem cruris accrescentem conjunctamque febrem tabificam. Varia quidem adhibita fuerunt medicamenta tam interna, quam externa, inter quæ cataplasmata discutientia ex herbis & floribus nervinis lacti, & postea quoque vino incoctis ferre non potuit, uti nec emplastra quævis. Tractu temporis extima cruris vasa sanguifera varicose distenta fuerunt & sequente autumno tumor œdematosus tibiam quoque invasit, dolore interiora totius pedis velut dilacerante & diu noctuque urgente accessit inflammatio cruris & genu tumidi ac ad attactum duriusculi, quæ illito spiritu matricali nec non vini camphorato & crocato, cumque linteis calide admota aqua calcis cum cerussa & spiritu vini camphorato mixta tandem sublata fuit, exstillante hic illic per cruris cutem humore limpido & acri, cum molestissimo pruritu. Glandulæ inguinales absque inflammatione tumentes simul magnum dolorem tunc excitarunt. His symptomatibus valde debilitatus & tabifica febre plane consumtus æger, accedente aphonia & frequenti syncope mortuus

tuus est die VIII. Martii anno MDCCIV. Post meridiem crus, cujus crassities trium spithamarum mensuram superabat, præsentibus nonnullis Philiatris novacula incisum, effudit serum cruentum & gelatinosum, quod sub cute in panniculi adiposi cellulis hærebat: musculi cruris valde graciles & extenuati erant, ac sub iis conspiciebatur membrana alba, duriuscula & fere cartilaginea, quam periostium esse credidi, huicque adhæserunt plures scirrhi exigui, rotundi, albi, & sub hac ossis femoris lamellæ tenues, exiles & oblongæ, substantiæ crassæ, albicanti, spongiosæ & lardo simili inhærentes, cujus poros seu cellulas replebat serum gelatinosum, quod hic illic sibi cuniculos fecerat & in nonnullis locis tenue pus referebat, sine omni tamen fœtore. Hæc substantia ossis femoris locum occupavit a genu ad inguen fere usque, separataque digitorum ope ab adhærentibus musculis, & supra patellam, infraque superius seu majus caput ossis femoris abscissa pendebat octo cum dimidia libras, relicta ejus substantiæ circiter libra una circa dictum caput ossis femoris, quod haud ita facile exscindi poterat. Juxta longitudinem secta hæc massa spongiosa exhibuit os femoris in minimas & quam plurimas lamellas divisum, adhærentibus hic illic tuberculis albis, fungosis & duriusculis. In medio hujus substantiæ nihil ossis solidi, sed saltem medullarium vasorum systema semilacerum & exinanitum fuit repertum. Patella naturali major & tota libræ quadrantem pependit. Circumpositæ membranæ suis cellulis serum gelatinosam continebant. Tibiæ quoque os totum erat porosum, molle & tumidum, membranæque adiposæ cellulæ liquore gelatinoso refertæ lardum referebant. Quæritur, an non in hoc juvene discussi per emplastrum oxycroceum humores ferosi, qui per casum ab alto extra sua vasa effusi & dein ad femur delati fuerunt, ibidem periosteum ossis femoris tractu temporis emolliverint, assiduoque dolore provocati & cum sanguine majore copia eo perfluentes, substantiam hujus ossis paulatim ita distenderint, ut hoc in exi-

guas,

guas, queis conſtat, lamellas diſſolutum atque diffractum fuerit, humores autem ſeroſi in medio ſtagnantes ſenſim concreti ac in gelatinam converſi?

OBSERVATIO XVI.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Ingens brachii tumor œdematoſus & ſcirrhus glandularum axillarium in cancrum lethalem degenerans.

MUlier ſexagenaria tenerioris corporis, quæ negotiis domeſticis nimis intenta minorem ſanitatis curam geſſit & ſenſim intemperiem ſanguinis ſcorbuticam contraxit, ob quam per aliquot annos ſæpius lancinantes & noctu valde moleſtos brachii dextri dolores cum digitorum rigiditate paſſa eſt, quibus vere & autumno acceſſit illius brachii eryſipelas ſcorbuticum cum tumore duro, ſed minus dolente, nec inflammato glandularum axillarium illius lateris, qui nullo modo diſcuti poterat, etiamſi eryſipelas externo uſu ſpiritus vini camphorati & crocati, internisque medicamentis diaphoreticis atque nitratis ſublatum fuerit. Anno MDCCII, media hyeme rediit hoc eryſipelas dextri brachii cum peripneumonia gravi, quæ quidem per expectorationem judicata tandem fuit, ſed eryſipelas ſuppuratum in regione muſculi deltoidei lanceola aperiri debuit, effuſo multo bonæ notæ pure, cujus tamen pars aliqua ſub cute deſcendens cuniculos fecerat, cultello itidem aperiendos, quo facto ulcus conſolidatum fuit & tumor brachii ſubſedit; mox tamen ſine inflammatione & exquiſito dolore rediit & manum brachiumque ad locum ulceris conſolidati occupavit, digitorum impreſſorum veſtigia aliquamdiu reddens, alias valde ſimilis illi, quem Fabritius Hildan. cent. 4. obſ. 69. deſcripſit. Spiritus matricalis, Lumbric. Terreſtrium & theriacalis camphoratus, item topicus Geilfuſii toti brachio primum frequenter ad-

motus, postea fotus ex radicibus, herbis & floribus sale volatili oleoso scatentibus seu nervinis ac resolventibus in vino coctis calide adhibitus, dein aqua calcis cum spiritu vini camphorato & matricali instar epithematis cum linteis applicata, tandemque vapor ex accenso spiritu vini ab herbis suaveolentibus & cephalicis prius abstracto, tumente brachio exceptus fuit sine levamine, ut ut juxta hæc externa, etiam interna medicamenta, pilulæ scilicet purgantes ex extracto cathol. resina jalappæ & mercurio dulci per vices, decocta radicum & lignorum, pulveres ex diaphor. martiali & arcano duplicato, nec non pilulæ resolventes ex extracto trifol. fibr. millepedibus præp. sale volatili lumbric. terrestr. flor. salis ammoniaci cum lap. hæmatite sublimatis & cinnabari antimonii, electuarium ex rob. juniperi & ebuli cum diaph. mart. milleped. præp. & floribus salis ammoniaci simpl. item liquor aperitivus Wepferi, infusum millepedum viventium cum vino paratum, Tinctura antimonii acris, Essentia trifolii fibr. & balsami Peruv. aliaque plura methodice assumpta fuerint: tumor enim, qui subinde diminui videbatur, mox denuo accrevit & dolores vagos lancimantes ac pungentes nunc in manu, nunc in brachio molestos intulit, glandulis axillaribus simul magis induratis & subinde dolentibus cum sensu ardoris circa vasa earum sanguifera varicose distenta, quibus ab initio emplastrum diaphoret. Mynsicht. oxycroceum & de cicuta Hild. dein emplastrum de ranis cum ℥ de sperm. ceti & galbano crocatum impositum. Sequente æstate ægra ad thermas Emsenses perfecta usum balnei minus proficuum sensit & postquam domum rediit autumno per duas septimanas millepedum præp. scrupulum dimidium cum mercurii dulcis granis tribus quotidie semel assumsit ac ter de die decoctum lignorum calide hausit, lixiviumque cinerum fraxini spiritu camphoræ ac ammoniaci imbutum foris admovit, unde largius salivam exspuit per decem circiter dies, doloribus brachii nonnihil accrescentibus & tumore duritieque illius haud parum dimi-

diminutis. Ceſſante ſalivæ fluxu brachii tumor rurſus incrementa cepit & tumor glandularum axillarium exulceratus fuit, ſenſimque præcedente ruptura vaſis ſanguiferi varicoſi & profluxu largo ſanguinis ſeroſi computruit, infectis ſimul vicinis muſculis & remittentibus ſenſim doloribus brachii, in quo latiores & ovum columbinum æquantes veſicæ ſeroſæ & pellucidæ ſine inflammationis nota ſubortæ, è quibus brevi humor aquoſus copioſe effluxit & tumor brachii ſic diminutus cutisque manus in rugas contracta fuit; accedens autem febris continua intra octiduum vires ita proſtravit, ut ægra accedentibus animi deliquiis menſe Junio anni MDCCIII. extincta fuerit. Brachium poſt mortem cultro anatomico ſubmittere non licuit. Conſimilem fere caſum obſervavi in Illuſtriſſimæ proſapiæ fœmina quinquaginta ſex annorum, quæ a biennio, poſtquam aëri frigidiori & nocturno ſe ſæpius expoſuit ac laxiori victus generi aſſuevit iræque ſubinde indulſit, tumorem in mamma dextra contraxit avellanæ magnitudine mobilem ac ſubinde dolentem, qui ab anno dimidio paulatim ad nucis juglandis magnitudinem excrevit & ex rubro lividus durioque factus fuit; ab eo tempore glandulæ axillares dextri lateris quoque ſcirrho induratæ nonnunquam dolorem intulerunt & tandem inflammatæ fuerunt, brachio dextro ſimul intra breve temporis ſpatium ab illa parte, ubi muſculus deltoidens hæret, usque ad extremos manus digitos intumeſcente & œdematis ſigna exhibente, non ſine doloribus vagis in brachio digitisque pungentibus. Quavis veſpera febris lentæ ſigna aderant, quæ pulſu celere, calore & ſudore nocturno corporisque extenuatione ſemet manifeſtarunt. Urina cruda fuit, appetitus proſtratus & alvus tardior. Remedia multa interna & externa in uſum vocata fuerunt, etiam ab Empiricis oleoſa atque pinguia topica, ſed fruſtraneo cum ſucceſſu, quin potius majore detrimento. A convocatis autem Medicis tribus tumenti brachio adhibitus ſpiritus matricalis, theriacalis camphoratus & lumbric. terreſtr. emplaſtrum autem

Saturni Mynſ. cum foliis auri multis ac balſamo ſaturni terebinthinato mixtum tumori cancroſo mammæ & ſubaxillari admotum, pro potu ordinatio decoctum radicis ſarſaparillæ, cui fervido lignum ſaſſafras cum radice chinæ & glycyrrhizæ, nec non ſem. fœnic. & cinamomum injectum fuit, commendatum & elixir aperitivum atque fuliginis Claud. mane atque veſperi exhibitum, poſtea pilulæ ex gummi ammoniaco, extracto ſcordii & centaurii minoris, milleped. præp. ſale vol. viperar. cinnabari antimonii præp. & oleo deſtill. macis datæ fuerunt, ſimulque quavis ſeptimana magneſia cum pulvere rad. jalappæ mixta in uſum vocata, brachio autem fumus aceti deſtillati, cui ſuccinum infuſum erat, ex latere fervente madefacto exceptus. Nullum tamen ex his omnibus emolumentum ſenſit Illuſtriſſima Ægra, cui veſicæ magnæ ſero acri diſtentæ & brevi disruptæ in brachio tumente gangrænam cum animi deliquiis inferentes vitæ filum abruperunt.

OBSERVATIO XVII.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Calculus veſicæ ex pueri ſcroto exulcerato protractus & fiſtulam ibidem inferens.

PUer quinquennis, qui ab aliquo tempore de dolore in infimo ventre circa pubem & perinæum cum urinæ difficultate conqueſtus fuit, cœpit dolorem & tumorem penis atque ſcroti cum mingendi impedimento pati, qui indies augmenta, præſertim in dextro pudendi ſcrotique latere ſumſit. Advocatus Chirurgus adhibuit cataplaſmata emollientia & discutientia, mulierculæ verò vicinæ ſimul facculos diverſi generis herbis fartos ac cum lacte coctos applicarunt, exhibito quoque oleo amygdalarum dulcium cum ſirupo de althæa, & interpoſitis varii generis diureticis, etiam fortioribus, unde ſcrotum in dextro latere ſub inguine cum illius loci teſticulo valde

valde intumuit & inflammatum simul præputium brevi exulceratum fuit ac in parte superiore nonnihil exesum ; è dextro autem superioreque scroti latere prodiit ichor tenuis, albidus & acris, qui illic insignem brevi hiatum effecit, in quo tandem detectus calculus siliceus oblongus, uno prominente extremo acuminatus & altero obtusus, fabæ magnitudine & colore ex flavo livescente, quo extracto mitigata quidem fuerunt symptomata dolorifica, sed tamen urina cum albicante pure ex hiante scroto semper effluxit, Chirurgo subinde membranæ putridæ frusta ex abscessu isto volsellæ adminiculo extrahente. Tandem nihil prorsus urinæ per urethram prodiit & ulcus scroti in fistulam degeneravit.

(Heidelbergâ Augustam Vind. d. 15. Sept. A. 1722. missæ.)

OBSERVATIO XVIII.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

de

Melancholico imaginante se habere pedes ex cera.

VIr quidam haut ignobilis prosapiæ XL. annorum per quinquennium perpessus melancholiam hypochondriacam, inter alia objecta mela ncholiæ, quæ multifaria fuerunt, sibi imaginatus est se habere pedes ex cera, hinc noluit extra lectum se conferre, quia non posset stare, hinc multò minùs ambulare, pro idea hac erronea removenda, applicata fuerunt Vesicatoria in suris, quô factô ex horum dolore nimio statim ad animum revocavit se habere pedes veros s. naturales, adeoque lectum reliquit & ambulavit.

OBSERVATIO XIX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De

Puellula IIX. annorum splenetica.

PUellula hæc ex honesta & spectabili familia splenetico malo correpta fuit, nam cum summa tristitia conquesta fuit de anxietatibus præcordiorum, agrypniâ & inquietudine cum intermixtis deliriis, postea intra III. hebdomadarum spatium sanata fuit per laxantia crebriora, præsertim ex radice hellebori nigri in majori dosi, & per martialia appropriata, præprimis ex Esf. ♁ ♂tis Zw. & Aroph Paracelsi, item per balnea ex herb. Verbenæ.

OBSERVATIO XX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De

Fœmina per aliquot annos calculô renum cum insigni cruciatu interdum conflictante.

FOemina quædam senex haut ignobilis prosapiæ Lipsiensis per aliquot annos conquesta fuit de dolore in regione renum hincque per totum abdomen; per medicamenta anodyna appropriata dolores remiserunt, sed his doloribus fermè perpetuis subsecuta fuit hectica, quam sub doloribus calculosis intensioribus susscepit mors, post sectionem in rene dextro reperti sunt calculi duo, ponderis ʒiſs & ʒij. & bini calculi in vesicula fellea, uti præsens schema exhibet, hoc factum fuit Lipsiæ anno MDCCXXII mense Maji. Vid. Tab. III. Fig. I. II. III. IV.

(Lipsiâ Augustam Vind. A. 1722. d. 18. Oct. missæ.)

OB-

OBSERVATIO XXI.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Calva Serpentis Americani diademata.

NOvi orbis incolis in more poſitum eſt, ut caput multis, iisdemque verſicoloribus in coronæ modum aſſurgentibus cingant atque exornent plumis, præſertim qui inter ipſos præſtantiores haberi volunt ac ſuper alios eminere, ut reverentiam hoc modo ſibi concilient ſuoque capiti, ut celſiſſimæ ita & nobiliſſimæ immo principi totius corporis parti, quæ idcirco tegumento oſſeo, (calvam intelligo,) mira naturæ providentiâ, ut irruentibus extrinſecus injuriis minus foret obnoxia, undique circumſepta eſt. Criſtatam ejusmodi ac turritam plumarum faciem in manipulum quaſi collectam, in volucrum genere ſæpius jucundo animadvertimus ſpectaculo, utpote gallinis, anſeribus, anatibus, pſittacis majoribus aliisque animalibus, quale phænomenon an caſui, naturæ luſui, vel forti quandoque volucrum ovis incubantium imaginationi tribuendum ſit, noſtrarum non eſt partium, curioſius hoc loco inquirere. Siſtimus ſolum heic in appensâ figura curioſorum oculis attentius libandam inveſtigandamque galeam aut calvam ſerpentis Americani capite detractam, rariſſimam, quam ſi quis coronam ſerpentis aut galeam diadematam illius animantis appellare maluerit, per me liberum erit, ob perpulcras nempe dentatas & acuminatas illas inſcriptiones calvam undique mirando ambientes ordine. Curioſiſſimam hancce galeam coronariam rariora inter alia quæ poſſidet ſenex venerandus D. D. *Marcus Herford*, Aulæ Regiæ per plures annos Medicus celeberrimus, ſuperioribus annis viſendam manibusque contrectandam exhibuit, eodem modo, uti naturali magnitudine heic *Fig. 1. & 2.* ſiſtitur. Hanc à Gubernatore quon-

quondam Insulæ Divi Thomæ inter Caribes sitæ, Regique nostro Augustissimo parentis, *Dn. Joachimo von Holten* donô acceperat: Coloris erat extus glauci, cineracei & subviridis, multisque punctulis obscurè virideſcentibus in margine inferiori distincti, intus vero subfusci. Substantia ejus verè erat ossea, dura glabra & fornicata, instar conchæ propemodum sic dictæ venereæ, unde aliquos, nudo saltim aspectu deceptos, concharum classi calvam hancce annumerare non puduit. Habebat crassitiem instar tenuis laminæ cujusdam osseæ, mediocriter densæ, vix dimidiæ lineæ Geometricæ crassitiem habentis. Hæc modo descripta calvaria plane diversa est ab illa, quam *Ulysses Aldrovandus in* stupendo suo *opere, Historiæ naturalis* exhibet sub nomine Basiliſci, seu Reguli Grevini, aut alterius in solitudine Africæ viventis, à nemine unquam conspecti, ideoque figmentis potius & fabulis anilibus merito adnumerandi. Conf. *Joh. Jonstonus* quoque *in Hist. nat. insector. Ferdinandus Hernandez & Anton. Rechus in Histor. nova Nat. Mexicana*, ut & *Nierenbergius* mentionem quidem faciunt mirandorum anguium, seu diversorum serpentum in America hinc inde observabilium, sed ejusmodi curiosæ variegatæque galeæ in coronæ modum effictæ, ne verbulum quidem apud eos prostat. Vide Tab. I.

Fig. V. N. 1. Exhibet internam calvæ serpentis faciem subfuscam, paullo incurvatam, seu corrugatam.

N. 2. Repræsentat eandem orthographicè, externè conspicuam, in qua *lit. a.* sex dentatas seu acuminatas inscriptiones coronæ in modum marginem utrinque cingentes exhibet, *lit. b.* vero punctula illa sub viridia circa limbum denotant.

OB-

OBSERVATIO XXII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Penna anserina duplici caule donata.

EJusdem Viri celeberrimi pariter ac humanissimi D. D. *M. Herford* curiositati debemus, hanc, quam *Fig. 3.* heic exhibemus spectandam *pennam* quandam *anserinam duplici caule* peculiari Naturæ lusu instructam, quam hic in Seelandia Anno seculi currentis decimô acceperat, & curiositatis gratia inter rariora sua asservarat; unde conjectandi nobis facile suppeditatur ansa, geminum hunc caulem in unam pennam seu calamum extra naturæ coaluisse ordinem, uti interdum tam in humanis quam brutorum corporibus videmus insolito more sociari & conglutinari monstrosa corpora.

Altera autem penna, *Fig. 4.* delineata, hoc solum peculiare habet, ut omnes reliquæ anseris illius pennæ similem gracilitatem obtinuerint, mixtamque cum longitudine tenuitatem, rarissimo solummodo caule instructam. *(Vid. Tab. IV.)*

OBSERVATIO XXIII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Calculi renum octaëdri.

CAlculorum in corpore humano mirandus utique datur proventus, magnaque eorum spectatur diversitas in omnibus fere partibus, uti celeberrimorum passim virorum testantur observationes fide dignissime. *In capite ac thorace duabus* saltim *pecul. Dissertationibus, Lapicidinæ microcosmi* nomine inscriptis, ante hos 40. circiter annos magno labore ac

ſtudio plurima congeſſit notabilia, eaque rariſſima concretorum lapidum exempla *Beatus noſter Parens*, ut ſilentio lubens præteream fœcundam illam, eamque ordinariam ſed minus commodam naturæque hominum plane infeſtam calculorum in renibus ac veſica tam urinaria quam biliaria ſedem. Inter poſtremi generis calculos recenſeri merentur 9. hi minores calculi, omnes figuræ octaedræ, æquales, ſubrubentes, arenoſæ ſubſtantiæ *Fig. 5.* heic depictæ, quorum ultra quingentos ante decennium poſt uſum Lithonthripticorum cum urina ſalubriter excrevit civis quidam Naſcovienſis honeſtus in Lalandia adhuc ſuperſtes. Ex Phyſicis quidem notum eſt, certas ac diverſas ubique ſalium apparere figuras, easque ſatis conſtantes, ut celeberrimus *M. Liſterus*, *Clarke* aliique in Anglia plures hoc notarunt in ſale, alumine, nitro & vitriolo &c. an vero curioſum hocce Phænomenon locum habere etiam queat in lapidum humanorum geneſi ac productione, ubi diverſorum communiter ſalium adeſſe concurſum novimus, aliis cordatioribus merito dijudicandum relinquo. (*Vid. Tab. IV.*)

OBSERVATIO XXIV.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Cheirites coralloides albus Americanus.

DAntur infinita fere genera figurarum vel characterum lapidibus impreſſorum, *ait* Doctiſſimus *Herm. Frider. Teichmeyer in Element. Phil. Nat. experimental. part. 2. cap. 4.* v. gr in regno vegetabili ſunt caryophyllites, cucurbites, melopoponites, Perſicites, Dactylites, amygdala & pyra petrefacta: In regno animali item Cheirites, ſteinerne Hände, pes humanus ſaxeus ſimplex & ocreatus, multaque alia genera. Hæ figuræ, quoniam ab hominum imaginatione dependent plerumque, ideo ad Naturæ luſum meritò referuntur. Ejusmodi

modi lapidefactis seu saxeis manibus aut cheiritis accenseri merentur bina hæc frusta coralliorum alborum Americana, pugnum vel manum hominis mutilatam quodammodo referentia, & *Fig. 6.* heic consignata, quæ in eodem museo curioso Viri illius celeberrimi, D. D. *Marci Herford* hodiedum asservantur Hafniæ.

(Hafnia Augusti. Vind. d. 10. Dec. A. 1722. missa.)

OBSERVATIO XXV.

DN. D. JOHANNIS DANIELIS GOHLII.

De Epilepsia hysterica cum Amavrosi ex gravi terrore nata, feliciter curata.

PUella 20. annorum, alias ritè menstruata, non ita pridem de placenta fervente ante clibanum frustulum comederat & abhinc de ventriculo ejusque turbato appetitu conquesta est. Quæsivit sibi ipsa remedium ex officina, nempe *purgans*, cujus effectus, cum patientem frustraret, superingerit jus prunorum cum senna decoctum, sed ne sic quidem laxantem obtinet effectum, sequitur potius vomitus. Huic in œconomia animali evenienti tumultui supervenit alius externus, qui incendium totius domus, in qua mater vidua cum reliquis suis liberis habitat, portendebat nisi tempestiva hujus casus facta fuisset medela. Et cum maximè valetudinaria hæc puella, omnem super hanc rem concitatum terrorem in se sustinuerit, non mirum est, quod graviora inde pullulaverint consectaria. Nimirum die 14. Januarii anni currentis 1722. altô mane supervenere convulsiones hysterico-epilepticæ cum tanta vehementia, ut patiens extra lectum projecta fuerit. Agnati, ex primo paroxysmo non satis de morbo edocti, insignem quandam lipothymiam sibi præfigurantes, me accersunt, qui puellam cœcam, neminem visu discernen-

tem, anxiè oppressam, nec etiam sibi satis constantem inveni, & inter inquirendum in circumstantias morbi paroxysmo suo correptam, qui verus erat convulsivus hystericus.

Dum itaque morbum suo nomine enuncio, Mater adstans statim exclamat, quæratur confestim *sanguis Catti nigri* ad 9. circiter guttulas! Dictum factum, è vestigio aderat remedium. Ego interea, an saltem ad adspiciendam ægram vocatus essem? quæro. Regerunt, me omnino ordinare debere, quod maximè probatum reputarem, quod etiam, (mihi benè conscius quod saltem pro forma expetatur) præstiti ordinando Liq. C C. succinatum cum Ess. Cast. Movebar tamen magis curiositate, hujus remedii evporisti effectûs eventum rescire. Quare cum revisserem ægrotam, nolebant fateri quod sanguinem Catti exhibuissent. Ego autem non ita credulus, bona dabam verba, ut saltem veritatem faterentur, me ægre non laturum si experimentum feciissent, modo sit cum salutari eventu. Tum confitebantur mater & adstantes, quod quidem semel & iterum de meis ordinatis guttis dederint, sed paroxysmus semper recruduerit. Ubi autem sanguinem Catti nigri dedere, rediit adhuc semel paroxysmus, ut secundâ vice 9. guttas denuo dare permoti fuerint, sed tunc non rediit amplius.

Ita quidem patiens ab hoc, sane gravi symptomate liberata esse videbatur & ad sensum redierat, visum autem amiserat. Cum oculos accuratius inspicerem, vera & completa laborabat *Amavrosi*. Nulla intro in pupilla apparebat neque nebula, neque pellicula, clara potius erat iride expansa. Ne ergo periculum esset in mora, *Vesicatorium* ut istâ statim vesperâ diei 14. ante dicti, in nucha poneretur, curavi, & mirum dictu, insequente mane obscura saltem indicia dabat redituri visus, qui, quo magis ichoris affluxus & effluxus per locum excoriatum sequebatur, eò magis visus reparabatur, ita ut hactenus per Divinam Gratiam in plenum restituta, optimè valeat.

Obser-

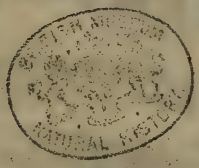

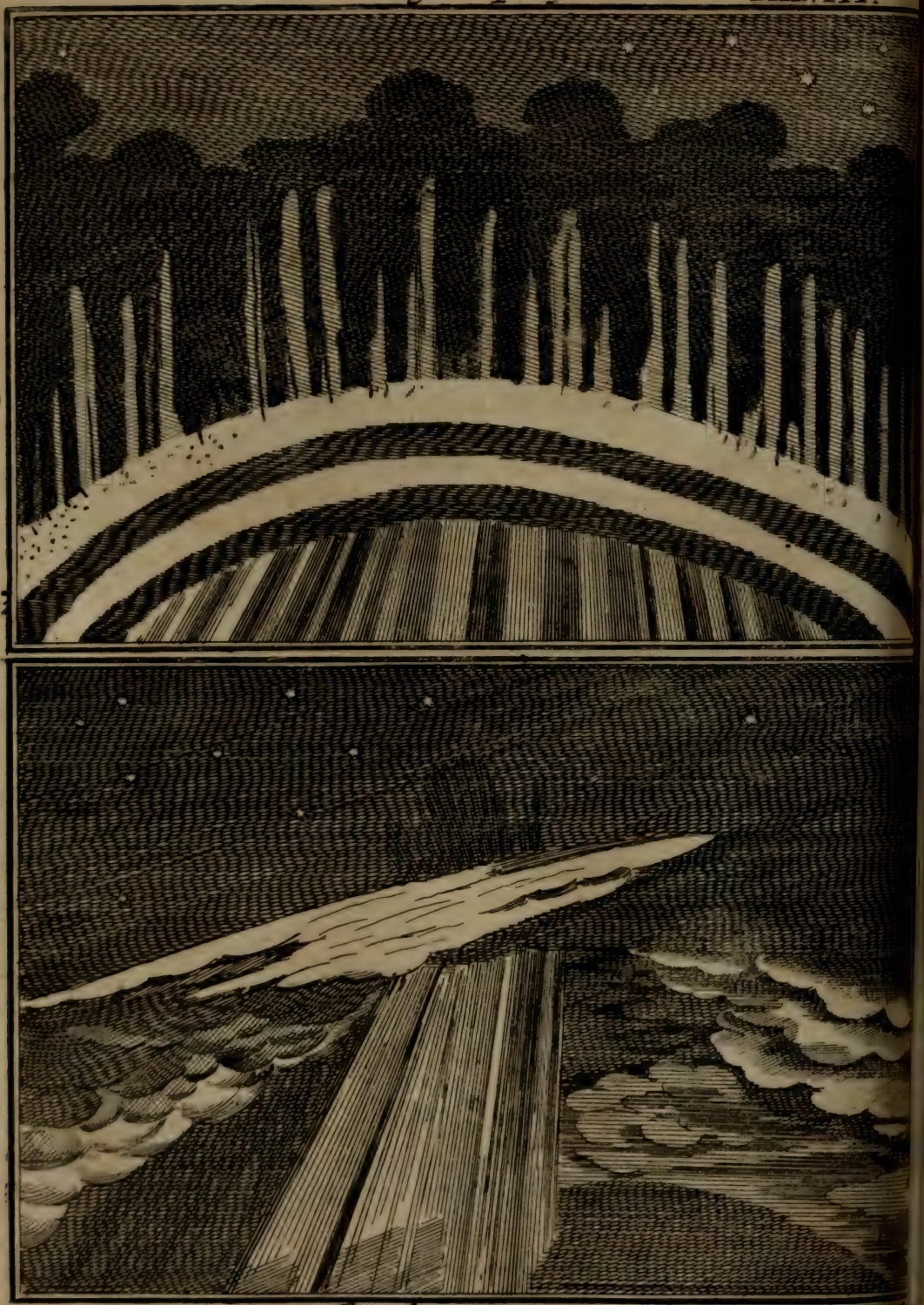

Fig. 6. pag. 70.

Obſervatio CXXX. Gerbezii in Cent. I. & II. A. N. C. videretur ad noſtram accedere, niſi obſtaret ſerior visûs reditus Epileſiâ tamen perſtante.

(Wrizenâ ad Viadrum, Aug. Vind. d. 22. Dec. A. 1722. miſſa.)

OBSERVATIO XXVI.

DN. D. JO. MELCHIOR VERDRIESII.

Cœli ardentis phænomena.

PHænomena cœli ardentis, quæ ab aliquot cumprimis annis totam fere Europam aliquoties in ſtuporem egerunt, & in Haſſia quoque noſtra ab aliquo tempore frequentia fuerunt, digna omnino ſunt, quæ curioſorum oculos mentemque in ſe convertant ac retineant : ut ratione eorundem ac cauſis plenius tandem perſpectis lux veritatis clarius effulgeat, atque umbræ ſuperſtitionis, quæ horribiles inde formidines ſimplicium animis incutit, & neſcio quæ inania præſagia quærit, diſpereant ac profligentur.

Annus clɔ Iɔ CCXXI. plus vice ſimplici illuſtria ejusmodi phænomena nobis exhibuit, quæ cum ipſe quoque cupidiſſimo animo obſervaverim, non abs re fore duxi, ſi illa inprimis, quæ noctem, diem 17. Februar. nec non 1. Martii, inſequentem illuminarunt, prout ſucceſſive, diverſis apparitionibus, ſe conſpicienda dederunt, hic delineata proponerem, conditiones temporis, ſtatum ac temperiem aëris, quibus ad genuinas cauſas perducimur paucis exponerem atque meam de his ſententiam, ſtrictim quidem, aperirem.

Tabula III. exhibet phœnomenaquæ d. 17. Februar. conſpiciebantur. Fig. 5. ſiſtit binos arcus columnis radiantibus ex ſuperiore inprimis exſurgentibus conſpicuos, qui poſt horam octavam in plaga boreali apparebant atque cruribus Euro-Boreæ & Borea-Zephyro inſiſtebant. Altitudo ſuperioris vi-

ginti, ad viginti quinque circiter gradus, quantum quidem instrumentis tum destitutus judicare potui, attingebat. Fig. 6. tractum, in dicta modo cœli parte, lucidum exhibet, prout post horam nonam oculis occurrebat, nubibus candidis ac lucentibus non tantum, sed & radiis luminosis per aërem vaporibus plenum translucentibus elegans spectaculum præbentibus, ita ut non solum auroram mentirentur sed & faciem plane meteori illius quod virgas vocamus, wann die Sonne Wasser zieht, referrent.

Tabula VI. phænomena, quæ Vespera diei 1. Martii conspicienda dedit, proponit. Figur. I. initium sistit circa horam circiter octavam, ubi in eadem plaga boreali bini arcus in conspectum veniebant, altiores antea memoratis, ita quidem ut altitudo superioris ad 30. gradus & ultra assurgere videretur: ex his columnæ ac radii exsurgebant motuque tremulo ac nudatim quasi procurrente & fluctuante modo evanescebant, modo claro denuo lumine relucebant; post aliquod temporis spatium pleræque columnæ radiantes disparebant, ut eam faciem referret in illa regione cœlum, qualem Fig. II. sistit: donec circa horam decimam columnæ radiatæ denuo magna in copia surgerent totumque illum cœli tractum terramque subjacentem claro ac mirando lumine collustrarent. Vid. Fig. III. & IV. circa horam undecimam dispulsis dictis modo columnis vapore aëris in nubes obscuriores, materia vero illa lucida phosphorescens in nubes lucentes montosas compellebatur. Vid. Fig. V. Tandem circa horam duodecimam nubes obscuriores disparebant, cœloque sereno materia illa phosphorescens lucida in meras strias instar tenuium filamentorum candidorum ac lucentium dispersa totum fere cœli hemisphærium occupabat, striisque in longum & transversum procurrentibus undante agitatione, quasi a vento quodam leni, commotis, variis radiationibus, fulgurationibus, coruscationibus elegantissimum & admirandum prorsus spectaculum præbebat, quale quidem Fig. VI. delineare conatus

sum,

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

TAB. VI.

Fig. I. pag. 70

Fig. II. p. 70.

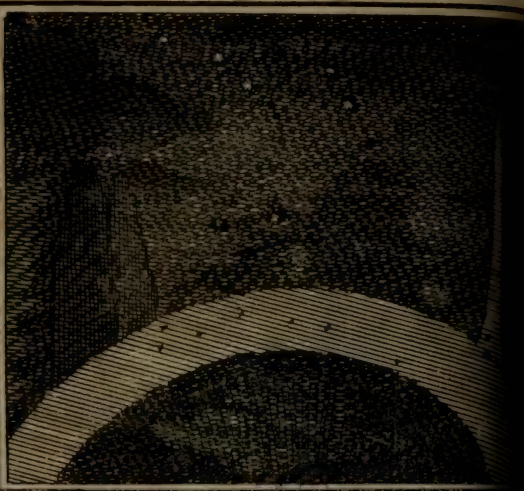

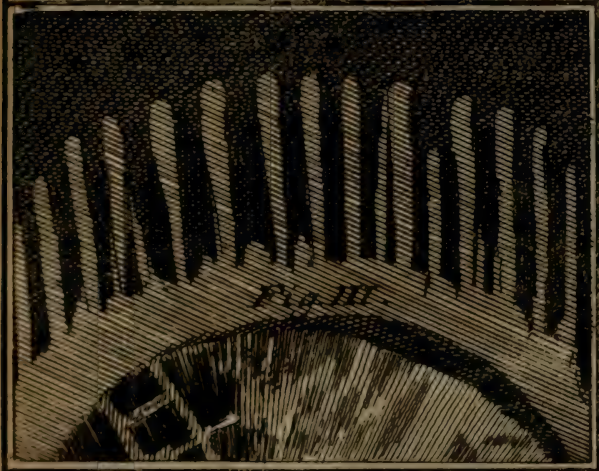

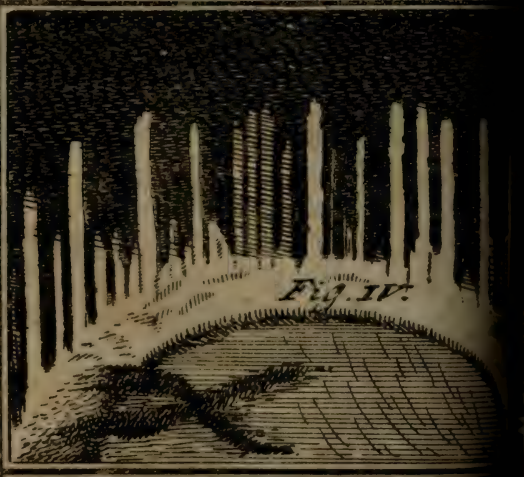

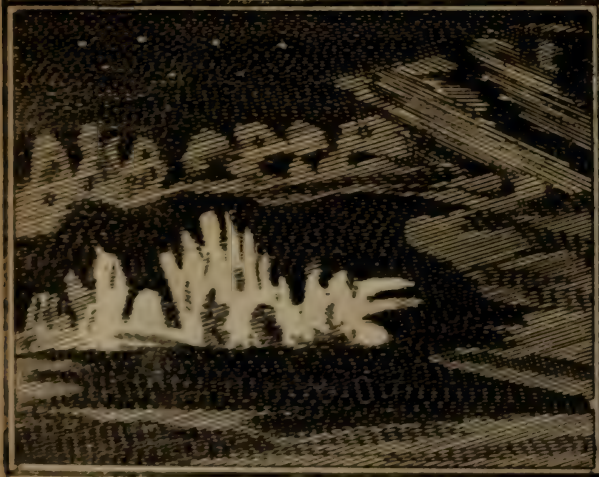

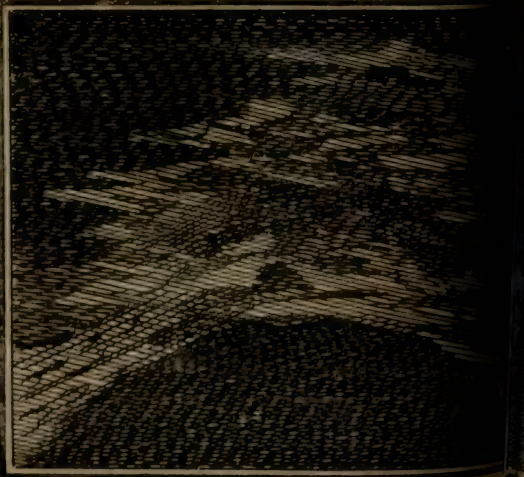

Fig. V.

Fig. V.

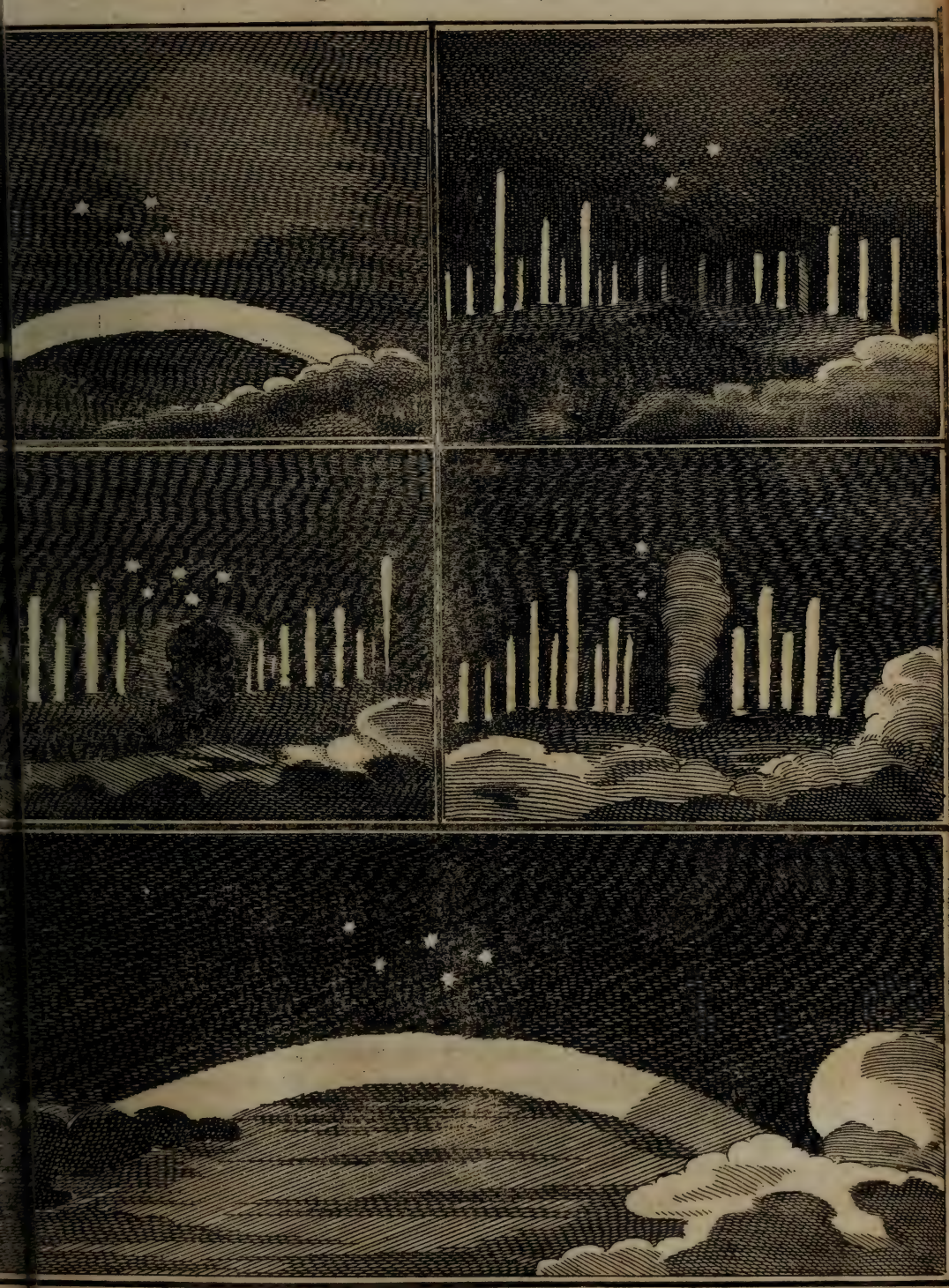

NATURAL HISTORY

ſum, ſed impoſſibile fuit fulgurationes illas & coruſcantium filamentorum agitationes penicillo referre. Ille tamen hoc ſpectaculum aliquo modo ſibi repræſentare poterit, qui lineas lucidas phoſphoro animali in charta exaratas unquam in tenebris conſpexit, & quomodo fumi lucentes inde exſurgentes oris flatu concitentur lumenque modo disjiciatur modo reſurgat. Simili enim modo innumeras lineas lucidas phoſphoro in cœlo exaratas fuiſſe quis putaſſet, ubi aëris impulſu ac motu fumi lucentes varie agitarentur ipſumque lumen modo disjiceretur modo reſurgeret. Hoc phænomenon poſtquam per horam unam duraſſet, omnia evanuerunt cœlumque denſo vapore ubique obductum fuit, nebula pluvioſa, aut pruinoſa potius, mane ſuccedente.

Tabula VII. exhibet hæc ipſa phænomena, prout Darmſtadii, novem milliaribus Germanicis Giſſa diſtante, eodem tempore iisdemque horis a Viro quodam Per-Illuſtri obſervata & propria manu delineata fuere: cum enim cum noſtris obſervationibus admodum conveniant, ad uberiorem illuſtrationem eadem hic ſubjungere volui.

Si quæ hic circumſtabant, conditiones temporis, ſtatum ac temperiem aëris, antecedentia, conſequentia obſervemus & expendamus, originem & rationem horum phænomenorum aliquo modo invenire atque perſpicere non impoſſibile fuerit.

Hyems, quæ hactenus continuis pluviis moleſta fuerat, ubi frequentes venti occidentales & auſtrini cum pluviis ſæpe fulgura per totas noctes conſpiciendа, cum tonitruis, e longinquo auditis, advexerant, jam circa decimum Februarii diem ita remiſiſſe videbatur, ut aëre mitiſſimo veris amœnitates in propinquo apparerent. Ciconiæ in conſpectum veniebant, circumvolitabant ac priſtinos nidos quærebant. Paulo poſt vero rigidior tempeſtas ingruebat cum frigoribus & nivibus, ſed, apud nos quidem, modicis. Dies Februarii decimus ſeptimus admodum erat ſerenus & quoad aëris temperiem

periem mitissimus, quin & quodammodo æstuosus: mercurius in barometro aliquantum descendebat, ut venti Euroboreæ flumen a vento contrario cohibitum, vix dubitare liceret. Vesperi circa horam septimam, cum cœlum intuerer, stellæ mirum in modum exsplendescebant, scintillabant: Venus, tum temporis hesperus, magnitudine & fulgida facie spectantium oculos inprimis ad se trahebat, manifesto indicio, vaporibus, fumis, halitibus refertissimam esse atmosphæram. In hoc aëris statu, vento frigidiore Euroborea rursus exsuperante, genitum fuit illud phænomenon. Mane sequentis diei nive sed modica consperſa erat terra; dies sequentes frigidi erant & sereni. Eodem modo primum Martii diem serenum, aëre existente mitiore, vespera excipiebat frigidior, vento Euroborea aut collaterali invalescente flatusque mitiores Austro - Zephyri aut collateralis superante: nec minus tum temporis aërem vaporibus plenum plurima indicia commostrabant.

Unde in proclivi est colligere

I. Mitiori illo ventorum australium vel Austro-Zephyri flumine, quod aliquoties aërem fulguribus & tonitruis gravidum advexerat, similem advectum fuisse aërem halitibus sulphureis inflammabilibus refertum: id quod ex eo judicare licet, quod dies supra dicti extra ordinem & ultro modum, pro illo anni tempore, æstuosi fuerint.

II. Halitus illos inflammabiles, sulphureos, pro statu illius anni temporis, solis vi nondum satis valida, non potuisse satis dividi, rarefieri, ab adhærentibus moleculis viscidioribus liberari aut ad sufficientem subtilitatis gradum evehi, neque sic in nubes compelli aut iisdem includi: quin potius per aërem vaporosum dispersos huic ipsi innatasse: ita ut apparatus hic ad fulgura & tonitrua adfuerit, qui tamen deficientibus debitis requisitis in actum deduci non potuerit.

III. Ingruente frigore vespertino ventoque contrario exsuperante aërem vaporosum quodammodo fuisse condensatum,

tum, nec minus contenta hæc ſulphurea certo modo fuiſſe compulſa ac in fluido humidiori præcipitata, uti chymici loqui amant, ſive condenſata magisque expedita & ſui juris facta ut liberius ferri, agitari, eluctari (& quidem verſus ſuperiora, ex legibus naturalibus, ſecundum quas fluidum levius in graviore aſcendit) potuerint. Eleganti hoc ipſum experimento illuſtrare & commonſtrare licet. Quando enim phosphorus animalis in ſpiritu vini dephlegmato ſolvitur atque hæc ſolutio aquæ, in tenebris, infunditur, aut aqua ſolutioni ſuperfunditur, materia ſulphurea, ex cauſis ſatis notis & perſpectis, actutum præcipitata ſive a ſpiritu vini liberata ſuique juris facta eluctatur, lumenque per aquam diffundens mirandis fulgurum in aqua aſcendentium luſibus curioſum intuentibus ſpectaculum præbet, & tandem inſtar nebulæ albicantis ſuperiori aquæ parti inſidet & innatat. Hoc experimur cum pauxillo materiæ ſulphureæ: quid fiet in mari aëreo, ubi ſimilis fere materia in maxima copia reperitur, condenſatur vento contrario, compellitur, compulſa agitatur, atque in aëre humido, & quidem ſucceſſive in nebulas ac nubes condenſato, ſucceſſive quoque præcipitatur atque eluctatur?

IV. Materiam hanc eo loci cumprimis præcipitari, eluctari atque lumen ſpargere, ubi a vento contrario compellitur, id eſt in plaga boreali; quæ regio cœli cum ſit frigidior atque aër in illa etiam magis depreſſus, non adeo mirum, ſi ibidem congeratur hæc materia, ibidemque aëris concurrente varia agitatione, miro ſchematum diſcrimine, ex legibus opticis, oculos percellat.

Hæc omnia ſi curatius conſideremus atque rationes ſubducamus, facile apparebit: ipſam illam materiam halituoſam ſulphuream, quæ tempore æſtivo nubes fulguribus & fulminibus implere ſolet, pro temporis & aëris ventorumque conditionibus, hiſce ſæpe phænomenis impendi. In qua ſententia eo magis confirmatus fui, quum die vigeſimo ſecundo Septembr. 1721. circa horam pomeridianam primam ex impro-

viso tempestas cum fulguribus & tonitruis hic locorum observaretur, & cum circa vesperam ventus contrarius nempe septentrioanlis cœlum serenaret atque aëri frigus induceret, circa horam 9. 10. 11. ad 12. ex reliquiis hujus tempestatis, illustre ejusmodi cœli ardentis, in plaga boreali, phænomenon exsplendesceret, ita quidem ut tota illa cœli plaga nubeculis albicantibus & lucentibus illuminaretur, nec aliam cœlum ibi faciem exhiberet, quam qualis est in orientali plaga quando aurora diem annunciat. Anno 1722. die tertio Octobr. nec non die nono Novembr. circa octavam vespertinam similia phænomena observavi, ubi arcus lucidi in dicta sæpe plaga boreali apparebant; conditiones status aëris ita utrobique comparatæ erant, ut austrinam constitutionem, mitioremque temperiem, exciperet Euro-borealis atque frigidior constitutio. Sed paucis & strictim hæc proposuisse hic sufficerit.

OBSERVATIO XXVII.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIESII.

Arthritis ex Dysenteria.

CUm anno 1719. æstate jam adulta, calidissima ac siccissima, Dysenteria apud nos ingravesceret, plures reperti sunt ægri, qui, quum insultum Dysenteriæ sustinuissent, is vero vel solius naturæ validioris vi ac habitus firmioris dispositione, in prima, quod dicitur, herba suffocatus, vel medicamentis adstringentibus intempestive repressus, remisisset, arthritide postmodum gravissima correpti & excruciati fuerunt; ita ut cogniti mihi sint, quibus tota hyeme insequente cum hoc malo conflictandum fuerit, licet nec optimis consiliis, nec præstantibus remediis destituti fuissent. Dignum hoc existimavi, ad quod animum advertant medentes, inprimis cum Excellentiss. noster *LENTILIUS* An. 1691. idem obser-

obſervaverit atque hanc ſuam obſervationem in Miſcell. Med. Pract. P. I. p. 251. expoſuerit: quod ſcilicet poſt uſum adſtringentium, inprimis ſi modum hæc exceſſerint, Dyſenteriæ ſucceſſerit arthritis rebellis. Enim vero Dyſenteria eſt Rheumatiſmus inteſtinorum, quod rectiſſime obſervavit laudatus modo Vir experientiſſimus, pro variarum cauſarum concurſu, in inflammationem graviorem, quin & ſphacelum nonnunquam deſinens, a congeſtione ſeri, ac ſanguinis turgeſcentis ad inteſtina, originem trahens. Nolo equidem fuſius hic perſequi cauſas hujus congeſtionis ad inteſtina, illo quidem anni tempore ſi cetera fuerint paria frequentiſſimæ: ſanguinis nempe ſpiſſitudinem ac diſpoſitionem acriorem, partibus ſalino-bilioſis caput efferentibus, ob lympham diluentem, per calorem & ſiccitatem aëris, juſto copioſius ablatam; ſanguinis ſpiſſioris ad turgeſcendum proclivitatem; habitus exterioris exſiccationem & adſtrictionem; humorum acrium bilioſorum in inteſtinis collectorum ſtimulum irritantem atque materiam turgeſcentem ac preſſam, ad inteſtina, in quibus, ob tonum, tempore calido, debiliorem, minor eſt reſiſtentia, invitantem &c. Illud interea nemo intelligentium non videt, quod ſi fortiori tono gaudeant inteſtina, atque major ibi reſiſtentia adſit, ut congeſtionem non admittant, nec depleri poſſit quod turget & huc congeritur, aut ſi per medicamenta adſtringentia ita diſponantur hæ partes, ut valide reſiſtant, fieri aliter non poſſe, quin urgente naturæ motu ac preſſione, fluxuque vergente ad inteſtina, materia vero turgeſcente inde repulſa, hæc ipſa ad alias partes debiliores in quibus minor eſt reſiſtentia congeratur. Sic uſus & experientia docuit, ab adſtringentium intempeſtivo uſu abſceſſus in coſtis, aut viſceribus, aut articulis aut in aliis partibus, productos. Conf. *HIPPOCRATES Coac. Prænot. L. II. SCHENCK* obſerv. L. III. p. 354. Inſaniam, apoplexiam, melancholiam, pleuritidem aliaque mala inde originem duxiſſe *GALENUS* obſervavit, *de V. S. contra Eraſiſtrat.* Epilepſiam,

aliaque graviora malo exinde producta fuisse tradunt *HOLLERIUS in Schol.* & *CRATO* in *Consil.* L. V, 22. Ex quibus observationibus utilitatis fructum decerpere, & qua ratione hoc mali genus vel præcaveri certo modo, vel etiam curari ex artis legibus possit, perspicere licet: scilicet per depletionem convenientem materiæ turgescentis, ut æquilibrium inter partes solidas & fluidas restituatur, blandamque diaphoresin, diluentium, temperantium & roborantium, nec non antispasmodicorum legitimo usu, ita ut nec opiatorum circumspectus usus hic omnino contemnendus sit, modo prudentis Medici judicium accedat. Ego in dicta modo Dysenteria epidemica nihil conducibilius reperi, quam rhabarbarina in tempore adhibita, iisque subjuncta blanda diaphoretica cum leniter adstringentibus sive roborantibus potius mixta. Hypecacoanha sæpius quidem profuit, certiorem tamen effectum præstitisse visa sunt rhabarbarina. Spec. diacret. Mynsi. de Hyacinth., de gemm. fr. solut. ocul. &c. Diascord. Fr. Essent. scordii, pimpinellæ itemque succinata egregia fuerunt, adhibita nempe prout res & quæ circumstabant conditiones id requirebant.

OBSERVATIO XXVIII.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIESII.

De tumore manus ingenti, osseoque folliculo incluso, feliciter ablato.

CUm superiori anno, ex decreto Ordinum Circuli Rheni superioris Zingarorum vagabunda turba per Wetteraviam dispersa, expedita militum manu, undique conquireretur, inter alios, ex hoc hominum genere, Gissam adducitur puer tredecennis, in cujus manu sinistra, supra metacarpum, ingens tumor, ad tactum durissimus, doloris expers, venulis per cutim excurrentibus ac notabiliter prominentibus conspicuus,

cuus, qui digitos, inprimis indicem, in volam comprimebat eorumque motum impediebat, obſervabatur; quem ad vivum delineatum adjecta hic figura exhibet. Quumque ille puer victum & amictum hinc inde in urbe peteret, quilibet commiſeratione tactus optabat, ut miſer hic, cetera ſatis ſanus & validus ab hoc malo & mole, quæ gravitate manum maxime delaſſabat uſuique ineptam reddebat, & pejora quoque minitabatur, liberaretur; unde plures Chirurgis noſtris auctores erant: tentarent artis præſidia atque aufferrent tantum malum; hanc enim charitatem Deum larga benedictione remuneraturum, & ex felici cura illos inſignem famæ & gloriæ fructum decerpturos. Sed non inventus eſt, qui rem aggredi ſuſtinuiſſet; plerique enim nullam hic curam locum habere exiſtimabant, niſi quæ per manus amputationem inſtitueretur. Paulo poſt ad me accedit miſer ille puer & ut conſilio atque auxilio ſibi adeſſem enixe petit. Intueor cum ſtupore tumorem, tactuque eundem exploro, &, inter alia, quæro ex puero, num cognitum habeat, unde, & quando malum illud contraxiſſet? reſpondet: ante quinquennium, in Marchia Brandenburgica, ubi Pater ſtipendia militaria meruiſſet, equo delapſum manum gravi contuſione læſiſſe, unde, nulla adhibita medela, tumorem primo exiguum obortum, qui ſenſim incrementa ſumſiſſet ac in tantam molem auctus fuiſſet. Dum cum eo colloquor commodum ſupervenit Chirurgus Chiliadis Darmſtadin. Circul. Rhen. ſuper. primarius, *Dn. Jo. Petrus Reuling*, Vir artis ſuæ peritiſſimus, cujus dexteritatem documentis non unis perſpectam habebam, cui quum ipſe quoque malum jam aliquoties vidiſſet & explorasſet, ſententiam meam aperio eundemque rogo & exſtimulo, velit miſero puero artis auxilio ſuccurrere, idque eo facilius impetro, quod ex charitate chriſtiana jam proniſſimum Vir ſumme Reverendus atque Magnificus, *Dn. D. BIELENFELD, Sereniſſ. noſtri LANDGRAVII Conſiliarius in ſacris ſupremus, Profeſſ. Theol. Primar. ac Superintendens Giſſenſis*, ad idem ſu-

scipiendum exhortaretur, & pro ea, qua est summe Reverendus ille vir, in pauperes & afflictæ conditionis homines, benignitate & beneficentia, sumtus ad necessaria medicamenta erogaret. Itaque consilio inito rem aggredimur & corpore prius laxantibus ac diaphoreticis præparato, quum ligaturam, pro tumoris conditionibus, convenientissimam indicaremus, chirurgus modo laudatus acum ancipitem, qualem figura ostendit, duplici filo, coloribus distincto, instructam, per tumorem, immediate supra metacarpum transprimere contendit, in primo tamen conamine resistentiam quandam duriorem offendit, hac tamen non obstante, acum ulterius adigit, & licet ab altera extremitate rursus resistentia quædam occurreret, pertundit, quo facto pauxillum materiæ gelatinosæ spissioris cum guttis aliquot sanguinis effluit. Interea fila utrinque nectit atque stringit Chirurgus, non sine dolore, quem puer sentiebat, sed tamen tolerabili. Postea singulis diebus fortius adstringit filum, eo cum effectu, ut tumor quoad integumenta externa flaccescere inciperet atque nigricante colore cum gravi fœtore inficeretur. Sed cum plures jam dies ligaturam ulterius adstringere conaretur, parum tamen effeciisse visus est. Interea, cute circumcirca per ligaturam discissa, cum causam resistentiæ perquirerem us, ossea substantia cingi tumorem deprehendimus: quamobrem continuatis remediis internis diaphoreticis totique brachio applicitis defensivis, stuppa linea vulnus circumcirca dilatavimus, atque serræ aliquot reciprocationibus lenioribus, ac suspensa manu institutis, osseum involucrum in uno latere perscidimus, quo facto dimidium tumoris penitus separatum erat. Hæmorrhagiam sola stuppa repressimus. Post aliquot dies, quod puer diuturnis ligaturæ doloribus debilitatus esset, denuo ab altera parte simili modo serra rem peregimus, eo cum successu, ut tumorem plane aufferremus, vulnere relicto rubicundo, sine inflammatione, puro, nisi quod osticula aliquot, a crusta ossea, jam sæpius memorata, relicta supra

pra metacarpum hærerent, quæ post aliquot dies sponte separata volsella eximere licebat; tum medicamentis digestivis ac consolidantibus vulnus tractavimus illudque tandem persanavimus nullo symptomate aut incommodo superveniente.

Ipsa vero tumoris massa constabat materia densa steatomatoso-carnosa, coloris albicantis, striis ac maculis rubicundis distincti, plane ut farciminis illud genus, quod Brat-Magen vocare solent, referret; crusta ossea circum circa obducta. Vid. Tabul. VIII.

Fig. I. exhibet manum sinistram, cui tumor insidet, nec non acum ac ligamenta, prout a nobis fuerunt applicata.

Fig. II. sistit tumorem ablatum cultro discissum. AA AA est pars inferior quæ manui insedit. BBBB interior substantia. CCCC folliculus osseus tumorem involvens.

Qua ratione tumor ille prognatus fuerit? inprimis unde cystis illa, vel folliculus osseus originem duxerit? an ab exostosi, vel separatione fortassis lamellæ cujusdam osseæ, in osse quodam metacarpi, cum manus a lapsu læderetur, aut simili quadam causa? illud fusius hic persequi nolo; sed aliis disquirendum relinquo.

(Gissa Augustam Vind. d. 30. Jan. A. 1723. missa.)

OB-

OBSERVATIO XXIX.

DN. JOHANNIS HEINRICI LINCKII.

De vegetabilibus quibusdam exoticis, speciatim de Radice Mexicana Contrayerva nova.

SOlent animi rerum naturalium curiosi, Artique Medicæ sagacius intenti semper in inveniendis novis desudare, variaque ad hunc vel alium corporis sequiorem habitum ex hoc triplici naturæ regno exsculpere, quo infirmitati hominum mederi, mala inveterata propulsare, confortare languentes, & a malignis insultibus defendere, vitæque robur suum & augmentum conciliare satagunt. Ast enim vero nullo unquam tempore tam felicibus esse licuit curiosis animis, ut vel mineram vel herbam aut radicem, vel corpus exanime invenerint, quo fato jugiter rapaci ullo modo resistere potuerint; dudum inter mortale genus conclamatum est: hominibus unam moriendi necessitatem incumbere, &, si finis, ut destinatus a natura, appetit, nihil potentium pharmacorum ingenia, nihil omnes Medicorum, operosissimæ licet, artes contra-valere, atque hinc in eo uno acquiescendum esse, si ægro corpori qualecunque levamen admoveri, vitaque nostra per intercapedinem temporis conservari queat. Missis, quæ de regno minerali atque animali dici poterant, de vegetabilibus constat, non ex nostratibus tantum agris ea colligi, sed exoticis etiam tractibus ut plurimum advehi, sicque, ut in proverbio est, semper ex Africa, non raro tamen etiam ex America, aliquid novi accedit. Varia hactenus herbarum & radicum noviter inventarum innotuerunt genera, quæ per ipsos quinquaginta annos non vulgarem in re medica usum præbuisse dicuntur, ex quibus Rad. Asari Virginiani, Hypecacuana, Matalista, Mungos, Casminaris, Gensing, Pareira brava, Salab, Sambræ, Serpentaria Virginiana, Alkanna nova,

Herba

Herba Acmella, Paraguay, Linum catharticum Anglicum &c. vulgo recenſeri conſueverunt. Tantum vero abeſt, ut ſingulæ æquam apud omnes laudem meruerint, ut potius Aſarum & Serpentaria Virginiana, Hypecacoana & Pareira brava, præ omnibus aliis excelluerint, ex novis deſtillatis oleis Oleum Sireæ & Cajaputi in uſum Medicum venerit, quorum nempe prius ad tollendam colicæ paſſionem, & leniendos dolores dentium facere, poſterius autem in tollendis febribus, Arthritide, Podagra, Epilepſia & obſtructione menſium, vicem diaphoretici ſuſtinere dicitur. Jam inter nova & Europæis antea non viſa videndam ſe ſiſtit radicis ſpecies, Contrayerva nova, quæ brevi abhinc tempore e terris Mexicanis Hamburgum & Amſtelodamum allata eſt, quibus nempe natales ſuos in acceptis ferre creditur. Eſt illa formæ majuſculæ, craſſitiem duorum digitorum explens, utque ex adjecta figura ænea videre eſt, exterius bruni coloris & rugoſa, interius albicans, in morem uſitatæ hactenus contrayervæ, medio corpore medullam habens, ſaporis aromatici dulcescentis, parum diſtincta a ſapore contrayervæ antiquæ, cui in re medica nihil cedere dicitur, utpote quæ ſimilem in modum pro Alexipharmaco & Diaphoretico febrili ad curandas febres malignas, Petechias, Variolas & Morbillos, venditatur, ſi cum abſorbentibus permiſta eſt, & in forma Eſſentiæ ſingularem utilitatem præſtare dicitur. An vero hoc tempore verior & uberior illius ad nos pervenerit notitia, res nondum ſatis ad liquidum perducta eſt. Cumque hactenus magni illa conſtiterit, cujus nempe pondo VI. vel VII. talerorum pretio venale fuit, hæc non, niſi VIII. talerorum pretio venditur.

Qualis vero plantæ ſpecies ex hac radice progerminet, nobis adhuc perſpectum non eſt, & dolendum, iconem illius nondum ad nos perveniſſe, quemadmodum etiam eſt res obtentu difficillima, cum magis lucri, quam notitiæ faciendæ gratia hodienum laborari ſoleat, quod teſtari poteſt radicis modo dictæ contrayervæ exemplum, quæ omni plane de-

signatione destituta est, nisi quam Franciscus Hernandez in nova plantarum, animalium & mineralium Mexicanorum Historia, & ex eo Clarissimus Valentinus in Musei Museorum Tom. I ante oculos nobis posuit, & a Pometo repræsentata, ab aliis autem tanquam spuria & efficta rejecta est.
(Vid. Tab. V. fig. 1. 2. 3.)
(Lipsiæ Augusti. Vind. An. 1723. d. 13. Febr. missa.)

OBSERVATIO XXX.

DN. D. DID. WILHELMI ANDREÆ.

Enema per os rejectum.

DOmini Mackie, hujus civitatis Linguæ Gallicæ pro tempore Magistri, filius decennis, cum per tres septimanas à vermibus valde fuisset cruciatus, tandem ad ipsum visitandum, fui invitatus, cui, postquam aliquot assumptis remediis frustra erat usus, ad vermes illos eo melius ad posteriora allicicendos, clysterium aliquod, ex lacte, melle aliisque speciebus coctum, applicandum curavi, quod autem post horam non per posteriora sed vomitu per anteriora rejecit, ita, ut quilibet ex adstantibus lac, in quo species erant coctæ, accurate cognoscere potuerit, ipse quoque puer dulcem in ore sensit saporem.

OBSERVATIO XXXI.

DN. D. DID. WILHELMI ANDREÆ.

Menstrua vetulæ.

CUjusdam rustici, ex pago Linecke prope urbem Susatum, viduæ 82. annorum sed adhuc robustæ, ante menses quindecim ex singulari quadam alteratione redierunt menses cos-

eosque in hunc usque diem & quidem ſtato tempore adhuc habet.

(Suſato Auguſtam Vind. A. 1722. 4. Mart. miſſæ.)

OBSERVATIO XXXII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Febris ſurda.

CUrioſiſſimam febrem in quodam Mercatore noſtro Ferrarienſi A. 1721. notavi. Hic enim menſe Julii, poſt varios in victu errores, incidit in febrem erraticam, quæ rigore incipiebat, & ſudore terminabat, ac paroxyſmus ſe extendebat usque ad novem horas; modo poſt quartum diem redibat, modo poſt ſeptimum; verùm quod notabile erat, quando febris incipiebat, auditu privabatur patiens; quando vero abibat, auditus redibat; exhibita verò chin-china ad plures dies in vino generoſo, æger perfecte convaluit.

OBSERVATIO XXXIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Hydrops abſtinentia à potu ſanatus.

EXc. Dn. Jo. Bapt. Gatelli Argentanus, Medicinæ Doctor, ac meus Diſcipulus, annorum 30 poſt contumacem lienis obſtructionem, magnâ totius abdominis intumeſcentia laborabat; multis tentatis fruſtra remediis, ad abſtinentiam omnimodam à potu confugit, & ad plures menſes nihil prorſus bibit, ſicque Dei gratia ſanus evaſit. Similem hydropis curationem refert Thom. Burnetus in ſuo Theſauro medico lib. 8. ſect. 12. Anton. Benivenius, aliique medicinæ practicæ ſcriptores, tum antiqui, tum recentes.

OBSERVATIO XXXIV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Urina frigida in febri maligna.

PUellus annorum 12. in febrem ingentem est lapsus; quarta morbi die ad eum invisendum vocatus, tam imbecillem & viribus prostratum inveni, ut ipsum nocte ista morituram crediderim. Pulsus exiguus, & puer totus frigidus erat, ipse semper inquietus. Cum minxisset, matulam mihi porrectam frigidam omnino, perinde ac si aqua frigida impleta fuisset, inveni: puer vero die morbi septima mortuus est. Simile exemplum legitur in Actis Philexoticorum pag. 79.

OBSERVATIO XXXV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Lachrymæ sanguineæ à forti animi passione.

JOachimus Scacerna, Ferrariensis, anno ætatis 62. alioquin sanus, vexabatur forti animi pathemate, ob criminationem alicujus, ut asserebat, testificationis falsæ; qua de re mense Novembris, sub meridiem mihi obviam factus & lugens suum narrabat infortunium, & consilium poscebat, veritus ne in carcerem conjiceretur. Ego inerim misertus ejus calamitatis observavi, ex oculis lacrymas exire rubicundas ad instar sanguinis; eum consolatus discessi; postea vero à satellitibus in carcerem ductus, sanguineas effundens lacrymas, dolore cordis vexatus, rigore in toto corpore afficitur, & exinde maligna febri; quæ trium dierum spatio illum necavit.

OB-

OBSERVATIO XXXVI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Mania ex vulnere capitis curata.

VIsam mulierem, ait Rondeletius de cur. morb. lib. 1. maniacam, cui ob casum fuit apertum cranium, ab insania sanatam. Ego etiam anno 1709. observavi juvenem mania laborantem, qui caput proximo muro allisit, non sine vitæ discrimine, cranium enim fractum fuerat; ligato autem ægro, & juxta artem curato, una cum vulnere etiam mania sanata fuit.

OBSERVATIO XXXVII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ex levi percussione mors.

ANno 1719. fœmina quædam annor. ætat. 33. uxor cujusdam fullonis, à marito leviter baculo in capite percussa fuit, sine fractura, sine vulnere, & sine contusione; ast repente concidit in terram & exspiravit. In carcerem conjectus fuit maritus, & quæsitum à Judice criminali de causa hujus mortis; dicebant enim quidam Medici percussionem mortem intulisse. Ego vero consului, ut cranium aperiretur; quo facto, & cerebro inspecto, ejusque membranis ac omnibus ejus vasis, nulla læsio reperta, & sic maritus insons fuit judicatus, ita tamen ut exul ex urbe discederet.

)o(

OBSERVATIO XXXVIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Quartana in surditatem conversa.

SUrditates intermittentibus febribus succedentes, earum discessum prænunciare, ait Jo. Jones in suo de febb. interm. tractatu, quia fit metastasis materiæ morbificæ à cruore in partes auris. Sic ego vidi civem sexagenarium, duplici quartana correptum, quæ febris post nonum paroxysmum in surditatem totalem fuit mutata, adeo ut nec campanæ sonum, nec bombardæ ictum audiret. Et quamvis multa fuerint tentata remedia, auditum non recuperavit, sanus alias nunc vivens.

OBSERVATIO XXXIX.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Pus ex parotide per urinam emissum.

ANno 1720. mense Julio Dominica Justina, annor. 33. uxor cujusdam celebris Comici, febre longa & mali moris correpta fuit, quam parotis penes aurem sinistram excepit, & Chirurgus impositio cataplasmate suppurante tentavit puris exitum; verum nocte sequente parotidis intumescentia versus gutturis partes descendit, & sequenti die pus sincerum cum urina exeretum vidi, quæ puris excretio ad multos dies duravit, ita ut de ulcere in ipsa vesica suspicio orta fuerit; unde injectiones detersivæ & balsamicæ factæ sunt; ex quibus ægræ melius se habuit, ita ut in patriam redire potuerit, sed perfectam sanitatem nunquam recuperavit, & paulatim macie correpta, tandem expiravit, anno à primo morbi die completo.

OBSER-

OBSERVATIO XL.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Olei ovorum præstantia in aliquibus doloribus.

DOminus Jo. Bapt. Leti, civis Ferrarienſis, ſæpe arthritidi obnoxius, dolores ſolo oleo è vitellis ovorum illito demulcet. Sic pluries illud expertos fui ſummæ efficaciæ in doloribus aurium: in quodam Judæo forti ſurditate correpto cum dolore, ſolius hujus olei frequenti uſu ſanitas intra menſem fuit reſtituta; & Monialis quædam dolore ad ſcapulam affecta, frequenti ejus adhibitione etiam ſanata fuit.

OBSERVATIO XLI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ophthalmia contagioſa.

LIppitudinem ſolo intuitu contrahi poſſe ſcripſit Bapt. Codronchius de morb. venef. lib. 2. cap. 2. quod idem ego pluries obſervavi, & præſertim Anno 1722. dum maligna quædam influentia ophthalmiarum hic Ferrariæ oborta fuit, ita ut ex uno tantum, qui lippitudine laboraret, ejus tota familia brevi ophthalmica facta fuerit, imo non tantum familiares & cives, ſed extraneos etiam ac hoſpites affecerat, ut peregrinos per ſolam noctem in hoſpitio morantes ſæpe invaſerit, & qui ſanus venerat, lippus diſceſſerit.

OBSERVATIO XLI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Sanguinis anniverſarium ſputum.

FAber ferrarius quovis anno, ſole exiſtente in Leone, ſine febre ac ulla tuſſi, ſputo cruoris afficiter per aliquot dies.

Idem

Idem mihi narravit, fratrem se habuisse, febri maligna denatum, cui idem in mense Augusto semper acciderit, nec non patrem suum idem, sine febre & ulla noxa passum fuisse. Simile quid habet Joh. Rhodius cent. 2. obs. med. 34.

OBSERVATIO XLIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Tubarum sonitus remedium Vertiginis.

IN quibusdam morbis symphoniacos strepitus, & cymbala proficere scripsit D. Frid. Adolph. Lampe in lib. 3. sui eruditiss. operis de cymbalis Veterum pag. 374. Ad cujus confirmationem sententiæ sequens observatio facit. Erat vir Ferrariensis, annor. 49. sæpe vertigine laborans, ad quam tollendam multa remedia incassum fuere adhibita; verùm quadam die, cum ingrueret vertiginis insultus, casu audiens tubæ clangorem, statim à vertigine liber evasit; quod expertus, emit tubam, & quando scotomia infestabat, ejus famulus tubam sonando, spirituum motum compescendo vertiginem heri sui mirabiliter fugabat; quod quia mirum, curiosis communico.

OBSERVATIO XLIV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Diarrhœa potu Caffe sedata.

SAcerdos annor. 57. mense Augusti A. 1722. correptus fuit Diarrhœa biliosa urgentissima, & tali acredine prædita, ut anum arroderet, & urinæ ardorem concitaret, traducta portione materiei ad urinas; sitis erat magna, febris autem nulla; alterius sacerdotis amici consilio ad potum Caffè calidum absque saccharo assidue sumendum confugit; quo solo potu convaluit. Et Matronæ Ferrarienſis recordor, quæ diarrhæa

non

non ſolum, ſed etiam inappetentia ſumma afficiebatur ad plures dies, non ſine virium debilitate, & ſolo decocto Caffè ſumto evaſit, ſine ullo alio auxilio.

OBSERVATIO XLV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Dolor capitis in quovis æquinoctio.

MErcator annor. 51. mihi candide narravit, ſe ab adoleſcentia usque adhuc, æquinoctiali tempore, tam vernali quam autumnali, corripi dolore capitis, ſpatio trium dierum perdurante, & ſemper cum narium hæmorrhagia deſinente.

(*Ferraria Auguſt. Vind. A. 1723. 17. Mart. &c. miſſæ.*)

OBSERVATIO XLVI.

DN. D. CHRISTIANI GOTTLIEB REUSNERI.

Mictus cruentus.

NObilis quidam in viciniâ noſtrâ, annorum 45. Temperamenti ſanguineo-phlegmatici, quondam Hæmorrhoidarius, genio nimium indulgens, ab aliquot annis liber fuit ab hæmorrhoidibus; tandem dolores lumborum ſentit, laſſitudinem ſpontaneam, & nonnunquam horâ imprimis unâ vel alterâ poſt prandium & leniorem motum corporis, cum aliquali dolore circa regionem pubis, obtuſo tamen; mictum habet cruentum ad uncias aliquot, poſtea urina ſenſim ſenſimque clareſcit. Medicus ejus ordinarius perſuaſus calculum renum vel Veſicæ eſſe in cauſa, varia præſcribit remedia Lithontriptica, quæ tamen malum indies exaſperabant, neque Dn. Patiens unquam calculos, pro more hujus morbi excrevit.

Tandem me vocat in consilium; pensitatis itaque pensitandis, non ex vitio renum, vel vasorum emulgentium apertione, sed ex prosapiâ hæmorrhoidali & suppressione earum, mictum hunc esse judicavi. Vena enim hæmorrhoidalis externa in nonnullis subjectis, imprimis maribus, cohæret cum vasis sanguiferis venosis ad Vesicam urinariam pertinentibus, quæ vasa bene descripserunt Spigelius in humani corporis Fabrica, & Bauhinus L. 1. c. 22. Ex hac ratione solis etiam masculis affectus hic est familiaris. Commendavi in ipso qs. Paroroxysmo Infusum Theiforme ex Herba Virga aurea Gesneri Millefol. & Sem. Badian vel anisо stellato c. Elæosacch. Balsami de Mecca s. Opobalsami, quod adeo non calefacit corpus prouti reliqua Balsama. Præservative suasi Venæ sectionem bis in anno in pedibus, & remedia quæ alvum laxam servant, & hæmorrhoides suppressas postliminio revocant; in speciè Sal vol. oleosum Sylvii c. Tinctura Myrrhæ maritatum, applicationem hirudinum vasis sedalibus. Hæmorrhoides nondum quidem redierunt; interim Dn. Patiens benè vivit & liber à mictu hoc cruento.

OBSERVATIO XLVII.

DN. D. CHRISTIANI GOTTLIEB REUSNERI.

Ptyalismus Impregnationis Signum.

LOcum parallelum ad Observ. Excell. DD. Joh. Georgii Hoyeri Medici Molhusani Collegæ honoratissimi, de Ptyalismo Graviditatis signo, quam Eph. N. C. Dec. 3. an. 3. obs. 50. communicavit, mihi quoque in hac civitate observare licuit. Scriniarii cujusdam Uxor annorum 36. quoties gravida facta, primis mensibus benè quidem valet, exceptâ salivatione spontaneâ, quæ ipsi satis est molesta, tantam enim salivæ copiam excernit, ac si mercurialibus tractata fuisset remediis, duratque salivatio usque ad partum, non adeo difficilem.

OBSER-

OBSERVATIO XLVIII.

DN. D. CHRISTIANI GOTTLIEB REUSNERI.

Caro Lupina anti-epileptica, & uterina.

CArnem Lupinam comeſtam in Epileſiâ uterinâ, non contemnendum eſſe remedium, conſtat ex Obſervationibus Riverio communicatis, quam quoque confirmat DD. Schopfius apud Franciſcum Paullini Lycograph. c. 3. §. 15. notabili exemplo, de fœminâ quadam epilepticâ, quæ non tantum Epar & Cor, utrumque in butyro toſtum, ſed etiam carnem aſſam & elixam ſine nauſea comedit. Novi ego Comitem quandam in Sileſiâ, Illuſtris Familiæ, adhuc viventem, quæ quoties gravida, & partum inſtare autumat propter dyſtociam, quam metuit, carne veſcitur lupinâ, aſſâ & benè conditâ, felici cum ſucceſſu; partus enim non ſolet eſſe adeo difficilis, ut antecedentes; ſed Epilepſia uterina, cui alias obnoxia, non amplius laborat, nulliusque aliis remediis acceptum fert, quam carni lupinæ. Valeant cibi hi Sybaritici.

(Jauroviæ Auguſt. Vind. d. 19. Mart. An. 1723. miſſæ.)

OBSERVATIO XLIX.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Anatomia Tympanitici.

COrpus hujus defuncti, antequam cultro anatomico ſubjiciebatur, Abdomen præ ſe ferebat prætumidum, flatibusque diſtentum; partes inferiores tumore quoque erant

conſpicuæ, remiſſiore tamen, uti cognati perhibebant, ac cum in vivis adhuc eſſet ægrotus.

His perluſtratis, Abdomen incidebatur, qua ex inciſione propullulabat Ventriculus flatibus mirandum in modum diſtentus, & ex tunicarum inde orta tenuitate ferè pellucidus. Pars quædam Hepatis ut & Diaphragma ob hancce enormem extenſionem ex ſitu erant remota, ita ut pulmonibus juſtum ſeſe dilatandi ſpatium fuerit denegatum. Inteſtina quoque dilatationem, haud vero tantam ſuſtinebant. Omentum colore fuſco imbutum ex putredine naſum gravi odore afficiebat. Hepar magnitudine inſigni conſpicuum ſanum ceteroquin reperiebatur, in iſtius autem ſinu deliteſcens veſicula fellea parili modo expanſa anſam præbuit ſuſpicandi præter bilem cyſticam aërem quoque in eadem incluſam fuiſſe.

In Meſenterio, Renibus, Liene, Pancrate nullum morbi veſtigium.

Reliquum Abdominis ſpatium occupaverat aqua odoris gravis fœditate moleſta, trium circiter librarum pondus in ſe continens.

Perluſtratis omnibus hiſce Abdominis partibus pectus aperuit cultet Anatomicus, & reclinato ſterno, in ſiniſtra pectoris parte detexit libram ſemis Aquæ ſanguine tinctæ, cui Lobus ſiniſter pulmonis optime conſtitutus innatabat; dexter autem Lobus undiquaque firmiſſime erat adnatus, cujus ſuperior pars putredinoſa corrupta nigredine ex inciſione in eam facta ſanguinem coagulatum evomebat, ſimillimum huic, quem demortuus per quatuor ante obitum dies, tuſſi rejecerat. Vaſa Pericardii copioſo diſtenta ſanguine, elegantiſſimum vaſorum capillarium reptatum oculis conſpiciendum præbebant. Humor autem iſtius haud ſuperabat ſuetam quantitatem. Cor naturali quidem ſimillimum, una cum auricula dextra ultra ſolitam magnitudinem erat inflatum. Diſſecto hujus dextro ventriculo, aër ibidem contentus cum ſibilo exitum moliebatur, ac viſui ſeſe exhibebat Polypus digiti mediocris

diocris longitudine gaudens, qui tamen nec radices in corde egerat, nec furculos in venam cavam aut arteriam pulmonalem emiserat, multo tamen sanguine congrumato erat obsitus.

Sinister Cordis ventriculus quatuor in se continebat Polypos, unum majorem & tres minores; ille ramum venæ pulmonalis dextrum salutabat, hi ad auriculam sinistram, & orificium venæ pulmonalis erant exporrecti.

SCHOLION.

TRansmissum hanc Casum nolui perire, quod contineat meditatione ulteriori haud indigna vel statim comparet, quam facilis sit genesis Polyporum spuriorum in Cordis ventriculis, sicubi sanguini per illos ambulanti mora quædam notabilis obveniat; sed quam interfit hos distinguere à veris Polypis ex interna superficie, vel magis substantia cordis oriundis, fungi instar crescentibus, & consistentia sua dura se non congrumatum sanguinem esse loquentibus. Quin paucis diebus ante mortem, quidni sub mortis articulo fuerit pro illorum genesi sanguis coagulatus penes me nullum dubium est, qui plus una vice sub vitiosa pulmonum textura sanguinis grumos varia forma concretos in corde offendi, & in præsenti casu transitus sanguinis per pulmones difficillimus, ut in his quoque ex diuturna mora concreverit, sanguini in arteriam pulmonalem evomendo vix aditum & non nisi sub maximis conatibus transitum concessit. Quod vero Tympaniticus hic æger fuerit, hæcque vitia sanguinis in pulmonibus & corde morbi istius consectaria, is mecum fatebitur, qui cognoverit, quam fata respirationis à ventriculi diaphragmati accumbentis, aut rectius, hujus concavo se insinuantis conditione dependeant. Ast vero in memorato casu distentissimus iste fuit ad diaphaneitatem usque, ex quo descendere non licuit diaphragmati, nec ergo pulmonibus expansio fuit possibilis, à quo porro aëri

ad vesiculas pro vasorum pulmonalium extensione sanguini pro circulo suo continuando transituro maximum repagulum, sicque sanguis in ventriculum dextrum ex vena cava affluens, dum non valuit pristina celeritate effluere, hæsit, hærendoque & cordis ventriculum expandit, & ipse concrevit.

Non difficor in omnibus tympanite occumbentibus haud talem sanguinis grumositatem à morte fuisse obsevatam, sed præter quam quod nullus sit vel occumbat tympaniticus, qui non ex difficili respiratione maxime angatur, nec in omnibus tympaniticis ventriculi moles tanta, quin intestina distenta morbum illum foveant, à diaphragmate remotiora ut aliquod adhuc descendendi integrum huic maneat spatium. Accedit in præsenti casu hepatis magnitudo, sive ante morbum natum jam talis fuerit, ac dantur individua, in quibus viscus illud insigni peripheria se distinguit, sive sub sanguinis tardius ambulantis circulo fuerit itidem sensim expansum, quæ à dextris diaphragma in suo descensu cohibendo sanguinis transitum per pulmones pariter cohibuit, dum pulmones in valde angustum spatium compressit, horumque imprimis dextrum lobum.

Vitia circa Omentum denuo consectaria sunt aquæ putridæ abdominis cavum occupantis, quæ itidem progenies est halituosæ secretionis viscerum ex sanguinis difficiliori transitu in sudorem degenerantis, ac undequaque sub mora transeuntis sanguinis serum largius secedit, & qua data porta fugam tentat.

Feror abhinc, ut mediter, dum Venæsectio locum non habeat in Tympanitide, speciatim in hoc casu nullum habuisset, quin si vel maximum solatium, quod sperari potuisset, momentaneum extitisset, utpote qua causa difficilis transitus tantillo sanguinis evacuato haud ablata. Nec in ligaturis consilium, quibus haud licuisset Ventriculum & Hepar à Diaphragmate liberare; nec à medicamentis levamen, quia distensionem parietum ventriculi, ac intestinorum expansionem corri-

corrigere haud valent; an à perforatione ventriculi cum acu oblonga in casu præsenti fuisset salus speranda? Ipsus statim suboleo graviſſimas objectiones de periculo maximo ab hoc consilio exspectando, de morborum curationibus in cathedra, de otiosorum fertili ingenio in praxi docenda, sed experientia admodum sterili, imo novi præcipitem animum lectoris, ac talis hinc inde datur, risurum citius, quam admisurum has meditationes; sed his non obstantibus, quamdiu penes omnes practicos hæc regula sacra est, quod anceps remedium præstet nullo ac quidem penes omnes in confesso est, nulla dari ad tympaniten curandum, præferendum. Collapsus sane à perforatione tali Ventriculus fuisset, collapso Ventriculo diaphragma obtinuisset liberum descendendi motum, à libero descensu diaphragmatis pulmonibus se extendendi majus spatium, à majori spatio in pulmonibus vasorum pulmonalium expansio magis libera, ab hac transitus sanguinis magis liber, sicque à congrumatione sanguinis nullum magis periculum, nec ergo ab hac circulationis impedimentum, nec ergo mors. De Methodo perforandi, quæ potuisset institui, non est, ut multus sim, voluisset ex mente mea perforationem unam atque alteram acu chalibea, aut argentea oblonga in regione hypochondrici sinistri tentandam, reliquis circumstantiis probe pensitatis, quæ & me tacente novisset Chirurgus ad operationem talem suscipiendam habilis. Nec est, ut metus inflammationis ventriculi, aliusve deterruisset, utpote quæ sub tali ejus expansione perit, nec locum magis habet, quam hæmorrhagiæ subsecuturæ suspicio. Pariter hæc vulnera nemo lethalia unquam vocaverit, cum nec quidem majora ventriculi lateribus inflicta habeantur talia. Majora fortean dubia v. gr. ab artificio hoc medico-chirurgico certam salutem haud sibi promittere potuisset afflictus, nec illam asseverare ars medica; quod infaustus talis successus & operanti & arti medicæ intulisset opprobrium &c. sed ab illis non omittitur Paracentesis, licet eadem dubia hanc stipent,

pent, nec Lithotomia intermittitur, multi quamvis inde & citra culpam chirurgi occumbant. Ad ancipitia remedia, quod ipsus innui, spectat hæc perforatio, manebitque illa inter, sed abhinc non penitus spernenda vel ridenda. Sed quo hæc omnia, cum æger, de quo casus loquitur jamdum è vita discesserit? respondeo ut abhinc sic tympaniticorum curæ consulatur, an à ferro remedium? quando ab aliis methodis nulla salus.

OBSERVATIO L.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Arthritis à Lumbricis terrestribus impositis insolentior.

ARthriticæ cuidam pede dextro laboranti consilium dabatur, ut imponeret pedis dorso lumbricos terrestres, hosque vivos linteo inclusos, à quibus dolores sint remissuri, ac tumor cessaturus; cui ego facilè assentiebar, quod damna inde nulla fore concluderem. Ast vix per horulam incubuerant illi, quando gravissimos cruciatus ægra sentiens vix par erat his sustinendis, quin post horulam unam atque alteram peractam inde removeret jamdum mortuos. Dorsum vero pedis madore diffluebat, vel potius succo glutinoso erat obductum, à quo absterso iterum pax. Nolebam uni huic experientiæ ego assentiri, quin juberem ægrotanti altero die denuo Lumbricos vivos imponere, sed quod eadem inde tragœdia, noluit illa porro obsecundare consilio huic, quod ne quidem à perpessis inde doloribus solatium aliquod verum perciperet. Quænam vero ratio cruciatuum horundem nondum ego detegere potui, sed ab aliis illam exspecto.

OB-

OBSERVATIO LI.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Arthritis à Catello accumbente remissior.

QUando Lumbrici vivi in præcedenti Observatione dolores arthriticas adauxerant, novi arthriticum, qui pedibus suis singulis noctibus catellum accumbere curat, & abhinc magna solatia capit, ut vix non sibi persuadeat, ac solent empiricæ curæ homines artis medicæ ignaros facile seducere, universalem arthritidis medicinam talem catellum esse, hancque omnibus arthriticis mysterii loco commendet. Quod blanda transpiratio à blando ac temperato calore catuli accumbentis oriunda carnes tendinesque pedum servet molles, congestiones dolorum ansam moderetur, spasmos infringat, sicque paroxysmum aut antevertat, aut remissiorem faciat, & in hoc momento curatio talis absolvatur, facile omnes consenserint. Nec tamen catelli inde fidum sunt arthritidis remedium.

(Rostochio August. Vindel. d. 9. April. A. 1723. missæ.)

OBSERVATIO LII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

De

Diversissimis devoratæ Radicis Cicutæ operationibus.

ANte decennium & quod excurrit, cum Neo-Angermundæ in Marchia Ukeranâ viverem, Generosus quidam Possessor pagi Altkünigendorf dicti, milliare Germanicum ab urbe jam nominata dissiti, per nuncium equo insidentem à me desiderabat, ut quàm citissimè optimum quod possiderem Alexi-

pharmacum ipsi mitterem, diversos quippe ægros veneno esse infectos. Nuncium hunc postquam examini paulò accuratiori subjecissem, & visitationem meam magis necessariam esse, quàm à me desideratum medicamentum judicassem, equum statim ascendo & nuncium propriis pedibus uti jubeo.

Circa Solis occasum ingressus hypocaustum incolæ cujusdam pagi dicti, non multum aberat, quin persuasus fuissem, me in loco versari in quo mente capti autoritate publicâ custodirentur. Primò enim in scamno fornaci proximo ægrum conspiciebam sedentem lachrymantibus oculis præditum & anxiis suspirationibus spiritum ex imo pectore trahentem, postea, circa conclavis latera duos videbam decumbentes, quorum unus de atrocissimis cruciatibus abdominis maximo ejulatu conquerebatur, alter somno profundo, ex quo vix ac ne vix quidem excitari poterat, immersus erat. Cum in eo essem ut responderem ægrotorum parentibus qui auxilium meum indefessis precibus implorabant, occurrebat mihi filia quædam ingente cachinatione ad choreas ducendas se componens. Regrediebar, & nisi subitaneo motu corpus meum retraxissem, exclamandum mihi fuisset:

Pugno me vultumque petit furiosa puella. Tanto impetu minaci gestu in me irruere ægra alia conabatur. Compresso tumultu quem insana hæc faciebat, referebatur mihi: hos ægros omnes à vicina quadam vetula fabri ferrarii vidua invitatos fuisse ad comedendam cum ipsa pultem confectam ex radice quadam cujus gratum saporem laudibus non satis extollere potuisset, & monstrabatur radix, quam cicutæ esse ilicò cognoscebam, nam ea his in oris non ignota est, & in hortis civium Neo-Angermündensium copiosè invenitur: cocta saporem mentitur Radicis Pastinacæ albæ, folia verò emittit, antequam semen ejus protruditur, quæ figuram Petroselini exactè exprimunt, sed quando digitis teruntur odore ingrato sese produnt.

Evacu-

Evacuantia alterantibus in hoc casu præferenda esse judicabam, & ad Emetica statim confugiebam, Tartari Emetici grana quatuor unicuique eorum qui convivio huic interfuerant propinans, horâ vix elapsâ medicamentum hoc cum euphoria operabatur, excepto unico, cui post tres horas de novo grana quatuor hujus tartari exhibenda erant, quæ tandem denique diutius expectatam ferebant opem.

Absolutâ quiete nocturnâ, plerique ægrotantium pristinæ sanitati videbantur restituti, nec aliud medicamentum amplius ab iis desiderabatur. Verum vidua illa, quæ cæteris prandium hoc præparaverat, doloribus in abdomine & motibus convulsivis in artubus per tres menses adhuc nimium sæviter cruciabatur, omnia autem medicamenta à me ipsi proposita assumere obstinatè recusabat & sibi consilium capere pertinax audebat, menti itaque suæ eam relinquere me cogebat.

Tantæ virtutis solum est Emeticum cum judicio adhibitum, aliquando etiam brevi tempore repetitum, ut alto sepultos somno excitare, tristem Melancholiæ affectum fugare, acerrimos ejulantium dolores tollere, furiosos reddere mansuetos & mente lapsos ad sanam reducere valeat.

Cura per vomitorium à me felicissimè peracta ad aures pervenerat cujusdam, qui maximâ cupiditate flagrabat exercendi artem, quam non didicerat, medicam, & paulo ante ægri alterius manui emolliens cataplasma illinens, quo absque ulla temporis distinctione adhibito incauti superfluam introducunt exulcerationem, ex Medico legitimè promoto circa finem deligationis fortè superveniente, animo exagitandi eum, quærere non erubescebat, an rectè manum deligasset, hac quæstione autem facilè supersedere potuisset, si prius se ipsum informasset: hunc Medicum in Belgio Fœderato, Angliâ & Galliâ Praxin Medicam non tantummodo exercuisse, sed & Lutetiæ Parisiorum mensâ ac informatione chirurgicâ usum fuisse celebris tunc temporis ad S. Cosmam & Damia-

num Chirurgi Jurati Dn. Simonis Lescot ejusque collegia, Osseologicum, Myologicum, de Tumoribus contra Naturam, de Luxationibus & fracturis, de operationibus Chirurgicis & in specie aptandis fasciis à principio usque ad finem eorum ante hos ipsos triginta & quod excurrit annos frequentasse. Hic temerarius, inquam, quadrimulum ex esu Radicis Cicutæ pultis instar coctæ gravissimè decumbentem, Emetico primum, postea clysmate, sanitati restituere, sed eheu! frustrà conatur, & re quasi benè gestâ abit, ægrumque relinquit. Miseriâ hujus tenelli afficitur Primarius loci Concionator & meam qualemcunque opem pro ipso circa vesperam efflagitat. Statim ad ægrum me confero. Hunc facie pallidâ & motibus convulsivis maximè agitatum in deplorato statu invenio, brevibus, morti vicinum, à quâ etiam, dum sollicitè inquirere satago, quænam Emetici forma & materia, ex quibus constiterit Enema, quare & quando hoc applicatum, qua quantitate utrumque fuerit adhibitum, quamnam operationem unumquodque eorum & quo tempore peregerit, propter absentiam vero eorum qui respondere debuissent, dies enim erat Dominica, in necessariam horum notitiam pervenire non possum, horâ quintâ post assumtum hoc virulentum prandium, misellus præripitur.

Utinam isti qui falcem suam in alienam messem non justè immittunt, tandem denique persuaderi possint de Vita hominis agi in arte Medicâ, ne illotis, ut dicitur, manibus eam aggrediantur & notam aliquando indelebilem conscientiæ inurant.

(Berolino Augustam Vind. d. 14. April. A. 1723. missa.)

)o(

OB-

OBSERVATIO LIII.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Anatome Rhachitici, cum albâ ossium carie singulari.

VIdetur omninò locum mereri etiam in hoc Observationum Medicarum promptuario Sutoris *Puer Rhachiticus* (quales etiam ejus fratres & sorores tantum non omnes) capite magno, facie turgidâ, corporis autem habitu consumto, pedibus gracilibus debilibus, neque tamen curvis aut distortis, diu admodum respirans difficulter, cum abdomine magno & tenso, æstu & sudore continuo, durante tamen per omnes has, & dicendas adhuc, symptomatum alternationes mirabili voracitate, jacens diu pedibus ad corpus retractis, usque dum octo ante mortem diebus istos iterum extenderet, tandem satis *acutè mortuus*, anno ætatis quinto proximè complendo, scil. d. 27. Junii, 1720. ante tertiam matutinam, in lectulo suo jacens vocavit patrem, proximè accumbentem atque dormientem, osculum ab ipso petens & in latus converti volens; quod ipsum pater dum exsequitur, puer exsertâ linguâ improviso expiravit.

Principium malorum dictorum dicendorumque omnium voluit adscribi *fracturæ* ossis *femoris* dextri, quam contraxerat lapsus super planam hypocausti aream, cujus autem curatio protracta fuit in quartum ferè mensem usque, puero abhinc ne pedibus quidem ampliùs insistere, multò minùs ambulare vel audente vel potente; cùm tamen priùs, diu ante ossis fracturam, & *variolas* superasset feliciter, & omninò sanus videretur suis, matrique sese socium ubique ferè jungeret, in hortum ipsam frequenter comitari solitus. Addendum tamen & hoc: progressu temporis pes iste dexter factus usque melior, sinister verò postea correptus modo dubio, statim dicendo.

Scilicet ab isto tempore pronati puero fuerunt *Tumores* tres : *Primus* in cornu *frontis* sinistro, cuti sanæ concolor, ovum æquans magnitudine, durus, indolens, diu in eodem manens, tandem cùm major & planè mollis fieret, neque tamen doleret, ruberet aut caleret unquam, à Chirurgo malè *apertus*, nihil nisi *sanguinem* effudit fluidum, benè multum, inde verò *ulcus* reliquit ad usque vitæ terminum, sed jam planum, quippe tumor omnis subsederat. *Secundus*, priori similis, fuit supra flexuram cubiti dextri, *in humero*, modò major, modò minor, crescens & decrescens variè ; unde & factum est, ut nunquam aperiretur. *Tertius* fuit *in femore* sinistro antico, supra genu, ovi anserini magnitudine, diu Chirurgum vexans, visus modo aperiendus, modò non; cuti sanæ, ut priores, etiam concolor, nisi quòd interdum in medio rubesceret nec multum, nec diu. Mansit hic tertius cum secundo *per sesquiannum clausus*, *non ulceratus* sponte, nec apertus à Chirurgo.

Miselli igitur hujus corpusculum post mortem aperire, nobis diu id desiderantibus, atque nunc enixè petentibus facilè (raro quidem in plebe exemplo) concessum, opellâ verò isthâc atque inspectione nostrâ etiam fuisse dignum, compertum fuit, cujus proin potiora huc redeunt.

1. *Ulcus* illud sinistræ frontis, olim humidum, jam siccum fuit, cutis retracta, cranium oboli magnitudine a pericranio denudatum, circumcirca verò *membrana* densa, spissa, similis illi dicendæ in humero & femore. An pericranium? An peculiaris membrana, sanguinem prius quæ continuit?

Sub hâc *cranium* ipsum magnitudine alicujus floreni *tenue*, quasi unica modò supereset lamina mobilis, *arrosum* fuit & *perforatum*, non tamen nigrum, nec fœtidum, uti dentes alias carioſi, nisi parum naribus admotum.

Subjacens dura mater fuit verè dura, spissa & tenax, quâ incisâ plurimus emanavit sanguis fluxilis, illæsâ comparente piâ matre, illæso subtus cerebro.

II. In

II. In humero dextro, supra flexuram ejus cum cubito, deprehensa fuit proximè sub integumentis jacens *tunica* spissa, quasi cartilaginea, quæ materiam concluſit & aperta effudit albam, grumoso lacti aut caseoso coagulo similem.

Hâc evacuatâ comparuit *os exesum*, consumtum, ut digitus hiatui transverso potuerit inseri. Reliquum ossis utrinque jam ad digiti latitudinem arrosum, perforatum, ut digitis prementibus facilè cederet.

Ulterius autem visitantibus reliquum ossis ad axillam æquale album, solidum comparuit, illæsis etiam cubiti ossibus.

III. Incisione factâ, non profundâ, secundum longitudinem femoris (nam tabe consumta ubique fuit musculosa substantia) perventum fuit iterum ad similem *tunicam* crassam, densam, firmam, imò paucis, propriè cartilagineam, quâ obvolvebatur tumor.

Hâc apertâ profluxit *liquor* priori similis, paulò quidem spissior, fluidus tamen adhuc, albus, caseosus, non fœtidus, ad tres circiter uncias æstimatus.

Hinc oculis patuit, & digito immisso constitit, sub hoc tumore *defuisse os* ipsum, ibi prorsus *consumtum*, in medio tractu, dum pars superior ad coxam, & brevior ad genu essent in salvo.

Quemadmodum in integumentis nulla putredo; ita & hîc *nulla ossium nigredo, nullus* item *fœtor* singularis, sed quæ superfuerunt frustula de osse consumto *perrosa* fuerunt, *alba omnia*. Defecit ita os inter extremitates pariter arrosas, utrinque ad digiti latitudinem.

Firmavit hanc quasi fracturam, ut femur tamen maneret rectum, sufformavit tumorem, materiâ conclusâ gravidum, *Tunica* ista firma, an ad Atheromatis similitudinem folliculus peculiaris? an periosteum?

Caries ista *alba* ultra non ascendit, nec descendit per reliquam ossis femoris substantiam, sed dicto *terminata* mansit spatio.

Nul-

Nullum ex carioſis iſtis in fronte, cubito, femore oſſibus fuit *tumidum*, vel *mole auctum*, ſed magnitudinis naturalis.

Cœterùm ventriculus & inteſtina mirum quàm fuerunt inflata, unde etiam ante apertionem abdomen durum fuit atque tenſum inſtar tympani.

Hepar magnitudine ſuâ ſuperavit hepar alicujus vituli, obtulit quidem in ſuperficie maculas aliquot purpureas ; interior tamen ejus ſubſtantia fuit naturalis.

Lien, renes, meſenterium, veſica, omentum benè ſe habuerunt.

Pectus anticum fuit acuminatum, coſtæ autem utrinque depreſſæ, atque reliquum thoracis ſpatium internum à prædictâ abdominis conſtitutione eò magis anguſtatum. Hinc pulmones parvuli, maculis quibusdam notati lividis, pleuræ verſus dorſi vertebras aliquantum adhærentes.

Cor ſanum, præterquam quòd auricula dextra fuerit juſtò major, ſanguine repleta fluido. Nullus polypus, nullus grumus, nec aliud ſanguinis obſtaculum fuit deprehenſum.

Bubones, quos in utroque latere per vitam habuit frequentes, modò majores, modò minores, fuerunt parvuli, glandularum colorem referentes naturalem, nec pus, nec calcem vel tophum continentes.

Fractum ante biennium *os femoris dextri* deprehenſum coaluiſſe quidem firmiter, ſed lineâ non rectâ, verùm planè ad angulum obtuſum. *Callus* autem comparuit rubicundus, fibris ex utrâque extremitate quaſi ligamentoſis, cartilagineis, ſemet invicem amplexantibus atque firmiter tenentibus. *Nihil hîc carioſum, conſumptum nihil.*

Quod ſupereſt ; & tam ad ultimum Hiſtoriæ totius complementum, quàm ad evolutionem ejus atque comparationem cum analogis quibuscunque aliis ſpectaret, id quidem occaſioni reſervamus Academicæ, prolixius & pro dignitate, uti par eſt, tractandum.

OB-

OBSERVATIO LIV.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Tumor Præcordialis Internus.

HUnc obtulit vinitoris *Uxor*, annorum plus 30. eò usque sana, quinque liberorum mater, & bis terve ipsa, sæpius vicina & maritus retulit, quæ sequuntur:

Scil. ex phænomenis antecedaneis dubium erat ipsis principium, ratione causæ vel occasionis. Voluit à marito accusari *levatio ponderis* & gestatio, quam vocavit in dubium uxor, potius subsituens *emansionem* aliquando *mensium*, cum vertiginoso statu, verno tempore, circa quod liberorum quoque minimus, ante annum natus, obierit.

Cùm itaque à vere in æstatem observasset & toleraſſet *sensim occultè*, non acutè, nec inflammatoriè, aut cum aliquo corporis morbo, *increscentem* tumorem, primùm mihi exposuit & notanda dedit hæc Phænomena constituentia, conjuncta & concomitantia:

Locus erat *Epigastrii medium*, sub scrobiculo cordis utrinque inter costas anticas infimas. Tumor ipse ad tactum *circumscriptus* internè, subtus *duriusculus*, indolens, nisi premeretur fortiùs: Magnitudine pomi majoris; progressu mensium, quin annorum, modò perstare in eodem, modò increvisse dictus, non mutato externæ regionis colore. *Pulsare* non tam æquè tumorem ipsum, quàm spatium super, inter ipsum atque costam proximam, ubi & duriorem attactum non ferebat, sensit & ægra ipsa de hoc querula, & admota manus, dum alias de cordis suo loco palpitatione quæsita nihil responderet. Fortius pulsare à motu, ascensu, terrore; in plano procedere facilius, multò minore cum molestiâ. Imò à motu sentiri quandoque allisum tumoris ad costam ægriorem.

Decubitus commodior super latus dextrum; situs corporis sedentis inclinatus antrorsum. Decubitus supinus & sinister vel non, vel ægrè ferendus. Progressu tamen in sinistrum latus cubatura prius comprimendo manu illum locum, & tumorem fulciendo quiescere potuit, tumorem sub costas ferè occultari observans.

Accessit post quadrantem anni, per quem cum tumore suo quasi sana vixerat, forsan ex ratione vitæ generis pauperculi & duriusculi, *dolor* quidam *lateralis*, per sinistrum magis, qui quanquam erat sine horrore, calore, uti neque tunc neque post æquè solebat febricitare, ipsam tamen afflixit graviter, & in lectum dejecit, ubi decumbebat ægrius, respirabat difficilius, absque tussi tamen omni.

Mitigari potuerunt usu medicamentorum hæ querelæ, ut præter alteras de tumore vix supereſſent magnæ vel multæ, sed ægra facilè iterum respiraret, appeteret, deglutiret, cibum non nisi ægro illo tempore ægrè ferret, *menstruaretur* usque constanter, utut inæqualiter. *Urina* naturalis & alvus libera. *Pedes* non tumidi.

Interim sequentibus temporibus adhuc aliquoties ita correpta & dejecta fuit; toties tamen se recolligens, atque superatis passionibus ad œconomiæ curam rediens. Cùm autem viveret in jugi metu, ob suspectum tumorem, dubium sæpe fuit, quid huic debeatur, quid morbo. Certè anno altero & tertio corpore non consumto, facie non pallidâ, &c. admirationi fuit omnibus; tumori patienter tolerando sensim assueta. *Sanguis* tamen majo anni tertii ex brachio missus exhibuit caseum, multo sero turbido innatantem, cum crustâ spissâ, fœdâ.

Rebus ita variè se habentibus, tumore permanente, hoc ipso anno tertio, iterum concepit, gestavit, *peperit* filiolam superstitem.

Sed ad finem historiæ, quem exitum habuerit? Per aliquot annos nihil de ipsâ amplius audiveram, ejus ferè oblitus, donec tandem rediret ipsa sponte, consultura pro filia. Dubiè ipsam con-

contemplatus agnovi tandem, & quid cum ipsâ interim actum fuerit interrogavi. Ipsa ergò rem obscuram ita narravit, ut capere quidem vix potuerim, fidem tamen ipsi non adhibere etiam non possim.

Scil. vel ab usu remediorum omnis generis undecunque oblatorum, vel longâ tandem consuetudine, gestationem tumoris sibi fuisse tolerabiliorem, valuisse corpore melius, atque adeò ut dictum concepisse & peperisse; tumorem interim visum vel factum *molliorem.*

Cùm ergò post septimanas puerperii in vineâ seminibus phaseolorum terræ committendis occuparetur verno tempore, venisse ex improviso *tussim* quandam insolitam, fortem, binâ vice. Tunc subitò, prævià quadam intus quasi *rupturâ*, sibi *per os erupisse* materiam, nescio quam & qualem, multam, quantam utrâque manu capere non potuisset. Hanc negat fuisse cruentam, vel purulentam, sed toties quæsita non respondet aliter, quàm comparando illam cum ita dicta *matrice aceti*, & *tunicâ*, ut ovi sine testa; sed inodoram, insipidam. Negat porrò actum excretionis fuisse vomitionem, sed prætendit *extussitionem;* absque tamen periculo tunc suffocationis, absque etiam dolore, cum cessatione tussis statim ab exoneratione.

Et ita se liberatam momento temporis plenariè, constanter; nec tum sensisse reliquias vel recidivas symptomatum quorumcunque; nec hactenus pectore vel præcordiis mali quid passam.

Jam hoc *quid* fuerit? *Vomica, Hydatis, Meliceris, Atheroma? ubi* fuerit? ut tàm formare potuerit tumorem præcordialem cum pulsatione, quàm invenire viam vel tandem in tracheam; nec inferre tamen exulcerationem &c. Hoc inquam thema esto, super quod philosophari cuivis maneat liberum.

(Tubingâ Augustam Vind. d. 1. Maji An. 1723. missa.)

OBSERVATIO LV.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

De Phlegmone seu Tumore insigni Brachii dextri Scarificatione curato.

CIvis Giessensis cum temporis 83. annorum, robustæ & per vitam suam constitutionis sanæ & optimæ, in manu dextra levem aliquem observat nonnihil renitentem tumorem, indies majora ad scapulas ferè maxima sumentem incrementa; à barbitonsore imperitè tractatus per multas hebdomadas meum tandem requirit auxilium, remedia selecta tàm interna, quàm externa discutientia, fotus, emplastra &c. adhibebam quidem cum aliquo mali levamine, non tamen plenaria ejusdem sublatione. Cum quoque hinc inde nodi quidam nonnihil molliores subalbicantes, sanioси quid præ se ferentes, apparerent, Cataplasmatis emollientibus, omnibus selectioribus, maturationem eorundem, sed frustra per longum tempus intendebam; insisto hinc de novo discutientibus & præcipuè balneis vaporosis, tantum verò aberat, ut ad sudorem brachium disponi potuerit, ut potius tumor ex inferiore brachii parte decedens, altiora & scapulas quoque petendo, respirationem difficilem, æstum febrilem, cordisque anxietatem summam induxerit. Fonticulum, quem sub primum meum accessum suadebam, æger renuebat. Vestigium seu fovea ab impresso digito relicta vitium magis colluviei serosæ, quàm sanguinis accumulati mihi quidem subesse primitùs suadebat, ita, ut hinc scarificationem in brachio periculosam admodum, qualis in hydropicis esse solet, judicarem; sed cum prædicta remedia serum stagnans aliàs discutientia, selectiora, incassum erant omnia, tandem ad scarificationes repetitas binas hebdomadales progredior audaciter, quibus per tres septimanas sat copiosè institutis, &

evacua-

evacuato ſanguine admodum ſpiſſo & tenaci, omnis ſenſim evanuit tumor, ut æger ille ferè jam nonagenarius adhuc dum Gieſſæ athleticè vivat.

OBSERVATIO LVI.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Puella Aſcitica perfectè curata.

PUella Machæropoei Gieſſenſis, trium annorum, aliàs vegeta, tumore pedum primum inſtar cachecticorum per aliquod tempus affligitur, parentes leviter omnia æſtimantes ex remediorum debitorum negligentia, malo fores non tàm occludunt, quàm aperiunt, ut tumor abdominis ſucceſſivè ad præcordia usque aſcenderit. Urina ſaturatè tincta, parca, tumor inſignis abdominis aquoſus, facies Hippocratica, pectoralium muſculorum conſumptio, ut coſtæ numerari poſſent, Hydropis ſpeciei, quam Aſcitem vocamus, ſignum dabant. Præſcribo aliis, quæ nauſeoſa puella reſpuebat, præmiſſis, ſub forma liquida ſequens remedium: ℞. ℞. Jalapp. 3iß. Cinnammomi acrior. 3j. Extract. Elaterii ℈i. ⊖ abſynth ℈ß. M. D. S. davon umgerüttelt 19. Tropffen Morgens und Abends in beykommendem Waſſer einzugeben. ℞. ▽ Diuret. è nucl. ℥iij. ℞. ♀ri. 3ij. Cinnammomi 3iß. Sirup. Cinnammom. q. s. ad gratiam. Poſt uſum aliquot dierum aquæ in maxima quantitate modò per alvum, modò per urinam excretæ fuerunt, & continuatâ hac medicinâ quotidiè, puella illa intra XIV. dies ab affectu hoc trunculento & ſcandalo medicorum per DEI gratiam liberata fuit, & adhuc dum ſana vivit. Recordor, quod eâdem medicinâ Arcarium quendam Eccleſiaſticum Wezlarienſem, quoad ætatem 60. annos ſupergreſſum Anaſarca laborantem, intra breve tempus reſtituerim priſtinæ ſanitati, qua jam adhuc dum fruitur. Elaterio & Cinnammomo omnem hujus mixturæ vim adſcripſi, quod aliis dijudicandum relinquo.

OBSERVATIO LVII.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

De

Virtute hydragoga & Traumatica Chenopodii folio triangulo Tournefortii, vulgò Boni Henrici.

QUam levis hæc & nullius ferè momenti videatur herba, notum est, cum rarò his in locis alicui usui medico destinetur. Nec apud Botanicos præter traumaticam, abstergentem, anodynam, expurgantem vim internam, quam nonnulli ipsi adscribunt, quidquam de virtute Boni Henrici hydragoga externa legeris facile. Committebat se curæ meæ ante tres annos Senator quidam Giessensis, optimæ aliàs per vitam sanitatis, qui à climacterico magno non procul remotus, scabie satis maligna auctumnali tempore inficiebatur, brachia tantùm & pedes eorundemque articulationes præcipuè occupante. Jungebatur huic tumor pedis dextri ad genua ferè, digiti impressi vestigia relinquens. Noduli laxativi, decocta lignorum, absorbentia & multa alia interna cum externis linimentis, multo tædio id tandem efficiebant, ut scabies decideret, nisi quod in articulationibus firmiores radices nacta, fortiora mercurialia externa postularet. Tumor pedis post interna multa & externa quidem nonnihil imminuebatur, post levem verò in victu excessum mox redibat. Nec scrotum, quia erat Hernioſus simul, à tumore & scabie cum pruritu insigni ac stillicidio seri acrioris liberum fuit. Ob Plethoram repetitas scarificationes, sed sine successu in totum „felici commendabam. Dum hæc fiunt, Bubulcus quidam „Empiricus, herbam dictam ægro apportat, ipsique suadet, ut „illam integram tumori applicet, evacuare hanc omnem „aquam per attractionem, sed non sine doloribus, idem & „radicem ejus præstare, sed nimis violenter. Approbationem

nem meam petit æger, facilis eram ad sistendum ægri petitum, non sine successu aliquo, siquidem multum aquæ herba hæc quotidiè evacuabat, sed non sine doloribus, quos æger ita exprimebat: **Es thäte in dem Bein / als wann man ihme mit Pistolen drein schösse** / præprimis si de radice imponeret. Pulverem hujus herbæ unguento pomato immiscuit quoque æger, & sic ulcuscula à scabie inducta facilè curavit, & adhuc dum vegetus vivit.

OBSERVATIO LVIII.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

De

Pilulis quibusdam in Dysenteria Epidemica Anni 1719. circa Augustum grassante universalibus.

Gressæ adhuc dum eram, & ob Praxeos felicitatem multis onerabar tum temporis ægris, Dysenteria maligna epidemicè laborantibus, rem consultò tractans nec siniſtrè, sequentibus plerosque absolvi Pilulis, omnibus ægris salutaribus, præmisso vomitorio ex infuso rad. Ipecacuanhæ, ad eliminandam saburram vitiosorum humorum ex ventriculo, omni vesperi dedi sequentes Pilulas Rhabarbarinas, quas tum consulto ex Rhabarbaro ipso (cum in ipsius substantia magis lateat virium) pro basi formare jussi; omnes præter paucos, quos tum habui ægrotos, feliciter mali incommodum evasere.

Descriptio erat talis.

℞. Rhabarbar. el. pulv. ʒj.
Extract. Aloës. ʒiij.
Theriacal.
Angelic. ā ʒiiß.
Tinct. Alexipharmac. Stahl. q. s.
f. l. a. Pilul. grani pond. conspers. ʒ. diaph D. S.

Lapi-

Laxirende Præservir-Pillen, 25. davon alle Abends zu nehmen.

Et sic cura feliciter laxata quotidie leniter alvo & suppresso molesto tenesmô, hujus morbi symptomate primario, finem habebat.

OBSERVATIO LIX.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Casus Hectica demortuæ.

FOEmina Wezlariensis XXV. annorum, Phthisica prognata matre & iracunda, puerperium egressa ante quatuor menses phlogosi vaga præcipuè post partum corripitur, succedit inappetentia cum doloribus circa sinistrum ventriculi orificium constrictoriis, respiratio fit successivè anhelosa & magis difficilis, accedit capitis gravedo & vertiginosa constitutio; digestio de die in diem magis læditur, varia ab aliis, antequam curæ meæ committebatur ægra, adhibentur stomachica, antifebrilia, pectoralia, sed incassum omnia; vocatus, insisto antihecticis, infusis pectoralibus, resolventibus, præmisso leni ex Ipecacuanhæ radicis infuso Vomitorio, levatur quidem tantisper malum, sed non tollitur, anxietates præcordiales, sudores nocturni, Diarrhœa colliquativa, mortis Prodromi, sese jungunt; medicamentis quidem nonnihil cedentes, sed post unum vel alterum diem redeuntes, facie Hippocratica præsente; fatis tandem cedit ægra, voce clangosa, & prædictis symptomatibus omnibus intensioribus, expectoratione præcluſa, mortis terminum accelerantibus.

Visum repertum.

Aperto thorace, pulmones lividi, lobi eorundem minores, duri hinc inde sanguine stagnante, interius verò materia sanioſa & purulenta referti erant, costis undique ut vix non-

nonnisi violenter separari possent, adhærentes. Intra pericardium ▽æ erant ℥vj. Ventriculus admodum flaccidus & tenuis, ad levem contactum, præcipuè circa sinistrum orificium, quod maculis quibusdam lividis exterius notabatur, fatiscens, continens viscidam colluviem. Mesenterium glandulis tumidis refertum, quoad colorem lividum admodum, omentum planè exsuccum & pinguedinis expers. Lien durus, tumidus, sanguine atro refertus. Vesicula fellea solito major. Renes flaccidi.

OBSERVATIO LX.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Mictus cruentus curatus.

VIr 58. annorum (cujus parens affectu miserere mei defunctus est, cujusque sorores & filii cum filiabus alvi constipatione semper adhuc dum laborant) temperamenti cholerico-sanguinei, in itinere versus nundinas Francofurtenses occupatus, stranguria corripitur, postea Tenesmo simul, adeò ut anus prociderit (quæ tamen jam suo loco perstat) invaditur, excretiones alvinæ sanguine tum nonnihil tinctæ hæmorrhoidum indicium; urget Tenesmus, urinæ antea stillicidium vertitur in nimium ejusdem, Diabeticorum more, fluxum. Francofurtum delatus, Medicus vocatus Dn. Dr. Burggraff ordinat infusi laxativ. Mannagett. ℥ij. ℥ij. Extract. Cnicopharmac. ℈iiiß. ▽Diuret. è nucl. ℥iß. sedes inde factæ sunt 14. aut 15. itidem ordinatum fuit hoc ex Tartari resolubil. ℥j. ⊖Angl. ℥ij. ☉depurat. ℈j. Externè insessum ex Herb. Verbasci, Flor. Chamomill. Rom. sambuc. Farin. Sem. Lin. Baccis Laur. Juniperi, ad leniendum Tenesmum, nec non Olei Cheiri, Violacei, Scorpionum ää pro inunctione pubis; melius inde quodammodo se habet, ut Wezlariam potuerit deferri. Tenesmus interea urget, excrementa spissa, atra, urina tenuis

admodum & pallida, sub decubitum in lectum profluens involuntariè, quæ sub statu corporis erecto guttatim tantum, & cum ardore in exigua quantitate, ut testam ovi circiter impleret, excernebatur, omni horæ quadrante urgens; pulsus naturali simillimus alias, sitis urget, vires prostratæ sunt. In principio usus sum pro potu ordinario Emulsione amygdalina, mane verò infuso Theiformi ex Herb. Virg. ☉eæ, cui ad irregulares motus tonicos seu spasticos sistendos (zur ersten Tasse) 45. guttæ Tincturæ ♂tis helleborat. Wed. inditæ erant, injuncto simul motu corporis leni. Loco Tartari resolubilis in prædicto pulvere sequ ordinavi: ℞. ⊖ Anglic. ʒß. Arcan. dupl. ʒij. ☉ crystallis. ʒj. Margar. or. præparat. ʒj. M. f. pulv. pro 4. dosibus. Interea appetitus adhuc erat prostratus, molimina hæmorrhoidalia, ob contraria naturæ siccioris sistebantur, translata verò ad ureteres, insignem *Mictum cruentum* ad libras XII. quotidie procurabant, qui affectus sequentibus applicatis remediis feliciter debellatus fuit.

℞. Decocti contra sanguinis mictionem Mynſ. ℔iß.

D. S. Anhaltender Tranck, Morgens und Abends ein Wein-Glas voll davon zu trincken.

℞. Tamarind. sel. ℥j. D. S. Auserlesene Tamarinden in Zwetschen-Brüh aufgekocht, Mittags gegen 3. Uhr davon zu nehmen.

℞. Unguent. Comitiſſ. Infrigidant. Galen. ā ʒß. pulv. Trochisc Gordon. Aug. Croci ♂tis adstring. ā ʒiß. Oleum Terebinth. ʒj. Oleum myrtill. hypericon. āā q. ſ. f. l. a. Unguent. D. in pyxid. S. kühlendes und anhaltendes Nieren-Sälblein.

℞. Fol. Quercus, Muſci Pruni Sylveſtr. Herb. Plantag. Burſ. Paſtor. Agrimon. āā M. j. Flor. roſ. rubr. M. ß. Rad. Biſtort. Tormentill. Plantag. ā ʒij. Sem. Plantag. Sophiæ chirurg. hyperic. āā. ʒij. Baccar. Myrtillor. ʒvj. conciſ. contuſ. D. S. Species in Säcklein um die Gegend der Nieren in rothen Wein aufgekochet zu legen.

℞. Sem.

℞. Sem. 4. frigid. maj. ãã 3ß. Plantag. hyperic. papav. alb. Sophiæ Chirurg. ã ℈j. ▽ Plantag. ʒij. Burſ. Paſtor. Agrimon. fol. quercus tenell. Millefol. ã ʒj. f. l. a. Emulſ cui adde Dent. Hippopotam. præpar. ſuccin alb. Ebor. ſ. Δ. præpar. ã 3ß. oc. ☉. præpar. 3j Corall. alb. præp. ℈ij. Smaragd. gr. vij. Nitri ſaturniſati ℈j. Sirup. papav. alb. 3iij. de liquirita 3ij. D. S. Beſondere anhaltende Milch öffters davon zu nehmen.

Adhibitum præterea fuit Decoctum contra Calculum Foreſti à Zwelffero correctum, loco potus ordinarii, cum tanto ſucceſſu, ut æger priſtinæ ſanitati reſtitutus, ſine recidiva per aliquot annos adhuc dum benè valeat.

OBSERVATIO LXI.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Orthopnœa laborans curatus.

VIr 70. annorum multis itineribus, officio ſuo defungens, tanquam Cameræ Noſtræ Imperialis Nuntius primum pedeſtris nunc equeſtris, Orthopnœa afficitur ita, præprimis tempore hyemali, ut ſede erecta ſpiritum ducere coactus fuerit per longum tempus, tuſſis admodum eſt moleſta, & propter ſenium magis fatigat, in omne momentum ſuffocari videbatur. Fiunt hæc Anno 1721. tempore hyemali, ſequentia adhibui remedia menſ. Decembr. ℞. Liq. C. C. ſuccin. ☾. Salis ✶ci Volat. ãã 3j. Eſſent. Croci ℈j. Balſam. Vitæ Schrœd. ℈ß. Moſch. opt. gr. j. d. ad vitr. S. Lufft- und Bruſt-Eſſentz, 25. Tropffen davon des Tags dreymal zu nehmen, qua adhuc cum euphoria utitur. Propter tumorem pedum ſymptomaticum, laxans à me fuit interpoſitum, & cum quoque ſomnus quàm maximè deficiebat, ſequens pulvis optimè omnium ſeſe geſſit. ℞. Spec. Diambr. Diamoſch. dulc. ãã. 3ß. Arcan. dupl. ℈ij Terræ fol. Tartari ⊖ Ononid. ãã ℈j. Croci or. ℈ß. ⊖ ſuccin.

cin. volat. gr. v. Oleum destill. Fœnicul. gtt. iij. Cinnamom. gr. j. D. S. Ruh-beförderndes und Lufft-machendes Pulver. Item: ℞. Pulv. rad. Enul. ʒiß. pimpinell. alb. ʒj. Aron. ℈ij. Milleped. præpar. ʒß. Croci or. ℈ß. Elæosacchar. fœnicul. ʒß. M. f. pulv. D. ad vitr. Conservale S. Eröffnendes Brust- und Magen-Pulver, mane & vesperi quoad apicem cultri sumendus, quo adhuc, cum prædictis guttis feliciſſimè utitur, & per aliquot annos cum insigni levamine vivit.

(Wezlaria Augusſt. Vind. d. 19. Maji. An. 1723. missa.)

OBSERVATIO LXII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Difficilis respiratio decocto raparum curata.

PLuries in praxi medica exercenda feliciter expertus sum decoctum raparum factum cum aqua communi, mane jejuno stomacho, in pectoris anguſtiis, respiratione difficili, asthmate tam humido quam sicco, aliisque thoracis affectibus, & præsertim in Puteario, qui difficultate respirandi laborans, assiduo decocti hujus usu sanus est factus; quod etiam ejusdem decocti usu, ipsarum etiam raparum frequenti esu, cuidam Advocato Ferrarienſi 70. annorum contigit. Crepidarius ætat. ann. 58. à multis annis asthmaticus, ad eam redactus erat anguſtiam, ut vix posset spiritum ducere etiam erecta cervice, imo sæpe, præsertim crescente Luna, suffocari miserabiliter videbatur, post multa remedia incassum adhibita, ad usum decocti hujus per 40. dies continuos, meo consilio devenit, & facta frequenti ac copiosa excretione, sanitatem recuperavit; nunc sanus vivit, & uxorem adolescentulam duxit, ex qua duos filios genuit.

OB-

OBSERVATIO LXIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Sternutatio exitialis.

REstiarius Ferrarienſis ætat. ann. 36. bilioſæ temperiei, 4to. Id. Octobr. anni 1722. incidit in febrem tertianam, poſt cujus tertium paroxyſmum frequentes ſternutationes paſſus eſt, adeo ut intra horæ unius ſpatium plusquam centum ſternutationes numeratæ fuerint; accedente quarto paroxyſmo ſternutatio incruduit, quæ miſerabiliter eum ad ſepulcrum deduxit. Vid. Ephem. noſtr. dec. 2. ann. 6. obſ. 12.

OBSERVATIO LXIV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Calculi in ventriculo reperti.

UXor cujusdam proxenetæ ætat. ann. 41. per multos menſes conquerebatur de ventriculi dolore, nauſea ac inappetentia; at multum tentatis in vanum remediis, cum ſemper in pejus rueret, ad xenodochium S. Mariæ novellæ ſe contulit, & meæ curæ commiſſa, multa ex arte præſidia experta eſt, verum accedente febre continua, tandem pene emaciata fato ceſſit. Aperto cadavere, ut hujus morbi cauſa detegeretur, reperti ſunt in ventriculo lapilli variæ figuræ, quorum major unciam unam ponderabat, erant autem numero decem. Similem caſum notavit Thom. Burnetus in theſ. med. lib. 18. ſect. 8. & Wolffg. Höferus Hercul. med. lib. 3.

OBSERVATIO LXV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ophthalmia fotu urinæ curata.

BRactearius quidam ann. ætat. 57. qui nunquam à nativitate ægrotaverat, in ophthalmiam incidit, & respuens alia remedia, sola urina propria tepida oculos affectos sæpe fovendo sanatus fuit, quod arcanum ipse fassus est accepisse se ab agyrta aliquo Bononiensi, & alterius recordor plebeii, qui ut visum conservaret, quotidie oculos propria urina madefaciebat, ita edoctus ut dicebat, à matre, quæ idem experta fuerat.

OBSERVATIO LXVI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Dolor colicus nive curatus.

AN. 1721. Phrygionem vidi, ætatis annor. 29. qui mense Januario, ventris dolore ingenti affectus, pene amens inde factus, nivem abdomini imposuit, & mox convaluit, præter omnium expectationem. Ita pariter mihi retulit sacerdos fide dignissimus, se vidisse rusticum magnis doloribus ventris hyemali tempore frequenter obnoxium, cujus remedium erat vel nix, vel aqua frigida.

OBSERVATIO LXVII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ex impetigine curata cæcitas.

LApicida Romandiolus, annor. ætatis 47. bilioſæ temperiei, pertinaci impetigine laborabat, ob cujus curationem multa adhibuit remedia, inter quæ aqua calcis vivæ adplicata fuit, ex con-

conſilio cujusdam circumforanei ; & paulo poſt in ophthalmiam ingentem amborum oculorum incidit, cum ſuffuſione; & ita brevi cœcus factus eſt, jamque mendicando vivere cogitur.

OBSERVATIO LXVIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Vertigo vulnere capitis ſanata.

MYropola annor. ætatis 55. temperamento bilioſo prædi-tus, ſæpe vertiginoſus, ob quod multa tentavit remedia, absque ullo levamine. De repente è ſcala delapſus, ob ipſam vertiginem, in capite læſus, vulnere cum magna contuſione in capitis parte poſtica, gravi exiſtente ; quo curato, nunquam poſtea nec minimum vertiginoſum inſultum ſenſit, & nunc ſanus vivit, licet jam multi menſes à perpeſſo infortunio ſint elapſi.

OBSERVATIO LXIX.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Aquæ ſaponis uſus in partu difficili.

PHrygionis uxor, ætat. ann. 31. cum toto biduo parere non poſſet, & magnis eſſet defatigata doloribus, epota aqua in qua modica ſaponis portio diſſoluta fuerat, intra horæ unius ſpatium alacri animo peperit filiam ſanam & robuſtam ; quale remedii genus obſtetrix ruri in partu difficili ſe fere ſemper felici ſucceſſu adhibuiſſe retulit. Memini apud Burnetum in theſ. med. l. 14. me legiſſe, in tali caſu ſaponem nigrum feliciter applicari.

(Ferraria Auguſt. Vind. 17. Junii An. 1723. miſſæ.)

OB-

OBSERVATIO LXX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI GOERITZII.

Hyssopus Ratisponensis crescens è maceria,

Disceptatum hactenus multum fuit inter Botanicos & alios eruditos, utrum Hyssopus nostras eadem sit, quæ olim Hebræorum fuit, cujus fit mentio in Veteri ac Novo Testamento, pluribus locis. Negantibus hoc ansam dedit locus Bibliorum 1. Reg. c. 4. v. 33. ubi Spiritus Sanctus dicit Salomonem disseruisse à Cedro Libani usque ad Hyssopum, quæ in muris crescit, sive, ut alii vertunt, quæ egreditur de pariete. Hinc inferunt, Hyssopus nostrarum Officinarum non crescit in muris, sed in hortis colitur, ergo non est ea, quæ olim fuit Hebræorum. Consuluimus inter alios Commentatores in hunc locum etiam Cornel. à Lapide, Polyhistorem certe egregium, Virum multæ eruditionis & indefessi studii, quem caute se gessisse deprehendimus in explicatione eorum, quæ non sunt sui fori; ad Botanicos enim statim provocat, & per Hyssopum à quibusdam intelligi dicit origanum, ab aliis adianthum. Utrumque falsum esse credimus. Non abeundum est à communi sententia, nisi necessitas urgeat, vetus est dicterium, quod & hîc locum habet. Quæ vero necessitas nos urgeat, ut credamus, per Hyssopum Hebræorum à Spiritu Sancto aliam herbam intelligi, quam quæ hodie nota est in Pharmacopoliis nostris sub hoc titulo? Si nihil obstat, quam τὸ crescere è muro, sufficientem Hyssopi quantitatem tibi suppeditabo, prope Ratisponam reperiundæ, ut probem, etiam apud nos Hyssopum egredi è muro, quod forte ubique locorum succedet, si recte instituatur. Illustrissimus ac Reverendissimus Dn. Dn. Langwerth de Simmern, Episcopus Teutraniæ, Suffraganeus Ratisponensis & in Spiritualibus Administrator &c. multa nuper mecum collocutus est de Hyssopo Veterum.

Tan-

Tandem ut defenderet, Hyſſopum olim in Oriente creviſſe è muris, idque adhuc hodie fieri poſſe noſtris in terris, etiam frigidioribus, hiſce diſcurſum, uti ſolet, eruditum, finiit verbis: probabo, quod dixi, & poſt menſem in horto meo monſtrabo Hyſſopum è muro creſcentem. Altero die hortulano ſuo id negotii dedit, ut maceriam quandam horti ſui in Kumpfmühl prius probe madefaceret, & poſtea ſemen Hyſſopi aſpergeret. Quo facto, poſt menſem ipſiſſimam Hyſſopum ſuccreviſſe vidimus his oculis noſtris. Res ergo eo redit, hoc loco per murum ſeu parietem à Spiritu S. non intelligi talem, qui ſtruitur ex lapidibus ſeu lateribus cum calce, & poſtea dealbatur, ſed maceriam, quibus vineæ & horti quorundam cinguntur, dum lapides vulgares, interſperſo luto, ſibi invicem imponuntur. Has autem macerias frequentes olim in uſu fuiſſe in Oriente, ex multis locis Bibliorum Veteris ac Novi Tementi, v. g. Numeror. 22. v. 23. Pſalm. 62. v. 4. Proverb 24. v. 31. Eſ. 5. v. 5. Oſeæ 2. v. 6. Epheſ. 2. v. 14. Cornel à Lapide textum allegatum ita interpretatur: Salomon diſputavit à maximis usque ad minima. Hoc non ita accipiendum eſt, ac ſi Hyſſopus ex vegetabilibus eſſet minimum, quod ad Hyſſopum non quadraret, ſive formam, ſive vires contempleris: altitudinem quippe ſaltis ſpectabilem etiam apud nos acquirit, nec deſunt, qui in Oriente Hyſſopum arboreſcere perhibent. Ratione virium planta minima prorſus dici non poteſt: eſt enim aromatica, multi uſus in affectibus thoracis, capitis, uteri & ventriculi. Ingreditur gargariſmata, & in Pharmacopoliis egregia medicamenta ex illa parantur v. gr. oleum deſtillatum, aqua, conſerva, ſirupus, ne plura laudemus. Quomodo porro minima dici poteſt, quæ in Veteri Teſtamento ad ſacrificia & alios ſacros uſus adhibita fuit? quæ in novo Teſtamento hanc dignitatem indepta eſt, ut in cruce pendentis & mox morientis Salvatoris ori ſanctiſſimo admoveretur. Salvis ergo melius ſentientium judiciis, credimus Spiritum S. hîc nominâſſe Hyſſopum ob notitiam & uſum communem, quod planta eſſet nemini non nota in

Oriente, & quæ notissima manebit usque ad finem mundi, planta ad sacros olim usus æque ac vulgares, culinares puta, adhibita; planta ubique fere reperiunda, non solum in hortis & muris, sed etiam in montibus: crevisse enim Hyssopum in montibus domus sanctæ & ramos suos super faciem terræ extendisse quantitate unius brachii & minus, legi potest apud Serap. L. Simpl. c. 270.

OBSERVATIO LXXI.

DN. D. JOHANNIS ADAMI GOERITZII.

Pulvis Acherontis.

ADmiranda certe hactenus Chimiæ studium produxit, inter quæ plurima casu inventa sunt, dum aliud quid quæsitum fuit. Sic inventor pulveris pyrii ne somniâsset quidem, quæ ex mixtura nociva accensa expertus est. Uti autem inventis facile est addere, ita postmodum plura excogitata sunt, & mediante hoc pulvere excussiones globorum, diruptiones murorum, & mille genera alia ignium artificialium producta fuêre. Igne tamen opus est, ut prius accendatur hic pulvis, si hos effectus experiri velis. Jam alium ejusmodi pulverem nocivum in Scenam producimus, cui igne non opus est, sed qui ab aëre accenditur, & chartam aliaque facile combustibilia in cinerem redigit. Mentio hujus jam facta est in Annalibus Vratislavienſibus, conficiendi autem modus hactenus inter secreta habitus fuit. Alii ex melle & farina, alii addito alumine illum fieri perhibent. Nobis hæc formula communicata fuit: ℞. Alumin. roch. ℥ij. farin. secal. ℥ß. ♃ citr. ℥j. subtilissime pulverisata misceantur & in sartagine torreantur, agitando materiam continuo cum spatula, ne ita cohæreat. Calcinatione peractâ, massa subtilissime pulverisetur, & hoc pulvere impleatur phiola vitrea ad collum usque, qui igne arenæ tamdiu calcinetur, donec rutescat. Quo viso orificium

cium phiolæ clauditur, & poſt refrigerationem cera obturatur. Paravimus etiam hunc pulverem ex ſolo alumine rupeo, modo allegato, qui eundem effectum nobis præſtitit; ætatem tamen non fert, ſed vires ſuas perdit, etiamſi in vitro craſſiori optime clauſo aſſervetur, quæ virtus deperdita reſtituitur, ſi de novo calcinatur.

OBSERVATIO LXXII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI GOERITZII.

Pulvis fuſorius.

HUnc pulverem hoc nomine inſignimus, ob virtutem, quâ pollet, maxime fuſoriam: monetam enim interpoſitam quamcunque argenteam & cupream in momento primo liquat in globulum, neque candela aut carbone opus eſt pro accenſione, modo pulvis Acherontis ad manus ſit. Paratur ex Nitri ℥ij. ſcob. min. ♃ citr. ãã ℥ß. Experimentum aliquoties fecimus cum groſſis Imperialibus & obolis Ratisponenſibus ſequentem in modum ovi putamen ad medietatem usque implevimus pulvere noſtro fuſorio, poſtea groſſum ſuperpoſitum pulvere hoc operuimus. Supra hunc pulverem particulam pulveris Acherontis chartæ bibulæ involutam poſuimus, quo ab aëre accenſo, ſubſtratus pulvis fuſorius mox flammam concepit, & monetam una cum ovi putamine liquavit igne fortiſſimo.

(Ratiſbonâ Auguſt. Vindel. d. 1. Julij A. 1723. miſſa.)

)o(

OBSERVATIO LXXIII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

De manu in sepulchro ultra Seculum ab omni putredine conservata.

VIr Pl. Reverendus Dn. M. Sigismundus Bärensprung Neo-Angermündæ Concionator Primarius, rebus Ecclesiasticis Præpositus & Diœceseos Stolpensis in Marchiâ Brandenburgicâ Inspector Regius ex antiquâ illa Bärensprungiorum familiâ, ut obiter hæc annectam, oriundus, à qua orbi quoque olim datus Christophorus quidam, qui Germanorum Studiosorum Academiæ Pragensis 1409. mense Decembr. ob dissidium cum Bohemis valedicentium, novamque tunc temporis Lipsiensem salutantium Dux & in ea Primus Philosophici Ordinis Decanus electus fuit ut anno sequente 1410. die 25. Januar. in hac facultate ibidem autoritate publicâ Magistros crearet, hic, inquam, Theologus anno Reparatæ Salutis nostræ 1714. de sepultura filioli sollicitus in medio templi Parochialis Neo-Angermündensis pavimentum quodammodo declinans animadvertit, unde vetustum ibi latere sepulchrum judicat, cui per vespillonem magis aperto humandum cadaver concreditur.

Conjugem 1721. d. 18. Junii è viventium numero exemptam soboli adjungere Idem tentat, quare in eodem sepulchro locum pro ipsâ quærit, quem & invenit, insuper tamen & aliud quid, quod nemo ibi quæsivisset. Terrâ enim profundius remotâ loculus apparet ex ligno quercino quondam confectus, quem extensa annorum series collabi coegerat, demptisque asseribus ossa humana omni cute & carne denudata reperiuntur, exceptâ manu dextrâ digitis quodammodo incurvatis formatâ quibus post mortem libellus inditus fuit, cujus solum operimentum adhuc restabat. Hæc manus integra cute & carne sua vestita colorem carnis fumo induratæ referens

rens è medio reliquorum ossium tegumentis suis naturalibus planè privatorum extrahitur. Digitorum ungues distinctissimè in ea observabantur & cubitus cum vasis exsuccatis & tendinibus usque ad focilium extremitatem ferè pertingentibus firmissimè illi adhærebat.

Fama de novo hoc invento cum in Urbe percrebesceret, copia civium in templum affluit, inter quos duo etiam qui in ea & in vicinia praxin chirurgicam per multos annos non sine laude exercuerunt & veritatis hujus testes vivi esse possunt unâ cum aliis accolis & peregrinis numerum centenarium superantibus, oculis & manibus suis manum hanc ultra seculum in cryptâ à putredine conservatam cum admiratione per integros quinque dies ad satietatem usque usurpantibus, donec tandem jussu memorati Dn. Præpositi reliquis Sceleti hujus partibus reddita & sepulchrum iterum clausum fuit.

Ut autem raram hanc manus conservationem Dn. Præpositus in memoriam sibi sæpius revocare posset, alium librum cadaveris hujus capiti suppositum, Bibliothecæ suæ, ne tractu temporis penitus periret, inseruit, qui fuit Poëta ille Romanus *Virgilius* in formâ Octavâ, quoad mediam & maximam ejus partem etiam incorruptus. Hunc mense Septembr. 1722. manibus propriis adhuc tractavi, de ligatura vero ejus nihil amplius restabat.

Cum Annales Ecclesiastici hujus templi evolverentur, docuerunt sequentia: Circa primum decennium præcedentis Seculi Consulum quendam hujus Urbis vixisse, nomen ei fuit Johannes Crumcrügerus, virum multis meritis, præcipuè justitiâ optimè administratâ, cujus quippe Symbolum: RECTE FACIENDO NEMINEM TIME, legato dein Centum Imperialium templo huic destinato pro impetranda in eo honorifica sepultura clarum, qui sepulchrum hoc, in quo manus ista est inventa, pro se & conjuge suâ alibi postmodum mortuâ & sepultâ propriis sumtibus à reliquâ terrâ separari & circumcirca in fundo æquè ac in superiore ejus parte trabibus accu-

ratè tecta, lapidibus coctis muniri curavit ita ut loculum, antequam edax rerum tempus illum corrumperet, nulla terra attingere posset. Hujus corpus die tertio Januarii inter horas decimam & undecimam nocturnas exanimatum anno Seculi elapsi decimo septimo in eo sepositum fuit.

An Aridura particularis an vero frequentior usus medicamentorum balsamicorum in affectu quodam hujus manus præternaturali adhibitorum cum Consul hic adhuc in vivis esset, conservationi diuturniori causam præbuerint, pro certò affirmare vix audeo. Judicent & alii.

Hoc addam: Galliam Narbonensem perlustranti Tolosæ in Monasterii Discalceatorum peristylio 1679. medio fere mensis Augusti monstrata mihi fuisse corpora integra jam diu ex sepulchris extracta, muro tunc temporis inclinata numero ad minimum duodecim, adeò exactè exsuccata, ut lineamenta etiam faciei quodammodo apparerent, habitus quoque eorum claustralis, quo ornata terræ fuerant commissa, putredine quidem magna ex parte corruptus, ex lanâ tamen cœruleo colore tinctâ confectus facilè judicari poterat. Hanc corporum integrorum per tot annos conservationem monachi peregrinis ea ostendentes virtuti telluris, in qua olim fuissent humata, adscribebant. Medicus vero ibidem tunc temporis degens, scriptis suis in Orbe litterario clarus, quæstionibus sc. medico-physicis, & erudito de Apoplexia tractatu, Dn. Bayle, natione Gallus, qui me non solum humanissimè excipiebat, sed & duobus aliis tractatulis, quos ediderat, de fluxus menstrui causis, & de fœtu per viginti annos in utero materno relicto donabat, in ea erat opinione, terram hanc putredinis causam, quam sal volatile cadaverum vocabat, citissimè absorbere.

Cæterum Nomen Crumcrũ:erorum circa Seculi decimi sexti medium jam tum Illustre cœpit esse & amplum. Johannes enim Noster *Patrem* habuit Jacobum, per triginta tres annos in Collegio Senatorio Neo-Angermündensi locum & per

per viginti octo annos Conſulis munus obtinentem, 1585. die tertio Junii anno ætatis ſuæ 67. mortuum, *Matrem* Catharinam Helwigiam poſt *nonageſimum* vitæ ſuæ annum die primo Auguſti 1618. demum denatam, aviam, proaviamque factam & ad rariſſimum felicitatis humanæ gradum protractam, ut ad *centum ac viginti ſeptem* usque poſteros Familiam ſuam ampliatam ipſa numerare potuerit, *Fratrem* vero natu maximum Martinum J. U. D. Imperatoris Romani Conſiliarium & ſupremum fiſci ejus Cameralis Præfectum ob præclara merita inſignibus ſplendidis inſignitum quæ exhibent avem alis explicatis annulum aureum gemmâ ornatum roſtro ſuo tenentem tàm clypeo quàm criſtatæ & coronatæ galeæ inſiſtentem. Hæc inſignia fratribus quoque ſuis Johanni Conſuli & Georgio Quæſtori Neo-Angermûndenſium Gratiâ Cæſareâ ſingulari conceſſa fuiſſe videntur, ut colligi licet, partim ex lapide quo ſepulchrum Conſulis Johannis tegitur, partim ex vicino genealogico Crumcrûgerorum monumento originem à modo nominato Conſule Jacobo cum conjuge ſua Helwigiâ quorum filius quartus Johannes noſter fuit deducente, ex lapide longitudinem viri æquante affabre exſculpto coloribusque tincto, lateri dextro Januæ, per quam in Sacrarium itur, muro immiſſo. Monumento hic lapideo ſuperimpoſita ſunt judicia Regis ſcilicet Salomonis, & extremum illud Chriſti, Filii DEI, à cive & Pictore in Sileſiâ Saganenſe Johanne Reihero 1587. artificioſiſſimè depicta, ſequentibus Rhythmis diſtincta:

Judicabit Judices Judex Genera
Ibi nihil proderit dignitas Papa
Sive ſit Epiſcopus ſive Cardina
Reus condemnabitur nec dicetur qua

Ibi nihil proderit multa allega
Neque quid excipere, neque replica
Nec ad Apoſtolicam ſedem appella
Reus condemnabitur ſciens benè qua

Cogi-

Cogitate Miseri qui & quales es
Quid in hoc Judicio dicere potes
Quo nec erit Codici locus nec Diges } tis
Christus Judex, Dæmon Actor, Reus erit Tes

(Berolino Augustam Vind. d. 16. Julii A. 1723. missæ.)

OBSERVATIO LXXIV.

DN. JOHANNIS HENRICI LINCKII.

Fœtus humanus monstrosus similitudinem Leonis habere, sed perperam, putatus.

MUlta apud scriptores inveniri monstrorum exempla, quæ non parvam sæpe deformitatis suæ portionem tum ex perversa aspicientium dijudicatione, tum ex rumore & fabula solum vulgi adepta, publicis hinc typis descripta, imò delineata appareant, si vero sagaciore coram oculo conspiciantur, aliâ forsan & non ita enormiter aberrante se facie sistant, facile ut credam persuadeor. Id quod præcipuè in illis suspicari licuerit Schematibus, quæ beluinas exhibere imagines feruntur, affictas non raro certius quam connatas; quamvis negare neutiquam suscipiam, nil unquam datum fuisse, quod vere simulacrum bestiale naturâ gesserit; solum id mihi effari & exemplo illustrare hac vice sufficiat, quod talium etiam multa interdum magis fingantur, quam vere existant. Exemplo nempe sit non nostrorum saltem civium ore, sed publicis etiam Novellarum hebdomadariarum, ut vocant, tabulis decantatum ita dictum monstrum, quod leonino capite, imo verò cauda prognatum esse propalabatur, & hinc spectatorum undique turba avide collustrabatur. Sed quam verè tale quid exhibuerit, sequentibus αὐτόπτης exponere sustinebo.

Die

Die scil. trigesimo mensis Maji, anni R. S. 1723. hic Lipsiæ Lignatoris cujuspiam, ante portam Ranstadiensem in via lapidea habitantis conjux 43 circiter annorum, puellum peperit vultu perquam deformem, qui ab ipsa matre & obstetricantibus, primo statim aspectu pro monstro fuit habitus. Patri nomen est Christiani Gesner 74. annorum. Mater insolita infantis specie perterrita, imaginem Leonis lapidei causata est, puteo Thomano impositi, quam nullo non tempore fixis oculis aspexisset, cujus conceptas ideas recenti jugiter memoria habuerit; unde autumavit, infanti obtigisse speciem leoni similem. Quia igitur infans nihil alimenti recepit, & si quid ipsi instillatum fuit, ex ore protinus reddidit, hinc nihil ita deglutiens, paulatim cœpit langueſcere, ut adeo Baptismus domi maturandus fuerit, ex quo nomen Christiani indeptus est. Per omnia humanam formam repræsentabat perfectè, nisi quod per totam corporis superficiem lanugine esset conspicuus, cujus paulo uberior progenies â vertice ad cervicem & superiorem dorsi partem eminuit, & si perennasset homo, citra controversiam solitam formam fuisset excessurus. Fronte præter consuetam Naturæ legem elevatâ & spongiosa, ore item ac naso perquam deformi apparuit. In dorso quod Tab. IV. Fig. 2. lit. a. testari poterit, circa infimam vertebram, ossi sacro vicinam tumor aquosus majusculus pellucidus conspiciebatur, formam Floreni Cæsarei ambitu exhibens, quæ leoni caudam addidisse dicebatur. Hanc obstetrix infantem fascians, imprudens aperuit, ex qua protinus materia aquosa, fœtida ac purulenta defluxit; at brevi post spiritum reddidit infantulus.

Varia de hoc casu inter vulgus ferebantur judicia, nec deerant qui, cum Fama percrebuisset urbem, gregatim accederent monstri visendi gratia, & ubi puerperam viderant, partus prodigiosi miseratione tacti, stipem liberaliter porrigerent infelicibus. Ab his αὐτόπταις varii postmodum de hac re per urbem rumores disseminati sunt. Erant, qui, rem variis

acceſſionibus exaggerantes, multa fabularentur de Leonis facie, quæ tamen magis phantaſiâ hominum, quam firmo veritatis talo nitebatur. Erant etiam, qui famam monſtri diminuerent; nec deerant, qui obſtetrici cauſam mortis imputandam vellent, utpote quæ aperto illo dorſi tumore, mortem infantis acceleraſſe dicebatur. Erant qui contenderent, inhæſiſſe ibi partem caudæ brevioris, quam dicta fœmina, neſcio quâ causâ permota, illico detruncaſſet. Jam in ſubſidium nutrimenti inſtillata, per dictam aperturam defluxiſſe omnia, imo ipſi reſpirationi cum hoc foramine arctam neceſſitudinem interceſſiſſe, addebatur. Variis his rumoribus civitatis noſtræ Proceres commoti, accuratiorem infantis inſpectionem inſtituturi, accerſito protinus in curiam exanimi Partu, eundem exterius ſecundum potiores circumſtantias & Phænomena examinatum, Nobiliſſimo Civitatis Judicio committebant, in ſubſidium vocato Civitatis Phyſico, Clariſſimo, Experientiſſimoque Domino Doctore Petermanno, eidemque in ſocietatem dato Ampliſſimi Senatus Chirurgo, Domino Rudorffo, qui in conclavi peculiari cultro anatomico ſubjiciebant cadaver, & coram Spectatiſſimo Judicii Præfecto ac Aſſeſſoribus omnia ſagaciſſime perquirebant.

Ego, qui infantis viſendi, ejusdemque Muſeo meo vindicandi gratia, nullas vigilias, labores nullos prætermittebam, ad hunc ſectionis actum accedendi occaſionem nactus, ab initio ad finem ſecantibus adſtiti, ubi primum, cum frons & occiput decuſſatim aperiretur, os frontis apparebat nullum, & ſub ipſa ſtatim cute reſidebat cerebrum. Succedebat naſus ſimus & depreſſus, cumque labrum ſuperius deeſſet, ejusdem in locum ſubſtitutum erat ſignum labri leporini, deerant inſuper oſſa palati ordinaria. Orbiculo naſi particula carnis accreverat, in longitudinem labri ſuperioris deficientis exporrecta, quæ vicem ſepti narium ſuſtinebat, dum ſupernè per palatum ducta usque ad fauces, oſſique, vomer dicto, appenſa, ſpatioſas utrinque rimas conficiebat, per quas us-

que

que ad ossa, ex quibus suprema pars nasi componitur, licebat introspicere, id quod suppeditata de vultus specie Fig. 1. pluribus illustrare poterit. Cæterum miro quilibet ardebat desiderio sciendi, quo fundamento niteretur vulgaris de commercio respirationis cum foramine, in dorso conspicuo, rumor? Impositis igitur operi manibus, adhibito canali, per foramen dictæ pustulæ ventus deferebatur, ubi interim ori levior plumâ admovebatur, quæ tamen nulla ratione motitari poterat. Adde quod in ipsa sectione & apertione Thoracis ac Abdominis omnia justo ordine dispositа, ne dum ullo communicationis cum foramine signo turbata, conspicerentur: ex quo apparet, falsum & effictum fuisse, quicquid de hac re in vulgus rumores exsparserant. His rite peractis, ad foramen demum pergebatur, quod situ externo teruncii saxonici amplitudinem exhibebat, & stilo sollicitè perquisitum in fistulam sacram pertranſibat, per quam omnino delatum in medulla spinali desinebat. Ergo si rem accuratius pensitamus, haud longe a scopo aberrabimus, dicturi: Infantem cœpisse laborare Hydrocephalo, vitio Spinæ bifidæ exorto, ad quod credendum nos inducunt exquisitæ exemplorum paritates, quæ passim in Miscell. Nat. Cur. offendimus, ex quibus eminet Observatio D. Joh. Burgii de Erroribus Naturæ in formatione fœtuum notabilibus D. II. Ann. V. pag. 143. quæ docet, spinam dorsi, ablatâ cystide præternaturali, nudam, & media sui parte foramine rotundo conspicuam fuisse, ex quibus fluxit opinio, spinam eo loco esse bifidam. In Dec. III. Ann. IX. & X. p. 321. exhibetur definitio, qua describitur, quæ sit spinæ bifidæ indoles, quæ cum foramine circa infimam vertebram modo dicto per omnia perfectissime conformis est. Quibus subjungitur, medullæ spinalis istiusmodi læsionem, viam sternere infantibus ad Hydrocephalum: ex quibus liquido apparet, raro spinam bifidam adesse, nisi quæ Hydrocephalo simul gaudeat socio, & vice versa. Causa hujus morbi ibidem loci graphice depingitur. Aut enim, in-

quit, præcedere organicam ipsarum vertebrarum læsionem, in lapsu matris gravidæ, aut fortiorem imaginationem maternam, quorum Tulpius Observat. 29. & 30. haud obscura in scenam producit exempla, aut humorale vitium succique nervei & lymphatici latentem vitiosamque dispositionem ansam dedisse tali congestioni, atque ita præpedivisse ossificationis negotium. Quæ cum ita sint, non vana conjectura ducimur, infantem a matre, aut lapsu, aut fortiori imaginatione in hunc statum rerum fuisse deturbatum, & spongiosa frontis facies, osse suo ordinario destituta haud obscure significat, prodromum hîc apparuisse hydrocephali: huic sententiæ ut audacter adhæream, tot, & plus semel visa exempla adigunt, quibus docetur, nullibi apparuisse spinam bifidam, nisi, ubi natura in formatione & elaboratione partium corporis, capitisque præcipue turpem se dederit, cujusmodi exempla invenimus Dec II. Ann. III. p. 363. quæ significant, spinam bifidam Hydrocephalo proximam subministrare ansam; quo commode trahi potest D. I. Anni I. Observatio. VII. qua novo exemplo probatur, monstrum biceps spinâ dorsi bipartita laborasse, ubi pari modo ex Borello sententia confortatur, monstrum quodpiam biceps spina dorsi bifida fuisse signatum. Ex quibus sonticas conjecturandi causas indipiscimur, in reliquis exemplis, quæ Dec. III. Ann. IX. pag. 203. Dec. II. Ann. V. p 339. item Ann. IX. p. 201, de hydrocephalo perlustravimus, spinæ bifidæ quidquam interfuisse: cui rei penitius indagandæ nec tempus nec occasio sufficere voluit. In fœtu enim à nobis exhibito labia leporina majora, nasum justo planiorem & latiorem, nares magis hiantes, defectum ossis frontis eundem in modum atque in exemplis modo adductis animadvertimus. Ex casibus jam recensitis non solum clare perspicitur, malum spinæ bifidæ, sive cum oriundo, sive provectiori hydrocephalo connexæ, medelis tolli posse nullis, sed etiam id clare & invicte colligitur, ipsam sectionem tumoris ejusmodi serosi, mortem per se instantem, omnino festinare posse,

Miscell.

TAB. IV.

Fig. 1. p. 131.

Fig. 5.

pag. 66.

Fig. 4 p. 65.

Fig. 3. p. 65.

Fig. 6. p. 157.

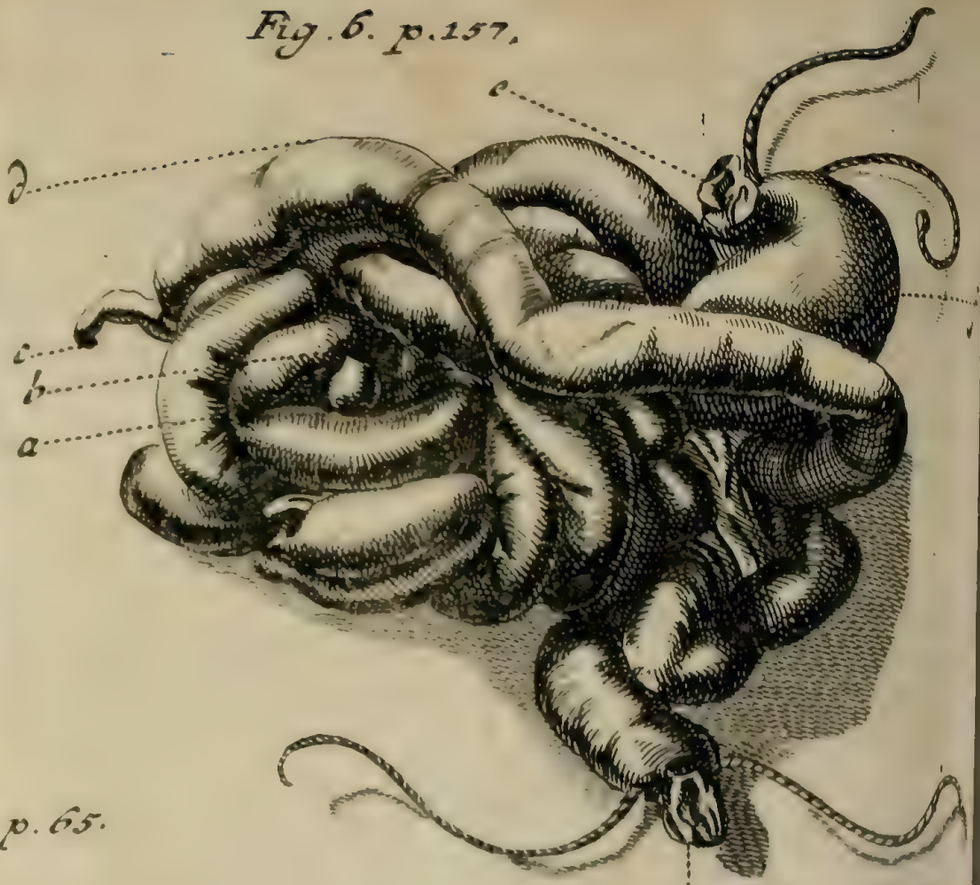

Fig. 2. pag. 129. g

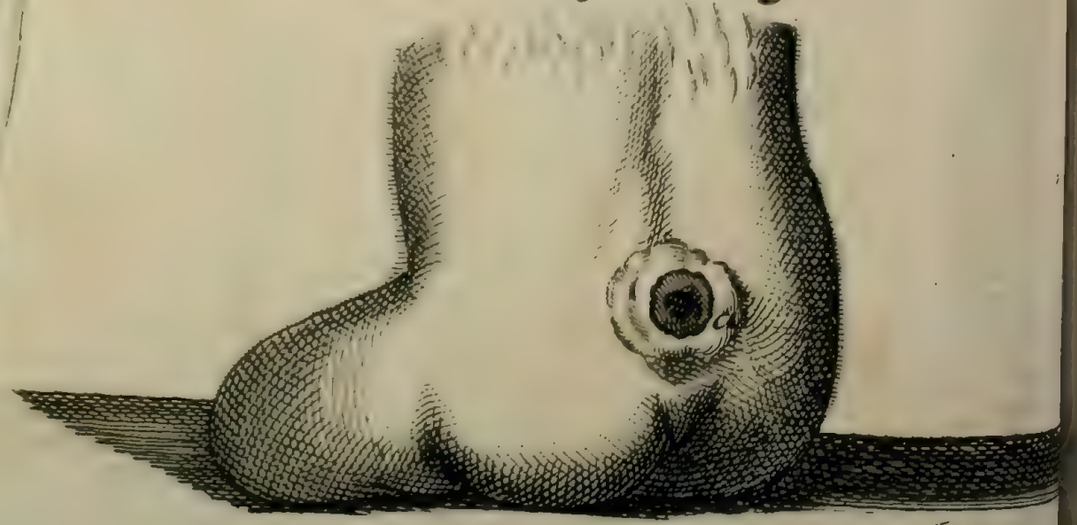

Dehnéfc.

Miscell. Nat. Curios. D. II. Ann. X. p. 85. ubi significatur, ex cauterio potentiali infanti cuidam Hydrocephalo laboranti applicato, tam copiosum seri effluxum sese exseruisse, ut infans brevi post animam exhalaverit, quemadmodum & infans a nobis descriptus, post aperturam cystidis illius in dorso & subsequente subitaneo seri effluxu derepente exspirasse dicitur. Vid. Tab. IV. Fig. 1. & 2.

(*Lipsia Augusti. Vind. 31. Jul. An. 1723. missæ.*)

OBSERVATIO LXXV.

DN. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

De Insitione Variolarum.

INsitio variolarum hoc anno Londini die 22. Maji in Regio Principe Nostro, Serenissimo *WILHELMO AUGUSTO*, Duce Brunsuigo-Luneburgio ac Lancastriæ, felicissimo successu peracta, monet, ut post Excellentissimum *Dn. D. Klaunigium in Miscellan. Nostris cent. 5. obs. 2.* Operationis ejusmodi processum, ceu quidem jam Londini ante biennium institutus est, cum Societate Nostra communicem. Est autem diarium Londinense anno 1721. scriptum, quod quamvis, ut in *Actis Medicorum Berolinensium Decad. II. Volum. II.* video, forte jam Regiomonti in Schediasmate *Boretii* de Inoculatione variolarum, mihi tamen non viso editum sit, à me tamen de novo in latinum idioma versum, & alia quædam subjuncta, nec in schediasmate illo, nec in Actis Medicorum Berolinensium comparentia.

2. Anno scilicet 1721 jussu Regiæ suæ Celsitudinis, PRINCIPIS WALLIENSIS, in præsentia Medicorum ac Chirurgorum insitio variolarum in sequentibus captivis in Newgate per chirurgum Carolum Meyland instituebatur.

1.) Maria Nordt. ætat. 36. annorum.
2.) Anna Tompion. 25.
3.) Elisabeth Harrison. 19.
4.) John Cowtery. 25.
5.) John Aliocki. 20.
6.) Richard Evans. 19.

3. Die antecedente Chirurgus Meyland in ægro quòdam variolis benignis & maturis laborante, aliquot pustulas bene maturas exprimens, materiam in pyxidem argenteam, in aqua fervente priùs calefactam, occludendo eandem bene, ac in calido linteo servando pone corpus suum gestabat, usque ad operationem, ne scilicet refrigesceret & spissior evaderet.

4. Die nono Augusti ante meridiem intra nonam & decimam horam operatio in dictis sex personis sequenti modo peragebatur. Chirurgus in singulis sex in cute in utroque brachio & dextro pede incisionem cruciformem faciebat, in illis locis ubi alias fonticuli inciduntur, infundebatque vulneri materiam purulentam adhuc benefluidam exiguo cochleari, miscendo cum sanguine effluente, obtegebatque vulnus apud quosdam dimidio cortice nucis, apud quosdam capitello argenteo, ligabatque ne purulentia variolacea juxta cum sanguine effluere posset.

5. Die X. & XI. Augusti vix exigua imo nulla apud dictas personas mutatio deprehendebatur, nisi quod Maria Nordt quandoque de symptomatibus hystericis & angustiis, quibus alias etiam sana existens, obnoxia fuit, conquereretur, reliqui bene dormiverant, vestibusque suis induti, totum diem extra lectum se habebant, appetituque gaudebant, quamvis ipsis nil præter jusculà tenuia avenacea, hordeata & pauxillum panis butyro illiti suppeditaretur.

6. Die XII. Augusti die sabbati Chirurgus incisionem non ita inflammatam & ad suppurationem vergentem, ac in aliis casibusque similibus observavit, unde suspicans materiam puru-

purulentam, quam ultra 15. vel 16. horas ante incisionem asservare debuerat, non ita activam & vigorosam exstitisse, ut intentioni in actum deducendæ sufficeret, eaque propter recentem purulentiam variolarum ex Hospitali Christi nactus, eo adhuc die apud quatuor personas in brachio utroque incisionem longam faciebat, Johanni vero Aliocki propter minorem copiam purulentiæ, tantum in brachio dextro solum, infundebatque eandem de novo.

7. Die XIII. Augusti mane quinque illæ personæ, quæ variolis non laboraverant, conquerebantur de doloribus in utroque brachio, quapropter deligatio solvebatur, occurrebatque prima incisio inflammata, pus suppeditans, quamvis de cætero ægri hi non male se haberent.

8. Die XIV. Augusti mane Maria Nordt conquerebatur imprimis de dolore capitis & dorsi in prægressa nocte, simili modo quoque Anna Tompion, quamvis hæc absque decubitu in lecto, ceu quoque reliqui obambulabant. Apud quinque verò has personas, qui variolis nunquam antea laboraverant in pulsu febrilis quæpiam alteratio notabatur, magis tamen in uno quam altero; et hic quoque post hodiernam pustularum rubrarum eruptionem non ita magnus erat. Omnes quinque tamen in facie elevatas quasdam pustulas ostendebant, & in pectore brachiis & pedibus, interque illos Johanni Cowtyeri genuina variola in fronte prorumpebat, materia lutea jam repleta. Vulnera vero apud quinque materiam fluidam suppeditabant, ceu fontanellæ, excepto Richardo Evans, qui variolis jam laboraverat, ac in quo vulnera erant sicca.

9. Die XV. Augusti eruptiones in quinque illis personis eodem modo ac heri occurrebant, circa noctem vero non ita rubicundæ apparebant, sed fuscæ, manebantque ægri in statu tolerabili. Notatu tamen dignum erat, quod Richardus Evans, qui variolis præcedente anno in carcere laboraverat, nullos plane dolores nec calorem tumoremque seu inflam-

flammationem in vulneribus passus fuerit, manebantque hæc ab initio pallida, & ab hesterno die plane sicca. Mariæ Nordt circa vulnera bene inflammata tumor erat, quem tamen Chirurgus absque deligatione soli naturæ relinquebat, ceu quoque apud alios neque emplastrum neque unguenta usurpabantur, neque aliud ullum vel minimum medicamentum externe aut interne post purgantia his ægris in præparatione data.

10. Die XVI. Augusti, ægri in eodem statu manebant, nisi quòd vulnera materiam purulentam crassiorem suppeditarent. Annæ Tompion erumpebat lutea pustula in pede, John vero Aliock pustulæ quædam plures in facie & brachiis proveniebant. Quoniam vero hæ distinctæ erant, ideo quoque cutis in facie aliisque locis non adeo tumefacta apparebat, uti in variolis ordinariis, sed quælibet pustula in circumferentia erat inflammata rubra, uti in furunculis, materia vero in variolis non pus album sed magis liquidum, variolæ vero elevatæ, luteæ, uti communes variolæ distinctæ.

11. Die XVII. Augusti pustulæ apud Aliock apparebant, materia lutea plenæ in fundo rubræ, quarum multas sub magna eruptione ostendebat, absque tamen febrili alteratione. Anna Tompion similes luteas pustulas habebat, in brachio dextro & pedibus, cum aliis circa mentum & os erumpentibus.

12. Die XVIII. Augusti variolæ apud Aliock luteæ durabant sicut antea, sed pleniores & majores cum apparente fundo rubro circumdatæ, & vulnera multam suppeditabant materiam.

13. Die XIX. Augusti. Aliock noctu plerasque pustulas acu aperuerat, quapropter majores variolæ sicciores evaserant, cum depressione quadam, rubore tamen circa fundum persistente. Nec vulnera tantam ac antea materiam suppeditabant. Notandum de eo, quod quamvis secunda vice & tantum in uno brachio propter defectum purulentiæ variolaceæ incisio facta fuerit, ipsi nihilominus plures pustulæ eruperint,

perint, ac reliquis qui in utroque brachio bis incisionem passi fuerant. In Aliock enim ad minimum sexaginta variolæ numerabantur.

14. Die XX. & XXI. Augusti ægri in statu suo permanebant, vulneraque multam suppeditabant materiam.

15. Die XXIV. Augusti pustulæ apud omnes exsiccabantur, & apud unum atque alterum deciderunt, ubi quidem maculæ rubræ, nullæ autem cicatrices remanserant, fassusque vero est Chirurgus hanc speciem variolarum per insitionem nunquam aliter provenire, & à Variolis ordinariis in hoc distingui, quod multæ pustulæ cito siccæ evadant, uti spuriæ illæ vulgo die Wind-Pocken, quædam vero materia lutea repletæ, cum elevato fundo rubro distinctis variolis similes sint, quarum tamen emptio, augmentum & decidentia cum consuetis variolis in omnibus non conveniat.

16. Interea vero spondet, neminem illorum quibus hac methodo inoculatæ sunt, per totum vitæ decursum rursus Variolas passurum, uti hoc in Arabia Græcia & Turcia à multis annis observatum sit.

17. Dominus Koch qui per plures annos in Turcia mercaturam exercuit, & ex curiositate sex hos ægros in Neugate visitavit, affirmavit in Turcica variolas nullo alio modo ab insitione provenire, opinabaturque copiosam materiam per incisiones prodeuntem magis, quam paucam eruptionem variolarum eos, quibus insitio facta, præservare, nec sibi notum ullum exemplum, quam quod de tot personis, in quibus in Turcia insitionem vidit, unicus tantum Constantinopoli variolis demum laboraverit, quamvis aliqui in eodem lecto juxta cum infectis dormiverint.

18. Doctor Tarry, Medicus Britannus, qui per plures annos in Turcia medicinam fecit, insitioni huic tale testimonium dabat, quod inter 4000. personas, quibus tempore variolarum malignarum in suburbiis Pera & Galata Constantinopoli

eædem inoculabantur, nullus neque amplius infectus, neque ex variolis defunctus sit.

19. Etiam ex Nova Anglia per literas de 8. Junii relatum est, quod in Epidemia variolarum ejus loci constitutione plures obierint, postremo tamen Doctorem Bailstoune in Bostom praxin de insitione variolarum feliciter introduxisse.

20. In prædictis vero mulieribus insitio variolarum talem effectum habebat, quod post exsiccationem earundem & sanationem singulæ tres suos menses justo citius anticiparent, quamvis Elisabethæ Harrison, innuptæ adhuc, iidem per aliquot menses suppressi fuerint.

21. *Hactenus relatio Londinensis*, & quamvis omnia recte circa insitionem variolarum se haberent, illud tamen dubium adhuc apud me est, primo Chirurgum quidem affirmasse, neminem illorum quibus variolæ ita per insitionem, communicatæ sunt, dein constitutione earum epidemia iisdem iterum correptum iri; an hoc ipsum quoque in locis his septentrionalibus ita sperandum sit, cum novum non sit quandoque eos, qui easdem jam alias perpessi, post unum atque alterum annum iisdem iterum, & interdum bis corripi, ceu quoque ipse in pueritia mea ter iisdem laboravi ac semper periculose decubui.

22. Porro an etiam, qui dein in constitutione variolarum Epidemia immunes manent, hoc ipsum præcise ex prægressa antehac insitione exstiterit, & non ex bonitate temperamenti, & crasi sanguinis infantilis tum venerit, cum ut in præsenti apud nos constitutione epidemia ejusmodi jam à dimidio anno grassante, maximamque stragem edente, nihilominus quidam pueri unius atque alterius anni reperti, qui cum nutricibus suis passim obambulantes, & ne quidem ab occasionibus, contagium suppeditantibus prohibiti, nihilominus immunes manserunt.

23. Interea quoque Hannoveræ in puella quatuor circiter annorum, ac in spurio paulo adultiori à Dn. Freden, Chirurgo felici successu operatio hæc in usum tracta est, & ipse

suadeo,

suadeo, ut in usum trahetur, cum si aliud commodum inde non redundaverit, saltem apud juniores ejusmodi fiducia exin major crescet, ut dein in constitutionibus variolarum Epidemiis non ita juxta cum aliis, insitionem ejusmodi non passis, expaveſcant, & quod sæpius accidit, ex terrore & metu variolis corripiantur.

24. Quid vero Theologi circa insitionem ejusmodi desiderare ac reprehendere queant, non video. Inter eos in Anglia superiore anno die 24. Julii se stitit *Doctor Massey*, qui nunciantibus id novellis publicis Londini in templo S. Andreæ Halborn in concione publicâ methodum hanc valde culpavit, remque nullatenus excusandam appellavit. Forte Theologi illi in ea opinione sunt, ac si conditio naturæ humanæ ita ferret, ut quilibet homo semel per vitam variolis laboraret, eoque modo sanguis ab utero materno impurior adhuc existens defæcaretur; huic vero præsumptæ naturali ordinationi per insitionem ejusmodi impedimentum quasi & vis inferretur.

25. Sed falso nituntur hæc præsuppositio. Ne enim urgeam, quod multi per totam vitam à variolis plane immunes maneant, ipsum quoque variolarum fermentum in massa sanguinem nullo modo ab uteri materni impunitate adhuc residuum ac derivandum est, ut jam à me *in Miscellan. Nostr. Dec. 3. Ann. 3. Append. p. 25.* demonstratum, & in quo inter alios mecum consentiunt *Ettmüllerus Oper. Tom. 2. p. 403. Dimerbroekius oper. pract. p. 498. Dolæus Encyclop. medic. p. 119. b. Hoyerus Miscell. Nostr. cent. 1. App. p. 61.* Scilicet lactis, seu materni, seu Nutricis, ac prava diætæ infantilis ratio variolas producunt, utpote massæ sanguineæ ejusmodi diathesin imprimens, quæ dein concurrente contagio aliave causa externa in moleculas ejusmodi cutaneas sanioſas despumet. Et diætæ hoc vitium in causa est, quod interdum quoque adultiores, ac etiam senes variolis corripiantur. Quod vero plerumque tantum semel in vita quispiam iisdem laboret, cutis dispositio

in causa, quæ propter cicatriculas à variolis in poris relictas ad despumationes ejusmodi iteratas suscipiendas inepta est. Ita ut hic nulla, ut sic loquar, naturæ ordinatio, multo minus quippiam divinæ providentiæ speciale, semel in vita variolas patiendi subsit.

OBSERVATIO LXXVI.

DN. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

Relatio aperturæ corporis Illustrissimi Baronis Georgii Josephi de Keller, Consiliarii Imperialis Aulici ac Legati Cæsarei, Brunsuigæ defuncti Anni 1721. die 6. Septembr.

IN hac apertura ab Honoratissimo Agnato meo, *Dn. Brandano Diderico Behrens*, Sacræ Cæsareæ Maj. & Sereniſſimorum Ducum Brunsuicensium & Luneburgensium Consiliario atque Archiatro juxta cum Chirurgo administrata, cum quædam non semper obvia occurrant, eandem integram in latinum tamen sermonem à me versam cum Societate communicabo. Præmittam vero quædam ex literis Domini Filii Ejusdem, Amicissimique Agnati, *Dn. Rudolphi Augusti Behrens*, Medicinæ Candidati Dignissimi, dicto anno 10 Octobr. ad me juxta cum relatione missis. Ita autem scribit: Laboravit (Dn. Baro) olim communi ferè hominum lautè viventium malo, nempe podagra, qua intempestive per sectam venam retropulsa, incidit in symptomata hypochondriaca, atque scorbutica. Cum hisce per longum temporis spatium conflictatus tandem, quod nunquam Viennæ ipsi contigerat, dolores calculi hoc demum loco passus est. In principio Patri meo calculum subesse dicenti fidem habere noluit, donec experientia fidem fecit, dum plus quam quinquaginta calculi, modo ad lentis, modo ad seminis milii formam & magnitudinem accedentes successu temporis excreti sunt. Sub finem mensis Augusti rediit malum,

malum, & quidem gravius quam unquam antea, febriculaque ſymptomatica ulceratorum rerum vel veſicæ ſuſpicionem movit. Et hanc poſtea urina valde purulenta & cum ſummis doloribus atque anxietatibus prodiens ubertim confirmavit, incaſſumque omnibus adhibitis remediis & exacerbata cum doloribus febre, tandem Illuſtriſſimus Baro animam placidè DEO reddidit. Tantum ex literis, relatio vero ipſa ita ſe habet.

Poſtquam Illuſtriſſimus Baro de Keller die 6. Septembr. veſperi intra 5. & 6, pie in Domino obdormivit, corpus ejusdem altero mane circa ſeptimam in ſecreto à Dn. Medico & Chirurgo apertum, & ſequentia in eodem notata.

1. *Exterius in corpore* nequicquam, neque macularum, contuſionis aliudve ſignum læſionis cujuspiam repertum, macrum quidem, ſub cute tamen adhuc pinguedinis quippiam habens.

2. Poſt aperturam pectoris, in quo notanda erant *ſternum* durum valde & firmum, *Coſtæ* extra ordinem robuſtæ & latæ, pulmones in utroque latere bene ſe habentes, non adnati, aliove modo vitioſi, *Cor* naturalis magnitudinis, pinguedine non pauca circumdatum atque etiam absque labe, in pericardio aqua conſuetæ quantitatis.

3. In abdomine *ſtomachus* eique continuata inteſtina in naturali ſitu, ventriculusque bonæ conſiſtentiæ & plane vacuus. *Omentum* tamen plane corruptum colorisque fuſci, & ad ſuperiora tractum, ut inteſtina parum admodum tegeret. *Inteſtina* quoad ſubſtantiam tenuiora à flatulentiis diſtenta, tenuia vero ſic dicta juxta cum colo paſſim inflammata, plurimisque in locis gangræna proxima, colorisque cineritii. Inteſtinum tamen rectum coloris naturalis erat.

4. *Pancreas* Virſungianum aliquatenus corruptum, & coloris ex fuſco lutei, nullus tamen in eo ſcirrhus vel apoſtema, uti neque in meſenterio tale quippiam ſive in peripheria ejusdem, ſive in pancreate Aſellii occurrebat.

5. *Hepar* magnum ejusque lobus supra ventriculum extensus una cum tota cavitate ejusdem lividus. Vesica fellis major ac bile repleta.

6. *Lien* fere major, ex nigro fuscus, tactu durior, substantia interior separata, compacta magis & firmior, quam ordinarie. De cætero nihil extraordinarii suppeditavit.

7. *Ren* uterque adipe tectus, dexter apertus sanus & bene constitutus. Sinister vero in suis cavernulis ubique lapillis minoribus, capita acuum aut milii semen referentibus, refertus, racematim uti ova cancrorum sibi invicem incumbentibus, coloris ex fusco lutei, uti illi qui Illustrissimo Baroni adhuc in vivis existenti decesserant. Cumque nondum se manifestaret, ex quo fonte copiosus mucus lacteus, qui viventi adhuc cum urina multaque stranguria secesserat, ortum traheret, nec ulcerosa renum constitutio, quæ ex hac causa præsumebatur adesset,

8. *Ureteres* inspecti, quorum substantia firma & crassior apparuit, urinam crassam & filamentosam continentes.

9. In *vesicæ* collo demum ulcus apparuit, pus album eructans, eaque in parte collum vesicæ valde crassum. Deprehendebatur ibi quoque crassa & fusca massa, instar castaneæ adhærens, consistentiæ instar lardi, ita tamen mollis, ut velut emplastrum tractari posset.

Atque hæc sunt, quæ in corpore occurrebant, observatio autem de calculis racematim sibi invicem incumbentibus rara est, ac difficultatem curationis ostendit, haut secus ac massa illa ulceri colli vesicæ apposita.

(Hildesheimio August. Vind. d. 10. Aug. An. 1723. missæ.)

)o(

OB-

OBSERVATIO LXXVII.

DN. D. THEODORI ZVINGERI.

Gemellæ, quarum altera nigra, altera alba

Anna Urſula, . . . Chriſtiani Brincmanni, Cauponis, ad Angelum in Carolsruhe prope Durlacum, fida conjux, ætatis annorum quadraginta, & ſeptimo jam menſe gravida, cùm ex ædibus in forum mercarium ſeſe reciperet emendorum eduliorum gratiâ, improviſo caſu inter mercandum ab Aulæ Durlacenſis Æthiope ob magnam populi turbam fortiter in tergo truſa, retroſpiciens nigri hominis ſubito intuitu vehementer perculſa ac perterrita fuit; brevî tamen, cùm Æthiopem probè noviſſet, ſeſe recolligens nullam inde notabilem ſenſit in corpore alterationem, ac usque ad ordinarium pariendi tempus ſana permanſit. Tum verò dolores partûs niſusque longè acerbiores & fortiores experta fuit, quàm in præcedentibus duobus, quos feliciter ediderat, partubus Infantum adhuc benè viventium & valentium ſenſerat. Nunc enim videbatur Infans præternaturalem in utero poſituram habere, vel aliud quid adeſſe difficilem ac laborioſum partum efficiens. Tandem nihilominus poſt niſus plurium horarum peperit, atque mortuam in hunc mundum Filiolam protruſit, Æthiopiſſam planè, ac toto corpore nigerrimam, usque adeo ut in ore ac faucibus, non ſecus atque in volis manuum ac plantis pedum atra penitus extiterit; quale quid in Æthiopum Infantibus modò natis vel nunquam, vel rariſſimè obſervatur, utpote qui primis aliquot à partu horis albi exiſtunt, poſtea rubicundi, mox ruffi, & ante bidui elabens ſpatium nigri demum, ſicque Æthiopes perfecti evadere ſolent, non toto planè corpore tamen nigri, dum in ore, Palato, Volis Manuum & Plantis Pedum albicantes manent. Paulo poſt enixam hanc Æthiopiſſam Parturiens adhuc aliam ſine magnâ difficul-

difficultate peperit, sed albam planè Filiolam, itidem mortuam. Ambæ hæ Filiolæ nativum suum colorem, ultra spatium horarum viginti octo retinuerunt illibatum, tumque sepultæ sunt; postquam die 4. Januar. Anni 1723. in hanc lucem datæ fuissent mane inter horam octavam & nonam. Aliquot post partum horis Mulier ista duas adhuc Molas excrevit, multis cum sanguinis coagulati grumis, utrâque pugni magnitudinem æquante. Toto autem suæ graviditatis tempore anxietates multas perpessa, metuque crebro perculsa fuit, ac bis intra biduum ab eodem Æthiope terrefacta; præprimis verò duobus ultimis mensibus satis malè semper habuit, pallido luridove vultûs colore prædita, inde tamen in obeundis & expediendis muniis domesticis nullatenus impedita. Hæc mecum communicare dignatus est *Vir Nobiliss.* & *Experientiss. Dn. D.* Eichrodt, *Consiliarius Aulicus*, & *Archiater Sereniss. Marchionis ac Principis Badâ-Durlacensis*, die 10. Januarii Anno 1723.

SCHOLION.

EQuidem non rarus, sed frequens est ubique Geminorum partus, talem verò, quemadmodum Historia præsens exhibet, non memini me vel audivisse vel legisse unquam, quòd contigerit. Arbitror interea, Gemellas illas vel ideo vivaces non extitisse, sed mortuas in lucem editas, quòd partim frequens anxietas, partim terror multiplex Gravidæ Mulieris Spiritus ita perculserit, ut neque validè satis, neque copiâ sufficiente per uterum maternum, & secundinam, quæ unica tantùm, & admodum grandis aderat, ad Infantes defluere potuerint. Molæ verò præsentes, simul nutritæ, mulierem adhuc magis exhaurire & sanguinem ejus flore balsamico deprædare potuerunt. Tandemque pariendi magna difficultas procul dubio ad necem Geminarum symbolam suam contulit. Accusari interim consuevit Gravidarum imaginatio quomodocunque affecta, & extra ordinem cogitationum subito quodam

dam terrore protrusa, quando Infans sive monstrosus, sive nævo quodam majore aut minore notatus in lucem editur. Sed cur inter Gemellas altera fuerit Æthiops facta, altera verò alba manserit in utero materno, hoc ut verum fatear, capere hactenus nescivi; nisi quis velit heic conjecturando dicere, Gravidam hanc à tergo pressam ex improviso & trusam, dum retrospiceret, altero tantùm oculo Æthiopem ad latus conspexisse, sicque Spirituum perculsorum determinationem ad alterum duntaxat Fœtum processisse, ejusque structuram cutaneam directione suâ immutâsse. Quod autem Gemellæ istæ unicam tantùm habuerint Placentam, illud verò ordinariè ita notatur, quando unius existit sexûs Fœtus uterque sive masculini, vel fœminini. Si autem gemini sunt utriusque sexûs, tum verò duæ semper aderunt secundinæ. Sed hoc observamus simul, quando unius tantùm adest secundinæ moles, eam in medio quasi divisam apparere, & sic Funiculum umbilicalem unius Fœtûs in hoc secundinæ latus, alterius autem funiculum in oppositum ejusdem latus inseri.

Liceat verò heic nobis *Historiam* opponere *Trigeminorum* ejusdem sexûs, similiter unicâ tantùm Placentâ instructorum. Nimirum accidit Ann. 1703. d. 10. April. ut *Maria Estera Favre*, Verbigeni in Ditione Illustriss. Reipublicæ Helvet. Bernensis, annos circiter 22. nata, quarto imprægnationis mense parturiendi doloribus citra evidentem causam, nullâ occasione datâ, prehensa tres eâdem die Infantes masculos enixeretur, unicâ tantùm Placentâ gaudentes, quoad molem suam ad minimum omnibus tribus Infantibus æquali, cujus tribus locis, velut in triangulo Funiculi umbilicales erant adnati. Tres isti Fœtus quoad omnem partium suarum dimensionem planè æquales erant, æqualiter nutriti, unguibusque digitorum ubique jam formatis & apparentibus instructi. Primus eorum hora 10. matutinâ in hunc mundum prodiit sine considerabili labore. Secundus autem in exitu impediebatur, obstetrice cervicem uteri nonnihil angustatam vel adstrictam magis in-

veniente, ut suam intrudere manum nesciret ad eum extrahendum; quamobrem remedium forte expellens Parturienti datum fuit, cujus efficaciâ tandem prodiit Infans, unâ cum Funiculo umbilicali integro, & frusto secundinæ eidem adnexo. Quo præterito Clysma emolliens Parturienti infusum est, ad Placentæ cunctantis exitum tanto faciliorem & celeriorem reddendum, præcipuè quòd Obstetrix manum utero Puerperæ angustiori reddito pro ipsâ eximendâ immittere nequiverit. Sed mirati & attoniti fuerunt omnes, qui partui assistebant, cùm loco expectatæ Secundinæ circa horam septimam vespertinam tertium filiolum, aliquot tantùm parturiendi nixibus adhibitis, prodire conspicerent. Hoc autem excusso & in lucem dato secuta est demum post elapsum sesqui horæ spatium sine magno labore Secundina. Et quanquam ipsa hæc puerpera ante tertii Filioli partum graviter febricitâsset, nihilominus omnia symptomata statim mitigata fuerunt, postquam uterus omnimodè evacuatus, & à tot hospitibus liberatus esset; sic enim Fœmina sui tempus puerperii feliciter transegit, indeque sana & incoluimus ad domestica munia rediit. Notatu heic dignum quoque judicamus, quòd jam viginti quatuor horis ante partum Aquæ Fœtûs penè insensibiliter profluxerint, ipsaque Mulier Sartoriæ professioni dedita, sibi persuaserit, istum Aquarum fluxum præmaturum à nimiâ Brachiorum extensione, involucra Fœtuum rumpente, originem habuisse, utpote quam brevi post secutus fuerit. Neque hoc reticendum, Gravidam hanc, utut motum suorum Infantum nondum sensérat, nihilominus ventrem adeo tumidum habuisse, ac si partui proxima esset, quod tamen, procul dubio præsentiæ tergemini Embryonis, tantæque molis secundinæ adscribendum fuit.

OB-

OBSERVATIO LXXVIII.

DN. D. THEODORI ZWINGERI.

Exenteratio Cadaveris Viri Hydrope Thoracis extincti.

OBiit Basileæ d. 20. Februar. Ann. 1722. Vir honestissimus, J. J. F. septuagenario major, valdè obesus, & collo breviore præditus, qui ultra sesqui annum asthmaticus; tandem semestris spatio ante mortem cum Pectoris Hydrope, & incipiente Ascite conflictatus, paulatimque emaciatus fuit. Sequenti igitur mortem die cadaver Viri lustrandum obtinuimus, illudque in præsentiâ quorundam Artis Filiorum, præsertim verò *Dnn. Buxtorffii*, & *Martini*, *Philiatrorum*, & *Dn. Joh. Eglingeri*, *Pharmacopœi*, sectionem jussu nostro administrante *Dn. D. Joh. Rudolpho Miegio*, *Anatomico solertissimo*, & *exercitatissimo*, aperuimus; ubi extus statim Abdomen non amplius tumidum, crura verò œdematosâ adhuc conspeximus. Aperto Abdomine Ventriculus lævâ sui parte infra Oesophagum Gangrænâ affectus apparuit, Lien autem, Intestina, atque Vesica sana videbantur; Glandulæ Mesenterii solito majores, & Lymphâ crassâ infarctæ conspiciebantur, Pancreas fuit duriusculum, velut scirrhosum, Renum parenchyma Tunicæ adiposæ firmiter concretum, tumidum, ac præternaturaliter durum vel compactum extitit. Hepar majore ex parte sanum, lobus tamen ejus sinister non nihil lividus erat. Vesiculam Fellis autem sextuplo circiter majorem, bile serosiore maximè distentam, inque eâ Calculum ex rufo nigricantem, lævem, oblongum, magnitudine & figurâ Fabæ communis seu majoris equinæ, deprehendimus. Pulmonis lobus dexter membranæ pleuræ firmiter undiquaque adnatus substantiâ lividâ vel subatrâ præditus, adeoque sideratus, intra suos recessus copiosum habuit serum, per interstitia vasorum diffusum. Lobus verò ejus sinister non nisi parte su-

pernâ Coſtarum tunicæ connexus , ſubſtantiæ pariter lividæ & corruptæ faciem monſtravit. Cavitas pectoris ſiniſtra libras propemodum tres humoris ſeroſo-craſſi & obſcurè flaveſcentis, neutiquam fœtidi continuit. Imò & Pericardium ſero tenuiore ſubcruento nonnihil expanſum conſpeximus , quod forſan non exigua fuit cauſa tot anxietatum , & cordis palpitationum, quibus vivens adhuc Æger crebrò admodum vexatus erat. Ipſum Cor juſto grandius, & quaſi tumidum nobis viſum eſt, cum venis coronariis ſanguine coagulato turgentibus. In utroque ipſius ventriculo ſanguis fuit grumoſus, Polypus apparuit nullus. Valvulæ ſigmoideæ, quâ parte Arteriæ cohærebant aortæ, duræ admodum & cartilaginoſæ fuerunt, imò & ipſa Arteria pulmonaris nonnihil cartilaginoſa extitit. Veſica urinaria Lotio diſtenta erat, quod vivens Æger parcâ ſemper quantitate excreverat.

OBSERVATIO LXXIX.

DN. D. THEODORI ZVINGERI.

Maculæ ſcorbuticæ nigræ per univerſum corpus diſperſæ.

PEtechias nigras, in Febribus malignis per omnem cutis ambitum efflorescentes , pro lethali plerumque ſigno Practici Medici , tantùm non omnes , interpretati fuerunt hactenus , eventu videlicet mortis ut plurimum inde ſecuto. Sed enim & extra Febrem tales obtingere Maculas poſſe, experientiâ certâ didicimus jam aliquoties ; etenim Anno 1713. menſe Septembri vocatus fui ad Filiam Ludimoderatoris cujusdam noſtratis, formoſam illam, ſanguineam, decimum ſeptimum ætatis annum agentem , & ſegni admodum fluxu menſium præditam, aliâs vegetam , & ſatis benè externo intuitu valentem , utut diætæ optimæ regulas minus exactè obſervaverit, acidis atque crudorum fructuum cibis multum delectata, frequen-

quentique terrore perculsa fuerit. Hæc itaque Filia nihil mali persentiens, domesticisque negotiis pro more sedulò incumbens, post aliqualem membrorum lassitudinem, de quâ tamen nullas movit querelas, uno mane è lecto surgens toto se corpore maculis consperſam nigris animadvertit, leviſſimo cum pruritu moleſtis. Parentes hoc phænomeno, planè insolito, perterriti Medicum accersunt, qui accedens similiter miratus est talium macularum eruptionem sine ullo alio corporis morbo factam, si mensium emansionem excipias, unicâ tantùm vice contingentem, qui defectus aliquam huic phænomeno ansam præbere potuit, propter stagnantes, ut verosimile est, quasdam particulas sanguinis austeras in vasculorum extremitatibus coagulatas. Nulla Febris cujuscunque præsentis aderant indicia, Appetitus bonus, somnus tranquillus, alvus libera, Pulsus & Urina naturales, sitis nulla, ut, nisi de exiguâ lassitudine Artuum, & leviculo Macularum (quæ omnes pulicum morsibus sine ullâ cutis asperitate planè æquales erant) pruritu questa esset, perfectè sanam pronunciâsses. In hoc itaque statu versanti huic Virgini præscripsi statim *præparantes* duos *Pulveres* eadem die, mane ac vesperi, sumendos: ℞. *Antimon. diaph. C. C. phil. præparat. ãã* ℈j. *Salis Juniper. Cremor. Tart. ãã* ℈ß. *Misc. f. Pulv. subt. in duas dos. æqual. dividendus, atque cum hausto Aquæ destill. Fumar. & Scab. capiendus.* Postridie mane verò sequentem *Potionem laxantem* propinavi: ℞. *Syrup. de Cichor. cum Rhab.* ℥ij. *Elect. è Succ. Rosar.* ℥iß. *Nitr. Antimonial. gr.* iv. *Aqu. Cichor. Card. bened. ãã* ℥ß. *Fœnic.* ℥ij. *Misc. f. Potio d. ad Vitr. pro dosi.* Hisce ex præscripto sumtis Remediis Virgo sexies per inferiora fuit purgata, nullâ cum succedente siti, aliave moleſtiâ; sed Maculæ nihilominus eodem tenore substiterunt, ac velut splendentes evaserunt; quamobrem diaphoretica nunc in usum trahenda ratus sequentia ordinavi: ℞. *Ebor. phil. præparat. Panac. sol. alcalin. ãã* ℥ij. *Bezoard. min. Cinnabar. Antimon. rectific. ãã* ℥j. *Nitr. antimon. Corallor. rubr. præpar. ãã* ℥ß. *Misc. f. Pulvis subt. div. in 14. dos. æqu.*

æqu. ad chart. de quibus mane ac vesp. bihorio ante pastum cum Infuso folior. Thee & Scabios. dosis capienda. Prohibui interea usum acidorum, austerorum, nimis salitorum, & fumo induratorum; pro potu ordinario autem concessi *Decoctum Rasur. C. C.* & *Ligni Sassafr.* cum mediâ parte *Vini albi veteris.* Inter usum horum medicaminum Maculæ paulatim atque insensibiliter disparuerunt, nullo alio malo subsecuto. Absolutis autem Pulveribus, dissipatisque sine noxâ Maculis, excitato quin & uno alterove sudore, cùm mensium fluxus non appareret, venam brachii incidendam, atque sex uncias sanguinis extrahendas curavi, viscido nonnihil muco inquinati, cæterùm satis boni, ac deinceps seq. *Tincturam* ordinavi: ℞. *Elix propr. Claud.* ʒiiß. *Essent. Artemis. Trifol. fibr. Galang.* ää ʒj *Sal. volat. Oleos.* ℥ij. *Misc. detur ad Vitr. Dosis m. ac v. gutt. 20. ad 25.* cum potu ordinario, horâ ante pastum. Tandem *Pediluvia* quoque interdum horâ somni usurpanda suasi. Quibus ex præscripto observatis Filia Mensium fluxum ordinarium recuperavit, ac integræ valetudini restituta fuit.

Macularum violaceo- & nigro-purpurearum exempla quoque inveniemus apud Mart. Listerum, *Dissertatione de Scorbuto Casu 7. 8. 9. & decimo*, sed funestarum plerumque illarum, utpote Hæmorrhagiæ narium lethali junctarum, quæ vel præcesserat, vel secuta fuerat. Meminit & Cl. Casparus Pezoldus, *Poliater Vratislavienſis meritiss. Observat. Chirurg. select. 6.* Macularum scorbuticarum diversæ magnitudinis, colorisque sanguinei, punicei & violacei, in Filio octenni cum Hæmorrhagiâ universali narium, faucium, alvi, renum &c. maximè periculosâ.

Liceat heic addere simile adhuc exemplum Pueri apud nos, septennis, *J. Rod. Eckensteinii, Textoris Filii*, qui in paupertate educatus, maleque nutritus, nocte diem nonam Julii Ann. 1714. insequente, nihil mali prius sentiens, per universum cutis peripheriam, neutiquam tumentem aut exasperatam, Maculis conspersus fuit, rubentibus singulis & sanguineis, rotundis,

tundis, piſum latitudine ſuâ partim æquantibus, partim ſuperantibus, quarum nonnullæ apertæ ſanguinem fuderunt. Sed & cruor per inſequentem diem iteratis vicibus ex ore Pueri manavit copioſus, ſine vomitu, ſine tuſſi. Secundâ verò Morbi die Maculæ omnes ex livido nigreſcentes evaſerunt, neque Faucium Hæmorrhagia planè ceſſavit: pallidus hinc maximè redditur Puer, debilis ac ſiticuloſus, appetitu deſtitutus omni, pulſu juſto celeriore, reſpiratione liberâ, & rationis uſu adhuc ſalvo exiſtente. In hoc itaque ſtatu cùm verſaretur Æger pauperrimus, procurata tamen ipſi fuit *Mixtura cardiaca, ex Aquâ Borrag. Burſæ paſt. & cinnam. cydon. Syrup. Rub. id. Bolo Baſil. præpar. & Tincturâ Corall.* parata. Exhibita quoque *Juſcula farinacea, lactea, hordeacea, avenacea,* qualiacunque haberi potuerunt. Pro ordinario autem potu conceſſa fuit *Aqua panata*, ſive *Aqua fontana*, in quâ *fruſtum Panis toſtum* fuit extinctum. Quibus auxiliis Hæmorrhagia quidem paulatim fuit ſedata, ſed nihilominus alia ſymptomata reddebantur graviora, laſſitudo quotidie major, ſitis urgentior. Quin imò poſt triduum Ratio incepit turbari, Reſpiratio circa diem octavam difficilis evadere, Maculis hucusque nihil imminutis. Dum verò in uſu præſcriptorum remediorum, ſubinde iteratorum, non ſecus ac Alimentorum, ſtrenuè fuiſſet continuatum, tandem circa diem Ægritudinis duodecimam Maculæ poſt aliquot ſudores excuſſos inſenſibiliter diſſipari cœperunt, ac intra paucos dies planè diſparuerunt; ſic redeunte, & quotidie augmentato Appetitu, Rationisque ſanæ uſu, ceſſante prorſus ſiti, vires ſenſim integras Puer recuperavit, perfecteque, Deo benedicente, convaluit.

OB-

OBSERVATIO LXXX.

DN. D. THEODORI ZVINGERI.

Uteri prolapsi exsectio non lethalis.

PRocidentiæ Vaginæ uterinæ exempla apud Morborum Historiographos occurrunt frequentia; sed rarius est, quando Matrix non quidem in vaginam tantùm suam, verùm planè extra sinum pudoris prolabitur: imò rarissimùm, quando truncatâ quadam portione illius Mulier nihilominus sana & incolumis evadit. Recenti enim memoriâ adhuc tenemus, quod ante plus quàm triginta annos contigit in Rhætiâ, in quâ Fœmina quædam honestissima, post exactos graviditatis menses, suum urgentibus parturiendi tenesmis fœtum sponte eniti tentans, sed id effectui dare prorsus impotens, ob defectum obstetricis idoneæ Chirurgum arcessere peritum jubet, ejusque auxilium anxia implorat; hic ergo promtè accedens, audito & explorato rei statu, fœtum manu suâ extrahere conatus est, sed frustraneo ausu, quamobrem instrumenta, quæ quidem in promtu habuit secum allata, adhibuit, iisque Fœtum primò, deinceps verò etiam secundinam, Uteri substantiæ firmiter adnatam, tantâ cum violentiâ extraxit, ut Fundus Uteri simul prodiret, atque Capitis infantilis magnitudine extra Vulvam delapsus propenderet, molam quandam primo intuitu mentiens vel referens. Requisito hinc Medici, qui tum in vicinià apud Ægrotantem peregrè vocatus aderat, celeberrimi consilio, molem illam nonnihil rubentem filo prius forti ligatam, rescindit, atque Epithemata Gangrænam impedientia diligenter quidem, sed sine successu applicat sperato, quin Sphacelus superveniens inemendabilis miseram bidui spatio è vivis sustulit; in cujus cadavere, permissu Mariti deprehendit Medicus cum Chirurgo, mediam prolapsæ Matricis partem fuisse resectam. Felicius res succes-

sit

sit in sequenti casu, quem raritatis gratiâ communicatione haud prorsus indignum judicavimus. Nimirum accidit die 20. Maji Ann. 1718 in pago *Candern*, Marchionatûs Badâ-Durlacensis, duabus abhinc Leucis distante, ut viduam *Michaëlis Kurtzen* p. m. *Catharinam* Dreyerin, anno ætatis 52. Gramina alacriter demerentem, graviaque dein Fœni pondera multoties levantem, iterumque deponentem, uterinus sanguinis fluxus, postquam suos jam ante biennium menses amiserat, subitaneo & eo quidem maximo cum impetu adoriretur, ut non tantùm sanguis copiosè profluueret, sed ipsamet simul Fœmina urgente quodam insolito tenesmo, & vehementissimo, parturientium instar, egerendi stimulo, eam quam prodire velle credebat, materiam validissimis conatibus eniti laboraret, ac ita tandem Uterum cum Vaginâ simul ipsum extruderet, procul extra pudoris sinum postea, & quidem Ovi gallinacei magnitudine dependentem. In hoc itaque statu, & improviso casu obstetricem primùm vicinam arcessivit, quæ cognito & examinato Ægrotantis malo, Remedia extus varia adhibuit, Uterumque procidentem suum in locum naturalem retrudere conata fuit, sed irrito successu, quin potius id effecit, ut protinus elapsus uterus maximè inflammaretur, insigniter intumesceret, doloremque sic ardentem intensissimum non sine Febre & aliis Symptomatibus produceret; quamobrem certiora statim auxilia in tam periculoso casu quærenda fuerunt, ac ea propter Chirurgus illius loci peritus, *Georgius Suter*, d. 30. Maji vocatus cum stupore non uterinam duntaxat Vaginam, sed Uterum quoque ipsum, magnitudine Capitis infantilis extra Vulvam prominentem, intuitus est, valdè durum, graviter olentem, & mediam jam partem sphacelatum. Nihil proin heic agi posse melius credidit, quàm ut *Epithematibus calentibus, spirituosis discutientibus*, frequentissimè applicatis, non secus atque exhibitâ cochleatim *Mixturâ cardiaco-diaphoreticâ refocillante*, ulterior sideratio præcaveretur, sideratæ portionis separatum promoveretur,

ac denique noſtrum ſimul conſilium de ulteriore tam inſoliti Affectûs curatione & perſanatione requireretur. Hunc in finem Chirurgus in Urbem ſe conferens mihi retulit, totam propemodum ſubſtantiam uteri prolapſi penitus ſideratam, nigram, inſenſibilem atque adeo mortuam apparere, nullum amplius ſanguinem jam ab aliquot diebus ex Utero promanâre, Fœminam continuè febricitare, ſubinde debilem reddi, ſitire, & appetitu carere. Conſultatione hinc cum ipſo inſtitutâ concluſum inter nos fuit, in periculoſiſſimo hocce caſu minimè cunctandum, ſed mox anceps auxilium eſſe ſuſcipiendum, atque ſphacelatam elapſæ partis ſubſtantiam ſectione exſtirpandam, & hoc modo ſanitatem ſperari adhuc poſſe, ſi DEus operationi benedicere voluerit. Chirurgus itaque hoc ſuffultus conſilio domum redux factus opitulante adhuc commilitone ſuo, *Joh. Wilhelmo Krug*, Chirurgo itidem experto, maſſam illam Uteri prolapſi ſideratam acu perfodit, funiculo apto, quousque intra vaginam penetrare potuit, (ſtudiosè evitatâ Urethræ intactæ vicinià) ligavit, quotidie ligaturam fortius conſtrinxit, idque omnino præſtitit, ut quartâ poſt die moles ligata, quæ tres cum dimidiâ libras pondere ſuo æquavit, tota quanta excideret; dum interim Fœmina ſuam perpetim Urinam haud difficulter reddere potuit. Sed & *Fomentationes* debitæ juxta hæc continuò & ſollicitâ cura fuerunt adhibitæ, nec non reliqua curata omnia, quæ quidem neceſſaria fuerunt judicata ad Vulnus & Ulcus tantæ conſiderationis extergendum, ſuppurandum, conſolidandum. Non omiſſis remediis internis, *Mixturâ cardiacâ*, *Decocto traumatico*, per aliquot hebdomadas propinato. Ligatura per nonnullos adhuc dies poſt molem Uteri ſeparatam in Pudendis hæſit, donec poſt diligentem applicationem *Unguenti digeſtivi ſpirituoſo-traumatici*, ſponte exciderit, atque hinc Fœmina, adhibitis *Remediis epuloticis blandè ſiccantibus*, ſenſim ac ſenſim melius habere cœperit, tandemque brevi temporis ſpatio ſanata fuerit, nullam planè vel labem amplius vel mole-

moleſtiam qualemcunque ad hoc usque tempus perſentiens, ac robuſta ſemper, alacrisque per Dei bonitatem vivens.

(Baſilea Auguſt. Vind. d. 27. Aug. An. 1723. miſſæ.)

OBSERVATIO LXXXI.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZVINGERI.

Proles puſtuloſa.

U. *K. Mulier Baſilienſis*, ætatis annorum 36. ſtaturæ parvæ, habitûs macilenti, vultûs pallidi, diſpoſitionis ſcorbuticæ & hyſtericæ, variis à juventute incommodis frequenti caſu tentata, inprimis autem Ozænam aliquot abhinc annis valdè obſtinatam paſſa, victu interim pro anguſtia rei familiaris tenui fruens, & miſeram, egenam, afflictamque vitam agens, ſuperiore hyeme multum frigoris experta, nunc ſecunda vice imprægnata, circa medium Martii hujus anni 1723. inviſens Amicam, hujus Infantes deprehendit Variolis graviter affectos, quo aſpectu fœdo nonnihil horroris percepit, attamen ab adſtantibus monita, melius eſſe objectum terrificum diutius contemplari, remotis lecti ſtragulis, ægrotantium corpuſcula Variolis refertiſſima ulterius inſpexit. Cæterùm ea die & ſequentibus nihil peculiariter mali ſucceſſit, ſed quemadmodum ante hunc caſum incommodè valebat, ita & poſt illum reliquo toto ſuæ geſtationis tempore, frequentes adverſæ valetudinis inſultus, inprimis tenſivos dolores in hypochondrio dextro, & quotidianas ferè lipothymias hyſtericas, nonnunquam & Vomitiones moleſtas ſuſtinuit. Tandem elapſo geſtationis termino d. 5. Junii 1723. circa μεσονύκτιον enixa eſt prolem fœmellam, infirmam, & præter opinionem in Artubus extremis puſtuloſam, erant enim Manus extremæ cum pedibus admodum lividæ, puſtulis obſita albis, innumeris, exiguo intervallo diſcretis, quarum aliæ majores, aliæ mino-

res, pleræque pisi molem æquantes apparebant, magis compressæ, quàm sublimes, à Variolis in eo distantes, quod inflammatorio circulo carerent, neque collapsæ, illarum instar, in crustam abirent, quanquam & suo colore lacteo, totaque facie aliquid diversi præ se ferebant. Apertæ quædam harum Pustularum forficis ope, sub membranula tenui, hoc est, cuticula vitiata, materiam ostendebant albam, crassiusculam, purulentam, non coagulatam. Postridie autem à partu hæ pustulæ ita subsederunt, ut vix supra Cutim elevatæ, sed planæ & collapsæ apparerent, nulla tamen sponte aperta, vel in crustam abeunte, sed aliis atque aliis hinc inde recens pullulantibus, plures in unam majorem pustulam confluebant, ita ut per extremas Manus & Pedes, reliquo toto corpore excepto, longè lateque Ulcuscula Epidermide tecta excurrerent. Placentam unà cum Chorio & Amnio, nec non Funiculo umbilicali, mole & crassitie naturali secundina majorem, non sine maculis albis, latis, ut puto ulcerosis, frequenti numero sparsis, obstetrix observavit. Cœpit hæc proles proximis à sua nativitate diebus pulmenta ex farina & lacte parata deglutire, nec non pro potu *Decoctum Raf. C. C. Glycyrrhizæ*, & *Sem. Anisi* haurire, lactis enim materni nihil suppetebat, sed cumulatis indies Pustulis, regnante omnium humorum Intemperie, nihil alimenta, vel medicamenta proficiebant adeo ut corpusculum tabescendo, tandem die undecima morbi superveniente Epilesia exspiraret.

OBSERVATIO LXXXII.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZVINGERI.

Appendix præternaturalis cœca Intestini Ilei.

CUm anno 1723. impetrassem Fœtum, sive prolem humanam, paucis à partu diebus extinctam, subiit animum sectione instituta, eas partes inspicere, quæ in his subjectis sunt nota-

notabiliores; quæque in adultis, vel aliter conſtitutæ reperiuntur, vel omninò deſiderantur, videlicet *Urachum*, cum *Arteriis* & *Venâ umbilicali*, nec non *canalem arterioſum* cum *Foramine ovali*. Apparebant hæc vaſa & viæ omnes adhuc perviæ, excepto Uracho, qui nunquam, ut arbitror, in humanis Fœtibus cavus reperitur, ſi à numero eorum, qui cultellum anatomicum ſubierunt, ad reliquos concludere fas eſt. Videbantur igitur hæ partes, & aliæ quævis ſtatui naturali conformes, ſi excipias Canalem inteſtinorum, hujusque partem, quæ *Ileus* vel *Ileum* vocatur, in quo decem circiter pollices à ſuo fine, quo Colo inſeritur, apparebat appendix præternaturalis, cæca, magnitudine & figura ad Uvulam Hominis adulti accedens, vel ſi mavis, digitale parvum referens, extremo altero convexum & clauſum, media parte cylindrica, intus cava, altero autem extremo orbiculari, aperto, ad excipiendum apicem digitorum apto cohærebat Inteſtino hæc appendix lateraliter, inoſculatione lata, ut flatum cæteris Inteſtinis immiſſum facilè admitteret, prout in adjecta figura demonſtratur.

Explicatio Figuræ.

Hac figura exhibentur Inteſtina prolis humanæ, flatu diſtenta, Meſaræo & Meſocolo adhuc cohærentia, cum Appendice præternaturali cœca Inteſtini Ilei.

a. Appendix Inteſtini Ilei præternaturalis, cœca, etiam flatu turgida, mole & figura ad Uvulam hominis adulti accedens.
b. Inteſtini Ilei flexus poſteriora verſus, propè Appendicem uvularem.
c. Appendix vermiformis Inteſtini cœci.
d. Inteſtinum Colon.
e. Oeſophagus ligatura conſtrictus.
f. Stomachus flatu diſtentus.
g. Inteſtinum rectum.

Vid. Tab. IV. Fig. 5.

OBSERVATIO LXXXIII.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZVINGERI.

Vesica Bovis geminа.

ANno 1720. d. 15. Decembris, obtinui Vesicam è Bove recens mactato, lotio adhuc turgidam, sed geminatam, ita ut altera ponè alteram distinctè appareret, quarum quidem una situ anterior & major, tanquam primaria, nihil à naturali bovina vesica discrepare videbatur, altera verò situ posterior & minor, velut secundaria priori Appendicis instar, parte postica & superna cohærebat, sed nulla Ureterum vestigia habens, quorum meatu Urinæ è Renibus descendenti in ejus cavum aditus pateret, sic ut colligerem, hanc Vesicæ appendicem nonnisi ex altera primaria accessum, vel introitum lotio præbuisse; à fundo enim hujus, in corpus alterius, canalis membranaceus, digiti minoris diametro, pervius excurrebat, quem ultro citroque liquori commeatum permisisse conjeci, sic ut utraque cavitas Urinæ colligendæ, & excernendæ idonea videretur, altera illam immediatè aperta cervice sua in Urethram derivante, altera verò eandem, qua via accesserat, rursus in primariam Vesicam deponente, adjuvante scilicet fibrarum motricium, quæ nequaquam deficiebant, constrictione. Cùm effusa Urina flatum collo primariæ Vesicæ immitterem, hæc quidem in omnem dimensionem expansa fuit, sed appendix altera nequaquam, ita ut opus fuerit, inciso communicationis collo, demum illam inflare, quod putaverim sphincteri illius corrugato, vel constricto adscribendum esse. Hæc autem in subjecta figura ad vivum delineantur.

Explicatio Figuræ.

Hac figura exhibetur Vesica bubula geminata, altera primaria & anterior, naturali simillima, altera secundaria & posterior,

Fig. 4. p. 159.

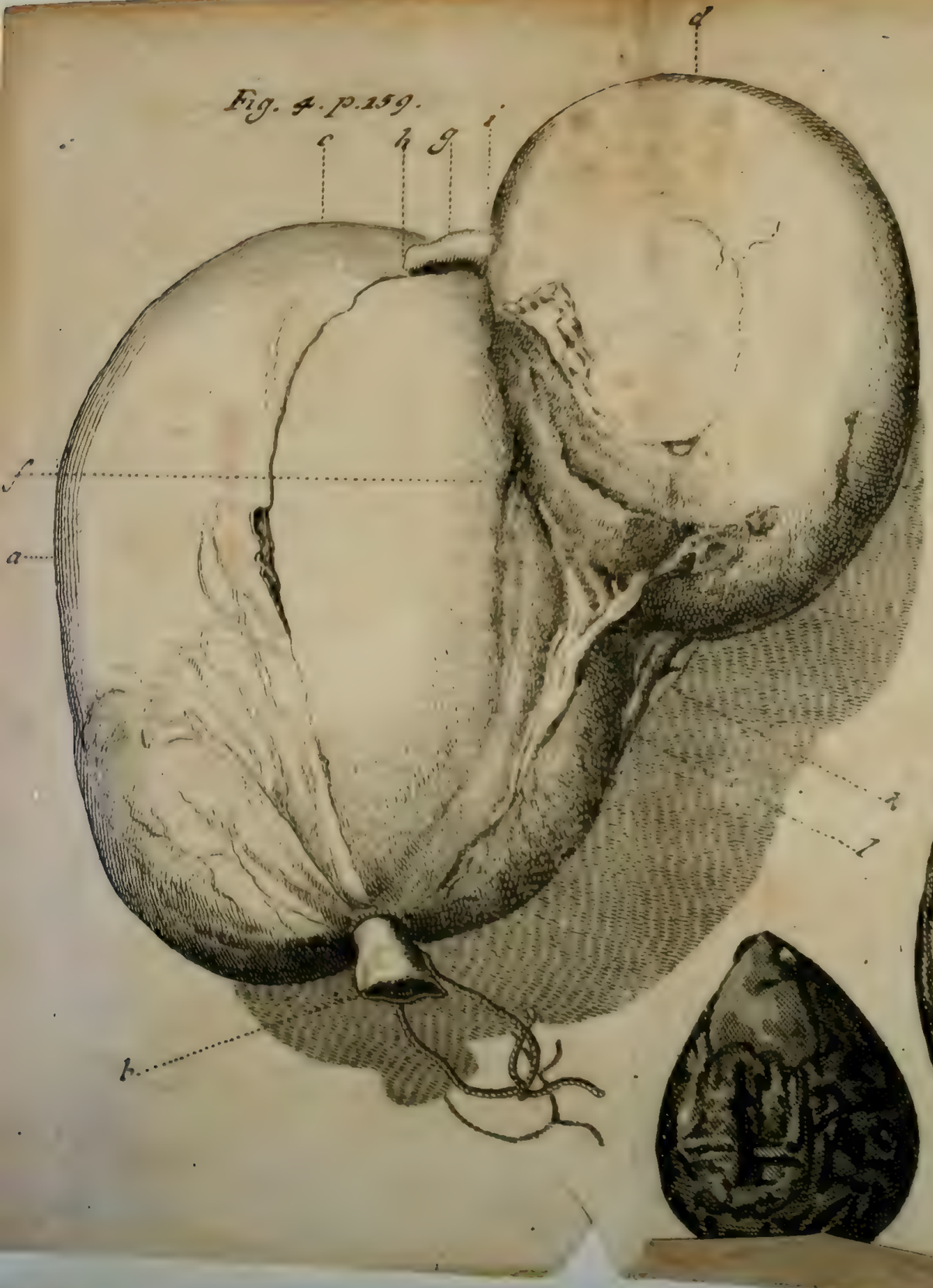

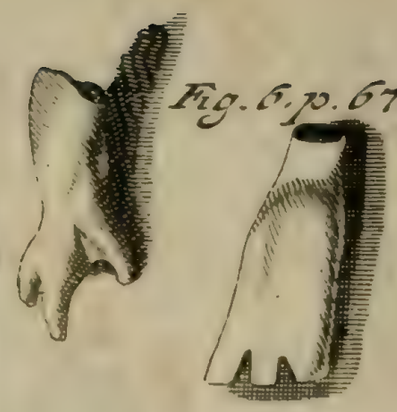

Fig. 6. p. 67.

Fig. 2. p. 81

Fig. III. p. 81.

sterior, præcedenti instar appendicis, superna & postica parte accumbens, utraque flatu modicè distenta.

a. *Vesica anterior, primaria, à naturali nihil discrepans, neque figura, neque situ, quæ etiam magnitudine naturali bovina vesica vix inferior fuit.*
b. *Collum ejusdem, sua pinguedine nudatum.*
c. *Fundus ejusdem.*
d. *Vesica secundaria posteriùs sita, paulo minoris extensionis, etiam flatu turgidula, primariæ instar appendicis, postica & superna parte accumbens.*
e *Pars ejusdem posterior.*
f. *Contiguitas utriusque vesicæ sine cavitatis communicatione.*
g. *Collum pervium, diametro digiti minoris, utrique Vesicæ primariæ & secundariæ interpositum.*
h. *Ejusdem insertio in Vesicam primariam.*
i. *Ejusdem insertio in Vesicam secundariam.*
k. *Lamella peritonæi utramque Vesicam connectens, à dextro latere.*
l. *Lamella peritonæi à sinistro latere.*

Vid. Tab. V. Fig. 4.

OBSERVATIO LXXXIV.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZVINGERI.

Fœtus circiter quadrimestris, Abortu editus, cum sterno concavo, & regione umbilicali valde prominente, &c.

FOEmina *Basilienſis*, annos nata 26. in honesto conjugio vivens, à quatuor circiter mensibus imprægnata, & hactenus integra valetudine fruens, qua nil opimius mortalibus, qua nil vita habet præstantius, die 11. Augusti 1722. incertum an ex animi iracundia & bilis effervescentia, an ex validiore corporis motu, an victu inordinato, aliave culpa, sibi contraxit molestum alvi tenesmum, ita ut frequens adesset desidendi cupiditas, non sine dolorifica mucosæ materiæ excretione.

Acces-

Acceſſerunt brevi dolores ac niſus uterini, velut in parturiente, quorum vi & efficacia præter opinionem, prodiit ex Uteri vagina, corpus mole pugnum ſuperans, externè membranaceum, molle, ſed intra quod digitorum tactu aliquid duriuſculi percipiebatur, necdum verò hoc corpus excuſſum erat penitus, ſed hucusque de ſinu muliebri pendulum. In his anguſtiis accita obſtetrix ſine mora accurrit, & explorando pudenda, deprehendit molem extra Vaginæ orificium pendulam, quæ tamen neque conatibus Mulieris afflictæ, neque manibus prehenſa cedere velle videbatur. Subdubitans autem de indole hujus Fœtus, quanquam intellectis imprægnationis prægreſſæ indiciis, meum in hoc caſu Obſtetrix conſilium petiit, & quo pacto huic Fœminæ ſubveniendum exiſtimarem, rogavit. Cognitis itaque circumſtantiis reſpondi, pro Abortu hunc caſum eſſe habendum, ac proin, ſive Fœtus ſuis involutus membranis, ſive Mola quædam è ſinu pudoris promineret, operam eſſe dandam, ut commodè extrahatur, niſi dato adhuc aliquo temporis ſpatio, natura propriis ipſamet conatibus id præſtitiſſet, ceu quæ cum in quovis caſu, tum vel præcipuè in partu ſibi auxiliari, & mirificè ad conſervationem vitæ ſuos motus dirigere ſoleat; ſuaſi igitur Cardiaco quodam vires conſervandas, cætera negotium nonnihil ulterius naturæ mediatrici permittendum. Succeſſit res pro voto, dum parturiens cumulatis niſibus frequenti intervallo, tandem una cum mole pendula ſimul placentam uterinam feliciter excrevit, quanquam non ſine gravi ſanguinis profluvio, & inſigni virium jactura. Corpus ab Obſtetrice ægrè impetratum, aliquamdiu aqua tepida maceravi, dein cultello explorandum ſuſcepi. Fœtus erat circiter quadrimeſtris, ſuis adhuc membranis, Chorio & Amnio involutus, cum adnexa placenta, multo ſanguine grumoſo, qua parte Uterum reſpiciebat, obducta. Apertis autem involucris apparuit Fœtus humanus, à naturali configuratione, quoad Sternum, Regionem umbilicalem aliasque nonnullas partes alienus, prout

in

in appositâ figurâ demonstratur: in quâ inprimis notari meretur sternum valdè concavum, & prominentia insolita Regionis umbilicalis. Mulier autem hunc Abortum passa, instar puerperæ lectum tenuit, ac absque remediorum ope, solius naturæ beneficio prosperam valetudinem recuperavit.

Explicatio Figuræ.

Hac figura exhibetur Fœtus humanus, circiter quadrimestris, abortu editus, cum sterno concavo, & regione umbilicali pro tuberante.

a. *Apophysis styloides cubiti protuberans.*
b. *Metatarsus dextri pedis introrsum curvatus.*
c. *Protuberantia regionis umbilicalis insolita.*
d. *Sternum valdè concavum, seu fovea notabilis in medio pectore.*
e. *Occiput deforme tuberosum.*
f. *Funiculus umbilicalis.*
g. *Pes sinister brachio versus axillam sublatus.*
h. *Particula Chorii membranæ.*
i. *Facies, quæ dorsum respiciebat, velut collo distorto, à pectore antrorsum inversa.*

Vid. Tab. V. Fig. 5.

(*Basileæ Augusti. Vind. 27. Aug. An. 1723. missæ.*)

OBSERVATIO LXXXV.

DN. D. RODOLPHI MIEGII.

Abscessus & Hydrops Ovarii dextri.

Barbara Müllerin, Virgo Basileensis, habitûs corporis macilenti, staturæ mediocris, colore faciei ex flavo subfusco donata, iræ præprimis dedita, variis etiam per ætatem terroribus agitata, & ob ærumnas contristata sæpius, ut tristitiæ nimis indulgens ferè melancholica evaserit. Ab ineunte ætate

variis Ulceribus fœdabatur, quamvis sanis Parentibus prognata, præprimis autem obnoxia fuit Paronychiis, Ulcus exedens cum ossis Carie post se relinquentibus, ut in manuum digitis quædam extremæ Phalanges Carie erosæ deciderint. Circa pubertatis annos Ulcera hæc cicatricem admiserunt, & occlusa manserunt. Erumpentes autem eo tempore Menses nunc inordinati extitere, nunc deficientes etiam, cumque Ancillæ servitia cogeretur præstare, modo frigidæ modo humidæ tempestati exposita, vigiliis præterea indulgendo crebris, sibi consulere, hincque menstrua parciora atque inordinata pro voto emendare nequivit, & quamvis valetudinaria suis incubuit negotiis, donec septimum & quadragesimum ætatis annum attigerit, quo Menses paulatim parciores erumpebant. Anno 1713. cùm fervente aëris æstui exposita, & laboribus variis ad sudorem usque indulgens Mensium pateretur stillicidium, minimè largum, occasione contentionis alicujus excandescens, sudoreque madens gelidum Aquæ haustum fecit, ac inde confestim dolores circa lumbos experta est, mensesque omnino sufflaminati, nunquam postea redierunt. Doloribus autem sensim cessantibus, tumor Abdominis supervenit, eadem qua Gravidis ratione, ut haud absque summa animi ægritudine graviditatis suspecta haberetur, præprimis cum Mensium suppressionem non celaverit, vomitibus subinde defatigata fuerit, pallidaque & macilentior adhuc evaserit; istam tamen ignominiæ labem sibi illatam tempus sequens diluebat. Venter enim magis magisque intumuit, donec ad ambitum Abdomini faciendum requireretur funiculus Ulnam unam Parisiensem & sextam ejus partem longus. Cum pectus haberet depressius angustumque, Tumor Ventris admodum prominebat, Umbilicus elevatus erat & latè expansus, Venæ abdominis cutem perreptantes paulatim amplæ & varicosæ reddebantur, ut quædam comparuerint pollicis humani crassitiem superantes. Varia hoc in statu tam à Medicis quàm ab Agyrtis præscripta assumsit medicamina, præcipuè purgantia,

caque

eaque ſæpius repetita & acria, ſed ſine ſucceſſu aut levamine ullo. Tumor enim quotidie incrementum ceperat ad menſem Aprilis usque A. 1718. quo adhuc obambulare poterat, quamvis Ventris moles maximè fuerit incommoda. Ad finem hujus menſis Vomitibus affligebatur ultra octiduum, ut omnia Alimenta atque confortantia Medicamina brevi poſt aſſumtionem per Gulam redderet, unde viribus dejectis in agone verſari exiſtimabatur, vomitu tamen ceſſante ſponte vires reparabantur, hinc præmiſſo purgante martialem ſubiit auram in Xenodochio Baſileenſi, ac Venter inde ſeptimam detumuit partem, appetitus reſtauratus eſt, ut commodius longè valuerit; ſed poſt aliquot hebdomadas recruduit Vomitus cum Ventris obſtructione pertinaciſſima. Urinæ pallidæ erant, & Abdomen priſtinam recuperavit expanſionem. Majo & Junio pedum intumeſcentia hydropica, ac ea quidem maxima, ſupervenit, ut, qui antea tabidi apparuerant, nunc mirum in modum œdematoſo tumore correpti conſpicerentur, ad crepaturam usque. Sub Julii menſis initium cute etiam dextri pedis ſupra malleolos rupta & eroſa ſerum ſtillavit limpidum, indeque Pedum amborum tumor diminutus fuit, ſed cum Cutis in dextro pede ſupra dicto loco circumquaque eroderetur & inflammatorius accederet rubor, ad gangrænam impediendam *Epithemata Plant. amaro-aromaticarum in Aqua Calcis vivæ* & *Vino decoctarum* impoſita frequenter fuerunt, poſtea de magno Pedis exulcerati ardore conqueſta, tolerare neſciebat *Unguenta* & *Emplaſtra*, benè tamen *Remedia exſiccantia Traumatica*. Interim ſumma ſpiritus difficultate oppreſſa lecto incumbere amplius non potuit, ſed erecto ſolum corpore pedibusque ad terram demiſſis quievit, decubitu ſuffocationem moliente. Pulſus erat celer & debilis, vires ſenſim decreſcebant, donec appetitu penitus proſtrato, reſpiratione placide ceſſante d. 23. Septembr. 1718. ſummo mane expiraret. Hinc poſt meridiem præſentibus *Viris Clariſſ. Dnn. Joh. Henrico Stehelino, Med. Prof. Joh. Rod. Zuingero M. D. & Prof. Bened. Stehelino, Luca*

Wolleb Med. Doctoribus, nec non Dominis *Birrio* Basileensi, *Peyern*, *Ottio*, & *Meyero*, Scaphusiensibus, *Nebelio* Heydelberg. *Hanemanno*, San-Gallensi, *Medicinæ Candidatis*, Dominis *Braunio*, *Burcard*, *Mangold*, *Brodbeck*, aliisque *Chirurgiæ Stud.* Dissectionem Cadaveris instituimus, & sequentia in ipso invenimus.

Abdomen inæqualiter tumidum fuit, Cutis coloris naturalis, Venæ varicosæ disparuere, à Sterni extremitate ad pudenda usque Abdomen antrorsum prominebat, funiculus Abdomini, ubi maximopere expansum apparebat, circumductus Ulnam parisiensem longus erat & paulo ultra. Caput & Pectus, nec non extremitates macie consumta, tabida & exsucca fuerunt, si exceperis dextrum pedem extremum, qui tumore œdematoso affectus extitit.

Dissecta Abdominis Cute musculi tenuissimi conspecti fuêre, Peritonæum autem naturali crassius longè extitit. Inciso Peritonæo & cautè separato mox oculis objecta fuit Moles albicans, ampliſſima, membranæ Peritonæi fortiter ad nata, à parte præcipuè anteriori, quæ undique liberata Tubæ Fallopianæ dextræ vasisque spermaticis cohærere visa est, Vasa enim sanguifera, ad Ovarium hoc dextrum alias tendentia, majora fuêre. A circumjacentibus verò membranis, nec non ab Omento, quod semicorruptum undique isti Moli fortissimè adhærebat, quidam sanguinei ductus hanc subintraverunt. Moles dein exemta & incisa lympham fundebat mucosam, magis & minus transparentem, diversicolorem, albicantem ac subfuscam, cum autem aliquot mensuræ extillâssent, ponderavimus molem staterâ, pondusque inventum annotavimus, quod 42½ libras æquaverat. Dein accuratius adhuc enormem hanc Molem examinavimus: membrana eam involvens exterius albida fuit, fortis & crassa, intus varia loculamenta vel cellulas possidens, quarum aliæ repletæ fuêre mucilagine viscida pellucida, aliæ lympha pituitosa subfusca, aliæ coagulo caseo caprillo recenti, vel pulti farinaceo haud absimili turgebant, cellulæ fuerunt aliæ majores, aliæ minores, nullum

nullum autem moleſtum tetrumve odorem ſpiraverat materia in ipſis contenta. Dextra Tuba Fallopiana valde longa, rubens & tumida erat, ſecus ac ſiniſtra, quæ à ſano ſtatu non abludebat. Nulla in cavo Abdominis lympha continebatur extravaſata. Ventriculus valdè erat parvus, contractus, inanis, Inteſtina tenuia & Colum etiam vacua, rubentia, tenerrima, nullo flatu diſtenta, nec ullibi membranis præternaturaliter concreta. Coli pars extrema ad Os ſacrum, nec non Inteſtinum rectum paucas continebant fecum reliquias. Hepar erat exiguum quoad externam ſpeciem naturaliter conſtitutum. Veſicula fellis paucâ bile atrâ diſtenta. Lien, Pancreas, Renes & Veſica à naturali non abludebant ſtatu. Uterus erat virgineus. Pudenda laxa quidem nil tamen præternaturale monſtrantia. Diaphragma in cavum Pectoris valdè erat fornicatum, Ventriculus etiam & Hepar ab eo ſurſum preſſa ſuperius quam naturaliter locabantur. Pectoris cavitas proin maximè fuit anguſta, atque hanc anguſtiam difficilis Anhelitus cauſam fuiſſe, liquet, quanquam nulla ſive in cavo Pectoris, ſive in Pericardio lympha extravaſata extiterit. Pulmones pleuræ & diaphragmati leviter cohærebant, ac in parte inferiori gangrænati erant. Cor magnitudinis naturalis, flaccidum valdè, Auriculæ ejus ultra modum tumentes comparuerunt; præcipuè dextra, Polypo valdè craſſo, nullas radices in thalamum Cordis ſpargente repleta, Polypus hic nucem magnitudine æquans, prope inſertionem, per cavam tam ſuperiorem quàm inferiorem longiſſimè propagatus fuit. Siniſtra Auricula ſanguine coagulato turgida Polypum etiam fovebat per Venæ pneumonicæ ramos protenſum.

Cerebrum erat molle & tenerrimum, nulla alias labe præter mollitiem & glutinoſitatem nimiam infectum. Pinealis glandula major naturali. Dura Mater flaccidiſſima & tenuis, ſanguis in arteriis & venis nigricans non coagulatus reperiebatur, Muſculi omnes valdè pallidi erant, Caput macie conſumtum.

(Baſileâ Auguſtam Vind. d. 27. Aug. A. 1723. miſſæ.)

OBSERVATIO LXXXVI.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.

Abscessus spinæ dorsi.

Miles gregarius duos ultra viginti annos natus, constitutionis satis vegetæ & validæ, cum, ante biennium, cubitum iturus in eo esset ut lectum in altiori & præter morem elevato loco positum ope scalæ conscenderet, infelici ac gravi lapsu in terram ruens regionem lumborum inprimis offendit, ita tamen ut præter tensiones & dolores tolerabiles brevique temporis spatio evanescentes, nil mali sentiret aut pertimesceret. Decem vero ante mortem, quæ ineunte vere hujus anni contigit, hebdomadis male habere cœpit, tumque non solum lumborum tensiones dorsique dolores eidem maximè molesti fuerunt, sed & viribus defecit, habitu simul flaccescente & quasi exarescente, ita ut phthisici instar & hectici emaciaretur: prodit simul in conspectum protuberantia in spina dorsi circa regionem lumborum ut gibbum hic imminere & jam, quod dicitur, in fieri esse judicarent omnes. Transfertur tandem in nosocomium nostrum militare, vires indies magis prosternuntur, pulsus est debilis, deliria quoque accedunt & quidem periodica, nullo licet urgente calore multum sensibili vel interno vel externo, quin frigido potius existente universo corporis habitu: sitis tamen caloris interni exsuperantis indicium faciebat. Postremum placide exspirat animam. Post mortem, cum copia nobis fieret corpus secandi atque in causas mortis inquirendi, omnes medii & infimi ventris angulos perquisivimus, vix tamen quicquam hic reperire licebat quod præter naturam esset constitutum nisi quod flaccida essent omnia atque hepar & lien quodammodo tumefacti, sed tamen sine scirrhis, viderentur. Interea locum ubi gibbus prognasci videbatur accuratius perveſtigamus, cumque

que remoto rene dextro ſtudioſus quidam cultrum ad ſpinam dorſi dirigeret, pus in copia prorumpens abſceſſus indicium faciebat; quamobrem omnia curatius hic excutimus atque magnum abſceſſum a dextro latere ſupra & per ſpinam ad ſiniſtrum ſe extendentem, eo in loco ubi ultima dorſi & prima lumborum vertebra per articulationem ſuam committuntur & ſe excipiunt, detegimus, vincula vertebrarum erant pereſa, vertebræ ipſæ carie penitus, in loco articulationis, & ita corruptæ ut fruſta carioſa digitis auferre liceret, proceſſus transverſales & obliqui erant exeſi, ut vertebræ, urgente ſuperius incumbentium oſſium columna, facile loco cedere, ſubluxari, quin & luxari potuerint; involucra medullæ ſpinalis nigra erant & ſphacelo infecta ipſaque medulla corrupta. Ex quibus omnibus & gibberis imminentis, & delirii tandem accedentis, & ipſius mortis cauſa ſine difficultate perſpicitur.

OBSERVATIO LXXXVII.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.

Abſceſſus Meſenterii.

PAulo poſt hanc ſectionem alius militis, annorum 32. exanime corpus, in noſocomio, ſecandi nobis copia datur. Hic, quum ante annum & quod excurrit febre intermittente correptus atque a chirurgo, pro more ejusmodi hominum falcem in alienam meſſem facile immittentium & remediis internis peſſime plerumque abutentium, cortice peruviano intempeſtive exhibito male curatus fuiſſet, tandem poſt annum elapſum torminibus ventris cum conatu vomendi, palpitatione cordis, anguſtia pectoris ſimilibusque ſymptomatibus vehementer exagitatus, atque inſtar tympanitici tumefactus, diem ſupremum obit. Remotis integumentis externis, ſtatim in abdomine deprehendimus omentum cum inteſtinis, & inteſtina inter ſe ita coalita, ut omentum vix diſtinguere

multo

multo minus separare ab intestinis sine læsione substantiæ liceret, omniaque intestina adeo arcte invicem cohærebant, ut cerebrum quasi pia meninge tectum repræsentarent; ipsum mesenterium insigniter tumefactum totumque steatomatosum erat ingensque abscessus in plura loculamenta quasi distinctus illud obsidebat; ipsa intestina, præsertim tenuia, & inter hæc inprimis jejunum, hinc inde gangræna & sphacelo infecta & adeo putrefacta erant, ut tactum vix ferrent sine dissolutione substantiæ. Reliqua viscera vitalia utcunque, pro illo corporis statu constituta erant. In sinistro cordis ventriculo ingens polypus ad & in aortam protensus reperiebatur, & in dextro similis, sed minor ex arteria pulmonali propendebat.

(Gissa Augustam Vindel. d. 15. Sept. A. 1723. missæ.)

OBSERVATIO LXXXVIII.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Cephalalgia periodica decocto nucleorum Coffe sublata.

FOEmina septuagenaria, quæ hæmorrhagiis narium cum cordis palpitatione subinde redeuntibus aliquamdiu vexata fuit, his cessantibus contraxit vehementem totius capitis dolorem, qui singulis diebus circa horam sextam matutinam molestus esse cœpit ad vesperam usque, quo tempore sensim cessavit, sequente somno satis placido. Multa & varia à duobus Medicis adhibita fuerunt remedia tam externa quam interna, quæ alias in hoc dolore tollendo vel saltem mitigando salutaria sunt, sed incassum omnia. Commendatum tandem fuit decoctum nucleorum Coffe, quod ægré admissum & ad libram dimidiam circiter tempore matutino calidè haustum in lecto paulò post copiosum totius corporis sudorem prolicuit,

& sic omnem capitis dolorem feliciter sustulit. Salutarem hujus potus usum in cephalæa commemoravit Celeberr. Lentilius in Ephem. Nat. Curios. d. 2. a. 3. observ. 198. ubi vim illius anodynam sulphureo-salinis & volatilibus Coffe particulis non sine ratione adscribit, quibus etiam hujus potus efficaciam humores viscidos attenuandi & acres temperandi, irritatas inde constrictasque fibras nerveas atque membranas sensiles demulcendi, sudorem proliciendi, catarrhos doloresque à sero acri natos discutiendi attribuo. Prodest autem hoc potionis genus humidioribus magis & phlegmaticis, quam natura siccioribus & biliosis, quibus sæpe phlogoses vagas, vertigines, artuum tremores & ventris flatulentam distensionem infert.

OBSERVATIO LXXXIX.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Hemicrania vehemens & inveterata cortice Peruviano tandem discussa.

VIr Illustris quinquaginta quinque annorum & temperamenti phlegmatici jam per plures annos vehementem hemicraniam in sinistro capitis latere cum arteriarum temporalium varicosa distensione quandoque passus est, cui exquisitissima oppositit medicamenta sine ullo levamine, donec consulti Medici exteri Celebriores Corticis Peruviani pulverem cum sirupo papaveris erratici in electuarium redigendum suaserunt, quem cum sæpius de die partitis vicibus ad aliquot uncias assumsit, hemicraniam diminui, tandemque prorsus cessare sensit. Idem observavit Parens meus in civis cujusdam Heydelbergensis uxore, quæ atrocissimum capitis dolorem patiens quamplurima ab empiricis ac Medicis exhibita remedia frustraneo cum effectu in usum vocavit, tandemque suasu Parentis mei idem electuarium sat copiosè sumsit, atque ita à diro hoc capitis tortore liberata fuit. Valdè efficax sanè &

multoties usu probatus est cortex Peruvianus subtilissimè tritus & per se, vel cum aliis competentibus in sufficiente quantitate exhibitus, in omnibus morbis dolorificis per intervalla redeuntibus & febribus inter- ac remittentibus, nec non tabificis, modo convenienti tempore ac dosi debitaque circumspectione exhibeatur. In passione hysterica salubrem observavit corticem nostrum exercitatissimus Sydenham in tr. pecul. in hypochondriaca Celeb. de Muralto Miscell. Nat. Cur. d. 2. an. 8 observat. 11. & Excell. Behrens cent. 3. observat. 187. in rheumatismis, doloribus capitis & arthriticis artuum Cl. Grimm. l. c. obs. 63. in malo ischiadico periodico Illustris à Brunn. Misc. N C. d. 3. a. 7. & 8. obs. 207. in podagra sagacissimus Heldius ab Hagelsheim cent. 3. & 4. observ. 170. in lumbricis exturbandis Celeb. Ramazinus in descript. morbi epidem. anni 1690. & in declinatione dysenteriæ Reneaume Hist. de l' Acad. Roy. des sciences 1713. p. m. 47. ubi modus, quo cortex Peruvianus humores acres absorbendo & mitigando, crassosque resolvendo, nec non fibrarum tonum roborando, prædictos affectus tollit, satis accuratè describitur.

OBSERVATIO XC.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Obesitas fœminæ septuagenariæ asthma lethale inferens & vesica urinaria in eadem per intermediam membranam in duas cavitates divisa.

MAtrona septuagenaria valdè obesa per septem menses asthma cum angustia pectoris, cordis palpitatione & magna inquietudine, pulsusque intermissione, subinde suffocationem minitans utcunque sustinuit & auctis his symptomatibus mortua tandem fuit. Defunctæ corpus cultro anatomico sectum exhibuit viscera thoracis & abdominis multa pinguedine velut obsessa, cæteroquin sana & sine labe. Vesica autem

autem urinaria paulo contractior majoris pugni magnitudinem æquabat & dimidiam circiter libram urinæ continebat, interius membrana intermedia, quæ fibroso-nervea & vesicæ substantiæ persimilis, latitudine trium ferè digitorum transversorum, à fundo vesicæ ad ureterum usque insertionem haud procul à sphinctere descendebat, in duas cavitates distincta, ita tamen ut urina liberè ex ureterum ostiis ad collum vesicæ defluere potuerit, quemadmodum id ex addita figura patet. Organicum hoc vesicæ vitium ab ipsa nativitate in utero materno contractum fuisse puto, quod anno præterito Genevæ in prædicta matrona vidit mihique in suis literis descripsit Nobilissimus D. A. de Fort Poliater Genevensis Celeberrimus, Fautor & Amicus meus honoratissimus, qui hanc observationem medico-Anatomicam Ephemeridibus N. C. inserendam transmisit.

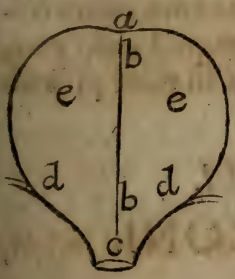

a. Fundus vesicæ.
bb. Membrana intermedia.
c. Collum vesicæ.
dd. Ureterum ostia in vesicam.
ee. Duæ cavitates vesicæ.

(*Heidelberga Augusti. Vind. d. 13. Sept. A. 1723. missæ.*)

OBSERVATIO XCI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Affectus hysterici urinæ potu fugatur.

FAmulam quandam in nosocomio S. Mariæ novellæ Ferrariensi curandam habui A. 1723. quæ hysterica passione premebatur, cum capitis dolore, ructu, corporis contractione, stridore dentium &c. multisque tentatis remediis, tandem sic

edocta à mulierecula in eodem nosocomio decumbente, quotidie propriam urinam bibebat, sicque sanitati fuit restituta. Et sororis cujusdam calcearii recordor, quæ simili potu à suppressione mensium se liberavit.

OBSERVATIO XCII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Sanguinis mictus ex nimio esu asparagorum.

PRopola quidam Ferrarienſis, alioquin sanus, consistentis ætatis, Anno præsenti mense Majo, ex nimio esu asparagorum incidit in sanguinis mictionem non sine dolore ac pruritu mingendi. Aliquibus autem exhibitis remediis sanus evasit, verum quoties denuo asparagos comedit, etiam in modica quantitate, semper aliqua portio sanguinis cum urina mixta observatur; imo mihi retulit ejus uxor, simile quid eum pati, quando in ædibus suis asparagi coquuntur, ita ut nunc prorsus ab ejus domo exulare debeant.

OBSERVATIO XCIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Admiranda metastasis.

IN nosocomio supradicto uxorem cujusdam converritoris curandam habui hoc anno, annor. 31. cui propter febrem calor & dolor in dorso assidue aderant, cui malo ut occurrerem, unguentum refrigerans Galeni apponi mandavi, à quo paulatim dolor & calor mitescebant; verum paulo post oculorum inflammationi subjecta fuit; ast remota unctione ophthalmia cessabat, redeunte dolore ac calore dorsi, applicito iterum unguento, rediit oculorum affectus, cessante prorsus dolore; & ita per plures vices idem evenire observatum fuit.

OB-

OBSERVATIO XCIV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Experimenta circa vermes humanos.

CUm adoleſcentula militis cujusdam Ferrarienſis quinque vermes vivos excreviſſet, hos juſſu meo diſcipuli mei experimentis hiſce ſubjecerunt: unum in vino generoſo poſuerunt, qui intra duas horas mortuus eſt; ſecundus in oleo communi ſtatim vivere deſiit; alius in aceto intra horæ dimidium vitam amiſit; quartus in aqua rutæ caprariæ per decem horas vixit, quintus denique in aqua theriacali ad usque octavam horam vitam habuit. Pariter lumbricos tres, per vomitum à juvene febri continua detento evacuatos acceperunt, quorum primus in melle poſitus ſtatim extinctus eſt, ſecundus in aceto deſtillato continuo mortuus eſt, & tertius in ſyrupo abſinthii intra ſemihoram obiit: in anno præſenti quatuor vermes viventes per vomitum exierunt è corpore puelli quadrimi, quorum unus in oleo amygdalorum dulcium brevi mortuus eſt, alter in ſucco limonum ad duas horas vixit, tertius in aqua Tabuti octo horis & ultra vixit, quartus in lacte vaccino ad horas ſeptem vitam protraxit.

OBSERVATIO XCV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Dolor capitis quartanus.

COEnobiarcha admodum reverendus atque doctus, temperiei melancholicæ, ætatis annorum 59. poſt vehementem animi paſſionem incidit in capitis dolorem vehementem ſine febre, qui dolor de quarto in quartum diem recurrebat more febris quartanæ, ita ut etiam ſtatis horis, inſtante meridie re-

curreret. Multa fuêre adhibita remedia, sed semper incassum; deventum est ad usum chinchinæ, sed frustra, imo dolor est auctus; donec meo suasu ad balneum aquæ dulcis æger confugit, sicque sanus evasit.

OBSERVATIO XCVI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Icteritia à morsu felis.

ÆRis coronarii opifex temperamenti bilioſi, ætatis suæ annorum 33. quinto Id. Maji An. 1723. à fele domestico commorsus in manu dextra, præter insignem dolorem totius manus tumore corripitur; quo paulatim cessante, icteritia flava successit, universum corpus tingens, quæ 40. dierum spatio perduravit. Et vertegarii recordor, qui morsum canis venatici in crure passus, ictero pariter flavo correptus fuit, qui affectus ad longum tempus protractus fuit, ita ut de hydrope timeretur.

OBSERVATIO XCVII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Usus lactis caffeati in variis affectibus.

CAffe potum ex aqua simplici confectum & pulvere ejusdem Caffe, cum modico Saccharo communes esse fere omnium Ferrarienſium delicias sæculum præsens testatur; ego autem ad medicamentum transtuli præsertim vice aquæ lac substituendo: sic A. 1716. ab asthmate contumaci liberavi ventilatorem usu lactis asinini coffeati per 35. dies: idem feliciter expertus fui in quodam Clerico semihectico, & in virgine vestali leucophlegmatica ann. æt. 27. Ab arthritide liberatum vidi Patritium quendam nostrum consistentis ætatis solo usu

lactis

lactis asinini, in quo pulvis caffe bullierat, ad mensem assumti. Alium Ferrariensem æt. ann. 45. post pleuritidem acutissimam, tussi sicca laborantem restitui usu lactis asinini, in quo pulvis caffe bullierat, per mensem adhibiti. Sericarii Ferr. filia ann. 29. hysterica passione frequenter tentata, post varia remedia à pluribus medicis exhibita, tandem frequenti usu lactis caprini caffeati sanata fuit. Veterinarius rheumatismo pertinaci laborans, assumto lacte vaccino caffeato per mensis spatium, convaluit; idem evenit in cujusdem Chiliarchæ famulo, dolore ventris sæpe correpto, nec non in cive honestissimo urinæ ardore correpto. Publicani uxor sterilis æt. ann. 27. alioquin sana, prolem optans, me in consilium vocat; cui post corporis purgationem propono lac capræ caffe mixtum, per 40. dies, & postea aquam Villensem potandam laudo, ac balneum nostri Eridani per dies decem adhibendam, quibus omnibus rite peractis, gravida facta, post consuetum tempus prægnationis, edidit masculum, & iterum gravida nunc partum expectat.

(Ferraria Augusti. Vind. mens. Sept. An. 1723. missæ.)

OBSERVATIO XCVIII.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Anatome Hydropici.

GEnerosus quidam Generalis excubiarum præfectus, quinquagenario major, à prima juventute militiæ addictus, habitus corporis procerioris, in victu cibis fumo induratis & sale conditis multum oblectatus, & uti in castris fieri solet, vino adusto sæpius usus, relictis castris per aliquot annos sedentariæ vitæ mancipatus, commode satis vixit, aliquoties acidulas Egranas cum ἐ ϑορῳ potavit, paucis vero ante decubitum supremum mensibus crebriorem narium hæmorrhagiam

ex

ex sanguinis ichoresçentia provenientem cum notabili virium prostratione passus est, insecuta aliquali vultus intumescentia, quam excepit tumor pedum, dehinc repente supervenit hydrops ascites, brevissimo temporis spatio abdomen mirum in modum expandens, ita ut nec propter nimiam imi ventris extensionem decumbere, aërisque per inspirationem usura libere perfrui potuerit; accedebat dolor sub hypochondrio sinistro gravis, urina instar lixivii saturatè cocti conspicienda, quantitate potui minus respondente excernebatur, alvus copiosè secedebat, excrementis mucoso-viscidis pultaceis putridis graveolentibus multis ejectis. Adhibita pro cura sub initium morbi a mulierculis balnea, fomenta, cataplasmata ex radice bryoniæ, nasturtio aquatico, beccabunga, chamæmelo &c. post in consilium & auxilium advocata Medicorum triga, hydropi asciti competentia præscripsit purgantia hydragoga, diuretica, diaphoretica, non omissis tonicis corroborantibus; nec minus pro atonia ventriculi restauranda, lympha viscida attenuanda, ejusdemque notabili acrimonia salino-muriatica temperanda, atque commeatu reciproco restituendo, omni studio conquisita remedia sunt, sed omnia incassum; ingravescebant siquidem cum agrypnia continua & summa virium prostratione symptomata pernicioſa, ac demum emergens in pede sinistro ex vulnere antehac ibidem inflicto sclopetario circa malleolos sphacelus cum extremorum artuum frigore funestam vitæ cataſtrophen accelerabat. Paucis post eventum hunc lethalem horis sectio cadaveris à Vidua & Agnatis generosis expetebatur, adstantibus pluribus ob stupendam abdominis molem attonitis, & diluvium seri lymphatici in maxima copia profluxurum præstolantibus. Sed ecce cruciata instituta ventris dissectione lympha profluebat limpidissima pellucida, sanæ æquiparanda, absque ullo fœtore aut putrilaginis nota, minus vero, uti conjectura præsagiebat, in ea quantitate, quam tumor externus innuere videbatur, siquidem tum ea

quam

quæ emanaverat, tum quæ in cavo abdominis ſtagnabat vix quinque menſuras adimpleviſſet. Ut hinc non immerito, in mentem mihi venerit ſuſpicio, tumorem deſcriptum aſciticum à peritonæi expanſione plus ultra facta potiſſimum reſultaſſe; hoc ſiquidem aliquantum tumidum multoque ſero perfuſum notabatur, probabili indicio, vaſa ejusdem lymphatica inter muſculos abdominis, ſpeciatim ex membranis muſculis iisdem propriis, nec non inter duplicaturam peritonæi emergentium, dilatata primum, dehinc rupta, ac eroſa, fluidum contentum aliàs naturaliter in glandulas iliacas, & conſequenter per lymphatica Venæ cavæ ad chyli ciſternam revehere ſolita, hocce ob peridromum interceptum intra meatus & intercapedines peritonæi congeſſiſſe, hincque aliquam ejusdem partem in cavum abdominis ſenſim ſenſimque exſtillaſſe. Notavimus interim Cl. Peyerum in methodo hiſtoriæ anatomicæ in ſcholio ad cap. VI. conjecturæ noſtræ ſuum addidiſſe calculum, ἀκριβῶς namque ibidem advertit, in hydropis certa ſpecie aquam ſi non omnem, magnam certe ejus partem à peritonæo deſtillaſſe, ſiquidem hoc poroſum plurimisque ſanguineis vaſis diſtentum fuerat; propoſitæ autem noſtræ conjecturæ adhærendi anſam præbuit tumor abdominis multo major, & ejus tam repentinum ac mirandum incrementum, quam ut à tam exigua ſeri lymphatici effuſi in cavum imi ventris copia eundem productum eſſe probabile viſum ſit. Confirmabamur poſtea in noſtra ſententia, quando omentum ac meſenterium in natu prorſus naturali, pinguedine multa flaveſcente ſana obducta cernebamus, ventriculum inteſtinaque omnia illibata deprehendebamus, nec aliud morboſum in conſpectum venerat indicium, quam quod in concava epatis regione ſubalbidus ſcirrhus acinorumque glanduloſorum circumſcripta quaſi gypſea induratio, ſimiliter pancreatis ſcirrhoſum concrementum, atque in folliculo felleo bilis viſcoſa, amurcæ ſimilis, lenta viſcidaque viſui ſeſe obtulerint. Adeoque proculdubio lethali huic morbo ſeri lym-

phatici uti dictum motus interceptus, simulque emergens acrimoina salso-muriatica, hincque ejusdem præcipue intra peritonæi meatus & intercapedines collectio, indeque mox insecuta effusio, atque similis ex lymphaticis, solutionem continui passis, extravasatio morbificas hasce suggesserunt suppetias, sero septico circa malleolos olim vulneratos residuo sphacelum & mortem accelerante subitam.

OBSERVATIO XCIX.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Doloris ischiadici gravissimi medela exoptata repentina.

ISchiadicus dolor lateris dextri acutissimus virum quadragenarium tam graviter afflixerat, atque ad levissimam corporis motionem ita exacerbabatur, ut ejulatu suo adstantes ad commiserationem perduxerit; causa erat serum acre salinum scorbuticum quô patiens abundabat, atque ideo pustulis serum acre plorantibus ejus vultus subinde conspurcatus visebatur diæta vinosa superflua fontem malo subministrante. Sensatio autem dolorifica isthæc eo magis acuta erat, quod accusatum serum spiculis suis & cuspidibus fibrillas tendineas nervosas ac membranaceas musculosasque circumcirca articulationem expansas, lancinaverit, arroserit, atque eorum continuum solvere attentaverit, strictûris spasmodicis per intervalla accedentibus atque malum exacerbantibus. Noxis hisce ut medicam opem opponerem, acris seri attemperationem, fibrarumque mulcimentum omni ope studioque procurare allaboravi, eique fini infusum theiforme sequens subinde sorbillandum propinavi. ℞. Rad. sarsap. chinæ, bardanæ, scob. ligni sassafr. ā. 3iij. sem. badian cum cortice stellato, visci querni, santal. citrin. ā 3ij. fol. veronic. summit serpill. ā Mj. flor. paralys. tiliæ ā Pij. passul. major. exac. 3vj. inc. & contus.

tus. gr. modo Misc. Cum eodem infuso guttatim exhibebam mixturam ex Elix. antiscorbutico in Actis laborat. chemici Altdorfini à me descripti ʒij. Spiritus castorei compositi Londinensis, Essent. trifol. fibrin. ā ʒj. Tincturæ sassafr. compositæ Bateanæ ℈iiij. Nocte ingruente dabatur sequ. Pulvis. ℞. pulv. Marchion. spec. de hyacinth. ā ʒß. ocul. ℔. præpar. corall. rubr. præpar. ā ℈ß. matr. perl. præpar. arcan. duplic. ā ℈j. ☉ depurat. ℈ij. ℔ris nativ. gr. xxiiij. Pil. de cynogloss. gr. vj. M. F. Pulv. divisus in vj. partes æquales pro totidem dosibus. Frictiones femoris & tibiæ instituebantur cum suffumigio ex mastich. thur, ā ʒij. Styrac. calamit. succin. ā ʒj. fl. ros. rubr. Verbasci, Stœchad. arab. lavendul. ā Pj. grosso modo contusis & concisis. Levamen insigne præstabat Empl. tale, ℞. Empl. oxycroc. ʒvj. picis navalis Sulph. ā ʒij. succini, mastich. ā ʒj. M. cum balsamo Sulph. terebinth. addita Cer. & Tereb. ā ʒi. M. F. Magdal. Præ omnibus autem velut θεὸς ἀπὸ τῆς μηχανῆς repentinam doloris relevationem efficiebat Venæ sectis in malleolo pedis afflicti instituta, qualem etiam in simili casu sæpius, antehac salutarem expertus sum. Alias etiam seq. mixturam illitam superimpositis postmodum linteis calidis proficuam notavi.

℞. Aqu anhaltin ʒj. Spir Sal. Armon. vinosi ʒiß. Spir. matricalis, lumbric. terrestr. theriacal. camphorat. Ræ lumbr. terr. Essent. succin. ā ʒij. misc. ad usum.

OBSERVATIO C.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Cachexia ad hydropem asciten tendens bis terve curata.

INfaustam chylificationem sanguificationem excipere infelicem exemplo suo nobis confirmavit Illustri Stirpe prognata matrona quinquagesimum annum jamdum prætergressa,

ſa, à prima usque ad conſiſtentem ætatem nunquam appetitu gaviſa integro ; indeque ob liquoris gaſtrici deficientem energiam liquamen mucoſo-viſcidum illa in ventriculo ſæpius accumulaverat, à quo natura frequenter per vomitum ſeſe liberare intenderat , peſſimis nihilominus Matronæ illuſtris rebus , ſiquidem diſpoſitionem induebat cachecticam , quam accelerabat crebrior ſanguinis ſub venæ ſectione iterata profuſio, ex alterius Medici conſilio ad ſubſultus epilepticos arcendos, quibus antehac obnoxia erat, inſtituta, & vini uſu interdicto, cereviſiæ hordeaceæ copioſa ingurgitatio. Transegit nihilominus in tali habitudine ævum , poſt ceſſantem autem menſtruum fluxum bis terve erupit inſignis tumor pedum œdematoſus, cui ſimilis in abdomine ſupervenit, cum vultu pallido tumido & notabili virium proſtratione moleſtus , & quod peſſimum erat, poſt cœnam, etſi parcam admodum, redeunte aurora vomitus ſemper excitabatur materiæ viſcidæ glutinoſæ ad ſpumoſæ. Et vero ſicuti ciborum faſtidium ipſi ſolenne erat , ita medicamentorum averſatio conſimilis prioris comes individuus accedebat , expetebat ideò patiens granulatim ſanari & granula ἐχ ὅλῳ θυλάκῳ, non toto horreo vel ſacco. Recenſebo igitur tantum pauca illa medicamenta , quibus uſa bis terve per Dei gratia cum ſanitate in gratiam rediit, ita ut rebus ſuis præeſſe , atque domo egredi & iter ſuſcipere potuerit. Et primo quidem ipſi propinabam vinum medicatum , cui facculus injectus erat talis. ℞. Rad. enul. Zedoariæ, bryoniæ, vincetox. ā 3iij. herb. gentianæ cruciat. hyſſopi trifol. fibrin. agrimon. ſummit-centaur. min. fl. geniſtæ ā Mß. Rhabarb. el. 3vj. Limatur. chalyb. in pet. ligat. ℥ß. cortic. Winteran. 3ij. caryoph. aromatic. cardam. min. ā ℈ij. Sem. apii, fœnicul. ā 3j. Inc. & contuſ. M. D. ad faccul. Poſt paſtum meridianum aſſumebat ſeq. pulveris peptici cuſpides cultri tres cum Pane toſto vino affuſo generoſo. ℞. Trag. aromat. uſit. ʒj. pulv. cachectic. Quercet. incompl. 3ij. ℥ martial. diaph. rad. ari crud. ā 3j. ſpec. imperator. diarrhod. abbat. lætif. Rhaſ.

cordi-

cordial. temperat. ā ℥ij. facch. ʒß. Ol. nuciſt. expr. ℥j. cinnam. deſt. caryophyll. deſt. āā gtt. iiij. M. Epoto vino medic ipſi offerebatur mane cum juſculo vel infuſo trifolii fibrini ad guttas quadraginta Tinctura antihydropica à Celeberrimo Königio in regno vegetabili quadripartito p. 1021. deſcripta. Poſtea per intervalla noctu ante ingreſſum in lectum pilularum ſequentium decem deglutiebat, quarum effectum hydra- & phlegmagogum ſatis deprædicare noverat. ℞. Maſſ. pilul. hydropicarum Bontii ʒj. ℈ij. dulc. ʒß. reſin. jalapp. diagryd. ♃at. ā gr. xij. Trochiſc. alhandal. gr. vj. M. cum Tinctura ☿i. F. Pil. num. xc. inaurat. Colophona felicem curationi impoſuit Decoctum mane ad ʒiiij. vel v, nonnunquam etiam veſperi hauſtum. ℞. Raſur. ligni guajac. ʒiij. cortic ejusd. ʒj. paſſul. major. exacin. minor. mundat. ā ʒß. bacc. juniperi lign. aloes ā ʒiij. infunde in Aqu. fervidæ ℔vj. Stent per noctem in digeſtione mane coque ad tertiæ partis conſumtionem, addendo ſub finem, ut per dimidiam horam adhuc ſimul coquantur, raſuræ l. faſſafr. ʒvj. Sem. aniſi ſantal. citrin. ā ʒiß. Colatura detur ad uſum.

(*Onoldo Auguſt. Vind. d. 29. Sept. An. 1723. miſſa.*)

OBSERVATIO CI.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

De magna ac pertinaci Diſtentione nervorum tertianam febrim continuam Peruviano cortice expugnatam ſubſecuta.

ANnum agens Mulier familia illuſtri quadrageſimum, non multo poſt autumnale æquinoctium An. 1720. in febrem incidit ex illarum ſpecie, quas tertianas continuas à calore incipientes, Artis Medicæ Magiſtri vocare conſueverunt. Querebatur de capite, & dorſo, quorum rubore, ac inſigni

dolore, frictione, sanguinisque detractione primum per cucurbitulas, inde ex venis brachii, & pedis levabatur: conflictabatur difficultate spirandi, longas vigilias per omnes noctes experiebatur, arida siti, præcordiorumque inflatione tentabatur; quibus remediis ventrem mollientibus, sanguinisque citatiorem motum cum ingenti calore conjunctum retardantibus, manna nimirum, purissimo nitro, hordeaceis jusculis, atque egelida aqua occurrebam. Febre autem continuante, eam contrito *peruviano* cortice, denariorum duorum pondere sexta quaque hora ex aqua cardui sancti potui dato depellere conabar: qua ratione medendi plures dies adhibita, febris intermittere quidem visa est, at nausea premente, cruribusque lassitudinem sentientibus, octo dierum intervallo rediit, & ab horrore incepit. Hujus quoque febris iisdem ferè, quæ modo memorabam, medicamentis curationem sum molitus, quorum ope multum admodum quidem minuta fuit, sed quibusdam reliquiis remanentibus, post aliquot dies, valde tamen lenior, reversa est. Quoniam vero præcordia, & dextra præsertim parte, tum dura, atque intenta erant, alvusque adstricta; lacte, butyro, ac Saccharo adjecto, protinus in alvum immisso dejectionem tentabam, ceti spermate, liliorum alborum oleo soluto, sub idem tempus præcordiis illito, seroque præterea asinino, in quo minoris centaureæ flores, consciissa gentianæ radix, nec non rhabarbari tantillum parumper decoctum fuerat, jejunæ mane quotidie pluribus diebus ad bibendum dato octo unciarum pondere: cibi erant ex illis, qui & facile concoquuntur & madefaciendi vim habent; potio vero siti urgente, aqua Nucerina. Quæ quum ejuscemodi febrem ex toto in remissione nunquam quidem desistentem, quin inter meridiem, & vesperam, tertio præcipue die, increscentem haud quaquam discuterent, confugi ad pulverem *ipecacuannæ* radicis, quo, vomitus causa, triginta granorum quantitate, semel sumpto, utebar jejuna aliquandiu sale absinthii misto cum medicamento,

cui

cui arcani duplicati nomen imponunt Chymiæ Doctores, sic, ut par utriusque modus esset: vespere autem ex gentianæ, & centaureæ minoris extracto (sic enim loquuntur) quod castaneæ magnitudinem haberet, devorabat. Verum quia ejusmodi medicamenta non proderant, *peruvianum* corticem in pulverem resolutum scorzoneræ aqua stillatitia dilutum experiri iterum ægra cogebatur, interposito temporibus vespertinis remedio salis ammoniaci in aqua Nucerina deliquati ad trigesimæ partis acetabuli quantitatem, idque longo tempore faciebat. Quo præsidii genere, & tempore istiusmodi febris, mense post brumale solstitium, sic decedere visa est, ut fere ex toto secuta fuerit integritas. Verum tamen illud præterire non decet, Nobilissimam, de qua refero, Mulierem, febre jam mollita, & penè omnino sublata, arteriarum in caput potissimum, ventriculum, hepar, atque lienem discurrentium agitatione protinus fuisse exceptam una cum musculorum ad superiores artus attinentium levi tremore, insolitisque oculorum motibus: quas res, frequentes, alternæque distentiones membrorum circa vernum æquinoctium subsecutæ fuerunt. Nervi etenim eo tempore anni in omnes penè corporis partes pertinentes ex improviso alternis vicibus ea ratione distendebantur, ut tum hujus, tum illius partis musculis haud voluntariè se contrahentibus, modò caput, modò dorsum, modò brachia, modò crura immoderatè, & fortuito diversis motionibus agerentur, & ante, & pone, & ad lævam, & ad dextram, & sursum, & deorsum, modò huc, modò illuc. Ejusmodi verò vehementes, inordinatæque convulsiones, animalibus spiritibus cerebro in musculos sine ulla lege præcipitatis, cum matutinis, tum vespertinis temporibus occupabant sic, ut tempus inter meridiem, & vesperam, majoremque noctis partem præstarent integram, plerumque autem ubi decesserant, arterias concitabant. Quæ quum animadverterem, purgare ca[illegible]æ uncia, cui pars quarta compositionis, hieræ simplicis Galeni nomine appellatæ, & paulum

lum pulveris ex citri seminibus adjectum esset, statui; quin recordatus Matronæ, de qua scribo, menstrua vix unquam provenisse, sanguinis selibram ex sinistro crure juxta talum mitti, frictiones lenes extremis partibus adhiberi, & galbanum plantis pedum, ac ventri pubetenus imponi jussi, ad alia, atque alia (deliberationi enim & mutationi remediorum tempus patebat) quæ istiusmodi morbum ex corpore evellere creduntur, subindè decurrens; ad radices puta valerianæ sylvestris, & pœoniæ maris mense martio effossas, ad album succinum, alces, & equi ungulam, dentem hippopotami, cinnabarim, cum antimonii, tum nativam, sambuci, ac rutæ spissatum succum, aquam stillatitiam cerasorum, florum tiliæ, & matricariæ, nec non hirundinum Jos. Quercetani; ad castorei tincturam, stannum in calcem redactum, humanam calvariam, secundas, atque horum similia. Sed chalybis quoque medicinam (quam sanguinem & animales Spiritus confirmare, fœminisque ex vulva laborantibus succurrere perhibet experientissimus Medicus Anglus Thom. Sydenhamius) tot, tantisque malis adhibui, & rationem victus talem, qualem supra dixi. Quum hæc Kalendas usque Majas clo Io CCXXI sine ullo profectu administrari, summamque menstruorum imminutionem continuare vidissem, lenem per id, quod paulo supra præposui, medicamentum repetii purgationem, coxas, & poplites perfricari, cucurbitulas in imo ventre, & in feminibus defigi, sanguinisque paululum ex hæmorrhoidibus per sanguisugas educi, præcepi; deinde succum ex silvestri cicorea, albo marrubio, agresti lactuca, herbaque, quam capillum veneris nominant, simul expressum dies circiter viginti sorbendum præbui; tum quod corpus magnopere siccari, ac emarcescere cernerem, ad asinæ lac, ut ipso epoto elueretur, atque aleretur transii. Dum hæc emolliendorum nervorum causa ordinatim geruntur, certos inordinatorum motuum musculorum interlunio quidem decrescentium, circa verò, in, & post plenilunium maximoperè increscentium

tium circuitus, certasque accessionum, & decessionum vices observo; ac proptera compositione, quæ præter album succinum, castoreum, crocum, ac myrrham habet opium, & ad N. *Le Febure* authorem gallum refertur, pugnare, mihi propono. Istiusmodi itaque medicamento in aqua ex succo florum pæoniæ maris elicita ad grana duo liquato, per aliquot dies præbito, morbum evincere, aut saltem aliquo pacto imminuere, conatus sum. At nihilominus distentionis nervorum accessus & decessus consuetis recurrebant temporibus, imo vero ejusmodi accessionibus occupata ægra stridebat dentibus, edebat ululatus, lecto se ejicere, proximumque murum conscendere magno conatu nitebatur. Quibus rebus commotus *peruvianum* corticem cum aqua modo memorata denariorum duorum pondere permistum experiebar, eumque neque nocere, neque ulli præsidio esse deprehendi; sed neque alienum putabam balneo ex tepida aqua, in qua vitis, salicis, ac matricariæ folia, conscissæque pæoniæ maris, & sylvestris valerianæ radices incoctæ fuerant, morbi curationem pertentare. Mane igitur priusquam convulsivi motus (ut vulgo Medici loquuntur) accederent, corpus in ejusmodi balneum demitti jubebam; neque id statim, quòd non statim prodesset, removi, profectum tempore expleri ab A. C. Celso edoctus; at vero procedente tempore, quum istiusmodi auxilii genus distentione nervorum infestatis alias opitulari solitum, & arterias commovere, & vehementes membrorum, præcipueque capitis jactationes excitare viderem, protinus desistebam, remque sæpius frustra tentatam aliquando dimittendam judicabam, ac de aliis præsidiis cogitandum. Aliam ergo rationem medendi instituere constitui, quia calida balnea non proderant, aqua Nuceriæ frigida non ultra quinque libras potui data morbum expugnare conatus. Quæ quum nihil proficeret, ad spem conficiendi negotii maximè probabam, paululum sanguinis pertusa vena, tum in sinistro brachio, tum in sinistro pede mittere. Multæ res ad hoc con-

silium me hortabantur: extremæ imminutionis purgationis menstruæ continuatio: alternus musculorum, caput (ægra jacente supina) modò ad lævam, modò ad dextram trahentium ingens motus ei, quo corpora ex fune pendentia agitari consuerunt, omnino similis, Luna inter menstrua inopinatò obortus, & detentæ ægritudine valens corpus. Quo capto consilio res perficitur, ac triduo post potatio sulphuratæ aquæ ex Patavino fonte, in Euganeis montibus, qui B. Virginis dicitur, recens perlatæ confirmandis nervis, menstruisque evocandis opportunæ præcipitur, & thermopolia ad Lunam plenam perducitur, quo quidem tempore alterna capitis agitatione decedente, & in ejus locum artuum superiorum atque inferiorum lenioribus jactationibus subeuntibus, caput (dorso & cervice erectis in sublime, reliquis partibus lecto incumbentibus) per vices vehementer, multiformiterque jactabatur prorsum, retorsum, in latera, in orbem, circa idem tempus faciei, atque oculorum musculis sese plurifariam motitantibus per plures horas, interdiu, ante meridiem, & noctu statim post vesperam. Quibus immoderatis, omnigenisque motionibus Luna decrescente atque extrema desinentibus, ea, quam proxime dixi, capitis alternis vicibus in latera euntis & redeuntis agitatio, motus oscillatorii nomine à celebrioribus Mechanices Scriptoribus appellata, reversa est eo ordine, ut singulis diebus binæ essent accessiones, decessionesque, & tempora, quæ sunt inter meridiem & occasum Solis, inter mediam noctem & Solis ortum, integra. Porrò tempora accessuum istiusmodi capitis motus, Luna crescente proferebantur sic, ut ab Sole orto durarent ferè in occasum, à prima nocte penè in diem. Peracto plenilunio, lunaque ad Solem redeunte, sæpe memorata capitis agitatio ita minuebatur, ut in syzygia nulla planè esset, ejus tum vices implente motu quodam itus & reditus, cubitos ac manus ad pectus leniter atque vicissim adducente abducenteque. Postremus hic motus subsequenti elongatione Lunæ à Sole

(men-

(mensem Synodicum vocant astrorum Scientiæ Professores) ea ratione continuabat, ut & leniſſimus foret, & noctu ex toto intermitteret. Quod ubi animadverti, dedi operam, ut morbi jam senescentis remiſſionem remedio aquæ acidulæ ex fonte Lælio Recobarii (sic enim ab eruditiſſimo Viro Jo. Gratiano in Patavino Archilyceo Philoſophiæ Profeſſore primario nuncupatur) importatæ promoverem. Ejusmodi aqua quotidie ad sex circiter libras, ad Kalendas usque Septembres epota, menseque Synodico jam exacto, capitis motus tremulus minime rediit; quinimo illa quoque alterna brachiorum ad pectus adductione abductioneque sensim decrescente, ac demum prorsus sublata, morbus Sole in libram transeunte solvi ex toto visus fuit. Medio insequentis Octobris mensis Splendida ægra vix tum firma à gravi valetudine cessit Urbe rusticatum: rediens autem huc non multo ante Kalendas Decembris triſtitia, nescio qua, ejus animo vehementer perturbato, in eundem, aliquanto tamen leniorem recidit morbum, à quo denuo ut liberaretur, nullam divinam humanamque opem non adhibuit, inquisito omnium remediorum genere. Diætæ lacteæ, qua etiam nunc utitur, aquæ potione, & temporis beneficio tandem eo valetudinis redacta est, ut in præsentia saltem, aut nisi subito terreatur, aut lumini oculos objiciat, neque ullis omnino involuntariis musculorum motibus peragitetur, & noctu domo exire valeat deambulatum.

Lactis usu in fine autumni An. cIↃ IↃC XXII. adhibito, ægram hanc, quam a malis spiritibus agitatam nonnulli, alioqui graves, sacerdotes putaverant, adjuvante DEO immortali, ad sanitatem esse reversam, Nob. Dn. Author postea indicavit, addita Annotatione: Vaccinum lac nervorum distentionibus ab inanitione, aut continuis asperorum corpusculorum stimulis creatis, plurimum posse proficere, cum ex ratione, tum ex ea, quam cum medica republica modo communicabam de nervorum distentione observatione, præclare

constat. Et ad rationem quidem quod attinet, ecquis Medicorum lactis naturæ tam ignarus jam esse potest, ut molliſſimis lævissimisque vaccini lactis particulis quotidie in sanguinis ductus sub forma cibi & potus longissimum tempus importatis, & universi corporis canaliculos inanitione concidentes impleri, & asperos scabrosque sales penè ad nihilum redigi posse non intelligat?

Propositâ istiusmodi morbi historia, facturum me operæ pretium existimo, si *peruvianine* corticis culpa febrim convulsio subsecuta fuerit, pervestigarim? Qui cum Gedeone Harveo aliisque ignoratione potius pertinaci, atque inani Veterum Medicorum Sectæ, quam adamaverunt, studio, quàm ratione, aut experientia *peruvianum* corticem criminantibus falsò opinantur, ejusmodi cortici vim inesse ad morbos atrocissimos, cardiacam puta, distentiones atque imbecillitates nervorum, faciendos, ii proculdubio febrim, de qua primo loco retuli, convulsiones subsecutas fuisse, quòd pulvis ex commemorato cortice *fluores degeneres in reconditis latebris compegerit, & conglutinarit, integrumque canaliculorum à cerebro emanantium systema infirmarit, virus in nervorum succum vibrando*, arbitrabuntur. Verum enim verò qui Virorum jam olim in Medicina facienda præstantissimorum R. Mortoni, Thom. Sydenhamii accuratissimis de *peruviano* cortice observationibus, sæpiusque iteratis Talbotii, Helvetii atque Clariss. Franc. Torti experimentis aures advertere haud aspernati fuerint, qui illum ipsum amarum corticem divinum sane contra febres, sive à calore, sive à frigore, sive à rigore, aut horrore incipientes remedium, febres ipsas tollere intellexerint non cogendo, sed exsolvendo glutinosas cerorum nostri corporis humorum massulas ex acidis corpusculis in sulphuratarum particularum interstitiis, areolisve tanquam in visco inhærescentibus constantes, atque glandularum, canaliculorumve ab iis descendentium exiguis caveis tenaciter adhærentes; qui mecum animadverterint, Inclitam, de qua est sermo,

Mulie-

Mulierem (quæ & semper fuit sterilis, & cui semper menstrua parcissimè fluxerunt) epilepsiæ accessionibus jam ante annos quatuor & viginti frequenter occupari consuesse, quas mutatio ætatis, morbusque cutaneus Variolarum verbo ab Recentibus Rei Medicæ Scriptoribus nuncupatus postea sustulit: qui, inquam, ad hæc omnia mentem, animumque converterint scierintque præterea me ab eo tempore, quo nobilissimam medendi scientiam in hac florentissima Urbe exercere cœpi, cujusquemodi sortis, sexus, constitutionis, atque ætatis hominibus periodicis febribus cujuscunque generis correptis remedio corticis contra illas easdem febres omnifariam adhibito felicissimè semper subvenisse, nequaquam, quemadmodum spero, affirmare audebunt, præcipuum, de quo dico, adversus febres circuitus habentes medicamentum, distentiones nervorum revera creasse. Octiduo antequam hanc Observationem cum Medica Republica communicarem, accidit, ut binos senes ex duabus tertianis febribus nunquam ex toto desinentibus, cum vomitu, singultu, tendinum, qui ad carpum attinent, distentionibus inæqualibus, ac imbecillis pulsibus periculosissimè laborantes videre possem; quorum primus octogenarius ab eruditissimo, consummatissimoque Viro Faustino Gavinello, alius à Franc. Ludovicio Medico Experientissimo, mihique amicitia conjunctissimo rectè curabatur. Illorum autem ægrorum utrumque *peruvianus* cortex in pollinem redactus ex aqua succi Scorzoneræ denariorum duorum pondere Laudatorum Medentium, meoque consilio sexta quaque hora potui datus perfectè sanavit. Memoria teneo, me ante hos octo annos *peruvianum* corticem granis decem pulveris, quem specificum cephalium Joan. Michaelis vocant, contritæque valerianæ sylvestris radicis granis quindecim, duorum circiter denariorum pondere junctum, & ex aqua florum pœoniæ maris dilutum sæpius interdiu, ac noctu sorbendum præbuisse Illustrissimo atque Excellentissimo Viro L. Theupolo Equiti, & D. Marci Procuratori maximis in Rempublicam meritis Amplissi-

pliſſimo, qui febre continua obſcurè periodica, vigiliis, ſumma imbecillitate virium, convulſionibus mentem turbantibus, mortemque denuntiantibus Patavii tum conflictabatur. Qui ipſum tum temporis purgationibus, repetitis ſanguinis detractionibus, adurentibusque malagmatis ſuper integram cutem injectis ad ſanitatem perducere in caſſum tentarant Medici Iſac. Cantarinus, & Camil. Schola, quibus *peruvianum* corticem dare niſi in febribus aperto circuitu nulla accendente nervorum diſtentione revertentibus religio erat, de illius ſalute omnino deſperarant. At biduo poſtquam rationem curandi à me proxime propoſitam meo hortatu ſubiit, profluentibus urinis meliuſculus eſſe cœpit, pertinaciaque auxilii juvantis morbus poſt dies aliquot, & ex toto evictus, neque in poſterum unquam reverſus eſt. Ex quo apparet, tantum abeſſe, ut ſæpius memoratus cortex convulſiones inferat, quin potius illis nonnunquam rectè ſuccurrat, uti in illo ipſo contigit Viro Nobiliſſimo, quanquam is abhinc octo & viginti annos vehementiſſimis, pernicioſiſſimisque nervorum diſtentionibus per multum tempus infeſtatus fuit. Verum priusquam dicendi finem faciam ſciri volo, mihi ſexennio antequam hæc perſcriberem ſcrupulum ſubortum fuiſſe: num remedium *peruviani* corticis, quo febrem vix quicquam, aut nihil remittentem, & à calore protinus incipientem in quodam Paulo Petronio robuſtiſſimo juvene eo tempore ſuſtuleram, maniam, quæ non multo poſt depulſionem febris incidit, attulerit? Ne id tam facile mihi perſuaderem, præter eam, de qua modo narrabam, Obſervationem, longiſſimus peruviani corticis in diverſis hominum, febriumque generibus ſine ulla notabili noxa uſus, nedum ratio agendi ejusmodi corticis in noſtri corporis Liquores, ſupra expoſita ſuadebat; at verò ne illud ullo unquam pacto deinceps credam, cogit, quam mox ſum allaturus, Obſervatio altera de maniaco morbo, in quem urente nuper ſirio, juvenis, de quo paulo ante dicebam, relapſus eſt.

OBSER-

OBSERVATIO CII.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Maniæ per gelidæ balneum curationem complectens.

PAulus Petronius, quem abhinc ſexennium poſt febrem *peruviano* cortice depulſam, in maniacum morbum incidiſſe, præcedenti Obſervatione retuli, quique ex illo morbo valentioribus purgantionibus, compluribus ſanguinis miſſionibus ex brachiorum pedumque renis, quin ex hæmorrhoidibus, nec non medicamentis, præter albi papaveris ſemina, opium recipientibus fruſtra tentatis, malagmatis adurentibus, exulcerantibusque occipiti, cubitis, feminibusque ſine ullo profectu impoſitis, tandem ſanguine ex arteria in dextrum tempus pertinente ſelibræ pondere educto, imbecilliſſimo victu, gelidæque potionibus adjuvantibus perfecte convaluerat. Is, inquam, qui valentiſſimo erat corpore juvenis, urente, ut dictum eſt, ſirio, in eundem morbum relapſus eſt, propterea quod neque ſanguinem vere proxime præterito, uti quotannis conſueverat, ſibi detrahi, neque aquam vini loco, quemadmodum ei præceperam, potare voluerit. Quoniam cordis, & muſculorum ipſius vires erant ingentes, & ſanguinis copia, calor, atque velocitas adaucta; ob hæc curationem moliebar detractione ſanguinis per venas utriusque pedis, & brachii, abſtinentia, gelidæ potione, liquoreque lacti perſimili ex contuſis melonum ac albi papaveris ſeminibus multa aqua præfrigida dilutis expreſſo, cui guttulas decem remedii, quod laudanum liquidum Joan. Bapt. Helmontii Medici appellant, temporibus veſpertinis adjiciebam ad ſomnum accerſendum. Quibus auxiliis morbo haud quaquam devicto, ſanguinis uncias decem ex hæmorrhoidibus per ſanguiſugas emitti; caput inſanientis ad cutem tonſum aqua frigidiſſima, ſuccoque ex mandragora, & hyoſcyamo recens expreſſo

presso sæpius die, ac nocte perfundi; lac, adjecto recenti butyro ac saccaro in alvum infundi; malagmata erodentia, de quibus supra mentionem feci, super occipitium & femina imponi, atque ægrum in tenebris haberi jussi. Post hæc alvum ducendam esse existimavi medicamento, quod haberet succi concreti nigri veratri scrupulos duos, pulveris, cui magisterii mechoacannæ nomen imponunt, grana duodecim, & alius pulveris, quem diagridium sulphuratum Chymici nominant, grana decem. Sed quum ejuscemodi remedia vix quicquam, aut nihil proficerent, mali depulsionem pertentare statui per missionem unciarum octo sanguinis (vires enim non deerant) ex arteria sinistri temporis. Per istiusmodi præsidii genus, quod desipienti alio tempore profuisse, supra tradidi, consecutus quidem sum, ut aliquantulum somni accesserit, non autem ut mens ex toto redieret. Quamobrem maxime urgente furore, per caput multam aquam frigidissimam infundi, in eamque semel quotidie corpus demitti, imperavi. Sub quo auxilio complures dies continuato quum mentem componi, ægrumque sanescere cernerem, eo ut sanus aliquot adhuc dies uteretur ad defendendam bonam valetudinem præcepi. Hoc eodem præsidii genere, subitisque terroribus virginem humili genere ortam Augusto mense clo Io CCXXI. cum hilaritate insanientem sanavi, quæ neque venæ, neque arteriæ sectione, neque ullo alio medicamento à Jacobo Testa spectato hac in Celeberrima Urbe Medico ad sanitatem unquam perduci potuerat. Sed illud ipsum frigidi balnei remedium tolerabiliorem quoque fecit morbum hypochondriaci nomine à Medicis appellatum, quo Vir ex patricia Gente præstantissima totam hanc ætatem vehementius vexabatur.

Corporis in frigidam aquam demersiones, aut insessus intra eam, uti & frigidionis gelidæve affusiones ad caput, quibus ad certa morborum genera expugnanda antiquiores quoque Medicos usos fuisse ex Celso, Plinio, atque Suetonio acce-

accepimus, præterquam quod cutem, & vasa sanguinem reliquosque corporis humores ducentia frigore constipando, ipsummet cruorem, ac ei admistos liquores quadantenus cogunt, & in suis motibus retardant, atque idcirco desipientium calorem, motionesque immoderatas imminuunt, subito mutando motus tremulos perturbatos, aut inter se dissentientes fluidi subtilissimi lanuginis elasticæ speciem habentis (cujus impetum per cerebri fibras nervorumque filamenta in totum corpus diffundi alibi docui) & juvando vibrationes insensibiles in unam conspirantes, insanientium animum ab eo statu, in quo fuerat, interdum abducunt. Ceterum frigidæ perfusiones prodesse quoque in fluxionibus sanguinis ex quacunque corporis parte, rectissimè ex quodam Hippocratis aphorismo deduxit Joan. Floyerus Anglus, demonstravit insignis Bellinus ipsaque, quam mox subjiciam, Observatione confirmabo. Verùm priusquam ad eam Observationem deveniam, haud inutile est addere, bimestri circiter postquam hæc scripseram contigisse uti idem Paulus Petronius (qui medio Septembre sanus rus secesserat, ibidemque cujusquemodi generis cibis se impleverat, & Veneri sæpius quam par esset operam dederat) tertio insanierit. Ei sanguinis uncias decem ex pede protinus prima die mitti, cibique nihil dari, jussi. Qua sanguinis missione nihil proficiente multa aqua præfrigida repente caput perfundi, corpusque in frigidam semel quotidie deduci; quin exacto biduo, virium minuendarum causa, sanguinem libræ pondere ex hæmorrhoidibus educi, imperavi. Sed quum neque per hæc mentem redire animadverterem, frigidæ balneum, & ejusdem effusionem in caput quotidie repeti jussi; insanientemque præterea vinculis vexatum, & imbecillo ac exiguo cibo nutritum vehementer purgare constitui cathartico pulvere constante ex scammoneæ radicis, & castorei pollinis scrupulo, atque alius pollinis magisterii mechoacannæ nomine appellati granis quindecim. Gelidæ balneo quatriduum continuato, copiosaque per id medicamen-

tum purgatione peracta, mens componi cœpit; nihilo tamen secius maturandum mihi existimavi, ne quibusdam reliquiis remanentibus morbus denuo exasperaretur. Quocirca ex arteria dextri temporis sanguinem ad decem uncias detrahi mandavi: quem quidem sanguinem in vitreis vasculis semihoræ circiter spatio concretum, sero flavescente undique circumfusum, non minus se quam sanguinem ex venis eductum, tum in latitudinem, tum in longitudinem contraxisse; & superiori sui superficie multo rutilantioris quidem coloris, vix tamen duriorem quàm inferiori apparuisse, animadverti. Frigidæ quoque balneum, quod paulo post novilunium præscripseram, ad decrescentem Lunam perduci, imperavi. Quo tempore æger ex toto restitutus est.

OBSERVATIO CIII.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Profluvia Menstruorum linteolis frigida, atque aceto imbutis, naturalibus pubetenus impositis suppressa.

ANnum implens Mulier generis inprimis claritate conspicua tertium & quadragesimum menstruis largissime profluentibus medio circiter Majo laborabat sic, ut tertio post morbi accessum die animo linqueretur, neque remedia ad istiusmodi morbum depellendum peridonea, uti nitrum rubri papaveris succo imbutum, rubra corallia in pollinem resoluta, contritam tormentillæ radicem, succum ex polygono, & consolida majori simul expressum, tincturam coralliorum anodynam, quæ fertur sub authore Helvetio, laudanum, quod Helmontii esse dicitur, tostum opium, atque jus, in quo pullorum gallinaceorum, vituli, bovisque pedes, herbæ, quæ bursa pastoris vulgo appellatur, folia, nec non rubri papaveris flores cocti erant: ut neque hæc, inquam, neque alia hujusce modi medicamenta vomitu, qui tunc supervenerat, impe-

impediente retinere poſſet. Sanguinis libræ fere decem tribus diebus effluxerant; qua propter ægra ad deſperationem redacta, linteola aqua frigidiori, atque aceto madida imo ventri, & naturalibus ut ſuperimponerentur, ſæpiusque repeterentur præcepi, hac in re mihi aſſentiente Jacobo Dies Medico magno ſuo merito inprimis claro. Sub idem tempus egelidis juſculorum, in quibus contriti panis paululum, recensve ovum ſolutum fuerat, ſorbitionibus, non multis quidem, ſed ſæpe tamen nocte, ac die datis, ut nutrirent, neque onerarent; cibo, inquam, leviſſimo, minimeque ſolido, aut calido, potione aquæ Nucerinæ frigidæ, nec non uno alterove cyprii vini cochleari ſubveniebam. Poſt paucas horas quam linteola paulo ante commemorata eſſent ſuperpoſita cruor ex toto fluere deſit; at ſanguine poſtero die iterum effluente non tantum illa ipſa linteola rurſus apponi, ſed & alia madentia nigro vino auſtero cum aceto permiſto, in quo quercus, & malorum granatorum cortices, conſciſſæ biſtortæ & tormentillæ radices, prætereaque balauſtiorum, rubearumque roſarum flores decocti fuerant, quam frigidiſſima utero ſic affecto, inguinibusque circumdari, utiliſſimum duxi; quæ quanquam commodè reſpondebant, nihilo tamen ſecius capitis dolor repentè obortus, præcordiorum anxietas, ventriculi languor, præter vigilias, ſitim, maximam imbecillitatem virium, univerſarumque arteriarum, quæ ſanguinis profluvium ferè confeſtim eſt ſubſecuta, concitationem maximoperè vexabant. Hæc ubi animadverti, ad id victus genus, quod ſupra dixi, omnem penè curam meam tranſtuli, niſi quod quiete, tenebris, ſilentio, liquoreque ex dulcibus amygdalis decorticatis & contuſis, affuſionis aquæ, atque expreſſionis ope elicito, noctu ſorbendum præbito ſomnum quæſivi: qui quum per hæc non accederet, & capitis dolor multum admodum urgeret, hunc una, alterave uncia ſanguinis tum ex dextro brachio tum ex dextro pede educta, contuſisque verbenis in aqua frigida intinctis fronti impoſitis le-

nire tentavi. Exacto menſe, primum ſero, inde pallidiſſimo ſanguine pauca admodum quantitate ex utero manante capitis dolor valde imminutus eſt, ſomnusque paulo longior acceſſit. At vero quoniam ſtomachus, qui vix fluida alimenta parciſſima quidem manu, ſed ſæpius exhibita valebat concoquere, continenter ciborum faſtidio afficiebatur, calidisque remediis, abſinthio puta, mentha, vino meraco, reſinatove, aut intus ſumptis, aut extrinſecus appoſitis offendebatur, ob id potui aquam frigidam præſtabam, interpoſita potione liquoris illius pinguis, ac ſuavis ſaporis, quem noſtri vocant *Cioccolatte*. Ejusmodi ferè reſoluti ventriculi vitium modica purgatione inſequenti menſe reverſa paulum remiſit, & circa finem tertii menſis multum eſt imminutum. Verum ignorari non oportet, quatriduo circiter quo menſtrualis purgatio ſecunda vice redierat, accidiſſe, ut non modo ſimile aquæ quiddam, in quo caro recens lota eſt, ſed ruber quoque alternis diebus humor ex utero ſubinde fluxerit, meque adverſus iſtiusmodi fluxionem ſanguinis, præter acetum, & aquam præfrigidam, qua venter, naturaliaque ſæpe fovebantur, medicamenta coërcentia præſcripſiſſe, pulverem enim, in quo erant hæc: coralliorum rubrorum, alborum, terræ ex nucerino fonte importatæ, ſingulorum denarii duo; ſeminum hyperici, & plantaginis, ſingulorum ſcrupuli quatuor; radicis conſolidæ majoris bini ſcrupuli: ejusmodi, inquam, pollinem denarii pondere ex aqua ſtillatitia ſucci millefolii mane, & ſub veſperam potui dedi, nec non idem jus, quod ſupra ſcriptum eſt, ad ſanguinis motum retardandum, ipſumque ſanguinem ſupprimendum opportunum. Ubi per hæc coercita fuit fluxio ſanguinis, ne eadem rurſus accederet, præcavendum exiſtimavi, ideoque per aliquot dies eadem adhibui remedia, tum dedi operam, ut ad vires, atque ventriculum confirmandum infirma uteretur alimentis ex media materia, cujusmodi ſunt oryza, ptiſana, teneriores pulli, atque ficedulæ, aſſumeret verò potionem (ſiquidem firmiorem ex vino non-

nondum ferre poterat) ex aqua omnium imbecilissima, sumpto, temporibus quidem matutinis, liquore pingui, atque aromatico, de quo supra retuli; meridianis autem vini cyprii cochleari. Intra quam victus rationem constitit donec ex tota sanitas restituta fuit.

OBSERVATIO CIV.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Contumaciſſimos ſiſtens capitis dolores per ea, quæ adu-runt medicamenta, quæque veſicatoria vulgo appellantur, feliciſſime curatos.

JOsephus Luchinus in Divæ Margaritæ templo meritissimus Sacerdos duodeseptuaginta annos natus, questus est non multo ante Kalendas Sextiles de dolore sinistram præcipue capitis partem occupante, à quo quum per missionem sanguinis tum ex sinistro brachio tum ex dextro pede haud quaquam levaretur, suasi, exulcerans malagma ex cantharidibus, sinapi, atque euphorbio, adjecta flammula Jovis, tonsæ cuti pone lævam auriculam ut admoveretur sic, ne plaga saneſcere sineretur nisi dolore finito. Quod post viginti dies prosperè evenit. Hoc eodem auxilio Hominem patricii generis Odoardum Colaltum S. R. I. Comitem Præstantissimum, Mulierem honoratissima familia natam Lucretiam Marcobrunam, Bartholomeum Cerchiallum, Sanctiumque Rampallum magno capitis dolore jam pridem sine febre vexatos fauste curavi. Quin imo quum hæc memoriæ traderem accidit, ut illud ipsum malagma iterum feliciter experirer in honesto Viro Francisco Solario hoc anni tempore inflammatione sinistri oculi correpto una cum vehementi lævæ capitis partis dolore. Subit recordatio, idipsum me in patricio juvene ex Nobilissima Foscarorum Stirpe paternum genus trahente, ante

hos quindecim menses lippitudine cum dolore à fronte ac temporibus ad oculos perveniente, infestato haud infeliciter pertentasse. Verumtamen ejusmodi remedii genus non adeo feliciter cessit in quodam Splendidissimo Equite ex hemicranea à morbo Gallico ortum ducere credita abhinc triennium laborante. Multam enim illi salivam reddenti diaphoretici mercurii, qui Helmontii est, vi, neque copiosa salivæ, quæ alias in illo ipso capitis dolore multum admodum profuerat, emissione melius habenti, *vesicans* justæ magnitudinis cervici imponendum quum præscripsissem, contigit ut cantharidibus longiori quam oportebat tempore, ægri errore, cuti inhærentibus, inque fluentum sanguinis uberius penetrantibus, & vehemens in collo dolor, & insignis urinæ ardor excitatus fuerit. Quibus rebus lactis, liquorumque ei assimilium ope protinus sedatis, hemicrania mitigata quidem fuit, non tamen ex toto sublata. Neque verò illiusmodi vitium, adversus quod, salivatione non respondente, non modo sudorem sicco calore elicitum, sed & decocta cujuscemodi generis lignorum ad morbum Gallicum, ac postremo aquam simplicem, atque capræ lac, leniendorum intus latentium acrium causa adhibueram, cute pone utramque auriculam haud absimilibus urentibus cataplasmatis exulcerata, ulceribusque tractis conquievit. At tamen vetustate, quæ nonnunquam in longis morbis præsidio esse solet, mali causa subacta, ex toto finivit; non autem quòd sanguinis unciæ tres, quatuorve ex manu dolenti capitis parti respondente, morbo jam inclinato detractæ fuerint, multoque minus propterea quod dilutiorem *Sarsaparillæ* decocturam, quam non multo post morbi initium complures dies infeliciter jam expertus fuerat, Nobilissimus æger sumpserit, quemadmodum politicus quidam Medicus, ceteroqui peregregius, apud quem medicamenta mercurium habentia venena sunt, ipsimet Præstantissimo ægro falso persuasit.

Quod

Quod reliquum est, adurentia cataplasmata vesicantium verbo, quòd vesiculas cuti admota excitent, à Medicis nominata, stimulando potissimum agere cum Bellino sentio; ideoque commovendo, exsolvendo, Lymphaticosque humores evacuando, certis capitis doloribus, iis videlicet, qui à salsis particulis crassiori lympha in Glandulis, vasculisve secretoriis ad caput attinentibus stagnante, aut ex ipsis effusa implicatis procreantur, opitulari. Illud objici mihi posse ab Eruditissimo Joan. Freindio scio: *Si cantharides ideo proficerent, quòd serum evocarent, eadem sane seri copia per urinæ iter excluſa pariter prodesset. Atqui in omni fere morbo seri tantundem per meatus istos ejicere licet, quantum vesicatorio admoto educitur, sed in nullo fructum æqualem inde percipi posse, experimentis constat.* Adversus quem illud reponam: *vesicantia* percensitis capitis doloribus rectè succurrere, propterea quia affectio capitis parti propius admota humorem, qui dolorem facit, cantharidum virtute coagitatum, atque solutum derivando extra ducunt: quod innocentis seri evacuationes per lotii ductus à capite longe distantes nequaquam præstare posse, ipse Experientissimus Freindius facilè intelliget, si ad vim derivationis attenderit, excretionesque non quantitate, sed peculiarium præcipue humorum eductione in morbis juvare cum uno Hippocrate meminerit. Ob eandem causam in apoplexia, Lethargo, aliisque morbis cerebri ipsamet *vesicantia* occipitio ad cutem tonso imposita, uti post Zacutum Lusitanum, & Celeberrimum Thom. Willisium sæpius expertus sum, salutaria existunt.

Feliciſſime etiam sum expertus Vesicatoria in duabus Patriciis mulieribus præstantissimis, Paulina Donata, & Vienna Justiniana, quarum secunda pertinacissimo capitis dolore plures menses excruciata erat; sed eorundem vesicatoriorum usum nuper quoque prosperime respondere vidi in Marco Pedronio & Josepho Migy, Juveni nobilissimo Emanuel Comiti ab Arco à Secretis; itemque in duabus nobilissimis Monialibus

bus, Maria Regina Zenobia, Mariaque Fortunata Berlindis, & in quodam viro Germano, splendidissimo Comiti Schulenburgio, Venetorum Reipublicæ Mareschallo à Secretis, qui ægri omnes permolestis capitis doloribus, quo neque purgationes, neque vomitus, neque sanguinis detractiones sive per venas, sive per hirudines, sive per cucurbitulas discutere potuerant, conflictabantur. (*Patav. d. 21. Sept. A. 1725.*)

OBSERVATIO CV.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Acerbissimus Coxendicis dolor longo lactis usu sublatus.

NOn omnibus ægris vel eodem omnino morbo correptis eadem omnino remedia semper feliciter cedere, edocet ratio, probat usus potentissimus rerum omnium magister. Et profecto *vesicantia*, quæ certi generis capitis doloribus affectis plerumque recte succurrere, in præcedenti Observatione dixi, quæque in ingentibus quoque coxarum doloribus præcipue pervetustis conferre, Clarissimus Joan. Freindius post Hollerium, aliosque literis prodidit: ejusmodi, inquam, exulcerantia malagmata lippitudini haud quaquam semper (quod ego quoque pluries observavi) utilia esse, recte animadvertit Medicus longe peritissimus Joan. Ad. Reimannus in Ephemeridibus A. N. C. Centuria IX. & X., ipse in ischiadicis non semper respondere duabus, quas protinus exponam, Observationibus demonstrare pergo.

Virgo quædam progressæ ætatis septendecim abhinc mensibus sinistræ coxæ dolore adeo vehementer cruciabatur, ut jacens in lecto neque sese erigere, neque in oppositum latus movere se ulla unquam ratione valeret. Ea tum manna, tum lacte copiosè epoto confestim purgata est; dolore autem ne tantillum quidem remittente sanguis ex sinistro brachio, ac pede

pede missus, frictiones super coxam dolentem adhibitæ, adurentia cataplasmata ex pice, Sulphure, piperitide, ficubusque coxendici sæpè circumdata, prætereaque decoctum contra Podagram à Præclariss. Bartholdo Beherens in Ephemeridibus novis A. N. C. Centur. 1. & 11. pag. 152. descriptum quatriduo propinatam. Quæ ubi vix quicquam proficere Vir clarissimus, qui illi ipsi ægrotanti Virgini tum medebatur, Antonius Dies animadvertit, vesicans sinistro popliti prius perfricato meo consilio imponi ad ulcus faciendum, hocque diu trahendum præcepit. Sed quum ne sic quidem levaretur dolor, ut asinino sero salsas particulas mucilagineo liquori (quem in omnibus omnium ossium commissuris ad eas lubricandas secerni Dissertatione de separatione Fluidorum in Corpore Animali cum celebrioribus Anatomes Professoribus docui) copiosè intermistas dilueret, tum vaccæ lacte mane, & vespere cibi loco uteretur, suasi. Quo diætæ genere diebus compluribus adhibito dolor, de quo verba facio, se multum remisit, eadem verò lactea curatione diutius continuata ex toto solutus est.

Cujusquemodi generis lacti, præcipueque vaccino inesse facultatem adversus coxarum, & articulorum dolores in manibus, genubus, pedibusque, Medicorum, qui cum inclytis Viris Wepfero, Jo. Jac. Hardero, Jo. Dolæo, aliisque, illius ejusdem lactis massulas habere vim evertendi, atque obtundendi salsos cuneolos in modo memorato humore mucilagineo implicatos intelligunt, præterit neminem. Ego mehercle collaudatorum scriptorum vestigia secutus Viro, cujus in prima Observatione memini, longe Nobilissimo, Sapientissimoque L. Theupolo podagricis, chiragricisque acutissimis doloribus hyeme, vere, atque autumno quotannis torqueri solito ante hos decem menses persuasi, uti lactea diæta pertinacissimum morbum evincere, aut saltem mitigare tentaret: quam rationem victus usque in hunc diem expertus prosperrima valetudine usus est, nisi quod lento admodum sinistræ manus dolore paucis abhinc diebus brevi tempore infestatus est. Sed,

ut redeam unde sum digressus : interea dum Virginem supra commemoratam ad pristinam redigere valetudinem allaborabam, Matronæ, de qua Observatione tertia retuli, atrocissima Ischiade conflictatæ, neque calidis fomentis ex aqua, lacteve, cui herba chamæpitys, sambuci, ac meliloti flores incocti fuerant; neque cucurbitulis defixis circa junctura capitis ossis femoris cum coxarum osse ; neque malagmatis urentibus cuti affectæ coxæ impositis ; neque valentiori crebraque alui ductione, quam pulvere hermodactylorum secundum Londinensium Pharmacopolarum præscripta composito, tepentique aqua, in qua præter mollientes herbas, colocynthidis, & castorei aliquantum decoctum erat, clysteribus infusa moliebar; neque satis larga, quæ tum sponte supervenerat, menstruorum fluxione melius habenti, integram poplitis dolenti coxendici respondentis cutem *vesicatorio* satis magno super eam injecto exulcerari, & non ut primum fieri posset ejusmodi ulcus sanari, sed aliquandiu trahi donec malum discuteretur, mandavi. At verò tantum abfuit, ut istiusmodi auxilii genus juvarit, ut potius dolorem, cui per id opitulari conabar, acerbiorem reddidetit; qui demum dolor dilutis lignorum decoctis potui datis, sudoreque primum sicco calore, inde calidis fomentis ex aqua, in qua cyprium *vitriolum* cum herbis, quæ ischiadico morbo utiles esse consuerunt coctum fuerat, elicito fere ex toto conquievit. Verum huc addere lubet, me honoratissimam Mulierem An. Mariam Tibonam ex ingenti coxendicis dolore sexagesimo & altero ætatis anno laborantem, decocto contra articulorum dolores, de quo paulo supra dictum est, superioribus annis persanasse : cui Mulieri mensibus penè tribus, viperæ, ligni sancti, sarsæparillæ (sic enim loquuntur Rei Pharmaceticæ Magistri) atque cornuum cervi decoctura, nec non aquæ, in qua rerum modo memoratarum, cujusque modicum coctum fuerat, potione aliquid afferre auxilii inutiliter pertentaram. Ceterum silère non oportet, illiusmodi decoctum ad articulo-

rum

rum dolores quatriduum ipsam ægram, interposito brevi tempore bis sumpsisse, alvum illius ope solutam fuisse, nedum urinam, & salivam ubertim profluxisse.

Annotatio.

Ex his quoque colligitur, non omnibus ægris vel eadem omnino vexatis ægritudine eadem auxilia convenire; ac propterea alia curatione opus esse, si vel humor mucilagineus tenuior, vel mucus crassior scabris refertus corpusculis, vel Lympha Sulphuratis particulis excalefacta in mucilaginosis Glandulis circa sinus coxæ, in quos superiora capita feminum conjiciuntur, positis, aut in earum Glandularum vasculis subsistens, vel purus putus sanguis in arteriolis, venulisque ad tenuissimam membranam Ruyschianam acetabuli coxendicis attinentibus stagnans ischiadicum affectum crearit. Id ipsum ferme suo tempore annotavit magnus Hippocrates, qui de coxarum dolore, in libro de internis affectionibus, verba faciens scripsit: ischiadcos quidem à pituita purgandos *cnidio grano*, quin purgationibus, atque fomentis minimè respondentibus, multis, ac profundis crustis urendos etiam esse; iis, qui ob cruoris vitium in Coxendicum morbum inciderunt, cucurbitulas affigendas, sanguinemque esse mittendum; alvum verò esse solvendam nigro veratro, inde asinino Lacte cocto subpurgandum, quam bilis Ischiadem attulerit.

(Venetiis Augusti. Vind. d. 30. Sept. An. 1723. missæ.)

)o(

OBSERVATIO CVI.

DN. JOHANNIS HENRICI LINCKII.

Arbor Caffe Lipsiæ florens.

EX eo, quod orientalibus ante hac Gentibus usitata potio Coffee nostris etiam Europæis assiduo illo & frequenti usu cœpit assuefieri, quo factum ut non solum vilioris fortunæ Cives in Urbibus, sed plebeji etiam agminis calones & squalor seculi servæ & lotrices, ipsique demum ruricolæ, quamlibet rariores, eam ipsam sorbere incipiant: Accidit, ut jam nulli fere homini tam nota sua domus sit, quam decocti illius indoles, & pro statu temporis, successuque segetis de surgente cadenteque fabarum valore, tantum non eodem more, ac de frumentis suis judicent, inque sinu gaudeant delicatuli, si quando prolixæ messis fama patriam percrebuit, annonæ contra caritatem misere deplorent, quasi quidem hoc nectare carere sine vitæ dispendio non possint, aut majores nostri non caruissent, quibus videlicet ne pictæ quidem, ut ajunt, fabarum imagines fuerunt cognitæ. In hanc morum vicissitudinem nostros abripuit decursus seculi. Antiquis temporibus sola Mecha, & quæ hanc sustinet, felix Arabia, de felici fabarum messe gloriari potuit, quibus nempe solis suos natales debere constat. Posteaquam vero Persis & confinibus innotescere cœpit hoc genus leguminum, illi quoque nulla sui parte iis inserendis defuêre, & jam successu temporis, Alexandriâ, Smirnâ & Aleppo infinitas eorundem segetes arcessiverunt Europæi. Quinimo spe lucri pellecta Indorum ingenia, ubi viderunt aliis succedere negotium, paria tentare ingressa sunt, & hoc tam felici eventu, ut Javanenses præcipue ex agris suis, haud spernendas segetes collegerint, quæ, aliis mercibus associatæ, quotidie ad nos commeant, quarum priores Levanticas, posteriores autem orientales dicere, solenne est.

Quo

Quo major vero indies fabarum copia conſumta fuit, tanto majorem cumulandarum illarum curam geſſerunt Indi, & jam Ceyloniâ & Moccâ, Inſulis, copioſe progerminant, quibus nempe tractibus tres novas fabarum ſpecies in acceptis ferunt Europæi. Javanenſes colore luteolo conſpicuæ, aliis palmam cedunt facillimè, Ceylonienſes paulo minores, luteolæ, his tamen præſtantiores, Moccenſes optimæ, & Levanticarum æmulæ, ſed minores & viridiuſculæ. Quâ præ Levanticis orientales gaudent, bonitas & præſtantia, non ipſi terræ aut climati, ſed providentiæ hominum aſſignanda eſt, quâ factum, ut Moccenſes ipſis Ceylonenſibus palmam præripiant, utpote quæ munditer habitæ, a pulvere & ſitu providè purgatæ, cautè & diligenter exterſæ, ſacculis ex arundine indica contextis in molem circiter 270. librarum, involutæ, ſapore ſuo facile ſeſe commendant; cum ex adverſo Javanenſes & Ceylonienſes hæc legumina non ita molliter tractent. Et, ſi verum eſt, quod vulgaris rumor hactenus edocuit, has fabas a Batavis ſaburræ loco in naves conjici, explendisque mercium convaſandarum rimulis deſtinari, quid quæſo mirum, ſi vel quiete juſto longiore torpeant, aut madefactæ, mucorem contrahant, aut aqua ſalſa conſperſæ, computreſcant, & corium Indicum, aut aliam quamcunque mercium ſociarum ſpeciem redoleant. Stupendam autem fabarum indies conſumi copiam, teſtari poſſunt typis conſignatæ Batavorum tabulæ, quibus illa, quæ in mercatoriis Amſtelodamenſium, Selandicorum, Delphicorum & Roterdamenſium Cameris hoc menſe venalia proſtant, mercium recenſentur genera, ubi nempe ex hac triplici fabarum ſpecie in unum computata, numerantur pondo

Moccenſium	Ceylonienſium,	Javanenſium.
1123432.	100	152000
561716.		34500
1685148.		34500
		221000.

Quarum infinitam multitudinem ex Oriente, agro Levantico puta, viis Venetianis, per Germaniam, aliasque Europæorum provincias dispertiunt. Verum enim vero, quamquam incredibiles fabarum congeries quotannis ad nos permeant, valorem tamen solitum parum omnino aut nihil immutant, dum, quot fabarum myriades, tot bibonum copiæ pedetentim emergant. Cæterum soli Africæ Asiæque frugum istarum ex voto cessit plantatio. Ut ut enim Europæi nostri in hanc segetem intenderunt animum: tamen formidine frustranei successus iterum depulsi, a labore protinus destitere, persuasi, fabas aqua fervente de industria corruptas, ad nos perferri, atque ita plantationi nullo modo inservire posse. Itaque inter res seculi rarissimas relatum fuit, si quando in hortis Parisiensium Regiis, Ducali Stutgardiæ, Amstelodamensium Medico, aliis, arbusculæ ex hoc semine oriundæ, comparuerunt, ex quibus unam alteramve celebrioribus nostratium hortis inserere non pœnituit, quarum tamen hic plerumque fuit exitus, ut, cum toto anno, per omnes dies, magna noctium parte, benigniter sunt habitæ, aut climatis impatientes, aut ab hortulanis non satis provide curatæ, opinione citius, emarcuerint. Lipsia, quæ hortorum abundat amatoribus, & in acquirendis exoticis incredibile quantas impensas fecit, dum ex Batavis aliisque terrarum provinciis pretiosos arcessivit frutices, unius alteriusve possidendæ felicitate gavisa est, quæ tamen ad nullam certam, solidamque frugem pervenerunt, & in ipsa herba & flore præcerptæ sunt. Quæ vero infertilitas hortulanorum animos non fregit, sed erexit. Currente enim hoc anno 1723. istiusmodi arbuscula duobus abhinc annis e Belgio huc delata, in horto Apeliano felici omine florere visa est a mense Majo usque ad mensis Julii finem duorum cubitorum altitudinem exhibet, folia similitudine iis proxime accedunt, quæ Centur. III. & IV. Ephemerid. Nat. Cur. Observatione 168. pag. 378. sub nomine Gelsamini Arabici, fructum Coffee ferentis, in fronde designata sunt. Saltem in eo differunt, quod

quod circa marginem paulo criſpiora & obſcure viridia conſpiciantur. Bina in uno ramo reſident folia, ex his & fronde flores emergunt, Jasmino albo vulgari perſimillimi, eundemque odorem ſpirantes, ſtaminulis utrinque prominentibus, deſcriptioni per omnia ſimillimis conſpicui, quod ipſum citato loco prolixius eſt legere. Infima parte ſui floreſcere primum cœpit arbuſcula, ſuccedebant poſtmodum flores alii, ſed pedetentim, ita quidem, ut tandem infimi, qui primum floruerunt, fructus edere inciperent, & jam præſtolandum ſit, an hæ fruges ad maturitatem ſuam perventuræ ſint. Simulac flos arboris noſtræ curioſis animis ex relationibus publicis innotuit, plures novitate rei producti, & quod per famam audiverant, coram viſuri, in hunc hortum, tanquam ad mercatum, convolabant, majori quam pro numero frequentia ſed & lætitiæ non vulgaris ſpecie, futurum arbitrati, ut, ſi hæc plantatio noſtratibus ſuccederet, pretium fabarum hactenus ſolitum, horrendum quantum imminuatur. Fieri autem poſſe, ut ex fabis recentibus ejus generis arbuſculæ noſtris his agris progerminent, id ipſum teſtantur noſtri hortulani, qui non unam iſtiusmodi plantam ex hoc ſemine excitarunt. Eminet inter reliquos omnium dexterrimus Apelii, Weiſius, qui arborem, è faba duobus ab hinc annis productam & educatam huic exoticæ ſociam eſſe voluit, poſt decurſum unius anni floribus ferendis aptam forte futuram.

Triumphent itaque aquæbibuli noſtri delicatiſſimi, ſpe certa freti, nullam ipſis poſt hæc defuturam eſſe fabarum copiam, ſi recens & maturam ſemen nacti, ſagacius indagaverint felicem plantandi methodum, quâ nimirum inventâ, agros avenis ſuispurgatos, his leguminibus conſpergere, conſperſos ſi ſeges ſucceſſerit, demetere, demeſſos granariis ſuis acervatim imponere, & jam iis, quorum fuerunt inſatiabiles, ſatiari queant.

Quod ſi vero primo hoc decennio tam fauſtis avibus non ſuccedat meſſis, ut falernum e frugibus patriis decoctum ſorbillare

billare possint, haud gravatim, penes noviter educatas, hactenus usitatis, palatum titillent gulam deliniant.

CUriosæ huic relationi solertissimus Dn. Linckius d. 5. Junii An. 1724. aliam superaddidit seq. Cum haud ita pridem Gelseminum Arabicum, arbuscula Europæis Caffe dicta, in horto Apeliano, inter alia hujus loci viridaria celebri, sui videndi copiam faceret, eximia florum segete spectantium oculos reficiens; rei novitate permoti, paulo solicitius in ipsius natales inquisivimus & formam statumque arboris graphice descriptam dedimus.

Interveniente vero tempore, cùm majora pedetentim incrementa cepisset arbuscula, adeo ut hoc ipso Mense Junio, spem, floribus oblatam, frugibus, i.e. triginta circiter baccis, expleviset, genio nostro temperare non potuimus, quin eadem illa, quam floribus dederamus, industria, perquireremus novi fructus indolem. Habe itaque Lector curiose, novæ rei novam, sed genuinam descriptionem. Conditionem arbusculæ nuper designatæ denuo exponere, supervacaneum existimo, requirit potius instituti ratio, ut, quam ex semente collegimus, paulo solicitius expendamus frugum messem.

Baccas itaque numero forte triginta maturas in arbuscula offendimus, in imis scilicet duobus ramis, iisdemque ex adverso positis conspicuas: E vicinis superioribus, baccæ quædam novæ sed adhuc virides, atque hinc nondum maturæ protuberaverant, in suprema vero arbusculæ parte gemmis turgebant ramuli, florum proxime expectandorum certis præconibus. Quod me & alios, quibus propior accessus patuit, in admirationem duxit, illud unum fuit, quod in eadem arbuscula & florum mire pullascentium copia, & crudæ virescentesque fruges & baccæ maturæ comparuerint, quæ singula aliis in arboribus raro junctim concurrere intelliges.

Fruges

Fruges maturæ ſpeciem præ ſe ferunt fructus Corni, ſed paulo minores, color autem cordiformis ceraſi nigricantis, nondum ſatis maturi & ex cruditate adhuc rubeſcentis, æmulus eſt.

Fructum ipſum deſcribit Cluſius in Hiſtoria Plantarum p. 236 ſequentem in modum: „ Buna Fagaræ eſt magnitudi„ ne aut paulo amplior, oblongior plerumque, colore ex ci„ nereo nigricante, cortice tenui, & veluti ſulcum quendam „ per longitudinem utrinque habente, per quem facile in „ duas æquales partes dividitur, quæ ſingula grana conti„ nent, oblonga, altera parte plana, fulveſcentia, guſtu acido. Et Wormius p. 189. ubi præter ea, quæ ex Cluſio repetit, & hoc addit. „ Bon vel Ban, Buncho Avicennæ, Bunca Rha„ ſi, Elkario nonnullis. Bauhino, Evonymo ſimilis, Æ„ gyptiaca Planta, fructu Baccis Lauri ſimili, Buna Cluſio, „ Bacca eſt Lauri magnitudine & figura, colore ex cinereo „ nigricante &c. Animum adverti ad ſingula & fructus hic noſter magnitudine ſua ad ſimilitudinem baccæ Lauri accedit, ceterum cortice tenui, eodemque ſimplici atque unico circumductus, ſulcô ſupra memorato utrinque conſpicuus. Solvi corticem & ecce! carnem in fructu alias, aut ceraſo obviam hic animadverti nullam, niſi quod ipſe nucleus, vel ſic dictum Bon ſtatim ſuccederet, nulla peculiari cute, ſed modo quibusdam fibrillis, in morem Macis, Nucem Moſchatam veſtire ſolitæ, indutum, quæ eo ipſo medio, quo bini nuclei junguntur, per longitudinem ductæ, ut hi nuclei facili negotio excludi & ſeparari potuerint.

Fructus omni ſucco deſtitutus erat, & non niſi viſcosâ humidâque ſubſtantiâ, mirè, imo ad nauſeam dulci, non vero acidula, præditus. Quod itaque modo dictus Cluſius acidum ſaporem fructibus attribuit, inde forſan eſt, quod illi haud maturi, juſto citius decerpti, hi autem noſtri plenariam maturitatem adepti fere nimium maturuerint.

Quæ Dn. le Roque de hoc fructu commentatus est, exquisitum saporem atque nutrimentum illi attribuens, mihi quidem in his nostris observare non proclive fuit. Neque illud quidem, quod de faba prædicat, quasi peculiari, tenellaque cuticula vestita fuerit, in his exemplaribus patuit, nisi forte modo dictas fibrillas cuticulam ejusmodi esse persuasus fuerit. Addit idem ille, fabam in arbusculâ extergefactam solidissimam esse & pallide viridem, crassioreque, fusco, atque amarulento detineri succo. Sed qui fiat, ut tam eximia dulcedo, quam in nostris animadvertimus, in succum adeo amarulentum mutari possit?

Cæterum fabæ ex albo flavescebant, & postquam earum aliquot terræ mandatæ fuerant, quatuordecim dierum spatio progerminabant.

Cum itaque tanta frugum quæ adhuc quotidie succrescit, ante pedes sit copia, conjectura non fallet, qui lætam aliquando frugum istarum messem ex his agris sibi pollicetur.

OBSERVATIO CVII.

DN. JOHANNIS HENRICI LINCKII.

Lacerta aquatica per Vomitum reddita.

HOmines non raro temporum ranas & lacertas per vomitum reddidisse, res est inter Observatores Naturæ curiosos dudum perorata, & hinc inde in observationibus medicis idipsum animadvertimus, nec ipsæ quidem Ephemerides Nat. Curios. exempla earum rerum nobis suppeditare desistunt, & perlustranti Dec. II. An. I. p. 108. rustici quodpiam occurrit, qui aquam spermate ranarum infectam largiore hausto imbibit, & postquam ovula succedente tempore fœtus ediderunt, non vulgarem ranarum copiam evomuit. Dec. II. Ann. IV. p. 60. relatum legimus, puerum varii furfuris vermiculos stomacho excluisse, & inter hos etiam quatuor ranas, unam

&

& viginti lacertas. Dec. I. Ann. III. p. 456. dicitur: Cerevisiam hausisse molitorem, aquis, implendo forte dolii vacuo, superinfusis mistam, neque ita multo post lacertam per vomitum rejecisse unam, per alvum alteram. Centur. V. & VI. p. 127. Paganus ruri dicatus non temnendam aquæ portionem imbibit, atque eo ipso semina animalculi scil. lacertæ deglutivit, & decursu temporis vivam magnam & robustam lacertam beneficio fracedinis putredinosæ maturatam prodidit. His Casum noviter auditum adjungemus, qui abhinc anno Roethaviæ, oppidulo, duobus a Lipsia milliaribus, distante, contigit.

Fabri cujusdam lignarii conjux varias subinde molestias ex morbo Epileptico sustinuit, & accitas stomacho vellicationes vehementer questa est, esu ciborum acidorum graviter exasperatas, dulcium autem quodammodo mitigatas, lactis vero pressi copia, & coagulo caseis conficiendis accommodato, penitus sopitas. Accidit autem, ut, cum cerevisiam dulcem recens coctam potaret, lacerta quæpiam per œsophagum egredi moliens, post longas titillationes in lucem prodiret, quam post aliquot dies duæ aliæ sunt secutæ. Plures stomacho inesse hariolata est mulier, quia nunquam non cibo acido irritatæ, per eosdem colli parietes, ascenderunt, nec sine notabili sono præcipites se dederunt in Stomachum. Tollendis vellicationum insultibus primùm varia Mithridatii copia intenta fuit, sed frustraneis jugiter succeſſibus, donec primam lacertarum modo dictarum animadvertit, & quo morbi genere laboret. Aut me fallunt omnia, aut pauperis conditionis mulier plus aquæ quam cerevisiæ haurire solita, cum ipsis aquis ovula imbibit, quæ in corpore excluſit, est enim ordinaria lacertæ aquaticæ species, quemadmodum ex Fig. VI. Tab. I. subjuncta animadvertere est, juxta formam magnitudinemque suam accuratiori penicillo designata.

(*Lipsia Auguſt. Vind. d. 25. Sept. An. 1723. missæ.*)

OBSERVATIO CVIII.

DN. D. MICH. ERNESTI ETTMULLERI.

De Scroti, Penis, & Pedum Scirrho ex Erysipelate contracto.

CHristianus Kettwig, ætatis 49. annorum, menſe Julio ſuperioris anni in Noſocomio Lipſienſi recipiebatur, manuum opera panem hactenus lucratus, nunc ad quempiam ſuſtinendum laborem ob pravam corporis diſpoſitionem ineptus. Scrotum hic habet ſecundum omnes dimenſiones magnum, ad genua usque propendens, coloris naturalis, ubi vero femoribus adjacet, glabrum atque rubicundum, indolens interim atque durum. Teſticuli ad latera in ſuperiori parte latent, qui contrectati aut compreſſi doloris ſenſum excitant. Membrum virile ex medio loco ſcroti emergit, itidem elongatum, durum atque tumidum. Tota diſtantia ab inguine ad præputii extremitatem unius ulnæ eſt cum octava parte. Inguina naturaliter ſe habent, nullo tumore conſpicua. Femora & pedes ſunt tumida, dura, & circa genua & talos in rugas & ſulcos complicata. Cæteroquin ſanus degit, omnis doloris expers, optimo ciborum appetitu præditus, dum vero mingit, difficulter lotium profluit.

SCHOLIUM.

In dignoſcendis tumorum ſpeciebus, quæ ſcrotum occupant, facile falli poſſe Medicos, præter quotidianam experientiam teſtatur, variisque ex exemplis probat Salomon Reiſelius. (a) Variæ enim ſunt cauſæ, quæ ad extraordinariam illud magnitudinem elevant. Solent communiter ſcroti tumores herniæ ſalutari. Licet enim Galenus (b) triplices tantum ſtatuat

a) Miſcell. Nat. Cur. Dec. II. Ann. VII, Obſ. II.
b) de Tumor. contr. nat. cap. 15.

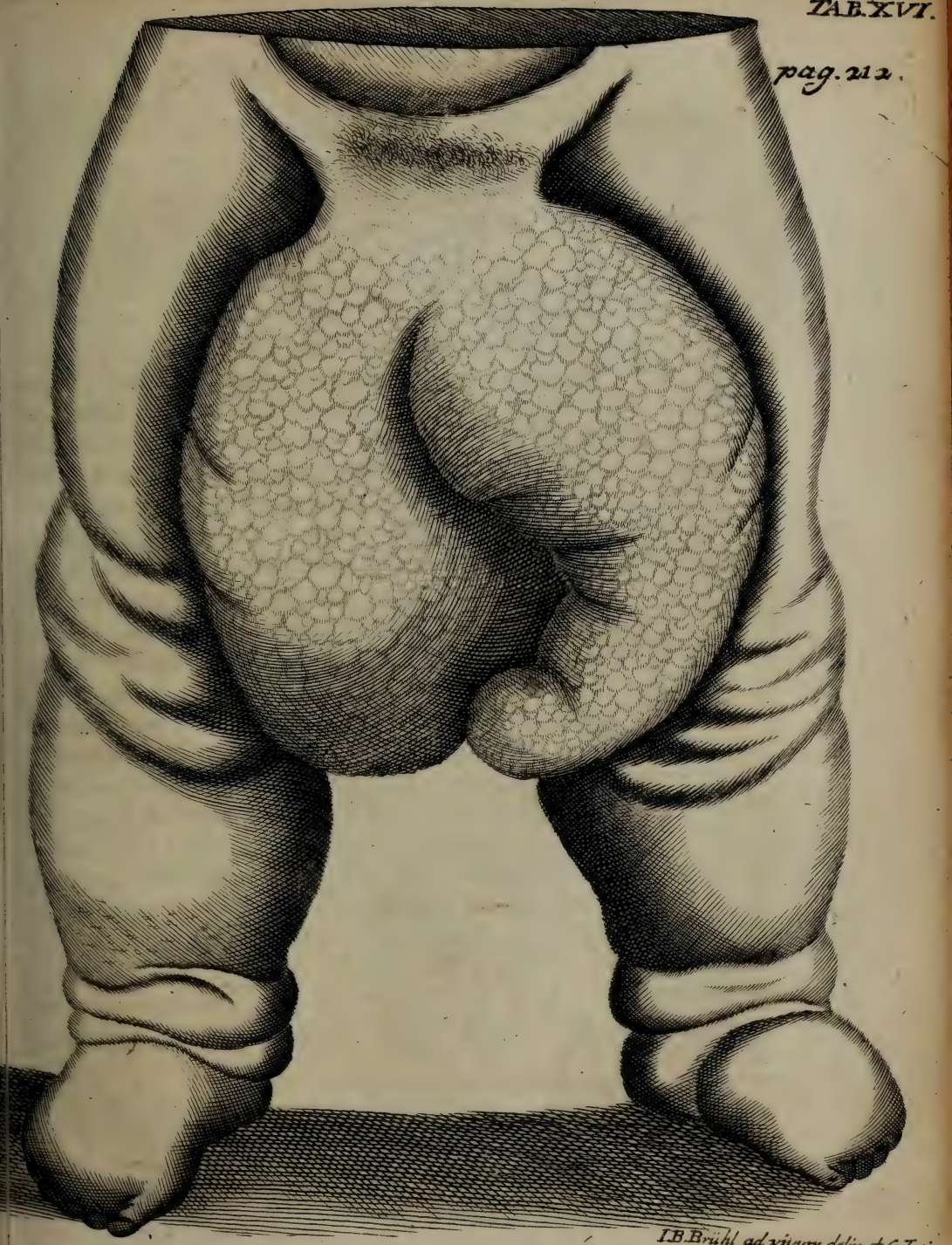

I.B.Brühl ad vivum delin. et sc. Lipsiæ 1727.

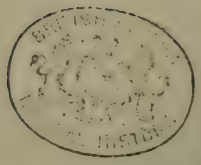

ſtatuat hernias, Enterocelen puta, Epiplocelen, & Entero-Epiplocelen, prout ſcilicet vel inteſtina, vel omentum, vel utraque in ſcrotum deſcenderunt, hoc tamen nomine Medicis, improprie licet, veniunt etiam tumores ſcroti, à quacunque cauſa progeniti, ſive aqua, ſive flatus, ſive carnoſum quid in cavitate ejus lateat, ſive vaſa teſticulorum ſanguine, vel ſemine fuerint tenſa; unde hydroceles, pnevmatoceles, ſarcoceles, cirſoceles & ſpermatoceles notiones exurgunt. Arduum igitur negotium & difficile ſæpe eſt, latentes has à ſe invicem diſtinguendi cauſas, & quæ tumoris ſpecies efflagitat, valida inveniendi præſidia. Docet id ipſum caſus, præſens quem penitius excutere animus eſt. Scroti tumore laborare ægrotum iſtum, primus me docebat conſpectus; ambiguum tamen in principio tenebant circumſtantiæ, mox recenſendæ, quo nomine ille ſit inſigniendus? Antequam ſingula Phænomena rimatus eſſem, pro enterocele habendus mihi videbatur, in recenti adhuc memoria obſervanti exemplum Notarii cujusdam Publici, curæ meæ ante aliquot annos concrediti, in quo omnia inteſtina prolapſa ultra genua ſcrotum protruſerant, abdomine interim vacuo exiſtente, & ſi contrectabatur hoc, arteriarum pulſum & oſſium duritiem percipere licebat, qualia exempla etiam Olaus Borrichius (c) Thomas Bartholinus (d) Theophilus Bonetus (e) & Felix Platerus, (f) referunt. Inſpecto autem eodem extra lectum, pedibus inſiſtente, omnibusque circumſtantiis examinatis, obſervabam, nullam in inguinum loco intumeſcentiam eſſe, quæ de ruptis vel relaxatis peritonæi proceſſibus, inteſtinisque tranſitum concedentibus, teſtari poſſit, nec imminui tumorem compreſſum, vel reſupinato ægro, abdomen vero inteſtinis plenum turgere, nec unquam de cruciatibus aut

c) Act. Med. Hafn. Vol. V. Obſ. 59.
d) Cent. II. hiſt. 95. & Cent. III. epiſt. 10.
e) Medicin. Septentr. Lib. III. ſect. 30. obſ. 13.
f) Lib. III. obſ. pag. 756.

molestia quapiam ægrum conquestum esse, audiebam; his signis motus, enterocelen non esse, certus fiebam. A flatibus scrotum in maximam molem expandi posse, exemplum docet recentissimum Malabarici illius à Javgeon Academiæ Regiæ Parisiensi communicatum, (g) Pnevmatocelen vero quo minus vocitem hunc tumorem, non tam renitentia ejus summa, qua ne digitis quidem cedit, & resilit, vel quod, si manibus comprimitur, nullus flatus deprehenditur, nec de loco in locum cum sono movetur, (hæc enim signa fallunt quandoque, siquidem nec scrotum, nec vesica aëre si maxime distenduntur, resiliunt, vel sonum edunt) quam gravitas nimia obstat. Hydrocelen vocare hæreo; nulla enim adest fluctuatio aquarum, dum tumor premitur, nec lucidum comparet scrotum, quando ei solis vel candelæ lumen opponitur, ad tactum durissimum est. Cautos tamen decet esse Medicos in dignoscenda hydrocele, ne à duritie decipiantur cum Petro Foresto (h) qui Cornelium quendam testem unà cum scroto ulta 5. annos adeo durum habuisse refert, ut Chirurgus non solum, verum & ipse Sarcocelen esse judicaverit; impositis vero maturantibus molliorem evasisse tumorem, factoque abscessu magnam aquæ copiam profudisse cum insequente sanitate. Sarcocele igitur dici posset, siquidem omnia signa à Practicis huic adscribi solita cadunt in hunc tumorem; durities, puta, color undique sibi similis, insensibilis augmentatio, molestia major quam dolor, intumescentia in inguine nulla. Colorem undique sibi similem ut asseram, non obstat rubedo, in scroti partibus lateralibus conspicua, siquidem hic color non à tumoris indole, sed attritu femorum contiguorum, levem excoriationem seu intertriginem excitante, dependet. Tumor equidem in alterutro testiculo percipitur nullus, (quod pariter phænomenon omnem latentis Cirsoceles vel Spermatoceles suspicionem tollit) unde dubium oritur,

g) Histoire de l'Acad. Royale des Sciences, 1711. pag. 30.
h) Lib. XXVII. obs. 15. Schol.

tur, an carnosi quid testiculo sit adnatum, quod in Sarcocele fieri, communiter docetur, unde Galenus (i) testiculos vocat induratos; hernia tamen hæc carnosa ex illarum classe esse potest, quarum caro non testiculis, sed tunicarum scroti communium secundæ adnascitur, tradente Paulo Barbette (k) nec impossibile est, colluviem serosam simul conjunctam esse cum solido corpore, siquidem inveterata Hydrocele Sarcocelen mentitur, & sæpenumero, ut aliæ herniarum species, ita potissimum Hydrocele & Sarcocele sibi invicem combinantur, unaque alterius existit causa, utriusque vero signis non æque patentibus. Contingere enim potest, ut in Sarcocele facto tumoris carnosi incremento vasa lymphatica rumpantur, suumque liquorem in scroti cavitatem effundant, quemadmodum alio tempore in Hydrocele humor serosus, acris factus, vasa capillaria membranasque leviter erodit, ita ut sanguis exsudans in carneam substantiam excrescat. Sic Guilielmus Fabritius Hildanus, (l) Thomas Bartholinus, (m) & Johannes Christianus Wolff, (n) Hydro-Sarcocelen; Philippus Jacobus Hartmannus, (o) Oscheo-Didymo-Hydro-Sarcocelen; & Johannes Daniel Horstius (p) Hydro-Cirso-Sarcocelen annotarunt. Et cum in nostro ægro utrumque scroti latus æqualiter sit expansum, ex loci differentia decidere haud licet, num carnosus, an serosus sit tumor, si verum est, Remberti Dodonæi, (q) Hildani, (r) Danielis Sennerti, (s) & Malachiæ Geigeri, (t) effatum, in dextro testiculo Sarcocelen, in sinistro Hydrocelen fieri, quod quidem Wolffius (u) eleganter refutavit. Interim non repugnabo, si quis

i) Loco cit. k) Chirurg. P. 1, cap. 25.
l) Cent. IV. obs. Chir. 65. & 67. m) Cent. II. hist. 95.
n) Not. ad Ido Wolffii Lib. II obs. Chir. 15.
o) Miscell. Nat. Cur. Dec. II. Ann. X. obs. 156.
p) Obs. anat. 6. q) Obs. Med. cap. 39.
r) Loc. cit. obs. 64.
s) Pract. Med. Lib. III. Part. IX. sect. I. cap. 7.
t) Kelegraph. cap. 2. pag. 17. & 21. u) loc. cit. pag. 166.

quis hunc tumorem generali scirrhi nomine appellare velit, siquidem Galenus (w) Sarcocelen ejusdem generis esse cum scirrhis dicit, eique suffragatur Paulus Ammanus (x) Sarcocelen speciem scirrhi vocans, & Durantes Scacchius, (y) tophaceam herniam vocat. Non enim vera caro est, quæ in ejusmodi sarcomatibus luxuriat, sed medii generis inter fibras carneas & nerveas; & Johannes Vigo (z) docet, per affluxum alicujus humoris fieri herniam carnosam, nempe cum hujus materiæ subtilior pars propter calorem testiculorum in halitum resolvatur, quicquid vero crassum & viscosum est, remaneat, & in scirrhum tandem indurescat. Subjectum vero esse scrotum scirrhis, textura non solum ejus, qua gaudet, docet, sed plura etiam hac de re prostant historiarum monumenta. Sic Philippus Hoechsteterus (aa) refert de milite, qui in glande penis vulnus acceperat, quod neglectum fungosa contraxit labia, & fluxionem recepit, à quo tandem crescendo malum ad scrotum etiam devenit, scirrhosam inde duritiem nactum. Ab equitatione etiam in scirrhum induruisse scrotum, refert Vitus Riedlinus (bb) Hinc eo minus scirrhosum hoc scrotum vocare vereor, quo major cum eo tumoris in membro virili & pedibus est convenientia, non Sarcocoeles sed scirrhi nomine nuncupandi, & ab eadem causa producti, ad quam nunc progredior. Pro hac æger erysipelas accusat, quod ante septem annos crura cum pedibus occupavit, & ad scrotum progressum fecit, sæpiusque rediit, à quo tempore sensim atque sensim tumorem tam in scroto quam pedibus auctum observavit. Id qua ratione contingere potuerit, nunc dispiciendum est. In erysipelate particulæ salino-sulphureæ carnosis & membranaceis partibus apponuntur, per habitum proscribendæ, sed in itinere impeditæ, idque

w) Meth. Med. Lib. XIV. cap. 17.
x) Prax. vuln. lethal. Dec. II. hist. 4.
y) Subsid. Medic. Lib. III. cap. 8. z) Pract. Lib. II. N. V.
aa) Dec. VI. obs. Med. 8. bb) Obs. Chirurg. XXIIX.

idque in membris imbecillioribus. Imbecillitas hæc vel naturalis eſt, partium ſcilicet à fonte caloris remotiorum, quales ſunt pedes & ſcrotum, vel à morbis contracta. Quod ſi igitur materia hæc inflammabilis ex voto vel naturæ viribus, vel medicamentis diapnoicis ſtimulata commode diffletur, intra diem vel biduum ceſſat morbus. Sin negligatur, & refrigerantibus ac repellentibus tractetur, ad interiora ruit, magisque principales partes occupat; quinimo ſi diuturniorem moram in loco quodam agit, muſculoſas ſimul aggreditur partes & ad ſuppurationem tendit, aut in ſcirrhum, vel, ſi materia maligna, ſcorbutica, ſimul fuerit juncta, ob partis corruptionem in gangrænam & ſphacelum abit. Quod autem ex eryſipelate durus ejusmodi tumor oriri poſſit, Galenus (cc) jam docuit, tum ſcirrhos poriſſimum naſci, docens, ſi quod viſcus phlegmone laborat & craſſis cibis ſuccisque lentis quis utatur, & (dd) generationem ejus interdum ab initio eſſe, aliquando vero ex lapſu, aut inflammationis, aut eryſipelatis, aut oedematis, cum immodeſtius refrigerata ſint, exemploque probavit Cercilii pueri, (ee) qui ex intempeſtivo refrigerantium uſu ſcirrhum in femore contraxerat. Egregie rem confirmant, & quæ modo diximus, illuſtrant ea, quæ Engelbertus Kæmpferus (ff) refert; morbum ſcilicet regioni Malabaricæ endemium eſſe, cujus tragœdiam ſcroti eryſipelas ſingulis menſibus recidivans cum novilunio ordiatur, quo poſt unum alterumve diem ceſſante eroſis lymphaticis ſenſim in ſcroti cavum liquor quidam ſeroſus, ſubſalſus, augmentum indies, luna præſertim creſcente, capiens, ſcrotumque ita diſtendens, ut immiſſa tandem acie educendus ſit, confluat; & morbum nequaquam periculoſum, nec aſſuetis valde moleſtum eſſe niſi forte inveteratus noxam, (quod ſæpe

cc) Meth. Med. Lib. XVI. cap. 6.
dd) de Tumor. contr. nat. cap. 9.
ee) L. II. Art. Curat. ad Glauc. cap. 4.
ff) Amœnit Exot. faſcic. III. obſ. 7.

accidat,) testiculis inferat, atque adeo in Hydro-Sarcocelen degeneret. In nostro ægro erysipelas ad interiora repulsum non fuit, siquidem, præter ipsius confessionem, ob rem angustam domi omnibus destitutus remediis, vel refrigerantibus, vel repellentibus, id efficere haud potuit, nec de aliis unquam symptomatibus, quæ hac occasione oriuntur, conquestus est, sed prima alterave forsan vice penitus naturæ robore vel etiam atmosphæræ benignitate materia tenuis fuit difflata. Et quoniam de natura erysipelatis est, ut ad partes vicinas serpat, facili negotio fieri potuit, ut à pedibus & cruribus ad scrotum & membrum virile propter cutis continuitatem progressum fecerit. Simile exemplum refert Heinricus à Mœnichen (gg) de viro, qui post sudationem aërem ambientem improvide admittens, ut cruris sinistri erysipelas ad scrotum, ob enterocelen jam dum maxime expansum, non sine vitæ periculo se receperit, ansam dedit. Successu vero temporis postquam ob reiteratos erysipelatis reditus magis debilitatæ sunt partes, ac pori & canaliculi turbati, sanguis, qui per arterias sub novo paroxysmo copiosius affluxit, totus remeare non potuit, sed purpura ejus sola refluente per venas, glutinosus post se atque crassius serum reliquit, atque scirrhum constituit. Est enim scirrhus tumor durus ac indolens cum sensu vel exiguo vel plane nullo, & ejus indolis, ut licet externas partes occupet, plerumque tamen interiora aliqua in consensum trahat, contagio in eodem corpore serpente, quod tale est, ut etiam lactantes mulieres alumnos suos inficiant, referente Hildano. (hh) Membrum virile in nostro ægro excessiva pariter notatur magnitudine. Certa equidem huic mensura constitui haud potest, quæ omnibus atque singulis viris æque competat. Ut enim de ætate nihil dicam, quæ differentiam aliquam affert, homines παχυσωματοειδεῖς & obesi, quemadmodum quoad cæteras partes magis torosi sunt,

gg) Miscell. Nat. Cur.
hh) Cent. II. obs. 78.

sunt, atque viscera artusque obtinent insigni magnitudine conspicua, ita & penis eandem cum reliquo corpore servat proportionem. Talem describit Hildanus (ii) in generoso juvene robusto, & corporis proceritate multis aliis elatiore. Et ridiculam nobis reliquit historiam, dummodo vera esset, Nicolaus Neander: Rabbi Eleazar, inquiens, & Rabbi Ismaël habuerunt ventres tam grossos, ut cum starent erecti conversis faciebus & ventribus contiguis, duo validi boves potuerint inter eos transire, neutrum contingendo. Ismaëlis membrum genitale simile erat magnitudine sacco cuidam novem modiorum, Eleazaris vero octo modiorum. Quemadmodum autem talis membri hujus vastitas præternaturalis dici haud potest, juxta Galenum, (kk) obesus, dicentem, aut tenuis non præter naturam est, sed tantum alter quidem est supra id, quod est secundum naturam, alter vero est infra, uterque vero non natura dispositus est; ita dantur, qui, etiamsi cæteroquin non adeo amplam partium constitutionem nacti fuerint, vel à nativitate liberalem nimis hac in parte naturam sunt experti, vel ex morbo excessivam ejus acquisiverunt magnitudinem. Sic Johannes Conradus Peyerus (ll) virum commemorat tanti mutonis, ut vel priapum longe superaverit, pavorique fuerit mulierum fortissimis; & Johannes Fridericus Blaw (mm) militem refert, qui ob membri virilis gravitatem vix incedere poterat. Plura ejusmodi exempla legere licet apud Christianum Franciscum Paulini, (nn) Bernhardum Albinum, (oo) Thomam Bartholinum, (pp) Philippum Hœchsteterum, (qq) & Johannem Benedictum Sinibaldum,

ii) Cent. VI. obs. 61. kk) de Tumor. contr. nat. cap. 2.
ll) Exercit. Anat. & Med. 30. pag. 166.
mm) Ephemer. Nat. Cur. Cent. II. obs. 166.
nn) Cent. IV. obs. 82.
oo) Disput. de Sterilitate 1683. Francof. ad Viadr. habit. §. 6.
pp) Cent. III. epist. 10.
qq) Loc. alleg.

(rr) Atque tales prælongo extenſoque priapo imbuti Onobeli appellantur, quaſi telum aſini obtineant. (ss) Noſtri ægri mentula à morbo in tantam magnitudinem excrevit, eryſipelas enim inſecutus eſt ſcirrhus, haud ſecus ac in milite cachectico obſervavit Blaw (tt) in quo oppletis undique tubulis factæ obſtructiones ex humorum circulantium ſtagnatione tumor penis in ſcirrhum abiit; erat enim, ut refert, ultimò tactu tam durus, ut tangenti non carnem ſed lignum tetigiſſe videretur. Scirrhus ſic ſenſim ac ſenſim incrementum capiens tale produxit monſtrum. Singulare eſt in noſtro ægro, quod membrum virile non retractum ſed elongatum, non coalitum cum ſcroto, ſed ab eo ſeparatum conſpiciatur. Solet enim in aliis ſcroti tumoribus vel aqua vel flatu extenſi vel inteſtina continentis ad interiora retrahi; quemadmodum Johannes Helwigius (uu) de ſe ipſo, intumeſcentiam ſcroti flatulentam paſſo, ſcribit, quod penis, muſculorum pari primo ab humore flatulento è peritonæo affluente laxato, in ſcrotum fuerit retractus, & urina ſurſum ac arcuatim plerumque in mingendo proſilierit; & Thomas Bartholinus (ww) de mendico refert, cirſocele laborante, quod ejus ſcrotum cum pene in unum corpus informe quaſi coaluerit, tam vaſtum, ut tres ſpithamas æquaverit longitudine, unam craſſitie, & ſpeciem maximæ cucurbitæ retulerit, ac ad latus foramen habuerit, per quod lotium emiſerit, & quoties mingendi ei inceſſerit cupido, informe hoc peculium univerſum ex gremio ſuo prodire juſſerit, ne ſe commingeret; alium quoque Venetiis vidit, enterocele laborantem (xx) cujus peni tantum in medio ingentis tumoris relictum erat veſtigium, per quod lotium ſtillabat; & Johannes Georgius Joſephus Schwallerus

rr) Geneanthr. Lic. III. tr. 1. cap. 15,
ss) Lampridius in Heliogab. tt) Loc. cit.
uu) Obſ. Med. 130. ww) Loc. alleg.
xx) Cent. V. hiſt. 95.

rus (yy) tumorem describit scroti à subsistentibus humoribus horrendum in modum inflatum cum penis disparentia. Verum quando hos casus cum nostro conferimus, videmus, scrotum horum ægrorum distensum undique fuisse, absque eo ut in mali consortium tracta fuerit cutis penis seu præputium, quod membrum virile tegit. In nostro vero ægro penis cutis cum scroto paria fata experta ad omnem dimensionem extendi se passa fuit. Eo ipso enim, dum ad debilitatam ab erysipelate penis cutem uberior semper humoris sive nutritii, sive excrementitii affluxus factus est, materia difflari nescia, & per diuturniorem moram indurata, in longitudinem æque ac latitudinem eandem extendit. Cui curvaturæ pariter ac compressioni scirrhosæ cutis in acceptum referendum est, quod difficulter urinam reddat. Pedes denique quod attinet, ordinario si graciles fuerint, singulare afferunt non solum toti corpori decus, sed & de sanitate firma testantur, uti vicissim tumefacti hydropis vel alius cachexiæ signum probant. Hinc Chinensium mulieres summo studio nituntur, ut quam minimos nanciscantur pedes, continuo & horrendo cruciatu eos constringendo. (zz) Non tamen est, cur semper de hydrope metuant, qui tumorem eorum inconsuetum animadvertunt, siquidem talem à sola corporis gravitate oriri posse, binis exemplis probat Vitus Riedlinus. (aaa) Noster æger pedum suorum vastitatem à scirrho, erysipelas insecuto, obtinuit. Erysipelati obnoxios esse pedes, notius est, quam ut multis exemplis probare satagam. Solet enim natura ad partes corporis extremas lubentius, quam internas, quicquid noxium est, deponere, & habent integumenta usum emunctorium, ob quem corpora bibula vocantur à Theodoro Schenckio. (bbb) Ut paucos solum allegem Authores, com-

yy) Miscell. Nat. Cur. Dec. III. Ann. V. obs. 56.
zz) P. Martinus Martinius Hist. Sinens. Dec. I.
aaa) Linear Medic. Ann. III. pag 597.
bbb) Schola part. Sect. I. Part. IV. cap. 2.

memorant tumores ejusmodi erysipelatodes in femore, crure, genubus, tibiis, Petrus Forestus, (ccc) Wolffgangus Gabelchoverus, (ddd) Augustinus Thonerus, (eee) & Johannes Petrus Lotichius; (fff) recurrens vero erysipelas in crure Felix Platerus, (ggg) Josephus Lautenbachius, (hhh) & Isbrandus Diemerbroeck. (iii) Nec rarum est, scirrhosam duritiem contrahere pedes, quemadmodum Petrus Johannes Faber, (kkk) & Philippus Salmuth, (lll) scirrhi in crure, ac in femore & crure Petrus Forestus (mmm) mentionem fecerunt. Quod autem erysipelas ejusmodi scirrhus in pedibus insequi possit, non solum Galeni exemplum de puero Cercilio, supra allegatum, sed & illud Salmuthi (nnn) satis testantur. Pedes in nostro ægro non æqualiter sunt tumefacti, ut œdematosi, sed circa genua & talos in sulcos discissi. Tenue enim est serum, quod in œdemate fibrarum interstitiis subito interponitur, fibræque ipsæ molles & flexiles sunt, quæ æqualiter distendi se patiuntur. In scirrhoso vero hoc tumore cutis semel indurata non adeo promtè cessit, & materia crassior sensim atque sensim accedens æqualiter cutem attollere nequivit, impedita potissimum à flexura genuum & pedum extremorum sub motu ambulatorio, quem æger pro pane lucrando quotidie, quamdiu licuit, sustinuit, facto. In regni Malabarici oppido D. Thomæ ad littus Coromandel certas familias, ob necem D. Thomæ, Apostolo, illatam velut divina ira devotas, pedem alterutrum obtinere crassum elephantis ad instar Johannes Linschotanus, (ooo) & ex eo Adam Olearius,

(ppp)

ccc) Lib IV. obs. Chir. 2.
eee) Lib. IV. obs. 6. & 7.
ggg) Obs. Lib. II. p. 517.
iii) Obs. & Curat. Med. 82.
kkk) Cur. Insign. 6.
lll) Cent. III. observ. Med. 72.
mmm) Loc. cit.
nnn) Loc. alleg.
ooo) Voyagie naar Ost-Indien. p. 22.
ddd) Cent. III. obs 12. & 86.
fff) Lib. VI. cap. 6. obs. 1. 2. 3.
hhh) Consil. Medicin. 134.

(ppp) refert, ipsumque tumorem Kæmpferus (qqq) exacte describit. Mentionem etiam ejusdem facit, Andreas Kleyerus, (rrr) & pedem talem, quem strumosum vocat, exactius, ac Linschotanus fecit, æri incidi curavit. Similem etiam figuram exhibet Christianus Menzelius (sss) pedis elephantini in muliere ex erysipelate contracti, & fonte salutifero Frauenwaldensi curati. Ut taceam puellam Anglicam 16. annorum, cujus crus admodum tumefactum pedesque strumosos delineavit Caspar Bauhinus. (ttt) Non aberravero, si ægri nostri pedes cum his suppeditatis iconibus comparaverim, prout cuilibet figuram inspicienti patebit. Verum de Cura nunc scroti scirrhosi quædam dicenda forent. Sed ut ingenue fatear, nihil tentatum est. Præter summam enim ægri repugnantiam, qua fatis suis cedere & molestam hanc sarcinam patienter circumgestare, quam variis se cruciatibus & tormentis submittere maluit, authoritate pariter ac ratione, & experientia munitus abstinere lubentius ab omni præsidiorum genere, quam vitæ discrimini exponere miserum, volui. Galenus siquidem (uuu) exquisitum scirrhum, qui omnino insensibilis est, minime curationem admittere pronuntiat, quoniam medicamentis non cedit, & mitia nihil agunt, valentiora verò plus indurant. Cui Paulus Ammanus (www) assentitur, sarcocelen & maturantibus, & cathæreticis lædi, nec unquam in pus abire, more aliorum carcinomatum, perhibens; sectionem Chirurgicam tentare eo major erat religio, quo inveteratum magis erat malum, & metus gangrænæ & carnosæ dispositionis ingruebat, qua-

ppp) Comment. in Mandelsloh Itiner. orient. L. III. p. 196.
qqq) Loc. cit. fascic. III. v. 8.
rrr) Miscell. Nat. Cur. Dec. II. Ann. III. obs. 13.
sss) Ibid. obs. 14.
ttt) de Hermaphrod Lib. I. cap. 8.
uuu) Meth. cap. 14. & Lib. II. ad Glauc. it. Lib. VII. de Comp. Medicam. sec. genera.
www) Loc. citat.

qualem funestum eventum describunt Johannes Jacobus Wepferus (xxx) & Hildanus (yyy) Curatorum tamen exempla prostant, quamvis rariora, & quidem talium, quorum tumor recens fuit, nec in tam enormem magnitudinem excrevit. Marcus Antonius Montagnana (zzz) certe methodum, qua sarcocelen per cathæretica absumsit, describit, sed mox addit, se laborem, (siquidem infra unius vel dimidii anni decursum cura absolvi haud possit) & præmii exilitatem fugientem ac ob multorum eorumque periculosorum symptomatum syndromen ægritudinis hujus curationem non amplius in se susceperurum esse. Quemadmodum igitur per unum lustrum cum dimidio tumorem hunc gestavit noster, absque insigni noxa vel molestia, quam qualem pondus ei inter ambulandum & mingendi difficultas creat; ita ad plures annos, imo ad mortem usque sarcinam hanc portare poterit, omni in diæta committendo errore in Nosocomio exemtus. Nec ei adeo siniſtre ominari volo, ut militi fecit Blaw (aaaa) dum dicit: Quare conjectura alia fieri haud potuit, quam quod scirrhoso tumore ulterius aucto, tandem ex occlusione meatus urinarii vel superveniente gangræna miser sit obiturus.

Vid. Tab. VIII.

(Lipsia Augusti. Vind. d. 8. Octobr. An. 1723. missæ.)

xxx) Cicut. Aquat. histor. p. 102.
yyy) Obs. Chir. Cent. IV. obs. 67.
zzz) Cons. 227. aaaa) Loc. cit.

)o(

OB-

OBSERVATIO CIX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De Viro per octiduum mictu cruento laborante.

MErcator quidam Italus Lipsiæ degens sine omni cruciatu sanguinem cum urina in majori copia, sine evidente causa, per octiduum emisit, procul dubio ex venis emulgentibus promanantem. Hic ex Martialibus sanatus fuit.

OBSERVATIO CX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

Ulcus Cancrosum in faucibus fœminæ XL. annorum.

FOEmina quædam per aliquot annos perpessa fuit insignem Cephalalgiam procul dubio ex sanguine acriore scorbutico, cessante hâc cephalalgiâ apparuit ulcus Cancrosum in faucibus sat enorme. Medelam hujus mali sequentem in modum institui; sæpiùs ipsam purgavi Pilul. laxantibus ℔libus, loco potus ordinarii ordinavi Decoctum ex Rad. sarsæparill. Rad. Pareyr. brav. Rad. Chin. & Rad. polypod. & tandem ptyalismum per ℥℥ nativ. Hung. fieri curavi. Externè adhibita fuit ▽ ℔lis & sic intra spatium trium hebdomadarum plenariè curatum fuit ulcus hoc cancrosum.

OBSERVATIO CXI.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De Viro LIII. annorum polypô cordis & exinde dependente plenariâ Cachexia laborante.

VIr quidam tum ratione inclytæ prosapiæ, tum etiam ratione singularis eruditionis celeberrimus, per unius anni de-

cursum & ultra palpitatione cordis fermè perpetua agitabatur, subsecuta fuit Cachexia plenaria, scilicet reperiebatur polypus hic in ventriculo cordis dextro duobus ramis donatus, alter prominebat ad auriculam cordis dextram, alter ad venam cavam. In sinistra parte thoracis circum circa erat adnascentia pulmonum inseparabilis, in dextra autem ejusdem aderant lbij aquæ extravasatæ; in ipsa verò substantia pulmonum erant Vomicæ vix numerabiles. In abdominis cavitate reperiebantur Mens jv. lymphæ extravasatæ, glandulæ mesenterii erant scirrhosæ, epar & lien scirrhis ejusmodi erant repleta, ast renes videbantur illæsi. Rebus sic stantibus in hoc morbi decursu incredibiles anxietates & dyspnœam perpetiebatur æger, & quia hæc lerna malorum erat incurabilis, hisce symptomatibus summè dolorificis beatè vita defunctus fuit.

OBSERVATIO CXII.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De puella XIV. annorum post Variolas perpessas per VI. hebdomadas aphonia laborante.

PUella quædam XIV. annorum Constitutionis debilioris corripiebatur variolis confluentibus cum punctulis nigricantibus, post harum defloreſcentiam subsecuta fuit aphonia per VI. hebdomadas cum prostratione virium, quæ procul dubio ortum suum traxit ex obstructione nervorum linguæ. Restituta fuit per decoctum vulnerarium appropriatum, Resolventia & Analeptica.

)o(

OB-

OBSERVATIO CXIII.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De ægro mictu cruento cum subsequentibus moleculis s. frustulis tunicaceis conflictante.

MErcator quidam valetudinarius annorum XLIV. aliquoties per aliquot annos perpessus est calculum renum, tandem subsequebatur mictus cruentus, ubi multoties excrevit moleculas s. frustula tunicacea, quæ procul dubio generata in substantia renum & protrusa fuerunt ad vesicam urinariam, exinde per urinam prodierunt. Ad pristinam valetudinem recuperandam inter alia multum contulit Mixtura ex Spermate Ceti, Saccharo Canariensi & Oleo Amygd. dulc. recent. expr. sæpius assumta.

OBSERVATIO CXIV.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De viro, qui excrevit per urinam substantiam glandulosam membranaceam instar vermis renalis s. lumbrici terrestris.

VIr quidam honestus annorum L. sæpiùs laboravit tum calculo renum, tum calculo vesicæ, hincque obnoxius retentioni Urinæ, postea cùm etiam per aliquot dies lotium non emittere poterat, cathetere opus fuit, sed non immitti potuit, adeoque mediante instrumento extrahebatur ejusmodi vermiformis substantia glanduloso-membranacea, quæ procul dubio suam formam accepit in uretere.

(Lipsiâ Augustam Vindel. d. 14. Oct. A. 1723. missæ.)

OBSERVATIO CXV.

DN. LIC. ROSINI LENTILII.

De Turfis, seu cespitibus foco Batavorum instruendo servientibus.

APud *Batavos* degens, occasionem nullam e manibus labi sum passus, quæcunque se, ad notitiam rerum naturalium curiosius vestigandam, obtulisset, ut, a Praxi Medica semotus, vel aliunde quid frugis decerperem, symboloque nostræ Academiæ, quod audit: *Nunquam otiosus*, facerem satis. Cum etiam *Turfis* intimius cognoscendis animum applicassem, in quibusdam librorum equidem venalium Catalogis obtulit se visui Schediasma *M. SCHOOKII*, viri sat curiosi, de *Turfis*, at nunquam mihi licuit esse tam felici, multa tametsi cura adhibita, ut ipsius libelli particeps fieri potuissem. Hinc, qua terminatione latina veniret ille cespes, *Turfa*, *Turfus*, vel *Turfum*, adhuc juxta cum ignaris novi. Satis est, me intelligere *cespitem aridum*, *oblonge quadratum*, *instar laterum coctorum*, *fusco-nigram*, *qui accensus ignem facile concipit*, *servat*, *ac focis*, *præcipue Batavorum*, *alendis adhibetur*. *Batava* lingua vocatur Turf, vel Torf, *gallis* les *tourbes*. Cespes ille partim est naturalis, partim artificialis, constans e terra paludosa, remixta festucis arborum & ramorum sub terra putrefactis, stramineis culmis, aliisque particulis bituminosis, quæ terra effossa, aquaque permixta a certis hominibus, mercede certa constitutis, depsitur, in laterum coctorum faciem effigiatur, ad solem tosta exsiccatur, hinc verum exponitur. Loca, ubi limus iste reperitur, Batavis nominatur *Veenland*, quæ nomenclatura indicat een zwavelagtige Turfgrond, *un terrain soufreux*, *d' où l' on tire les tourbes*, ager sulphureus, unde effodiuntur glebæ focariæ. Auctor libri, qui vocatur *delices d' Hollande Tom. I. p. 9.* sic de his glebis: „ Au lieu de bois la nature a pour-

„ a pourvû ce païs là d'une certaine terre, qu'on nomme „ *Veenes*, qui étant tirée des fossés, & exposée au soleil, se „ durcit, & on la coupe par petits morceaux presque quarrés, „ qu'on apelle *des tourbes*. On les serre en des lieux secs & le „ plus souvent dans les gréniers & elles deviennent tres-pro- „ pres à faire du feu. Medicus quidam *Hagiensis*, natione Austriacus, eo jam tempore senex, vir eruditus, & rerum naturalium curiosus, cujus humanitatem hic publicè laudo, nomine *SCHMIDTBERGER*, mihi varia notatu digna de his cespitibus narravit, quæ nostris *Ephemeridibus* inseruisse non pigebit. Sic autem ille: sunt ruricolæ certi, qui in ericetis, sterilibusve & paludosis agris fodiunt, remotaque exteriore crusta, quum terram hanc bituminosam invenerunt, cavitatem, loco remotæ illius crustæ, aqua ad summum replent, sic ut ille districtus 2. 3. vel 4. quoque jugerum, intuentibus lacum quendam sive piscinam referat. Elapsis aliquot septimanis, operarii isti, lintribus eo vecti, reti piscatorio terram limosam extrahunt, aquam ad certam terræ consistentiam exstillare faciunt, ipsam vero terram in colles ac acervos congerunt, quam pedibus depsendo, a filamentis rudioribus, radicibus arborum, lignis, lapillis, aliisque quisquiliis, quantum possibile, repurgant, ferreis quibusdam instrumentis, in formam oblonge-quadratam compingunt, exsiccant, ac venum exponunt. Exhausto illo lacu, usque ad stratum illud arenarium, *HELMONTIO quellem* dictum, piscatores e regionibus pisculentis, *Roterodami* v. gr. & confinibus coëmtos piscículos, in eum projiciunt, qui ibidem adulti venduntur. Hoc in statu hi lacus per triennium relinquuntur, postea molarum hausto-riarum ope (Watermoolens) aquam omnem exhauriunt, variis limis, terris, aliunde, vel ex ipsa quoque *Germania* inferiore, advectis, quin immo humano, aliorumque animalium fimo, arenis mixtis, lacum exhaustum redimplent, ut vel gramini germinando, vel frugibus ferendis idoneus fiat. Alii limum nigrum e Ducatibus *Clivensi* & *Juliacensi*, advectum,

relicto adhuc in lacu spatio quodam vacuo, injiciunt, qui, successu temporis, ope caloris solaris albescit, (wird gleichsam gebleichet) e qua cum fistulæ pro fugendo nicotianæ fumo, tum vasa *Batavorum porcellana*, conflantur. Exhausta semel hæc terra bituminosa, *Turfa*, (liceat sic appellare à buon conto) non amplius alia succrescit in perpetuum. Propterea, ne aliquando hujus inopia sit laboratura *Hollandiæ*, non frustra sane metuitur. *D. SCHMIDTBERGER*, jam a longo tempore, pace tunc adhuc florente, a provinciarum Statibus deliberatam fuisse ajebat, quo pacto metuendæ isti inopiæ succurri posset? ejusque rei causa consultum quoque fuisse celeberrimum sui temporis *Batavorum* Mathematicum & Architectum, *STEVINUM*, sed consilii inopem, prout in libris suis mechanicis etiam super hoc argumento nonnulla scripserit. *Amstelodami* degit mercator quidam, cui nomen *Balthasar SCHAIDT*, vir integerrimus, amicus meus, qui mihi recensuit, prudentes quosdam inter *Hollandos* calculum non ita pridem iniisse, quo subducto, *turfas* ultra 120. circiter annos non amplius repertum iri, fuerint edocti. Tunc autem adhuc supereſſe loca, unde advehi possint, *Frisiam* nempe *Orientalem* & *Bremensem* Ducatum. Plane igitur verisimile, quod & *SCHMIDBERGER* & *SCHAIDIUS*, & alii confirmant, glebam isthanc existere e lignis & arboribus variis, ut plurimum tamen pinis, abietibus, & si quæ plures in pinguium systema veniunt, & his quidem sub limo seu palude maximam partem putrefactis, quum compertum sit *Hollandiam* olim silvis horridis abundantissimam fuisse, cujus rei veteres Romanarum expeditionum scriptores adhuc mentionem injiciunt; per creberrimas autem marium vicinorum exundationes, silvas istas subrutas in limo usque ad barbarum *HELMONTII quellem* subsedisse, inibique tractu temporis, accedentibus aliis quoque variisque terræ portionibus, in cariem, sive putredinem vel quasi abisse, mixturamque hanc terræ, limi, putridorumque lignorum in hasce glebas arte ac industria hominum compactam, ac in *turfas* coagmen-

coagmentatam fuisse, unde ratio facile patet, cur istiusmodi terra semel exhausta non renascatur. Id sane verum est totam terram *Hollandicam* mihi visam porosam, limosam, paludosam minusque solidam, quod e vectura rhedarum in urbibus cognoscitur, per quam structuræ quoque maximæ contremiscunt; it. e fundo, cui *Amstelodamum* est superstructum, qui profunditate non admodum magna aquam exspuit, sic ut ædibus superstruendis prius aliud fundamentum e palis infixis, impositisque e dentissimis trabibus, veluti cratibus, parandum sit. Forsan, nisi *quellem HELMONTIANUM* fundamenti loco terram isthanc paludosam sustineret, civitates illius regionis dudum in limo sepultæ fuissent. Cæterum *Turfa* est duum præcipue generam, alterum porosius, quod cito igni consumitur, alterum densius, pinguius tamen, tardiusque conflagrans, caloremque diutius fovens, sine dubio, pro conditione arborum plus minus densarum & pinguium. Fetorem etiam una *Turfa* præ altera spirat graviorem, subfetida tamen utraque. Porro *Turfa*, cujus est usus ad pinsendos panes coquendamque cerevisiam, instruendos denique furnos aliorum quorundam opificiorum fabrilium, ex *Frisia occidentali* allata forma effigiatur majore & longiore, non itidem æque solida ac densa, quam supra descripta, pauciores quoque carbones reliquens. Non cito consumuntur carbones e *Turfa* relicti, valdeque dubium est, utrum vel ligna, vel combustibiles aliæ quælibet materiæ, sint aptiora, pauperum quoque necessitati, quam excitatus per *Turfas* calor, valde commodus sexui sequiori, aliis ignibus perraro semet approximanti, puisqu'un seul de ces charbons (ait Auctor *Deliciarum Hollandicarum*) dans un chauffepié les peut garantir de froid une matineé, où un apres-midy tout entier. Temporis quoque tædia fallunt per hos ignes opulentiores. Extruunt e *Turfis* turriculas quasi e lapidibus quadratis, e quorum rimis vel commissuris prorepit flammula jucunda e rutilo cæruleſcens, quæ non admodum male olet, ad minimum melius *carbone fossili*

Anglo-

Anglorum vel agri *Leodiensis*. Gratiorem eo faciunt hanc flammam Camini ornatissimè structi, *porcellana Batava* decorati, etiam in casulis hominum vilissimæ conditionis, uti gens illa, præ pluribus aliis munditiei studere consuevit. *Cineres* largitur plurimos, plures tamen ea, quæ est porosior. Melior habetur, cujus favilla est gryssea, præ ea, quæ ruffescit. *Cinis* tamen est fere fatuus, nec ad acriora lixivia valde idoneus. Largiri, inquit *SCHMIDTBERGERUS*, nonnihil salis, sed salsi potius, quam lixivioſi, idque in minimo quanto. Sal ille forsan est proles aquæ marinæ, quamvis omnes aquæ Hollandiæ sint salsidulæ. *Turfarum cinerem* injiciunt in capacissimas foveas, pluviis nivibusque imprægnandum, unde intra triennium tantam pinguedinem nitrositatemque indipiscitur, ut stercorandis hortis, pratis & agris egregie serviat. Alibi *cinerem* hunc miscent *homerdæ*, aliorumque animalium *excrementis*, & per aliquot temporis spatium in foveas recondunt, hinc instrumento quodam terreo longo, in altera sui extremitate in cochlearioli formam excavato, inque talem acervum quam profundissime intruso, certi quidam homines, qui propterea mistproevers, id est, *stercorum delibatores*, audiunt, fimum illum, num satis acrimoniæ contraxerit, labris admotis deguſtant, ac eum, qui examen sustinet, agrorum stercorationibus impendunt. Cum *Amstelodamo Naerdam*, navicula tractili vectus, proficiscerer, ad oppidum *Muyden* anchoris impeditas in Rheno vidi totas naves mercatorias *fimo humano* oneratas, quæ per insignem tractum fetorem intolerabilem spirabant, quod mercaturæ genus tamen lucri non minimam partem affert, illius districtus lacubus advectum, ut magis ibi pro stercorandi usu fermentetur ac putrescat. Sed hæc obiter. Hominibus sane istis revera *lucri bonus est odor e re qualibet*, Cæterum *Turfarum cinis*, multa præcipue nive imprægnatus, salem impertitur superficiei aquæ innatantem, in crystallos plane nitriformes abeuntem, quæ crystalli nitri quoque more amarescunt, paribusque cum hoc in medicina viribus pollent, nisi

nisi quod nitro sint magis fixæ, nec inflammabiles, quamvis encheiresi certa tales fieri queant, superfundendo sc. Spiritum vini rectificatum, tunc enim particulæ Spiritus vini sulphureovolatiles, cum sale hoc mirabili uniuntur, unde flammam, instar nitri, concipiunt. Sal autem supra dictus in aquæ superficie collectus earundem cum *Sale amaro Anglico Epsomensi* virtutum esse perhibetur. Illud præterea peculiare habere dicitur e *Turfarum cineribus* facta muria, quod, cum sapone cocta, hunc coagulet, præter morem aliorum salium lixivioforum. Per retortam pulsa *Turfa* præbet spiritum, oleum & sal volatile, omnia cervinis æmula, quamvis adhuc gratiora, virtutum eximiarum, quæ, si lege artis combinata quasi essentificentur & per cucurbitam rectificentur, spiritum exhibent sanguini contra rubicundissimum, variis in morbis effectu plane mirabili commendabilem, ad exemplum Spir. Corn. C. essentificati, quem parare docet *in Phaside sophico secundo* TACKIUS. Talem ipse *SCHMIDTBERGERUS* inclytus paravit, præparationique suæ Tincturæ Bezoardicæ admovit, qui vir optimus denique adjecit, Chimicum quendam *Hafnienſem Turfam* sibi apportari curasse, & ex ea quæsivisse Tincturam universalem, irrito quamvis labore; postremo spiritum vini cum Sale *Turfarum* combinatum adeo ab hoc imbibi cumque eo uniri, ut nil, nisi phlegma insipidum supernatet, vase quantumlibet accuratissime clauso. Si hoc verum, alicui mirum videri posset, spiritum istum essentificatum, quippe leviorem, non potius phlegmati supernatasse, nisi concentratione sui majus sibi pondus adquisiverit, quo pondere ad naturam Tincturæ universalis quam proximum accessum faceret.

Quum hæc de *Turfis* ab egregio *SCHMIDTBERGERO* pleraque comperta, ad heu! mihi præmature beatum *Dn. OTTMANNUM* meum, *Pharmacopœum Stutgardiensem* vere eruditum, curiosum & γνμικώτατον, omnia perscripsissem, sequens ab eo responsum tuli: *Turfam Suecicam* ex illo regno huc mecum advectam, & prope *Saltlæsiam* effossam varie tentavi.

Ejus ℔ij ß. largiebantur Spiritus volatilis ℥iij. & olei fetidi ℥ß. ſalis autem volatilis omnino nihil, Oleum fetidum ſpirabat odorem radicum, e quibus *Turfa* conſtabat, Spiritus tartari æmulum, coloris rubicundi, ac ad reagentia ſequenti ſe modo habentem: A ſpiritu vitrioli & ſolutione aluminis nulla mutatio. Solutio mercurii ſublimati colorem dedit album & liquorem fecit craſſum. A ſolutione lunæ ſedimentum parciſſimum; a ſolutione ſacchari ſaturni color lacteus; a ſolutionibus martis & vitrioli martis nigredo & præcipitatum obſcure nigrum; a ſolutione vitrioli veneris color gramineus turbidus; a ſolutione veneris idem color obſcure viridis, & quaſi granulata ſubſtantia; a ſolutione ſulphuris cum ſale tartari primo nihil, hinc flavedo turbida; a ſolutione ſcoriarum reguli antimonii & a ſpiritu ſalis armoniaci nulla mutatio; a ſolutione reſinæ turbatio; ab infuſione lacmi ſeu tornæ ſolis color rubeus exaltatior; a ſirubo violarum viriditas, quæ omnia manifeſtant nihil propemodum acidi in *Turfarum* oleo, alcali vero multum, nitri non parum & vitrioli martis tantillum. Lixivium e *Turfæ* cineribus paratum *OTTMANNUS* expertus eſt inodorum & nigreſcens. Hoc ab inſtillatione ſolutionis ſacchari ſaturni, vitrioli martis, martis ipſius, multum turbabatur, parum a ſolutione veneris & ſulphuris cum calce viva, a ſolutione reſinæ craſſuit. Sirubus violarum & infuſio lacmi ob lixivii nigredinem cognitu nihil præbebant, a reliquis reagentibus nulla plane mutatio. Hactenus *OTTMANNI* experimenta.

In quibusdam *Curlandiæ* locis *Turfas* quoque focis inſtruendis adhiberi recordor.

Turfarum fumum non omnes æqualiter bene ferunt. Hiemali tempore, duo circiter *Turfæ* laterculi accenſi cacabis terreis, hi thecis ligneis perforatis (Stoofjens Hollandi, galli *Chauffepié* vocant) imponuntur, & in templis durante cultu per omnia Auditorum volentium ſubſellia diſtribuuntur, quarum fumum e multis, *Sereniſſimus* quoque PRINCEPS *noſter hæredi-*

hæreditarius, ægre sustinuit, capite quasi hinc obnubilato, doloribusque vexato.

MONCONYSIUS Itinerar. Tom. III. p. m. 252. sine dubio sibi falso persuaderi passus est, *ERASMUM ROTERODAMUM*, *Turfis*, lignorum loco, uti, *Batavos* omnium primum docuisse.

OBSERVATIO CXVI.

DN. LIC. ROSINI LENTILII.

De Carbone fossili seu lithanthrace, alimento focorum Anglicorum, tum & aliorum.

NOn ingratum, spero, lectori futurum, nobilissimisque Dominis Collegis, ubi, propter materiæ affinitatem, pauca quoque de *Carbone fossili* seu *lithanthrace* dixero. Notum isto Carbone *Londinensium* focos communiter instrui. *CAMDENUS Hist. Britann. p. m. 599.* eum ita describit: *Bitumen aliqui volunt esse terrenum, nigrum, alii gagatem, alii Thracium lapidem;* se autem, ait, credere, nil aliud esse, quam *bitumen calore sub terra induratum & excoctum, bituminis enim odorem reddere, &, si aqua adspergatur, acrius & luculentius ardere.*

Relicta paulisper natura *carbonis fossilis*, prius eum non esse solius *Britanniæ* peculium, demonstratum ibimus. Sic apud *Scotos* quoque in *Tifa* lapidem nigrum nasci scribit *OTELIUS*, ad ignem non secus, ac lignum, aptum, referente *MAJOLO Dier. Canic. Tom. I. Coll. 18. p. m. 310.* qui ibid. quoque ex *PLIN. Hist. nat. lib. II. cap. 107.* recenset, apud eos, qui fere nobis sunt Antipodes, in *Cattaja* genus lapidis esse, in quo ipsa carbonum natura apparet; admoto enim carbone accenso ignescit lapis e parva scintilla, sensimque totus ignescit, ac quasi ingens carbo incensus noctem sua luce illustrat, ardore quoque calefacit adstantes. A *Talcaguana*, à *l'Irequin* & dans la ville même de *Conception* on trouve de tres-bonnes

mines de *Charbon de terre*, sans creuser plus d'un ou deux pieds, scribit *FREZIER relat. du Voyage de la mer du Sud, aux côtes de Chili p. 146.* Ubi insuper addit *Americanos* istos tali *carbone* uti nescire & valde miratos esse, cum *Europæos* vidissent, pabulum alendo igni e terra eruere. In *Chinæ* quoque regionibus *Xensi* & *Peking carbo fossilis* effoditur, teste *FRANCISCI* im Ost-Indischen Lust-Garten p. 1151. *Carbones fossiles* ubique passim reperiuntur, potissimum in Territorio *Leodiensi*, in *Bohemia, Saxonia, Italiæ* variis locis, it. in *Elva* insula, in *Sicilia* ut refert *KIRCHERUS mund subterr. Tom. II. lib. VIII. sect. II. p. 66. b.* Idem *Lib. X. Sect. III. p. 189.* integrum montem e solo *lithanthrace* constantem nobis describit inter *Neosolium* & *Cremnitium*, quibus tamen nemo utatur pro mineris liquandis, neque fabros ferrarios pro suis officinis, aut ullum alium. Caussam quæsitos respondisse: nimis vehementem suscitare calorem, ita, ut ferrum consumat & omnem liquationem destruat. Plures quoque in quibusdam *Galliæ* tractibus generantur, cumprimis in *Avernia* (Auvergne) & in agro *Segusiano* (Forez) ut est apud *MISSON Voyage d'Italie Tom. II. p. 255.* In fodinis *Nivernensibus, Burgundicis*, *LEMERY Diction. des Drogues p. m. 493.* in montibus *Provinciæ Gallicæ* (Provence) *Histoir. de l'Acad. Royale des Sciençes An. 1710. p. 33.* In agro *Leodiensi* maximus est horum proventus, ibique ab Inventore, *Mareschallo PRUDHOMME le HOUILLEUX*, appellantur *Hoüilles.* Immo fama quoque fert, spectrum quoddam, seniculum nempe alba veste indutum, isti *Mareschallo* mineram hujus *Carbonis* primum ostendisse. Totus ager *Leodiensis*, quin vel ipsa urbs, teste *ANSELMO BOETIO DE BOODT*, caussa lucri, quod ex hisce *lithanthracibus* captant, (non sine periculo, eam aliquando subrutum iri) quasi cuniculis suffossa est, eod. *KIRCHERO teste loc. cit.* Hic lapis, quem *MARCUS POLUS*, ap. *MAJOLUM* loco dicto, vocat, *Carbonum* vicem *Belgarum* domesticis necessitatibus præbet. Vehitur in urbes, venditur ligni modo, estque indigenis magno usui, perinde ac restincti *carbones* in

Italia

Italia esse solent, sed non adeo absumitur, durat ignitus & eum necesse est, restinguitur, servandus in aliud tempus, quo rursum accendatur. Quamvis hic *POLI* locus de ipsis quoque *Turfis* explicari possit. Apud *Aquisgranum* æque hæ glebæ nigræ lapideæ effodiuntur, scribit *GEORG BRUIN* in *Aquisgrana*; idem, ait, accidere apud *Namurcum*, quin & *Noviodunum*, *Franicheriam*, *Hannones &c.* In *Germania* superiore adeo his non destituimur, ut potius in *Misnia*, *Saxonia* &c. eorum habeatur copia teste *VATERO physiol. experimental. sect. V. cap. V. §. 5.* Haut procul *Cassellas* ejusmodi *Carbonum* fodinas se conspexisse affirmat illud *Holmiæ* Decus, *Dn. URBANUS HIÆRNE*, Patronus noster, in *Parasceve act. Laborat. Holm. Append. de calore & ignibus Artic. III. p. m. 194.* Postremo gazophylacium illud Naturæ, *Ducatus* noster *Würtenbergicus* & ipse *lithanthracum* ferax est. Inventa hujus minera ante hos circiter 20. annos, subter vineta *Feuerbaci* hora una a metropoli *Stutgardia* distantis pagi. Monstrabat mihi tunc aliquot frusta Præses redituum Cameralium *Dn. de TESSIN*, vere elegantia, pinguia & *carbonibus Anglicis* bonitate nullo modo cedentia. Deliberatum de istius mineræ cultura, totis autem viribus incolæ *Feuerbacenses* reluctarunt, successu temporis vineta sua, cuniculis in terra per fossores tactis, fulcimento suo orbata, in ruinas abitura caussantes. Cum lignis abundet Ducatus, quieti suæ relicti *carbones.* Inde mihi tamen problema natum: *Cum passim circa hanc urbem vina colligantur, quæ saporem quodammodo piceum, non tamen propterea nauseosum, referunt, idiomate nostro* pächsende Weine, *dicta, annon talismodi sapor a CARBONE FOSSILI, sub istis vinetis latente sit arcessendus.* Satis autem de locis *lithanthracum* feracibus. Pergimus de earum diversitate pauca recensere. *VATERUS loc. cit.* ratione locorum variare dicit, ubi modo dura & lapidea, modo mollior, rarior, &, ipsius verbo, fabrilior, inveniatur, inter quos ille difficilius flammam concipiat, sed diutius alat, hic vero, uti facile inflammetur, ita quoque citius deflagret.

Describuntur autem a *KIRCHERO loc. cit.* isti *carbones*, *quod sint massæ quædam bituminosæ, cum sulphure, quod olent, permistæ, vel juxta ETTMULL. Opp. Tom. II. p. m. 288. edit. FRANK. quod sint terra quædam bituminosa, in meatibus subterraneis aliquantisper combusta & exinde in speciem carbonis transmutata.* Omnium optime Illustris *HOFFMANNUS*, *Obss. Physico-Chim. Lib. II. obs. 24 sunt*, ait, *hi carbones minerales, terra rara & spongiosa, succo bituminoso subterraneo copiosissime & intime impregnata, quorum anima bitumen est, quo orbati nec flammam concipiunt, nec fumum exhalant.* Quod idem jam antea ceu memorabile quid, notaverat *not. in POTER. p. m. 485.* nempe omni abstracto per destillationem oleo nullam eos flammam ulterius concipere. A *gagate lithanthrax* facile distinguitur, vel sola duritie, secundum *CÆSIUM de mineral. Lib. III. cap. VII. sect. I. p. m 355.* uti secundum *VATERUM*, terrestreitate & impuritate, *loc. cit.* Bitumen enim fossile terrenum, si fuerit ita durum, ut poliri possit, *gagates* illi vocatur, qualis in *Ducatu* quoque nostro non procul *Kirchhemio* subter *Tecciam*, effoditur, cujus tanta nonnunquam eruuntur frusta, ut polita torno obediant, ut inde fabricari queant tabacothecæ, pulveri ptarmico custodiendo servientes. Præter usum culinarium focis etiam fabrorum, aliorumque opificum metalla tractantium, prompte inservit, iis cumprimis, ubi effoditur, locis, melior omni *carbonum* vulgarium igne, non solum, quod calorem largiatur multo potentiorem, sed quod oleum quoque contineat, unde ferrum redditur malleabilius, prout ait *LEMERY Diction. de Drogu. p. 494.* Illud præterea curiosum de *lithanthrace* memorat *LANGIUS*, quod semel in usum vocatus ex Aëre nihilominus inflammabilitatem novam recipiat. *Opp. P. I. Colleg. Chim. p. 503.*

Fumus ex succensis hisce *carbonibus* productus pessimæ est apud complures, etiam *Angliæ scriptores*, famæ. Pectori noxius a longo tempore creditur. Hinc, ajunt, *Londini* phthisin quasi endemice grassari, qua liberentur, qui, mari trajecto,

Cale-

Caletenſem Galliæ aërem ſpirent. Inter cauſſas phthiſeos aërem paluſtrem ac denſum, carbonumque fumo oppletum expreſſe recenſet celeberrimus Angliæ Medicus *MORTONUS phthiſiol. Lib. II cap. I. p. 80.* Pollicem huic premit *CAR. LEIGH phthiſiol. lancaſtr. cap. I.* phthiſin ſcorbuticam derivans, inter alia, ab aëre fumo *carbonaceo* craſſeſcente, quod probare conatur deſtillatione *carbonum foſſilium*, unde nempe prodeat liquor vitriolaceus, qui cum ſero ſanguinis confuſus, in viſcoſam coagulum, ei, quod in phthiſi ſcorbutica excernitur, ſimile tranſeat. Hæ, pergit, particulæ vitriolaceæ *carbonum* in aërem provectæ, athmoſphæram inficiunt; hinc phthiſin in ejusmodi aëre vocat *morbum ſtationarium*, & ibi terrarum particulas vitriolaceas maſſæ ſanguineæ per inſpirationem communicari credit, unde phthiſis. Quantum *lithanthracum* vapor ab igne excitatus aſſidentibus noceat, *Leodienſes*, aliique, qui hujusmodi foſſilibus carbonibus ignem exſtruunt, fatentur, ajente *KIRCHERO loc. cit. Tom. II. Lib. IX. Sect. II. p. 126. a.* La vapeur de ce charbon noircit le linge, & cauſe à pluſieurs les maladies de poitrine, ou de conſomption, inquit *LEMERY loc. cit.* De celeberrimo Angliæ Medico, *Dn. LOCKE*, ſcriptis editis clariſſimo, An. 1704. mortuo ita *JOH. CLERICUS dans l'Eloge Hiſtorique de Mr. LOCKE p. 37.* ſcribit: *Dn. LOCKE* ſe aſthmate correptum ſentit, ſic, ut diu *Londini*, ubi *carbo foſſilis*, quali ad focum ſuccendendum utuntur, ipſi multas moleſtias creabat, manere non potuerit. Hinc ſe coactum vidit, ut diverſis temporibus aliquot hebdomadas extra urbem verſaretur, ad ſpirandum aërem fumis horum *carbonum* non contaminatum. Sic & *KIRCHERUS loc. cit.* fumum *carbonum foſſilium* capiti ob virulentos halitus multum incommodi ferre ſcribit. His teſtimoniis & ratiociniis non obſtantibus, qui patrocinium horum ſuſcipiant, non deſunt viri graves. Unus inſtar omnium ſit ſupra laudatus inſigniſſimus *Fr. HOFFMANNUS*, qui *loc. cit.* poſtquam elementa horumce *carbonum* e varia chimici ignis tortura eruiſſet, liquido conſtare

ſtare perſuaſus eſt, nullum in illis reperiri deleterium principium, nullum mixturæ ſanguinis vel partibus tenuiſſimis noſtri corporis infeſtum, nihilque arſenici nec aliquid minerale noxium in iis eſſe reconditum. Igni, ait, aperto commiſſos ac per retortam deſtillatos, fundere primo phlegma, poſtea Spiritum Sulphureum, parum acrem, hinc oleum primo ſubtile, poſt craſſius, fundum petens, igne denique aucto, ſal quoddam acidulum inſtar ſalis ſuccini, relicta terra nigra, levi, quæ ignita non amplius inflammetur, nec fumum emittat, nedum flammam. Spiritum primo, dum prodit, album, poſtea fieri e bruno rubicundum more ſpiritus lignorum, Tartari, myrrhæ &c. Ab affuſo Spir. Sal. acido bullulas, a Spiritu Nitri efferveſcentiam excitari, a calce viva volatilitatem nares afficere, cui mixturæ, ſi Spir. Nitri addatur, fumum adſcendere. Oleum cum Sale Tartari impaſtatum identidem odorem Sal. volat. ſpiraſſe; mixturam hanc deſtillatam ſpiritum eſſe largitam alcalinum, volatilem, oleoſum, qui ſirubo violarum viridiſſimum conciliarit colorem, more omnium alcalinorum. Oleum craſſum Sulphur olens argenteo cochleari, accedente leni calore, nigredinem affricaſſe, veri Sulphuris mineralis in carbone latentis κρυπτόμενον, & quæ ibi plura valde curioſa adducuntur. Ex hiſce phænomenis concludit nobiliſſ. Auctor *carbonem foſſilem innocenter vapulare*, cum ſulphur minerale non eſſe nocivum toto die comperiamus, quo inſuper non tam copioſo hi carbones abundent. Hæc principia nimias potius humiditates exſiccando, ſanguinem & corpus a putredine & corruptela defendere; porro bituminoſa omnia aëris vitia emendare & humiditates nimias diſſipare. Ejusmodi locis, quibus vapidus & iners aër incumbit, magnam, immo fere incomparabilem medicinam eſſe ſulphuream *carbonum foſſilium* vaporem, extra dubium ponit, & exemplo urbis *Hallenſis Saxonum* confirmat, ubi a 20. circiter annis *carbones foſſiles* cocturæ ſalis adhibeantur, magno urbis commodo ad ſanitatem. Objectiones porro aliquæ ibi dilu-

diluuntur. Facile conciliari posse puto sententias hasce utcumque diversas, cum ipse Illustris Auctor vaporem hunc nimia copia ac densitate nocere posse firmiter sibi persuadeat, ratiociniisque confirmet. Atqui *Londini* hoc fieri, id est, in tanta, tamque populosa urbe, ubi immensus focorum est numerus, hunc carbonum fumum nimia copia necessario inspirari debere certum est, quod sufficere videtur ad probandum, pulmoni eum nocere, saltem quantitate, tametsi qualitatem nocivam per supra deducta principia non possideat. Nimirum res ipsa *Londini* loqui videtur. De oleo e carbone fossili destillato, maxime fetido, quod metalla nitida colore nigro inficiat, *VATERUS* quoque testatur *cit. loco.* Ac *ETMULLERUS*, quamvis isthunc carbonem in Medicina nondum esse usitatum asserat *loc. cit.*, nihilo tamen minus, non sine ratione se suspicari dicit, quod exinde destillari possit oleum conveniens in morbis externis Chirurgicis si permisceatur cum arena. Le charbon de terre, étant broyé avec de l'huile de lin en consistence de liniment, est propre pour ramollir, pour resoúdre, pour faire digerer & suppurer les absces, ait *LEMERY loc cit.* Et *KIRCHERUS* mentionem injicit unguenti e *carbone fossili* oleo mixto & frixo, quo oblitæ vites ab omni insectorum erosione immunes evadant. Notabile est, quod legitur in *Histoire de l' Acad. Royale des scienc. An. 1710. p. m. 33. edit. Holl.* ubi recensetur manuscriptus liber *Comitis MARSIGLII*, cui titulus: *Essay Physique sur l'Histoire de la mer.* Explicat ibi Illustris Auctor gustum aquæ marinæ, discernendamque vult esse salsedinem aquæ marinæ ab ejus amaritie. Illam enim adscribit dissolutioni stratorum salinorum in mari *(lits ou bancs de sel)* hanc autem dissolutioni stratorum bituminis. Ad hoc probandum cepit ℥xxiij. ℥ij. aquæ putealis, in qua dissolvit Sal. comm. ℥vj. & Spiritus *lithanthracum* (qui non sint aliæ res, quam bitumen) ℈ij. gr. iiij. unde resultavit aqua marina artificialis, ejusdem cum naturali saporis. De phænomenis infusi pulveris *lithanthracum* in aqua

fontana, postea congelata, it. de phænomenis infusi *cinerum lithanthracum* cum Spir. Vini admixta limat. ♂. vid. *acad royale des scienc. An. 1713. p. 16.* Audiendus denique supra laudatus *Dn. HIÆRNE*, qui *loc. cit. p. 166.* in fodinis *carbonum fossilium* accidere scribit, fodinæ collapsu & aquæ admixtione *carbones* sponte accendi, idipsum quoque sæpius evenire, si *carbones* hi in navigiis vel ædibus adservati humectentur. Cujus rei singulare exemplum aliquando *Holmiæ* sit editum, ubi *lithanthraces* humidi ex nave in granarium transportati & asservati sensim sua sponte ignem conceperint, ita, ut horum ejectione matura vix, ac ne vix quidem ipsum ædificium ab incendio liberum servari potuerit. *Terræ* quoque *motus* in *Anglia* quandoque per incendium fodinarum *lithanthracinarum* ortos e *Dn. PLOT Natur. Hist. of Stafford Shire lib. III. p. 141.* allegat. Prope *Aquisgranum* & *Leodium* argilla vel limus *fossili carboni* admiscetur, ne cito nimis consumatur ignis, sed eo diutius duret. Sic & a viro fide digno *Cassellæ* sibi relatum memorat *HIÆRNE p. 194.* quamprimum *carbones* premantur a superincumbente argilla humo condita, diuturnaque decidente pluvia madefiant, contingere, ut illi humido delabente incendantur, nec nisi summa difficultate restinguantur. *D. JORDANUS* pro certo refert, ingentes *lithanthracum* acervos, lapide pyrite combinatos sua sponte incensos fuisse in *Pudlevvharf Londini* & pari modo in *Nevvcastle* contigisse. Sic & de his satis.

(*Stuttgardiâ Augusti. Vind. d. 21. Oct. An. 1723. missæ.*)

)o(

OB-

Fig. 6. pag. 243.

VII.
244.

Fig. I. p. 62.

Fig. II. p. 62.

Fig. III. Fig. IV. p. 62

BRITISH
HISTORL

OBSERVATIO CXVII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Varius Naturæ in ovis gallinaceis luſus.

TRitum in ſermone proverbium eſt, nihil Natura ſibi tam ſimile deprehendi, quàm ovum ovo; aut velut alii: quàm apes apum ſimiles, non tam aqua ſimilis aquæ, non tam lac lacti, non tam ovum ovo ſimile eſſe conſtans teſtatur Naturæ ordo; verùm quanta in his etiam ſæpius præter Naturæ conſuetum morem varietas occurrat ac diſſimilitudo, ſequentes ovorum gallinaceorum figuræ admodum diſſimiles optimè probare poterunt, quas curioſitati ac benevolæ communicationi debes Viri Nobiliſſimi atque Experientiſſimi, *D. D. Marci Herfordii*, Medici apud nos ſenioris, & Auliatri Regii digniſſimi; ubi in adjuncto ſchemate num. 1. 2. & 3. naturali magnitudine exhibet tria ova gallinæ, pilæ inſtar rotunda, & à debita ovali ſua figura planè recedentia, ex vicina nobis Inſula Mœna nuper aſportata; porro interdum quoque naturali quidem ſua ovali excluduntur figura ova, ſed multo minora, columbinorum inſtar ovorum magnitudine, uti hic *Fig. 4.* exprimit ut & *Fig. 6.* in Gallina Africana; vel etiam ovalem plane oblongam repræſentat figuram, uti *num. 5.* deſcribitur, aut gemella interdum ſibique cohærentia, minora tamen in lucem enituntur ova gallinæ, ut *num. 7*; vel plane à naturali aberrant ſæpe curſu, & monſtroſi quid habent Gallinarum ova, ut ſint incurva, & in ſummo leviter inflexa, uti duo heic *num. 8. & 9.* penicillo adumbrata ova, *Plinio* Zephyria atque irrita, Germanis Wind-Eyer dicta audiunt. Vel interdum cum appendicula quadam altera in ſummitate prodeunt cornu inſtar acuminati adnexi, vid. *num. 10.* ex quibus ſingulis colligere licet figuris diverſis, diverſos quoque vel bene

vel male formatos pullorum incubatione produci posse fetus, si gallinis supponantur atque maturitatem acquirant debitam. *(Vid. Tab. III. Fid. VI.)*

OBSERVATIO CXVIII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Crystallus Islandica in Amethystum mutata.

DIversum gemmarum, quæ è cryptis subterraneis magno eruuntur labore colorem provenire à vaporibus ac mineralibus sub terra sulphureis, vel particulis etiam fluidis metallicis ignis subterranei ope lapidescentibus hisce admixtis, unanimis probat tam Physicorum quam Chimicorum consensus, tum artificialium gemmarum contectio; ita ut certò concludere liceat sapphirum, smaragdum, amethystum, similiumque colorum gemmas, nil aliud esse quam crystallum montanam, cupri aut vitrioli vaporibus aut particulis in fluore commistis gravidam; hæc autem Crystallus Islandica, quam naturali sua magnitudine heic depictam sistimus, semper ab initio dum, clara ac instar aquæ pellucida permansit, donec forte fortuna in rarithecio prælaudati Viri curiosissimi, *D. Marci Herfordii* fuerit reposita ad latus mineræ Amethysti Norvegicæ, ubi sic ultra annum immobilis jacuit, antequam aliquid coloris violacei vestigium circa conum in summitate intuenti se manifestavit, incrementum indies magis sumens sola affrictione vel attritu, quod probe notandum. *(Vide Tab. III. Fig. VII.)*

OB-

No. 1

No. 3

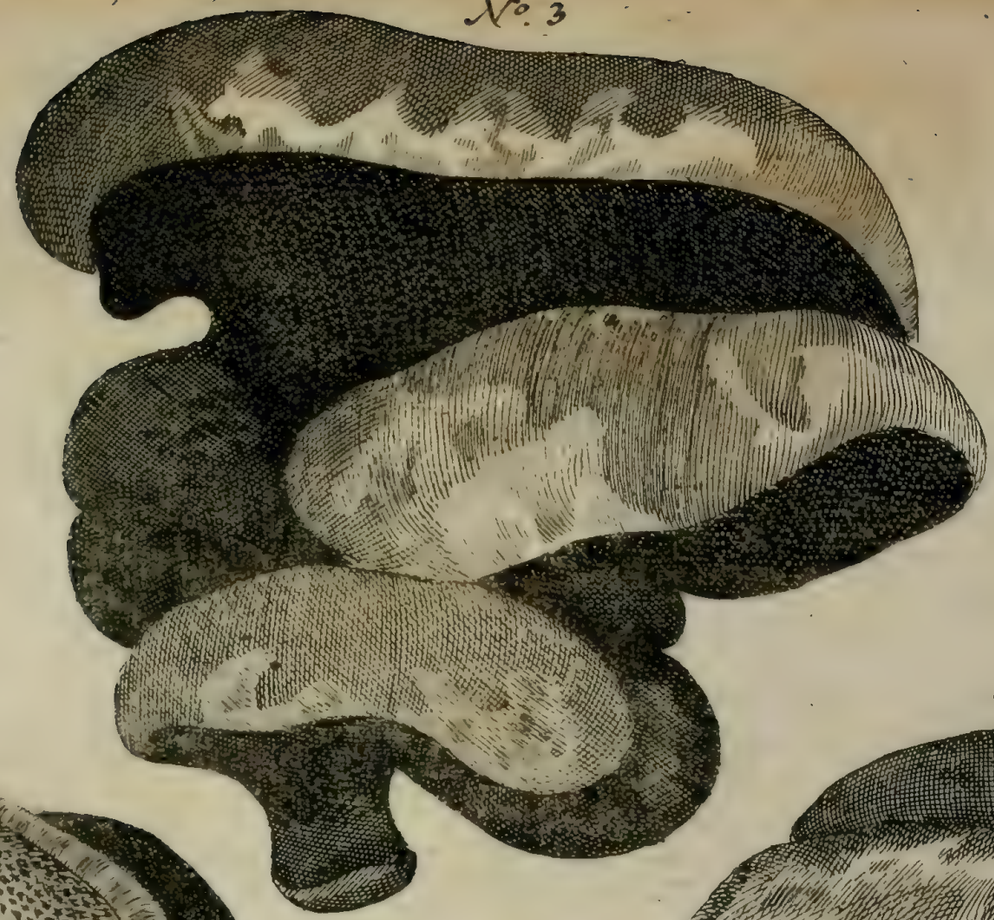

No. 2

No. 4

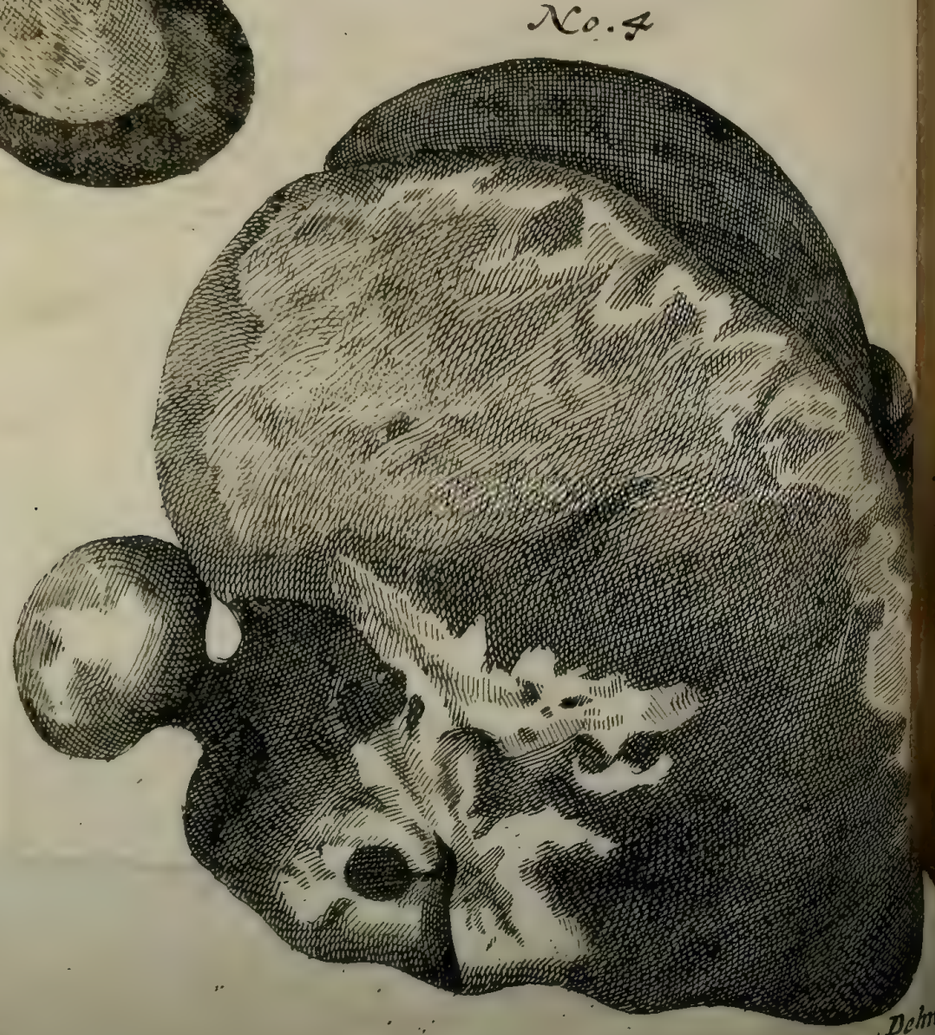

OBSERVATIO CXIX.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Fungus quernus Insulæ Mœnæ monstrosus.

QUemadmodum magnus in plantis quotidie naturæ occurrit lusus & varietas, ita nec minor in fucis ac fungis, qui communiter à Botanicis illis succenseri solent, & vel ex terra nascuntur interdum, vel ex annosarum arborum, præcipuè quercuum caudicibus subinde, eorumque ramis, (vix enim ulla senescens arbor, in qua non conspiciuntur) prodeunt, atque iisdem cohærent. Monstrosum ejusmodi fungum quernum ex Insula Mœna huc paucos ante annos secum asportavit curiosissimus supra à nobis jam laudatus auctor, atque accuratissime deinceps sic delineari jussit à pictore hujus urbis satis perito, cujus *figuram* heic quadruplici sub schemate varioque situ sistimus, nempe prout vel ante vel retro, vel ad latera conspicitur, ita ut *Fig. num. 1.* signata faciem ejus anteriorem, cum suis lobis, fissuris atque eminentiis repræsentet, quemadmodum *num. 3.* idem fungus vice versa à postica parte se visendum exhibet; *num. 2.* vero *& 4.* laterales conspectus à dextris vel sinistris intuenti offerat; ipse autem fungus in se spectatus duplo majorem habet magnitudinem, quam illam qua heic ad vivum delineatus cernitur; coloris est fusci & uliginosi inferius; supra autem pallidi & maculis fuscis aspersi cum suis tuberculis ac sciſſuris, & ad 19. speciem fungorum pernicioſi generis *Clusii* meritò referendus. *(Vide Tab. VIII.)*

OBSERVATIO CXX.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Excrescentia carnosa in dorso infantis circa vertebras lumbares enata, & ichore seroso repleta.

CIrca finem anni proximè elapsi 1722. mense Decembri militis cujusdam præsidiarii uxor paupercula afferebat in ædibus meis visendam infantem, puellam nempe 5. duntaxat septimanarum natam, teneram, valdeque emaciatam, in cujus spina dorsi circa lumbares vertebras statim à nativitate aderat excrescentia quædam carnosa, mollis ac mobilis ovi columbini magnitudine primum, humore seroso lymphatico referta & translucens, majus quotidiè incrementum sumens, venisque discurrentibus distincta, & quidem talis, uti hic rudi penicillo adumbrata cernitur. Suasi statim scalpello apertionem pro evacuando humore contento, eamque ad urbis hujus Chirurgum seniorem ablegavi, ut operationem institueret, ac tenellæ simul hujus infantis curam haberet, & quidem magna cum cautela, ne inter operandum exspiraret, fieretque nimia seri illius profusio, partiumque vicinarum debilitatio, quia forte connexionem habere posset cum ipsa spinali medulla ejusdemque involucris, radici hujus excrescentiæ valde expositis ac propinquis; verùm matrem cum infante posthac videre amplius non licuit, eò quod ab operatione forsan sibi metueret, & vix salutis spem supereſſe crederet, quia tenella nimis viribusque exhausta; præterea ne quidem supina jacere aut dormire posset. Optandum sane fuisset, ut post mortem infantis sectione curiosiore origo mali clarius investigari potuisset, & annon saluberrimum Amplissimi Amstelodamensium Consulis & Practici dexterrimi, *D. Nicol. Tulpii obss. medic. lib. 3. cap. 80.* monitum habere locum

Fig. 1. pag. 79.

Fig. 3 p. 246.

Fig. 2. p. 79.

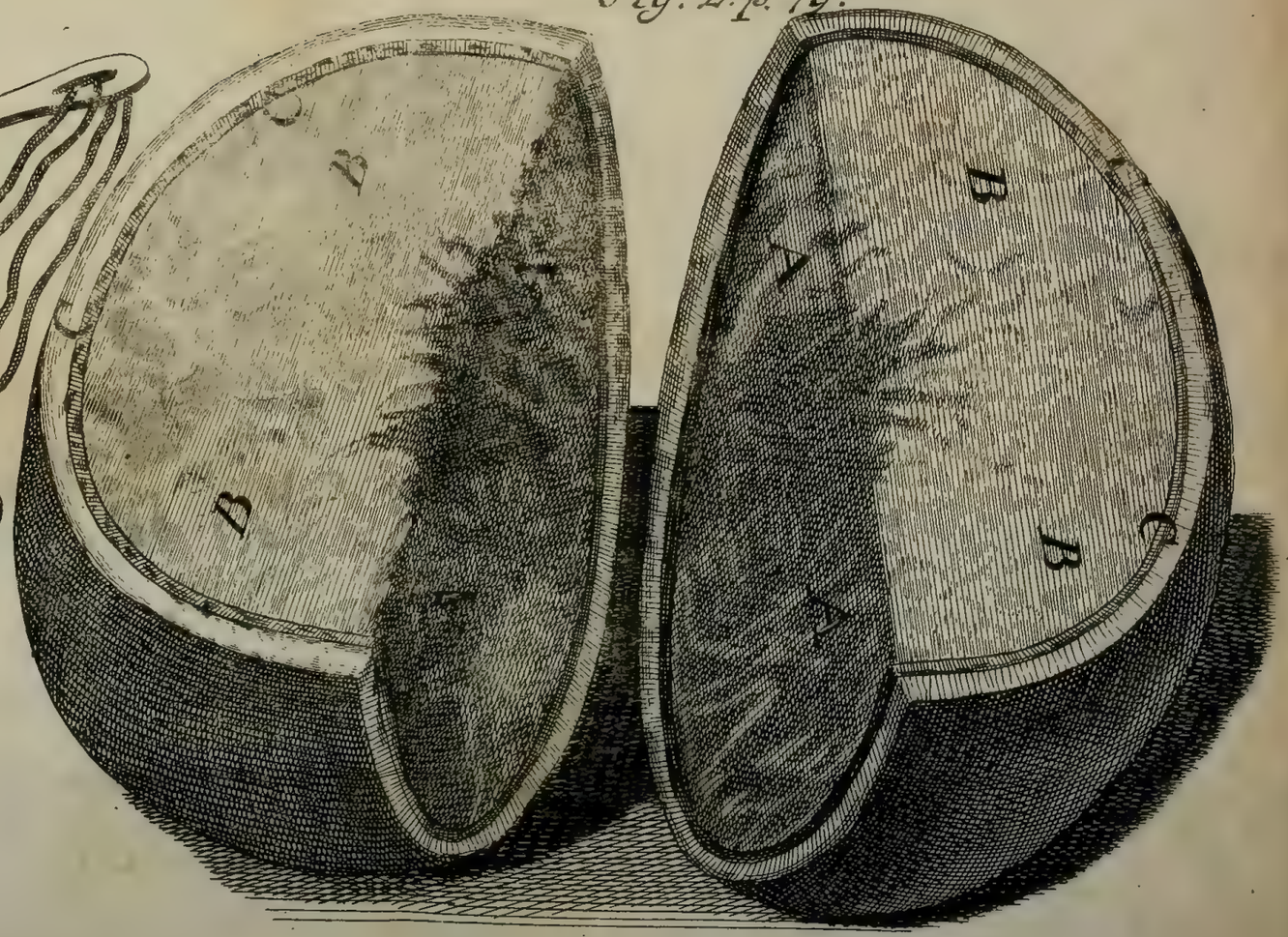

I. C. Dehné fe.

Ampliſſimi Amſtelodamenſium Co
mi, *D. Nicol. Tulpii obſſ. medic. lib. 3.*

locum etiam heic posset, quando de alia sic pergit: non fuisse in manu medica, excrescentiam hanc, *de qua agit*, quocunque modo demere, quin protinus demeretur & ægro vita, à qua sævitia propterea sedulo absterrendi erunt Chirurgi, quotiens se offeret simillimus tumor, jam sexies nobis visus; ast prosperius multò cessit sanatio serosi illius tumoris Lymphatici, ad vertebrarum lumbarium secundam enati Illustris *Dn. D. Joh. Maur. Hoffmanni*, t. t. P. P. Altorfini Celeberrimi, nunc vero Consil. & Archiatri Onoldini Splendidissimi, quem *obs. 208.* recenset *Ephemeridum German. Nat. Cur. Decur. 2. Ao. 5.* quæ pluribus legi meretur & cum hac nostra, si lubet, conferri. *(Vid. Tab. IX. Fig. 3.)*

(Augustæ Vindel. d. 19. Nov. An. 1723. exhibitæ.)

OBSERVATIO CXXI.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De noxio Radicum esu.

VEnenorum indoles nondum hactenus ea claritate atque evidentia radiat, ut acquiescere in acquisita eorundem cognitione sedulis abditorum scrutatoribus liceat, cum nec numerosa satis, nec satis perspicua suppetant in re intricatissima phænomena, nec rationes omnium reddere sufficientes in promptu sit Physicæ Medicæque rei assiduis promotoribus. Ut enim nihil dicamus de lentis occultisque venenis, quorum & natura & agendi ratio profundissimè hactenus latuit Eruditos, etsi proh dolor maleferiatis hominibus plus æquo innotuerit in perniciem mortalium; ipsa etiam illa venena, quæ apertius innotuere, & quorum effectus funestos frequentius licuit observare, multum adhuc recondunt obscuri abstrusique, non solum quà agendi modum sed & quà effectus suos funestissimos, atque in oculos incurrentes, qui

non

non ideò eam scrutantibus certitudinem offerunt, ut cum certitudine semper plenâ de veneno exhibito liceat pronunciare, postquam tot exemplis evictum est, gigni haud raro in corpore nostro succos ea pravitate atque erodendi vi præditos, quæ cum venenorum atrocia certare queat. Quicquid vero horum sit, ipsa illa rei tam difficilis intricatio atque difficultas animum nobis merito addit ad scrutanda semper majori attentione atque contentionis ardore tam deleteria generis humani nocumenta. Existimamus hinc phænomenorum nunquam heic nimium fore, & ne ea quidem hic excludi ab animo veritatis avido, quæ etsi nulla sese raritate commendent, etsi similia frequentissimè etiam observata fuerint, aliquid tamen sensim sensimque ad majorem evidentiam valeant contribuere. Atque ipsa hæc ratio me movet, ut aliqueui fore sequentibus observationibus hic locum sperare ausim, cum multitudo omnis generis phænomenorum majorem subinde claritatem in re tam incerta promittere queat. Vir annorum 64. frequentibus olim Erysipelatis insultibus ac podagræ dehinc tormentis obnoxius comedit in prandio bubulam carnem cum radicibus pastinacæ coctam, ejusque jusculum copia radicum abundans, quæ quidem radicum abundantia Patrifamilias honoris ergò plenè ex integro cessit, non exclusa tamen penitus familia; vix absoluto prandio omnes de oris siccitate, faucium quasi coalescentia, nebula oculis obversante conquerebantur, turbati omnes, ancilla largiter evomebat assumta, uxor easdem ventriculi eversiones passa est, marito filioque à vomitu liberis. Eo tamen major Viri turbatio fuit, quam ut discuteret, mox à prandio urbe egressus est, liberiori aëre campique deliciis nebulas istas atque strangulationes discussurus; tantum verò abest, ut scopo suo sit potitus, ut potius ea malum vehementia increverit, quæ ipsum compulit domum se gressu titubante qua poterat celeritate conferre, ibi vacillatio spirituum atque objectorum, turbulentusque capitis status quovis momento cepit incrementa formidan-

midanda, vox faucibus hæsit, aphonia quasi ex linguæ immobilitate ac paralysi succedit; reliqua familia luctatur cum molestiis suis, at mitius tolerabiliusque, utpote ferculo pravo non tam largiter pasta. Ipse verò semper gravius affligitur, mens incipit laborare, sui, suique status vix amplius conscia, novit equidem adstantes, at delirat tamen, mira garrit atque inepta, hinc in lectum à suis constringitur, multo inibi cum metu agitatur, prospicit torvo vultu, inter deliria continua, fixis in certam plagam oculis meticulosis, tentat è lecto perpetuo fugam. Medicus post sextam vespertinam de turbis illis certior factus haud censet Emetico amplius esse locum, jubet in pede secare venam, præscribit mixturas binas alternatim frequentissimè exhibendas, unam bezoardicis refertam, alteram antispasmodicis ac volatilibus; negligunt adstantes Venæsectionem, remedia assiduè infundunt tremiscente ægro atque absurda continuo effutiente per totam noctem, vixque adstantium robore in lecto coercendo; perpetuo artubus conatu omni laborabat, ac si in altum per parietem repere jamjam pararet; semper matulam poscens urgente ac stimulante urina, nil tamen valuit excernere. Remediis sedulo exhibitis sensim sensimque aurora illucescente rationis sese recolligentis quosdam emicare radiolos videbantur sibi advertere adstantes penè sub istis terroribus atque angustiis exanimati, obrepit hinc somnus breviusculus, major dehinc emicat serenitas mentis, dissipantur nebulæ, horaque matutina sexta evanescit delirium, gestorum antea haud recordatur, nec eorum qui ipsi tota nocte precibus curisque adstiterant. Secatur tum demum Medico jubente vena, exhibentur porro nervina, analeptica, vires animumque sensim recipit æger, hactenus pristinæ sanitati plenè restitutus. Familia hæc tantis implicita turbis ac molestiis omnem mox indignationem suam convertit in pistorem, apud quem panem ea die emerant, at Medicus instituto examine panis innocentiam facilè agnovit, postquam pastinacæ comestæ copiam recensuerant. Petroselini radices

fuisse admixtas pernegabant, de quibus vel ideò scisitabatur Medicus, quod recordaretur Viri alius, Ordinis Senatorii, qui in prandio cum bubula carne coctas petroselini, ut credidit, radices comedit, ac post meridiem interfuit exequiis, ea tamen oris fauciumque siccitate sensim sensimque obrutus, ut omnimodam strangulationem imminere sibi pertimesceret, res eo usque plena faucium constrictione invaluit ut metu suffocationis, turbatique & obnubilati capitis pondere, ex templo se subitò cogeretur proripere, domique humectantibus, faucesque demulcentibus viam illam liberiorem, lubricamque reddere, donec acceptis à Medico Bezoardicis ac nervinis mixturis molestiæ tantæ pedetentim cessarent. Difficile est in talibus casibus judicium, etsi exempla cicutariæ loco petroselini incautè coctæ ingestæque plurima passim prostent, nec annosæ nocumenta pastinacæ Medicorum scholis ignota sint. Cujus quidem rei exemplum inter nos obtulit opifex, qui cum conjuge sua radicibus pastinacæ largius in prandio pastus iis mox obruebatur symptomatibus, torminibus, inflatione abdominis enormi, spasmisque, ut præsentem omnia viderentur intentare mortem, procurato tamen vomitu, datisque alexipharmacis quibusdam mali incrementa sistere haud adeò fuit difficile.

Aliæ radices aliam nobis aperiunt scenam. Uti solent non rarò pressi paupertate homines radicibus quibusdam sponte in agro provenientibus securè vesci, ita contigit nuper, ut infantes bini ejusdem matris in campum egressi deprehenderent in via plantam sibi incognitam, quam credebant esse ex genere esculentarum, puella natu paulo major non ipsa quidem ex iis comedit, at fratri tamen sex annorum puello eas & mundavit & scabendo præparavit ad esum, qui & nescio quid ibi deliciarum deprehendisse se putans, largiter satis iis pascebatur, revocabat infantes appropinquans vespera domum, cumque ad matrem accederet puellus tam benè pastus, subitò ante ædes patrias in terram violenter prosternitur, acsurrit perterri-

rita

rita mater, puerumque videt convulsum alternis terram quassare pedibus, delatum in hypocaustum lectulo imponit, ibi demum major se veneni vis exserit, oriunturque jactationes corporis enormes, spasmi violenti, tendinum non modo, sed & ipsius corpusculi in altum sublevati projectique subsultus horribiles, spumante ore, torvis oculis tortisque cœrulescit livido luridoque pallore distorta facies, arctantur præcordia, respiratio reciprocis ægre trahitur rhonchis, instantemque minari mortem omnia videbantur. Suspicio mox matri infeliciſſimæ ac meticulosæ oborta est de fascino veneficioque infanti illato, uti solent plebeji homines primas quasque cogitationes in eventibus funestis eò conjicere, sed exemtus menti pavidæ protinus error iste fuit. Jacebat, agitabaturque ore semper hiante puellus, infunditur faucibus tantillum tepidi lactis, deglutit gratum liquorem puellus, vel saltem spasmus eum ad ventriculum urget, propellitque; affunditur ille largius, hinc majores præcordiorum labores, violentiores corpusculi laborantis anhelantisque conatus ac cruciatus, donec tandem suffuso largius hausto que lacte ingruerent vomitus ejicientes copiam haud exiguam radicum suspectarum; quæritur ex sorore adstante, an istæ ipsi cognitæ sint radices, promittit illa se mox allaturam abjecta comestæ radicis folia, procurrensque extra oppidum reportat illicò funestarum cupediarum triste documentum, hyoscyami folia; sic verò dato ulterius largiori manu lacte evomit feliciter infans reliquias edulii funesti; datur post vomitus & frequentes & atroces Diascordii bolus, quo sumto quiescentibus, quæ tenellam Machinam misere hactenus per horæ integræ intervallum quassaverant, convulsionibus, oppressus sopore gravi conquievit, data sunt adhuc mixturæ alexipharmacæ subinde cochlearia quædam, dieque insequente rediit ad sanitatem alacritatemque pristinam puer, cane pejus & angue

radices nunc quasvis sibi obvias fugiens
atque abhorrens.

OBSERVATIO CXXII.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De Venenorum Applicatione Externa.

NOn ore solùm hausta venena minantur miseris mortalibus necem, sed & exterius corpori admota formidandos post se trahunt eventus. Non allegabimus eorum contradictiones speciosas, qui bufones siccatos, ipsumque arsenicum ad pestem avertendam amuleti loco cordis regioni jubent admovere, & qui ex adverso amuleta illa cane pejus & angue detestantes, & rationum pondere, & experientiæ tristis documento omni conatu è remediorum classe ea proscribunt. Quàm adspersum bufonis lotium aliqui metuunt? Nec latere potest quenquam Medicorum Cel. Kempferi testimonium de periculosa vernicis Indicæ Collectione, perforatione arboris non nisi arundine longa à misellis homuncionibus periculoso operi destinatis perficienda, deque aliis istarum regionum venenis, queis tela inficiunt immedicabili toxico. Hac vice in Mercurialibus libet subsistere. Mercurius sublimatus primas fere inter venena, tum agendi celeritate, tum erosionis violentia, jure suo tenet; cumque sub schemate dulcis mercurii fiat remedium satis tutum, nemo tamen est qui ignoret noxas ex præparatione & mitigatione draconis insufficienti toties obortas, quas anxietates, quas faucium mox erosiones, quas in interioribus necroses subitò, mortesque etiam celeres effecerit. Recordamur Matronæ, quæ febricitans loco bezoardicæ mixturæ à ministrante ancilla cochleatim accepit solutionem sublimati dilutiorem à Chirurgo subministratam Marito contra impetiginem; quantæ hinc percepto errore anxietates, timores & angustiæ? quam sedulæ oris infami liquore graviter infecti elutiones, quam seriæ medicæ opis imploratione! quam & mox sensit, obtundentibus acrimoniam, ac Bezoardicis

mox

mox largiter ingestis; sed nec illa nunc nos distinebunt ore hausti discrimina, exteriori illius applicationi potius intentos. Ubi equidem inficiari haud licet frequentissimè corrosivum hunc Mercurium Cosmetico scopo adhiberi, uti enim in facie polienda exornandaque ingeniosæ sunt fœminæ, ita latere illas diu haud potuit, acerrimum hoc concretum dilutum aquis congruis aptissimum esse ad minutissimas quasque sordium cutis nitorem obfuscantium moleculas penitius eluendas, absumendasque, quippe cujus tenerrimi gladioli inter ipsas quæ cuticulam efformant squamulas sese insinuantes acie sua penetrantissima quicquid hærere inter subtilissimas earum commissuras queat peregrini celerrimè perfectissimeque excutiunt abraduntque. Nec parum in arcano hoc infausto sibi placent deceptæ pulchritudinis emendicatæ amasiæ, cum revera nitidissimam exhibeat cutem; quam verò abominarentur execrabilem fucum splendentes tantisper mulierculæ, si omnem quam infidus Majæ filius infert noxam plenius perspicerent, non enim dentibus solùm, quod plurimæ earum incipiunt pertimescere, infestus est, sed ipsum cutis nitorem, aliquandiu eum exaltando, miserrime sensim sensimque deprimit destruitque. Manifestam magis gravioremque noxam sæpissimè intulit idem sublimatum, κατ' ἐξοχὴν dictum, ubi exulceratis passim corporis partibus incautè fuit adhibitum, mundificandi, absumendique superflua scopo. Non semel præsentissimas ejus noxas observavimus, cum ab incautis eum in finem adhiberetur, ubi quidem graviori malo subita ab ejus cessatione, congruisque remediis ire obviam licuit. Aliter res cecidit in infante, cui tinea capitis laboranti, eam imprudens Chirurgus aliquoties tetigerat aquâ sublimato imbuta, unde gravissimæ convulsiones obortæ ipsi tandem vitæ tristissimum imposuere finem. Retrahimus verò ab his nunc calamum, alii intenti historiæ, quæ præter opinionem formidinemque nostram faustiorem ejus applicationem exhibet. Fœmina annorum 32. ab aliquo jam tempore mensium suppressione laborans, con-

traxit sensim sensimque in summo femore ingentem tumorem, qui & versus inferiora ipsamque genu regionem descendit, totum occupans pervadensque quibusdam quasi cuniculis femur, etsi in summo ejus maximus tumor, capitis ferè æquans magnitudinem hæserit, adeò ut mole tandem sua malum omnem ipsi incedendi facilitatem adimeret; erat simul illa tertium jam in mensem prægnans, rogabatque enixè Chirurgum expertissimum ut suppetias sibi ferret suspiranti sub tanto onere. Ille cum fluctuantem in vasto sacco fluidi cujusdam massam digitis exploraſſet, in parte humiliore incisione facta exitum concluso liquori procuravit, erat ille ex eorum genere, quos frigidos solent vocare, viscidos, mucosos, glutineque suo vix fluens, ea quidem eductus diversis vicibus copia, quæ plures æquaret mensuras. Jam se malis ereptam omnibus credidit mulier, ac per integrum mensem non nisi Emplastra à Chirurgo petiit. Nullo verò fundamento nitebatur spes illa intempestiva; hinc Chirurgus ipsi declaravit, eam cum sanitate in gratiam redire haud posse, nisi & diutius largiusque utatur forti lignorum decocto, & ulteriorem læsæ parti Chirurgi manum sinat admovere; annuente illa, Chirurgus sinuosa ulcera omnem femoris pervadere ac perfodere ambitum animadvertit, hinc in parte ejus exteriore plures, ultra novem etiam, incisiones, quasdam etiam longiores facere coactum se vidit, quarum fistularum omnium separati sacculi in imo suo monstrabant viscidum stagma, concretam quasi ex muco gelatinam, non fœtentem, at tenacitate molestam; jungebatur lentori huic viscido flavescens alia tenuior sanies; hinc Chirurgus Tincturam primum ex Aloe, Myrrha, mastiche, aristoloch. &c. cum vini spiritu factam crebro injecit; cum vero haud proficeret ad votum, dimidiam unciam Mercurii sublimati solvit in libra aquæ rosarum, eaque solutione injecta callosas fistulas adortus est; dolor oritur intensus, itur ad Medicum, dissuadeo Chirurgo (nec enim diffiteor meticulositatem meam, nec unquam fidam Mercurio)

sua

ſua in arte valdè experto infidum mercurium ; ille allegat atque urget fiſtularum pertinaciam, miſcetque acrem liquorem cum aqua calcis vivæ, ut miſcela hâc mitigaretur ejus ferocia, vix per dies octo inſiſtit injectioni, cum conſpicit incipientem ſalivæ fluxum largiſſimum, decurrentem eadem ratione qua ſub ordinaria ſolet ſalivatione mercuriali, ſed quod memorabile atque attentione dignum exiſtimo, non niſi ex latere oris ſiniſtro, ſolæ hujus glandulæ intumuerant, ſolæ ſtillabant largum viſcidumque phlegma, cum & ſinuoſum ulcus eſſet in ſiniſtro femore, huncque morem ſuum conſtanter ſervavit fluxus ſalivalis tam diu, quam ſolet alias fieri in ordinaria ſalivatione data opera inſtituta; dum interim aſſiduè injectionibus inſiſtebat Chirurgus, tandem mali pertinacis victor evaſit, reſtituta in integrum poſt decurſum duodecim ſeptimanarum ſpecioſa fœmina, hactenus plena valetudine gaudente, cui ſubdolum venenum, quod necem aliis toties attulit minori longè admotum doſi, rebellia ulcera coercendo atque eradicando ſalutem procuravit exoptatam.

(Tubinga Auguſtam Vind. An. 1723. d. 10. Dec. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXIII.

DN. LIC. DANIELIS HOFFMANNI.

De Pſychroluſia Variolis funeſta.

PSychroluſiam, ſeu frigida balnea Celſo jam commemorata, Angli cum primis, interque eos Floyerus novis commendarunt elogiis, morbis variis, iisque etiam à cauſis contrariis initia trahentibus opem ferre rati, cum pro eo ac uſurpentur, vel refrigerent vel calefaciant. Quod quidem paradoxon explicare conatur in Pharmacop. Practica D. Eduardus Strother M. D. explicans id per varium fibrarum à frigida aqua affecta-

affectarum statum, quæ magis minusve tensæ motum augeant, caloremque in fluidis promoveant vel & imminuant ex adverso, hinc & Hecticis, Melancholicis, juxta Tozzium pervigiliis, juxta Dolæum Maniæ & Hydrophobiæ, quin & Leprosis eruptionibus, stuporibus, epilepsiis, Colicis, plurimisque aliis morbis opem ferre contendit. Etsi languentibus, scirrho affectis, phthisicis, aliisque tono fibrarum destitutis noxiam dicat. Meum non est de istis ferre judicium, sequentia potius Viri Clar. verba attentione digna mihi visa sunt: Quando Variolæ per annos aliquot præteritos magis malignæ & lethiferæ, quam antehac, fuerunt, in mentem venit, psychrolusiam aliqua ex parte huic cædi ansam præbuisse; nam uti frequentius nunc quam ante immersioni consulunt Medici, ac uti cutis fibras passim aqua indurat, sic si quis mox ab immersione variolis corriperetur, fieri vix poterit, ut iste non morte præmatura intercipiatur; Exemplum nobis prope instat, amici nempe cujusdam filioli natum ibant, eorum alter submersus est, alter variolis è vestigio correptus est, quibus ἀνωμάλως erumpentibus, pustulæ maturationi nequaquam omninò pares erant, cæterum mictus sanguineus se in conspectum dedit, deliria infestabant, pulsus myurus & formicans erat, symptomatis variis ita premebatur ægrotulus, ut quasi præfocatus extremùm emiserit animam. Ex hinc inferre liceat, variolas nunquam passos cautè immergendos esse. Hæc Viri Clariss. verba in mentem mihi revocarunt historiam analogam, quam hic libet subnectere: Puer octo annorum cum aliis pueris petulantibus se ad lavandum contulit, Nicroque mœnia nostra alluenti se liberius immersit, domum rediens conquerebatur de intenso lateris sinistri dolore, ea capiente incrementa, ut ejulatus pueri clamoresque omnem viciniam implerent, commoverentque ad commiserationem; anxia circa hunc filioli statum mater Medici implorat opem, accedens ille, corpusculumque inspiciens accuratius, sparsas per superficiem ejus passim nigricantes conspicit pustulas, pisa magni-

magnitudine æquantes; graſſabantur tum inter nos frequentia ac vehementia inſolita variolæ, agnoſcebat ergò ille infauſtas has obſcuro ſuo colore puſtulas, non vanè conjiciens, laboraſſe jam benigno hoc tot in pueris morbo lavantem puellum, frigore autem aquæ peſſimum hunc morbi ſtatum non potuiſſe non ſibi arceſſere. Parentes equidem ſuſpicione de faſcino illi illato toti ſe paſcebant, torquebantque, Medicus verò tantam ex aquæ frigore humorum ſtaſin, hos dolores & infelicem puſtularum nigredinem potuiſſe cudere haud dubitavit. Exortæ mox ſunt convulſiones miſerè puerum cruciantes, inæqualis reſpiratio, ac ſubinde fere penitus oppreſſa, ac ſuſpenſa per ſpaſmos præcordiorum. Data ſunt, quantum licuit per ſpaſmi ferociam, aliqua bezoardica, quæ expulere agmina variolarum; evaluit equidem ad hanc expulſionem naturæ virtus, ad perficendas puſtulas haud ſufficiens, auctæ enim ſemper convulſiones haud prius conquievere, quam anima afflictam machinulam penitus deſeruiſſet.

(Tubinga Auguſt. Vind. An. 1723. d. 25. Decembr. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXIV.

DN. D. JOHANNIS DANIELIS GOHLII.

De Pſeudoiſchuria periodica, ſeptimo die Urina hirci pota ſemel, poſtmodum autem ſingulari Autocratia Naturæ ſoluta.

FAber ferrarius 45. annorum, Vir magnus & quadratus, hactenus per ſemeſtria temporum ſpatia periodicè acutè febricitans, ad calculum renum equidem non proclivis, Menſe Februario anni 1722. ex tenuiſſima non ritè fermentata feculenta cereviſia (Kvvent) in dolores colicos inciderat. Studebat illos delinire partim per reiteratam aſſerculorum quernorum ad

ignem excalefactorum impositionem in abdomen, partim per internum *allii* usum, initiò minutim concisi crudi, postea quoque cum spiritu frumenti remixti. Hujus remedii tertiam fortè dosin die 5. Februarii cubitum iturus patiens assumserat, ubi dolores multum ante jam tum remiserant, superfluam interim hanc dosin nocere non posse, ratus, securus noctem transigit, saltem Urinam, quam alias aliquot vicibus per noctem reddere consueverat, jam deficere, attonitus animadvertit. Pro fontico id capiens phænomeno, domestica per insequentem diem sibi parat remedia, speciatim aquam petroselini largiter hauserat. Cum autem suppressio Urinæ nihilominus stabilis permaneret, eaque sine ullo sensu pressionis aut aliquo dolore, meum sibi versus noctem expetit auxilium.

Ordinabam primò pulveres temperantes diureticos ex Nitro & Tart. Vitriol. largiter cinnabrisatos, aliàs admodum in tali casu proficuos, per singula bihoria iterandos, sed nihil præter rugitus & borborygmos in abdomine excitarunt, Urinæ progressum neutiquam. Descendebam hinc ad remedium potentiùs diureticum, (cujus mentionem injeci in Dec. I. Act. Med Bercl. Vol. 5. Sect. 3. p. 92.) præprimis cum nullum obstaret contraindicans, febris abesset, appetitus sibi adhuc constaret, patiens quoque orthostadius esset, nec de sensu alicubi molesto aut dolore suspecto lancinante quicquam querularetur. Videbatur illud aliquem sensum quasi redituræ Urinæ in regione supra pubem excitasse, ast sine successu. Alia interea quoque offerebantur evporista, quæ omnia in effectu erant inania & vacua. De Calculo Vesicæ, de sanguinis grumo aut pure meatum Urinarium obturante nulla ex collectis & pensitatis ægri circumstantiis dabatur præsumtio. Quod autem renes fortè magis laborarent infarctu calculorum, sabuli, grumorum sanguinis aut puris, aut ureteres utrinque iisdem obstructi essent, nec minus in suspicionem cadere volebat. Quod potius infarctus humorum congestorius, vel spasmodica constrictio in his partibus subesse posset, majore cum probabilitate

tate præsumendum erat. Adeoque ad explendam hanc intentionem patiens semicupio ex emollientibus reiterato committebatur, ejusque Lumbi Linimentis, saltem temperatis secundum ureterum tractum ad pubem versus utrinque diligenter ab uxore fricabantur, sed ne hilum quidem his omnibus proficiebatur, patiens potius Abdomen magis intendi animadvertebat, dum, constante adhuc appetitu, nihil quicquam excerneretur. Qui rerum status me movebat, ut ipsi Laxans ordinarem ex * resinæ præparatæ gr. viij. additô Tartari tartarisati scrupulo semis. Inde quindecies copiosa subviridia mucoso-aquosa per alvum ejecit & semel etiam per superius os eandem fermè aquosam materiam, Urinâ inde nihil simul commotâ.

Quintus nunc excesserat dies, quo, in vanum adhibitis omnibus hactenus remediis, Urina subsiderat, quare, ut tantò magis de statu morbi certior fierem, Catheterem per Balneatorem loci applicari curavi; sed ne guttula quidem lotii prodiit. Urgebam nunc instanter magis venæsectionem in pede, qua Riverium aliquando similem patientem restituisse, ex Observationibus ejus constat, sed per dilationes clandestinas secus sentientium, quasi vires hinc saltem magis dilapidarentur, negligebatur. Ut cor flaccidum potius refocilletur, *Vinum Hispanicum*, citra meum consilium ab officiosis adstantibus multis elogiis, patienti ad id prono, offerebatur, sed, proh dolor, cum summa dysphoria. Appetitus enim, qui hactenus benè constiterat, nunc penitus prosternebatur, & Ventriculus, qui hucusque nihil mali senserat, nunc magnis ardoribus vexabatur, & cum frequenter recurrentibus eversionibus multa acria eructabat inquinamenta, Hypochondrium etiam dextrum nunc magis dolebat. Interea paulò ante ordinatum remedium ex Terra fol. ℈. 3j. soluta in ℞. Tartari acris & Spir. Sal. dulc. ā 3ij. Misc. paratum, singulis bihoriis ad

* Intelligitur Resina Jalapp. cum tripla portione amygdalorum dulcium excorticatorum detrita.

40. guttas sumendum, ob hoc inconveniens interjectum, reponebatur, & quod nunc Ventriculo nimis sensile & acre esset, incusabatur. Mansit non saltem immutabilis universi morbi facies, sed novis his accessoriis symptomatibus ventriculi læsi, majora potiùs sumserat incrementa. Abdomen perstabat durum & tensum, vomitus materiæ acris continuabant, assùmta iterum rejiciebantur, intercursabat Eructatio singultuosa, exterior habitus corporis ultra solitum erat frigidulus & tumor œdematosus descendebat in pedes. Ipse patiens de semetipso desperans & debilis omnem ulteriorem respuebat remediorum ordinationem. Dies autem instabat septimus nec ullum, ne leviſſimum quidem se manifestabat signum apparituri lotii. Unicum præsidium, quo se patiens adhuc conservabat, situm erat in spontanea per periodos eveniente alvi solutione, quam viam abhinc quo primum laxans dederam, natura sibi apertam servaverat. Ne itaque patientem omni consilio vel auxilio destitutum relinquerem, dari evporiston, dicebam, *Urinam sc. Hirci* quo nonnunquam quendam simili ratione ægrotantem restitutum fuisse, legerim. Vix discesseram & dictum factum Hircus aderat, cujus calentem Urinam patiens confidentiæ plenus, nauseâ omni sepositâ ad unciam fortè semis hauserat, sed hem! etiam vomitu statim reddiderat. Nihilominus tantum effecerat, ut tantillum Urinæ, post completam 6. dierum subsistentiam, sine ullo dolore excreverit. Talis parca Urinæ, sed limpidæ & claræ, excretio vix per biduum perstabat, ubi nova subintrabat Urinæ plenaria subsistentia, cum iisdem, ut ante, symptomatibus vomitoriis, in eo saltem moderatioribus, quod pultem farinaceam & juscula ex avena excorticata parata, nunc retinuerit. Undecimo morbi die cum præter spem, spontè, bono augurio, iterum rediret Urinæ profluxus cum aliquo ardore, & majore, quam nuper, tinctura, successu autem destitueretur, Patiens animum recapessens, novam expetebat ordinationem. Præscribebam ergo Decoctum Foresti in Nephriticis Casibus a

Linda-

Lindano aliisque celebribus Practicis admodum commendatum nec præsenti casui difforme, ut singulo semihorio scutellam hauriret calentem. Quo factum, ut patiens citra consuetum hactenus morem, pressiones quasi ad Urinam mittendam senserit, sed in eventu vacuas & vanas. Quare ut denuo status Vesicæ Cathetere exploraretur autor fui & suasor, sed iterum in vanum, Urina prodiit nulla. In vanum etiam urina hirci iterum potata fuit, quam patiens, prout nuper, vomitu rejecit. Accedebat nunc horridula magis corporis perculsio cum calore interiorum stipata, singultus frequentior, præprimis post somnum, se exserebat, habitus etiam corporis leucophlegmaticum induebat, & sine dubio majora cepisset incrementa, si alvus retenta liquida excernere salutari tenore amplius non continuasset. Decoctum Foresti, quod hactenus patiens satis benè sumserat, jam accusabat frigidum nimis esse, quale quid in emergente Viscerum antipraxia patientes prætendere solent. Demum die morbi universi 14. urina præter expectationem, & quidem sine ardore, processit iterum limpida & clara, sine ullis interiorum ardorum, (qui saltem latici erant,) caracteribus, sine ullo etiam sedimento. Interim recensita hactenus symptomata, febriles alterationes, Aspectus Levcophlegmaticus, Vomitiones & singultus sub ipsa Urinæ processione nondum quicquam remiserant. Hærebat adhuc inter spem & metum patiens, præprimis cum interno æstu & hinc siti magis affligi videretur, accedebat dextri hypochondrii obtusus dolor, quem ut palliaret, universum corpus in istud latus incurvare tenebatur, urina etiam inter emittendum majorem creabat ardorem. Cujus cum inspicerem consistentiam, limpida iterum erat tenerrimisque flocculis innatantibus referta, ut Catheteris immissionem, autorem ardentis Urinæ declarare, quam quicquam aliud, debuerim. Die morbi 20. nova & tertia superveniebat Urinæ suppressio, quæ facilè fatalem terminum rebus sic stantibus accelerare potuisset, præsertim dum alvus facta esset obstipatior & inter

mussitantes dolores magis Iliacos, quàm colicos, Clisterum emollientium injectiones eluderet, nisi sedula & instans illorum applicatio tandem & hunc nodum dissolvisset. Ad dextrum hypochondrium dolens Emplastrum Miraculosum statim applicari jusseram, quod, cum post applicationem majores, prout quandoque solet, creasset dolores, impatiens illud à corpore avulsum rejecerat. Eventus interim comprobavit, id ipsum Emplastrum, si patientem patientia non deseruisset non leve symbolum ad salutarem effectum contribuisse. Per instantiam enim Clisterum id tandem effectum est ut multa sanguine & pure remixta materia exierit, cujus excretionem etiam morbi & ejus symptomatum remissio ad plenariam patientis Orthostadiam insecuta est.

Epicrisis.

Spuriam hanc Urinæ suppressionem, quam *impropriè* dictam *Ischuriam* Autores vocant, vix condignè tractarunt Viri celebriores praxin clinicam docentes. Sine dubio detinuit illos ab hac tractatione, Morbi raritas. Quæ ex Vesicæ vitio evenit Urinæ suppressio, admodum familiariter secundum suas causas & signa ubique in practicis expenditur; quæ autem ex dissitis locis, Vesica vacua & de cetero illæsa existente contingit Urinæ suppressio, nec in veterum nec recentiorum monumentis clinicis, nisi transitoriè, excussa habetur. Unicus *Petrus Salius Diversus*, in suis particularium morborum Curationibus, cap. 14. sibi sumsit materiam *de illa lotii suppressione agendi, in qua Urina non descendit in Vesicam.* Causa itaque hujus mali extra Vesicam indaganda est, vel in venarum emulgentium, vel ureterum vel renum diathesi præternaturali, in quo studio se satis exactum præbet jam dictus autor, ut lectorem eò ablegare cogar. In tam abstruso autem & sontico morbi statu, ubi ex antecedentibus ægri morbosis dispositionibus, nihil, in quod fundari queat animus, patescit,

Meden-

Medentis meritò fluctuat judicium, etiam in Viro exercitatissimo, ut quorsum suam dirigat intentionem, aut quibus mediis illam exequatur, cespitet. Ita & de eventu, quid decernere debeat, anceps hæret, cum unanimis Autorum sententia eò tendat, ut, *nisi ante septimum diem patientes mingant, pereant, & quanquam postea mingant, ex febre moriantur.* Præsens casus, ob elusionem hujus prognoseos, videtur mihi tantò magis memorabilis esse, cum omnibus signis instructus esset, qui ad lethalem exitum collineare solent, ubi & Hydropis & Febris insecuturæ texta stamina præstò erant, & nihilominus sanitatem recuperavit.

Necessum igitur est, ut pro modulo salubris hujusmodi eventus etiam conformis & superabilis causa in nostro patiente ejusque absconditis interiorum viscerum receptibus alicubi delituerit, quam an eruere queam, tentabo quidem, pro apodictica autem cuiquam obtrudere, nullatenus intendo.

Quodsi perpendo patientem nunquam calculosum manifestò fuisse, ad Colicam autem Hæmatiticam vel hæmorrhoidalem, admissa post potum feculentum corporis refrigeratione, ex Temperamenti Melancholici partim, partim ex neglectarum sanguinis artificialium evacuationum ratione, quandoque proclivem fuisse, mentem statim subit, Patientem malè & perversè egisse, quod per *Allium*, acre & nervinum stimulans, colicam compescere intendens, eo ipso Naturam in transversum egerit, ut materiam excretioni destinatam intra viscera detinuerit. Quam ponderosum hæc unica ex non naturalibus res implicet momentum, vel centenis variorum schematum similibus exemplis, si locus concederet, corroborari posset. Indubium interim est, quod Natura in ejusmodi objectis circumstantiis admodum sensilis sit, hinc tonicas suas actiones extra debitum moderamen latius per confinia partium tùm diffundit, ut ex uno admisso absurdo innumera plura post insequantur. Indidem etiam in nostro Casu *renum in suis poris spastica constrictio* evenit ut nihil Urinæ per tanta tempo-

rum

rum spatia transcolari potuerit, fluctuarunt interea in intestinis assumta potulenta, nec per vasa mesenterica suo ordine ad renes dispensari potuerunt, quin stagnando infarcta & à tergo pressa vasa, proximâ ad secessionem seri eventuri dispositione, Hydropem Ascitem ipso momento induxissent, nisi provida Natura post semel monstratam per laxans viam, sponte cumulata liquida tempestivè semper depleviset. Et hac ratione præservatus mansit patiens ab Hydrope ex pluribus indiciis alias sibi certò metuenda. Ut præfatam causam spasmoden in nostro casu sublatuisse credam, me porrò devinciunt periodica ejus recurrentia schemata, quæ magis motûs cujusdam proterviam eminenter subfuisse testantur, quàm causam quandam materialem vias præcludentem, qualis tandem una cum Urina in conspectum veniret. Ex hac etiam suppositâ causa, Venæsectio, si tempestive in pede adhibita fuisset, sine dubio salutariter cessisset; qua vero neglecta, non potuit non congestio sanguinis versus Venam portæ, instantibus colatoriorum stricturis, obfirmari, stasisque inde alicubi enasci, ob quam dissolvendam, vel, ne invalescat, restringendam & defendendam, Natura febrilibus se oppositit motibus, & demum etiam salutarem invenit viam, abscedentem materiam extra viscera eliminandi, suumque habitaculum ita expurgandi, ut ferme per anni adhuc decursum in illo commorari, deinde autem à febre acuta, cui sæpius, ut dictum est, obnoxius fuit æger, emigrare, volente ita Divinâ providentiâ, jussa sit.

Nonnullæ Cautelæ consectariæ.

1.) Quantum damni domestica remedia in ægrotis si eadem omnium subjectorum esset sensibilitas, creare queant, ex hoc exemplo fit manifestum.

2.) Ex rebus non naturalibus, excreta & retenta, in singularem trahenda sunt considerationem, quorum levissima turbatio, sonticorum & sæpiùs lethalium eventuum, potest esse causa.

3.) Quan-

3.) Quando remedia directè motibus excretoriis opponuntur ex ignorantia ejus, quod Natura intendit, semper malè cedit.

4.) Nulla contingit excretio, pro morbida reputata, ab Hæmorrhagiis narium ad pedum sudores usque notata, ubi directa remediorum oppositio non sit nociva, aut potiùs, sublatâ hâc, graviorem non creet mox insequentem.

5.) Periculosæ valdè sunt Hypotheses, quæ Venæsectiones promiscuè impugnant, in quarum tempestiva tamen ordinatione, summa, & præservationum, & curationum morborum momenta, magis, quam in ulla alia, sit licet Aurum potabile dicta, medicina, resident.

OBSERVATIO CXXV.

DN. D. JOHANNIS DANIELIS GOHLII.

De Ruptura interiorum, passionem Colico-Iliacam mentiente, Arnicâ, curata.

JUvenis miles ex servitiis Signiferi, Domini de D. Francofurti saccos avenâ fartos ex navibus ad communem frumentorum præsidii aream mense Januario anno 1723. transportaverat, ubi statim post de Cardialgia cum doloribus abdominis colicis & vomitibus conquestus est. Nihilominus iter equestre cum suo Domino per Wrizenam instituens, ibi in diversorio ipsum commorari, Dominumque deserere coegerunt dolores colici magis ingravescentes.

Curæ ibi committitur Balneatoris loci, qui illum primò pilulis fortiter purgantibus, sed in vanum, aggressus est, dein Clysteres injecit reiteratò, sed nihil proficiens, externis fotibus & unguentis abdomen delinivit, nihilque intentatum reliquit, quod pro suo modulo ordinare ipsi in promtu fuit.

Cum itaque pharetra ejus tota exhausta omnesque telæ

explosæ essent, Me ipse Balneator consulit, &, ut si quid scirem, quô patiens, irritis hactenus omnibus, ex faucibus lethi eripi posset, expromerem, humaniter in nomine Signiferi, speciatim certum aliquod laxans, cujus effectus noscebat, à me expetit, nec petito ejus ullatenus deesse poteram.

Perpendens, omnem mali originem pullulare ex gestatis oneribus, principio quidem condescendi in exhibitionem expetiti laxantis, prædicendo, irritam fore ejus in tali statu, ubi fortiora purgantia restiterant, totque clysteres incassum injecti erant, efficaciam, quæ cum se promissis meis conformaverat, satius duxi intentionem dirigere ad interiorum alicubi fortè factam rupturam. Præscripsi hinc *Herbam Arnicæ veræ*, pro infuso calente cum Cerevisia reiteratò sorbillandam. Quâ cum majores crearentur quàm anteà dolores, ut Clysteres denuò injicerentur, ratum duxi. Quibus etiam effectum est, ut laxantia hactenus restitantia apertam invenerint viam, sed sanguis etiam, qui extravasatus retinebatur, unà cum Urina in larga copia, scindentibus ab umbilico ad pubem usque protensis doloribus stipata, ad triduum usque profluxerit.

Cujus extravasati sanguinis, ne quid intra Viscera residuum hæsitaret, continuatum arnicæ usum aliquandiu imperabam, Intestinorum amurcam ℥j. Salis Epsoniæ data eluebam, omnemque metuendam stasin per ordinatos lapides cancrorum in Vino solutos, præoccupabam, ut ita brevi per Dei Gratiam restitutus, Dominum suum reducem factum, iterum Francofurtum ad Viadrum sequi potuerit.

Epicrisis.

Habuit hic Morbus, meo, uti opinor, judicio rationem *Colicæ Nephriticæ*. Quanquam enim Calculum non habuerit pro objecto expulsionis, arripuit sanguinem extravasatum pro isto. Id saltem attentionem meretur, quod tot Clisteres, alias in paroxysmis Colico-Nephriticis, tam salutares & efficaces, incassum injecti fuerint. Et si quis etiam conjectura assequi potu-

potuisset, sanguinem extravasatum hujus morbi causam esse, nonne idem Clysterum usus pro sacra anchora arripiendus esset? Cum autem tot Clisterum aliorumque remediorum præsidium fuit irritum & dolor immaniter furere continuavit, crederem fermè sine Arnica, patientem vix ac ne vix quidem evadere potuisse.

OBSERVATIO CXXVI.

DN. D. JOHANNIS DANIELIS GOHLII.

De admiranda Essentiæ dulcis Hallensium *efficacia in Epilepsia Infantum mesenterica periodica.*

PUer nobilis duos ætatis annos nondum explens, corripitur mense Decembri anni C. 1723. (alias sanus & vegetus, saltem supra ætatem sapiens & corporis incrementa sumens,) primò languoribus & mussitantibus in abdomine torminibus, ut de puncturis intra abdomen se exserentibus frequentius querimonias duxerit. His nihil obstantibus, nihilominus bene ingerit, benè digerit, benè egerit, & benè dormit, nisi à doloribus excitatus fuerit. Parentes hinc securi facti, transiens fore malum reputabant, nec malum quendam eventum inde sibi promittebant. Pro peregrino saltem indicio capiebat nobilis mater, quod suum consortium & confabulationem amicam, in tali quiritante statu, puer ægrè ferret, & solo cum Nutrice, uti appellabatur, commercio proximo delectaretur, hinc morositatem quandam subesse reputans, ipsum quandoque increpavit, sed nil mutatus semper mansit aversus. Tandem quodam die inopinatò puellum in sinu Nutricis cubantem rigida quædam prehendit tensio, qua etiam oculi aperti torvi tenebantur. Quo aspectu perculsa nutrix magnâ vociferatione ad parentes accurrit, qui postmodum recurrentes ejusmodi paroxysmos admodum consternati ipsimet conspexerunt. Perferuntur ad me statim litteræ hujus

circiter tenoris. *Puellus ut supra intra paucos dies indispositione laborat, non equidem calet nec friget, appetitus ipsi hactenus constitit, alvi etiam habuit libertatem, saltem quod tormina ventris sentiat ex corporis volutatione & inquieta jactatione præsumimus. Specificum Cephalicum Michaelis exhibitum quidem est, quod nobis semper ad manus est, sed nihil præstitit*, quare sine mora accersor, instructus remediis contra paralysin vel Epilepsiam.

Ipse præsens accessiones paroxysmorum ita se habere observavi. Jacebat puer perpetuò soporosus, lenem saltem ducens spiritum, nec expaveſcens, uti alias in ejusmodi casibus solet, somnum tamen profundum non esse, ex eo patescebat, quod clausis adhuc oculis, Nutricem appellaret aut potum poscceret aut de puncturis, rarò saltem venientibus, quiritaret. Expergefactus verè & apertis tum oculis, præmisso uno vel altero suspirio, confestim suo paroxysmo tetanode corripiebatur, qui speciatim in torvis & sinistrorsum versis rigidis oculis cognoscebatur. Respiratio tum erat quasi sufflaminata. Et prout illa fiebat liberior, tum profundo solvebatur suspirio singultuoso, & in intestinis strepitus & borborygmi audiebantur. Tragica talis scena communiter binis se invicem mox excipientibus vicibus in uno ludebatur paroxysmo, quo superato iterum in soporem propendebat patiens & ita inducarum tempus consumebat. Potus, quem interea per vices poscebat, difficulter & quasi restagnans per œsophagum descendebat in Ventriculum. Pulsus erat inæqualis in rythmo & admodum frequenter intermittens. Dextrum brachium, flagelli instar susque deque movebat gnaviter, sinistro quiescente, nec minus pedibus etiam frequenter calcitrabat, ac si tegmina corporis impatienter ferret. De cetero calore febrili destitutus.

Dabam statim post meum accessum pulverem ex auro fulm. gr. ij. cum Magnesiæ gr vj. cujus effectus, cum retardaret injiciebatur Clyster. & vix inserta fistulâ, præsto erant fæces deturbatæ, sed strictô anô, retentæ. Recurrebant quidem

dem posthæc accessiones, sed longioribus horarum intervallis, & potus nunc liberius descendebat in Ventriculum. Subjungebatur mox pulvis laxans ex Mercurio dulci, acuatus cum resina præparata, sed iterum ultra terminum, quasi nihil acturus, restitabat, ut denuo Clysterem adhibere necessarium duxerim. Quô applicato, fæces erant præ foribus. Sequebatur post horum remediorum usum admodum tolerabilis patientis status, totaque nox insequens sine ullo insultu convulsivo transigebatur. Et, sic magnam parentes ponebant spem in filii reconvalescentia, egoque meditabar abitum, commendans *Essentiam dulcem Hallensium*, cujus usu, magnæ debilitates, in quibus puer à morbo projectus erat, ad sensum vinci possent, quam etiam per tabellarium statim accersi curarunt. Sed o caducam & fallacem spem! circa Meridiem eadem iterum & magis increbescens cum misero patiente ludebatur tragœdia, antedicta omnia fiebant per momenta pejora, & quæ hactenus interius saltem Mesenterium versus Diaphragma rigidè stringebat convulsio, nunc se quoque ad extra vertebat, sinistrumque brachium hactenus liberum, immobile & rigidum ad pectus applicatum tenebat per intervalla, ut tum nulla vi avelli posset. Nunc etiam pollices in pugnum colligebantur, ambæque manus per vices extensæ tremulâ convulsione concutiebantur. Imò ipsa respiratio mox erat intercepta & quasi nulla, mox iterum sonora & ronchosa ut Mortis hunc esse apparatum omnes & singuli crederent. Interea non intermittebatur Remediorum, ubi dabatur exhibendi commoditas, usus, quô autem nihil amplius proficiebatur. In his conclamatis circumstantiis Tabellarius redux affert Essentiam dulcem, cujus 8. guttas ipsemet in Vino opportuno tempore, ubi stertor remiserat, patienti dedi, quas etiam commode deglutiverat. Tempus tum erat serotinum nec apparebat ulla dictarum circumstantiarum mutatio. Præces ad DEus fundebantur sedulæ quibus impetrare sperabant ab Eo mitiorem moribundi filii exsolutionem, Nec quicquam aliud, quam

certa mortis hac ipsa nocte ingruens hora, ab omnibus & singulis expectabatur. Ast, quod mirum erat, misellus patiens supremam suam horam in elapsa nocte nondum attingerat, nihil interea nec in pejus nec in melius mutatus. Jacebat extremè debilis inter pedum & brachii dextri jactationes perpetuas in concatenatis sui mali accessionibus, ronchosus & moribundus; & cum nunc demum per diem, supremum fatum expectandum esse omnes confiderent, Ego condolens discessi, die Decembri nono, nec mihi aliud quid persuasi, quàm quod patientis fatalis hora non multum post meum discessum, acciderit. Sed hem! die ejusdem Decembris undecimo sequentis tenoris ad me perferuntur Litteræ, à Parente conscriptæ. *Teneor, Te, Domine Doctor, de nostro statu informare, ubi sine dubio pro Miraculo habebis, quod & nos pro illo habemus, quod puer noster non saltem adhuc vivat, sed etiam, post agonem per 24. horas & ultra durantem, in tantum immutatus sit, ut fermè novam de reconvalescentia futura spem conceperim. Isto, quo discesseras die, circa horam circiter primam observabamus in patiente aliquam mutationem, quare sex guttas Essentiæ dulcis ipsi exhibebamus. Horâ tertiâ major notabatur mutatio, hinc quartâ iterum dabantur guttulæ quinque. Horâ quintâ motus convulsivi remittebant, ronchi cessabant & in soporem devolvebatur, sub quo erumpebat sudor. Per insequentem noctem binas saltem mali expertus est accessiones, sed admodum debiles, sub ipsa soporis & sudoris continuatione. Interea Essentia dulcis, primò, per singulas, remittente autem malo, per binas ac trinas horas, exhibita fuit. Qua etiam, favente Divinâ benedictione, universa mali accessio in totum sublata est, ut ab hora quarta matutina diei Decembris decimi, non amplius apparuerit, ipsi etiam respirationi, abolito omni roncho, sua restituta sit libertas, adeoque ad hoc usque tempus, quo litteræ scriptæ, ultra 30. excesserint horæ ab omni accessione vacuæ. Continuè potiùs dormit, luridumque illum ac emortualem faciei colorem iterum amisit, mucida nonnunquam satis vegete tussi expectorans. Hanc ob causam ipsi quandoque tantillum*

illum syrupi violarum dedimus assumsit iterum etiam aliquid de jusculis cerevisiariis, jura carnium respuens. Cum igitur nunc magis de morbo pectorali metuamus præsentiam Domini Doctoris iterum expetimus, Essentiæ dulcis usum interim continuantes divinorumque decretorum cursum patiente reverentiâ placidè expectantes. Accedens circa septimam vespertinam, omnia in litteris consignata, vera esse, offendi. Appellabat iterum patiens suam nutricem, poscebat potum, assumebat Essentiam dulcem, alvus ipsi erat soluta, comedebat similam syrupo violarum imprægnatam, ab omni spasmorum accessione erat liber, sinistra saltem oculi palpebra simul cum dextra non levabatur, quoniam tonus illam magis quam alteram destituerat. Pulsus interea & in rythmo factus erat æqualis, & sine pausa continuus magis celer potius & frequens, imò verminosus. Caput hinc etiam magis calebat & manuum volæ. Præsumebam posse febriles motus continuos, convulsivos solvere & excipere, qualem casum in propriis meis liberis aliquando habueram, suasi hinc ut Clyster injiceretur, quod etiam factum erat. Parentes aliquâ spe melioris eventus lactati, cubitum ibant securius. Mane insequente die duodecimi Decembris inter sextam & septimam, iterum immutabatur universus hujus patientis status, omnesque, quibus intererat, ex plumis advolabant ubi demum verum, emortualem, stertentem puer ducebat Spiritum, eique reddebat inter fusas ad DEum preces, qui dederat.

Epicrisis.

In vero Capitis Clavo Hypochondriaco magnus symptomatum offenditur symbolismus cum tali infantum mesenterica tetanode convulsione. Utrinque conspirant Hypochondria cum Meningibus. Quò magis inferiora excretoria præcluduntur spasticè, eò major est regurgitatio ad superiora, qua partes tenduntur & extenduntur sensibilius. Quantum incarcerati flatus hanc tragœdiam augeant, ipsa morborum hi-

sto-

historia benè observata loquitur. Quod in infantibus Natura ad convulsiones faciliùs devolvatur quàm in adultis, ipsius unicæ magis ad vitalia attentioni vigili & hinc valdè sensili, imputandum est. Quod cetcrum Essentiam dulcem attinet, fateor, me diu ex quodam insuperabili præjudicio hæsitasse, antequam aliquam in ipsam fiduciam ponere potuerim. Demum vicit cupido tentandi monstrum illud horrendum præjudicii, quod totum fascinat mundum, illamque aliquoties in casibus deploratis, & ubi officinalium pretiosissima nos destituunt præparata, exhibui cum singulari efficacia. Prolixum foret Exempla hic allegare. Id saltem brevissimis dicam, dictam *Essentiam dulcem in affectibus, quæ destitutionem à Tono pro fundamento habent, mira præstare, ad quæ nunc accedit, quod etiam valeat Toni protervas exacerbationes compescere.* Adeoque Remedium est, quod sanis exhibendum non est, qui ejus efficaciam eludunt, sed debilibus & verè ægrotis, nec promiscuè omnibus & singulis, sed illis, quos ordinaria remedia destituunt.

(Wrizena Augustam Vindel. d. 12. Dec. A. 1723. missæ.)

OBSERVATIO CXXVII.

DN. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI LIB. BARONIS à BRUNN.

Experimentum circa Podagram cum Nephritide.

LAc, natura omnibus destinatum alimentum, salutare promittit quoque medicamentum: partibus sanis alendis cùm sit aptum, ægrotantibus quoque reficiendis erit idoneum. Succum præbet mitem, naturæ gratum, balsamicum, nulli non acceptum, nisi organum gustus vitiarit lautitiis, saporibus, qui seculi mos est, multifariis & irritamentis pravam consuetudinem contraxerit.

Lactis

Lactis beneficium cùm in aliis, cum viris Celeberrimis, tum in meipso expertus sum proprio experimento, quod cum aliis communicare publici interesse putavi.

Medicus septuaginta annorum, natus parente podagrico, matre nephritica, non multos, si vis, nullos commisi excessus, studiis addictus, à juventute integra usus sum valetudine; itinera per Germaniam, Galliam, Angliam atque Bataviam studia secutus, bene tuli. Primordia nephritidis sensi anno ætatis vigesimo quarto Parisiis, ubi multum sabuli flavi minxi ac tenuis, postea crassioris, cùm aliàs, tum præsertim quando bibi meracius. Provectior ætate lapillos genui in renibus & excrevi majusculos cum solitis doloribus, præsertim à potu vini albi, Rhenani, Mosellani, Nicrini, multiplici experientia edoctus.

Annum quinquagesimum supergressus podagræ quoque insultus sensi primùm ex pedis dextri radice pollicis; abhinc sinistri; postea genua incessit; inde manus, cubitos humerosque; collum denique & nullam non partem variè afflixit, per intervalla primò longiora, postea breviora, & me muneri obeundo tantùm non inhabilem reddidit; quin interiora identidem affici, stomachum præsertim, timidè sensi. Paroxysmum podagricum plerumque excepit nephriticus, quo calculum excluso, & fere nunquam non sabulum cum urina reddidi, futuri paroxysmi nuntia. Varia tentavi, nec sine successu. Tandem verò metu graviorum cogitatio subiit de lacte, communi podagricorum, quos intemperies gulæ non subjugavit, solatio. Post multas difficultates nostro seculo insuperabiles vicit tandem amor sanitatis tam propriæ, quam proximi; indignum ratus medico, nemini prodesse & pane vesci, ceu inutile terræ pondus.

Auspicatus sum curam lactis mense Aprili anni quem agimus MDCCXXIII. cum bono Deo & continuavi hucusque xxv. Octobr. quo hæc scribo eo cum successu, ut ab eo tempore neque podagræ, neque nephritidis dolores senserim,

qui ante immunis nunquam penitus fui. Appeto ; digero citra moleſtiam ; non ſitio ; egero debito : & quod mirum eſt, ne micam quidem ſabuli ab omni tempore video ; nec hæmorrhoides , quas antehac habui ; dormio bene ; pulſum quem olim habui celerem , nunc tardum, plenum & fortem percipio ; habitus corporis augeſcit , & vires creſcunt ; verbo : integra per Dei gratiam nunc fruor valetudine ; melius quoque ambulo , pedibus manibusque utor , niſi quod partes affectæ ad eam integritatem hactenus quidem non redierint atque robur , quod ante magnum habui , ad actiones peragendas. Quæ quidem bona, Deo benedicente, lacti debeo. Cujus vaccini recens mulcti mane ℔j. circiter haurio ; loco prandii tantundem cum ſimila cocti comedo ; poſtea bibo lactis non calefacti ℔iß. circiter ; hora octava loco cœnæ iterum lactis cum ſimila cocti ℔j. plus minus comedo, & iturus cubitum ℔ß. bibo , cætera contentus nec comedo nec aliud quicquam à ſex menſibus bibo , nec ulla me lubido capit aliis accumbentem , dulci valetudinis fructu contentum. Natura certe paucis contenta, quæ ordinavit. Hæc obſervatio, ut & aliis proſpere eveniat, votorum eſt alterum.

OBSERVATIO CXXVIII.

DN. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI LIB. BAR. à BRUNN.

Experimentum de Virtute Corticis Peruviani adſtringente.

POſt innumera experimenta quibus Cortex Peruvianus ſe commendavit generi humano , ceu nobile & præſtans remedium , diſputatio tandem de modo operandi , adſtringendo an reſolvendo febres fuget , orta fuit inter doctos ; cùm tamen virtus medicamentorum , ut & aliorum effectuum in natura non tam à priori (alias inermes eſſemus a medicis) quàm

quàm à posteriori & experientia discatur. Prior de virtute adstrictoria opinio tam alte insedit mentibus, ut plerosque siniſtros eventus, (in febribus, uti olim, & nunc haut infrequentes,) huic Cortici tribuerint, ejusque usum dissuaserint, unde ad nomen ejus horret vulgus ut perire, (tanta est hominum vecordia!) quàm hoc sanari malint ægrotantes. Unum, quod nuper obtigit, innumeris addere liceat experimentis, unde veritas fortè aut falsitas opinionum diluceſcat.

Hebræa viginti quatuor annorum non invenusta, capillis flavis, facie roſea, ſtatura pumila, à ſeptem annis maritata, duos peperit infantes. Circa medium geſtationis tempus plerumque intumuerant pedes œdemate ad genua usque. Gravida ſeptimo menſe, dum febres impenſe graſſabantur Manheimii, ubi degit, & ipſa febre correpta fuit anno MDCC XXII. adeo ut duos conſecutive dies paroxyſmum habuerit, plerumque circa quartam aut quintam veſpertinam cum frigore, ſubſequente calore. Urina rubra, pauca, craſſa, frigore turbata cum ſedimento ſimili, lateritio; abhinc ſine febri diem unum fuit; quarto paroxyſmus, duosque conſecutive dies, uti ante rediit. Quod autem ægram cum propinquis angebat quam maximè, fuit tumor hydropicus ingens, qui crevit & lumbos jam ſuperavit; noctu propter ſpirandi difficultatem, è lecto ad captandum aërem ſeſe proripere coacta fuit. Varii varia, uti pilulas de ammoniaco, millepedum quoque uſum ſuaſere, citra profectum. Specifico autem antifebrili ex Cortice minus fidentes, ne incraſſatio humorum major fieret, & hinc obſtructiones vaſorum lymphaticorum frequentiores, cum hydropis incremento. In re ancipiti vocatus, ſuaſi Corticem Peruvianum formâ pilularum, qua tegerem tam horrendum medicamentum, ſequenti methodo.

℞. Cortic. Peruv. ℥ß.
Regul. Antimon. medicin. ℥j.
Myrrh. ℈ß.
Caſtor. gr. v.

Cinnab. Antimon. ℈ß.
Extr. trifol. febr. ℈iiij.

Misce c. solut. Tragac. fiant
pilulæ ex ʒj. xvij. deaurentur.

Dosis xiij. ter in die super bibendo scutellam calidæ.

Hisce usa, primis diebus citra profectum, convalescentiam tantum non desperavit gravida. Tertia hinc aut quarta die paroxysmus levior, postea continuato usu penitus emansit. *Urina*, quod notatu dignum, quodque in aliis mecum alii ab usu Corticis observarunt Practici, *tenuior*, *fluidior*, *minusque tincta*, *copiosior præsertim apparuit; adeo ut mediam partem urinæ plus reddiderit ægra*, *quàm fluidorum potulentorum assumpsit.* Evidenti, ni fallor, indicio & experimento non incertiori, corporis fluida non spissiora, sed tenuiora atque fluidiora usu Corticis reddi. Appetitus abhinc & somnus rediit cum virium incremento, decremento autem tumoris hydropici manifesto, adeo ut eo, quo hæc scripseram, die ad integram valetudinem redierit ægra, appetat, digerat, egerat, dormiat, cum sensu moventis se in utero fœtus, quem justo posthac tempore enixa est sanum, anno abhinc superstitem, ipsa autem integra utitur gaudetque utriusque sanitate.

(A. 1723. d. 24. Dec. exhibita.)

OB-

OBSERVATIO CXXIX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

Hiſtoria Graminis abſciſſi, radice in loco natali relictâ, filo in faſciculum colligati, in hypocauſto calido, inverſo modo ſuſpenſi, omni aquâ & terrâ deſtituti, media hyeme augmentum capientis.

DEcennium abiit, ex quo Neo-Angermundæ in Marchiâ Uckeranâ, tempore hyemali, in hypocauſto calido Dn. Mülleri Senioris, Pharmacopæi & poſtea Conſulis Oppidi in his oris quondam Celebris, ante ſexennium circiter è viventium numero erepti, conſpiciebam ex ſuperiora ſpeculi parte aliquid pendere ad figuram accedens plumarum quibus Nobiles & militiæ dediti Officiales pileos ſuos olim ornare conſueverunt, de quo mihi referebatur: moris eſſe ibidem ut ex Freyenwaldenſi fonte ſalutifero quatuor Milliaribus Neo-Angermündâ diſtante, tale quid reportarent. Hoc quotidiè obſervabam magis magisque ſeſe explicare, ita ut inverſo etiam modo ſuſpenſum, nec loco ſuo remotum, absque ulla humiditate mediâ hyeme augmentaretur.

Res mihi videbatur ulteriore inquiſitione digna, quare cum Academ. Noſtræ Præſide DN. LUCA SCHROEKIO eam communicabam, 1714. die 6. Dec. qui anno ſeq. die ſeptimo Januarii mihi ita reſpondebat. De Gramine ſine radice per dimidium anni ſpatium & ulterius ſuſpenſo, nihilominus tamen incrementum capiente nihil mihi innotuit. Cum is vero ſequente anno die nono Julii occaſionem commodam indicaſſet, ex Nundinis Francofurti ad Viadrum celebratis, menſe Novembre, eodem adhuc anno, illud ipſi transmiſi, ſed non eodem anno à loco ſuo natali erat ſeparatum, hinc in Epiſtola meâ addidi, de ejus incremento ulteriore me quodammodo dubitare, quare aliud ejusdem exemplar 1717. menſe Julio

tempore Vernali anni jam memorati radice in terrâ relictâ, abscissi, oculis ejus curiosis exposui.

Postmodum, nescio quo fato, commercium nostrum litterarium aliquandiu fuit interruptum, usque dum litteræ ejus die 16 Maji 1720. Augustæ Vindelicorum scriptæ ad manus meas pervenerint, in quibus hæc verba continentur: Nescio an ultimas meas die 16. April 1717. exaratas acceperis, in quibus de Gramine illo plumoso mentem meam aperueram. Gramen illud tum noviter collectum examini à me studiosè expositum, germinationem & incrementum in hyeme & alio tempore oculis non exhibuit.

Respondi: Litteras ejus die 16. April 1717. ad me datas, me nondum vidisse, ligaturam graminis de novo missi paulo firmiorem, si non alio modo in itinere longiore læsam, in causa forsan fuisse, cur augmentum ejus percipi non potuerit. Ille vero in litteris die 19. Junii 1721. sequentia regerit: De Graminis Plumosi augmento nihil habeo quod judicem, cum experimentum in eo prorsus aretacto repetitum non successerit, & ita tuam vel aliorum, qui ex oculari accurata inspectione rem melius perquirens sententiam percipere malim. Quæ de Gramine hoc Anno 1717. mense April scripsi, cum litteras istas in via periisse ex tuis perspiciam, repetere hic juvat: In Theatri Botanici l. 1. sect. 16. à Bauhino Gramen sparteum pennatum appellatur, eleganter describitur ac delineatur, meliusque quàm à Car. Clusio in Histor. Plant. qui illud Spartum Austriacum pennatum vocat. Memini etiam circa Urbem Jenensem inveniri, loci tamen specialis non amplius recordor.

Dum hæc inter nos tractantur, aperitur mihi occasio perveniendi in Notitiam Inspectoris Regii Fontis Freyenwaldensis, Nobilissimi & Experientissimi Dn. Doct. Gohlii cum quo Berolini oretenus de hoc gramine multa prolixè confero, qui aliis intentus hucusque de eo non multum fuerat sollicitus, cum vero ulteriorem ejus investigationem in litteris die 22. Aug. 1721.

Freyen-

Freyenwaldam ad ipsum missis rem urgerem, & in specie curiositati suæ exponerem : Jam exactè inquirendum esse, an Ramusculi graminis tantummodo expandantur, an vero villi ejus laterales in longum & latum crescant, an utrumque fiat, & omnes ejus partes præcipuè apices longitudine sua augeantur, me enim percepisse de augmento graminis cum Balnearum Freyenwaldensium Præparatore Regio & aliis illud fuisse confirmatum, ipsique retulissem Experimentum Augustæ Vindelicorum non succesisse : Momentum rescribit die 17. Sept. ejusdem anni attendendum esse collectionis hujus graminis, si quis velit prætensum augmentum & incrementum etiam evulsi aridi graminis suspensi observare, nempe tempus quo florere inchoat, ita enim perhibent, successu temporis hyberni explicari sua sponte magis plumulas istas, quæ statum floriditatis ejus constituunt. Tantum habeo (scribit ulterius de hac materia) quod de gramine plumoso vel pennato de præsenti certificare possum, si DEus vitam concedat, non deero quin gramen illud accuratius attendam per singula ortus & occasus sui tempora & sic certiores fiemus de ejus vera natura.

Penultimo Septembr. 1721. prænominato Dno Doct. Gohlio sequentia significanda duxi necessaria : Ill. Academ. nostræ Præsidi paucas quasdam graminis hujus misi particulas, quæ ex convolutis foliis facilè extrahi poterant, in subtile acumen assurgentes, inferius ubi foliis arctius circumdantur, plumula ornatas in qua semen contineri judicarem, nisi inverso naturæ ordine in inferiore culmi parte illam seminis thecam observassem. In ea tamen seminis quoddam analogum inveniri mihi videtur, quod verno tempore, si DEus vitam & vires concesserit terræ committi curabo, & ut Augustæ Vindelicorum hoc etiam fiat desideravi, expectaturus ulteriora Nova Observationibus nostris occurrentia.

Sequente anno die 10. Julii plura de hoc subjecto cum ipso comunico & primo quidem continuationem sententiæ Magnif. nostri Præsidis quam his exposuit verbis : De Gramine Plumoso

quæ

quæ Nobiliſſ. Dn. D. Gohlius ſcribit, (indicaveram enim Dno Præſidi, ea, quæ Dn. Gohlius de eo ad me ſcripſerat) majorem nonnihil explicationem ſuppeditat atque momentum collectionis tam ſtudiosè obſervandum conjecturam parit, remanentes aliquas ſucci particulas in gramine recenter, ante ſtatum floriditatis collecto ſupereſſe, quæ deinde augmentum illud efficere queunt, quod ſanè ulterior veſtra inquiſitio dubio procul oſtendet, mihi ob arefactum planè quod miſiſti ſpecimen nihil obſervare licuit. Cæterum accuratam hujus graminis deſcriptionem Joh. Scheuchzerus in ſua Agroſtographia 1719. Tiguri edita exhibuit, ex qua fortaſſe Phænomeni hujus explicatio haberi poſſet. Semen in miſſis glumulis nullum invenire potui. Hæc ille: Secundò ſubjungo quæ ego Berolini obſervavi in arido gramine à Te accepto, relicta in terra radice, poſt elapſum efflorescentiæ ejus ſtatum abſciſſo. Hoc in faſciculum filo colligavi & ſpeculo in hypocauſto meo eo modo ſuſpendi ut ſuprema ejus pars pavimentum ſeu terram verſus ſpectaret, ſic foliaceum tegmen, à quo cauliculus undique tegebatur, imò firmiſſimè cum eo cohærebat, ita ut conjunctim ſtramen firmiter judicaſſes, qua figura, eo, quo hæc ſcribo, tempore ſubligatum adhuc conſpicitur, ſine ullo movente externo ſenſim ſeſe aperuit, & tractu temporis Ariſtam tenuiſſimam, digiti longitudine, in apricum protulit. Tales ariſtas quasdam cum aliquali labore primùm extrahebam, poſtea foliaceo illo tegmine magis magisque ſeſe explicante, faciliore ſubinde negotio plures acquirebam. Faſciculum earum ulterius examinandum præſentibus offero.

Obſervabis in altera parte ariſtæ, quæ inferior eſt, tuberculum quoddam oblongum, quod grani thecam tamdiu nominabo, usque dum experientia, aut propria, aut aliena ſemen in illo nullum contineri, licet ſit tenuiſſimum, & vix ac ne vix quidem grani nomen mereatur, me docuerit. Extremitas tuberculi hujus inſtar floſculi Typhæ apparet, (wie ein

ein klein Maß-Kölblein,) taceo, quod in hujus extremitatis fine, ſi diligentius eam aſpexeris, oculis tuis ſeſe oſtenſurum ſit quoddam quaſi lanuginoſum album in pappulos forſan cum tempore, ſi rectè hariolor, abiturum.

Nondum deſino de hiſce ariſtis modo dicto formatis ſingularia Tecum communicare obſervata. Has primò extraxi in lineam rectam ſeſe extendentes, poſtquam autem in faſciculum qualem Tibi transmitto, colligatas clavo alicui ferreo mediante filo appendi, exacto paucorum dierum ſpatio, ſuapte natura in teneriore ejus parte, quæ ſuprema eſt, incurvatas conſpexi & longitudine ſua quodammodo auctas. Magis mirum de Ariſtis iſtis Tibi aperiam: Præterito menſe Aprilis in medio faſciculi magni inverſo modo ſpeculo meo appenſi innumeras ferè ejusmodi ariſtas, quas non ſine labore aliquo prima vice extraxeram, rejecto velamine foliaceo quod ſuperius tegmen vocabam, naturali quaſi inſtinctu in publicum prodire avidas, in transverſum jacentes inveni integras & prædictæ longitudinis rectilineares cum tempore circa partem ſuam tenuem, magis magisque criſpandas.

Vix elapſo menſtruo ſpatio die ſc. nono Auguſti obſervationes ſuas ex loco graminis hujus natali Freyenwalda Berolinum mihi transmittit Nobil Dn. D. Gohlius quæ ita ſonant: Quæ porro circa gramen plumoſum notaverim hæc habes: Statim ac fontem (Freywaldenſem ſc.) ſub finem Maji acceſſi, per Balneatricem vetulam manipulum graminis recenter abſciſſi, mihi aſportari curavi, quem nunc florentem eſſe vetula aſſerebat. Per flores autem intelligebat ſeminium illud caudatum, nunc plumulis ornatum quod colligavi in minutum quendam faſciculum quem nunc accipe. Quod ſi oblongam illam portiunculam, ex qua cauda illa crinita procedit, maſticando examinas, nucleum in meditullio reperies, adeoque veram indolem alicujus ſeminis. Adeoque non capio quomodo ſemen ſit ante florem, aut illud plumoſum non debeat vocari flos. Porro: Elapſo anno ſub finem Auguſti idem

gramen plumosum ab eadem vetula mihi asportari curavi, & hærebat in folliculis gramineis idem illud semen caudatum, sed omni lanugine aut plumulis destitutum prout Tibi probam ejus hujus anni transmitto. Ubi oblongam illam basin pro semine reputatam, masticatum etiam tunc nucleum intus contentum distinctè comprehendebam. Quid hoc sibi vult in eodem gramine hæret sub æstatis tempus seminium plumosum, sub autumni & hyemis tempus autem seminium idem glabrum? Nec observo qui illud caudatum seminium versus hyemem suas plumulas cadere faciat ut sic fieret glabrum, nam quæ hic vides in fasciculum collecta per æstatem pependerunt. Hoc saltem asserere possum, quod ista caudata seminia quæ in manipulo isto hoc vere collecto nondum plumosa deprehendebantur, in ipso hypocausto, sic avulsa à terra, plumulas suas explicarent. Res mihi adhuc videtur intricata quæ accuratiore observatione indiget. Scheuchzerum non possideo, scire mallem ea, quæ de hoc gramine idem annotaverit.

(Berolino Augustam Vind. d. 26. Jan. An. 1724. missæ.)

OBSERVATIO CXXX.

DN. D. MICH. BERNHARD. VALENTINI.

Felis post mortem rediviva.

MAximus anno superiori rumor spargebatur de puero quodam in vicino nobis Comitatu Niddano post mortem redivivo atque vaticinante, ad quem videndum undique plures, etiam longe distantes advolabant. In veritatem hujus rei inquirens forte fortuito incidi in Parentem pueri, nomine Gözium, peræquatorem Hasło-Darmstadinum, qui candidè fatebatur, negotium hoc maxima ex parte esse fictitium, nisi

quod

quod filius, per aliquot dies quasi syncopticus instar mortui jacuerit & paulò post ad se redierit. Interim bruta quædam è mortuis naturaliter quasi resuscitari posse, curiosa nuper observatio me docuit. Cùm enim felis quædam domestica à frigore hyemali congelata & quasi exanimata à pueris hinc inde pedibus conculcata & projecta fuisset, ancilla eandem in fimetum recondebat fimoque & stramine copioso obruebat. Quid fit? Paucis diebus effluxis tempore nocturno in pariete adjacente immanis strepitus quasi unguibus excitatus oboritur, qui ancillam permovebat ut spectrum aliquod subesse crederet. Ecce verò sole exoriente felis ante citata rursus comparebat & sic rediviva hinc inde discurrebat, ita tamen, ut omne hominum consortium respueret & quasi rabie correpta torvum videns blandis licet verbis compellata ocyus aufugeret. Fidem relationi huic non tribuissem, nisi his oculis meis & mortuam & redivivam conspexissem. Nullus ergò dubito, quin humores circulantes à frigore quasi congelati spiritusque fixati à calore fimeti, rursus expansi & in motum acti fuerint; qua ratione felis hæc non aliter vitæ restituta fuit ac animalia & insecta tempore hyemali latitantia & vitam mediam, ut *Helmontius* loquitur, viventia, quæ à calore vernali & æstivali externo pedetentim resuscitantur & sic quasi vitæ pristinæ restituuntur. Totum hoc negotium quodammodò illustrat alia historia de ovis gallinaceis à felibus junioribus exclusis, quam alibi communicavi.

OBSERVATIO CXXXI.

DN. D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Anatome Ardeæ Stellaris.

HAud ita pridem adferebatur mihi Ardea Stellaris seu Botaurus (vulgo ein Rohrdummel) ut qualis avis esset dispicerem, in cujus anatome, verissima esse comperi, quæ *Jonsto-*

nus in Hist. nat. de avibus p. 104. de interaneis ejus habet. Cumprimis admirabar in illa curiosissimam asperæ arteriæ structuram, de quâ laudatus modò scriptor seqq. refert: „ Aspera arteria in ea tota continua est, larynx nulla, nec „ quod huic analogia quadam respondeat. Damnum hoc „ compensare voluisse natura videtur *canalium duorum* hinc „ inde in pulmones utrosque abeuntium structura. Ita enim „ fabricati sunt, ut annuli cartilaginei minimè totum absolvant „ circulum, sed exteriori duntaxat parte medium: interiori, „ ubi aliis avibus hi circuli fissura quadam in longum tantùm „ dissecantur, membrana tenuissima, alteram canalis divaricati „ exactè medietatem absolvens, plana & æquabilis obtenditur: „ quin & hemicycli latus exterius componentes rari admodum „ interjectis subtilissimis membranis sive tunicis ad faciliorem „ & majorem distinctionem facti sunt, quo nempe longissi- „ mus & hoc facile tumescere meatu conceptus rostro in „ aquam inserto aliquandiu retentus, tandem per apertum & „ extractum, quâ data porta, maximo impetu erumperet. Delineationem aliqualem è *Blasio* vid. in *Amphitheatro* nostro *Zootomico Tab. LIII. Fig. 7. & 14.* Simili apparatu & structura asperæ arteriæ grus eundem ferè clangorem in aëre format ac clangula, cujus Anatomen in *præcedenti Centuriâ Ephem.* communicavi. Ea ipsa Ardea Stellaris rostrum subito ex aqua extrahens boatum instar alicujus tauri edit, cujus intuitu quoque *Plinio taurus* dicitur. Sonitus sanè talis ignorantibus sæpe horrorem & terrorem incutit, ita ut Ecclesiastes quidam Megalindanus cum Ardea quædam Stellaris in pratis uliginosis prope oppidum se absconderet boatumque consuetum sæpe emitteret, Auditoribus suis monstro hoc (mit dem Thier in der Lücken-bach) minatus sit, nî resipuerint & à peccatis abstinuerint.

(Gissâ d. 15. Apr. An. 1724.
Augusti. Vindel. missa.)

OB-

OBSERVATIO CXXXII.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Cuculus à Rubecula enutritus.

CUrrucam ſubditum adulterato fœtum nido cuculum enutrire, non tantum vulgus, ſed & eruditi perhibent. Vid. *Jonſton in Hiſtor. Nat. de Avibus pag. 15.* Idem & ab aliis aviculis fieri, ipſa experientia & αὐτοψία me nuper docuit. Cùm aliis enim in ſylva Atzenhainenſi obambulando vidi Rubeculam ſæpius advolantem majori è nido eminenti avi cibum adferre, unde propius accedendo obſervabam eſſe Cuculum, hincque concluſi Cuculum nullo diſcrimine habito aliarum avium nidum adulterare, illarumque ovulis exhauſtis propria ſupponere. An autem Cuculi illi à novercis quaſi enutriti adoleſcendo nutrices ſuas enecent & devorent, de eo adhuc ſub judice lis eſt, neque certi quid compertum habeo. Probabile reddit rapacitas illorum, indeque natum eſt proverbium quod priſtinorum beneficiorum immemores ſuisque Bonifaciis nocentes, ingratos vocemus Cuculos.

OBSERVATIO CXXXIII.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Petroſelinum Antiphthiriaſicum.

PLurimas herbarum etiam vulgatiſſimarum Vires ſpecificas in manibus plebejorum adhuc hærere, commune noſtratium experimentum adſtruit, quo pediculos in capite puerorum ſemine petroſelini pulveriſato enecare norunt, de quo

Botanici & herbariorum scriptores magis muti sunt quàm pisces. Hoc ipsum polychrestum longè tutius est quam semen staphisagriæ aut Mercurius, simulque ad consolidationem ulcusculorum, tineæ & favi in capite ἐπίβαλλον μέρος suum confert. Petroselinum hoc magna in copia ad Petronellam, Hungariæ civitatem, inter Viennam & Posoniam succrescere, indeque nomen suum obtinere *Edvvardus Brovvn* in *itinerar. pag. 103.* αὐτόπτης testatur.

OBSERVATIO CXXXIV.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Narcisso-Levcoii radix vomitoria.

PErtinet huc radicis Narcisso-Levcoii vis emetica forte fortuito nuperrimè, Anno 1724. Giessæ observata. Cùm enim puella rustica bulbulos ejus, recentes è terra erutos, pro cepis minoribus, quas barbaro nomine cipollas vocant, hinc inde divenderet, iisque Domini Secretarii Mogii Uxor cibos condiret, omnes è familia ejus quotquot easdem devorarunt, ipso Paschatis festo crebris vomitibus corripiebantur, unde iisdem plebeji loco vomitorii uti possent.

OBSERVATIO CXXXV.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Carlina in Hassia Inventa.

RArissimam his in oris herbam anno superiori 1723. in sylva Grünbergensi reperi, quam Comes & Amicus meus Dominus Heusserus, Redituum Principalium Præfectus, in Italia

Italia olim observarat, & cum nonnisi unicam ejus stirpem invenire potuissemus, semen ab avibus peregrinis illuc delatum esse conjiciebat. Erat autem elegantissima Carlinæ species, quæ *Casp. Bauhino in Pinac. & Turnefortio I. H. p. 500.* Carlina acaulos magno purpureo flore; *Columnæ P. I. 29.* & *Rajo H. P. 289.* Acanthoides parva Apula, *Barrelierio* autem Acarna attractylis folio amplo purpureo flore prolifero dicitur, qui ultimus nitidissimam ejus figuram exhibet in *Iconibus plantarum* per *Galliam, Italiam & Hispaniam observatarum, num. 483.* Semen ejus Hortulano Academiæ Gissenæ transmisi, ut peregrinus hic hospes incola fiat Hassiæ.

(Gissa, d. 15. Apr. An. 1724.
August. Vind. missa.)

OBSERVATIO CXXXVI.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Mictus & Vomitus Magicus.

VIrgo rustica, Christiana Bäurin, Nicro-Tailfingensis, annor. jam 34. temperamenti sanguineo-melancholici, maturè ast irregulariter in hoc usque tempus menstruata, ante 14. annos ex principio sibi suspecto motibus subitò corripitur Epilepticis, una cum paralysi dextri lateris imperfecta, jungebatur nonnunquam, præter aphoniam sat diuturnam, tanta deglutiendi difficultas, ut ne guttulam liquidi cujuscunque per fauces admittere valuerit, ita ut sub miserrimo tali statu sæpe per plurimos dies ab omni cibo potuque feriari fuerit coacta. Secta aliquoties in paroxysmo vena, nec non repetitus Ferinarum usus utrique malo modicas attulere suppetias. Anno 1719. grassantibus undiquaque per universam ferè patriam, febb. epidemiis intermittentibus, ipsa quoque per integrum annum laborabat hoc malo, neutiquam silentibus, sed intercurrentibus maxima cum molestia consuetis convulsionibus.

Bien-

Biennio abhinc, Altdorffi, pago priori vicino, apud fratrem degens, nocte sibi quadam persuadet vidisse fœminam lecto adrepentem, & mussitante voce, numne dormiat? quærentem audivisse, quæ tandem super ipsam devoluta tantopere presserit, ut præ animi angore vix respirare, multò minùs clamare potuerit, & terrifica hæcce apparitio, non semel, sed omni nocte continuavit, quamdiu in ædibus moraretur fraternis; accidit etiam, ut ingratum hoc phantasma femur ægræ sinistrum tangendo, stigmata quasi impressorum digitorum in illo reliquerit, per trimestre conspicua. Post intumuit genu, primò sine dolore, aucto dein maximis cum cruciatibus, junctis simul Urinæ difficultate & ardore. Ad Sorores Nicro-Talfingam delata priores quidem apparitiones nocturnas non amplius experiebatur, ast genu occupabat prægrandis tumor livido-fuscus, striatus, nodosus, imò monstrosus cum atrocissimis doloribus. Chirurgus advocatus renuit aperire tumorem, suspicans, latere quid intus altiore indagine dignum, imponit tamen Emplastrum defensivum, post bidui moram, præsente Medico, illum incisurus. Ast sequenti die advolat ægræ soror, referens, excreviisse istam præterita nocte inter acerbissimos cruciatus per vices cum Urina turbida, cruenta, ea quæ afferat, scilicet frustilla vitri viridiusculi plurima, rotunda, multangula, majora & minora, clavos soleares, aciculas integras & horum instar recurvas, uncinulas, Hafften, ut vocant, mares & fœminas. Hæc tragœdia ludebatur, quotiescunque lotium exire volebat, quod tamen retinere studebat, dolores, quibus obnoxia, licet in cassum, vitatura, imò & potum formidabat, ne stimularet Urina renovatione prioris torturæ. Medicus cum Chirurgo sequenti die præsens tumorem genu cum admiratione videt quasi evanuisse, referebatque ægra, sensisse se per puncturas & stricturas, quomodo supranaturalia ista versus vesicam fuerint mota & promota; dissipatæ sensim fuerunt, tumoris reliquiæ & genu penitus restitutum, quæ autem antea cum Urina dolorificè ejiciebantur, postea,

poſtea, mutato loco, prævia doloroſiſſima cardialgia egerebantur per vomitus cum pauco ſanguine & juncta aphonia atque deglutionis difficultate maxima plurium dierum. Re ad Magiſtratum ſuperiorem delata, in urbem noſtram, Nurtingam, transportata fuit, ut ſub inſpectione & cura Medica eò attentius & diligentius poſſet obſervari, tractarique; adhibita medicamenta appropriata, roborantia, Nervina, ſpecifica ſic dicta, diu erant ſine effectu, imò frequentius vehementiusque convellebatur, vomitus magici continuabant, ceſſantes tamen ſubſequo tempore, & ſuccedentibus in illorum locum variis moliminibus febrilibus, per chinata poſt ſublata; retinebamus apud nos ægram ſic per DEI gratiam reſtitutam adhuc per bimeſtre, liberam ab omni ulteriori inſultu, dein reddebatur ſuis, incolumis, excepta paralyſi dextri lateris. Sed quàm breve fuit gaudium! vix ſeptimana effluxerat poſt reditum in pagum Talfingam, ecce! febris redibat & vomitus priorum, nempe vitrorum, clavorum, acuum, acicularum, cum convulſionibus, aphonia, viriumque languore ſummo; redeundum ſic nobis erat ad priorem methodum, aſt ruebant omnia in pejus, hinc ſecunda vice huc transportari jubebatur; inſtitimus antimagicis, impr. Balſam. Magic. Pforzh. in larga admodum doſi, dedimus ℞ ♂. helleb. c. Liqu. C. C. S. haud pepercimus fumigationibus, appendimus amuleta, cremavimus excreta recentia ſanguine & ſaliva madida aperto igne valido ſub dio, ſed augeri videbatur malum, placebat itaque feriari pauliſper à ſic dictis ſpecificis, & parum & raro quicquam egerebatur, inducie apparebant gratiſſimæ per tres ſeptimanas. Sub rebus hiſce geſtis emanſerunt motus convulſivi alias conſueti, ſilente autem altero malo, redierunt tanta cum violentia, ut & partes paralyticæ per totam diem noctemque crudeliſſimè quaterentur, hanc miſeriam iterum ſequebatur aphonia, tantaque faucium conſtrictio, ut in tertiam usque ſeptimanam ne guttulam liquidi deglutire potuerit, fato hinc ſuo, triſti ſpectaculo, relicta. Verùm nondum erat ſatis

miseriarum. Præter omnem spem & expectationem, facto aliquo quasi fragore in collo, sensim redibant loquela, deglutitio, vires prostratæ, & vivere denuò incipiebat, quæ dudum ab omnibus tumulo erat destinata. Conquerebatur dein sæpiusculè de ventriculi rosivo dolore, quasi vivi quid intus lateret, nec suspicio erat vana, peregrinus enim ibi alebatur hospes, vermis teres, crassiusculus, tres ferè ulnæ quadrantes longus; hic sui domicilii pertæsus tandem intra motus horridos & sanguinis rejectiones floridi è faucibus protrusus, vivus, rubicundus, & in extremitate sua acum transversim infixam gerens tristissimam hancce scenam denique clausit. Quæ dein in præsens usque tempus in hac ægra observavimus, huc redeunt: Convulsiones patitur menstruas, stato tempore, inter Novi ☽ sc. & primam quadraturam, sed mites, post sat tolerabiliter degens, lecto nihilominus constanter affixa. Anno abhinc ad Ferinas ablegavimus in paralysi toties ipsi proficuas, nec hac vice caruerunt bono successu, alacris enim & vegeta ad nos rediit, ita ut magno cum gaudio jam extra lectum versari, & fulcris alaribus munita per ædes circumrepere potuerit, hoc verò notabile nobis fuit, quod balneis insidens, in sinistro pede horrendos perpessa fuerit dolores, altero è contra illa bene ferente & multum inde roborato. Nec hoc admiratione indignum censemus, heroinam hancce clinicam, quamdiu duraverunt memorati insultus magici, noctes diesque ne per horulæ quadrantem dormivisse; tentavimus semel per Laudan. liquid. Sydenh. quietem procurare, sed tam sinistrum fuit nostrum tentamen, ut potiùs magis fuerit debilitata, nec in præsentiarum magis dormit, perpetuis vigiliis jamjam assueta, viribus nihilominus nihil fracta, & faciem semper floridam habitumque corporis turgidulum præ se ferens. Assuetæ quater per annum vena tunditur, sanguine effluente laudabili, sæpiùs vesicatoria admittit, nec corporis lustratio per lenia Sennata hactenus fuit inutilis. Quem tandem eventum observare licuerit

in

in posterum, qualeque mortis genus expectare, DEus diesque docebunt, quæ suo tempore in complementum historiæ fideliter communicabimus.

OBSERVATIO CXXXVII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Ferculum Magicum.

PUer annorum quatuordecim per aliquot septimanarum spatium male habens, nec semper mente sibi benè constans, albos, breves latosque excernere incipiebat vermiculos, convellebantur & distorquebantur miserè artus, imo capiti insistens elatis in altum pedibus subitò obrigescebat instar ligni. Pater hujus ægroti Medicum adiens ex ipso informari cupiebat, anne hicce filii sui morbus naturalis curabilisque ipsi videatur, aut non, suspicari enim, à persona non adeo bonæ famæ datum quid fuisse in pastu, quod causa jam sit hujus tragœdiæ. Responsum accepit, affectum esse convulsivum, omniaque relata symptomata facili negotio à rebus planè naturalibus posse habere originem, difficulter admodum decidi, an suspecti quid lateat, insuper non omnem recuperandæ salutis spem deesse. Octiduo elapso redit pater afferens secum varias lacinias, acus, clavos, stupam, confractæ ollæ figulinæ testulas plures, indicans, omnes hasce reculas per triduum eructâsse puerum, jam nec loqui, nec stare, nec ambulare, nec mingere posse, difficulter quoque audire, intelligere tamen quæ cum ipso loquantur præsentes. Accepit relator pro usu externo suffimigia, pro interno, Oleum hyperici compositum, æger autem ab ipso medico circa vesperam visitatus ad varias formatas quæstiones ne voculam regerere valebat, omni quidem conatu tentabat responsum extorquere, sed utplurimum frustra, interdum autem accidebat, ut post magnum nisum aliquot verbula pronunciaret, sed cor-

rupta & difficulter intelligibilia. Post brevem moram incipiebat aliquot vicibus retro caput ad fenestras flectere, os valdè diducere, & similiter agere, ac si ore aliquid acciperet & manducaret, longè tamen aliter, ac si revera ederet. Præsenti medico adstantibusque quærentibus: Quid ederet? an bonum ferculum? quis illi daret? & ubinam esset illa persona? tandem hoc responsi balbutivit, Knöpfflein, Gut, Weib da, digitis ad fenestram monstrans. Disuadebatur esus globulorum, perseveranter autem defendebat æger sapidam illorum bonitatem. Absoluta mirabili hac cœna denuò interrogabatur, ubinam esset ista fœmina, quæ nodulos asportâsset? & undiquaque circumspiciens per signa illius abitum significabat. Elapsa semihorulâ, cùm lecto se paululum dedisset, impatienter se jectigare valdeque malè habere cœpit, donec post crebras eructationes multum straminis semimanducati & saliva madidi violenter removeret. Denuò sub variis hortationibus serioque esus nodulorum interdicebatur, imò parentes instruebantur, ut ipsi vel vi os manibus comprimerent, & invito quoque doses aliquot supramemorati Ol. hyperic. comp. ingererent, haud neglectis vegetabilibus aliis externis, sine superstitionis macula alias usurpari solitis. Dum hæc agebantur, fastidire incipiebat suos globulos, imo alios quoque cibos, anxiè & unicè desiderans præsentiam fœmiæ, quæ ferculum ipsi primitus asportâsset. Molestum ægri petitum parentes tandem Decano & Præfecto Urbis vicinæ patefaciebant, qui nominatam à patiente, & alias quoque admodum suspectam mulierem statim in locum habitationis ægri deduci jubent, qua conspecta, puer mutilata voce gestibusque significavit, hanc esse suam coquam, quam adoriri quidem appetebat, ob impotentiam ambulandi autem nequibat, adductus verò propius, oculis scintillantibus oreque spumante aggrediebatur illam, unguibus faciem lacerabat, imò adstantis cujusdam gladium prehendens transfodere volebat; retracto autem ab hac violentia suggerebat quidam, ut ternis vicibus propter

pter DEum veneficæ hujus imploraret auxilium, id quod etiam pro viribus præstabat; hoc facto, dum illa tam vehementer instantem manibus quasi retentura, in collo & pectore contrectat, statim articulate & facile loqui incipit æger. Hæc intuens miles quidam Veteranus, sub vehementissimis comminationibus cogit vetulam, ut, licet maximè invita, & inter solennissimas protestationes singulos pueri artus tangeret & demulceret, tam mirabili cum eventu, ut pars una post alteram, uti ordine illas tangeret, cum omnium admiratione summa quasi in momento suo vigori pristino restitueretur, sic ut æger iterum loqui, audire, ambulare, stare & urinam reddere sine difficultate posset, imò statim cum aliis pueris in platea discurrebat, ut vix quisquam credidisset, in tam misero illum statu paulò antea degisse. Deductus sequenti die in urbem vicinam de levi conquerebatur lassitudine, visus aliquali defectu, & quod nonnunquam adhuc vermiculi ex ore proreperent, & quod antrorsum se inclinare nequeat. Hæc audiens supra dictus miles denuo puerum ad mulierem inimicam ducit illamque cogit, ut ægri quoque dorsum tangeret, oculos palparet, & digitis deliniret, unde & hæ penitus evanuerunt molestiæ, & misellus hic pristinæ suæ sanitati optime fuit restitutus. Cætera confitebatur postea puer, vetulam hanc solummodo per tres illos dies, in quibus varia illa rejecerit, ipsum adiisse & prohibuisse, ut a nemine, nisi ab ipsa sola, quicquam cibi caperet, imò nec interna nec externa medicamenta, cujuscunque sint generis, admitteret, unde herbas quoque istas antimagicas lecto clam subditas quæsiverit, inventasque statim rejecerit. Hæc fuit scena ludicri hujus actus, de quo judicet curiosa eruditio, quicquid lubebit, nobis placet

Manum de Tabula.

)o(

OBSERVATIO CXXXVIII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Ferculum Cruentum.

FOEmina bonæ alias famæ sibi suisque parabat pultem, quam fere totam in prandio consumebant, quod verò reliquum erat altera die marito denuò oblatura cum stupore videt maximam partem cruentum esuique ineptum, quò diutius quoque stabat, eò magis sanguine tingebatur; farina ad pulmentum hoc sumta ex optima confecta erat Zea. Eidem fœminæ paucis ante diebus idem contigit cum fermento, fermentatura enim panem, fermentum quoque in figulino vase probe opertum & in camera sua repositum observat attonita in superficie plus minus tenue & ita cruentum, ut digitos quoque rubro colore macularet. Farina autem hæc pro fermento destinata constabat ex mixtione Zeæ & secalis.

(Nürtinga Augustam Vindel. d. 21. April A. 1724. missæ.)

OBSERVATIO CXXXIX.

DN. D. CONRADI GRAFFII.

Ex Colica hypochondriaca tumor inflammatorius inguinis sinistri cum intestinis incarceratis in abscessum abeuntes & post septem lumbricorum exitum feliciter curatus.

VIr quadraginta aliquot annorum, temperamenti melancholici, ex Colica cum vomitu enormi, tumorem durum inflammatorium inguinis sinistri experiebatur, ad quem sanandum Chirurgus accersitus in- & externa pro judicio adhibuit

hibuit varia, perseverantibus, vomitu, tumore & dolore, qua ex causa æger altero die meum efflagitabat consilium, quem accedens, tumore inflammatorio processus peritonei, atque ut prodere videbantur symptomata una cum intestinis in eodem inclusis & incarceratis, laborantem inveni, & quod antea nunquam hernia afflictus, ex ejusmodi motibus spasticis malum natum esse, judicatu facile erat. Malo primario & ex eo nato secundario pro posse ut medeatur sine ulla mora Clysteres & externa discutientia adplicari jubeo, quæ semper levamen quoddam insecutum, crescente tamen tumore nunc magis molli & suppurante, qui altero die sua sponte apertus, copiosum fundebat pus, remittentibus symptomatibus. Post aliquot dierum effluxum tres lumbrici, palmam longi, spatio octo dierum quatuor succedentibus, vulnere exibant, etiam sæpius alimentosum quid excrementis mixtum effluxit; quo in statu alvo semper laxa & aperta servata, malum tandem per adhibita in- & externa remedia balsamica & vulneraria funditus sanari passum, ægro negotiis domesticis ut antea præsente. Ex hisce adparet, naturam vi temperamenti ad spasticos & febriles motus minus propensam, arte convenienter adjutam atque tranquillitati restitutam, læsiones intestinorum etiam summe periculosas persanare posse, quæ alias aliis in subjectis & temperamentis ad motus spasticos pronioribus vel ex sua natura vel accedente aliquo in methodo medendi errore præcipites in sphacelum & mortem abeunt.

(*Giessa Augusti. Vind. d. 24. April. An. 1724. missa.*)

)o(

OB-

OBSERVATIO CXL.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Paralysis palpebræ superioris post morbillos paulatim sublata.

ILlustrissimæ prosapiæ Virgo quadragenaria major, tempore vernali, morbillos tunc epidemicos contraxit & ad oculorum inflammationem collyrium ex Aqua rosarum & croco frigidulum sæpius adhibuit, unde, disparentibus jam morbillis, utriusque oculi tensivum dolorem passa est cum relaxatione palpebrarum, quibus oculi velut clausi apparebant, nec attolli pro lubitu poterant. Multa huic incommodo fuerunt opposita medicamenta in- & externa, sacculi scilicet cephalici, litus spirituosi, vesicatoria, fonticuli, V. S. in brachio, salia volatilia oleosa & spiritus penetrantiores antiparalytici, nec non balsamum Peruvianum palpebris mane vesperique illitum, & postea Aqua traumatica Gallorum, quam eau d'arquebusade vocant, ablutum, cujus usu nonnunquam ablata fuit ad tempus palpebrarum relaxatio, brevi tamen rediit, donec fluentibus paulo largius fonticulis utriusque brachii, dexter oculus pristinæ integritati restitutus, sinister autem subinde propendente palpebra adhucdum obtectus fuit, qui tamen sensim quoque ab hoc incommodo liberatus emplastro vesicatorio pone sinistram autem imposito & cucurbitulis cum scarificatione quovis mense cervici, dorso & scapulis admotis.

(Heidelberga Augusti. Vind. d. 25. Apr. An. 1724. missæ.)

)o(

OB-

OBSERVATIO CXLI.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Diabetes ſpuria in variolis & morbillis feliciter ſublata.

PUer IV. annorum variolis confluentibus anno MDCCXXIII. menſe Decembri laborans, circa diem morbi decimum, poſtquam in facie variolas pure turgidas ſcalpendo aperuit & unguibus digitorum abſtulit, atque ita debitam ſuppurationem & exſiccationem puſtularum impedivit, largius urinam limpidam excernere cœpit, ac plus quam potulentorum ac juſculorum quotidie aſſumerat, per vias urinarias emittere ſeri limpidi inſipidi ac inodori, cum magna ſiti, inquietudine & æſtu febrili, accedente tandem alvi fluxu ex potulentorum copia. Pulſus fuit celer, frequens & magnus, ſatisque æqualis. Datum pro potu emulſum amygdalarum dulcium, quod vehiculum quoque fuit pulveris pannonici rubri cum Bezoartico Sennerti & gummi Arabico mane atque veſperi cuſpidatim exhibiti, quibus medicamentis alvi quidem fluxus paulatim diminutus, ſed urina die morbi duodecimo, ad menſuram unam cum dimidia, licet vix tres libras emulſi & juſculorum per viginti quatuor horas aſſumſerit, excreta fuit, die verò decimo tertio ad menſuram unam, die decimo quarto ad libras tres, die decimo quinto ad ℔ij. ceſſante tunc diarrhæa, & ſiti diminuta, appetitu verò ciborum ſenſim redeunte, puſtulisque decidentibus; die morbi XVI. alvus obſtructa fuit, Urina pauca & flaveſcens, pulſusque bonus. Conſimilis diabetes in puero VI. circiter annorum ex morbillis decumbente, in ſtatu morbi poſt potulentorum aquoſorum abuſum obſervata à me fuit & emulſo amygdalarum dulcium cum pulveribus abſorbentibus & diaphoreticis mitioribus ſæpius exhibito ſublata.

OBSERVATIO CXLII.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Mors repentina ex subitanea profusione sanguinis in cavum thoracis.

INter varios eosque subitaneos ac sæpè lethales morbos qui præterito autumno anni MDCCXXIII. & sequente hyeme in Palatinatu à Medicis observati fuerunt, notatu dignus mihi videtur ille, qui mense Novembri Heidelbergæ accidit: Miles 50. circiter annorum, plethoricus & athletici corporis habitus, post meridiem tabernam vinariam cum nubili puella, quam suam sponsam vocabat, adiit, ibique cum ea saltando vinumque bibendo ita incaluit, ut dum adstanti cuidam poculum amicitiæ propinavit subito mortuus in terram decideret, nec ullum amplius vitæ signum præbuerit. Sequente die, dissecto cadavere, viscera abdominis apparebant sana, in utroque verò pectoris cavo plusquam una sanguinis extra sua vasa profusi libra comparuit, adeo ut toti diphragmati tres ferè libræ sanguinis coagulati incumberent. Aperto cranio vasa sanguifera ipsam calvariæ substantiam penetrantia solito magis distenta & varicosa videbantur, sinui quoque longitudinali inter duram matrem atque cranium inhærebant sanguinis congrumati duo ferè cochlearia, ex ipso verò cerebro dissecto profluebat parum aquæ sanguinolentæ, qualis etiam in ventriculis cerebri reperiebatur. Consimilem ferè casum militis subitanea morte defuncti ob repentinam sanguinis profusionem in pectoris cavum annotavit Experientiss. D. Zehnerus Med. Doct. Mannheimensis, quem seqq. verbis descripsit: Apparitor quadragenarius ex legione Pyrevtarum, Ser. Elect. Palatini Spiritus vini potu sæpius abutens, Mannhemii mense Januario MDCCXXIV. malè sibi esse sentiens assumsit vomitorium pro primis viis expurgandis bono cum effectu.

Elapsis

Elapsis autem quinque diebus pomeridiano tempore mensæ assidens præter opinionem uxori suæ conquerebatur tam malè sese habere, ut verbis illud exprimere nequeat. Hæc ob metum imminentis forsan animi deliquii Chirurgum castrensem, ut venam secet, accersere voluit, sed à marito impediebatur respondente nondum eo perventum esse, ut extremum id remedii genus arripiatur. Vix autem hæc verba protulit cum subito toto corpore & collapsa facie impalluit, paucisque momentis post brachia versus uxorem extendendo vitam cum morte commutavit. Sequente die prædictæ Legionis Dux causam repentini hujus obitus scire voluit & cadaver aperiri jussit, quo facto in thorace observatus pulmo haud parum infarctus & semicorruptus, dexterque ejus lobus in parte laterali pleuræ firmiter adhærens, inferius autem diaphragmati firmissimè connexus, ita ut sine vi inde separari non potuerit, præterea in sinistro thoracis cavo sanguis apparenter ex pulmone profusus & concretus sedecim ferè unciarum inventus. In cordis quoque dextro ventriculo, præter insignem sanguinis grumosi copiam, quatuor notabiles & distincti polypi lateralibus suis filamentis interioribus cordis columnis tenaciter adhærentes, extremisque ramulis in vicina vasa sanguifera majora cordis protensi fuerunt reperti. In sinistro autem ventriculo nihil horum deprehensum. Abdominis viscera erant sine labe, præter renes, qui ambo jam corrupti visi, ita quidem ut ad duriorem digitorum attactum quodammodo diffluxerint, cujus causam indicabat membrum virile pustulis venereis infectum.

(Heidelberga Augusti. Vind. d. 25. Apr. An. 1723. missæ.)

OBSERVATIO CXLIII.

DN. D. DANIELIS FISCHERI.

De Sanguine Menstruo Philtri loco propinato.

VEre non minus, quam sapienter, olim veteres, ad prolongandam vitam, & valetudinem corporis conservandam, moderatum alimentorum usum, corporis motum ac laborem, & parcum veneris exercitium, teste *PLUTARCHO*, *de Tuenda Sanitate p. 129.* juventuti potissimum, commendabant: Probe enim cognoscebant, quod ex post, memoriæ, consignatum reliquerunt, Medici antiquissimi, ex quibus, vel *HIPPOCRATEM*, *GALENUM*, atque *CELSUM*, adducere, tanquam primarios, Artis salutaris antistites, (ut taceam Philosophos, morum præcipue Elementa tradentes;) sufficit, in his potissimum, consistere rationem sanitatis. Nam & experientia, rerum omnium optima Magistra, horum effata comprobat, ita ut vera eadem esse, jam omnis, sine fluctuatione, credat, quod vel exinde colligere licet, quia omnes, non tantum docti, sed & vulgus, probe notam, hanc sanitatis rationem, habent. At quamvis, apprime, ipsis cognita sint, fundamenta sanitatis, qua, ex usu & observatione eorum, quæ prosunt & nocent, hauriunt, tamen eadem, re ipsa, haud sequuntur, sed unicè voluptati, quæ exiguæ est durationis, temporali, indulgent. Ut nil dicam, de voluptatis vitiis, in abusu rerum salubrium, consistentibus, quæ valetudini obsunt, eamque destruunt, atque longævam vitam, procul à corporibus hominum arcent, cum eadem, instituti ratio, perstringere, haud permittit, atque à Medicis, Præcepta salubria tradentibus, satis superque, atro sint notata carbone. Ex his autem omnibus, eligemus, libidinem, Veneri famulantem, sive amorem hominum incastum, quippe quo, hodie nihil existit familiarius prætiosiusque; ita, ut semel Cupi-

dinis

dinis telis vulnerati, atque Veneri ſervientium catalogo inſerti, nullum eſſe dulcius atque pretioſius tempus, quam, ubi Veneri in ara pulchritudinis, initia juventutis, offerre poſſunt, hinc etiam eſt, quod præ deliciis, quas ex Veneris ſinu, coeci veluti, decerpunt, ferè reddantur, inſenſibiles, ob voluptatem maximam, quam percipere ſe ſentiant. Quapropter etiam, multas ſubeunt moleſtias, easque cum tædio conjunctas maximo, quæ tamen tantæ efficaciæ, eſſe haud poſſunt, ut à Venere, lenociniis ſuis, capti, avocare, à ſemel accepta intentione, vel plane refrenare, cupiditatem hanc illicite amandi, multorum periculorum, tam in corpus, quam etiam in vitam civilem, atque ipſam Animam, redundantium, promam condam, poſſent. Simulac enim à Cupidinis telis læduntur, illico etiam omnia rejiciunt media, quæcunque ipſos retinere, ab intentione, quam cupido impreſſit, valerent, ac pertinaciter, de re quadam amata, cogitant, de mediis ſoliciti, quibus potiſſimum, ad ſcopum pervenire, atque impreſſæ imaginationi, ſatisfacere poſſent. Atque hoc ut efficiant, omnem movent lapidem, nullique parcunt modo, quomodo amatæ Perſonæ, complacere poſſint, quales quidem modi, cum maximo damno, revelantur, in Libris *Romans*, intitulatis. Qui cum non ſufficiant, ad illicita etiam, media, atque nociva, qualia enarrat quam plurima *GEORGIUS FRANCUS de FRANKENAU, in Diſſ. de Philtris Cap IV. & V. habita Heidelbergæ An. 1673. menſ. Martio*, perveniunt, quibus ſeu mediis è tripode promulgatis, Perſonam adamatam, in ſui amorem, conjicere tentant, quamvis intentioni, rariſſime effectus reſpondeat, ſingulari, partim ex Divina providentia, partim ex ignorantia modi conficiendi & propinandi, eadem media, utque adeo pro amore, furorem ſæpius, aut mortem ipſam, eo celerius, accerſant. Quo quidem vitio, cum utrumque ſexum humanum, obſervamus eſſe obnoxium, nihilominus tamen, pro diverſitate naturarum, & conſuetudinis, variè quoque eodem inflam-

mantur. Sequior attamen sexus, variis illecebris, & ficta venustate, formæque lenociniis, incautos fascinare studet, profligato sæpissime, omni pudore, quibus, si scopum suum assequi haud valeat, ulterius intendit, mediis undiquaque conquisitis, etiam illicitis, in sui amoris vincula, protrahere, adductosque, velut incarcerare. Tam enim pertinax existit, & in amando, ut longas curas, anxias cogitationes, multasque molestias, etiam cum prostitutione famæ, conjunctas, haud æstimet, ut solummodo scopum suum, assequatur. Si enim fidem adhibere possumus testimonio *C. PLINII SECUNDI Lib. X. Hist. Nat. Cap. LXIII. p. m. 155.* qui sic inquit; *Messalina Claudii Cæsaris Conjux, hoc regalem existimans palmam, elegit in certamen nobilissimam è prostitutis ancillam mercenariæ stipis, eamque die ac nocte superavit, quinto ac vicesimo concubitu;* facile colligere licet, inexplebilem sentire, sexum sequiorem, voluptatem, qui licet viris lassetur, nunquam tamen satiatur. Inexplebili itaque cupiditate cum feratur, necesse est, ut de mediis, etiam sit solicitus, quibus mediantibus, masculos in vincula sua irretiat, atque sic ab iisdem satiatur. Adeoque non erramus, ubi sexum sequiorem, pertinacem admodum in amando esse, affirmamus, præsertim cum exempla, *PLINII*, relationi conformia, hodie admodum sint familiaria, atque nulli non nota, quæ, quo notiora sunt, sic etiam prædicta vera esse, neminem facile dubitaturum existimamus, præcipue, cum exempla, his præsertim temporibus, plane libidine intoxicatis, quam plurima, rem palam faciant, qualia etiam mihi, hactenus in Praxi Medica, obvenere, quæ etiam hoc loco, enarrare haud inutilia, nec injucunda, Lectori futura, spero & confido.

Juvenis Rusticus, ex Pago Okolisna dicto, 23. circiter annorum, temperamenti cholerico - sanguinei, captus amore ancillæ, quæ hic in oppido Sc. Miklos, apud Pellionem quendam, serviebat. Horum familiaritas, tam conjuncta fuerat, ut ambo, omni conatu, in id intenderent, quo tantum semet

semper

ſemper præ oculis habere poſſent, quæ etiam intentio eorum, felicem, ex perſuaſione, nacta eſt eventum, dum ambo, in unam, pro ſervitio, domum, conducerentur, ſequenti anno; at, eum ordinaria ſit amantium calamitas, ut meticuloſi exiſtant, ne caſu quo, alteruter, amore alieno captus, abduceretur, ſic etiam, hic illud evenit, nam ruſticus juvenis, cum ſucceſſu temporis, amaſiam ſuam averſaretur, odioque haberet, aliam adamando, quæ ipſi, pro genio ſuo, formoſior videbatur, intendebat, quomodo ſeſe, ex reti hoc venereo, extricare, evolvereque poſſet, nactus etiam modum, poſt decurſum unius anni, non tantùm ſervitio, ſed & familiaritati antiquæ, quam fovebat, cum prædicta ancilla, valedixit, atque à conſortio ejus, omni occaſione, ſibi cavebat. Ancilla autem, cum eundem, continuo amore, & lenociniis, pro more ſuo, proſequeretur, omnem movit lapidem, ut rurſus ipſum, vinculis ſuis libidinoſis, incarceratum videre poſſet, at cum mediis, apud ruſticos ſuetis, id haud efficere poſſet, videretque, omnes ſuos conatus, irritos eſſe, cum ſe Ruſticus juvenis, alius ancillæ amori devoverit, eique quam maxime faveret, imo pertinaciter, eandem adamaret, nam, licet tempeſtas exiſteret, vento, gelu, nivibus & pluviis, horrida, tamen amaſiam ſuam novam, viſitabat, minis etiam, amaſiæ ſuæ hoſpitis, imo verberibus, quibus ancilla ab eo adamata, ab hoſpite vexabatur, nihil efficientibus. Cum itaque animadverteret, omnem, quemcunque etiam intenderet, conatum, Ruſticum ſibi rurſus, in amorem conciliandi, eſſe irritum, ipſa tamen eundem, ſibi devincire laboraret, illuc tandem, neſcio cujus conſilio, devenit, ut eidem, exhiberet, poculum gratiæ aliquibus, mihi vero, recepta voce uſitata, Philtrum, dictum. Pro hoc itaque infundendo, utebatur vehiculo cremati, cui addidit, quantitatem ſanguinis menſtrui proprii, idque vetulæ tradidit, Ruſtico propinandum; atque hoc conſilium, etiam quoad potionem, non vero quoad effectum exſpectatum, ſucceſſit; vetula enim adportat ruſtico poculum, infor-

infortunatus etiam ebibit, cum maximo sui detrimento. Nam vix horæ spatium transiit, cardialgia angi cœpit, cum tali anxietate, ut vix ac ne vix quidem, aliquid vitæ superesse crederet; hanc insequebantur vomitus enormes, sæpeque inanes, aliquando vero, aliquid muci velut bilioſi, efferentes, cum summa virium debilitatione. Hæc symptomata, sequenti die, excepit delirium, veluti furiosum, ut laqueis coërceri, intoxicatus debuerit, cum universi corporis tumescentia. His itaque, cum per tres dies, miser colluctasset, tandem consilii causa, ad me venerunt, petentes, ut quocumque auxilio, misero ad essem. Relata igitur bene perpendens, statim judicavi, rem esse periculi plenam, hinc quid actu opus sit, non diu deliberandum esse existimavi, præcipue cum & insipiens æger, de cardialgia & dolore urente, in ventriculo, querelas, funderet, jussique ut bonam quantitatem, quantumque potuerit Olei olivarum, vel Lini, epotaret, quod etiam fecit, nullo tamen insequente vomitu, hinc sequenti die vomitorium, ex Rad. Ypecacoanha exhibui, quod aliquot vomitus causavit, patienti, non ita difficiles, cum aqua calida, in qua, Butyrum solutum erat, promovebantur. Post aliquot vomitiones, poculum exhibebatur vini generosioris, quo epoto, nausea, partim à vomitu, partim vero ab ipso sanguine menstruo hausto, causata, sensim remisit, ut & anxietas circa præcordia, admodum molesta. Circa meridiem, exhibui ipsi Sal vol. oleos. Sylv., cum Spir. Nitr. carminat. commendavique ejus usum reiteratum, in vino. Caput, lixivio simplici lavabatur, & pileo imponebantur, Heræ Aromaticæ. Ab horum itaque usu, ita allevabatur, Philtro intoxicatus rusticus, ut sequenti die, symptomata ferè omnia, evanescerent, ipseque tumor universi corporis, remitteret; quod cum observassem, ulterius commendavi usum prædictorum medicamentorum, cum motu corporis modico assumendorum, unde factum, quod post quartam curationis diem, plenarie fuerit restitutus, nisi quod vires adhuc fuerint aliquantum attritæ, atque articulorum mem-

membrorumque gravitatem, ſentiret, quæ tamen brevi, etiam ad priſtinum vigorem pervenere.

Non decurrebat medius Annus, à quo hic caſus fuerat notatus, rurſus ejusdem farinæ alter, obſervabatur, in juvene itidem ruſtico, ex Pago Veterna-Poruba dicto, qui etiam ex hauſto ſanguine menſtruo, cum cereviſia bene lupulata, pro more hujus Comitatus conſueto, in pleraque hæc, incidit ſymptomata, graviora autem illa, uti & delilirium, non ita erant intenſa, nec ullus corporis tumor, apparebat. Cauſa autem, quod ſymptomata, non in eo afflixerint miſerculum gradu, celeriori medicationi adſcribenda eſt. Nam primo ac cardialgia angi, atque vomere cœperit, illico etiam auxilium petebatur, quod etiam, prout priori caſu enarratum eſt, confeſtim extradebatur, ne ſymptomota graviora, accederent, hominemque vitæ periculo, exponerent, aut uſu rationis ſpoliarent, hinc etiam factum, quod non tam graviter, decumberet, ſed ad tertiam morbi diem, ferè ſanus, ex DEI, O.M. gratia, eſſet.

His plures alios, ejusdem indolis caſus, adjungere poſſem, niſi certo perſuaſus eſſem, hos haud in dubium vocari poſſe, ab æquis rerum æſtumatoribus, cum his, ſimilia exempla plura, Practicis Medicis occurrant, ac plurima quoque ſcriptis, jam ſunt promulgata. Quo itaque certiores hi exiſtant caſus, hoc etiam evidentius colligere licet, SANGUINEM MENSTRUUM ESSE VENENOSUM. Quod quidem conſectarium, multis paradoxum eſſe videbitur, cum hodie fere omnes Medicorum Dogmaticorum atque Phyſicorum, eundem excuſent, & ſincerum nullaque labe peregrina infectum defendant, quemadmodum videre eſt apud *Celeb. JOH. BOHNIUM. Circul. Anat. Phyſiolog. Progymn. XVI. p. m. 228.*

Verum, deſinent mirari, quicunque paulo acuratius mecum perpenderint, liberi tamen, ab omni præjudicio, quod ſanguis menſtruus, nulla ratione, æquiparari poſſit, cum ſan-

guine, in motu circulari, sive progressivo, existente: hunc enim purum sincerumque esse, in statu secundum naturam, non nego, nullus tamen etiam negare potest, eundem, variis mixtis, nocivis etiam corpori sano, scatere, dum in motu suo, intra canales adhuc volvitur propelliturque, quod quidem, nullus, credo, in dubium vocabit, quicunque paulo penitius, animo rutinaverit ægritudines, à vitio sanguinis exortas, quæ vitia, non illico sanguini infunduntur, sed lente, semina latentia morbifica, in eodem, accumulata, exagitantur, modo, Architecto summo cognito. Sanguis autem menstruus, jam est is liquor, qui in organis, sexui sequiori ob id unicè & specificè quasi donatis, respectu videlicet, humani generis propagationis secernitur forasque excernitur. Jam sanguis excretus, motu orbatus, & aëris injuriis expositus, omnium Medicorum judicio, ab eo differt, qui in canalibus contentus, atque in motu continuo constitutus existit; adeoque etiam, sanguis excretus, non eodem modo, quo sanguis, in motu existens, considerari debet. Sanguis enim menstruus, excrementitia est soboles sanguinis, qui canalibus suis inclusus, in orbem agitur. Nam quotidiana & infinita ferè, comprobatum est experientia, quod fuse satis explicuit, *Doctissimus ARCHIBALDUS PITCARNIUS in Observ. de Fluxu Menstruo, p. m. 145.* (in Opusculis ejus habetur) fluxum sanguinis menstrui, exoriri, in illis ordinariè (de extraordinariis casibus, quales Medici Clinici, proferunt, hic nihil dico, cum circumstantiæ, si in his etiam adnotatæ fuissent, antecedentes & consequentes, alia ratio, quoque dari posset, uti alia occasione, dicemus) subjectis, quæ crescendi finem sunt adepta; hocque non alia ex ratione, quam quod, per sumpta, continuo, alimenta corporis, necesse est, ut excernatur, cum diameter canalium sanguiferorum, minor sit quantitate sanguinis. Adeoque necesse est, aucta quantitate sanguinis, augeatur quoque & pressio ejus, per vasa inferiora, quippe quæ, minus prementi sanguini, resistunt. Sanguis autem, ad talem delatus

tus locum, qui minori vi pollet reſiſtendi, vi prementi, ibidem accumulatur, tandemque quantitate & pondere auctus, qua data porta, erumpit.

Quæ, uti certa ſupponimus, ſic quoque vix credo, aliquem in dubium vocare poſſe, ſubjecta creſcendi finem adepta, etiam magis animi motibus, jamjam exerceri. Quæ uti certa ſunt, ſic quoque patet, evidenter ſatis, quod, ex omnibus animi motibus, quam maxime, inclinent ad iram, mœrorem, atque præcipue venerem; quæ quidem pathemata animi, uti omnium Medicorum, cujuscunque demum ſectæ addictorum, conſenſu, motus humorum, valde interturbare poſſe, partim eundem retardando, partim accelerando, varieque partim exagitando, ſic quoque facile, labem maſſæ ſanguineæ, inferre poſſunt, prout id, millenæ Practicorum obſervationes, docent atque confirmant. His omnibus, ſi accedat obſervatio, ingenioſi *J. D. SANTORINI in Diſſ. de Catameniis* (quæ exſtat *in Operibus Medicis G. BAGLIVII*, edit. Antwerpienſis) quippe qua conſtat, (facile enim omnibus notare licet, ſed parum æſtimatur, adeoque negligitur) tunc ſolum menſtrua erumpere, cum puellarum genitalia, illuc uſque, ignoto ſtimulo, afficiuntur, ac tunc, in vetulis erumpere deſinere, cum præ ſeminis inertia, hoc oeſtro, deſtituantur. Quod quidem effatum, *Doctiſſimi Viri*, non ut hypotheticum, ſed tanquam, millena experientia confirmatum, conſiderandum venit. Præter enim obſervationes à *Celeberrimo Italo* allatas, adhuc & nos plurimas addere poſſemus, ſed cum ſeculi mos magis delectetur, ſi ſuppoſita, comprobentur, aliena obſervatione, ut poſtulato, major concilietur veritas, nec eæ mihi deſunt, ex quibus, indefinitas numero ferè, adducere poſſem, quod tamen chartarum anguſtia vetat, unica pro nunc contentus, quam inſeruit *Cl. JOH. CHRISTOPH. HERTIUS in Ephemerid. Academ. noſtræ Cent. X. Obſ. XXIV. p. 291.* ex qua, quivis colligere, debito conſectario, poterit, reaſſumptam fuiſſe, concipiendi energiam, cum fluxu menſtruo.

ſtruo. Menſtruo enim fluxui, ubi mulieres & virgines, obnoxiæ ſunt, libidinoſiores exiſtunt, ante, ſub & poſt, eundem, prouti id, quotidiana confirmat experientia; unde facile patet veritas poſtulati, ſuperius allati.

Ex quibus dictis, ſufficientem ſatis deductionem, facere poſſem, de venenoſitate, ſanguinis menſtrui, at neceſſe eſt, ut adhuc in anteceſſum, concedendum mihi poſtulem, ſanguinis menſtrui excretionem, eſſe criticam. Videmus enim, à ſuppreſſo eodem, ſequiorem ſexum, admodum in ſanitate lædi, atque variis ſymptomatibus, iisque graviſſimis, & exitium minitantibus, imo accelerantibus, affligi, quemadmodum, præter *HOLLERIUM*, *RIVERIUM*, *FORESTUM*, *PLATERUM*, *CRATONEM*, *TIMÆUM*, *ZWINGERUM*, *LOMMIUM*, & alios, enarrant *Illuſtres Triumviri GEORG WOLFG. WEDELIUS, in Diſſ. de Suppreſſione Menſium, Cap. V. p. 22. ſequ JOH. GOTHOFR. BERGERUS, in Diſſ. de ſuppreſſione catameniorum §. V. ſequ. p. 8. ſequ. GEORG ERNEST. STAHLIUS, in Diſſ. de Menſium Muliebr. fluxu §. n. & ſuppreſſ. p n. §. XXX. ſequ. p. 19. ſequ.* aliique. Unde recte *HIPPOCRATES*, *Sect. V. Aph. 57.* inquit: *Si menſtrua non fiant vel ſiſtantur, ex utero morbi eveniunt.* Econtra, ubi ſecundum naturam, fluant excernanturque menſtrua, nullis moleſtis ſymptomatibus, ſexum ſequiorem affligi, obſervamus, ſed potius, vegetum & viribus conſtantem, eundem eſſe, cernimus. Unde, evidenter ſatis colligere poſſumus, criticum eſſe, ſanguinis menſtrui fluxum, adeoque ad criticas naturæ evacuationes, referendum, quod, adhuc magis confirmant, ſigna fluxum hunc, præcedentia, ex quibus certo, ſcire poſſumus, inſtare, hanc criticam excretionem, hæc enim, nihil aliud indicant, quam, molimina à natura provida, non tamen ſapienti, quemadmodum hodiernorum Medicorum, quorundam, eſt ſententia, ſuſcepta, ad expellendum id, quod corpori, quantitate & qualitate ſua, eſſet noxium. Signa autem omnia, illuc collimare nemo eſt, qui non animadverterit,

pulſus

pulſus enim fit, celer atque magnus, item tenſiones variæ, circa uterum, huncque proxime adjacentes & cingentes partes, etiam doloroſæ, cum conjuncto, capitis dolore, & laſſitudine gravitateque membrorum, &c. non alia quidem ex ratione, niſi ut moles aucta ſanguinis, evacuetur, & latens illud, ſanitati inimicum, à ſanguine, excernatur. Atque hoc noſtrum poſtulatum, caſus à Medicis Clinicis, de inſolitis menſtrui fluxus viis, notati, quales præter *SCHENKIUM, SENNERTUM, JOH. LANGIUM, G. W. WEDELIUM, G. E. STAHLIUM, JOH. NICOL. PECHLINUS, Obſ. Phyſ. Medicar. Lib. I. Obſ. XXXVII. p. 86. Obſ. XXXIIX. p. 88. Obſ. XXXIX. p. 91. & Obſ. XLIII. p. 97. JOH. LAURENT. FEHRIUS, in Miſc. Nat. Curioſ. Dec. II. An. 1. Obſ. 166. p. 392. BALTH. TIMÆUS à GULDENKLEE, Caſuum. Medicinal. Lib. IV. Caſu. XII p. 189. J. C. ROST. in Annalib. Nat. Curioſ. Wratislavienſium, An. 1719. Claſſ IV. Artic. VI. §. 2. p. 493.* & alii plures, publico expoſuerunt, magis adhuc confirmant, ex his enim, omnis æquus exiſtimator, colligere, ſatis ſuperque poterit, quod natura, non modo per vias ordinarias, ſpecificè huic excretioni dicatas, ſed etiam extraordinarias, & inſolitas, ſemet liberare, ab aucta ſuccorum mole, intendat, ſine ullo, in corpus redundante, vel minimo malo, quin potius, cum emolumento maximo. Unde haud video, quomodo poſtulatum præſens, in dubium vocaretur?

Atque de his, cum nullus dubitet, hinc etiam evidentius, jam conſectarium, deducere poſſumus, de ſanguinis menſtrui venenoſitate. Verum, antequam deductionem hanc, perficiamus, neceſſe nobis eſt, ut prius, fateamur, cum *Illuſtr. JOH. HENR. HEUCHERO, in Diſſ.* inſcripta, *Mithridates ſiſtens præſervationem à veneno §. VIII.* quoniam, venena diverſa admodum ſunt, atque diverſimode etiam operantur, pro ſubjectorum, in quæ agunt, varietate quod venena, haud generali conceptu, omnibusque univocè competente, exprimi poſſint, ob varietatem, venenorum, atque ipſorum

etiam subjectorum. Hæc, uti præfari volui, sic quoque certior esse possum, in deductionibus, jam jam resolvendis, nec objectiones, quæ alias objici possent, amplius locum habituras; sed propero jam ad deductionem, ejusque resolutionem:

Sanguis, in circulo suo existens, quotidie ex variis, iisque etiam pravis, alimentis, augetur, adeoque auctio molis sanguineæ, non tantum respicit, quantitatem, sed & qualitatem, secundum Canonem: Qualis Cibus & Potus, talis Chylus, qualis Chylus, talis etiam sanguis, qualis sanguis, tales quoque humores, ab eodem scilicet excreti. Atque hic sanguis, in vasis suis contentus ac circulatus, non modo afficitur, per alimenta, sed etiam labem contrahit, ex animi motibus, sequiori sexui, admodum familiaribus, præcipue vero, amore, cui pertinaciter, eundem inhærere, superius indicavimus, prouti ostendit, *JACOB. JOSEPHUS JOEPSERIUS in Manuduct. ad Vitam longiorem Part. I. Cap. XII. p. 137. sequ.* Unde mirari haud debet, quod sanguis, non tantum quantitate peccans, sed & qualitate pravus, magis minusque pro subjectorum constitutione, excretus, non possit non varias alterationes, quemadmodum in Casibus, ante allatis, retulimus, symptomataque corpori inducere, qualia alias, ex sumptione venenorum, exoriri solent. Imo adhuc magis adjuvatur, hæc sanguinis menstrui venenositas, cum, ut supra demonstratum, proposuimus, tempore menstrui fluxus, sexus fœmininus, magis sit obnoxius, cogitationibus libidinosis, unde fit, quod, teste *Illustr. J. G. BERGERO*, Præceptore meo, quondam optimo, *Lib. II. de Nat. Human. Cap. I. p. 455. sequ.* ex interiore, vaginæ tunica, quæ multis rugis orbicularibus, inæqualis est, multasque hinc inde lacunas, & plures earum majores, juxta urethræ exitum collocatas, habet, liquor, exsudet serosus, ea copia, ut extra pudenda, profluat. Ut nihil dicam, de ovulis subventaneis, quæ, idem *Vir acutissimus, l. c. p. 460.* sine coitu & complexu venereo, per solam fricatricum salacitatem,

tem, vel per nocturnas pollutiones, ex ovariis in uterum, devolvi aſſerit. Qui quidem liquor, tempore fluxus menſtrui, cum ſanguine miſcetur uniturque veluti, unde facile, adjutrices manus, ſanguini menſtruo, jam excreto, in operatione ſua, dare, quis non videt & animadvertit? præſertim, qui ſecum reputat, quantum alterationis, in corpore ſexus ſequioris, non excitet ſemen virile, in uterum immiſſum, prouti id, quotidiana unicuique confirmat, experientia, & vel unica Obſervatio, *laudati ſuperius PECHLINI l. c. Obſ. XLV. p. 104. ſequ.* teſtatur. Quamvis, illud, affirmare non auſim, quod liquor hic, cum ſemine æquiparari poſſit, cum Neotericorum obſervatione conſtet, hunc liquorem, non eſſe ſemen muliebre, ſed ſimilem illi, qui in glandulis proſtatis, ſexus maſculini, excernitur. Quicquid autem ſit, ſoboles tamen exiſtit, cogitationum libidinoſarum; cogitationum autem vim, in humores, & humorum, in cogitationes, nullus eſt, qui ignorat; Unde facile, & ex hac commixtione, de pravitate ſanguinis menſtrui, judicare licebit. His autem omnibus, præferri debet, quod ſanguinis menſtrui, excretio, critica ſit, criticæ autem excretiones, cum nihil aliud ſint, quam expulſiones materiæ pravæ & nocivæ alias in corpore, per tempus aliquod collectæ, à natura provida factæ. Jam ſi ſanguis menſtruus, eſt ex genere eorum, qui critice excernuntur humores ſive liquores, ſequitur etiam, quod ſit pravæ indolis: Nam toto die obſervant Medici Practici, per excretiones criticas, id ex corpore excerni, quod alias ægritudinis, exſtitit & exiſteret cauſa, facta enim in morbis criſi perfecta, ſanitas reſtituitur, innuiturque corpus liberatum eſſe ab eo, quod alias ſanitati, vim, inferebat; procedentibus etiam rite excretionibus, in ſtatu ſ. n. ſanitas quoque protecta, conſiſtit. Atque his deductionibus, tandem pondus addit, experientia, hæc enim optima rerum magiſtra, tantos, & tot, nobis proponit caſus, ex quibus, ceu oraculis totidem, ſatis ſuperque conſtabit, pravitas ſanguinis menſtrui, tales autem, hic colligere, neceſſarium haud eſſe, exiſti-

existimo, cum præmissi duo casus, sufficiens testimonium, de sanguinis menstrui venenositate, perhibere possunt, unum tantum addo, quem ex *CRINITO* refert *Cl. ANDR. CORVINUS in Font. Latinit. Part. II. sub voce Lucretius p. m. 232.* de Lucretio Caro, ex familia Lucretiorum, quæ Romæ insignis erat, oriundo, & Quiritium Poeta Physico primo, qui cum afflatu poetico excitatus, incaluisset, uxor ejus, amore alieno eum accensum esse, existimans, suum sanguinem menstruum, præbuit, unde in rabiem versus, sibi tandem manus intulit. Huic exemplo plura non addo, cum authoritas fidesque immaculata Doctissimorum Medicorum, huic & casibus superius allatis, etiam sua approbatione, pondus addant, ex horum autem classe, vel unicum *Illustr. G. E. STAHLIUM* in medium producam, hic enim *l. c. §. VIII. p. 6.* sequens profert de pravitate sanguinis menstrui judicium, inquiens: *Quemadmodum vero minime negamus, & testatur idem praxis attentior, quod sanguis hic per uterum & partes spermaticas oberrans, in fœminis lasciviæ stimulo agitatis, nescio quæ orgastica inquinamenta concipiat; quorum ratione deinceps, humoribus animalis ingestus, aut affrictus, non exiguas, turbas, modo in crasi humorum, modo in motu eorundem æque ac solidarum partium, concitet; Siquidem ab eodem, modo incontinentibus, aut improvidis, inflammationes genitalium virilium, subsequi; modo quibus malignè propinatus fuit, cardialgico-anxia, syncoptica convulsiva, consectaria, & similem impetum spermatis orgasticum, concitare, subinde observatur.* Ex quibus acutissimi viri verbis, clariora evadunt, de quibus hactenus, pro rei exigentia, copiosè disserui.

Num vero hæc, sanguinis menstrui venenositas, sit universalis, vel accidentalis, sive aliunde profecta? ardua est quæstio. Qui accidentalem esse pronuntiant, provocant, ad subjecta libidinosa, Lue venerea, vel alio etiam morbo inquinata. At nullo modo video, quomodo illuc adduci possem, ut crederem, revera esse accidentalem tantum, sanguinis menstrui venenositatem, quum illi, qui nostræ sententiæ adversantur,

tur, ad experientiam in contrarium, provocare haud poſſunt, multo minus, affirmare audent, quod homo, ſanguinem libere & tuto, ſine omni ſymptomatum morbificorum ſequela, menſtruum, poſſit haurire, quin potius ipſi experientiam noſtram admittunt, nosque præterea confirmant, præter argumenta ſuperius allata, in opinione noſtra, quoque odor ſanguinis menſtrui, quippe qui differt ab odore ſanguinis, vena aut arteria inciſa, miſſi, teſte etiam *Doctiſſimo MARTINO LISTERO, in Diſſ. de Humoribus Cap. XLV. p. m. 416.* atque *MOISES*, immundum lege Divina eſſe dixit, ſexum ſequiorem, hoc fluxu præditum, ac coitum, cum tali perſona, lege vetuit. Imo, non tantum apud Iſraelitas, ſed & alios Græciæ, Aſiæque populos, interdictæ ſunt tales perſonæ, à religionibus, ne aliqua contaminatione quaſi venenata, viri inficerentur. Quod cum certum exiſtat, atque nullus de his, nec ex plebejis dubitet, evidenter colligere licet, ſanguinem quoque menſtruum differre à ſanguine, in venis & arteriis circulato, adeoque eſſe venenoſum.

Unde magnopere miror eosdem, qui cum ſanguinis menſtrui venenoſitatis rationem, dare ſatagunt, ad ſuperſtitioſa, fugiunt ſubterfugia, aſſeruntque, ſanguinem hunc, in Philtris adhibitum, venenoſitatem quandam, exſerere, & mortem ipſam, inferre, ob pactum implicitum, quod cum generis humani hoſte, ſcelerati ejusmodi homines, ineunt, non vero ob venenatam naturam, ipſius ſanguinis, quemadmodum ſtatuiſſe etiam legimus *CL. JOH. ADOLPH. WEDELIUM in Diſſ. de Sangu. Menſtr. Cap. I. p. 6. ſequ.* quibus tamen hic, cenſoriam addere virgulam, inſtitutum non permittit, ſufficit eosdem, tantum admonuiſſe præcepti *HIPPOCRATIS*, quod dedit, *Lib. de Decenti Habitu*, ne Medicus, ſuperſtitioſus ſit, ſed eandem averſetur. Neſcio itaque, quomodo hi ſe excuſabant, dum ad ſuperſtitioſas refugiunt rerum cauſas, cum naturales, prout ſuperius expoſuimus, ob-

viæ omnibus sint, ipsaque experientia, easdem confirmet atque comprobet.

Atque hæc ubi approbo, nullo modo tamen mihi est animus, defendendi hypothesin, veterum quorundam, & Philosophorum & Medicorum, utpote *HIPPOCRATIS Lib. I. de Morb. Mulier. Cap. XXI. AUTHORIS Problem. Aristot. p. m. 83. PLINII l. c. Libr. VII. Cap. XV. p. m. 94.* aliorumque, quam etiam recoxit, *J. B. HELMONTIUS*, at mitiorem, in ratiocinando se gessit, teste, *JOH. BOHNIO, l. c. Progymn. XVI. p. m. 229.* atque novissime amplexus est, *PHILIP. VERRHETEN. in supplem. Anatom. Tr. I. Cap. XX. p. m. 96.* videlicet, quod non tantum sanguis hic menstruus, venenositatem suam exerat intro assumptus, sed & halitibus suis, noceat, non tantum homini, sed etiam animantibus & vegetabilibus. Cum hactenus, nulla, ipse fecerim experimenta, ut certo scire possem, quid de horum opinione, sentiendum sit, experientiam autem aliorum, in dubium vocare, tam pro, quam contra, eandem, facientium, facile levitatis argui possem, & dignus essem, meo judicio, hinc potius aliis ingeniis acutionibus, quibusque plus relinquitur temporis, ad indagandos effectus naturales, qui non tam ad Medicinam, quam Philosophiam, spectant, vel tempori opportuniori, atque magis, à Practicis negotiis libero, relinquo. Hæc interim sufficiant, sperans de his, benignum, & ab omni acredine liberum, Lectoris judicium.

(Ex S. Nicolao August. Vind. d. 27. Apr. An. 1724. missa.)

)o(

OB-

OBSERVATIO CXLIV.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

De Cancro marino rotundo majori variegato.

EJusmodi cancri marini rotundi majoris schema accuratè depictum superiori anno benevole mecum communicavit Archetypi possessor, Celeberr. D. D. *Marcus Herford*, medicorum hujus Urbis Senior, & Auliater Regius meritissimus, qui talem cancrum marinum rotundum inter rariora sua asservat, asportatum ex Norvegia, in quo istud præcipuè considerationem aliquam meretur, quòd in superiori crusta s. tegmine, variis inscriptionibus exstantibus, quasi totidem cælaturis superbiat, extra sic agglutinatis & firmiter cohærentibus, uti interdum tam in hoc, quàm altero astacorum oblongorum genere, etiam maris incola sæpius videre est, minores conchas albicantes firmiter crustis adhærere, quando in profundo maris circa rupes luto se obruunt, vel inter saxa semet subducunt, adeoque sæpius unum animal aut insectum alteri rursus hospitium præbet se ipso longè minori. Huic deni sunt pedes cum forcipibus anterioribus, qui in obliquum feruntur, cum duabus antennis circa os. *Fig. A.* ipsum cancrum marinum naturali magnitudine exhibet, *Fig. b. b. b. b.* autem exstantes in eo eminentias seu inscriptiones designat. *(Vide Tab. X. Fig. 1.)*

OBSERVATIO CXLV.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Pes Gazellæ seu Capreoli Indici Orientalis minoris.

FIgura hæc *Lit. C.* notata exhibet pedem caprioli seu Gazellæ Indicæ minoris tenellum, bisulcum, eadem magnitudine depictum ad vivum, unde totius animalis illius magnitudo ac tenerrimus corporis habitus facilè colligi poterit. Usum in Medicina, quantum scio, nullum habet, & inservit solùm curiosis pro dentiscalpio, si in fine argento decenter muniatur aut ornetur, ut pro utensili vario secum in sacco portando inservire queat. *(Vide Tab. X. Fig. 2.)*

OBSERVATIO CXLVI.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Festuca ossea musculosæ femoris parti inhærens in bove.

ACcidit subinde, ut in annosioribus quibusdam animalibus tendines, cartilagines, ligamenta, immo ipsa vasa arteriosa osseam induant substantiam, uti hoc in cervis atque tauris ætate provectioribus sæpe videre licet; ast hæcce festuca ossea *Lit. D.* expressa, 4. circiter pollices longa, carni musculosæ ossis femoris tam firmiter impacta deprehendebatur, secundum fibrarum longitudinem, ut non nisi cultelli separatione opus haberet, antequam plenariè educi posset. Credendum non est hanc aliunde accessisse, aut ab ipso femoris osse secessum ante fecisse; cùm nulla hic labes aut corruptio

Fig. 1. p. 315.

A.

b

b

Fig. 4. p. 217.

E.

Fig. 2. p. 316.

C.

Fig. 3 p. 316.

D.

ruptio ſpectaretur; an vero portio tendinis cujusdam muſculi Tibiam extendentis, uti recti, cruralis, aut vaſti interni vel externi fuerit ſic induratus, aliis ſagacioribus dijudicandum relinquo. (*Vid. Tab. X. Fig. 3.*)

OBSERVATIO CXLVII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

De Pullo cornutô.

NOn novum aut inſolitum hodie eſt, gallinarum pullos, anatum vel etiam anſerum ex ovis ſuis excludi comâ pennarum quodammodo faſtigiata, aut in thyrſum quaſi coacta; longè rarius autem eſt videre in volucrum genere pullos cornu in fronte gerentes, uti præſens *Fig. lit. E.* id clarè demonſtrat, (licet ſciamus arte quandoque inſeri detruncatos caponum pollices, & glutine ſanguinis ſic firmiter uniri, ut cornu quaſi referat); ejusmodi autem cornutum ante biennium ſuis in ædibus excluſum pullum jucundo ſpectaculo curioſorum oculis exhibet prælaudatus *D. D. Marcus Herford*, amicorum integerrimus, Vir antiqua virtute & fide; ipſum verò huncce pullum probè exſiccatum, inter curioſa mea aſſervandum reliquit optimus ſenex, cui vitam & vires ulterius toto corde apprecamur. (*Vid. Tab. X. Fig. 4.*)

(*An. 1724. d. 7. Junii Auguſtam Hafnia allatæ.*)

OBSERVATIO CXLVIII.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Spina ventosa femoris sinistri : Vomicæ pulmonum duræ.

TUmorum abscessuumque indolem eorundemque causas abstrusas esse & reconditas sæpius, præter innumeras Observatorum historias hæc, quam ante aliquot annos in Nosocomio Militari in cadavere militis institui, sectio anatomica docuit.

Juvenis nimirum quoad externum habitum satis vegetus & torosus ab aliquot hebdomadibus sine prævia sibi nota causa tumorem duriusculum non admodum dolentem in parte femoris sinistri interiori magnitudine palmæ virilis observans, quem incessus difficultas excipiebat, sub finem mensis Januarii in Nosocomio medelam quærit. Applicantur statim, quæ tumorem istum in loco propter subjacentia vasa sanguinea majora periculoso resolvere vel dissipare valerent, sed in cassum, quin usque & usque tumor in longum & latum extenditur, tandemque femur fere totum in horrendam molem extollit ita ut ejus circumferentia sesquiulnam excederet : dolores indies augentur, tibiam ac pedem tumor œdematosus occupat, externa tamen facies femoris colorem naturalem conservat. Tandem in parte femoris exteriori infra cutem supra genu prominentia quædam quasi ossis fracti tactui se offert, genuque ac femore paululum commoto strepitus aliquis comminutorum ossium index auditur. Priusquam vero hæc observari potuerant, Chirurgus locum tumoris præ cæteris molliorem incidit, sed loco puris latere crediti paucus saltem sanguis è vulnere prorumpit, nulla suppuratione subsequente : ægri interim vires indies minuuntur, accedit macies extremorum, tussis & asthma, donec, doloribus in femore paucis ante obi-

tum

tum septimanis cessantibus, tumoreque flaccescente, d. 7. Maji mors optata miserrimam vitam finiret, ut per cadaveris examen prognostico de præsentia Spinæ ventosæ incurabilis à me ante duos menses lato, ab aliis in arte peritis, inprimis Medico-Chirurgo hujus loci primario quodam in dubium vocato robur accederet, desideratam occasionem largiretur.

Incisione quippe femoris facta spectatores stupebant musculos omnes in putrilaginem conversos, sanguinis extravasati congrumati copiam, innumera ossis femoris corrosi frusta per totum tumorem dispersa, imo plusquam dimidiam ossis portionem penitus consumtam, reliquam ad coxam usque intus & extus carie exesam.

In perlustratione Thoracis Pulmones in utroque latere pleuræ firmissime adnatos, lobum, dextrum totum purulentum, sinistrum plurimis vomicis, plerisque osseam duritiem, imo nonnullis lapideam substantiam referentibus scatentem, venam cavam ascendentem æque ac descendentem polyposa concretione firma infarctam observavimus. In abdomine Hepar in margine inferiori subatrum, vesicula bile vacua, lien putrilaginosus, renes valde pallidi conspiciebantur.

OBSERVATIO CXLIX.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Dolor lumbaris cum motu femoris abolito ex abscessu interno & carie vertebrarum.

ABsconditam Abscessuum naturam tristesque eventus & hæc, quæ sequitur, observatio confirmat. Sub finem mensis Octobris Nosocomio concreditur Miles de dolor[illegible] in lumbis ac motu femoris dextri impedito ab aliquo tempor[illegible] conquestus, exterius nullo causæ signo apparente: applicantur tam interne quam externe varia, sed incassum, ægerque intra 14. dierum ab introitu in Nosodochium spatium, prævia biduana diar-

diarrhœa, ibidem moritur, causamque genuinam perpessi in lumbis & femore dextro doloris atrocissimi in cadavere suo conspiciendam concedit. Dum scilicet abdominis cavitatem perlustramus, & vesicam urinariam distentam ab intestino recto, cum quo coaluisse videbatur, separare intendimus, non exigua saniei fœdæ ac graveolentis quantitas in cavitate, quam os ischium interius cum osse sacro efformat, abscondita manus nostras conspurcat, musculusque iliacus & psoas dextri lateris gangrænati ad levem attactum inter digitos quasi diffluunt. Originem fœtidissimi abscessus ulterius indagantibus in conspectum veniunt duæ infimæ Lumbares vertebræ nigricantes & carioſæ, dimidiumque os sacrum à carie in parva frustula exesum. An caries ista abscessus, an vero hic cariei causa fuerit, determinare nequeo. Circa reliquas thoracis & abdominis partes internas nihil præternaturale occurrit, nisi quod Pulmo dextri lateris inflammatus & cum pleura arctissimè coalitus, renes valde magni & ureteres solito ampliores observati fuerint.

OBSERVATIO CL.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Ulcus in dorso magnum ad pleuram penetrans cum caries costarum.

SCaturiginem abscessuum obscuram & difficulter ante inspectionem cadaverum determinandam sequens observatio æque ac priores testabitur. Decubuit in Nosodochio militari adolescens 20. circiter annorum per 5. menses ob ulcus in dorsi latere dextro ad 4. digitorum latitudinem infra scapulam distans, ex relatione ægri sponte ortum, copiosissimam materiam purulentam graveolentem quotidie fundens, inprimis quando tumor à latere scapulæ comprimebatur, nulla vel levi tussi vel respirationis difficultate molestum, decubitum in utro-

utroque latere, facilem concedens, quod cum nulla arte ad consolationem perduci posset, prævia trium septimanarum diarrhœa extremorumque macie miserum è vita tandem sustulit. In examine hujus ulceris post mortem remotis musculis dorsalibus & scapula dextra in conspectum venerunt costæ à quinta ad nonam usque nigræ & carie exesæ, musculique intercostales à pure acriori perforati. Thorace aperto Pulmo utriusque lateris sic satis laudabilis apparebat nisi quod hinc inde tuberculis durioribus scateret, dextri lateris lobus cum pleura & diaphragmate connexus quidem, nullum tamen cum sacco purulento intra pleuram & costas supradictas contento & circumcirca gangrænato communicationem habere videbatur, nisi quod ejus tunica exterior à vicina gangræna leviter infecta esset. Præter hepar marcidum & semiputridum, bileque destitutum cæteræ abdominis partes satis naturaliter constitutæ reperiebantur.

OBSERVATIO CLI.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Asthma grave cum Hernia umbilicali.

JUvenis Suecus habitu corporis torosо præditus, sed hernia umbilicali affectus ob tussim siccam cum asthmate molestissimo, ultimis vitæ diebus stertoroso, & suffocationem minitante, per duos circiter menses in Nosocomio tractatus, vi morbi quævis remedia eludente, ibidem ultimum halitum efflavit. Altero à morte die cadaver illius examinatum foveam illam in umbilico, cui ægro decumbente duo digiti commode immitti potuerant, à peritoneo illic loci adeo extenso ac protuberante una cum annexo firmissime omento simul prolabente efformatum fuisse docuit. Asthmatis vero gravissimi causam demonstrarunt Pulmones in utraque cavitate, inprimis dextra cum vicinia arctissime coaliti, duri, inflammati pureque

crasso infarcti: pericardium cum cordis substantia ubique connexum, digitis quidem ab eadem separabile, sed copiosissimis punctulis rubris conspersum, quin ipse cordis ventriculus sinister ex rubro fuscus apparebat. Polypi in utroque cordis ventriculo & auriculis aderant, inprimis in dextro crassi & ad semiulnæ longitudinem in cavam & arteriam pulmonalem protrusi. In abdomine Hepar molle quidem sed eximiæ molis diaphragma versus superiora adigebat. Bilis folliculus evacuatus, collapsus, pallidus. Lienis substantia ad putredinem vergens, ventriculus & intestina flatu distenta: vena portæ cum suis ramis sanguine atro turgida, omentum ad os pubis usque protensum conspiciebantur.

OBSERVATIO CLII.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Vomicæ pulmonum & partium abdominis. Serum copiosum in capite.

Miles gregarius post febrem intermittentem superatam, vel, quod suspicari licuit, suppressam, dolores abdominis atroces, lancinantes & rodentes patiens, vermium præsentiam accusans, Nosodochium petit mense Junio, ibidemque variis pro circumstantiarum varietate & mutatione adhibitis mox convalescere visus, mox in pristinos dolores relapsus, aliquot ante obitum diebus dolorem aurium molestum cum auditus difficultate percipit, triduoque antequam exspiraret, caro corripitur, sicque sequentis anni mense Januario miseram vitam finit. Causas variorum symptomatum in diuturno hoc morbo observatorum in cadavere examinaturi primo ad anatomen Capitis accedimus, in eoque Cerebrum copioso sero inundatum inprimis circa medullam oblongatam & cerebellum ac ventriculos anteriores invenimus, cum vasis venosis pone os petrosum, ubi ad jugulares internas abeunt sanguine,

guine, atro, craſſo ad polypoſas concretiones vergente valde diſtentis. In Thorace Pulmones undique adnati, pure craſſo infarcti, exterius æque ac interius copioſis granis majoribus conſperſi, pericardium cordi inſeparabiliter coalitum reperiebantur. Abdomine tandem aperto in peritonæo & meſenterio plus quam centeni abſceſſus ſteatomatoſi, quorum majores ovi gallinacei, minimi piſi magnitudinem æquabant, materia ſebacea referti, lien extus ater, intus ſimilibus abſceſſibus obſeſſus, hepar fuſcum & marcidum, colon, ubi ventriculo ſubjacet, adeo diſtentum, ut robuſti viri brachium recipere potuiſſet, in conſpectum prodiere.

(Hafniæ Auguſtam Vindel. d. 12. Aug. A. 1724. miſſæ.)

OBSERVATIO CLIII.

DN. D. JOHANNIS GEORGII BREBISII.

Unguentum ophthalmicum.

CUm ex eorum ſim numero, qui indies libenter diſcunt, Galeni mandatum mihi numquam diſplicuit, quod ſcilicet ab omnis generis hominibus, & à ruſtico, & à paupere vetula medicinæ ſtudioſus diſcere debeat; nam dum ea colliguntur quæ inter vulgus nota ſunt vel domeſtica audiunt, impetrantur ſimul remedia probatiſſima, quæ ſæpius alia ſic dicta claſſica, vel intra pharmacopolia ſplendido titulo aſſervata compoſita, effectu felici longe ſuperant. Ad probandam rei veritatem, placet nunc hiſtoriam de me ipſo allegare, quæ ſequens eſt: ſcilicet ante quatuor annos circa veris initium, meum dextrum oculum ex improviſo invadebat obſcuratio, tam celeri curſu ſumens augmentum, ut intra trium dierum ſpatium tota tunica cornea pellicula quadam albicante obduceretur, & amplius nil quidquam hocce oculo diſcer-

nere potuerim. Accidens istud non levem terrorem mihi concitavit, simulque invitavit absque ulteriori mora remedia convenientia, tam evacuantia, quam resolventia, adhibere, non neglectis venæsectionibus, scarificationibus, vesicatoriis, aliisque à Dominis Collegis meis ordinatis pretiosissimis ophthalmicis, ast pessimo cum successu, quoniam oculus antea nondum dolens, postea dolens factus est, & quidem periodice, cum occasu solis incipiente, cum ortu solis iterum remittente dolore; quapropter cum somnus omnis deficeret, vires quoque exinde prostratæ fuerunt, appetitus simul omnis dejectus, sitisque enormis excitata, cum sudore colliquativo, hecticorum more quamprimum oculi somnum capiebant. Tandem cum res conclamata, nullumque remedium conducibile videretur, venit vicini conjux, meum deplorans pessimum sanitatis statum, offerens suum unguentum ophthalmicum, externe tantum supra oculum applicandum, in semetipsa jam olim probatum, enarrans simul ingredientia. Deridebam quidem simplicitatem mulieris, quæ sola crederet melius remedium scire, quam plures expertissimi Medici, nihilominus in ejus præsentia, benevolentiæ gratia, patior sui remedii applicationem, quo peracto non longe post mihi somnus profundus obrepit, durans per tres integras horas, cum antea intra quinque septimanas nec integras quinque horæ quadrantes in totum dormiverim, imò expergefactus ad miraculum meas me recollegisse vires experior, hinc pergebam cum applicatione dicti unguenti, & sic appetitus brevi rediit, somnus continuavit, dolor remisit, oculi albumen totum totum inflammatum & quasi sincero sanguine pollutum apparens, pristinum nitorem paucarum dierum spatio recuperavit, pellicula quoque successive evanuit, remanente solummodo levi visus obscuritate, sed magis imbecillitate, quæ postea per quandam aquam ophthalmicam vilissimi pretii plenarie cessavit. Ambo hæc remedia postmodò pluribus aliis exhibui, semper cum effectu desideratissimo, ut dicere non erubescam, melio-

meliora remedia ophthalmica non inveniri posse. Sed quid fit? Post sex menses oritur quoque sub oculo sinistro, & quidem supra os jugale, furunculus, an ex metastasi, an ex alia causa, adhuc ignoro; hinc oculus non solum tumere, sed quoque furunculus ad magnitudinem ovi gallinacei, coloris nigricantis, prominere cepit, cum horrendis capitis doloribus, lancinationibus & spasmodicis contractionibus musculi temporalis, ut verbis satis exprimere non valeam. Nil intentatum reliqui pro sistendis hisce doloribus, sed omnia frustra; tandem incidit in mentem Balsamus ophthalmicus, applicatur, & intra quadrantis horæ spatium omnis dolor aufertur, obdormio per plures horas, expergefactus, punctulum album prodiisse video, nullum pus tenue effluebat, rupto tandem magis magisque tumore, indolente facto, frusta plurima magnitudine minimorum amygdalorum, consistentiæ crassæ, instar sevi putridi, extrahere poteram, itaque bis vel ter in die tantùm illitus furunculus feliciter ablatus fuit. Hujus unguenti causa publicavi schedam, ut postmodum alii mecum possint experiri virtutem ejusdem, & didici hactenus, quòd illud in contusionibus, semiluxationibus, prominentiis costarum & vertebrarum, adhibito simul externo munimento, nec non in pluribus aliis morbis externis, magnam efficaciam præstet, vel ubivis valeat, ubi dolor urget. Compositio Balsami vel unguenti sequens est: Rec. butyri caprini recentis libras tres officinales, herbæ Loti odorati recentis & florentis, Germanicè zahmer Stein-Klee, Siebengezeit, Wetter-Kraut, minutissime concisæ manipulos quatuor, Rutæ hortensis florentis concisæ manipulum unum & dimidium, frixentur in sartagine ferrea lento gradu ignis, usque omnis humiditas consumta sit, cujus signum hoc est, quando non amplius stridet, quo facto transcolatur per pannum lineum, & sic impetratur unguentum grati coloris, viridis, sed ingrati paululum odoris. Examinando ingredientia, Lotus quidem non est officinalis, attamen D. D. Simon Pauli in suo

Quadripartito botanico, à Meliloto parum differre credit, adeo ut unum pro altero possit substitui; ast quod Lotus melilotum viribus longe superet, testatur & effectus & odor ingratus, Sulphuris narcotici index, hinc cum Meliloto quidem parem discutientem, sed insuper majorem anodynam virtutem possidere nullus dubito. Ante viginti octo annos dum Physicus eram Cronachii & ibidem Consul regens hæmorrhoidibus cæcis laborabat, Chirurgus ejus furentem dolorem non poterat sedare, hinc jussi lotum cum butyro frixare, postmodum exprimere, cum vitello ovorum miscere, & exceptum linteo carpto dolenti loco applicare, quo modo dolor subito fuit ablatus. De Ruta dicitur in proverbio:

Nobilis est ruta, quia lumina reddit acuta;
Auxilio rutæ, vir lippe videbis acute.

Butyrum caprinum, sicut omnes animalium pinguedines, anodynam virtutem possidere, cutim emollire, crispatas fibras relaxare, in simul, præ reliquis omnibus, refrigerare, in comperto est. Aliquando rustico contra gangrænam imminentem ab infelici venæsectione, sequens Unguentum extemporaneum applicari jussi cum effectu felici: Rec. flor. lact. caprill. ʒiij. vitell. ovi cum album. No. ij. spir. vini camphor. ʒvj. agiteatur invicem ut fiat linimentum, cui intingantur linetamina & applicentur. Reperiuntur ergo in nostro Unguento pauca ingredientia, sed electa & probata, ut meliora vix potuissent invicem combinari. Herbipoli in Monasterio quodam dispensatur singulare Oleum sub titulo: der Gnaden-Balsam, mirabilem effectum præstare dicunt in omnibus artuum doloribus & tumoribus, nec non contracturis & est simplex infusio florum loti odorati, sed mihi displicet ideo, quia brevi tempore rancescit, butyrum vero nostrum per aliquot annos in cella vel frigido loco conservari potest integrum & incorruptum. Aquam ophthalmicam quod concernit, elaboratur sequentem in modum: Rec. Aqu. rosar. ʒxiix.

Vitrio-

Vitrioli albi ʒv. ſalis culinar. ʒj. coq. in vaſe figulino ad caſum partis dimidiæ, tunc removeatur & adhuc calenti injiciatur Rutæ hortenſis recentis minutiſſime conciſæ manipulus ſemis, vas probe contectum ſeponatur in locum frigidum, tandem coletur, & admiſceantur aqu. roſar. opt. ℥xiv. camphoræ cum tantillo Spir. vini reſolutæ ʒß. vel ℈ij. reſervetur ſub titulo: Aqua ophthalmica univerſalis. Si tantum oculus confortandus vel clarificandus, cum aqua euphraſiæ temperavi, quemadmodum in violentis læſionibus cum aqua plantaginis commiſceri poteſt, nec non cum alb. ovor. conquaſſata in maculis oculorum, puſtulis & cicatricibus poſt variolas, vel inſtillari guttatim, vel linteolum quadruplicatum cum ea madefactum noctu poteſt imponi læſo oculo, de die vero removeri, cavendo ſolum, ne per radios ſolares irritetur oculus.

(Rotenburgo ad Tubarim Auguſt. Vindel. d. 26. Aug. An. 1724. miſſa.)

OBSERVATIO CLIV.

DN. D. CHRISTOPHORI BERNHARDI VALENTINI.

Veſicula fellis inſolitæ magnitudinis.

CUm anno præcedente 1723. Halæ Suevorum degerem, die 29. Novembris Lanio quidam è bove juniore veſicam bilariam 2. libras pendentem extrahebat, quam à bile liberatam & exſiccatam inter rariora mea adhuc ſervo. Inflata in diametro dimidium fere pedem Rhinlandicum habet, quæ in aliis ſubjectis vix 2. pollices ſuperat.

OBSERVATIO CLV.

DN. D. CHRISTOPHORI BERNHARDI VALENTINI.

Rex Rosarum novus.

QUandoquidem unica hirundo, quod dicitur, non faciat Ver & ad genuinam experientiam plures similesque requirantur observationes, non possum non hic referre, quod An. 1722. in horto nostro extra mœnia rosam triplicem proliferam (quam Regem rosarum in Meditationibus suis de Museis vocabat B. *Dn. D. Major*) inter alias invenerim, quæ figuræ intuitu illi à laudato modo Viro depictæ adeo similis erat, ut lac lacti & ovum ovo, nisi quod suprema magis imperfecta fuerit, quam inferiores perpendiculariter substratæ. Vid. *Appendix Musei Museorum Dn. Parentis*, & *Misc. Acad. Germ. Decur. I. A. IV. & V. p. 46.*

OBSERVATIO CLVI.

DN. D. CHRISTOPHORI BERNHARDI VALENTINI.

Osteocolla figurata Gissena.

PRæter lapides figuratos perpetua & constanti forma gaudentes, conchas sc. petrefactas, glossopetras &c. plurimi adhuc figura inconstanti casuali & fortuita prædiți reperiuntur, quibus non minus curiosi oculi in Museis pascuntur, quam prioribus. Ita ante sexennium & quod excurrit *Illustr. Dn. Comes Leiningio-Hartenburgicus*, νῦν ἐν ἁγίοις, silicem mihi gratiose offerebat, pedem cervinum exactissime referentem, fimbria alba & quasi marmorea, instar ungulæ equi, circum-

cumdatum. Eſt mihi pariter ſilex glandiformis, glande à cupula colore diſtincta. Eſt amygdaloides, qui à plurimis pro naturali amygdala habitus ori inſertus fuit. Quo & Oſteocollam (quam Haſſiæ quaſi propriam facit *Pometus in Hiſt. ſimpl.* figuratam in colliculis petroſis Giſſenis (auf der Haard) inveniendam, quæ miris ſæpe figuris ludit, accenſere poſſum. Adferuntur inde fruſta virunculos referentia, à noſtratibus Heintzelmännger dicta. Adferuntur cava, adferuntur ſolida, radicibus Zingiberis æqualia, quæ wilde Ingber-Zähen a vulgô dicuntur. Haud ita pridem Vir quidam Senatorius, Dn. Schneiderus, Pileo Giſſenſis, ex agro ſuo eruerat fruſtum, quod mulierem infantulum in brachio ſiniſtro geſtantem exactiſſime referebat. Vulgus illa frequenter utitur contra luxationes & fracturas oſſium in brutis, cumprimis ſuibus. Copioſe reperitur in viis profundioribus & excavatis (in den hohlen Wegen) Giſſam inter & Francofurtum ſitis. Cum id olim Medico cuidam juniori, ſimplicium ignaro, me Francofurtum comitanti, aperirem: Sic eſt, regerebat, hîc plures elegantes plantæ reperiuntur (es gibt hier viel ſchöne Kräuter) quaſi verò & plantarum generi Oſteocolla noſtra accenſenda ſit.

(*Gieſſa Auguſt. Vind. d. 10. Sept. An. 1724. miſſa.*)

OBSERVATIO CXVII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

De Veſpertilione mortuo.

PRimo omnium de Nomine Germanico hujus avis mediæ naturæ in gratiam Exterorum qui linguam Germanicam ignorant pauca præfari placet.

Occaſionem ſuppeditat Italus, Bononiæ Profeſſor olim Celeberrimus, Ulyſſes Aldrovandus qui in Ornithol. libr. IX.

ubi de avibus partim quadrupedibus, partim avis naturam referentibus, Bonon. in fol. 1646. edit. de Ave nostra non Ave, ita à Platon. in Ænigmat. salutatur sequ. modo scribit.

„ Germanis vocatur *Flaedermaus*, quæ vox denotat mu-
„ rem qui inter volandum tremulas alas concutiendo sonum
„ excitat licet obtusum, hoc enim ipsis proprium verbum
„ *fladderen* significat, unde metaphorico sensu *flaedderen* sumi-
„ mitur pro *garrire* & dicitur de his qui nimiâ loquacitate im-
„ portuni sunt. Simili vocabulo utuntur Belgæ & alii Germa-
„ niæ superioris populi. Nam *pladderen* dicunt de Anseribus
„ aut Anatibus aquam subinde alis verberantibus atque ita so-
„ num edentibus.

Ad hunc Aldrovandi locum magis dilucidandum addo: Murem nostrum alatum, quem tamen, ut Poëta Patriâ Sulmonensis canit, pluma non levat, aptius dici *Fladdermaus* quàm à multis Germaniæ superioris incolis *Fledermaus*.

Germanis enim *Maus* idem est ac Latinis *Mus*; *fladderen* vero sonum obscurum ex motu alarum sæpius repetito ortum significat, qui aliquando in compositione alarum ad volandum in aliis avibus, aliquando in volatu meticuloso, qui vespertilionibus, adscribitur, observatur. Solent enim dubiæ hæ aves volitatione incertâ, indirectâ & tortuosâ uti, contrario scilicet alarum motu aliarum rapacium volucrum, quæ alas suas vix ac ne vix quidem movent, cum instar teli ex sublimi æthere missæ prædæ in terra ipsis præpositæ recta ferè linea quasi injiciuntur. Hinc Casparus Schwenkfeldius, Medicus olim in Silesia Cervimontanus in Theriotrophio Silesiæ duo nomina muris nostri volitantis poni curavit, *Fladermaus & Fledermaus*, posterius, quia vulgariter ita vocatur, prius quia deberet ita vocari. *Fladern enim & fladderen* Germanis superioribus denotat non tantum verbis multis iisque aliquando ineptis, ut Aldrovandus vult, animi sensa proferre, sed et actibus inconstantiam suam ostentare, quadrata miscere rotundis, ita ut

finem

finem optatum, si non per varias ambages vix ac ne vix quidem obtineant, de quibus verè dici possit:

Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

Hominem tali ingenio præditum Nationales mei Silesii Faselhafftig l. einen Fladder-Geist vocant, quasi dicas: spiritum sine prævio rationis ductu hinc inde sese moventem & ut ebriis accidit ferè titubantem gressuque firmo ac stabili rarissimè incedentem & res suas tractantem. Vox *pladderen* non Belgis tantum, sed & aliis Germaniam inferiorem inhabitantibus populis in usu est, quando de avibus aquatilibus præcipuè majoribus loquuntur, quæ alis suis aquam verberantibus sonum edunt, hunc Rustici in Silesia per verbum *Platscheren* exprimunt. Differentia vero inter voces *pladderen* & *fladderen* mihi esse videtur, quod Germani voce *priore* utantur quando aqua mediante instrumento qualicunque, & *posteriore*, quando aër, ut sonus edatur ille obscurus, ab avium alis agitatur. Cæterum, quodsi in voce *pladderen* loco quartæ litteræ *d.* ponatur littera *u*, legitur *plauderen* quod Germanis superioribus idem est ac *garrire*.

Jam ad Realia procedendum:

Anno post Christum natum 1714. die 10. Sept. vespertilionem marem mortuum sub arbore in horto meo inventum, cui cranium quodammodo læsum erat, filia mea natu minima offerebat, quem accuratius considerandum mihi tunc temporis proponebam.

Oculos animadvertebam minimos nigerrimi instar puncti, uti mihi olim in talpis apparuerant, in anteriore aurium radicis parte positos, unde Lusitani vespertilionem jure non possunt nominare lingua sua Morcego vel Murciegalo, i. e. Murem cœcum.

Aures in unoquoque latere videbantur binæ, sed videbantur, exteriores quæ vulgo Asininæ dicuntur, de quibus in sequenti observatione prolixior ero & accuratior, quadruplo largiores & altiores interioribus.

Maxillæ dentibus minimis acutissimis & candidissimis repletæ erant, ex quibus præ cæteris eminebant canini dicti, inferior autem maxilla brevior superiore, ambæ in parte antica rostro suillo similes, nisi quod in superiore pili pauci longiores instar felis barbæ adessent.

Ducta utraque maxilla rictus apparebat amplus cui in exiguo hoc animalculo digitus minimus imponi, hinc lingua cum frenulo suo facilè conspici, imò Os hyoides ad radicem linguæ posium non difficulter tangi poterat.

Sutura Lambdoidalis hiabat, hinc occiput elatius singularis crassitiei & duritiei in conspectum veniebat.

Alarum substantia membranacea nos docet Italos Vespertilioni inconveniens dedisse nomen eum nominantes *Ratto penugo* vel *penago*, i e. Murem pennatum. Hic enim exceptionem patitur regula: Omne quod volat habet pennas. Has, loquor de alis una cum armis & pedibus curiosius examinatas vid. in Obs. 48. Decur. secundæ anni primi ab Excell. Collega nostro D. D. de Muralto, qui de Caudâ ejus nihil aliud memoriæ reliquit, quam eam rotundam in vespertilione fœmella inter alæ duplicationem latere, eamque possidere nocturnam nostram avem citat figuram Sceleti ab Excell. Lachmundo Ephemeridibus ann. IV. obs. 152. inserti. In figura Gesneri nulla observatur cauda. In Jonstoni vero eò clarior ante oculos ponitur & quidem cuspidata Tab. XX. qualem in hoc meo subjecto ipse inveni & quidem ex articulationibus ossеis septem compositam, duobus pollicibus longam in acutissimam cuspidem desinentem, qua sola excepta tarsis pedum videbatur annecti membrana ferè triangulari.

Penis oculo nostro sese sistebat longissimus, quodammodo exertus & in cadavere adhuc ferè rigidus.

De Interioribus semimuris viscеribus in Gesnero & Jonstono nihil legitur. Aldrovandus æque ac Bellonius scribunt, eadem planè convenire cum muribus vulgaribus cum quibus & citatus de Muralto consentit, nisi quod ex suo subjecto annoret

notet situm Hepatis in sinistro Hypochondrio, renis dextri in superiore, sinistri in inferiore loco, longitudinem intestinorum, quorum ductus æqualis fuit capacitatis, dimidiam ulnam æquasse & uterum bicornem cum duplici ovario adfuisse.

In meo subjecto corpusculum integrum in tabula anatomica expansum vix accedebat ad longitudinem dimidii digiti minimi exceptis capite & cauda.

Hepar sat magnum, pari modo ren dexter transversum in modum vertebris lumbaribus superimpositus, longè minor sinister qui circa regionem inguinalem inveniebatur.

Lienis magnitudo dimidia erat Parenchymatis hepatici, ventriculus contra exiguus & vacuus. Intestina septem vicibus tam longa quam totum vespertilionis corpusculum capite & cauda non mensuratis.

Cor quoque insigne, superabat ferè dimidiam hepatis magnitudinem ita ut propè integram thoracis cavitatem impleret & pulmones in posteriorem thoracis partem reprimeret quorum exigua portiuncula in sinistro ejus latere conspiciebatur.

Arteriæ asperæ pars posterior membranacea oculis egregiè sese objiciebat uti & musculi pectorales carnosissimi.

Declinabat ad vesperum dies, cadaver igitur muris qui etiam à sero vespere nomen tenet seponendum erat, quod in armarium probè occlusum recondo. Verum enim vero cum sequenti die in illud inquiro ut observationes inceptas continuare possem, spe mea frustatus, nil nisi alas ejus antecedente die tabulæ claviculis infixas cum parte capitis postica cerebro & cerebello vacua reperio, nam mures vivi non alati, loco trepani dentibus usi crassum satis cranium perforaverunt ut contentis in eo appetitui inordinato suo satisfieri posset, postquam reliquas pectoris æque ac abdominis partes universas & singulas ita ut ne osticulum quidem remanserit, Pica forsan laborantes devorassent.

(Berolino Augustam Vind. d. 28. Sept. An. 1724. missa.)

OBSERVATIO CLVIII.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Vulnus abdomen utrinque penetrans.

IN ultimo *Ephemeridum* tomo, *Cent.* sc. *IX. Obs. LXX.* descriptum legitur vulnus, abdomen utrinque penetrans, intra decem dies persanatum. Mihi priori anno casus obtigit analogus, quem proin exponere, & potiores ejusdem circumstantias paucis recensere, B. L. non ingratum fore confido.

Studiosus juvenis, corpore robustus & sanus, d. 13. Maj. 1723. à meridie cum sociis tibiam inflat, ad tres vini libras bibit, inde cœnatur, & abhinc hypocaustum petiturus suum vulneratur in abdomine supero, nec litigans cum adversario, nec causam ullam cum illo habens, imò ne gladio quidem cinctus suo. Nihilominus ab accepto ictu ambulat adhuc per ædes, advenienti hospiti, quid secum interea actum fuerit, exponit & Chirurgum quietus expectat. Hic venit cito, videt *vulnusculum* modò parvum, *angustum*, & indusium satis quidem cruentum, hæmorrhagiam tamen facilè sistendam, nec propriè largam, multò minus enormem. Audit etiam vulneratum alacriter loquentem, nec animo linquentem, nec de molestiis vel doloribus conquerentem. Hinc vulnus deligat de simplici & plano. Ex adstantibus verò aliquis observat maculam indusii cruentam in dorso quoque, &, alterum ibi vulnus esse reputans, chirurgum ejus rei certiorem facit. Hic, remoto indusio, terretur statim cùm videret, secundum hoc vulnusculum *posticum* primo antico correspondere, ensemque abdomen totum perforasse. Deligat tamen & hoc eadem ratione, maximè quòd hoc nec sanguinem funderet adeò copiosum, nec magnitudine priori accederet, quippe vix *subduplum*.

Inte-

Interim res Medico & Chirurgo videtur ſuſpecta, qui proin curæ ſocios ſibi eligunt me, cum chirurgo jurato *Simonio*, lithotomo & embryulco noſtrate. Vocamur uterque cùm jamjam nocteſceret, & accurrimus celeriter.

Deprehendi igitur vulneratum in lecto quidem jacentem, ſed mirum quàm thraſonico & jactabundo modo traducentem ac vilipendentem vulnus ſuum, nihil iſtud importare, nullum undique eſſe periculum. Inquietus erat in lecto, brachia huc illuc, ſurſum deorſum jectigans, vultu rubens, pulſum in utroque carpo plenum magnum offerens. Et cùm quietem ac tranquillam in lecto continentiam ipſi commendarem, loquax regerebat ſtatim, necdum omne vinum tranſpiraſſe. In medio autem hujus loquacitatis ſuæ & diſcurſus noſtri examinatorii, (in quo tamen nihil audivi, niſi unicam de ardoris ſenſu in loco vulneris, ſed tolerabili, querelam) ex improviſo ſeſe erigens, *vomere cruenta* incipit, benè largiter, facilè, cibis ſemicoctis vinoque permiſta, omnia tamen æqualiter rubentia, æſtimata ferè ad libras duas. Factum hoc ſine alteratione prævia notabili, absque deliquio, absque etiam ſingultu, qualem tamen modò unicum ante horulam audiviſſe voluit Medicus primùm vocatus. Et erigere ſtatim poſtea in lecto ſeſe potuit ad religationem & inſpectionem vulneris ægrotus.

Vulnus *anticum* igitur vel tandem vidi eſſe in ſiniſtro hypochondrio anteriori, diſtans tantum à papilla ſiniſtra quantum ab umbilico, ſed à linea recta ab utroque hoc extremo duci concipienda deflectens ſiniſtrorſum unius pollicis latitudine, penetrans in cavum abdominis proximè ſub cartilagine coſtæ decimæ. Anguſtum valdè, nec longum, nec latum, ſed reſpondens gladio acuto tereti, einer Stoß-Klinge, uti etiam punctim inflictum eſt. Promanabat ex illo paucus ſanguis fluxilis, & ſtylus ultra pollicis longitudinem adigi facilè poterat. Attactum æger ibidem ægrè tulit, de prius dicto ardoris ſenſu querulus. Nec in loco vulneris, nec alibi per abdomen quid-

quam

quam tumoris erat. Nulla tussis aderat, respirandi difficultas nulla, nec inter respirationem concitatam, qualem ægro tum injunxerat Medicus alter, candelam ceream interim vulneri admovens, ullum prodeuntis aëris indicium.

Vulnus *posticum*, antico minus, subduplum ut dixi, prodibat in sinistro dorsi inferioris latere, digitos quatuor latos à mediâ ejusdem spinâ, sub costa ultima duodecima. Etiam ex hoc profluebat parum sanguinis. Etiam hoc admittebat stylum facilè in profundum.

Incisionem & ampliationem vulneris anterioris, quam primùm vocatus Medicus proposuerat, judicavi ego nec utilem nec necessariam, materiæ cuicunque exitum satis patulum esse & geminum, ad vomitum verò cruentum nihil ipsam penitus conferre, totus reputans. Unde utrumque vulnus, post geminam injectionem decocti traumatici (quod tum ad manus erat, ab altero Medico præscriptum) cum spiritu vini probè remixti, & intrusam turundam emplasticam, deligatum rursus fuit pro more.

Interea verò cùm vix absoluta esset hæc deligatio, vulneratus *secundâ*, & paulo post *tertiâ vice vomit* iterum *cruenta*, benè multa, multis grumis sanguini fluido & florido remixtis. Iterum sine deliquio. Non autem sine *pulsu* insigniter mutato. Qui enim priùs ante horulam magnus fuerat atque plenus, ut venæsectionem in pede ipsi decreverim, post deligationem & vulneris inspectionem administrandam, à primo statim vomitu cœpit imminui, languere & usque remittere, ut tandem non supereset, nisi gracilis, *debilis*, obscurus. Cum *facie* non amplius turgidâ floridâ & rubicundâ, sed jam *pallidâ*, collapsa, tantum non emortuali. Æger etiam non ita loquax amplius, ut antea, sed taciturnus, solicitus, dormire volens, imò somnum anxiè desiderans.

Venerunt ita tres isti vomitus intra unius horulæ spatium, bihorio ferè ab accepto ictu, laudati quidem à vulnerato, quòd euphoriam ipsi tulerint & remissionem anxietatis atque oppressionis

sionis in pectore, quæ magna prius fuerit, etiamsi ne verbulo quidem mentionem ejus antea fecerat; sed suspecti admodum mihi æquè ac adstantibus reliquis, qui, si per noctem ista quidem omnia continuaverint, ultima ægroto, fateor, imminere credidimus.

Nihilominus ex ancipiti hoc rerum statu divina Soteris Gratiâ servatus & liberatus mane d. 14. Maj. fertur noctem reliquam transegisse insomnem quidem & inquietam, absque tamen ulteriori vomitu; Urinam misisse citrinam naturalem, ad solvendam alvum surrexisse, sed frustra, quippe pedibus admodum infirmus atque genubus tremulus, proin ab Amico in lectum citò iterum deportandus. Certè pulsum mihi, hora septima matutina ad deligandum venienti, offert non amplius debilem, gracilem, parvum, sed magnum rursus atque plenum; sub ipsa deligatione etiam erectus in lecto, & ab Amico sustentatus, diu sedet, omniaque feliciter sustinet, semper quidem imminere vomitum, adeoque properandum esse inquiens, nec tamen actu vomens, nec singultiens, nec ullum vel deliquii vel spasmi signum exhibens.

Et quid multa? Abhinc *benè* omnia procedunt. Vulnus utrumque circumcirca leviter intumescere, & laudabile pus fundere incipit. Abdomen nihil quidquam intumescit, nec tenditur. Ventris borborygmi audiuntur, ructibus atque flatibus liberè succedentibus; urina manet citrina, cum nube ad fundum demissa; alvus ordinatè solvitur, nec quidquam cruenti unquam exhibet; cibus & potus sapit; somnus naturalis est; nec præter leve modò caloris incrementum vespertinum, utique febris vulnerariæ indicium, quidquam habet de quo conqueratur vulneratus, *intra 14. dies* restitutus & plenè *sanatus*, ut vale universitati dicere & domum proficisci potuerit.

Therapiam si quis desiderat, illam similiter dabo paucis. *Venæsectio*, pedi primùm destinata, fuit iterum intermissa, ob intervenientes vomitus cruentos, & dictam pulsus mutationem adeò insignem; altero mane judicata abs me non amplius

necessaria ; instituta nihilominus postea , me inscio, demum à meridie in brachio. *Enemata* duo intra primum triduum salutariter applicata. Vulneri per siphonem injecta , ægro etiam aliquoties cochleatim propinata, *aqua sclopetaria. Diæta* ordinata tenuis gelatinosa. Internè verò dati ægro *pulviſculi* ex nitro , gummi arabico, coralliis rubris, margaritis, ab initio non sine grano camphoræ ; per diem cochleatim *mixtura* ex aquis leniter diapnoicis cum confect. alkermes & pulv. pannonico ; ad sorbillandum quoque *infusum theiforme* ex agrimonia, sanicula , hyperico , veronica, betonica &c. ad noctes denique alternas modo tres *pilulæ* theriacæ cœlestis , modò *emulsio* amygdal. dulc. cum sem. melon. &c. Cæterùm *turundis* concessus utique locus fuit, secus ac in observ. annotatum est, ut apertum diutius servaretur utrumque vulnus, & procuraretur exitus non modò liquori per siphonem parcè injecto , sed & puri, aut collecto intus liquamini cuicunque.

Quid hic intus sauciatum vulneratumque fuerit, aut quanam iste vomitus cruentus ratione venerit, disputari equidem prolixè posset. Dabitur forsan occasio dicendi de hoc quædam alibi. Hic modo claudam verbis *Ill. Hoffmanni*, qui in suo de *Fato Phys. & Med.* schediasmate : „ Peculiarem planè, inquit, „ DEI providentiam atque directionem in graviter vulneratis „ frequentius observare & admirari licet ; dum in exemplis „ nobis aliquoties hic loci fuit, quosdam gladio perfossos fuisse „ iis in locis, quæ partes vitali corporis conservationi immediatè servientes custodiunt, illæsis iisdem manentibus, adeò, „ ut exquisitissima partium earumque situs notitia instructus, „ vix destinata opera tam innoxiè telum tra- „ jicere potuisset.

)o(

OB-

OBSERVATIO CLIX.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Amavrosis.

QUalem in cit. *Ephemeridum* tomo ult. *Cent. X. O. 28. Illustris Dominus Director* recenset Amavrosin dextri oculi, à percussione ejusdem violenta natam, talem mihi nuper in sinistro oculo exhibuit Studiosus, sed absque nota causa vel prægressa violentia quacunque venientem. Licebit eam recensere paucis.

Juvenis, statura brevis, corporis habitu gracilis & macilentus, capillis niger, ante aliquot annos tertianâ nostra epidemia etiam prehensus, indè tamen hactenus benè valens atque diligens, quippe in multam sæpe noctem lucubrare solitus, observavit *oculo* suo *sinistro* (nunquam dextro) obversantes *muscular*, sed eas aliquandiu neglexit, quia pro veris animalculis per aërem volitantibus tamdiu habuit. Tandem verò manibus captaturus talem majusculam & prehensurus, oculis quoque illam persequens, simulque in vicino pariete quasi depingi videns, deceptum sese hactenus opinione sua agnovit, proin illas ne quidem amplius curavit, maximè quod nec doleret inde vel ruberet oculus, nec ullum in legendo scribendove detrimentum caperet.

Cùm verò in septimanam modò quartam durarent ista, ex improviso inter legendum, circa ipsam meridiem, miratur musculam suam, quæ parva prius nihil ferè hactenus ipsi fasceserat molestiæ, *augeri* simul & semel, ad magnitudinem phaseoli, prorsus nigri, circumcirca tamen quasi nube quadam cincti clariore, quo ipso proin literas multas obvelavit, atque visum ferè omnem isti oculo intercepit.

Cùm & hæc molestia duraret per duas septimanas, neque tamen lumen omne isti oculo ademisset, quin legere adhuc

isto potuerit utcunque, tandem, simili veloci modo, iterum quasi nihil cogitantem invasit & sinistrum ipsius oculum occupavit *nigredo* major atque *tenebricositas* tanta, ut legere amplius vel personam agnoscere, coloresve isto oculo discernere non potuerit, lucis modo atque tenebrarum vicissitudines valens distinguere.

Ita constitutus me demum consuluit, atque super varias circumstantias quæsitus seqq. superaddidit: *Nullam* prorsus *causam* esse sibi cognitam; Lucubrationes istas non æquè fuisse nimias, ad horam modò noctis decimam vel undecimam, rarò ultra, protractas; Nihil constare sibi de siccata scabie, nihil de emanente vel suppressa narium hæmorrhagiâ, de catarrhis nihil. Ebriositatem omni modò declinavit, & contra non excessus saltim sed actus omnes venereos & lascivos solenniter protestatus, victu autem semper usus est laudabili, cum reliquis sodalibus eodem, quibus tamen nulla unquam de visus hebetudine querela fuit. Nunquam quidquam in dextro oculo fuisse observatum, sed mansisse huic pristinam visus aciem; nec ex sinistro lachrymas stillare, nec ullum cujuscunque morbi alterius indicium sibi notum esse.

Hisce ita perceptis, tandem oculos etiam inspexi ipsos, & deprehendi, nullum prorsus in affecto sinistro comparere vitium, nisi quòd *pupilla* ejusdem altera dextri oculi sit paulò *amplior*; de reliquo utrumque eadem exhibere phænomena, dilatari in tenebris, stringi ad lucem, referre intuentis imaginem.

Ante omnia igitur diætam ordinavi, lucubrationibus omnibus interdixi, ad diem proximum pulveres digestivos dedi, ex cinab. nativ. præpar. cum nitro puriss. crystall. præpar. & ocul. cancr. præpar. non sine succino præpar. sem. fœniculi & rad. valerianæ. Deinde potiunculam laxantem scripsi ex rhabarbaro & sennæ foliis, in aqua coctis, cum manna. Abhinc curavi *vesicatoria* in utroque brachio poni, valerianæ radicem, cum fragmento succini, in dorso suspensam gestari, mane se-

men

men fœniculi masticari, ejusdemque decocti calentis vaporem oculis excipi; internè verò usurpari *pulverem* ex rad. valerian. herb. euphras. sem. fœnicul. succino præpar. crystall. præpar. matr. perl. præpar. non sine nitro puriss. cum *infuso theiformi* ex herb. euphras. c. flor. beton. meliss. acetosella, salvia, flor. consolid. regal. cichor. paralys. cyani: & *pilulis*, sumendis noctibus alternis, extr. bezoard. chaquerill. helenii, pœoniæ, valerianæ, ligni aloes, castorei, rutæ, cum cinab. nativ. præpar. &c.

Post dies 14. lætus rediit & nuntiavit recuperatam oculo *videndi facultatem*, nondum quidem diuturnam adeò & constantem, sed *matutinam* modò, dum evigilans per horam unam, alias plures, semel ad prandium usque videt iterum distinctè omnia, ita tamen, ut & sin. illi oculo obversetur adhuc desuper quasi suspensa nubes exigua, & occluso dextro eidem tenuis videatur obversari nebula, vel araneæ tela. Reliquum diei nondum quidem de hac visus claritate participare, neque tamen pristinam caliginem supersesse. Quandoquidem verò proficiscendum ipsi erat ad Avunculum, ut vicarias apud ipsum in ecclesia præstaret operas, hinc ante discessum ejus dedi modò unicam pilularum laxantium dosin ex aloe præpar. cum magist. jalapp. & extr. panchymag. non sine accessu extr. valerian. insuper vesicatorium jam nuchæ imponendum suasi, pulveris verò nuperi atque pilularum reiterationem, ac reliquorum evporistorum continuationem commendavi, dato simul naribus leni *errhino*, ex herb. majoran. flor. lil. conv. semin. nigell. & elæosacch. errhino; sub quorum usu tandem penitus convaluit, & pristinam *visus integritatem* recuperavit.

)o(

OBSERVATIO CLX.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Hydrops Saccatus.

QUod in disputationum academicarum primâ, sub præsidio *Parentis Desideratissimi* quondam habita, pronunciavi de hydropis specie saccata; scil. illam, dum adhuc est *in fieri*, plerumque *difficulter* admodum *agnosci*, quando autem *inveterata & radicata* est, adhuc *difficilius curari*, id experientia non simplici interea edoctus fui. Dabo utriusque specimen ex anatomia practica, quod hoc ipso demum labente anno mihi suppeditavit gemina fœminini cadaveris sectio.

Scil. Obstetrix in vicino pago, quadragenaria, pauperecula, decem liberorum mater, gravidam sese reputaverat tamdiu, donec præterlapso pariendi tempore immota maneret, quin indies increscceret, abdominis moles, tabescente interim & in statum merè sceletiformem redacto reliquo corpusculo. Hæc aliquoties me accesserat consultura, & sententiam exploratura meam super paracentesin, à Chirurgo tantoperè sibi commendatam, facilior ad sustinendam illam, quàm ego quidem ad instituendam, quia ex inæquali abdominis mole, & diverso diversarum regionum reniśu credidi, casum hunc similem esse illi, quem *in Ephem. Cent. IV. O. 162.* descriptum legimus. Unde toties dimisi illam, cum adhortatione de patienti tolerantia, nec tamen sine instructione etiam de curâ palliativâ, & molestiarum ac symptomatum mitigatione possibili. Cùm verò ex instituto meo nuntiaretur mihi, illam diem tandem obiisse suum, operæ pretium fore existimavi, cum Auditoribus quibusdam meis excurrere, & abdomen aperire.

Depre-

Deprehendimus igitur, *abdomen* ambitu ſuo æquare *duas ulnas* noſtrates; propendere quidem & inclinari magis in dextrum latus, protuberare tamen & *acuminari* in ſiniſtro latere, infra umbilicum, verſus pubem; ubi etiam mollius ad tactum fuit, ut fovea digitis potuerit imprimi, cùm in reliquo tractu tenſum, durum, digitis ne quidquam cederet.

Inciſa cutis illicò corrugari cœpit & contrahi; ſub illa perparum membranæ adipoſæ ſuperfuit. Ad utrumque verò hypochondrium, inter cutem & abdominis muſculos, loco pinguedinis *veſiculæ* erant ſero plenæ, turgidæ, quod proin copiosè ſatis promanavit limpidum, flavum, membrana *emphyſematis* inſtar quaſi ſpumam vel congeriem veſicularum tenuiſſimarum inflatarum referente.

Inciſo ſuſpenſa manu modicè peritonæo in lineâ albâ, protuberavit ſtatim maſſa quædam mollis, tenax, alba, repræſentans inteſtinum flatu turgidum; quæ tamen nec inteſtinum fuerat, nec omentum, nec alia pars abdominis; ſed ex poſt facto comparuit, eſſe *mucum tenacem viſcidum*. Præter hunc nihil hic prodiit; digitis autem & ſpecillo deprehenſæ fuerunt variæ cellulæ & cavitates.

Inciſione igitur altera opus eſſe videbatur, ad ſiniſtrum umbilici latus, ubi cultri acie vix leviter adacta profluxit ſtatim, non aqua, nec ſeroſum quidpiam tenue, ſed *materia fæculenta*, craſſa, ſpiſſa, fuſco-bruna, quandoque ſtriis tincta cruentis, alias particulis variegata craſſioribus candicantibus, quaſi pultaceis vel adipoſis.

Cùm effluxiſſet tenue (ſi quidem vocare ita licet portionem utcunque adhuc fluidam, utut benè viſcidam & ſpiſſam) adhæſit tamen parietibus internis undique adhuc multum viſcidi & tenacis muci, qui patellis figulinis abradi, & ægrè quidem ac difficulter præ glutinoſitate obtineri potuit.

Utre hoc ita evacuato *nihil* tamen in conſpectum, prodiit de viſceribus abdominis aut inteſtinis; ſed tangebatur

modò

modò ad utrumque, inprimis verò dextrum, latus magna parietis illius incrassatio atque densitas. Unde cruciatim, à cartilagine xiphoide usque ad ossa pubis, & ab uno lumbo ad alterum facta incisio, & tota cavitas adstantium oculis abs me fuit exposita.

Ita comparuit hic *saccus* in *sin.* latere 2. circa umbilicum in *medio* 3. in *dextro* autem latere ultra 4. *pollices* latus vel *spissus*, multas ubique habens *cavernas*, majores, minoresque & in his concludens *gluten* illud albicans, quod supra dictum fuit prorupisse à primâ statim peritonæi punctură.

Hic ipse mucus, quomodocunque nominari velit, bibliopegorum gluten benè crassum colore ad amussim exhibuit, spissior modo adhuc & tenacior, unde integra ejus frusta potuerunt modò manibus ex cavernis istiusmodi premendo protrudi, modò digitis etiam extrahi.

Reliqua *utris* substantia fuit in locis quidem illis incrassatis *fibroso-cellulosa*, in cæteris autem *membranosa*, ordinariam tamen membranarum crassitiem ubique excedens, planè juxta observ. *B. Avi in disp. c. t. Anat. Hydrop.*

Quia sectio longitudinalis, à cartilagine xiphoide usque ad pubem continuata, processit desuper & infra aliquantum ultra cavitatem hujus utris, hinc desuper quidem abdominis viscera cum intestinis, infra autem uterus cum vesica videri & tangi, digitis autem membrana subtus tota elevari potuit; manifesto indicio, illam jacuisse super intestina in abdominis cavitate, contiguam modò, non continuam nec cohærentem.

Circumcirca autem quatuor istæ laciniæ extrorsum ad musculos abdominis per mutuas fibrarum insertiones ita quidem accreverunt, ut digitis tamen undique potuerint liberari & separari absque cultro.

Quo proinde facto seorsim elevari atque iterum reponi potuit triplex laciniarum quadriga: 1. cutis; 2. integumentorum abdominis, sed benè extenuatorum & emaciatorum; 3.

illius

illius utris, qui ubique ferè admodum ſpiſſus & craſſus, præter parietem quaſi ſuum internum vel poſticum, quo dorſum & abdominis cavitatem reſpexerat, membranoſus tenuis nullibi ferè fuit in anterioribus, niſi ad ſiniſtrum umbilici latus, inter hunc & pubem, ibi præcisè, ubi notabatur ab initio tumidi abdominis protuberantia.

Ita verò in conſpectum venit demum primò quidem cavitas abdominis, cum ejusdem contentis, ſurſum omninò cruſis ad thoracem, cætera tamen ſanis, & ſatis benè ſe habentibus, niſi quòd omenti pinguedo omnis fuerit conſumta.

Deinde verò inſignis hujus molis atque utris *origo & connexio:* ſcil. infra, in pelvi, *ad dextrum latus uteri*, ubi principium ſacci adhuc membranoſum, cum ligamentis uteri & ejusdem lateris ovario obliteratis connexum, facili negotio potuit reſecari, atque hoc modo totum ex abdomine removeri.

Uterus ipſe, cum altero ſuo ſiniſtri lateris ovario, erat *in ſalvo*, ſed contractus, parvus, exiguæ admòdum intus cavitatis, & in collo ac orificio interno cartilaginis inſtar induratus; ovarium ſiniſtrum ſimiliter; Oviductui verò ſeu tubæ adhæſit hydatis avellanam ferè æquans magnitudine.

Inſtans ſepulturæ tempus plura non permiſit; unde bilancem modò cum ponderibus afferri curavimus, & ponderavimus tam exemptum utrem, quàm collectam prius fæculentam iſtam materiam. Deprehendimus verò, ſaccum quidem iſtum ſ. utrem 12. & liquamen iſtud fæculentum 35. libras civiles ponderе ſuo æquare.

Quemadmodum igitur in caſu hactenus recenſito & eo usque inveterato, therapia omnis fuiſſet fruſtranea, nec in confirmato iſtiusmodi malo curæ locus, niſi palliativæ; ſic etiam altera ſectio, quam priori nunc ſubjungam, ſpecimen dabit hydropis ſaccati fientis atque naſcentis, proin adhuc parvuli, ſed eò etiam difficilius agnoſcendi, quia nec abdomine in

tumorem elevato, nec aliis quibusdam signis, imò ne mensium quidem anomaliis, sese priùs manifestavit.

Etenim *ancilla juvenis*, vix duos ultra 20. annos nata, alacris & sana, nec morbi ullius unquam sibi conscia, ab explosa sclopeto glande plumbea vulnerata, & post 46. horas mortua, erat mihi nuper inspicienda.

Hæc autem curioso admodum, certè non quotidiano, exemplo *ovarium* uteri sinistrum mihi exhibuit *hydropicum*. Intelligendo non hydatidem majusculam, ab ovario fortè pendulam, qualis phaseoli magnitudine conspiciebatur extus ad tubam hujus lateris sinistri, & in ovario alterius lateris, dextro; sed stricto sensu, ovarium ipsum liquore intus concluso turgidum & plenum, magnitudine adæquans ovum anserinum, unde ab adstantibus quibusdam, rerum non probè gnaris, diu pro vesica urinaria fuit habitum.

Ex hoc proin, incisione facta, profluxit *aqua limpida*, *colore flava*, *sapore subsalsa*, quantitate ad uncias quatuor æstimata, in cochleari super candelæ flammula statim instar albuminis ovorum *albescens* & *concrescens*.

Quod autem membranosus hicce saccus, liquore antea turgidus, hoc modo jam evacuatus, genuinum fuerit ovarium, præter alia inprimis docuerunt & ad oculum demonstrarunt *ovula*, passim fibris ipsius interspersa, & distinctè adhuc per superficiem conspicienda.

Neque tamen in utero, ejusve partibus reliquis, præter hactenus dicta, quidquam deprehensum fuit, nisi quod à vulnere sclopetario provenit.

Scilicet glans ista plumbea in summo natis sinistræ & musculi glutæi (inter quem & cutem pinguedo aderat sesqui pollicis crassitie) per ipsum ossis sacri foramen supremum in abdominis cavum penetrans, non modò nervum ex spinali medulla ibi prodeuntem avulsit, verùm etiam propè intestinum rectum transiens, mediam uteri substantiam, & abhinc vesicam urinariam pariter in medio, gemino vulnere facto, traje-

trajecit (unde etiam urina omnis in cavum abdominis effluxit) indè ad foramen ossis pubis dextrum pergens de superiori ossis ambitu festucam longiusculam pariter avulsit, ibi verò in inguine, sub principio musculi pectinæi, proximè ad ramum nervi cruralis antici, tandem subsistit.

(Tubinga Augustam Vindel. d. 29. Dec. A. 1724. missæ.)

OBSERVATIO CLXI.

DN. D. JOHANNIS HARTMANNI DEGNERI.

De dolore quodam perraro acerbissimoque maxillæ sinistræ partes occupante, & per paroxysmos recurrente.

VIr plurimum Reverendus, Dnus. Durand, Ecclesiæ gallicanæ, quæ hic est, Pastor, nunc ob ætatem rude donatus, 75. annos natus temperamenti sanguineo-cholerici, & corporis structuræ valde robustæ, a puero exercitiis juvenilibus adsuetus, multis dein bellicorum laborum injuriis & exercitationibus strenue agitatus, stationem tandem fixam & tranquilliorem nactus, semper prospera usus est valetudine; nec in hac provecta ætate quinquagenarii viribus inferior, solis Venæsectionibus, & his more gentis hujus iteratis, adsuetus, nullas vero hæmorrhagias spontaneas expertus, a quinque nunc annis inter venandum alvum deponens, excrementa inopinato adspicit cruore tincta, quorum adspectu perterritus, huic excretioni postmodum invigilare, & illam, forsan sibi, inscio licet, jam a multis annis familiarem, singulis exacte mensibus periodice recurrentem, ac duos tresve dies perdurantem, satis constanter absque ullo incommodo insensibiliter plane observare cœpit. Ubi vero turbari periodicum

hunc fluxum vidit, dolores modo renales, modo hemicranicos aut podagricos, aut torporem omnium membrorum expertus est. Proprio hinc ductu & ausu Pilulas quasdam sibi familiares aloëtico-colocynthiacas, statim assumsit, ex quorum usu & fluxus & prior corporis hilaritas identidem rediit. Factum inde, ut a quatuor circiter annis hæmorrhoidum fluxus paulo inordinatior succederet, & vir ille alio præterea malo, eoque molestissimo corriperetur, dolore nimirum maxillæ sinistræ valde acuto & adeo immani, ut omnem viri intrepidi patientiam vinceret, ac ille sibi temperare non posset, quin alta voce exclamando cruciatuum remissiones a Deo peteret. Doloris acerbitatem verbis exprimere haud quidem valet; ita tamen eum descripsit, quasi acu ignea se confodi senserit. Primum dolor se manifestabat immediate infra glandulæ lacrymalis situm, ex quo loco ceu unico ictu & fulminis instar per transversum quasi oculi, & musculum, qui palpebram deorsum trahit, ad temporalem pervadebat, & hinc admodum auctus quasi plurimis ac decem velut acuum ictibus iterum juxta oculum per musculum ad nasi alam & superius labrum excurrit, & in hoc ut & in radice dentis canini subsistit, & in labro talem sensum excitat, quasi superiora versus trahatur. Deseruit tamen postea dolor partes superiores, & nunc in musculo superiori labro proprio, zygomatico, sedem maxime fixam tenet, ubi etiam externe tumorem mollem cum inflammatione levi advertere licet, qualem circa arthriticorum articulos observamus, magnitudinem nucis juglandis adæquantem, & dum dolores sentiuntur, valde conspicuum, iis vero remittentibus iterum decrescentem. Dolor hic non est continuus, sed transitorius, & per paroxysmos annuatim recurrit. Dum vero recurrit, haud adeo longæ est durationis, sed per intervalla 4-5-aut sexies per horam, modo minus remissiusque, modo vero intensius pungit, & postquam patientem per mensem aut ultra excruciavit, sensum evanescit, denuo autem post aliquot menses recurrit.

Quan-

Quando dolor vehementius ſentitur, patiens nec ſalivam exſpuere, nec deglutire, nec cibos aut potum ſumere, nec loqui, nec linguam inter dentem & labrum affectum interſerere poteſt, imo ut uno verbo dicam, in memoratis paribus ne minimum quidem motum ciere audet, aliàs intenſiſſimos ſibi provocaret dolores. Appetitus tamen & ſomnus ut & reliqua corporis officia ſemper ſibi ſatis bene conſtabant. Obſervatum porro fuit, adſtrictiones alvi dolores fovere imo augere, ejusdem vero laxitatem illos paulo ſublevare. Tempeſtas quoque calido-ſicca dolores ferociores, humido-frigida autem leniores illos reddit. Cum meum æger ſuper hoc affectu conſilium expeteret, hæmorrhoidum ſucceſſum legitimum omnibus viribus conſervandum duxi. Et certe, excretio hæc dum inſtabat, aut rite ſuccedebat, ab initio hujus affectus ſenſibiliter ſemper ægrotum levavit, multumque dolores mitigavit. Nunc tamen & in ultimo ejus acceſſu eundem effectum fluxus ille haud amplius præſtitit, quamvis largior per 5. aut 6. dies absque ullo virium detrimento, quin evidenti potius reliquæ ſanitatis emolumento duraret. Suaſi præterea Venæſectiones univerſales, juxta ac particulares proxime circa locum affectum prope angulum oculi interiorem, præſertim malo pertinaciſſime exiſtente, ex qua ultima Venæſectione valde minuebatur, ac per aliquot menſes domitus plane dolor videbatur. Hirudinum quoque applicationem in loco affecto ſuaſi, ſed quæ, neſcio quo caſu, effectu ſuctionis caruit. Recrudeſcente ante duos circiter menſes malo, Venæſectionem in loco affecto iterandam ſtatui, & inciſione haud ſuperficialiter facta forte fortuna arteriam inciſam multumque ſanguinis effuſum fuiſſe retulit Patiens. Dum vero ſemper gravius laborant ii, qui, cum levati morbo videntur, in eum de integro incidunt, ita & minuebatur quidem paululum inde dolor, ſed tamen hæc ultima Venæſectio non æque ac prior expectationi noſtræ ſatisfecit, ad tempus tantummodo levamen afferens. Omiſſo uſu ſupradictarum Pilularum abſor-

bentia, nitrosa, cinnabarina, æstum sanguinis temperantia, ac æqualem circuitum promoventia, largiter propinavi, interpositis lenioribus laxantibus, in specie mercurialibus, ut & parcius & extra fluxus periodum exhibitis helleboratis, clysteribus, aliisque stricturam lenientibus. Externe tinctura quædam alcalica cum camphora & croco tincta, ut & emplastrum quoddam mercuriale, itemque saponatum, per vices imposita, in initio mali multum profuerunt, & patiens ultra 6. menses ab hac tortura plane immunis erat. Nunc vero & in ultimo morbi æstu tantum abest, ut ab eorum usu levetur, ut potius immanius vexetur, ac proinde ab eorum applicatione abstinere oporteat. Spiritus volatiles urinosi, tincturæ & olea sic dicta nervina, e. gr. succini, terebinth. junip. eundem prorsus sinistrum edunt effectum. Formulas, quas spiritus vini ingreditur, minime perferre potest, & ab aqua vulneraria, l'eau d'arquebusade dicta, quam ipsi suaserat amicus quidam, tantos cruciatus passus est, quantos antea fere nunquam expertus fuerat. Præterea alia, in specie e lumbricis terrestribus parata, at in cassum omnia, applicata fuêre, pertinaciter perseverantibus, ac patientem valde excruciantibus doloribus. Ultimum remedium, quod commendavi, fuit applicatio aquæ frigidæ cum linteo, & dein, antiquorum more, guttatim parti affectæ instillatæ, ex quo, ut & si musculo temporali applicabatur, magnum levamen sensit æger, unde propria sua & commoda sane inventione ductus pluviæ tempore stillicidium e tecto majori vi, majorique levamine excepit, & ab hinc satis tolerabiliter vivit. Compressionem porro fortiorem partis affectæ paroxysmi tempore proposui, unde dolorem modo sisti, modo intercipi posse, non sine fructu sensit patiens. Caustici potentialis lenissimi usum ob loci nimiam extensionem suadere commode haud potui, quamvis æger ad ferenda quævis sit paratissimus. Opiata ob majora & funesta, vires frangendo, præprimis in hoc sene metuenda mala interne non admittenda censui, præprimis

mis cum externe applicata nil ſolatii afferrent, nec quidquam ſolidi ad curam conferre poſſent. Scorbuticam tandem malignitatem, magnum illud morbonæ idolum, nec accuſandum nec oppugnandum cenſui. Cum enim quondam idem plane affectus Clariſſ. Academiæ Nat. Curioſorum Præſidem Primum, D. D. Bauſchium affligeret, ſcorbutum ſuſpicatus, diu maſcule hunc morbum impugnavit, non vero expugnavit. Cujuſmodi hiſtoriam, noſtræ ſimillimam, ni dixeris forſan eandem, legiſſe me memini nullam, præter citatam, quæ extat in Miſcellaneis Nat. Cur. Dec. I. Ann. II. in hiſtoria ſuccincta ortus & progreſſus dictæ Academiæ &c. Arthritico-ſpaſtici autem aliquid hic ſubeſſe, & in hanc, (aut data occaſione in reſolutorium affectum) tendere poſſe, cum Excell. Archiatro quondam Gothano, Dan. Ludovico, Miſcell. Nat. Cur. Dec. I. Ann. III. obſ. 252. ſtatuere haud dubitavi. Hæc ita conſcripta morbi hiſtoria die 8. Auguſti 1724. ad Celeberrimum doctiſſimumque quendam Profeſſorem data eſt, illam ut examinaret, intricatiſſimumque hunc affectum aliquo maturiori conſilio curandum ſuaderet. Reſponſoriæ erant ſequentes: „ Fecit exploratio hiſtoriæ morbi, ut cenſeam, locum, qui ſe„ dem dat malo, & qui, eo urgente, tumet, ſub orbita oculi, „ eſſe ferro ignito inurendum ad profunditatem unius alte„ riuſve lineæ geometricæ, id quippe exſtirpando radicitus „ malo profore puto. Ad hos Dni. Profeſſoris literas ita reſpondi: Conſilium hoc ſecutus fui, locumque, qui ſedem dat malo, & qui eo urgente tumet, ferro ignito tam profunde inurendum curavi, quam licebat. Dolor quidem in loco uſto ceſſat, ſed exinde modo infra illum locum, modo ſupra, modo ad ejus latera immaniſſime vagari perſeverat, adeo ut ſi totus locus, per quem dolor graſſari ſentitur, urendus ſit, ſpatium unius pollicis in forma quadrata ſumtum expleret. Quod etiamſi fiat, dolorem tamen hac via ſiſti poſſe, tantum abeſt ut credam, ut potius verear, ne is poſt latius ſerpat, rurſusque idem remedium expoſcat. Hæc fuit ratio,

quæ

quæ me a cauſtico potentiali antea deterruerat, quamvis illud ob loci ſatis largam extenſionem, dolorisque vagi variam mutationem, ferro longe commodius adhiberi poſſe videatur. Exiſtimo tamen, nos non inepte facturos, ſi nervi propaginem eo ipſo foramine, quo ex oſſe maxillari ſub orbita oculi egreditur in genas, aduremus, quamvis ibi neque tumor neque dolor adſit de quo nec non de cauſa genioque morbi, ut ſupra laudatus vir ſententiam & conſilium mecum communicaret, denuo rogavi. Reſponſum ejus hoc fuit: „Malum videtur hærere in oſſe corrupto, cujus acer humor „nervos ea parte transmiſſos rodit. Quum locus, tumor & „doloris ſedes pertinax ſolo ferro ita mutari queant, ut ex„ſtirpetur, id præcipue ſuaſi. Nec aliud vel jam remedii „cerno. Itaque cum ſpe læti eventus inuri poſſe locum, ubi „nervus ex oſſe maxillæ egreditur, & ipſe cenſeo.

Interea dum id reſponſum expectabamus, affectus quotidie in deterius abiit, ac dolor adeo auctus fuit, ut patiens illius atrocitate plane mutus factus ne verbulum amplius proferre valuerit, ſed omnia litteris ſignificare debuerit. Et ſingulare ſane & maxime notabile hoc fuit ſymptoma, quod patiens tamdiu ab omnibus doloribus immunis manſerit, quamdiu totus fuit mutus, ac ab omni cibo, potu, motuque abſtinuit, hinc & totam ſemper noctem lateri utrique, imprimis tamen affecto accumbens absque ulla moleſtia tranquille dormiendo tranſegit, ſupinus vero cubans, & quamprimum edendo, loquendo, caput paululum fortius agitando, per ſolum inæquale ambulando, vel quocunque demum modo motum in parte affecta, vel tantum per conſenſum, concitabat, ſtatim dolores illos revocabat, ut ipſi per jocum ſæpius dixerim, eum forſan tempore miniſterii nimium loquendo & lautius vivendo ea corporis parte multum peccaviſſe, tantusque nunc pœnas debere luere. Veritus interea ſæpius eſt æger, ne maxime latrante ſtomacho fame tandem ob denegatam deglutitionem ſibi pereundum foret. Dolor erat pun-

punctorius, lancinans, ruptorius, reissende Schmertzen. Dum hæc itaque per octiduum in summa ἀκμῇ durarent, patiens vero novam ustionem subire nunc recusaret, dolor tamen in musculosa illa parte ita hæreret, ut tota summis digitis apprehendi, tolli, & digiti quasi subtus subjici potuerint, ut commode excidi posse videretur, itaque decrevi, totum illum locum liquore quodam septico, ad exstirpandos tumores cancroideos, aliasque excrescentias mihi familiari, auferre; quo liquore absque ullo sensibili aut molesto symptomate spatio duorum dierum, duas tertias musculosæ dolentis carnis absumsimus, tertiâ cum periostio intactâ manente; secuta est hæmorrhagia levis, effluentibus circiter centum sanguinis guttis, quo facto dolor omnis cessavit, & consolidato dein vulnere adhuc dum cessat, patiensque in integrum restitutus hactenus optime valet.

(Neomago Augustam Vind. d. 6. Dec. An. 1724. missa.)

OBSERVATIO CLXII.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Tussis epidemia Augustana puerilis.

AEris constitutionem plurimorum morborum esse causam, epidemicorum vero præcipuam, nemo hodie facile ibit inficias, qui rationem & experientiam pro cynosura & lapide lydio habet, illiusque naturam cum Physicis penitius est perscrutatus, Hippocrate hoc confirmante §. 7. de flatibus, hisce verbis: qualia sunt tempora, tales sunt morbi constitutiones, & §. 18. ubi aërem dominum vitæ, & fabrum morborum nuncupat. Vita enim nostra potius ab aëre, quam alimentis dependet, dum his ad aliquod tempus, juxta varias observationes, illo vero, ne ad momentum carere nos posse, extra du-

bium longe est positum, id quod infantes recens nati funesto suo exemplo tota die confirmant, qui certam debent obire mortem, si non à puncto exclusionis suæ aërem inspirant; quidni dicam, quod ipsa alimenta salubritatem vel insalubritatem suam, certo limite, ab ipso acquirere debeant. Non igitur mirandum, si ex varia mutatione & conditione aëris machina nostra sæpius alteretur, variisque morbis afficiatur. Hoc nobis sufficienter demonstravit status præteriti anni 1724. qui ob temperiei inconstantiam fœcunda mater exstitit morborum, quos breviter recensere, animus est.

Per totum Januarium, Februarium & Martium usque ad æquinoctium Vernale vix per septimanam temperatum aërem inspiravimus, ventis enim mox ab Oriente mox Occidente, nunc à Meridie nunc Septentrione flantibus, semper alternabat tempestas humida cum sicca, frigida cum calida, nix cum pluvia, quæ varia mutatio viam sternebat catarrhis, rheumatismis, affectibus hysterico-hypochondriacis, imo apoplecticis. Variolæ etiam ab initio anni epidemicè grassari incipiebant, pauciores vero cum malignitate, & confluentes, methodicè modo tractatæ, regimineque debito observato, omnes feliciter decurrebant, morbillis vix unus & alter laborabat. Mense Aprilis magis constans evasit, & per 14. dies frigus cum ventis Aquilonibus regnavit, quod successive in temperatum calorem, cælique serenitatem se commutavit, quæ catarrhis obicem posuit. Mensis Majus inchoabat cum amœnitate suâ vernali, terramque circa finem Aprilis valde siccam, pluviis suis irrigavit, fluxumque scarabæorum Majalium, in magna copia è terra prodeuntium, cohibuit. Junium & Julium regebat: Syrius, usque ad solstitium æstivum, solisque æstum satis percepimus, & reliqua pars æstatis valde sicca existebat, quæ vitibus rubiginem uredinemque inducebant, qua uvarum magna pars hinc inde hortulanis nostris deperdebatur. Variolæ non minus hoc tempore usque in Autumnum continuabant; febribus biliosis, Choleri-

cis,

cis, Tertianis irregularibus unus & alter sporadicè corripiebatur, sicuti etiam icterus nonnullos infestabat. Hæc tempestas æstuosa perseverabat ferè usque ad æquinoctium autumnale, paucis intermixtis pluviis. In fine hujus æstatis & in principio Autumni, Tussis Infantum singularis, ferina & convulsiva epidemicè sævire cœpit, quæ infantibus in cunis non pepercit, sed illorum aliquos è vita sustulit. Hujus causa primaria absque dubio (salvo aliorum judicio) erat præcedens siccitas æstatis, ferventisque Solis diuturnitas, quâ fiebat, ut transpiratio corporis nimium intenderetur, spiritus animales maximoperè dissiparentur, omnes secretiones labefacterentur, imprimis vero tonus Ventriculi adeo destrueretur, ut ad laudabilem digestionem totus iners redditus fuerit, accedente porro, ad sitim extinguendam, nimia ingurgitatione vel aquæ vel cerevisiæ minus defecatæ, menstruum illius ita vitiabatur, ut loco succi nobilis, blennam viscidam magnam in copia progeneraret. Hâc materia infarctus & onustus ventriculus sæpius sese liberare tentabat, & per αὐτοκρατίαν naturæ vomitum per vices instituebat, absque tamen levamine notabili, cum tenacitus materiæ miscellos nunquam non obligaret, illam iterum deglutire, & sic illis periculum potius induceret suffocationis, ob interceptam aëris communicationem ex spasmodica contractione fibrarum pulmonalium, & impedito motu diaphragmatis explanatorio. Hæc tussis longè superabat illam, cujus mentionem faciunt Acta Berolinensia Vol. VI. 1720. p. 24. quæ per unius mensis spatium, nostra vero ad finem usque anni perdurabat. Rebellis & contumax hic affectus tandem cedebat exhibitis sæpius laxantibus levioribus, præmissis præparantibus, incidentibus, tonumque ventriculi roborantibus, intermixtis antispasmodicis, sique aliquid febrilis intercurrebat, paucis nitratis. Optimè imprimis audiebant infusa theiformia pauxillùm crocata. Elixir. Aperitiv. Clauder. Essent. Pimpinell. alb. Essent. Succin. Ess. Cort. Cascarill. ℥is. ☉. Autumni maxima pars erat serena,

sana, morbisque libera, exceptis paucis diarrhœis & febribus Cholericis. Mensis Novembris præcocem nobis hyemem præsagire voluit, dum Borea spirante frigus superveniret sat vehemens, & remittente illo, nix in magna quantitate terram tegeret, ut trahis vehi potuerit, quicunque volebat, rigor vero hic austerus vix per octo dies duravit, verum sese mutavit in tempestatem pluviosam, quæ fores pandebat iterum coryzis contumacibus, doloribus odontalgicis, febribus catarrhalibus, affectibus apoplecticis atque suffocativis, variolæ vero à principio usque ad finem anni pueros molestare non desinebant.

(An. 1725. 10. Jan. exhibita.)

OBSERVATIO CLXIII.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Difficultas urinandi à prostatis tumefactis.

SEreniſſimus Magnus Dux Hetruriæ, Cosmus III. non tam à provecta ætate, quam indefesso in regendis Dominiis suis studio, summe emaciatus debilitatusque, mane d. 9. mens. Septembr. An. 1723. mensulæ pro more assidens, vehementissime per duas horas durante horrore fuit prehensus: præsens erat D. Josephus del Papa, meritissimus ejus Archiater, qui opportunis remediis occurrebat, à quibus aliquantum ad se rediens Sereniſſimis non de alio aliquo, quam urinæ suppressione querebatur, quamvis notabiles stimulos aut molestias inde non perciperet. Post viginti quatuor horas, postquam ne guttula urinæ comparuisset, advocatus fuit Chirurgus, Dn. Antonius Benevoli, ut mediante syringa urinæ eductionem tentaret, quod etiam altero die feliciter præstitit, & 32. circiter uncias urinæ optime constitutæ prolicuit; quam operationem usque in duodecimum diem quandoque præfatus Chirurgus

rurgus iterare debuit, negotio ſemper feliciter, & cum beneplacito Sereniſſimi Ducis ſuccedente; poſtea vero absque ſyringæ applicatione urina ſponte excerni potuit. Nihilominus conſiderando qualitatem morbi & reliquas circumſtantias, ſpeciatim ætatem provectam, & ſummam univerſalem debilitatem, infirmitas hæc incurabilis fuit judicata; prout etiam ultimo menſis Octobris die optimus Princeps, in ætate 81. annor. 2. menſ. & 17. dier. placide vitam finiit. Altero die cadaveris apertio & balſamatio fuit inſtituta. Ubi lobus pulmonis ſiniſter nonnihil lividus fuit obſervatus, & ſtomachus chartæ inſtar extenuatus, nec non circa œſophagum adeo corruptus, ut ad primum attactum laceraretur. Ren ſiniſter urina repletus erat, cujus ureterem calculus magnus inſtar nuclei dactyli obſtruebat, & non tantum in hoc, ſed altero etiam in rene magna arenularum & exiguorum calculorum copia latebat. Veſica colore livida, craſſa & durior viſa fuit; cujus prima & interior tunica prorſus abraſa, inque tota circumferentia illius exulcerata comparuit: id quod ab affectu aliquo eryſipelatoſo proveniſſe veriſimiliter creditur, à quo etiam vehementiſſimus ille horror productus fuerit. Tandem proſtatæ ſupra modum craſſi occurrerunt, à quibus difficultatem emittendi urinam ortam fuiſſe judicatum fuit. Reliqua viſcera, interque ea cerebrum etiam, optima qualitate & ſine ulla alteratione inventa fuerunt.

OBSERVATIO CLXIV.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Mors ex suppressione urinæ ob tumorem in prostatis glanduliformem.

EXcellentissimus Dn. Antonius Bosi, Medicus, ætatis annorum septuaginta duorum, vir staturæ proceræ, & qui optima valetudine ferme semper gavisus est, tumorem, abscessum & fistulam ad hæmorrhoides passus, sed feliciter curatus est. Postea febris periodica eum invasit, à qua, præmissis universalibus, corticis Peruviani usu brevi convaluit. Decimo abhinc die violentus egerendi conatus cum omnimoda urinæ suppressione, & aliquali dolore ad glandem eum aggressus est, cum febre, quæ secunda die post phlebotomiam adeo remittebat, ut vix febrim eum tenuisse dignosceretur. Sicuti tenesmus nulli obtemperabat remedio, ita & ischuria, nullum circa urinarias partes cruciatum sustinens æger; circa vero renes conquestus est primis diebus de aliquali dolore præcipue vero circa renem sinistrum. Tenesmus ut plurimum irritus erat quamvis frequentissimus, excepto pauco cruore, quem aliquoties effundebat. Tertia die pauciſſimæ fæces, quæ in innumeris ejusmodi conatibus visæ sunt, albæ apparuere. Intumescere deprehensus est venter, & quarta die guttulæ aliquæ lotii pellucidi defluxere, nec proinde a cathetere quidquam ejus erupit, quamvis ter alias ad ejusdem auxilium confugerent Medici ad levamen Collegæ accersiti. Perdurante tenesmo & stillicidium perdurabat urinæ cum insigni urethræ cruciatu, & crassior aliquantulum secernebatur, adeo ut postremo viscosum aliquod in matulæ fundo observaretur. Aucta est quotidie abdominis moles, & vires paulum perfractæ sunt, ita ut decimo denique crucioſissimæ ægritudinis die, tenesmo intolerabili semper usque ad extremum

mum atrociſſime & frequentiſſime (quinquies enim & ſexies quolibet horæ quadrante) eum torquente, & de quo tantummodo æger conquerebatur, & qui unitus ejus morbus dici poterat, ad ſuperos migravit. Quidquid medicina ſuppeditare potuit conſultum eſt, at omnia incaſſum, adeo ut aptiſſimum in hoc morbo quisque faſſus fuerit illud Cratonis oraculum: *Utinam eſſet tam facile morbos curare quam noſcere!* Diſſecto abdomine, in fellis cyſtide parva bilis quantitas, & hæc cinereo potius ditata colore obſervata eſt, & ſubſtantiæ glutinoſæ: ſex corpora variis æqualiter donata proceſſibus ab eadem cyſtide extracta ſunt, minime tophaceam naturam gerentia, friabilia, externe nigra, interne vero flava, leviſſimi ponderis & inæqualis magnitudinis, ita autem unum alterum referebat, ac parvus tribulus aquaticus majorem refert. In renibus veſiculæ repertæ ſunt, aliæ in eorum ſuperficie ſparſim poſitæ, aliæ in eorum ſubſtantia deliteſcentes, in ſiniſtro verò una præ cæteris tumidior. Ureteres verſus pelvim ampliores erant, adeo ut minimi digiti diametrum ſuperarent. Pinguedo copioſiſſime conſpiciebatur, & ut renem quemlibet ferme obrueret, ita in eorum centro in lobulorum interſtitiis reperiebatur, in rene autem ſiniſtro atroflaveſcens conſpecta eſt. Veſica urina diſtenta erat, & ſex ejusdem libræ in ejus fundo reperiebantur. Tunica ejus interna tribus in locis eroſa aliquantulum; in ejus collo quo catheter attingere compertus eſt, corpus veſicæ intimæ adhærens, & eam elevans, ita ut oſſis pubis partem ſuperiorem comprimens urinæ deſcenſum omnino occluderet. Oriebatur corpus intra veſicam, & rectum inteſtinum inter & proſtatas poſitum erat, figura ejus ovalis, magnitudo nucem juglandem æquabat (ſimile forte erat illud à clariſſimo Tulpio relatum, ut ex obſervatione decima de urinæ ſuppreſſione Theophili Boneti in ſuo ſepulchreto patet) proſtatæ naturalem magnitudinem ſuperabant, cum ovi gallinacei compreſſi figuram ex alterutra parte ſimilem redderent. Apertum fuit tertium hoc corpus, & glandulo-

ſum

sum conspectum est, ejusdem omnino substantiæ ac illa prostatarum, adeo ut in tres lobulos distinctos prostatas in hoc cadavere dicendum fuisset. Musculi autem tam sphincter ani, quam levatores, & extrema recti intestini livida & nigricantia omnia prodiere; & hæc sedula investigatio cadaveris oculis adstantium subjecit, quas inter numerabantur Comes Franciscus Negrisoli Eques scientiarum amori addictissimus, Antonius Ottoni, Antonius Stolfini, Jacobus Manangoni, Johannes Maria Antoldi, & Franciscus Bossignati Medicinæ Professores, Franciscus Rinoldi, & Dominicus Gualazzi, Chirurgi.

OBSERVATIO CLXV.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Polyporum narium rara species sanata.

INauditum casum, inaudita proinde, ut puto, aggressum curandi ratione, Chirurgia obtulit. Scilicet: Polypi utrinque cavum nasi totum obsidentes, meatusque ad fauces directos penitus occludentes, intercipientesque muci descensum aërisque transitum ac reciprocationem, ita ut respirationi, loquelæ, deglutitionique graviter officerent. Labia similiter tumidiora exulcerabantur; verbo: res eo redacta, ut suffocatio immineret. Maria Cypriana subjectum, Virgo 18. annorum, denatis patre matreque, Baptaleæ, in sua patria commorans, auxiliis pene omnibus, Medicisque penitus destituta, sæpius admoto igne actuali curatio frustra pertentata. Spe jam sic decollata, inde solicitius quæsitum ivit ope, ubicunque ratio suaserat eam posse reperiri. Pulsavit Iatrorum nonnullorum fores, audivit mœsta noemata illætabilia prudentum, consuluit oracula Patavina, nihilque aliud retulit, præter judicium: fore suam ægritudinem insanabilem, nec à quoquam attingendam. Postremo & meo quoque sistitur obtutui, quomodocunque possem, eidem ut opitularer, enixe obsecrans. Examinata morbi natura, cernensque nihil obstare, quo minus

minus extirpatione tuto negotium abſolvi queat; iis quæ ad corpus diſponendum requiri videbantur, præordinatis, ipſammet, obſervatis obſervandis, audacter aggreſſus ſum. Anſerino roſtro igitur parte magis obvia unius polypi naris dextræ arrepta, firmiterque cochlea, qua, ut & rite, munitum eſt inſtrumentum, conſtricta, vertendo magnam ejusdem portionem, è narium tholo propendentem, extraxi, pauxillulo exeunte ſanguine, quo fluere deſinente, reliquisque opportune executis, complementum extirpaturus differebatur ad ſequentem diem. In obſcuro namque poſita res, & illud ſperare, nec aliud agere permittebat. Ideo luce adventantis diei vivide clareſcente, cum expectatum repentinum juvamen ægris jucundum, medentibusque gratum, in hujusmodi caſibus oriri ſolitum, apertio videlicet itineris aëri tranſitum concedentis, cum pediſſequa reſpirandi libertate, non contingeret, inquiſitum exquiſite in cauſam. Incuſatus alter oculis objectus polypus, naſi ſepto connexus, quemque ſupradicta ratione, ſed repetito aggreſſu, fruſtulatim evulſeram. At nec idem adhuc expectatus effectus plane comparuit. Obſtupeſcebam, tranſitu ſuppoſito objectaculis emundato, nondum de cætero aërem reciprocari, nam illa naſi pars omni viſibili carnis tubere ſoluta conſpiciebatur. Verum enim vero ſtyli fortisque in- & exſuflationis actu repetito, detegi potuit, impedimentum reſidere in meatu ad fauces ducente; quod removere cum relato roſtro anſerino nullo modo poſſibile eſſe, obſtante figura ejusdemque magnitudine, clare novi. Conſilio itaque in arena ſumpto, cum aliud quoddam inſtrumentum in promptu haberem, forcipis inſtar conſtructum, longiuſculis, exilibusque brachiis præditum, extremitatibus deſinentibus in capita ſemicylindrica intus cava, ea parte qua concurrunt orbiculatim incidentia, quæ ubi apte fuerint juncta, vix magnitudine pineolum exſuperant, aptaque ſunt præcidere quidquid carnis apprehenderint, extemplo conjeceram indigentiæ idem eſſe

aptum, ac subinde illud ipsum ad usum pertraxi. Mirum hac prima vice perquam optime inservientem, impulsæ blunto, fere ad extremitatem ductas nasalis introduci Patiens passa sit. Alternata hinc brachiorum capitumve apertione & concluſione, intrusione & retractione, tandem forte fortuna apprehenditur, extrahiturque polypus distinctus, mole digiti minimi postremum æquans internodium, implantatusque erat prope fauces, ægra confestim respirante. Sic itaque magno labore, nec minore accuratione extricata hac nare à magis obviis polypodis extantiis, accessi ad alteram, eodem polyporum ordine, numeroque obsessam, easdemque repetitas enchireses indigentem. Optate pariter inserviit ultimum instrumentum ad reliquias molestia connotatas affabre, affatimque tollendas, quod oportuit exequi per intervalla, modo longiora, modo breviora, prout instabat necessitas; etenim inspiratus & expiratus actuosiori nisu sonitum edebant instar vexillorum exagitatorum, ab ore siquidem hinc & inde urgebantur, cujus commeatum implicabant. Insumti sunt plures menses in exigenda feliciter hac, inaudita fortasse, curatione, pauciſſimis remediis adhibitis ad ingentem adeo carnis luxuriem amoliendam, quam judicarem, si conjuncta conspici posset, mediocre ovum gallinaceum æquaturam. Ægra modo laudabili fruitur valetudine. *Ex communicatione Dn. D. Jacobi Antonii de Lupis, Medici Baptalea, d. 24. Julii An. 1723.*

OBSERVATIO CLXVI.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Partus vesicularis.

SEptimana elapsa Mulier mediæ ætatis, Luccæ, diu laboriosa graviditate afflicta, tandem excluſit acervum vesicularum, sedecim librarum pondere, vesiculis rotundis, crassis, magnitudi-

tudine parvi ovi columbini, simul junctis instar acinorum uvæ, minime filamentoso pediculo, ex subtilissima pellicula combinato appensis, omnibus dein in crassum truncum conjunctis, quas non bene observare potui, vasa tamen esse mihi videbantur. Veiculæ istæ liquorem aliquantum glutinosum continebant, & quælibet in liquore isto sanguineam maculam habebat, qualis in ovo gallinaceo fœcundato adparet. Simile quid doctissimus D. Vallisnerius (Vid. ejus Raccolta di varii trattati, edit. Venet. 1715. pag. 83.) descripsit & adcuratissime examinavit. Id quod meam excitavit curiositatem, ut denuo considerarem & admirarer, quæ ille tam docte circa similem partum vesicularem scripsit, neque secundum debile meum judicium, in omnibus, quæ is tam sapienter protulit, ullam inveni differentiam, nisi circa molem & pondus vesicularum, nec non maculam sanguineam in liquore cujuslibet vesiculæ contentam; qualis si perspicacissimo Vallisneriano oculo occurrisset, multam de ea eruditissime philosophandi occasionem ipsi suppeditasset. Credere, tantam quantitatem & pondus vesicularum, instar acinorum uvæ alternatim appensarum, totidem esse ova, uti ex macula illa sanguinea in qualibet earum observata quis supponere posset, delirare esset, non cum fundamento circa raras naturæ operationes meditari; & ego, quanquam non minus in hac, quam in omni alia scientia inexpertus, vix atque vix quidem pro hydatidibus illas habere possum, cum macula illa sanguinea tam evidenter observata, non aliud quid esse queat, quam vas aliquod sanguiferum pro nutrimento dictarum vesicularum à natura concessum; & sicut hæ fuerunt insignes & magnæ instar ovi columbini, ita eo facilius ab oculo dijudicari vasa illa potuerunt, quod in reliquis casibus, ob earum exilitatem fuit impossibile. *Ex relatione D. D. Joh. Baptistæ Dechiappæ, Medici Luccensis, à D. D. Petro Michaele Gagna, Medico Taurinensi, d. 22. Jan. A. 1724. Clar. D. D. Anton. Vallisnerio communicata.*

Uxor Dominici Bigi, sutoris Marinensis, annorum triginta, temperamenti calidi-humidi, vino dedita, spatio annorum decem sex edidit perfectos partus, quinque nempe marium, & unius fœminæ. Mense Martio proxime elapso, cum facta esset gravida, periodice passa est fluxum menstrui sanguinis, cui, ob quandam suæ salutis negligentiam, nullam medicam opem popposcit. Initio mensis Julii cum mensium profluvium iterum pateretur cum periculo Abortus, me accersivit, qui quamvis evidentia gravidationis signa animadverterem, ratione tamen periodici fluxus, nunc floreſcentis, nunc aquosi, de uteri Mola hæsitare cœpi. Antequam igitur debitis præsidiis occurrerem, ad inhibendum Abortum, ventrem contrectavi, & de motu succesſivo & subsultorio fœtus certior factus sum, idem Muliere confirmante. Inter cætera remedia sanguinis missionem è salvatella præscripsi ad paucas uncias, cum debito victus regimine, quietoque per aliquot dies in lecto decubitu. Sed cum ob rem domi angustam, & Viri absentiam, ad motum faciendum cogeretur, die 14. supradicti mensis Julii, præcedentibus lipothymiis, iterum in sanguinis profluvium ex utero incidit. Post quatuor horas vocatus, inveni Mulierem partus doloribus laborantem, jam emisisse quinque molas vesiculares, quarum duæ primæ, obstetricis, & adstantium muliercularum incuria, projectæ fuerunt. Cum vires essent attritæ, & quædam signa mortui fœtus adessent, ab exhibitis vires restaurantibus partumque sollicitantibus, brevi enixa est puellam mortuam, coloris citrini, sed perfecte organizatam, & cum puella totas secundinas, quas diligenter tractavi. Nocte dieque sequenti, ut à fide dignis accepi, tres aut quatuor molas vesiculares, aut globos, totos aquosis bullis, instar ovorum piscium, ut asserebant, refertos, cum lochiis emisit. Puerpera interim fœdo totius colore, nec levi macie, lente adhuc convalescit. Expositi tres vesicularum globi, quas potui observare, & qui prima fronte placentæ partes videbantur, aqua pluries diluti, albi erant

erant coloris, sesquilibram pendebant; singuli longitudine & latitudine digitos octo, crassitie vero duos digitos, in centro præsertim, superabant. Vesicularum numerus attingi vix poterat, quamvis permissum foret à tot in praxi occupationibus, quibus adhuc distineor, præcipue ab epidemica febrium ardentium, & tertianarum intermittentium mali moris, sed non perniciosarum, constitutione, quibus soli agrorum cultores, paucique ex urbanis detinentur. Millenas & millenas tamen dicere possem. Albi, ut dixi, erant coloris, nonnullæ vero flavescebant, rubescebant duæ tantum aut tres, quamvis lympha in ipsis contenta tota esset crystallina. Unitæ quamvis glandularum conglobatarum congeriem & acervum repræsentarent, ab aliarum tamen consortio separatæ, tot folliculi fellis videbantur. Singulæ vesiculæ proprio ligamento pediculoque donabantur, ut uvarum racemos perbelle æmularentur. Inæqualis erant magnitudinis, major tamen pars piscium ovulis, aut acinis granatorum simillimæ; minores granum milii, majores ceraſorum fructum non superabant; in aquam projectæ innatabant; sed, ut paucis rem totam complectar, omnes duas elegantissimas Tabulas vesicularum, & præcipue secundam, quas Tu in Muliere Scandianensi observasti, & celeberrimo Marc. Malpighio misisti, ad amussim referebant; in hoc solum distabant, quod in harum molarum altera truncus vasorum non exiguus aderat, qui quaquaversum dimissis ramis appensas sustineret vesiculas, in alterius vero superiori parte appendebatur moles primo aspectu carnem & musculosa, quæ cultro anatomico dissecta integumenti potius membranosi, seu chorii vices gerebat; pars autem interior innumeris miliaribus vesiculis, seu acinis glandulosis, rubicundissimis, instar mali Punici, acervatim junctis, ditabatur. *Ex communicatione D. D. Joh. Christophori Magnenii Reip. Sancti Marini Medici, Non. Sextil. An. 1724.*

OBSERVATIO CLXVII.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

De fonte quodam raro in regno Neapolitano.

JUxta arcem quandam Comitatus Arpini, nunc Ducatus Sora, in provincia, quæ Terra di Lavoro dicitur, in regno Neapolitano, ad radicem montis, media via, quæ à dicta arce ad Alvitum, regionem vicinam ducit, ad dextram rivuli, quem incolæ Rio di Sciavi nominant, in quadam vallecula glareosa, duo fontes aquæ limpidæ & copiosæ, uno ab altero ad 25. palmos Neapolitanos distante, profluunt. Ille qui sub saxis satis magnis & inordinate sitis oritur, in aliquibus horis diurnis penitus siccatur, & hinc irregulariter jam subito, jam tarde, cum eadem aquæ abundantia, quam antea habebat, resurgit. Talis defectus & reditus multo sæpius in æstate, quam hyeme evenire observatur. Primo notabilis est observatio ibi facta, quod post aquæ exsiccationem, interdum post dimidiam horam, aliàs post unam, duas, tres, aut quatuor, irregulariter aquæ resurgant, nec unquam istæ mutationes motui Lunæ respondeant. Quandoque, inprimis temporibus calidis æstivis, siccatur, & à sex in sex horis resurgit; atque Sole oriente usque ad meridiem deficiens, inde redit, & usque ad solis occasum fluit; eundem modum usque ad mediam noctem, & hinc ad Solis ortum tenendo. Regularis tamen hic temporis in defectu & augmento modus varius est & inconstans, interdum per dies, quandoque per septimanas durans, verbo, non certam determinationem habens. Aqua gustata, quando post defectum resurgit, nauseosum habet saporem, similem quasi illi, in qua alumen depuratur; & qualitatem hanc intra octo vel decem minuta amittit, ad priorem gratiam rediens, & insipida redditur. Revertens videtur ex meatibus tortuosis provenire, ob fragorem aliquem, qui

qui auribus ſentiatur, ſi attente per unum vel duo minuta antequam reſurgit, adplicentur. Tempore, quo aqua deficit, ſi intra meatus plurima aqua ex vicino rivo fuit infuſa, vacuum impleri non potuit, neceſſumque fuit expectare, uſque dum ſponte ſua revertatur aqua. Solidam conſiderationem meretur obſervatio, quod alter vicinus fons nullam dictarum qualitatum obtineat; ex quo concludi poteſt, diverſam eſſe meatuum organiſationem, eoque magis, quod ſupra ſaxa inordinata, ſub quibus prior oritur, tales non videantur. *Ex relatione D. P. Roviglii d. 15. Sept. A. 1724.*

OBSERVATIO CLXVIII.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

De uteri inflammatione cum acuta febre, inteſtinorum levitate & lochiorum ſuppreſſione, per diarrhœas ſanata.

HOneſtiſſima Mulier, excellentiſſimo D. Angelo de Pigris jam pridem nupta, ætate bis decimum vix annum ſuperante, temperamento, ut ajunt, lymphatico, habitu corporis mediocri, prægnans facta, nonum à conjugio menſem, & tertium inſuper emenſa diem, continuo per id tempus vomendi vexata ſtimulo, à paſtu præcipue, poſtremis tantummodo geſtationis menſibus aliquantulum remittente, alvo vero ſemper ſicca, & non niſi clyſterum uſu mollita. Prægreſſis tandem brevi trium horarum ſpatio ventris torminibus, & crebris inſtante partu prægnantes vexare ſolitis egerendi conatibus, hora veſpertina tertia, vitalem enixa eſt infantem, iis omnibus quæ facilem ſequi ſolent partum, rite ſuccedentibus: ex quo, quæ à perita obſtetrice peragi ſolent, peractis, moderate fluentibus lochiis, reliquum noctis & ſuccedentium dierum quieta tranſegit; accurata interim victus ratione, & ceterarum nonnaturalium rerum congruo uſu adhibitis.

Veſpe-

Vespere autem ineunte, & prægressi partus hora recurrente, dolores in imo ventre hinc inde paullatim excitari, sensim inde sensimque crescere, octava vero noctis hora ad summum evehi, & in medio hypogastrii regione subsistere. His itaque vexata infelix puerpera, opemque exposcens, accurrens obstetrix, anodynum ac emollientem clysterem injecit, ex jure pingui cum sacchari aliquantulo, & oleo cheirino paratum; ventrem insuper manibus oleo prædicto madidis, levibus circa umbilicum præcipue tractat frictionibus, & calentibus linteis. Ex his levari paululum ægra, & dolores ad meridiem usque remittere, à prandio vero iterum recrudescere; unde accersitus die à partu secunda, ab accedentibus symptomatibus, & ineunte morbo prima, hora vigesima quarta ægram invisens, jacentem in lecto reperio querulam, pallentem vultu, laxam, & aliqualiter sitibundam; pulsus frequens, sed æqualis & mollis, lingua nec arida, nec aspera, caput leviter dolens, respiratio facilis, calor corporis ad tactum temperatus, lochia quantitate non multa, qualitate tamen non prava, lotia qualia & quanta, utpote lochiis confusa, non licuit deprehendere, ventris dejectio & rejectio clysmate pauca; totus in abdomine strepitus & rumor erat; ibi namque musculorum aliqualis tensio, molestus vel levi manu contrectata, dolor, internarum quasi partium dilanians distractio, ad lumbos præcipue & hypochondria extensa, scabra una & inæqualis sphærici quasi corporis, quæ iliis, pube, sub umbilico circumscribitur, regione prominentia. Suspicatus itaque, perpensis omnibus, ad symptoma melius, puerperarum tormina dici solitum, quam ad morbum ex immiminenti dictarum partium inflammatione, cujus adhuc præcipua deerant signa, referendum id esse, ut & temporis opportunitate, & remediorum usu certior de his fierem, ac in ancipiti casu desumtæ insuper à juvantibus & lædentibus suppeterent indicationes, ad paregorica mitiora, cum interna, tum externa confugi. Hora proinde 24. haustulum aquæ violarum tepidiusculæ ad

octo-

octo unciarum pondo, cum superadditis guttulis decem laudani liquidi Sydenhamii, propinandum exhibui, Clysteren interim ex vaccino lacte cum conquassatis binis recentium ovorum vitellis & oleo cheirino parari, & paulo post injici moderate calidum jussi. Topica pariter externe adhibita, fomentum videlicet anodynum abdominis regioni cum spongiis calenti decocto ex herbis malvæ cum radicibus contusis, & violariæ cum floribus expresso, imbutis apponi curavi, & sæpius, ne mox frigesceret, iterari. Largas interim potiones ex jure junioris pulli vix salito paratas, & victum tenuissimum, non Hippocraticum tamen, ex sola ptisana, sed ex panatellis, & ovis sorbilibus conflatum imperavi. Aromatica insuper qualiacunque, nedum vini usum, qualia in hisce præsertim casibus incautis & stultis mulierculis ad sedandos, ut ajunt ipsæ, vere ridiculos iratæ matris morsus mos est adhibere, acriter inhibui. Factum exinde est, ut symptomata paulo mitiori & aliqualis quies ad octavam usque noctis horam accesserit. Matutinis vero omnia reviviscunt, & ad meridiem exasperantur. Aucta febris, sitis, dolores tum supremi, tum imi ventris, imminuta lochia & pallide colorata. Inducto proinde in animum futuræ inflammationis metu, maritum mihi amicissimum monui, ut quam citissime doctissimum Virum consuleret, quem pro mea securitate in tanto periculo comitem jure expetebam; chirurgum insuper in hac temporis mora pariter accerseret, ne data & præceps occasio mittendi sanguinem, quam secunda morbi dies præstabat opportunissimam, turpiter elaberetur. Adventante interim viro experientissimo Thoma Puccino, & benigne pro sua, ut in omnes summa, in me certe singulari benevolentia, animique candore, recte, nec amethodic ad id usque tempus peracta probante, propositam sanguinis missionem è saphæna confirmavit. Detractus proinde sanguis è malleolo dextro ad uncias decem pauco fero, compacta fibra, colore coccineo; iteratus ad vesperam clyster è puro lacte tepenti,

fomenta interim supradicta repetita, vel eorum loco rete vervecinum oleo rosaceo calenti intinctum, vicissim adhibitum; potiones ex jure pulli jam exhibitæ, utpote quæ in hisce casibus aquis quibuslibet magis consentaneæ, itidem probatæ, usum solum seri caprini destillati, & aquæ violarum in posterum adjecto. Victus ratio eadem. Proxima nocte vigiliæ, jactationes, vaniloquia, sitis, suppressa quasi lochia. Die tertia febris ardens, pulsus durus, tensio abdominis, dolores punctorii & lancinantes, vomendi stimulus & singultum simulans, sicca tussis. Crebræ coxis & cruribus frictiones, manibus aqua rosarum calente madidis institutæ. Injectio clysteris uterini, & spongia emolliente decocta vaporosa vulvæ admota. Vesperi iteratur phlebotomia e dicta vena ad uncias sex; sanguis qualitate priori respondet. Nocte sudores symptomatici, subdeliria, urinæ paucæ & rubræ, lochia nulla, diarrhœa copiosa, febris colliquativa. Mane quarta videlicet die lingua arida, mammæ nullatenus duræ ac turgidæ, sed molles & cedentes. Pulsus frequens, celer & parvus. Tota die largis potionibus, frictionibus inferiorum, fomentis instititus, iterato ad vesperam enemate. In nocte iterum vigiliæ, linteorum projectiones, prædicta ad tussim & vomitum incitamenta, pertinax & mordax diarrhœa cum crebra quandoque & inani egerendi voluntate, tenesmo quasi comitata. Mane, quinta scilicet, iteratur clyster ex aqua hordei chalybeata, cum recenti ovo conquassato, inducto metu, ne ex lacte hucusque parata enemata, ob moram in læsis intestinis acorem contrahant, & symptoma tam exitiale adaugeant, noxium potius eorum usum ægra ipsa accusante. Quo facto paulum refici visa est, & tota die melius res cedere & præcipue quæ uterum spectant, occlusus licet penitus, & in sese, quoad externum tactum percipi posset, contractus. Nocte pejus multo, & sexta pariter die, in qua crebræ alvi dejectiones, chylosum quasi, vel lacteum concretum succum in graveolente, & instar fusi sulphuris flavo-

luteo

luteo latice natantem, ſimulantes; ita ut qui primo loco uterum & adnexas partes obſediſſe videbatur vitioſus humor, facta metaſtaſi, ſeſe ad colum & rectum inteſtina tranſtuliſſe videretur. Urinæ itidem pravæ & ſubjugales. Septima melius omnia, & octava ad meridiem usque, utero nihil evomente, nec ullatenus mammis turgentibus, patula ſolum per anum via, eaque ſolitis cruciatibus & inanibus quandoque ejusmodi conatibus obſepta. Hora proinde diei vigeſima, quod præcedentibus remiſſum valde, & incertis horis vix apparuerat, extemplo extremorum frigus, corporis univerſi horripilatio, & artuum inde ac dentium concuſſio ſubſequuta. Hæc omnia unius horæ ſpatio, quibus calor, modum tamen non excedens, & per totam noctem ſudor copioſus & ſitis magna ſuccedunt. Nona plura egerit alvo, ſupradictis qualitate reſpondentia. Pulſus frequens, ſed aliquantum remiſſus. Urgent vigiliæ, teneſmus; ineunte nocte clyſter injicitur ex aqua hordei chalybeata cum expreſſa ejusdem pulpa, ſuperadditis in ebullitione duobus papaveris albi capitibus. Quievit plurimum, & per horas octo alvo non egeſſit. Decima & undecima melius habuit, alvi dejectiones multæ, minus tamen moleſtæ, & odore graves. Decima ſecunda eodem feliciter uſa eſt enemate, quievit plurimum. Decima tertia febris pauca, coctionis in urina manifeſta ſigna, omnia leviora, alvus exerit liquida, ſed pauciora. Decima quarta judicatus eſt morbus. Febris dimittitur. Uſu tandem Hippecacoannæ radicis per clyſteres non neglecto, durante in diem usque vigeſimum ſalutari diarrhœa, in integrum, DEO dante, reſtituitur. *D. D.*

Gaſto Joſephus de Georgiis.

)o(

OBSERVATIO CLXIX.

DN. D. JOHANNIS GEORGII BREBISII.

De mensium fluxu præcoci putatitio.

NObilis Fœmina per integrum gestationis tempus vario modo se male habens, tandem filiolam bene formatam & satis robustam parturit, absque tamen solenni vel aquarum eruptione, vel sanguinis profusione. Post aliquot dies vero infans plorare incipit toties, quoties umbilicus arctius ligatur, quamobrem deligatur flaccide, quo facto quidem se quietiorem præbet, domina mater autem, dum extra lectulum depromitur tenella filia, semper observat sincerum sanguinem ex genitalibus extillasse. Hinc rarissimum hoc phænomenon mihi per literas denuntiat, scilicet puellam recens natam habere menstrua. Advolo curiosus, & res ita se habebat, nam sanguis infra labia pudendi sincerus partim, partim congrumatus paululum inveniebatur. Hoc non obstante nobilissimæ matri contradicebam, statuens non esse menstruum sanguinem, quoniam in tali subjecto tenello, vel adhuc imperfectæ magnitudinis, nondum inveniatur sanguinis spumescentia, uterusque indispositus sit pro admittendo vel transmutando sanguine. Interim dum perscrutabar, undenam tale profluvium sanguinis sit derivandum, ex improviso fascia decidit umbilicalis, simulque in conspectum venit umbilicus protuberans instar omphaloceles incipientis, attactu tamen longe durior, valde carnosus, sanguineus, turgidus. Hunc dum paululum comprimebam, ecce non solum infans incipit male se habere, alte vociferari, pedesque extollere, sed etiam sanguis per muliebria fluere. Accuratius itaque hunc umbilicum visitabam, simul inveniebam cutim extimam coaluisse quidem superficialiter, umbilicalia vasa sanguifera tamen subtus latentia adhuc aperta esse, hocce modo sanguinem retrogradum ad vesicam

ſicam deferri, perque eandem excerni. Quæſitum conſilium meum erat ſequens; ſcilicet ſacculos ſubtiles ex nervinis, diſcutientibus & travmaticis paratos, calido vino immerſos, iterumque expreſſos imponere juſſi ſupra umbilicum, faſciaque conſueta firmare, hoc facto brevi ſtillicidium deſiit, umbilicus quoque detumuit, nec non infans belle ſe geſſit. Poſt aliquot menſes vero Domina Mater, animi pathematibus vexata, infanti tormina concitavit, ſic per clamores nocturnos diurnos continuos umbilicus denuo tumere cœpit, inſtar veſicæ vitulinæ minoris, pellucidus, perfectumque omphalocelen conſtituit, ſiquidem apertura jam magnitudinis cruciarii ſe dabat in conſpectum. Nihilominus ſedatis doloribus per unguenta convenientia, nec non applicato globulo, ex fruſto fungi parata, & dimidia parte cum cera obducto, brevi temporis ſpatio iterum in totum diſparuit. Ex hac obſervatione mihi nunc conſtat, ſanguinis ex muliebribus extillationem in tenellis, & ad menſtruationem nondum diſpoſitis ſubjectis, *ſecundum quorundam obſervationem*, non ſtatim pro præmaturo menſium fluxu haberi debere, ſed potius vel ex umbilici vitio, vel ex renum & veſicæ vaſculorum ſanguiferum dilaceratione (de qua cauſa analogam obſervationem inpoſterum communicabo) per arenulas aut calculos minores tranſeuntes, quibus infantes tam tenerrimos, quàm etiam adultiores non raro infeſtantur, ortum ducere.

(Rotenburgo ad Tubarim Auguſt. Vindel. d. 29. Jan. An. 1725. miſſa.)

OBSERVATIO CLXX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI REIMANNI.

De dubia Hydropis Pectoris & Pericardii Diagnosi.

SI quidpiam est, quod antiquum illud Artis nostræ opprobrium, quod nempe sit στοχαστικὴ & conjecturis multum laboret, fulciat, est sane si rem ex vero judicare liceat, defectus solidæ & genuinæ morborum diagnoseos, unde non saltem succrescentes præcipites & acuti, sed consistentes quoque adulti tardique & chronici morbi sæpius nos latent, nec tam inexpertos, recenterque ab incude Academica profugos & ex opinione sua sublimi rei Medicæ notitia ferociter tumidos, sed exercitatos etiam & inter squallentes ægrorum lectulos austera quadam & intrepida observandi patientia consenescentes deludunt Medicos. Nascentes quidem & orientes herbæ nonnisi a peritissimis rei herbariæ dignoscuntur, florentes tamen & adultas idiota etiam suo notare novit nomine: aliter cum morbis comparatum est, quos etiam cum in vigore & flore suo ut ita loqui liceat constituti sunt, non æque facile semper dignoscere licet. Candidus hac in re est Galenus dum quod in Arte conjecturale est, id maxime in affectuum dignotione consistere 2. de Comp. Med. profectus est: & jam ante hunc Medicorum Dictator Hippocrates inter ea quæ in Arte non recte fiunt, retulit id, si quis scilicet cum alius morbus existat alium apparere dixerit; de Morb. p. 448. imo non erubuit contra morem moderni sæculi ingenue confiteri, quod ignoraverit apud Eupolemum in coxendice pus latitare qui hinc ex tardiori sectione periit cum alias servari potuisset V. Epid. Hist. 7. p. 1143. Avenzoar antiquissimus Medicus filiam gravidam pro hydropica fortissimis purgantibus curabat & dolebat hinc acerbe, se contra Artis præcepta similem dedisse medicinam, deceptum tamen, id est ignorantem se id fecisse fatetur.

tetur. Gradus uxorem propriam mola gravidam qua vere imprægnatam respexit, confessionemque erroris sui memorabili hoc epiphonœmate claudit: subjiciamus cervices nostras & superbiam nostram, nec nos omnia scire posse existimemus, nec tamen propterea a studiis desistamus. Successu temporis Artem hanc majorem certitudinem & nostra ætate perfectionis gradum obtinuisse, qui præsumere ausit, hospes sit in re Medica oportet: hallucinamur & nunc & utinam non majori sicut olim turpitudine: nolo ulcus hoc tangere, ne Medicorum prostituere velle videar famam, alias in proclivi foret demonstrare & hodie magnos decipi Viros, præsertim cum tot disceptationes & contentiones sæpius satis acerbæ Medicorum apud ægros sufficiens hujus rei præbeant testimonium. Carolus Patinus gloria sui sæculi & Medicus celeberrimus labore morbi sui lacessitus sæpius in Artis incertitudinem vel futilitatem ac Medicorum de morbi quo detinebatur natura consultantium inconstantiam excandescebat, angebaturque morbi obscuritate magis quam rigore & tædebat Medicum in Medico Emporio ignoto ære quo sibi mortem coëmeret e vivis discedere: quis dubitabit & hodie Medicorum aliquos parem experiri fortunam? Cum ergo ad Artis Medicæ ornamentum & a contemptu vulgi vindicationem (hæc enim cum sit Ars nobilissima propter eorum qui eam exerceat ignorantiam judice Hippocrate omnibus jam artibus longe inferior habetur) nihil magis quam genuina morborum diagnosis contribuere valeat, morborum autem præcipue pectoralium rariorum & abstrusionem natura ob multiplicem quem pectus cum reliquis corporis humani partibus habet consensum ingenii nostri aciem frequenter effugiat, non inutilem ut confido navabimus operam, si hydropis pectoris & pericardii recepta signa pathognomica curatius examinabimus, quantumque his fidere debeamus & possimus aliorum & nostra experientia docuerimus.

Utque

Utque ab hydrope pectoris ordiamur, affectu frequentiori quam quidem vulgo creditur, quive sub nomine Asthmatis inveterati, scorbutici spasmodici multis olim imposuit, nec agnitus est, donec autopsia Anatomica in defunctis existentiam ejusdem evidenter detexisset: hunc ita depingit Præceptor. Si aquæ inquit copia in pulmone collecta fuerit, febris & tussis vexat, confertim respirat, pedes intumescunt ungues omnes contrahuntur velut suppuratus afficitur, verum remissius ac diutius: quod si infusum aut fomentum aut suffitum adhibeas pus non sequitur, indeque cognoscas non pus sed aquam intus esse. 2. de Morb. p. 483. Vesiculosam pulmonum compagem seri fluore inundari sicque congestione hujus lobos pulmonum in tumorem extendi posse, adeoque hydropem pulmonum constitui, non quidem negaverim sicut jam olim Forestus in quodam asthmatico Britio dicto pulmones tanquam spongiam pituita imbutos & turgentes deprehendit L. XVI. Observ. VII. Scholio; persuasissimus tamen sum Hippocratem hoc loco de hydrope pectoris agere: paracenthesin enim thoracis ceu primarium commendat auxilium cujus ope nonnisi in pectoris cavitate stagnantes educuntur humores: quod si infarctum pulmonum proprie dictum intelligeret adhibito fomento aut suffitu excretio restagnantium humorum liberius succedere deberet quam quidem fieri docuit. Idcirco autem pulmonum meminit, quod originem serosæ diluviei & ascitis pectoralis exinde derivari velit: ubi enim æstatis tempore siti' pressus copiosam aquam biberis & pulmo repletus rursus in pectus dimiserit tumque in pectore extiterit vehementem ardorem excitat, ita ut pinguedinem quæ in arteriis inest liquefaciat, at si semel pinguedo liquefieri cœperit longe citius aquam inter cutem efficiet. Gignitur etiam ubi tubercula in pulmone exorta fuerint & aqua repleta in pectus eruperint. Aquam autem intercutem etiam ex tuberculis oriri argumento mihi sunt boves, sues, & oves; in his enim fere quadrupedibus pulmonis tubercula oriuntur,

quæ

quæ aquam continent: Sectione namque facta citissime cognoveris cum aqua effluet. Talia autem multo magis in homine quam pecoribus fieri videntur quanto morbosa magis etiam victus ratione utuntur de Inter. Affect. p. 545. qualia tubercula seu hydatides humore consistente lento & pellucido albuminis ovi instar prægnantes cum hydrope thoracis unius lateris actu in nobili Burgundo orthopnœa inveterata defuncto deprehendit Piso de Serosa colluvie S. 3. cap. VII. obs. 53.

Febris hoc in affectu adest, qualis suppuratis familiaris est lenta scilicet & tabida rebus inprimis ad incitas redactis, quo tempore inflammatoria etiam accedere solet si scilicet pulmonum inflammatio fatalis accedat (quod ut plurimum fieri persuadere volunt Acta Berolinensia Vol. X. p. 27.) aut si labes alterius visceris conjuncta sit, sicut Piso in dicto ægro ob tumorem inflammatorium hepatis & in Canonico quodam ob hypochondrii utriusque dextri præsertim tumorem, horrorem & febrim observavit: vel denique pulmonalium tuberculorum inflammatio superveniat, sicut hydropicis ex tuberculo pulmonum factis Hippocr. l. c. rigorem & febrim adscribit, plerique enim exortis ut inquit tuberculis purulenti evadunt, nec hydatides tales citra abscessum uspiam se observasse testatur Piso, non semper tamen adesse febrim pluribus observationibus evincunt Wratislavienses in suo de Hydrope pectoris Tractatu: nos in fœmina ex subito fluentibus menstruis perpesso terrore gravi & panico suppressis muliebribus hydrope pectoris correpta inordinatas æstus febrilis sub noctem inprimis exacerbationes animadverterimus licet, in aliis tamen fere nil febrile in principio præcipue detegere potuimus, nisi si nocturnas faucium & linguæ resiccationes subinde recurrentes eo referre libeat.

Adest præterea tussis, idque juxta p. 544. de Int. Affect. sicca, quæ etsi sæpius frequens & valida evadat paucum & tantæ violentiæ improportionatum eliditur: vidimus sub hoc conatu sanguinolenti quid sed sine ullo levamine successisse:

quod si tamen ipsi pulmones etiam quoad vesiculosam suam substantiam ab inundatione seri immunes non sint, aut resorbtionem seri in cavitate pectoris stagnantis in pulmones cum Berolinensibus inducti exemplo Dni. Bredo & du Walw admittere velimus, manifestum est sputa copiosiora tum processura esse.

Porro confertim inquit respirat, vel sicut loco proxime cit. refert erectæ cervicis respiratio contingit: hæcque difficultas spirandi in conscensu acclivium vel post corporis leviorem etiam motum increbescit: quibus demum pedum tumor & unguium contractio malo scilicet increscente, vigore vero corporis marcescente succedit. At vero cum omnia hæc recensita signo suppuratis etiam eveniant: si quis enim ex pulmonis inflammatione purulentus extiterit, febris vexat, tussis sicca & difficultas spirandi detinet, pedes intumescunt & ungues manuum ac pedum contrahuntur. 2. de Morb. p. 476. igitur hanc addit Præceptor differentiam, quod suppurati citius consumantur & exacerbationes symptomatum manifestiores habeant, hydropici vero tales ad aliquot annos sine insigni valetudinarii sui status mutatione durare valeant, nec sputatione puris interni notas exhibeant: adde etiam quod morbis ex quibus empyema succedere solet antecedenter nullis obnoxii vixerint.

Respiratio hæc orthopnoica cum multis aliis morbis familiaris sit, ex prædictis vero signis primarium obtineat locum, quo pacto ab reliquis spirandi difficultatibus dignoscenda sit, determinare difficile est, nisi quod hæc crebritas & difficultas spirandi post 3. aut 4. horarum somnum desubito, cum tanto suffocationis periculo ingruat, ut ægri repente ex lecto se propripere liberiorisque auræ ergo fenestras aperire & erecta cervice spirare cogantur, procedente vero die sensim lentescat & remittat: quas nocturnas morbi hujus invasiones adeo quosdam pertimuisse constat ut perpetuis potius mallent cosumi vigiliis quam decubitu supino somno indulgere, erecta enim

enim cervice ſedendo quaſi, reclinato ſaltem capite liberius aliquando his deliciis perfrui poſſunt: Hanc ita recidivantem reſpirandi difficultatem poſt Riverium, Piſonem, Williſium, Baglivium, Medicos Wratislavienſes multi recentiorum Medicorum etiam in Ephemeridibus noſtris ſpeciatim Riedlinus, Wepferus, Vicarius & alii pro ſigno pathognomonico hujus affectus habent, quorum experientia fulti nos ipſi in duobus ſubjectis hoc morbi genus adeſſe prædiximus & inſtituta poſt mortem ſectione actu deprehendimus: multum ergo licet huic ſigno tribuamus, tamen pro infallibili cum Baglivio id aſſerere necdum audemus. Diluvium enim ſeri in pectore absque ſimili orthopnœa dari etſi rarius ipſi Medici Wratislavienſes concedunt, & Wepferus Ephem. D. 2. A. IX. obſ. 229. exemplo Adoleſcentis ex grandinibus pulmonum aliarumque partium tabidi comprobat: licet enim in hujus dextra pectoris cavitate lib. iij. in pericardio autem lib. j. ſeri inventa fuerit tamen dextro inſuper lobo indurato, ſiniſtro vero inferiori ſui parte diaphragmati accreto pulmoneque aqua ſpumida inundato exiſtente, ad ultimum vitæ articulum ſemper humili ſitu decumbere valuit, acclivia ſine impedimento ſcandebat, atque currendo magis quam lento gradu alta petiit. Riverius obſerv. a Ruffio comm. 3. meminit Virginis thoracem totum aqua viroſa repletum habentis quæ ſine difficultate ſpirandi ad mortem uſque permanſit. Prudenter hinc etiam Helwigius noſter in recentiſſime edita Centur. Ephem. X. obſ. 32. abſente hoc ſigno negative concludere diſſuadet, qui de reliquo affirmative rectiſſime ita colligi putat: huic aut illi iterato periculum ſuffocationis ingruens ex improviſo ſomnum primum excutit, ergo in cavitate thoracis extravaſatum ſerum aut lympha continetur, qua de re tamen ignoſcet Vir optimus ſi dubitare auſim. Aſthmaticus apud Sylvaticum Cent. 2. conſ. 49. ſingulis noctibus ſuffocationis periculum incurrit, quòd nonniſi facta aſſumptorum & materiæ pituitoſæ rejectione per vomitum remittere ſolebat; an etiam hic hydrope

pectorali affectus fuerat ? an hac via suffocationis causa tolli potuerit ? ambigo : nisi forte evacuatio stomachi ex prægressa forte coena lautiori tumidi descensuique ita diaphragmatis obicem ponendo asthma vehementius concitantis per accidens quasi profuerit : constat enim ex observationibus Medicorum tales hydropicos parcissime cibandos esse si nolint paroxysmum concitare, quod cum ipse Wepferus hoc morbi genere conflictatus deprehendisset ad unciam cœnam suam mensurare solebat referente Brunero in ejus Memoria : aut supponere velimus pituitam non tam vomitu quam tussi potius inter vomibundas ventriculi eversiones ex pectore excussam esse , adstantesque deceptos esse. Quid dices de Presbytero cujus meminit Gœkelius D. 2. A. 7. obs. 128. qui asthmate nocturno periodico laborans quoties in lecto cubantem cum membrorum lassitudine anxietate & tristitia paroxysmus corriperet, toties confertim e lecto surgere ac aperta fenestra per accessum aëris externi liberam spirationem sibi procurare cogebatur, ut sic suffocationis effugeret periculum : an & hic sub specie & schemate asthmatis hydrops latitavit ? certe si verum est quod adhibitis ibidem recensitis mediis immunis ab hoc affectu reditus fuerit valde dubito , verus enim hydrops pectoris non tam facile cedit, nisi forte ætatis beneficio, Juvenis enim fuerat, aut singulari DEI providentia id contigerit. Quot morbi spasmodici nocturnas exacerbationes habent qualis is fuit quem D. Alberti sub specie catarrhi suffocativi peculiari Dissertatione proposuit & Sulphuris ⊙ti ʒii ope compescuit; utque indubio plane argumento thesin meam evincam, provoco ad Centuriæ Ephem. 1. Observat. 3. Scholion. ubi de Viro quodam refert Vicarius , quod ab aliquo tempore in acclivium & scalarum ascensu aut paulo vehementiori corporis motu dyspnœam tantam sentire consueverit, ut anhelosus evadens quiete subsistendo sibi consulere cogeretur, post unam alteramque septimanam prægresso œdemate pedum ingenti, adeo aucta est hæc dispnœa , ut post 2. 3. raro 4. horas somni lectum

lectum deserere ac in sella reliquam noctis partem erectus transigere necessum habuerit, quod postmodum frequentius contigit ita ut hora somni metum eidem incusserit. Hic quamvis ab omnibus fere pro hydropico habitus fuerit, tamen aperto post mortem thorace ne quidem 3j aquæ deprehensa est, adeoque hoc morbi genere ipsum periisse quo pacto demonstrabit dictæ observationis Author D. D. Vicarius ego non video. Provocat equidem ad authoritatem Coi, sed irrito plane conatu, etsi enim is pedum œdema acervatim factæ respirationi succedere doceat, quod quidem nullus in dubium vocabit, tamen nulla legitima consequentia demonstrabitur ipsum œdema hoc ex metastasi & transpositione seri in pectoris cavitate hactenus stagnantis ad pedes, derivare, sed potius mali ingravescentis indicia per hoc innuere velle: intumescunt in hoc morbo non saltem pedes sed & corpus de Int. Affect. p. 544. quibusdam etiam venter & scrotum & facies: & nonnulli hinc istud ab inferiore alvo provenire existimant cum scilicet ventrem magnum & pedes intumescere videant 2. de Morb. p. 483. quis autem hoc non vi morbi & per propagationem mali fieri negabit? unde quæso strepitus in pectore œdemate præsente proveniret, si omnis in cavo thoracis latitans serositas metastasi quadam ad pedes delata esset? cui bono etiam paracentheſin pectoris commendaret Præceptor? ex cujus tardiori administratione ventrem scrotum & faciem demum intumescere testatur locis jam supra notatis: si enim prodesse debeat eductio aquarum artificialis tempestive eam, priusquam scilicet viscera labem contraxerint irreparabilem, in usum trahere oportet juxta monitum Præceptoris: hydropicos cito secabis, quo pacto præter experientiam Avicennæ, Zacut. Lusitani, Willisii, Guido Patinus memorabili Mercatoris cujusdam exemplo, qui accepto forte fortuna pectoris per ensem ictu evacuataque ita seri in pectore stagnantis copia convalluit, servari posse ægros comprobat: & quamvis ex retrocessione tumorum pedis hydropicorum vel arthriticorum

ſpontanea aut incongruis medicationibus coacta & violenta omnino ægros difficilius ſpirare & angi, & vice verſa experiamur, adeoque dari metaſtaſes & tranſpoſitiones humorum extra controverſiam ſit, nihil horum tamen in prædicto ægro contigiſſe evidentiſſimum eſt: debuiſſet enim profluente ex œdemate ſcarificato copioſa aqua levamen dyſpnœæ ratione aliquod ſentire, præcipue cum & in ventre vix ℥ij. Aquæ repertæ fuerint; ita & tumore pedum ſucceſcente difficultas ſpirandi aucta eſt, non ut remiſiſſet, ſicut quidem fieri debuiſſet ſi is per metaſtaſin & non propagationem mali productus fuiſſet: ſicut accidit cum in ventrem erumpit aqua, tum enim confeſtim ſanus & morbo liberatus eſſe videtur, quamvis procedente tempore venter inundatur eademque illa majoraque patiatur obſervante Hippocrate. Denique ſatis manifeſta cauſa difficilioris reſpirii in exuſtatione arteriæ magnæ tartarea & pulmonibus corruptis ſectione deprehenſa eſt ut neceſſum haud ſit hydropem pectoris ſupponere, aut ut verius dicam fingere.

Supereſt porro adhuc unum primarium aſcitis pectoralis ſignum, aquarum nempe fluctuatio: ſi enim diutius aure ad latera admota auſcultaveris intrinſecus veluti acetum inquit olet, ſive ebullit aceti inſtar: aut etiam ſi multa calida lotum humerisque comprehenſum concutias ægrum, ſtrepitum fluctuationemque faciet: de Intern. Affect. p. 544. Aquoſus enim humor velut in utre ſemipleno incluſus ab una ad aliam partem agitatus & fluctuans ſuſurrum ſeu ſonitum illum efficit: quo ſigno uſus Zacut. Luſitan. Prax. Adm. L. 1. Obſ. 102. ægrum non ſaltem diſſentientibus reliquis Medicis, quorum unus adeſſe Aſthma, alter Orthopnœam, tertius Cachexiam & quartus Tuberculum pulmonis defendebat, pro hydropico recognovit, ſed & paracenteſi mediante feliciter reſtituit. Hæc fluctuatio aquarum non ipſi tantum ægro ſed adſtantibus etiam perceptibilis eſt ſicut Dn. de Walw in Act. Berol. Vol. X. talem ebulitionem in præcordiis poſt vehementem

præ-

præcipue corporis motum obſervavit p. 7. & hanc circumſtantiam in deſcriptione ſui morbi his verbis retulit: Es kroche ihm auf der Bruſt: adſtantesque obſervabant; ein gequadere p. 29. Adoleſcens apud Williſium a corporis motu inclinatione aut agitatione quavis, in latere ſiniſtro aquæ intus aggeſtæ fluctuationem non ſaltem ſenſit, ſed ab aliis etiam motus & ſonitus evidentiſſime tum tractatu tum auditu percipiebatur. Phar. Rat. Part. 2. cap. 13. Lanio in Ephem. Cent. 1. obſerv. 3. cum tuſſiret clangorem & murmur habuit: ſed hoc non ſemper contingit, hinc fluctuationem talem pro inſeparabili & maxime proprio ſigno cum Gohlio in dictis Act. Berolin. venditare non audemus. Ipſe recte in Italo obſcurius hoc fuiſſe ſignum fatetur & reliqui Authores notabilem talem circumſtantiam ſilentio non prætermitterent ſi eam adfuiſſe deprehendiſſent. In noſtris ægris fateor me ſibilum & fremitum præcipue paroxyſmi aſthmatici tempore animadvertiſſe quidem, nec tamen eam multum a ſpumida ebullitione aſthmati humido familiari diverſam eſſe obſervaſſe. Certe ſi in empyicis qui minus puris habent, ſtrepitus contingit, in pure autem repletis nullus juxta 432. Coac. fiat, quare etiam diverſitas hæc in ſeroſæ diluviei quantitate non ſuccederet nil quicquam obſtare video: minore copia ſeroſitatis præſente accidere poteſt ut fluctuatio ejusdem ex loco in locum ægro ex latere uno in alterum ſe devolvente percipiatur dolorisque metaſtaſis ſimul contingat, ſicut Juvenis apud Williſium ſupinus ſupra lectum jacens caputque a margine ejus usque ad pavimentum reclinari ſinens, illico perſentiebat aquæ verſus claviculas decurſum ſimulque illuc doloris metaſtaſin: major autem ejusdem ſi adfuerit copia pectusque fere repletum, fruſtra has exſpectabis permutationes, ſicut in aſciticis fieri conſuevit, qui ventre necdum ſatis aquis repleto pro varia converſione corporis in hanc vel illam partem ventris molem provolvi experiuntur, increſcente autem aqualiculi tumore non item,

Poſſem

Possem equidem adhuc prædictis signis Hippocraticis palpitationem cordis juxta Sebizium addere, aut deliquia animi recurrentesque lipothymias cum Willisio, torporem item incipientemque brachii paralysin cum Baglivio huc referre, verum cum hæc rarius & concurrentibus aliis extraordinariis circuitum humorum in præcordiis sufflaminantibus obstacula eveniant, missa pro nunc hæc facio.

Progredior ad Hydropem Pericardii, affectum rarissimum & qui fere semper effectus est & productum impediti ob polypos aut ossificationes vasorum, vel tumores & excrescentias in & circa cor consistentes, circuli circa cor vitalis: superflua hinc inter Medicos viget disceptatio utrum hydrocardia hæc sine palpitatione cordis juxta Drelincurtium esse possit, corque facilius in multo quam pauco latice moveri valeat, vel potius polypum semper consequi debere hunc affectum, quod post Galenum Riolanus, Amat. Lusitan. Piso, Tulpius, Bonetus Lowerus experientia sua defendunt siquidem seri hæc p. n. copia non causa sed productum potius palpitationis esse solet. Falluntur certe cum Galeno multi qui palpitationem ex impedita cordis ab exuberante pericardii humoris mole, dilatatione derivant, non enim cum cor dilatatur, sed cum constringitur fit palpitatio, quatenus scilicet supra suam basim assurgens cuspide sua ad costas pertingit pectusque ita ferit: hinc fit omnino, ut cum cor quoad molem suam in similibus affectibus insigniter auctum existat ita ut cavitatem pectoris fere repleat, sternoque hinc propius sit cuspide sua, quoties omni vi adhibita resistentiam polyporum de quorum existentia frustra Kerkringium dubitasse in confesso est, aut ossificatorum vasorum superare contendit, pectus magis feriat, ut plurimumque ita palpitationem producat, præsertim cum basis cordis cum vasorum radicibus ob sanguinem ibi aggestum aut repercussum ampliata ex tumescat: interim accidit etiam ut fracto ejus robore & tono fibrarum suarum enervato copiosa inundatum lympha existens non æque valide

lide se attollere & pectus contingere ac ferire valeat, unde aut nulla aut tremula saltem palpitatio sequatur necessum est: ita Artis Pyrobolariæ officialis ex cujus pericardio ingens aquarum copia tanquam ex fonte profluxit cordis pulsum se sentire negabat Act. Berolin. Vol. X. p. 79. Sicut nec in Wepferi puero cujus supra ex D. 2. A. 9. obs. 229. mentionem fecimus palpitatio adfuit.

Absonum ergo erit palpitationem cordis pro signo essentiali hujus affectus venditare qui Lowero judice nullo aliquo certo signo adventum suum indicat: sicut autem frequenter hydrops pectoris cum pericardii hydrope conjungitur, ita uterque affectus magnam habent in symptomatibus suis affinitatem: adest hic etiam respirationis difficultas præsertim a motu fortiori vel ascensu acclivium ea tamen cum differentia, ut oppressio respirationis magis sit anxia quam sonora, adsunt lipothymiæ frequentes, tussicula sicca & magis fere quam in pectoris ascite, lentaque corporis sine causa manifesta contabescentia: pauci tam exquisiti sensus sunt ut cor suum veluti aquæ innatare observare possent sicut Venetus hydrope pectoris & pericardii laborans de quo Hercules Saxonia l. 2. Med. Pract. c. 8. de se testabatur, aut Sexagenarius ille apud Raim. Fortem Cent. 2. consil. 46. qui postquam a duobus annis pondus in pectore, accedente post aliquod tempus motu quodam cordis tremulo & inordinato, sensum ac si cor aquæ innataret, habuit. Zacut Lusitanus ter vidit hunc affectum, ubi ægri animi deliquio, cordis palpitatione, pulsu duro parvo, nulla præcedente causa Syncope oppressi vitam ducebant, & accedente febricula consumpti sunt: ob quam corporis consumptionem nonnullis affectum hunc Tabis pericardii nomine insignire placuit: quid nobis circa ægrum simili morbo denatum observare licuerit sequens historia docebit.

Juvenis 26. annorum macrioris corporis habitus, qui puer adhuc existens ex satis sublimi ædium tecto præceps factus tanta vi in scamnum foribus adstans impegit, ut illud quidem

diffregerit, ipse vero velut exanimis per triduum sine sensu jacuerit. Reconvalescens lente adultiori ætate castra sequutus sæpius equitans excussis habenis incautus adolescens humi prostratus est, & pro more similium licentiosius vixit; spirituosorum liquorum fautor magnus fuit, frigidique potus post incalescentiam corporis ingurgitationibus subitis deditissimus erat: hic valetudinarius quidem semper fuit maxime tamen ante annos 6. de tussi sicca angustiaque præcordiorum conqueri cœpit, ita ut sub velociori paulo corporis motu anhelus evadat nec acclivia conscendere expedite valeat. An. 1717. cum ex officii sui ratione in Salisfodinis urbi nostræ vicinis lignorum devehendorum curam gerens totos dies in frigidiori aura consumere coactus fuisset, adeo ingravescere expertus est suum malum, ut ob tussim ferinam siccam insomnes ageret noctes & ex leviori etiam corporis motu non saltem multum anhelosior sicut olim evaderet, sed palpitationem cordis etiam validam, conspicuam & ab adstantibus auditu perceptibilem cum pallore faciei cadaveroso lipothymiaque instante experiretur. Aderat præterea arteriæ carotidis sinistræ palpitatio irregularis & valde conspicua, nec pulsui in carpo correspondens; præcipue autem palpitabat tempore dyspnoeæ exacerbatæ. Appetitus est dejectus & si forte quid edat aut bibat, statim cum difficiliori & anxio respirio inflatur venter: pulsus durus est & inæqualis, id est systole & diastole nullam habent continuam proportionem; urina rubra & pauca, alvi dejectiones rariores eæque virides centes & gypsi instar tartareæ: tussis sicca vehemens, qua tamen nihil fere muci viscidioris unquam excluditur, ipseque miratur æger per violentiam hujus nullum adhuc cruentum successisse sputum; calores febriles manifesti nulli, nisi quod lingua faucesque somni tempore arescant, sudoresque colliquativi succedant: abdomen insuper totum distentum, præcipue autem hypochondrium dextrum durum fuerat, quod cum sibi naturale esse credebat æger hic, nullam ejus adhibuit curam, nec in præsens præternaturalem hanc conditio-

ditionem esse credidisset, nisi ex non pridem ductæ uxoris qualitate & relatione contrarium didicisset : contabescens ita & marcescens indies pro phthisico non à vulgo tantum, sed Medicis etiam quibusdam, quorum consilio hactenus, frustra licet usus fuerat, reputabatur: sub initium Julii pedes circa malleolos, dexter imprimis, tumere incipiunt, dyspnœa vero in tantum adaucta est, ut nonnisi erectus sedens pedibus demissis & pendentibus pauculam capere quietem valeat, extremaque semper frigida habeat : adhibitis equidem hydragogis eductaque ita seri copia successit malorum quædam remissio, sed non erant diuturna hæc halcyonia , nam non pedes saltem in dies œdematosi tumoris incrementa experiuntur sed abdomen ipsum jam hydropicum evadit ; sudores colliquativi cessarunt quidem, sed corporis debilitas incrementa notabilia accipit, anxietates & lipothymiæ increbescunt, suffocationesque noctu urgent, ubi etsi pulsus in carpo debilis sit, arteria carotis tamen una cum corde vehementer palpitat, eoque tempore cor sibi comprimi querulatur. Sub initium Augusti in tantum œdema pedis dextri increvit, ut accedente spontanea in metatarso ruptura, effluente copioso sero pes idem ad genua usque intumnerit, post diem tamen quintum prægresso interiorum ardore externorum vero frigore & alvo, procedentibus semper dejectiones torminibus, liquidiori reddita succesit nulla arte superabilis gangræna & sphacelus, quam paulo post placida excepit analysis.

Obtenta ægre satis pro more hujus loci secandi corpus licentia , ut dissentientes mathematica demonstratione convinceremus, ægrum non phthisi pulmonari, sed quæ nostra fuerat putatio ex impedimento circuli humorum circa cor vitalis polyposo denatum esse, pectus primum aggressi, nil seri in cavitate hujus utraque deprehendimus, pulmones etsi ob exuberantem cordis & pericardii aquoso humore distenti molem retrusi ad posteriora vix comparuerint sub initium, tamen saniissimos sine tuberculis, inflammatione, adhæsione ad pleuram

multo magis ulceratione aliqua esse comperimus. Ex pericardio dissecto profluxit aqua limpida fere ad ℔ij. cor erat amplum, sed flaccidum & in ventriculo hujus sinistro notabilis sanguinis grumosi continebatur quantitas, valvulæque venæ cavæ mitrales dictæ, una præcipue harum cum lacertulis suis & columnis carneis ad latera ventriculi exstantibus, asperæ & penitus ossificatæ, aut si mavis silicis instar induratæ fuerant quas etiam curiositatis gratia adhuc conservo. Polypi veri equidem nihil comparuit, sed loco hujus interna aortæ ascendentis superficies salebrosa & inæqualis cum interspersis in tunica interiori concretionibus lapidosis & siliceis, hincque dependente anguſtia canalis, esse deprehensa est. Abdomen aqua fœtente repletum fuit, omentum pro more hydropicorum putridum, ventriculus extenuatus, flaccidus, & stylo Wedeliano papyraceus, hepatis dexter lobus ventriculo contiguus ad ligamentum umbilicale dictum scirrhosus fuit.

Hydropem pericardii in hoc ægro fuisse nemo negabat, sed hunc causam & non effectum potius morbosum esse quis etiam asseret? ossificatio etenim valvularum & arteriæ incrustatio lapidosa sine dubio ex perpessis in priori ætate externis violentiis orta, fecit, ut non saltem ob difficilem & laboriosam sanguinis ex corde in arterias distributionem cor & arteria carotis palpitarent, sed etiam secessiones seri vitiosæ & præternaturales in pericardium contigerint. Notum quippe est ex Anatomicis valvularum venalium eum esse usum ut sanguinis in venas ex cordis ventriculo regressum impediant: dum enim mucro cordis ejusdem basi in quavis Systole adducitur columnæ carneæ quibus valvularum tendines adhærent, sursum moventur & ita filamenta dicta remittuntur, quo fit ut valvulæ iis adhærentes relaxatæ etiam, non difficulter a sanguine in cordis systole expresso sursum propellantur ac proinde ostium venæ exacte claudant: recedentibus autem in diastole a venarum orificiis longius his columnis, extensisque ita fibris tendinosis cuspides valvularum diducuntur versus

cordis

cordis latera, sanguinique ita ad cor refluo viam pandunt. Ossificatis autem adeoque tensioni & relaxationi non amplius obsequentibus his valvulis, filamentis & columnis existentibus necessario turbabitur circulus humorum, quatenus in systole quavis non in patentes unice arteriarum ductus, sed in venas non satis vitio valvularum munitas propellatur sanguis, unde plus cordi accedet quam quidem protundere possit, angustiori præsertim arteriæ, ut dictum, diametro existente & resistentia vi cordis propellentis ex denegata vasorum dilatatione aucta, præsente. Osseam autem talem vasa pati & membranas metamophorsin docet abunde origo ossium de corde Cervi, quales ossificationes arteriæ magnæ in homine quoque contingere docent Harvæus, Platerus, Dodonæus, Bartholinus, Willisius, Mayow, Piso, Riolanus, Horstius & alii, & Wepferus suo comprobat proprio exemplo: si de valvularum ossificatione forte quispiam dubitaret, evolvat D. 1. A. 3. observ. 282. ubi Raygerus noster refert se Parisiis in sutore quodam inopina morte ex vivis sublato valvulas semilunares osseas reperiisse, & Acta Berolinens. Vol. IX. p. 57. referunt in 15. annos palpitatione cordis laborante, & sub paroxysmo hujus exspirante valvulas cordis semilunares itidem ossificatas repertas fuisse. Si ergo in aorta hujus, quem supra hydrope pectoris defunctum esse disputavimus, plurimus tactu deprehendebatur tartarus, indeque sine dubio fat notabilis aqua pericardii congregata fuerit, non insolitum fuit ipsum dyspnœa & nocturnis suffocationibus correptum fuisse, hæc enim & nostro contigisse ægro jam notavimus.

Si denique causam scrutari libeat cur arteria carotis sinistra saltem & non etiam dextra palpitarit? repetendum est ex Anatomicis, hanc quidem ex subclavia dextra prodire, illam vero ex loco intermedio intra duas subclavias emergere; cum ergo arteriæ ascendentis portio ob concretiones lapidosas angustior & dilatationi resistens evaserit, redundat omnis

sub quavis systole ex corde protrusa sanguinis moles in hanc, æqualisque ita præpeditur humorum distributio.

Judicet jam ex dictis B. L. jure ne, an injuria dubiam dixerim morborum horum diagnosin? monitosque esse velim Practicos juniores præcipue, ne statim de morbo rariori tanquam ex tripode uni inhærentes signo sententiam suam pronuncient, se ipsos ita vulgi & malevolorum censuræ, Artem vero saluberrimam contemptui & derisui exponant. Ubique prudentem adhibeant stochasmum, nec priusquam morbi principium, progressum & durationem accurate perspexerint, quicquam definiant, si enim semel præjudicata in Medico invaluerit opinio & ex hac consequatur pervicacia, fit ut apud ægros ea quæ volumus videamus, ad ea vero quæ revera adsunt, adesse vero nollemus, cœcutiamus adeoque impares prorsus nos ad inveniendam veritatem reddamus.

(*Experiessino Augusst. Vind. d. 30. Jan. An. 1725. missa.*)

OBSERVATIO CLXXI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

Sectio juvenis amaurosi laborantis.

ANno 1718. mense Martio, Altorfii cadaver adolescentis, viginti annos nati, præsentibus Medicinæ Studiosis, dissecui, qui multis abhinc annis amaurosi sive gutta serena, post frequentes capitis dolores, qui ad mortem usque continuarunt, laboravit: unde tandem stupiditas sive fatuitas quædam accessit, cum summa totius corporis macie, ac denique insultus epileptici vitæ finem fecerunt. Apertum cadaver *in abdomine* omentum putredine consumtum manifestabat, & hepar quasi corrugatum, solitoque minus apparebat, macula nigra defœdatum. *In pectore* pulmones duris nigrisque grandini-

dinibus conſitos, pleuræque adnatos invenimus. *Oculi* nulla labe affecti videbantur, niſi quod pupillæ, ut plerumque in gutta ſerena fieri ſolet, ſolito ampliores eſſent. Inciſo autem *oculo* dextro humor vitreus fere omnino diſſolutus, & cryſtallinus valde exiguus, juſtoque mollior inveniebatur. Cum vero ad alterum quoque oculum, craniumque aperiendum progredi vellemus, mater ob ſtolidam quandam ſuperſtitionem, ne filius nimium dilaceraretur, ulteriorem ſectionem concedere noluit.

OBSERVATIO CLXXII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De lumbricis in cavo abdominis repertis, inteſtinisque ab eis perforatis.

EOdem anno moriebatur puer, ſeptem annos natus, ab aliquo tempore multis vexatus doloribus & lancinationibus infimi ventris: qui vero, licet fortiſſimo gauderet appetitu, ſenſim contabuit & mortuus eſt. Inciſo abdomine primo offendimus aquam præter conſuetudinem in abdomine fluctuantem, flaveſcentem, ad aliquot uncias. Qua ope ſpongiæ ablata, vidimus vermes ſive lumbricos teretes, quales in hominibus vulgo eſſe ſolent, & inter hos unum adhuc vivum licet ſectio die poſt mortem fieret, inter circumvolutiones inteſtinorum oberrantem, longitudine ſex digitorum transverſorum & craſſitie calamum ſcriptorium mediocrem æquantem. Inteſtina tenuia aliquot foraminibus pertuſa, & in eis varios adhuc lumbricos offendimus, imprimis vero in aliqua inteſtini tenuis parte tumor durus, rubens, aliquot foraminibus pervius ſe monſtrabat, per quæ foramina, vermes ſine dubio tranſierunt. *In thorace duæ glandulæ ad œſophagum*, circa quintam thoracis vertebram ſitæ, valde in hoc cadavere

vere tumidæ erant, cum alias sæpe in adultis vix, aut saltem non nisi magna industria inveniri possint.

OBSERVATIO CLXXIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

Anatome juvenis phthisici ex hæmoptysi, in quo vasa lactea copiosa, foramen p. n. in œsophago, aliaque notatu digna reperiebantur.

STudiosus quidam Norimbergensis, annos septendecim natus & phthisi defunctus, aperiebatur Altorfii die XIII. Aprilis An. 1718. Tenerioris ab infantia erat constitutionis, debilis & gracilis, pectus habebat compressum, faciem coloris vividi, & ab aliquo tempore nunc cum, nunc sine tussi, notabilem sanguinis copiam per os rejecerat: quæ vero hæmoptysis tandem ita increvit, ut sæpe sanguinem ad libras duas una vice rejiceret, hocque aliquando sæpius, ita ut mirati sint multi, ipsum tamdiu supervixisse. Successu temporis vero cum sanguine quoque pus excrevit. Tandem ejectiones sanguinis e pectore per bimestre quidem spatium cessaverant, sed tunc frequens sæpeque adeo *larga narium hæmorrhagia* supervenit, ut aliquoties actum esse de ægro existimaverint amici. Accesserat simul *insignis ardor supra sinistrum ventriculi orificium*, qui omnium remediorum vim eludebat. Respiratio erat semper difficilis, & non nisi in dextro latere decumbere aut quiescere poterat, donec tandem placide obiret. In sectione vasa sanguifera in omento, ventriculo & mesenterio, licet tantam sanguinis copiam amiserat, sanguine tamen valde erant turgida, & licet sectio viginti quatuor horis post mortem institueretur, tamen Studiosis præsentibus *copiosissima vasa lactea, chylo repletissima*, per totum intestinorum tenuium tractum atque per mesenterium, imo in ipso duodeno, jucundo vidimus spectaculo: quod inde ortum esse videtur, quia

ad

ad ultimum vitæ halitum amici emulsionibus cordialibus, aquis ac gelatinis roborantibus ipsum refocillare studuerant: quæ facile in vasa lactea intrabant, eaque tam pulchre replebant. In thorace pars dextra pulmonis pleuræ tantum in parte suprema pectoris; pars sinistra vero ei magna ex parte firmissime jungebatur, totusque pulmo multis intus tuberculis duris erat obsitus, & si totus lobus premeretur, pus per asperam arteriam ex variis intus ulceribus copiosum effluebat. Maxime vero mirabamur pulmonem sinistrum inter & pleuram, ubi non adhærebat, colluviem quandam fuscam, libram superantem, & odoris medicamentosi, haud ingrati, repertam fuisse. Cujus in originem cum inquirerem, vidimus tandem cum stupore *in œsophago duos pollices supra diaphragma foramen* pollicis latitudine, oris nigricantibus undique cinctum, per quod sine dubio tanta liquoris copia in pectus effluxerat, qui assumtas ante obitum aquas cordiales redolebat. Hoc foramen & quæ forte prægressa est inflammatio, etiam *causa continui illius ardoris* circa hunc locum, de quo antea dixi, fuisse videtur. Ceterum *musculi pyramidales abdominis* in hoc cadavere deficiebant, & quia diu nulla alimenta solida assumserat, intestina crassa exiliora tenuibus apparebant, & non nisi pauciſſimas fæces continebant.

OBSERVATIO CLXXIV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

Dissectio empyemate defuncti.

JUvenis, viginti quinque annos natus, temperamenti cholerici, qui in bello ultimo Hungarico, ut Chirurgus, castra est secutus, in Hungaria, cum corpus vehementer incaluisset, abhinc à biennio, haustum frigidæ in se avide ingurgitans, febri corripitur, appetitus destruitur, incipit delassari, tussire, mucosa sæpius excreare, alvi tandem profluvio laborare, ac

sensim sensimque marcescere. Suo aliorumque commilitonum consilio varia, sed incassum, adhibuit. Et licet febris paullo minueretur, accessit tamen sensim dolor pectoris gravativus, præsertim in dexto latere, lassitudo & macies major, tussis crebrior, respiratio difficilior, quæ ad metum suffocationis tandem augebatur, sputumque pituitosum ac purulentum non nisi difficilime rejiciebatur. Tandem in hoc statu Altorfium, patriam suam, se transferri curavit. Erat ipsi tunc pulsus continuo celer, æstus præternaturalis, præsertim aliquot horis post pastum, genæ tunc rubebant, respiratio difficillima, & circa vesperam horripilationes sentiebat, urina tamen fere semper naturalis. Denique sub levi corporis concussione fluctuantem in pectore colluviem & ipse & adstantes percipere poterat, atque in latere sinistro, ob suffocationis metum decumbere haud poterat. Cum vero *Empyema pectoris* his signis se manifestaret, & *paracentesis* ipsi a me proponeretur, eam semper respuit, atque empiricos, vetulasque quascunque in auxilium vocavit; quibus vero omnibus nihil proficientibus, post duos tresve menses vitam cum morte tandem commutavit.

Cadaver mense Augusto An. 1718. *apertum* demonstravit insignem materiæ purulentæ, fœtidissimæ, digitosque quasi rodentis copiam, in dextro pectoris latere delitescentem, pleura variis in locis erosa, costisque nigris & carie exesis, pulmone pluribus sacculis sive vomicis purulentis referto, & magnam partem consumto, hinc inde pleuræ fortiter juncto. Sinister pulmonis lobus sanus quidem erat, pleuræ tamen quoque adhærens, nullus vero liquor peregrinus in hac pectoris cavitate reperiebatur. Si hic æger justo tempore paracentesin admisisset, curari forte potuisset. Si vero diutius differtur, materiam purulentam pleuram & costas arrodere, hasque carie afficere, ac pulmones magis magisque destruere hoc ex cadavere conspicimus: hinc necessario mors sequi debet.

OB-

OBSERVATIO CLXXV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Lege Regia, digestor. Lib. XI. Tit. VIII. quod prægnantes mortuæ, antequam fœtus sit excisus, non sint humandæ.

VErba in corpore Juris, loco modo citato, ita se habent: *Negat lex Regia, mulierem, quæ prægnans mortua sit, humari, antequam partus ei excidatur. Qui contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur.* Lex hæc, licet ab antiquissimo, ut creditur, Rege Numa, gentili sive ethnico, ortum duxerit, tam sapiens tamen est, tam justa & tam pia, ut à Christianis hac in re nulla melior, quantum ego saltem novi, unquam fuerit condita aut promulgata; verum e contrario pia, imo divina hæc lex inter Christianos, quod dolendum, ubique fere negligitur, nec usquam adhuc audivi, quod à Magistratu quodam, vel à Theologis observetur, aut saltem de ea tantum in Republica cogitetur; sed potius ubique locorum prægnantes mortuas, absque ulla hæsitatione aut conscientiæ scrupulo, promiscue una cum fœtu humari permittunt. Et licet hac de re peculiari dissertatione Anno 1720. egerim, (a) tamen quia pessimum, barbarum, impiumque illum morem inter Christianos nondum abrogatum video; verum ubique locorum singulis annis multas gravidas una cum partu aut fœtibus, contra hanc legem Regiam, vel rectius divinam humari experior, qui sæpe facili matris mortuæ sectione vivi extrahi servarique possent: hinc quia forte dissertatio nostra ad paucos tantum pervenit, paucis præcipua ad hanc rem spectantia hic repetere & utile & necessarium esse existimavi. *Multis nimirum constat & exemplis & rationi-*

a) Titulo: Fœtum ex utero matris mortuæ mature exscindendum esse.

tionibus, fœtus in utero materno sua gaudere vita, eosque, gravida quamvis mortua, diu sæpe adhuc in utero superstites esse, usus docuit. Imo constat plures tales fœtus, matre mortua, sectione mature instituta, vivos ex utero fuisse eductos, atque conservatos. (a) Quicunque vero fœtus in utero diutius relinquuntur, illis tandem necessario, modo citius modo tardius, est moriendum, aut miseri innocentes vivi, quod horrendum est dictu! cum matre mortua sepeliuntur. Quia vero hoc sane impium est, atque crimen, inter Christianos præsertim, quam maxime detestandum, imprimis cum meretrices aliæve similis farinæ mulieres, quæ fœtus suos, neglecta funiculi umbilicalis ligatura, aut alia insigni negligentia, perdunt, gravissime sæpius puniantur; hinc cur non puniendi essent & hi, qui fœtus, præsertim maturos, matre mortua, negligunt, eoque ipsos necessario perdunt? qui facillimo sæpe negotio servari & ex orci faucibus eripi possent: cum non minus de vita hominis hoc agatur in casu, quam in illo; adeoque una eademque utriusque delicti ratio esset habenda. Qua propter quia Principes, Theologi, Jureconsulti, Philosophi, imo quilibet homo etiam ex solo lumine rationis intelligere potest, infantes tales iniquissime negligi imo perdi; per DEUM omniaque sacra rogatos esse volumus Principes & Magistratus quoscunque, Theologos & Sacerdotes, Jureconsultos & Medicos omnes, ut rem tanti momenti, ubi de vita hominis innocentissimi, quem temerè interficiunt, agitur, curæ cordique habere velint, & non solum ex amore christiano misereantur talium infantum, quorum ipsi etiam ethnici, ut ex laudata lege Regia apparet, ex solo rectæ rationis lumine serio miserti fuerunt; sed etiam ob quintum sacri decalogi præceptum, NON OCCIDES, omnem curam adhibeant, ne tales infantes, sicut hucusque sæpissime factum est, detestanda

a) *Meryus* in Hist. Acad. Reg. An. 1708. putat, fœtus vitam mox cum matris vita cessare: quod vero falsum esse in prædicta Dissertatione evici.

ſtanda perdant negligentia ; verum â perito artifice matura eos cadaveris inciſione ſervare , ſeque ſic ab horrendo infanticidii crimine liberare ſtudeant. Veriſſimum enim videtur dictum illud notiſſimum Patris cujusdam : *Quem ſervare potuiſti & non ſervaſti , illum occidiſti.*

OBSERVATIO CLXXVI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De ruptura uteri in partu difficili.

VIr Clariſſimus Maximilianus *Preuſſius* , Protophyſicus Vratislavienſis celeberrimus, in ultimis Academiæ hujus Ephemeridibus , Centuria nempe nona pag. 21. notabilem retulit caſum , *de utero à fœtu in partu diſrupto.* Quoniam vero haud multum diſſimilem caſum paullo poſt obſervavi , operæ pretium eſſe exiſtimavi , eum ipſum quoque cum publico hic communicare : quia ſæpius mihi contingere videtur , quam hactenus vulgo fuit creditum. Vocabar nimirum cum Altorfii adhuc eſſem , An. 1719. die quarto Maji , circa mediam noctem in oppidum , *Engelthal* dictum , duobus milliaribus ab Altorfii diſtans , ad dicographi uxorem , partu difficili laborantem , ut ei ſuccurrerem , fœtumque una cum matre , ſi fieri poſſet , ſervarem. Elegeram mihi itineris nocturni comitem , Medicinæ Studioſum , Jo. Petr. *Diefenbachium* , Mœno-Francofurtenſem : ſed , cum adveniremus , tribus jam ante adventum noſtrum horis , infelicem parturientem , poſt maximos pariendi conatus , quos ab hora matutina quaſi decima , ad undecimam veſpertinam ſuſtinuerat , ſubito triſtique fato defunctam eſſe , ex marito & adſtantibus audiebamus , fœtu tamen nondum edito , ſed in utero adhuc exiſtente. Cum vero admitteremur ad mulierem mortuam videndam , reperiebamus manum fœtus ſiniſtram ex vagina uteri propendentem , modiceque adhuc calentem ; quopropter ſuaſi

auctorque fui marito, ut cadaver mox incideretur; partim & potissimum ad fœtum, si forte adhuc viveret, servandum; partim, ut causa tam subitaneæ mortis investigaretur: quoniam alias, ut satis notum est, mulieres parturientes per tres quatuorve dies, imo adhuc diutius tali in statu vivere possint; sicuti testantur Auctores in arte obstetricandi versatissimi, & usus quotidianus. Postquam igitur maritus annueret, sectionem aggressus sum, apertoque prudenter abdomine, mox tanquam insolitum quid in talibus casibus, sanguinem in cavo abdominis, offendimus. Cum vero abdomen ulterius, ad uterum melius conspiciendum, aperiremus, invenimus primo intestina omnia ab utero sursum ad hypochondria protrusa, sicuti in gravidis ordinarie fieri solet; verum inferiorem uteri partem corpore peregrino membranaceo, vasculoso coopertam vidimus. Mirabamur hanc rerum faciem, & quid hoc rei esset ulterius inquisivi. At, accuratiori indagine facta, magno cum stupore reperimus, *latus sinistrum uteri omnino perruptum sive perforatum esse*, caputque infantis per inusitatam hanc uteri aperturam in cavum abdominis, usque ad oculos penetrasse; membranaceum vero & vasculosum illud corpus esse membranas fœtus, per rupturam sive hiatum illum uteri in abdomen propulsas. Extraximus vero mox sine mora, & sine ulla uteri incisione, per hunc hiatum, summa cum adstantium admiratione, infantem masculum, mortuum quidem, sed egregie adhuc calentem, una cum secundinis; unde non sine ratione judicavi, infantem hunc â paucis forte demum momentis mortuum esse. Cum vero nullum amplius pulsum in funiculo umbilicali, nec vitam in reliquo fœtu perciperem, attentius postea uterum & præcipue locum illum, ubi disruptus erat, consideravi; ubi eum circa oras rupturæ nigricantem, tenuem & quasi putridum inveni; *pars vero uteri superior extraordinariam crassitiem, trium scilicet digitorum, habebat*; quæ, ut & tota reliqua uteri pars, colorem & consistentiam naturalem obtinebat, nihilque præterea

terea morbosi deprehendebatur. Percontanti mihi causam hujus corruptionis uteri, & quibusnam symptomatibus, durante graviditate, mulier hæc afflicta fuerit, maritus, obstetrix aliique domestici retulerunt, eam toto graviditatis tempore de nullo morbo vel singulari symptomate conquestam esse; verum ad ultimum usque diem bene se habuisse, floridum faciei colorem ostendisse, bonoque semper appetitu gavisam esse; sic, ut mirandum sane sit, unde talis uteri, eaque tam subita corruptio orta fuerit. Nam tempore matutino, hora circiter decima, doloribus partus naturalibus correpta erat, qui per aliquot horas satis vegeti & naturali modo continuarunt; verum fœtus non sequebatur, sed manus tandem sinistra prodibat: quam quidem obstetrix loci illius, satis alias perita, blande semper, ut ajebat, reponere, sed frustra, tentabat. Tandem versus vesperam ejus diei dolores partus subito remittebant, parturiens insolita debilitate corripiebatur, & interea, dum me accersi curabant, mortua erat. Annos ætatis habebat XXXVI. corporis staturæ erat mediocris, & jam ter antea, licet semper difficulter, infantes robustos & vegetos, feliciter excluserat. In secundinis nullum prorsus vitium apparebat & nihil quidquam mali in infante, qui magnus omnino & robustus erat, deprehendebatur; hinc vix dubitandum fœtum hunc vivum adhuc exscindi potuisse, si modo sectio illa matris mortuæ citius fuisset instituta. Quomodo vero uterus hic adeo corrumpi potuerit, & putredine sive sphacelo quasi, idque unico tantum in loco, corripi, reliqua uteri parte illæsa; & quidem sic, ut mulier semper bene, toto gestationis tempore, se habuerit, & simul fœtus tam magnus & robustus generari in utero tali morbido, sicut saltem apparuerat, potuerit, res est, quæ, ut lubens fateor, meum ingenium superat; quamque propterea doctioribus investigandam relinquere, quam incertis conjecturis lectores defatigare malo.

OB-

OBSERVATIO CLXXVII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Glandulis labri superioris.

IN utroque labro parvas existere glandulas, pro subjectorum diversitate varias, nunc minores, grani milii magnitudine; nunc majores lentis quandoque & quod excedit, magnitudine, etiam in vulgus hodie notum est, & non solum in cadaverum anatome, separata interna oris tunica videri; verum etiam in multis hominibus vivis, si alterutrum labrum altero digito intus in ore, altero extus prehenditur, manifeste sentiri percipique potest. Has glandulas labri inferioris eleganter delineavit celebris quondam Anglorum Anatomicus, Guil. *Cowper*, in Myotomia reform. Fig. IV. lit. H. H. & ex hoc *Mangetus* in theatro anatom. Tab. XXI. nisi quod multo majores & copiosiores ibi exhibeantur, quam â me unquam observatæ fuerint. Quoniam vero de iis glandulis, quæ in labro superiori reperiuntur, nusquam adhuc habemus figuram, quantum ego saltem novi, hinc eas hic, prout ad objectum a me delineatæ sunt, Tab. XI. Fig. 1. sistam, non ignorans, eas in aliis subjectis etiam alio modo se habere.

A. A. Palatum.

B B. dentes maxillæ superioris.

C. C. C. labri superioris facies interna, ubi membrana oris ablata, glandulæ figuræ & magnitudinis variæ in eo conspiciuntur.

D. D. Labri hujus partes posteriores, seu potius pars genarum membrana oris adhuc tectæ; ubi vero tales glandulæ non amplius reperiuntur, & hinc male a quibusdam toti oris membranæ adscribuntur, quæ vix alibi in genis demonstrari poterunt.

OB-

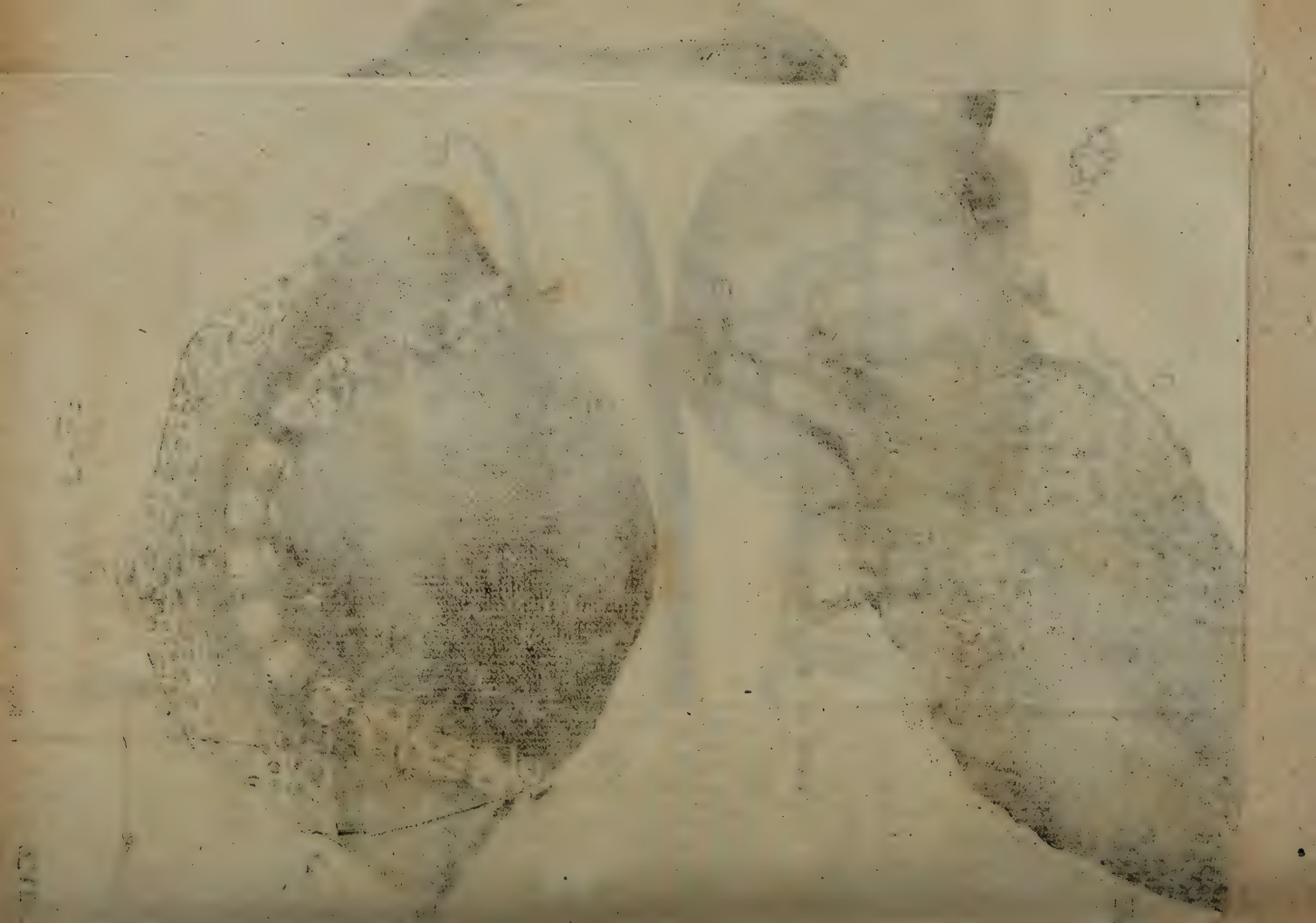

Fig. 1. p. 400.

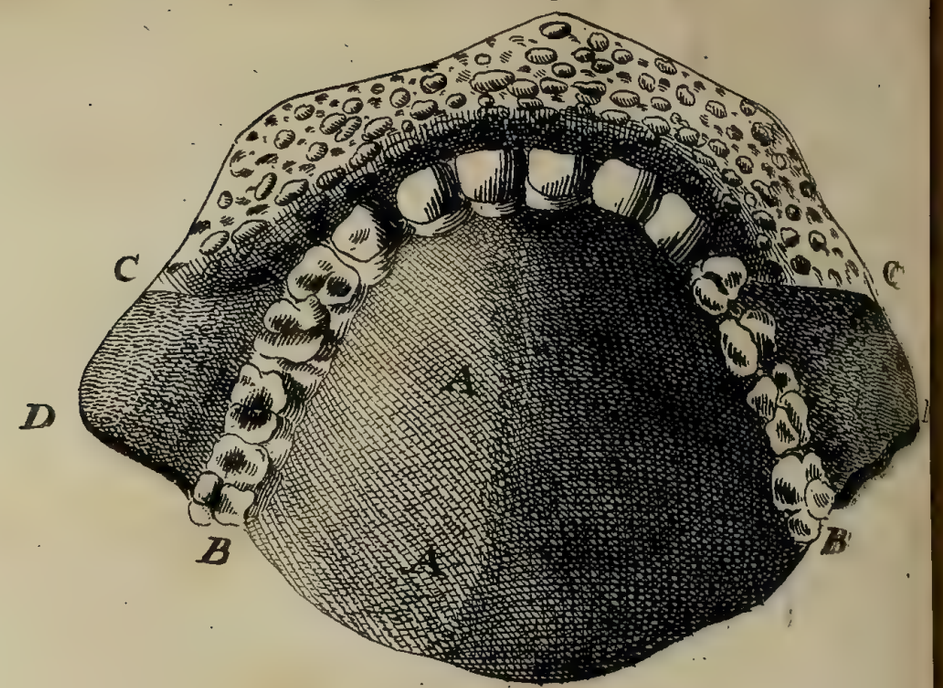

Fig. 4. p. 405.

Fig. 2. p. 402.

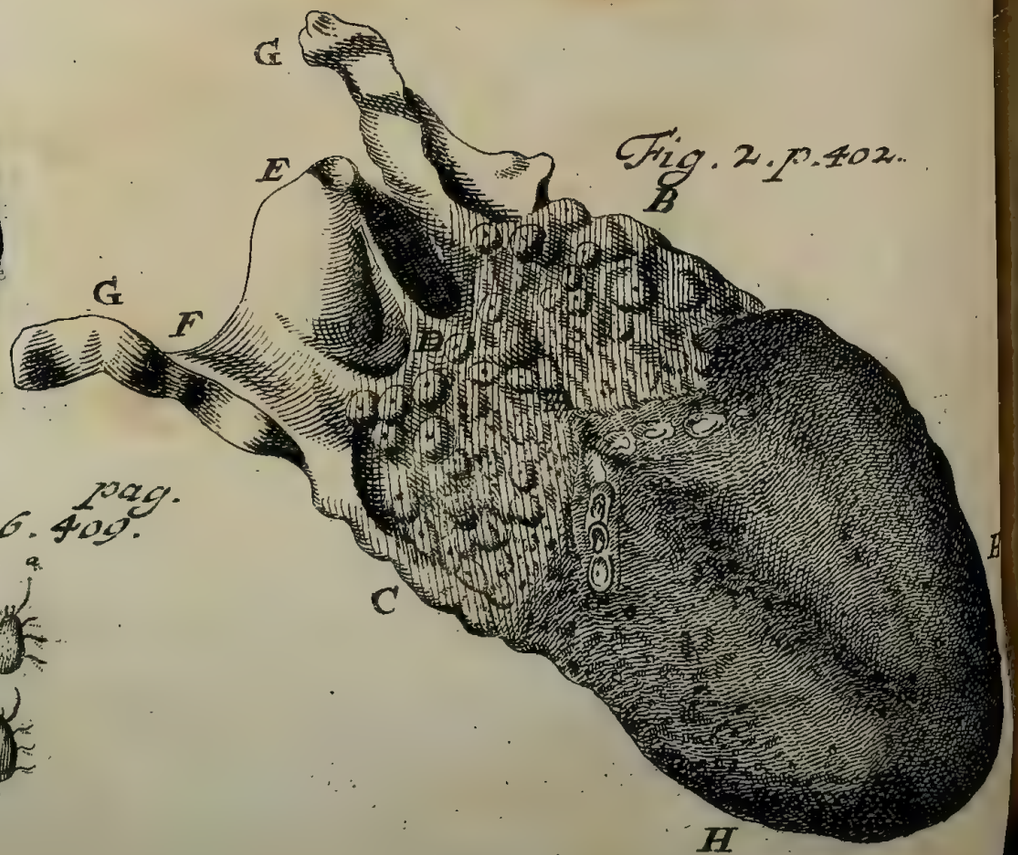

Fig. 3. p. 403.

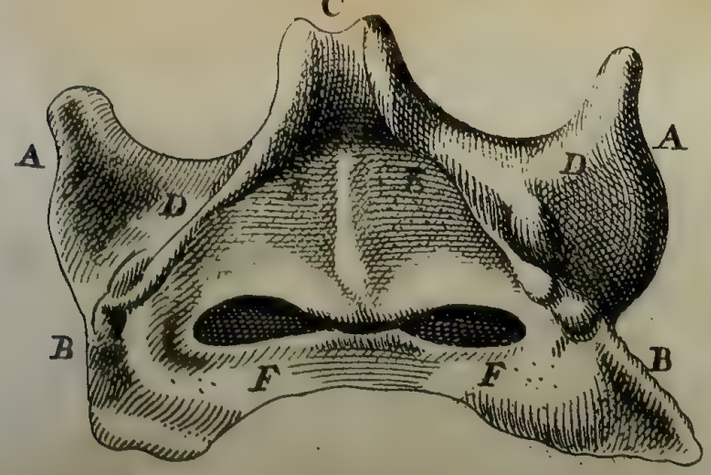

Fig. 5. p. 409.

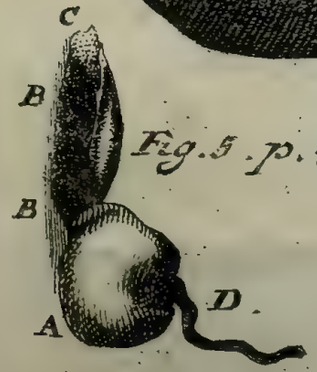

pag.
Fig. 6. 409.

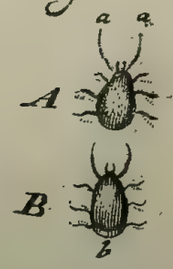

OBSERVATIO CLXXVIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De lingua humana & præsertim ejus glandulis in superficie; ubi simul de ductibus linguæ salivalibus novis quædam differuntur.

MUltas quidem jam habemus figuras de lingua; verum tam multa in ea notanda occurrunt, præsertim ob diversitatem earum in diversis subjectis, ut tamen nondum omnia satis recte in illa demonstratæ sint. Constare hoc vel ex eo potest, quod adhuc nuper tres egregii viri *Vaterus*, Vitebergensis, *Coschvvitzius*, Hallensis; & *Waltherus*, Lipsiensis, quilibet peculiares & *novos in ea ductus salivales* quæsiverint & descripserint. Primus eum indigitat *in foramine illo linguæ* in figura nostra 2. lit. A. ubi, si adest (nam non in omni lingua reperitur) haud dubito, glanduloſum illud corpus, circa radicem linguæ, liquidum aliquod per hoc orificium in os effundere. Quem vero alter describit atque delineat, quantum ego saltem hucusque observare potui, *venas* potius *linguæ*, ex divisione illa a ductuum exteriorum natura diversa, atque ex mea qualicunque observatione, esse suspicor, donec forte usus melius quid me edoceat. Quos tertius descripsit, à *Verheyeno* & *Morgagno* quoque jam indicatos, postquam accuratius eorum examen instituerim, non nego. Attamen tam amplos & tam manifestos eos nondum hactenus reperi, ut setam immittere potuerim. In hac autem mea figura 2. Tab. XI. *glandulas potissimum illas* indicare volui, *quæ inter* A. B. C. D. id est, in radice linguæ, non quidem in omnibus, *attamen in variis subjectis tam insignes observavi*, & ni fallor, sæpius in talibus, quæ vel laqueo suffocata fuerunt, vel aliqua faucium inflammatione laborarunt: in quibus ob impeditum

sanguinis per venas jugulares refluxum ad cor, tantopere distentæ sunt, ut hic in figura conspiciuntur.

A. Indicat illud cœcum hactenus dictum foramen, quod *Collinus* Anatomicus Anglus, in sua Anatomia jam â quadraginta annis indicavit ac delineavit, crediditque glandulis quibusdam circa radicem linguæ sitis inservire, ut per hoc liquidum quoddam in os excernant, quodque haud pridem doctissimus *Vaterus* tanquam *peculiarem ductum salivalem* & communem totius corporis glanduloſi circa radicem linguæ proposuit. Spatium inter B. C. A. & D. ut jam antea monui, multas sat magnas glandulas indicat, cum insigni orificio in qualibet, sicut in hoc homine erant, quorum varia stylum satis crassum, facile admiserunt.

D. Speciatim denotat ligamentum anterius Epiglottidis, cujus ope linguæ jungitur.

E. Epiglottis, quomodo linguæ cohæreat.

F. Ligamentum Epiglottidis laterale.

G.G. Os hyoides sive linguale.

H.H. Papillæ linguales. (*Vid. Tab. XI, fig. 2.*)

OBSERVATIO CLXXIX.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De interiori Laryngis facie & præsertim ejus ventriculis.

QUia sinus illi in interiori laryngis facie, *ventriculi laryngis* dicti, ante novam Celeb. *Morgagni* descriptionem parum noti erant, atque aliæ delineationes, quam quas ipse in Adversariis suis doctissimis primis Tab. II. exhibuit, hactenus nondum prostent, interea tamen variationes eorum, sicut & totius faciei internæ laryngis, non minus quam in aliis partibus obser-

obſerventur, hinc & talem, qualem ego è cadavere humano delineandam curavi, hic Tab. XI. fig. 3. exhibebo.

A.A. Cartilago ſcutiformis.
B.B. Cartilago cricoides.
C. Cartilago Epiglottis a facie poſteriori.
D. Arytænoides cartilagines cum incumbentibus glandulis arytænoidæis Morgagni.
E.E. Ligamenta lateralia Epiglottidis.
F.F. Sinus ſive *ventriculi Laryngis*, aut potius eorum orificia.

Circa E.E. & F.F. itemque in Epiglottide parva conſpiciuntur foraminula, quæ excretorii ſunt ductuli glandularum ſubjectarum, quibus liquidum pro laryngis humectatione excernitur. *(Vid. Tab. XI. fig. 3.)*

OBSERVATIO CLXXX.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Calculo in glandula quadam bronchiali reperto.

IN plerisque, ſi non in omnibus, partibus corporis humani Anatomici hactenus calculos invenerunt. Nullum vero adhuc novi, qui calculum in glandula bronchiali hucusque invenerit. Mihi autem in ſectione cadaveris adhuc Altorfii contigit, in maxima glandularum bronchialium, quæ primæ aſperæ arteriæ diviſioni accumbit, calculum magnitudine phaſeoli reperire, poroſæ ſive tophaceæ ſubſtantiæ, quem adhuc aſſervo. Inſimul vero hic monere volui, quod *in figura mea, quæ de his glandulis in Ephemeridibus* his Centur. VII. Tab. VI. Fig. 2. exhibetur, chalcographi vitio, multæ harum glandularum male ſint repræſentatæ, quia, ut rami bronchiorum, perforatæ quaſi, ab ipſo ſiſtuntur, cum eas, ut ſuſpicor, in pictura à ramis bronchiorum non ſatis di-

ſtinguere potuerit, quæ globoſam figuram habere debuerant, ne hic error mihi imputetur.

OBSERVATIO CLXXXI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Calculo in veſicula fellea nucis juglandis magnitudine nuper reperto, & enormi ductus choledochi amplitudine.

SÆpius jam minores calculos nigricantes in veſicula fellea reperi, & aliquando etiam unum parvæ nucis moſchatæ magnitudine, atque figura quoque tali rugoſa; qui vero ſubſtantiam & colorem fere habet Gummi arabico paullo ſordidiori, (ut ſubinde talia fruſtula reperiuntur) haud abſimilem. Superiori vero anno in cadavere fœminino publice diſſecto aliquem inveni, qui nucis juglandis ſatis inſignis magnitudinem habebat. Poſtquam vero veſiculam felleam, in qua continebatur, quæque naturalem figuram valde mutaverat, & fere rotunda erat, aperui, eumque eximere vellem, maſſa ejus non fortiter cohærebat, verum leni compreſſione in multos quaſi grumos, ſive maſſulas argillaceas, majores & minores, diſcedebat. Colorem habebat intenſe flavum, ad gummi guttæ accedentem, qualem etiam bilis circumfuſa obtinebat. *Ductus bilarii* ſive choledochi communis *orificium* in inteſtino duodeno, quod alias ſolet eſſe anguſtiſſimum, ut aperto duodeno non niſi accurata inſpectione videri queat, *hic adeo amplum & dilatatum* erat, ut parvum digitum facile immittere in illud potuerim: quod à calculis talibus biliariis magnis, antea jam transgreſſis, ita dilatatum fuiſſe opinor.

OB-

OBSERVATIO CLXXXII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De digito enormi cancroſo ſeu carioſo feliciter reſecto.

DIgitos etiam mirabiles morbos ſubinde pati, ſequens docere poteſt exemplum. Anno 1720. cum non adeo diu Helmſtadii eſſem, me acceſſit Chirurgus cum muliere paupere, quæ in minimi digiti manus ſiniſtræ extremo articulo ingentem gerebat *tumorem fungoſum*, *cancroſum*, *exulceratum*, valde dolentem ſaniemque continuo plorantem, pomi mediocris magnitudine, digitusque ſimul naturali duplo erat craſſior, & ex Tab. XI. fig. 4. videri poteſt: quem quidem tumorem Chirurgus jam aliquoties integrum reſecaverat; verum novum incrementum nulla arte impedire poterat, ſed inſtar fungi, intra pauciſſimos dies, tres quatuorve ſcilicet, ſemper rurſus æque magnus erat, ut antea. Quapropter explorata morbi natura atque origine, reperi per inciſuram quandam tumoris os totum extremum carioſum eſſe atque deſtructum, hinc ſuaſi extirpationem digiti hujus in altero oſſe vicino, ut ſic corruptum ſimul & ſemel auferatur, ne cancroſa indoles reliquum corpus afficiat. Cui cum annueret ægra conſilio, ſpem aliam curationis non proſpiciens, digitum ſitu ſupino tabulæ impoſui, cuneum acutum paulo ſupra tumorem admovi, ac uno mallei ictu totum carcinoma à ſano reſecavi. Vulnus eſſentia vulneraria brevi conſolidatum eſt, & mulier adhuc hodie ſana vivit.

A. Manus ægræ.

B. Digitus auricularis duplo craſſior naturali.

C. C. C. Fungus ille cancroſus, multis inciſuris inſtructus, ſaniem plorantibus.

(Vid. Tab. XI. fig. 4.)

OBSERVATIO CLXXXIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Crassitie uteri in gravidis; utrum in his fiat crassior an tenuior?

Lis est inter Anatomicos, *utrum substantia uteri in gravidis sit tenuior, quam in non gravidis, an crassior?* dum nonnulli eam tenuiorem, alii vero crassiorem graviditatis tempore fieri affirmant. Utraque pars tam ad rationes, quam potissimum ad usum sive experientiam provocat. *Mauriceau* (a) *Stalpartius* von der Wiel (b) & *Dionis* (c) statuunt, uteri substantiam in gravidis *semper fieri tenuiorem;* quia uterus, quo magis extenderetur, eo magis, ut attenuetur, necessum esse. His vero inter alios, se opponunt *Grafius* (d) *Bohnius* (e) *Deventer* (f) & *Meryus* (g) qui sua experientia in dissectis gravidis, uterum crassiorem invenerunt, sed & ego sex minimum exemplis recentissimis id confirmare possum. Primo enim hoc vidi Amstelodami cum Clariss. *Ruyschio:* deinde Altorffii in muliere, quæ brevi post enixos gemellos obiit. Postea in muliere illa, quæ cum ruptura uteri mortua est, de qua alias dixi. Porro hic Helmstadii in gravida, quæ glande plumbea exanimata erat Ann. 1722. Denique & in sutoris uxore primipara, partu difficili extincta, Ann. 1723; ac tandem in militis quoque primipara conjuge, quæ gemellos gestaverat, unoque excluso, confestim, altero retento, decessit. Neque

nos

a) Traité des Maladies des femmes grosses.
b) Centur. posterior. Obs. XXX. p. 319.
c) In Chirurg. & tract. de art. obstetr. cap. de Sect. Cæsarea.
d) De part. Gener. mulier. ubi plures citat scriptores, idem sentientes.
e) Circul. anat. p. 41.
f) Operat. Chirurg. Cap. VIII.
g) Hist. Acad. Reg. Scientiar. Ann. 1706.

nos moratur quod Dionis objiciat, *eos, qui dicant, se uterum crassiorem in gravidis vidisse, deceptos fuisse à placenta utero adhuc cohærente, quam simul cum utero pro uteri substantia habuerint:* nam uteri crassitiem, placenta jam exemta, accurate examinavi, ita ut hæc nobis non imposuerit. Interea tamen fatemur uteri crassitiem in gravidis non ubique esse eandem; verum quodammodo variare; & hunc ultimum uterum fœminæ gemelliparæ fuisse omnium, quos vidi, in gravidis tenuissimum, forte quia magna hæmorrhagia uteri periit, unde parietes ejus magis collapsi erant; quamvis tamen digiti transversi adhuc crassitiem habuerit, quam uterum virgineum nunquam superare vidi.

OBSERVATIO CLXXXIV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Circulo sanguinis mutuo inter fœtum & matrem in gravidis.

NOn pauci sunt, iique adhuc è recentioribus nobilissimis Medicis, qui *negant circulum sanguinis inter fœtum & matrem*, licet *Meryus* in Hist. Acad. Reg. Parisiensis Ann. 1708. non solum multis argumentis id probaverit verum etiam exemplum gravidæ descripserit, quæ ex lapsu, indeque orta profusione nimia sanguinis in abdomine, mortua est, in cujus ut & fœtus venis nihil amplius sanguinis inventum est, licet placenta arcte cum utero adhuc cohæreret. Manifesto indicio, sanguinem fœtus ad matrem transiisse, & una cum hujus sanguine per lacerata vasa in abdomen effluxisse. Quorsum enim, quæso, abiisset? Ita & ego, ad sententiam *Meryi* confirmandam nuperrime in gravida illa gemellipara, de qua in præcedenti Observatione dixi, quæ uno, eodemque vivo & vegeto excluso fœtu, paullo post ob enormem supervenientem uteri hæmorrhagiam, altero retento, obiit, cum

Clariss.

Clariſſ. Collega noſtro D. D. *Wagnero* variisque Medicinæ Studioſis, dum fœtum retentum, quoque robuſtum & magnum, ad foramen ovale aliaque his demonſtranda aperirem, obſervavi, *nihil ſanguinis neque in vaſis matris, neque in fœtus corde aut vaſis majoribus*, quæ alias eo abundant, fuiſſe, licet hic fœtus omnibus ſuis membranis & humoribus adhuc fuerit cinctus, placentaque ejus firmiter utero adhæſerit. Fœtus vero nati ſive egreſſi placenta aliquo modo ab utero, ſponte an obſtetricis culpa, ignoro, avulſa ſive libera erat; unde ingens illa hæmorrhagia orta fuit, & ſic ſimul per hanc viam ſanguis matris hujusque fœtus effluxit: cui vero, antequam efflueret, ad uterum & vaſa matris prius tranſeundum erat, quia nullam aliam habet viam. *Igitur datur circulus ſanguinis a fœtu ad matrem:* quem etiam *Meryus*, loco citato, a matre ad fœtum probavit. Hoc ſolum vellem, ut *Meryus* adhuc vaſa illa, quæ hoc in caſu rupta ſive læſa fuiſſent, indicaſſet, aut adhuc ab aliquo, qui ſectioni interfuit, indicarentur.

OBSERVATIO CLXXXV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Glandulis copioſiſſimis in ingluvie Coccothrauſtæ obſervatis.

ILlius avis, quæ *Gesnero*, libro de avibus, *Coccothrauſtes* vocatur, quamque vulgo *Steinbeiſſer*, *Kernbeiſſer* item *Kirſchfinck* noſtrates appellant, cum aliquando in paſtu ventriculum & ingluviem ejus accuratius conſiderarem, nudo oculo innumeras parvas glandulas, capitulis minimarum acicularum, ſive ſeminibus papaveris ſimiles, in ingluvie deprehendi, quæ parvis talibus rotundis, diſtinctisque glandulis ubique erat refertiſſima, ſicut ex Tab. XI. fig. 5. videri poteſt. Magna vero talium glandularum copia hic propterea videtur eſſe neceſſa-

cessaria, quia hæc avis nucleis ceraſorum & similibus duris corporibus vescitur; quæ ad digerendum forti liquido gastrico, eoque copioso, sine dubio indigebant

A. Ventriculus.

B. B. Ingluvies aperta innumeris minimis glandulis instructissima.

C. Finis Oesophagi.

D. Pars intestini ventriculo adhærens.

(*Vid. Tab. XI. fig. 5.*)

OBSERVATIO CLXXXVI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Pediculis sive pulicibus muscarum.

CUm aliquando muscam vulgarem in fenestra quadam sedentem, propius aspicerem, observavi in posteriori parte dorsi ejus parva quædam animalcula, paullo tamen majora quam acari, qui in caseo sæpe conspiciuntur. Quare novitate rei impulsus, cum nunquam antea similia animalcula muscis adhærentia viderim, arripui illam muscam, atque animalcula hæc, quorum aliquot uni huic muscæ insidebant, microscopio lustravi, & inveni ea talem habere figuram, qualem Tab. XI. fig. 6. repræsentat, scarabæo quodammodo æmulam, sex pedibus instructa quibus progrediebantur & cursitabant in microscopio, itemque barbulis sive antennis, (ut *Redius* anteriora illa filamenta a. a. appellat) duabus majoribus & duabus minoribus instructa, coloris pallide fusci, nisi quod in parte posteriori b. pars ad lunæ cornutæ formam albicans esset. Quidam horum pulicum exiguis maculis quasi erant conspersi, ut A, alii ut B. ipsi destituebantur. Hæc animalia sine dubio nutrimentum in musca quæsiverunt: unde constat, nec muscas à vexa aliorum animalculorum esse liberas, sive ea pediculos, sive ob colorem, ad

pulices magis accedentem, pulices vocare, sive alio quodam nomine insignire quis velit, perinde erit. (*Vid. Tab. XI. fig. 6.*)

OBSERVATIO CLXXXVII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

An circulus sanguinis veteribus fuerit cognitus, occasione loci veteris Scholiastæ Euripidis & Plutarchi.

VEtus atque notatu digniſſima eſt paræmia, *Nihil hodie dici, quod non dictum ſit prius.* (a) Quæ, ſicuti multis in rebus longe eſt veriſſima, ita & eam *de circuitu ſanguinis in corpore animalium*, ab HARVEO præcedenti ſeculo deſcripto, veram eſſe, multi variis eisque ſat plauſibilibus argumentis, ut alios nunc taceam, ex antiquiſſimo Medicorum parente, HIPPOCRATE ſcilicet, probare anniſi ſunt: in quo, cum locum unum alterumve inveniſſent, ubi *circuli & periodi ſanguinis* vocabulis utitur, (τὸ κύκλῳ καὶ τὴς περιόδε τὸ αἵματος) mox ex ſolis vocibus, partim, ut opinor, ex invidia contra *Harveum*, inventionis gloriam ipſi invidentes, partim ex nimia & ſtolida quadam erga veteres reverentia, ac ſi veteres omnia ſciviſſent, & recentiores nihil novi invenire valuiſſent, concludere voluerunt, *Harveum* non eſſe inventorem circuli ſanguinis, ſed illum jam *Hippocrati* fuiſſe notum atque deſcriptum. Quod autem *Hippocrates* hac in re verba, prætereaque nihil contineat, unde certo intelligi, vel ſaltem veriſimili conjectura induci poſſit, ipſum ſanguinis periodum, uti ab *Harveo* deſcribitur, ſciviſſe; egregie inter alios vir magni judicii *Archibaldus Pitcarnius* edocuit, (b) quia ex variis locis *Hippocratis* oſtendit, virum hunc innumera continere dicta contra veram ſanguinis circulationem pugnantia, quæ profecto non ſcripſiſſet,

a) Terentius in Prologo Eunuchi.
b) in diſſertat. de Inventoribus.

set, si eam rite cognovisset; e contrario, abunde potius inde perspicere licet, *Hippocrati* hanc circulationem fuisse incognitam, præsertim cum ne mentionem quidem faciat de *transitu sanguinis ex arteriis in venas;* sic, ut potius concludendum: *quicunque nusquam motum sanguinis circulatorium clare descripsit, & sæpissime talia protulit, quæ veræ circulationi sunt contraria atque repugnant, eum hanc circulationem ignorasse.* Atqui hæc vera sunt de *Hippocrate.* Ergo verum circulum sanguinis ignoravit.

Longe autem majori verisimilitudine demonstrari posse existimo, ex veteribus alios circulum sanguinis clarius *Hippocrate* indigitasse; quamvis, ut verum fateamur, non eadem accuratione ac *Harveus* eum descripsit: tamen quilibet satis facile ex verbis eorum mox recensendis colligere poterit, id quod motum sanguinis circulatorium appellamus, ipsis non fuisse prorsus incognitum.

Sub circuli sanguinis nomine intelligunt Autores *motum, seu fluxum sanguinis ex corde in arterias, ex arteriis in venas, ex venis rursus ad cor,* & sic porro; quod omnes hodie concedunt, quia motus hic certissimis experimentis demonstratus & extra omnem dubitationem positus est. Igitur si hoc verum esse datur, concludi forte sine errore, ex verbis mox proponendis, poterit, veteri cuidam *Scholiastæ Euripidis* hunc sanguinis motum fuisse notum; atque simul inde probabiliter inferri licecit, si Scholiastæ, tanquam Philosopho, fuerit cognitus, ergo & Medicis, si non omnibus, tamen quibusdam, perspectum fuisse.

Verba autem, in quibus sententiam nostram contineri arbitror, leguntur in scholiis *ad Hecubam Euripidis*, ex editione Anglicana *Barnesii* p. 20. animadversione ad versum 567. & in editione quadam Basileæ 1544. impressa, in 8. pag. 47. atque ita se habent: Διαῤῥοαὶ πνεύματος αἱ φλέβες ἐν αἷς τὸ αἷμα διέρχεται ἐκ τῶν ἀρτηριῶν. διαφέρει δὲ ἀρτηρία φλεβὸς· τῷ τὴν μὲν ἀρτηρίαν ἔχειν πνεῦμα πολὺ, καὶ ὑποκάτω κεῖσθαι τῆς φλεβὸς,

αἷμα δὲ ὀλίγον, τὴν δὲ φλέβα αἷμα μὲν πολὺ, καὶ ἀνωκεῖσθαι τῆς ἀρτηρίας, πνεῦμα δὲ ὀλίγον. Quæ verba sic latine verto: *Canales spirituum Venæ*, (sunt) *in quas sanguis transit ex arteriis. Differt autem arteria a vena: arteria enim multos habet spiritus, & subjacet venæ, sanguinem vero paucum; ast vena sanguinem quidem multum, & collocatur supra arteria, spiritum vero paucum* (continet.)

Ex quibus verbis non solum constare mihi videtur, Viro huic Philosopho motum sanguinis circularem ex arteriis in venas non ignotum fuisse, cum clarissime dicat, *sanguinem ex arteriis in venas transire*; sed etiam eum plura ex anatome sciviſse: differit enim postea *de differentia ac diverso arteriarum venarumque situ, & de diversis earum contentis*, nimirum quod *arteriæ multos habeant spiritus*, id est, sanguinem floridum, subtilem, mobilem, quem spirituosum Medici appellare solent; *venæ vero spiritum paucum*, quia in his sanguis crassus ac niger reperitur, quæ omnia sano & explicato sensu satis vera sunt; quorum tamen ulteriorem explicationem jam missam facimus, & potius ad rem ipsam properamus, ut scilicet probemus, circulum sanguinis ex citatis nostri Scholiastæ verbis demonstrari posse.

Itaque cum circulus sanguinis potissimum in motu ejus, sive transitu ex arteriis in venas, consistat, atque hoc phænomenon indubitatum indicium & pathognomonicum quasi circuli sanguinis signum sit, quo præsente, circulus sanguinis contingit, quo absente circulus hic non peragitur; ideoque concludo: qui hoc præcipuum sanguinis periodi phænomenon scivit, ille etiam rem ipsam intellexit. Scholiastes enim hic non nudis circuli aut periodi sanguinis vocabulis usus est, ut *Hippocrates*; sed potius perspicuis verbis rem ipsam, *motum nimirum sanguinis ex arteriis in venas*, sicut ex citato loco constat, descripsit, & clare ob oculos posuit. Præterea, quia veteres sciverunt, originem arteriarum esse in corde, sicuti clarum est ex *Hippocrate*

&

& *Galeno*, (a) facile erat Philosopho ita ratiocinari: *Si sanguis ex arteriis transit in venas, ne arteriæ fiant vacuæ, ex corde novus sanguis in locum effluentis necessario debet succedere*, quia nullæ aliæ in arterias dantur viæ. Deinde, si sanguis perpetuo in venas influeret ex arteriis, & non in aliam partem evacuaretur, non posset omnis capi a venis. Quare, quia venæ desinunt in corde, ut veteribus quoque non fuit incognitum; hinc necesse est, ut in cor se rursus exonerent. PLUTARCHUS enim in *Timæo* inquit: *Cor est origo venarum*, (b) *fons sanguinis, a quo magna velocitate, seu impetu, per totum corpus circumpellitur* (περιφέρεται.) (c) Igitur si Philosophi sciverunt, cor esse fontem sanguinis, a quo magno impetu per totum corpus pellitur, & deinde quoque sciverunt, sanguinem ex arteriis in venas transire, sicut hæc modo ex duobus antiquissimis scriptoribus probavimus; sequitur, motum circulatorium nonnullis veteribus non prorsus fuisse incognitum.

Interea tamen, ne existimetis, quæso, L. B., me vobis persuadere velle, veteres hos æque bene atque exacte circulatorium motum perspexisse, ac *Harueum*, & nos hodie; cum probe sciam, plura requiri, ut ejus exacta historia, ejus reditus ad cor, ejus motus per venas in auriculam dextram, inde in cordis ventriculum dextrum, hinc per arteriam pulmonalem in pulmones, ex his per venam pulmonalem in sinistram auriculam & sinistrum cordis ventriculum, atque ejus progressus ex hoc postea magno impetu & velocitate in arterias totius corporis, ac denique ex his rursus in venas & cor, sicque totus circuitus rite intelligatur. Nam sine horum accurata scientia, circuli sanguinis cognitio manca atque im-

a) *Hippocrates* Libr. de aliment. & Libr. de Venis, & *Galenus* de Usu partium Libr. VI. XVI. & aliis in locis.

b) Veteres sæpe venas in genere pro vasis, arteriis scilicet & venis, posuerunt.

c) Conf. quoque *Longinus* de Sublimi cap. XXXII. edit. Tollii, & Boileau traité du Sublime chap. XXVI.

perfecta est: a quo tamen vita, omnes actiones & functiones nostræ dependent, & sine quo nihil sit, nihilque de corporis nostri functionibus intelligi potest; imo sine quo quid vita, quid mors sit, ignoratur.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De incerto infanticidii signo ex pulmonis fœtus innatatione vel submersione.

SI quid est, quod multas difficultates, disceptationes & lites inter Medicos æque ac in foro excitat, id profecto sunt casus, quos vocant, *Medico-legales*, & maxime inter hos judicium *de infanticidio*, signaque, quibus cognoscatur, ac certe determinetur, utrum fœtus sive infans, furtiva venere conceptus & clandestino partu enixus, si mortuus reperitur, ante partum, in utero sponte sit defunctus, an violentam mortem obierit: quia secundum hæc indicia Jureconsulti & judices de matre, aliisve, qui adfuerunt, vel capite plectendis, vel a mortis pœna absolvendis, sententiam pronunciare solent. Scortula enim, illicita venere gravida facta, ut pro virginibus postea se venditare haberique queant, ne honoris detrimentum capiant, necibus sæpe misellorum infantum nefando detestandoque crimine facinora sua occultare atque expirare student: &, licet malitiose innocentes infantes obtruncaverint, partus vero clandestinus singulari justoque Dei judicio palam fiat, fœtusque enixus etiam reperiatur, tamen, ut postea capitis pœnam, quam infanticidium sequi probe norunt, effugiant, negant atque pernegant, se fœtui vim intulisse aut eum interfecisse; verum vel in vel ante partum ipsum obiisse, mortuumve natum esse, constanter plerumque ac pertinacissime affirmant.

Verum,

Verum, quia his in caſibus fides ipſis merito non habetur a judice prudenti, legesque divinæ juxta & humanæ vindictam clamant, pœnamque capitis, ob ſanguinem innocenter profuſum, exigunt, judices Medicis demandant, ut in fœtu ſive corpore, ut vocant, delicti, inquirant, utrum ille fœtus mortuus ſit editus, an violentam manum expertus fuerit: ne matres innocentes damnent, nocentesve temere abſolvant.

Hic vero graviſſimus lapis offenſionis objicitur Medicis, nodusque duriſſimus, imo plus quam Gordius reſolvendus: dum ſigna illa, quæ fœtum vel ſponte mortuum, vel violenter occiſum certe demonſttent, adeo dubia & incerta ſunt, ut nihil ſupra. Non jam dicam de ſignis in univerſum, quæ ad hanc rem faciunt; verum de eo tantum, *quod ex pulmonis ſubmerſione & innatatione in aqua deſumi*, & a non paucis, præſertim etiam recentioribus nonnullis, pro certiſſimo & infallibili haberi ſolet, paucis hic agam, & quid de eo ſentiendum ſit, ex nupera quadam eaque inſigni obſervatione illuſtrabo, ut & JCti & Medici cautius in ſimilibus rebus agere mercarique diſcant, quam ſæpe hactenus factum eſt.

Notius vero eſt hodiernis Medicis quam notiſſimum, *fœtum neque humanum, neque beſtiarum, in utero reſpirare, aut reſpirare poſſe:* quia non ſolum uterus, in quo ſitus eſt fœtus, in gravidis exactiſſime clauſus & muco tenaciſſimo obturatus eſt, ut aër eum ingredi nequeat; verum etiam quia fœtus adhuc duplici, præter uterum, membrana eaque ſatis denſa, quaſi in duplici veſica, includitur, ut aer ad fœtum nullo poſſit pervenire modo. Præterea etiam liquidum ſive aqua, cui ut piſcis innatat, eum ambit, in qua nulla, ut notum eſt, fieri poteſt reſpiratio: & propterea, qui fœtus, vel mortua matre mortui ex alvo exſcinduntur, vel qui mortui partu excluduntur, pulmones habere collapſos, nigricantes obſervamus: & ſi tales pulmones vel integri, vel in fruſta diſſecti in aquam conjiciuntur, ad lapidis inſtar aliusve corporis gravioris

mox

mox fundum petunt. Illorum vero animalium fœtuumque pulmones, qui extra utetum plus minus vixerunt & respirarunt, vel etiam pulmones fœtuum, qui non respirarunt, & in quorum pulmones aer flatu fuit vel semel ac leviter tantum injectus, mox aquæ, si ei immittantur, innatant: ita, ut aer immissus in pulmones tantam habeat efficaciam, qua pulmones, alias fundum petentes, in superficie aquæ detineat, fundumque petere impediat. Ex his igitur præcipue experimentis hactenus plerique dijudicare, atque tanquam infallibiliter decidere voluerunt, *num fœtus extra uterum vixerit & respiraverit nec ne.* (a)

Attamen non defuerunt nonnulli, qui horum signorum certitudinem in dubium vocarunt, atque inprimis ZELLERUS, Professor Tubingensis, peculiari dissertatione demonstravit, *pulmonum in aqua submersionem infanticidas non absolvere*, eandemque *pulmonum submersionem nullo modo certum signum esse animal, aut fœtum non vixisse:* quia subinde durities vel scirrhus in pulmonibus, aliave causa, eos tam graves & ponderosos reddit, ut, licet animal vixerit, satisque diu respiraverit, pulmones tamen prædictam ob causam submergantur. Si quis igitur ex submersione pulmonum judicaret, fœtum talem non respirasse, adeoque extra uterum non vixisse, graviter profecto erraret: cum posset esse occisus, & pulmones propter vitium aliquod peterent fundum. Ita enim cadaver juvenis annos septendecim nati, & ex phthisi mortui, Altorfii quondam secui; cujus pulmones, ob duros tumores in eis deprehensos, aquæ injecti fundum petebant; licet juvenis sine dubio integros septendecim annos respiraverit. (b)

Igitur

a) Vid. M. A. N. C. Dec. I. Ann. VI. obs. 202. p. 299. It. Schreyerus aliique.

b) Exempla plura adducunt *Zellerus*, *Valentinus* in Pandect. Med. Legal. *Bohnius* in dissert. de Infanticidio, van *Hoorn*, Succus, in epist. hoc de argumento Holmiæ editis, aliique.

Igitur, si in fœtu similis pulmonum constitutio observaretur, alia vero indicia violentæ manus aut cædis deprehenderentur, ob pulmonis submersionem infanticida non esset absolvenda.

Alterum vero & contrarium, *si nimirum pulmones fœtus aquæ innatant*, tanquam certius hucusque, imo infallibile a quamplurimis habitum est signum, *fœtum extra uterum vixisse & respirasse*, feminamque talem, quæ similem fœtum enixa esset, infantem vel ex instituto, vel saltem gravi negligentia interfeciisse. Fuerunt quidem nonnulli, sed pauci, qui, fœtus in utero jam mortui pulmones putrefactione aliave ratione ita posse rarefieri & mutari, ut postea aquæ innatent, eodem modo, ut corpora submersorum, licet fœtus aerem nunquam hauserit, statuerunt. Plerique vero his contradicunt, & præsertim *Rivinus* olim atque *Langius*, Lipsienses, & Collegium Medicum Francofurti ad Viadrum cum *Schreyero* (a) itemque haud pridem, cum quæstio hæc in Suecia agitaretur, Medicus eruditus Suecus, VAN HOORN, sicut Acta literaria Sueciæ & nova litteraria germanice scripta, quæ Lipsiæ prodeunt, docuerunt, post illos evincere docto scripto allaboravit, pulmonem putrefactione aut corruptione non ita mutari, posse ut aquæ innatet; *verum illos pulmones, qui extra uterum non respirarunt*, (si flatus non fuerit immissus) *fundum semper petere*, idque experientia & observationibus suis, quas in illis epistolis descripsit, firmare stabilireque contendit. Verum quia nuper exemplum vidi, ubi contrarium obtinuit, ipsi hoc in argumento assentire non possum; ideoque publicæ utilitatis caussa meam placet observationem, notatu dignissimam, hic describere, ut eo evincam, signa hæc esse fallacissima.

a) Vid. *Schreyeri* Dissertatio Germanice edita, de eo, *an certum signum sit, quando pulmo infantis mortui in aqua fundum petat, fœtum in utero mortuum esse; & vice versa, an certum signum sit, fœtum, extra uterum vixisse & respirasse, si aqua innatet?* Cizæ 4. 1690.

Die XIV. menſis Julii hujus anni 1722. vocabar hic ad mulierem plebejam, quæ per quinque jam dies in partu erat verſata, fœtum vero eniti non potuerat. Remedia ante, pro more mulierum, varia adhibita fuerunt partum promoventia, externa & interna, quia fœtus in ſitu erat naturali, ſed omnia fruſtra. Quoniam vero interea parturiens ad ſummam erat redacta debilitatem, & mortem brevi timerent ipſa & adſtantes, præſertim quia jam a biduo motum fœtus non amplius perceperat, dolores parturiendi ceſſaverant, & inde fœtum mortuum, maxime quia etiam fœtor cadaveroſus ex utero proveniebat, judicabant; hinc ut manu ſuccurrerem, fœtumque mortuum extraherem, rogabant, ne mater una cum fœtu periret. Cum vero manus admoverem, capitis fœtus inuſitatam magnitudinem, cauſſam partus hujus difficilis inveniebam; nullum arteriarum pulſum in fœtus capite, præſertim etiam in ita dicta *fontanella*, ſeu fonte pulſatili, percipiebam, epidermidem jam a capite recedentem, illudque adeo orificio uteri interno infixum & quaſi incuneatum deprehendebam, ut, poſtquam multos labores fruſtra ſolis manibus adhibueram, tandem caput aperire, cerebrumque educere & inſtrumento fœtum extrahere cogerer; quem etiam tandem, ſi capitis apertionem excipias, integrum protrahebam.

Fuerat hic fœtus valde magnus, præſertim caput: ſexus erat virilis, in toto copore lividus, cuticula ubique recedebat a cute ſubjecta livida & virideſcente, inprimis vero ſcrotum jam totum fere putridum & nigrum obſervabatur: quæ ſigna ſatis demonſtrant, fœtum jam per aliquod tempus in utero mortuum fuiſſe. Diſſecui vero eodem adhuc die cadaver, præſentibus aliquot Medicinæ Studioſis, & pulmonem quoque nigricantem & flaccidum inveni, ſicut in fœtibus, qui in utero mortui ſunt, aut qui nunquam reſpirarunt, deprehendi ordinarie ſolet. Verum cum hunc pulmonem in magnam ollam aqua recenti repletam, injicerem, ea intentione,

tione, ut Auditoribus meis demonſtrarem, quomodo pulmones horum fœtuum fundum peterent, contra meam adſtantiumque exſpectationem, innatabant; & licet lobos pulmonis etiam in fruſtra diſſecarem, nullum tamen fundum petiit, ſed omnia innatarunt, ſicut in eis, qui extra uterum vixerunt & reſpirarunt. Hunc vero fœtum in utero mortuum fuiſſe, ex ſignis modo recenſitis, putredine ſcilicet, fœtore, livore, epidermidis a cute diſceſſu, aliisque circumſtantiis ſatis certum eſt; neque flatus ullus in pulmones hos injectus eſt; neque dici facile poteſt, fœtum hunc, qui orificio uteri interno, quaſi incuneatus hæſit, & tam arcte conſtrictus fuit, ut nil, niſi bregmatis regio, digitis tangi potuerit, reſpirare potuiſſe, aut reſpiraſſe: quia pulmones non adeo rubicundum, ut ii, qui reſpirarunt, ſed magis nigricantem colorem habuerunt, uterique orificium arctiſſime conſtrictum, aeris ingreſſum impediviſſe videtur. Imo ſi quis etiam contendere vellet, fœtum in tali ſitu vel quod veriſimilius, ruptis membranis & effuſis humoribus, quia aeri tunc aditus conceditur in uterum, mox reſpirare, & poſtea adhuc in utero mori poſſe, ſequitur etiam inde id, quod volumus: *Indicium ſcilicet ex pulmonis fœtus innatatione non eſſe certum ad probandum vel decidendum fœtum neceſſario vivum fuiſſe natum, ſive extra uterum adhuc vixiſſe, reſpiraſſe, & interfectum fuiſſe:* quia apud meretrices ibi quoque diu hærere, profuſisque humoribus, utero aperto reſpirare & tamen tandem ante partum adhuc in utero ſine ulla vi externa mori poteſt. Ex his igitur conſtat, huic experimento ſoli inpoſterum minime fidem eſſe habendam: licet, præter ſupra jam citatos, varii adhuc recentiores ſcriptores innatationem pulmonis, *pro ſigno infallibili* fœtum extra uterum vixiſſe, habeant. Conf. Act. Medicor. Berolinenſ. Vol. IX. pag. 60. & ſeqq.

(Helmſtadio Auguſt. Vind. d. 8. Febr. An. 1725. miſſa.)

OBSERVATIO CLXXXIX.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Nævi materni hæreditarii, expirante nomine masculo, expirantes.

NOn adeo singulare aut rarum quid est, infantes recenter natos variis commaculatos nævis conspici, quorum causa in depravata gravidarum matrum fortiori imaginatione utplurimum quæritur & fundatur: producemus vero hic istiusmodi casus, ubi vulgare hoc principium vix sufficiet. Novimus honestissimam familiam, quæ quartam jam usque in progeniem in liberis ex descendentibus masculis oriundis sexus utriusque nucham macula rutilante, certo tempore quasi flammea, satisque lata pictam monstrat: filiarum autem sororumque liberi utriusque sexus, mutato nomine, signo hoc familiæ igneo omnes & constanter carent. Rationem negatæ imaginationis maternæ fundamus in hoc, quod bini in lucem editi fuerint fœtus ab uxore unius filii flammeo hoc stigmate notati, antequam hæreditariam in marito maculam unquam conspexerit, secuti dein alii duo liberi cum eodem hoc signo in lucem prodierunt, sic ut jocosam Patri suspicionem forte movere posset mater vacillantis fidelitatis matrimonialis, si in posterum sequeretur partus tali macula carens. Solidam rarioris hujus phænomeni rationem obstrictissimè expetimus ac expectamus ab ingeniis sagacioribus, nobis enim talem, quæ gustui satisfacere potuerit, invenire hactenus nondum licuit.

)o(

OB-

OBSERVATIO CXC.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Venæsectio, Purgatio, Acidularum in- & externus usus in gravida salutares.

MAtrona annorum supra 40. utero gerens ultra trimestre ab anorexia & frequentibus vomitionibus bilioſis valdè molestabatur, quibus dein progressæ in graviditatis termino ad septimanam usque 22. jungebantur vehementissimi circa uteri regionem & inguina passim dolores, ut pedibus insistere amplius nequiret. Consulebatur Medicus Veteranus Practicus, qui, ut statim secaretur vena in pede, die Brand-Ader, suadet, tam felici cum eventu, ut ista vespera ambulare rursus potuerit, doloribus penitus evanescentibus: jubebatur præterea aliquot ante partum septimanas patrias adire aciduIas bibitura per plures ibi dies ad Mens. ß. unde valdopere sese movit infans cum insigni matris terrore. Datum fuit lene cholagogum, quod septies operabatur largiter cum levamine, continuatæ etiam fuerunt acidulæ in priori dosi, subjunctis simul indies per 5. horas in illis balneationibus, sicque ægra hæc nostra gravida undiquaque sana & vegeta suos repetiit lares, anorexia prius, vomitibus, lassitudine totius enormi penitus non confecta. Eadem hacce methodo plures alias feliciter fuisse restitutas gravidas adversa valetudine conflictantes elegantissima memorati Medici MSSta. frequenter testantur. Diversa occurrunt in hoc exemplo, quæ à multis fortè longissimè rejicientur, ast securum firmumque reddere poterunt in ejusmodi circumstantiis Medico-Practicum solida ratio & experientia: ubi nec temerè, nec timidè agitur, nihil periculi.

OBSERVATIO CXCI.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Usus Decocti Visci Querni Polychrestus.

MAtrona ultra sexagenaria, arthritica, cachectica, per tempus benè longum lecto affixa medicorum animos & curas valdè defatigavit, usurpata enim fuerunt diversa & pretiosa medicamenta sine levamine aut spe reconvalescentiæ; sic misera & viribus penè fracta beatam expectabat analysin, cùm tandem, dubio licet prognostico, proponebatur usus decocti Visci Querni. Annuit, etsi invita, ægra, sorbetque sic instar Thee, mane & vesperi decocti hujus calidi scutellas aliquot, jungitque ante pastum ℞. ♂. cyd. cum Essent. balsam. Hoffm. gt. xxx. tam fausto cum successu, ut quæ tumbæ jam ab omnibus proxima habebatur, sensim recuperare vires incipiebat, appetitus & somnus redibant, dolores arthritici cessabant, & roborabatur taliter magna hæc clinica, ut per horas aliquot iterum extra lectum versari cumque suis mensæ assidere valuerit, nullumque fuisset dubium, quin meliùs longè & constantius potuisset restitui Matrona hæc, modò continuare diutius notati decocti potum sibi persuaderi passa fuisset, quem tamen ob nauseam mox recusavit, relapsa dein in deploratum penitus statum, qui post mensium aliquot decursum viribus omnibus exhaustæ vitæ finem fecit.

Meliorem ab usu hujus decocti sortem expertus laudat Vir juvenis, annor. 32. Hic pro temperamento prædominante cholerico ad iram valde pronus, nec infrequenter colicæ spasmodico flatulentæ obnoxius fuerat. Nuper ob perpessam injuriam vehementer excandescens in vini potu generosi solamen quæsivit, sed malè, prodiderunt enim sese statim indicia consuetæ alias colicæ, quam verò neglexit in principio, conjecerunt vero in lectum atrociſſimi dolores, quorum injecti

jecti clysteres leves & breves inducias dabant, breves dico, violentius enim mox recrudescebant tormina & strictura spasticæ in animi usque deliquium, refecto tamen, alvus sponte & largiter soluta, admodum profuit, sic ut reiterata postmodum clysmata desideratum habuerint effectum. Acciderunt hæc saltem intra triduum, nihilominus vires corporis adeò prostraverunt, ut pro reducenda priori valetudine etiam optima pharmaca noluerint sufficere. Incidit denique ipse Patiens in usum Decocti nostri sæpius laudati, cujus integram per mensem absolvit curam, indeque pristinam sanitatem maximo cum gaudio felicissimè obtinuit, rediit enim citò pristinus totius vigor roburque, insuper flatus alias adeo molesti tam valide fuerunt discussi & propulsi, ut per tempus valde longum penitus liber ab illis manserit. Repetiit jam aliquoties verno vel autumnali tempore prædictam curam, illiusque optatissimum effectum deprædicare satis nequit.

Similes huic nostro potui medicato laudes destinat alia Matrona, 58. circiter annorum, 14. liberorum mater, per crebra puerperia aliasque animi & corporis ægritudines multum debilitata. Hæc per multos jam annos conquerebatur de nauseoso & exsiccante salso faucium acore, appetitu prostrato, nec non asthmate perquam molesto, quod in obeundis negotiis domesticis magno illi fuit impedimento. Assueta erat annuis Venæsectionibus, laxationibus, & acidularum usui, ingrato autem hospiti hæc omnia haud sufficienter resistebant. Consultus ab ægra Medicus ordinarius ad corrigendam M. S. acrimoniam bilioſam, adque roborandum nervosi systematis tonum suadet Decoctum nostrum Visci Q. Paruit lubenter ægra dato consilio, ad alia medicamenta alias valde nauseabunda, hausitque more indicato per mensem liquorem hunc calidum, inde mitigabatur statim sensus ille molestus salsedinis urentis in ore & faucibus, redibat appetitus, & asthma inveteratum visum ita imminuebatur, atque respiratio fiebat tam levis & facilis, ut scalas ædium aliaque loca acclivia sine

omni

omni difficultate iterum superare potuerit, & hoc hucusque constanter.

Modus parandi & bibendi Decoctum est sequens: ℞. Rasur. Visci Q. ℥ij infund. cum Aqu. fontan. Mens. ij. in vase fictili tripedali, operculo benè lutato; decoque lento ignis gradu ad consumt. 3. part. de colatura, quæ asservari potest & solet in vasis vitreis mundis, bibatur manè & vesperi ½ quartar. calidè instar Infusi Theiformis, cum, vel, quod melius, sine saccharo, subsequo, ubi possibile, leni corporis motu. Si scopo præservativo in usum trahitur, præmittendæ Venæsectio & sufficiens corporis per lenia laxantia lustratio, quæ etiam tempore intermedio pro rei exigentia potest repeti.

OBSERVATIO CXCII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Phthisis acidulis curata.

PHthisis, tristissimus affectus, optimo inter illos jure refertur, qui difficulter cognoscuntur, facilius tamen curantur, facile vero cogniti, difficiliùs & rarius curantur. Memorabiles tamen passim prostant observationes Phthisicorum etiam desperatorum quos benigna & omnipotens summi Numinis manus per adhibita remedia felicissimè restituit; inter plura ejusmodi exempla attentionem atque admirationem excitavit illud, quod E. N. C. Decur. II. Ann. IV. Obs. XVII. p. 47. legitur Senis ultra sexagenarii Fonte Medicato Freienwaldensi optimè curati. Suspecta habentur alias Phthisicis acida, nec temperata talia semper tutò in usum vocantur, multò magis Acidulæ in hoc casu malè audient, habere tamen & hanc regulam suam exceptionem, casus modo memoratus, illeque, qui mox sequetur, luculenter evincunt. Obtigit nobis in relictis B. Soceri schedis notatum invenire exemplum Viri cujusdam

dam senis pro Phthisico desperato habiti: hic tristi suo fato relictus acidulas Deinacenses adibat totus desperabundus vel citiorem mortem vel meliorem valetudinem ibi reperturus. Potabat hic è fonte nostro soterio per aliquot septimanas dosin parcam, nec frigidam, sed tepidam tam bono cum effectu, ut qui certa Charontis præda habebatur, post benè restitutus & vegetus ad suos reverteretur. Sic quotidiana etiam docet experientia, plures ægros Phthisicos, non æque semper ad fontem, sed domi, in locis vicinis Deinacenses nostras, haud sine fructu bibisse. Magnum quidem communiter apud permultos paradoxum habetur Acidularum in Phthisi usus, nec deerunt forsan ex Medico ordine, quorum gustui adducta minus placebunt; ast, hoc non obstante, vix audemus vulgarem eamque contrariam sententiam pro universali acceptare veritate, partim, quia plures alii Medici interque hos e. gr. celeberrimus Anglorum Medicus, Mortonus haud rarò acidulas Phthisicis proficuas observarunt, partim quia haud sufficiens suppetit ratio, quæ in hoc affectu omnem planè Acidularum usum tollere valeat. Quæ sunt autem istæ rationes singulis promiscue Phthisicis acidulas prohibentes? annon huc redeunt: Per illas augeri tussim, impediri expectorationem, glandulas, vesiculas & vascula pulmonum ulcerata ab acidularum acrimonia minerali magis adhuc lædi, dilacerari, exulcerari, & tandem funestam diarrhœam excitare. Sed liceat paucula in contrarium excipere. Tussim quod attinet, vix illa augebitur ab acidulis qua talibus, aut à corrodente illarum acrimonia, sed actuale frigus culpa est excitatæ hujus molestiæ, uti res ipsa loquitur, quod omnis tussis etiam ab alia vel simplici aqua frigida, ab aliis assumtis frigidis, ab aëre frigido acrior & pejor reddatur; bibant vero ægri nostri acidulas calidas, aut saltem tepidas, nec in larga dosi, & nulla habebitur querela tussis exacerbatæ; id quod alteri etiam opponimus rationi, dum liberam expectorationem non tam acrimonia, quàm frigiditas fontis medicati impedire solet. Tertia ratio speciem quan-

dam præ se ferre videtur & sanæ rationi planè contraria esse, exulceratis pulmonibus, imò affectui, qui plerumque totam M. S. infectam & intemperie calido-acri contaminatam habeat, acria adhuc opponere remedia, uti sint acidulæ: ast regerimus modestè, (a) Deinacenses nostras, (de quibus solis hic nobis sermo est) talem excedentem acrimoniam, quæ in aliis deguſtatur, planè non secum ferre, sic ut ab aliis fortioribus ad Deinacenses nostras mites nulla valeat consequentia; (b) adhæc nemo demonstrare poterit, acidulas unquam M. S. corrosiva quadam acrimonia tingere, potiùs (c) per acidulas talis intemperies corrigitur, quod scorbutici cum fructu istas potantes testantur; (d) fortè saccharata plus acoris in corpore excitarent, quàm acidulæ, & tamen copiosè Phthisicis præbentur ab illis, qui acidulas, ut summum venenum rejiciunt. (e) Quodsi itaque M. S. acidis particulis per acidulas non gravatur, vix videmus, quomodo pulmonibus læsis major exulceratio & corrosio accrescere possit, imò (f) si externam acidularum operationem consideramus, & observamus, quomodo coctæ ad ulcera inveterata multum conducant, non adeò ineptè concludere possemus, illas exulcerationibus quoque internis profuturas; (g) insuper apud multos non æquè consummatos nondum adsunt ulcera, sed saltem tubercula cruda, ubi iterum non videmus, quid hisce nocere possint acidulæ, potiùs ab illis, utpote remedio resolvente, deobstruente, magis optatum eventum sperare liceret. Diarrhœa Phthisi superveniens meritò suspecta habetur, utpote signum M. S. ad fusionem colliquativam pronæ, propter quam particulæ M. S. & lymphæ non amplius decenter cohærent, fibræ partium solidarum tonum suum deperdunt & flaccidæ fiunt; in hoc gradu Phthiseos omnino dissuadendæ sunt acidulæ, sed inde non sequetur, quod ideò omnibus promiscuè Phthisicis sint prohibendæ; non enim nisi in extrema labe pulmonali metuenda est ab acidulis diarrhœa, & si quoque supervenerit, non ideò quasi fatalis sanguinis colliquatio considerandæ, cui resistere amplius sit impossibile. Maxi-

Maximum pondus haberet Experientia, quippe plurium ab usu acidularum secutarum mortium testis, quaque semper, in specie circa aquas minerales præponderat optimè fundatæ visæ rationi. Ast dubitandum paululum, an antiqua hinc regula, qua Phthisicis in genere acidulæ prohibentur, primario fundata sit in frequenti & solida experientia, an vero non potius inveteratum & super prætensa acidularum corrosivitate fundatum sit præjudicium, quod ut fœcunda variorum errorum mater prædictam pepererit regulam. Cur enim tam multi olim Colicis interdixerunt acidulas? cur febre tabifica laborantibus? cur tam multæ mulierculæ, imò etiam Medici adhuc sibi persuadent, acidulas adversari insultibus hystericis, unde hæc omnia? sanè ab experientia non fluunt, utpote quæ contrarium testatur, sed ex mero præjudicio nimiæ acredinis & frigoris potentialis acidularum, per quod omnis ad crebriorem experientiam occasio fuit præclusa, dum omnes, qui vel minimum Phthiseos symptoma referebant, statim à Fontibus Soteriis relegabantur, imò tam magnum erat præjudicium, ut, si quis pro incipiente Phthisico habitus acidulas cum fructu aut saltem sine damno biberit, statim mutata fuerit de conditione ægri sententia & non ampliùs pro tali reputatus, quia probam per aquas minerales impunè sustinuerit. Quodsi vero nonnunquam Phthisici ab acidulis læsi fuerunt, erant illi utplures ægri consummati & desperati, de quibus hic propriè non sola est quæstio. Litem contraria dirimit quotidiana experientia, omnibus hisce exceptionibus longe major, quæ quidem non ordinario tales nobis præsentat Hospites, qui ob malum Phthisicum adiverint acidulas, interim nec raro inveniuntur, qui ob aliud morbi genus quidem aquarum curam prosequuntur Phthisici, & tamen levamen reportant optatissimum.

OBSERVATIO CXCIII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Continuatio Casus in antecedente Observatione No. CXXXVI. recensiti.

MAnsit infelix hæc ægra à prioribus magicis insultibus hucusque libera quidem, nihilominus tamen paroxysmis Epileptico-convulsivis statо tempore menstruo constanter miserè fuit afflicta. Menstruæ fuerunt hactenus dictæ convulsiones, ast circa Solstitium æstivale anni præteriti tota hujus mali scena inopinato fuit inversa. Ingruebant tunc convulsiones totius horrendæ, non per horas aut diem, sed ultra septimanam diesque noctesque continuo durantes spectaculo planè miserrimo; sponte dein, sine ullo propinato pharmaco, sensim mitescebant, imò diurno tempore silere incipiebant, omni è contra vesperâ hora circiter sexta redeuntes & durantes per totam noctem in horam usque sextam matutinam alterius diei, per diem postmodum sic satis benè se habebat, nil nisi insignem lassitudinem persentiscens. Durante hac periodo diæta quoque hactenus consueta fuit mutata: parcissimi prius fuit cibi, plusque nutrimenti aut refectionis invenit à pauxillo vini, jam verò illud horret valdissime, & optimè ingerit & digerit cibos etiam difficilioris concoctionis, pro potu aqua panata contenta. Accidit hoc temporis intervallo aliquid, quod recensione non indignum judicavimus. Ægra nostra præter morem inopinato in somnum cadebat, statimque per somnium offerebantur ipsi varia dicta biblica solatio plenissima, quæ dein evoluta animum ipsius prostratum maximopere erigebant; nec languidi corporis medela fuit omissa, imaginabatur sibi enim ingessisse ipsi quendam consilium, quodsi cruciatim tres venæ in capite, brachio & pede aperirentur, & ex singulis novem guttæ proprii sanguinis

nis emissi in triplici vehiculo, lacte nempe materno, aqua flor. acac. & tiliæ deglutiendæ propinarentur tristissimas emansuras esse convulsiones. Hocce somnium & suggestum Venæsectionis remedium adeò tenuit ægræ nostræ animum, ut ejus executionem ad nauseam usque petierit & urserit: impediverunt verò rationes & Theologicæ & Physico-medicæ impletionem desiderii, permisimus tamen in aliquale solamen Venæsectionem brachii largam cum hoc eventu, ut convulsiones statim serius & mitius invaserint, ab ulterioribus somniis autem postea non amplius fuit tentata. Octiduo ante Solstitium Hybernale repetita fuit Venæsectio itidem nec levamine, vix enim nunc pet bihorium amplius convellitur, & quidem levissimè. Quid mutationis secuturum tempus laturum sit, dies docebit &c.

(Nurtinga Augustam Vind. d. 4. Febr. An. 1725. missa.)

OBSERVATIO CXCIV.

DN. D. ERNESTI GOTTHOLDI STRUVII.

De corticum Ulmi in hydrope virtute singulari.

IN simplicibus egregias latere vires, præ compositis æstimandas, agnovit antiquitas, & Recentiorum experientia summo studio commendat. Pluribus id locis testantur Acta nostra curiosa, & publicæ utilitati obscuras antea virtutes exponunt ac illustrant. Operæ hinc pretium me facturum putavi, si etiam quæ mihi ex aliquot experimentis, in corticibus Ulmi innotuerit virtus contra hydropem, ascitem præcipue, Curiosorum experientiæ & indagationi ulteriori commendarem. Scilicet solum decoctum horum corticum cum aqua factum, in memorato morbo, tum loco medicamenti horis medicis, tum loco potus ordinarii usurpatum, per quatuor

vel sex septimanas, in aliquot personis hydropem curasse observavi stagnantes in abdomine aquas, partim per urinam, & id quidem utplurimum, partim per alvum educendo; sub initio quidem aggravari morbus videbatur, toto ambitu corporis intumescente, sed præterlapsis paucis diebus, urinæ fluxus adauctus morbo levamen afferebat, ut roborantibus stomachicis, admisso etiam vini generosi usu, subjunctis, hydrops scandalosus, DEI gratia, recederet. Pauca hujus virtutis apud Botanicos invenio vestigia; ejus inprimis Dioscorides his verbis meminit: *crassior ulmi cortex in vino aut aqua frigida unciatim potus pituitas trahit.* Cum vero decoctum horum corticum, plurima resinosa gummosa & gelatinosa substantia abundare deprehendatur, facile crediderim, partim acrimonia ista, sub mucilaginosis particulis latitante stimulari vias urinarias & alvum, partim gelatinosis istis disrupta vasa lymphatica consolidari, utpote vis traumatica his corticibus ab Auctoribus adscribitur. Lubentissime tamen hæc cogitata accuratiori Curiosorum indagini submitto.

OBSERVATIO CXCV.

DN. D. ERNESTI GOTTHOLDI STRUVII.

De massa polyposa per alvum excreta.

VIr nobilis prosapiæ, provectioris ætatis, à primis juventutis annis castra secutus, calculi doloribus subito corripitur, quos suppressio urinæ & alvi, nec non vomitus enormes subsequuntur. Adhibitis proprio consilio aquis carminativis spirituosis, & fotibus externis balsamicis, sed frustra, à Chirurgo castrensi applicatur clysma eo successu, ut dolores primo remiserint, mox vero recrudescentes, alvum solverint, & quidem fluxu ejus deinde non compescendo, cum intra duas vel tres horas ultra triginta sedes evenerint, vomitu etiam perseverante. Perterritus atrocia symptomatum Dominus

nus Patiens, per Chirurgum statum morbi mihi denunciari jubet. Ut itaque & vomitus enormes, & dolores atroces abdominis, simulque diarrhœam compescerem, præscripsi Essentiam millefolii cum Essent. pimpinellæ & theriacali permixtam, ad 40. guttas singulis horis sumendam, & ut exterius abdomen unguento carminativo balsamico inungeretur injunxi. Cessant inde vomitus, dolores quoque in ventre, sed in regione intestini recti dolores tenesmoidei cum continua alvi sollicitatione accrescunt; observantur in excrementis guttulæ aliquot sanguinis, & tandem fortissimo nisu exit membranoso-carnea quædam massa ad spithamam longa & pollicem lata multa pinguedine intertexta. Extraordinario hoc phænomeno permotus æger & Chirurgus meam præsentiam desiderant; exhibetur mihi ad lustrandum quæ prodierat massa, eamque ut descripsi invenio. Primo intuitu hæsitans an sit portio intestinorum per alvum excreta, ut talis casus legitur in Miscell. nat. cur. dec. 3. obs. 129. an vero in ipso intestino recto saltem sedem suam habuerit, causam insoliti phænomeni accuratius inquirere cepi, de prægressis Patientis morbis & constitutione corporis interrogo, & ipsum præteritis annis hæmorrhoidarium, & ante aliquot annos circa os sacrum vulnere profundo vulneratum fuisse comperio. Sollicitus itaque de interiori inflammatione vel læsione intestinorum fotum vaporosum ex herbis emollientibus & discutientibus cum lacte commendo, & ut Essentia antea præscripta continuetur cum analeptica quadam Mixtura injungo; admisso fotu, pacata omnia; postero die eadem hora recurrunt dolores quidem cum tenesmo, sed statim fomento suppressi, & id per tres dies eadem hora continuabat, nullo vero amplius excreto insolito, vel symptomate alio subsequente, quod intestinorum statum vulneratum vel ullam eorundem læsionem indicasset, sedibus semper naturalibus, appetitu cum viribus redeunte, ut Dominus Patiens octavo die sanus & vigens in publicum rursus prodierit, nec etiam in hunc usque diem simile per Dei gratiam sensit.

OBSER-

OBSERVATIO CXCVI.

DN. D. ERNESTI GOTTHOLDI STRUVII.

De Massa carnosa instar venæ cujusdam per tussim excreta.

PRior observatio revocat mihi in memoriam exemplum pueri cujusdam 12. annorum, piscatoris nostratis; hic ipse cæterum sanus, per quatuor succedentes hyemes corripiebatur tussi ferina, excretionibus sputi pituitosi viscidi & intercurrente febri catarrhali; quæ symptomata conjuncta ipsum per quinque septimanas detinebant, optimis medicamentis bechicis, pectoralibus, febrilibus, anticatarrhalibus nequidquam interea proficientibus; transactis vero, uti retuli, aliquot septimanis, improviso per tussim ejicebat massam carnosam rubentem instar carnis recens mactatæ, sine ullo fœtore, ad articuli longitudinem & minimi digiti crassitiem, interius cavam adinstar vasis cujusdam venosi. Extemplo cessabat omnis tussiculosus & febrilis apparatus, ægro de die in diem vires resumente; & hæc ipsa scena & successus morbi per aliquot annos in hoc puero à me per hyemem fuit observatus, reliquo anni tempore puero sano sine incommodo vivente.

(Augusti. Vindel. d. 6. Martii An. 1725. exhibita.)

OB-

OBSERVATIO CXCVII.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Fascinatio.

VOcabar circa vesperam ad Virginem 24. circiter annorum, sanguineo - melancholicam, miris convulsionibus laborantem, & vociferationibus horrendis omnibus gravem. Offendebam ab insultibus epilepticis differre hunc affectum, quia non, ac in his solent, quatiebantur membra, sed prouti pedes agitabantur, ac solemus ad removenda obstacula illis uti, ita manibus insultabat caput, crinesque manipulatim sibi evellebat. Nec ad passionem hystericam referre paroxysmos hosce poteram, sub qua vox faucibus hæret, nec mens tam emota est. Quicquid de causa occasionali inquirerem, nemo adstantium me de illa informare poterat, nam subito erat hoc affectu correpta. Ordinabam ergo, quo frequenter uti soleo, Infusum foliorum Sennæ Nitro acuatum, ut hoc per intervalla ori infunderent, à quo etiam insultus remiserunt, somnus vero & mens circa diluculum redierunt. Narravit tunc quidem adstantibus, se fuisse fascinatam à Vetula sibi blandiente, cui, quod nosset esse veneficam, noluerit in desideriis prolatis assurgere; sponsum autem obtulerat. Rediens ego, hæcque percipiens, in indolem animi hujus afflictæ inquiro, offendoque, esse animi sensibilioris æque ac impetuosi, imprimis à spectris pavidi. Jubeo ergo bono illam animo esse, omnemque metum deponere, quod Fascinationis hujus Author esset propria Phantasia. Reiterari itidem jussi infusum memoratum, nec Paroxysmus rediit.

SCHOLION.

Versamur in seculo, quod morborum causas ad vivum resecare solet, nec tam facile viribus Diaboli tribuit, quod

Principium vitale in corpore patrare valet; ex quo etiam obſervationes medicæ de vere Obſeſſis, faſcinatis, philtratis &c. longe hodie rariores ſunt, ac quas ævum præteritum magno numero obtulit. Abſit, ut nullas talismodi afflictiones verè dari affirmaverim; nec enim doctrina de Spirituum efficacia in corpus humanum ex abyſſo ſua in tantam lucem protracta eſt, quin caligo mentes indagantium adhuc dum involvat, hinc ulteriorem indaginem de die in diem deſideret ac exſpectet. Nec tamen adſtantium ſive ægrotantium relationibus ſtatim eſt dandum, quæ hunc, illum, iſtum morbum oriundum eſſe jubent à cauſis ſupra naturalibus, & miram ſymptomatum catervam pro argumento allegant. Detrahendum potius relationibus iſtiusmodi ſpecioſis, quandoquidem phantaſia morbis laborantium ultra noſtrum captum corpus exercere potis eſt, & modo objecta obvenerint, quæ valde aut averſatur, aut deperit, pro damni vel gaudii inde exſpectandorum varietate, motus corporeos tam diverſimode in ſubſidium vocat ac rapit. Quoad præſentem obſervationem dum propinavi pharmacum, nullam aliam habui indicationem, quam inducere circa inteſtina novum & ingratum ſenſum, ad quem Principium vitale ſerió attendat, hinc remittat à motibus membrorum, phantaſia jubente inſtitutis; nec in hoc conſilium cœptum me fefellit. Conferantur, quæ fuſius in Diſſertatione de obſeſſione ſpuria à me ſunt allata.

OBSERVATIO CXCVIII.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Mira Affectuum animi inter ſe certantium efficacia.

VIrgo nobilis, viginti circiter annorum, ſanguineo-cholerica, à teneris orphana, ſed ſub blanda educatione

Affinis

Affinis adolescens, ante annum ex mœrore incidit in convulsiones per vices sibi infestas. Huic consilium meum imploranti obtuli prævиis universalioribus remedia antepileptica, qualia officinæ promere valent, sed citra singularem quandam aut sensibilem medelam, ut secutus fuerim consilia horum, qui salivationem mercurialem pro antidoto Convulsionum, imo inveteratæ Epilepsiæ remedio magnis halitibus commendant. Succesſit quoque in tantum curatio, etsi non omnino morbus cessaverit, ut paroxysmi essent rariores ac breviores, ægraque hinc ab usu continuato antispasmodicorum magis magisque refecta domum revertendi læta consilia ceperit. Ast, ad blandas suas literas reditum sollicitantes obtinendo responsorias sibi graves & duras visas, negabat quippe Affinis pristinum domicilium, suadebat vero, ut penes alios habitaculum & sustentationem quæreret; ac si fulgure mens tacta fuisset, illa commota, nunc in iram rapitur, nunc lachrymis se tradit, nunc vindictam minatur his, qui clandestinis suasibus odium sui, quod suspicabatur concitaverant, nunc in hos gravis, qui sui curam omnino abjecerant, nunc pudore prosternitur, quod amici se repudiatam intelligerent, quibus multa de deliciis pristinæ suæ sedis narraverat. Hinc vigilias agere, abhinc frequentius & longius convelli cepit, tandem spasmis universalioribus, Tetano, Opisthotono, Emprosthotono variè agitari, donec mente omnino emota, & citra intervalla una cum corporis membris agitata animam efflavit, me remediis ethicis & physicis frustra contra mortem certante.

OBSERVATIO CXCIX.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Læsio rami arterioſi in carpo manus dextræ.

STudioſus ſub conflictu cum alio in manu vulneratus ſtatim ſe confert ad domum Chirurgi, qui obliget. Vulnus circa carpum inflictum viſum fuit minoris momenti, nec intra undecim dies aliquid monſtri alere. Tunc quidem gravis hæmorrhagia ſubito obveniens ſueta ſtyptica ex ſpiritu Vini, oleo Terebinthinæ &c. ſpernens, omnium animos confundit, ut in conſilium cum alio Chirurgo vocatus fuerim. Arteriæ ramum fuiſſe læſum ex ſaltu ſanguinis ſumma & facies adſtantium petentis colligere erat. Obligabatur eadem variis ſtypticis, imprimis à Vitriolo ſub forma Pulveris applicito induciæ per tres ſeptimanas. Tentabantur ligaturæ vaſis arterioſi, ſed à Vitriolo jamdum tunicæ erant corroſæ, ut fine excideremus. Applicationem torcularis, quale Chirurgi pro comprimendo anevrismate in uſum trahere ſolent, (vid. Heiſteri Chirurgia) vulneratus ob dolores inde ſibi natos ferre non poterat; nec adeo arctam ligaturam à vinculis linteis concedebat manus gangrænam minitans. Sub his anguſtiis varia variorum conſilia, plura adhuc malevolorum & imperitorum judicia. Hic cauteria actualia, ille amputationem manus, iſte ſympathetica media ſuadebant. Conveneramus tandem brachium in loco à vulnere paululum remoto incidere, an arteriæ ramum hic ligare integrum foret, ſed profundior hujus ſitus & hoc conſilium eludebat, modo quod hoc ſubſidii inde, ut ab arteria arctius in loco inciſo compreſſa refrænaretur, ac longius intervallum concederetur, quam denuo ſanguis proſiliret. Accidit tandem, ut ſub fluxu iterum impetuoſo, novaque hinc ſuſcepta deligatione, quod Vitrioli pulvis non tam ſubito ad manus eſſet, Chirurgorum alter fruſtillum Vitrioli

trioli intrudendo vulneri, tam apte os arteriæ obturaverit, ut à momento illo nulla porro inſecuta hæmorrhagia, ſed ſub ſucceſſiva lapidis iſtius colliquefactione ſuccreſcens caro omnino vulnus occluſerit, ex quo manus iterum ad priſtinos labores ſuſcipiendos habilis evaſit.

SCHOLION.

Fallaciam cauſæ non cauſæ toto die in ſcientia medica obvenire, vel, ut termino juris utar ſub- & obreptitie ſe inſinuare in foro medico, non eſt, ut referam, quandoquidem qui hoc negaverit, ad medicaſtros relegandus foret, quibus, ut decipiunt, decipi nimis quam familiare. Sit in numero exemplorum, vulneris, de quo obſervatio loquitur, conſolidatio. Hanc unus medentium derivabat à virtute characterum, quos, me tamen inſcio, fronti vulnerati digito atramento madido inſcripſerat, & quidem illo mane, à quo arteria ſiluit. Alius allegabat penuriam ſanguinis, ab hujus profuſionibus largioribus oriundam, ex qua arteriæ læſæ minus vividus impulſus. Imprimis Chirurgorum alter Sympathiæ viribus omne hoc negotium eſſe tribuendum acriter ſuſtinebat, nam ſympathetico, ut vocatur, pulvere linteamina ſanguine vulnerati madida conſperſerat. Erat vero idem ille, qui fruſtillum Vitrioli jactu ſatis felici oſtiolo arteriæ intruſerat. Quod hujus mentem roborare videbatur, erant mutationes caloris ac frigoris, quas ſuſtinuerat ægrotus, ſicubi linteamina fœda nunc in frigidam nunc in calidam fuiſſent merſa. Sed, quamvis ſuggeſtionibus totum hoc myſterium niti multis & apodicticis rationibus docerem, ſurdo narrabam fabulam, aut rectius hic fabulam pro veritate & nubem pro Junone malebat amplecti in hunc usque diem ſibi ſapiens. Quod ſi ſub evidentia cauſarum paralogismi tam familiares, quid mirum hos tam frequenter occurrere, ſi quando eadem abſconditæ magis? Qui cæteroquin luxuriem ingenii ſub ætiologiis for-

mandis legere cupit, is legat historiam anserum subito submersorum in Ephemeridibus Wratislavienſibus (Sammlungen von Natur und Medicin-Geſchichten) Anni 1718. M. Jul. Claſſ. IV. Art. 10. & Ann. 1719. M. Febr. Cl. IV. Artic. 12. Ann. 1720. M. Auguſt. Claſſ. IV. Art. 7. reperibilem.

(Roſtochio Auguſtam Vindel. d. 3. April. A. 1725. miſſæ.)

OBSERVATIO CC.

DN. D. CONRADI GRAFII.

Siſtens hiſtoriam & curam aliquot ſubjectorum ex uſu Paſtinacarum & intermixtæ radicis Cicutæ (quantum ex circumſtantiis colligi potuit) graviſſima ſymptomata paſſorum.

MAtrona quædam nobilis 49. annorum Sanguineo-Melancholica, atque conſtitutione Plethorica, alias venæ ſectioni & ſcarificationi aſſueta, quæ per aliquot vices menſium anomalias & ceſſationes erat paſſa, corripitur die 16. Martii An. 1724. poſt ſumtum prandium paroxyſmo quaſi apoplectico adeo, ut facies appareret inflata, omnes turgerent venæ, extrema frigerent membra, anxietas ſumma cum vomitu conjuncta occuparet præcordia, caput afficeretur vertigine, mentis perturbarentur actiones, eademque ante dicta fœmina proferret minus cohærentia verba valdeque tamen queratur de oculorum caligine, membrorumque ſtupore & impotentia, quæ tanta, ut neque manus movere, neque pedibus ſine alterius adjumento ſtare aut progredi, imo ne legere quidem poſſet. Quam ob rem vocatus ego quum venirem, primoque aſpectu gravia ejusmodi pathemata obſervarem, ſtatim apoplexiæ oborituræ metu venam ſecari, clyſterium applicari, partes exteriores panno calefacto fricari ac foveri, motumque per hypo-

hypocaustum auxilio Domesticorum institui curavi: quo facto adhibitis modo nonnullis aliis medicamentis intra octiduum in pristinam, adjuvante DEI gratia, restituta est valetudinem. Verum enim vero adhibitis vix antea enarratis medicamentis referunt filium illius matronæ juniorem nobilem puerum decem annorum pari modo de torpore & nausea questum esse nunc vero altum dormire somnum (qui tamen non ita multo post, somno videlicet peracto, excepto languore, sanus surrexit) prætereaque domesticum hujus Præceptorem, hominem viginti aliquot annorum, temperamenti Sanguineo-Cholerici, summis anxietatibus, nausea, vomitu, virium languore, vertigine & oculorum caligine conflictari, atque adeo impotentem esse, ut pariter ac illa ne literas quidem majusculas distinguere aut dijudicare posset. Quæ quum mihi etiam relatæ essent circumstantiæ, accuratius ego rem examinans, suspicionem in alimenta conjeci, inprimis quoniam ad formatas quæstiones hoc expiscatus, se radices pastinacas pridiè ejus diei effossas comedisse, quibus sumtis statim post prandium nausea aliisque supra jam dictis symptomatibus afflictos fuisse. Adhibui igitur huic Præceptori domestico, ad primas vias purgandas laxans quoddam, & reliquum curæ, adhibitis cordialibus atque diapnoicis DEO T. O. M. clementissime benedicente intra quatuor dierum spatium absolvi feliciter.

Ultimum quod ad tanti mali causas atque originem attinet, circumstantiæ credere jubent, radicem Cicutæ, cujus ille ager, in quo creverant pastinacæ, refertus erat, ex incuria pastinacis adhuc mole parvis & minus crassis intermixtam fuisse, atque gravibus ejusmodi pathematibus ratione temperamenti & assumtæ quantitatis parum differentibus fomitem quasi præbuisse. Ex quibus itaque admonemur, quantum curæ & diligentiæ in colligendis & ad usum culinarem transferentibus radicibus adhibendum, ne propter incuriam ob intermixtas narcoti aut alia virtute nociva præditas radices

vere

vere mors in olla reperiatur, totaque familia innocenter pœnam luere cogatur.

OBSERVATIO CCI.

DN. D. CONRADI GRAFII.

Observatio de fœmina febre hectica defuncta ex renis dextri exulceratione, cum tumore glandulofo Viri robusti pugni magnitudinem excedente, urethræ adnato & per octo septimanas urethram comprimendo plenam lotii suppressionem inducente.

FOEmina honesta triginta aliquot annorum per dimidium, & quod excurrit anni, de dorsi dolore & ardore urinæ inter mingendum cum alvo tardiore valde querens consilii ergo me accedebat, cui prævia causæ cognitione (quod menses sc. justo parciores fluentes habuerit) præter venæ sectionem in pedibus instituendam, remedia congestionem sanguinis circa renes & proxime adjacentes partes discutientia, atque naturæ motum per vias uteri ordinarias promoventia successu felici & suadebam & ordinabam, ut etiam per triginta septimanas valetudine prospera negotia consueta domestica obiens, uti visa fuerit. Cum vero hoc tempore circumacto hyemali præsertim levi horrore & frigore antecedente dolores dorsi æque ac abdominis prioribus vehementia longe majores iterum infestarent eandem, quibus plena lotii obstructio se adjungebat sociam, nullo cedens medicamento meum quoque efflagitabat consilium, urgens, ut loquuntur symptoma sine mora removeatur, lotii sc. suppressio per triduum cum ventre valde tumido durans, suasi Catheteris ad eliciendum lotium applicationem, simul ut de calculo, si præsens esset, certior fieret indagatio, quem tamen abesse & liber antea lotii exitus & quod nec unquam de dolore gravativo in regione pubis conquesta, atque alia suadebant concurrentia, quibus accedebat

vana

vana illius per fistulam urinariam exploratio. Hisce permotus prædicebam ægram hanc fœminam ex loco adfecto renis inflammatione in abscessum jam abeunte cum carnea quadam excrescentia urethræ extrinsecus adnato, quod sine ullo impedimento per urinæ iter fistula urinaria immitti poterat, laborare nullo auxilio humano liberandam & hecticam fato cessuram. Qua in re magis firmatus animus, quod singulis fere minimum alternis diebus lotium cathetere educendum esset. Hoc turbidum ad album tamen colorem proxime accedens semper effluebat, ardore circa renis dextri regionem magis vel minus gravi (prout sc. pus in rene aut collectum aut emissum erat cum urina) alvo sui officii semper immemori, & tardiori Clysteris usu solicitanda, quo utroque excretorum genere succedente multum levata. Hæc symptomata, cum per octo septimanas æquo paratoque animo tulisset, variaque a variis etiam fama celebrioribus medicis hac super re consultis, in usum vocata remedia, eorumque opem semper experiretur frustraneam, tandem morbo confecta, atque tota viribus exhausta summaque macie consumta miseram hanc vitam cum morte placide & pie commutabat. Medicos inter, eadem adhuc viva, cum fuisset contentio, quænam hujus mali caussa? atque maxima illorum cohors calculum vesicæ præsentem crederet, superius commemorata signa (longe aliud æqua judicii lance rem expendentibus suadentia) mente haud agitans, Cadaver Illustrissimi nostri Comitis Solomeio-Laubacensis eheu justo maturius! piissime defuncti clementissimo jussu sectioni subjiciebatur, in qua ren dexter, quod ad ejus substantiam carneam vel vasculoso-glandulosam attinet, totus consumtus reperiebatur. Ureter ex hoc rene ad vesicam pertendens intestini tenuis flatu distenti capacitatem præ se ferebat, quadrantem mensuræ puris albi coloris lactis ad instar fere continens. Urethræ adnatum erat corpus glanduloſum viri robusti pugni magnitudinem excedens, quod per medium dissectum substantiam

cerebri & corticalem & medullarem referebat, excepto, quod ejus substantia paulo solidior. Hoc erat unicum illud lotii remorantis repagulum nulla arte removendum multisque ærumnis miseram hanc exponens. Ipsam enim renis inflammationem & hanc insequentem abscessum hoc & fotum & auctum fuisse, quilibet œconomiæ animalis peritus facili judicare poterit negotio. Omnibus autem hisce incommodis auxiliatrices commodasse manus parciorem mensium fluxum, congestionem sanguinis circa imi ventris partes causando, & seri impuri viscidioris copiam producendo inflammationem, quam citato gressu, nisi maturæ discussioni malum obsequatur, abscessus sequitur, & ipsius glanduloſi corporis genesin excitasse & promovisse nullum est dubium.

(Gissa, August. Vind. d. 15. Apr. An. 1725. missa.)

OBSERVATIO CCII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Ambustio pedis, chartæ lusoriæ folio, sebo illito, facta.

PEdi sinistro juvenis octodecim annorum, cum ruri apud cauponam diverteretur, largoque cerevisiæ potu assumto, ebrius somno opprimeretur; à caupona & convivis, fissum, interius atque exterius, sebo ex quo candelas conficiunt, probè illitum chartæ lusoriæ folium, accensum imponitur (germ. vocant ein Spanisch Pflaster) Pes calceo & duobus tibialibus hyemalibus indutus, atque sic à frigore satis munitus, ignis tamen sævitiem declinare minus valuit; eâ enim vehementia, tantaque strage in pedem sævierat, ut in tarso ac metatarso pedis combustio, trium ac quatuor digitorum, in longum ac latum sese extenderet, atque non solum

lum cutem penitus absumserat ; verum etiam venas pedis majores, quas anastomosis varia ibidem loci formare solet, ea ratione combusserat, ut sanguis in eadem congrumatus, una cum vena dimidii digiti longitudine, ex vulnere sine ulla hæmorrhagia extraheretur ; nisi quod, antequam combustio venæ innotesceret, cum crusta nondum penitus separata esset, circa communicationem anastomoseos, primâ pomeridianâ horâ à pastu per tres, quatuorque dies, insignis hæmorrhagia oriebatur, cujus tamen post venæ separationem & extractionem, nulla vestigia amplius comparebant, quia ostium venæ, unde effusio sanguinis ortum sumserat, nova carne accrescente, jam obturatum erat : separata vena, stylo tangebamus os majus metatarsi primum, cum quo pedis digitus major seu pollex unitur, sic ut fascia lata pedis combustione penitus ablata esset. In tibialibus notatu dignum erat, ut & in calcei corio, quod ne hilum quidem immutatum, multo minus ambustione aliquid ablatum esset, ac ne quidem corrugatio calcei animadverteretur. Nim. diversa solet esse actio ignis, pro compactiori situ & nexu & magnitudine corporum, ejus vim excipientium ; arctiori nexu & situ gaudent fibrillæ corii, quàm ut tenues sebi particulæ, vehementer licet motæ, situm & nexum illum amoliri queant, cum in præparatione ex calcis vivæ partibus & quercus corticis adstringentibus, omnis humiditas, laxiorem situm fibrarum efficiens exhausta sit ; sed & eædem fibræ cutis carneæ ab adstringentibus quercus & aluminis particulis adeo compactum situm obtinuerint, ut vix ab ignis vi in ordine & situ illo turbari queant. Laxius verò cohærent cutis fibræ in situ naturali constitutæ & sibi connexæ ; adeo ut tenues sulphureæ sebi partes vi motus flammæ poros corii quidem transierint, nullum verò combustionis vestigium, i. e. remotionem partium ex suo situ eidem inducere potuerint ; quod quidem eo promptius evenit in cute, eo quod fibræ carneæ laxius cohærendo, facili negotio separatæ fuerint, à suo situ & connexione cum aliis. Illud saltem hic elu-

cet, quod flamma, dum ſuperius in conum ſurgit, à premente atmoſphæra, renitendo ad partes ſubjacentes prematur, æque quàm ſuperius verſus adigatur à circulari aëris motu.

OBSERVATIO CCIII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Hæmorrhoides, conſolidato gingivarum ulcere, priſtina relegentes veſtigia.

JUvenis viginti quatuor circiter annorum, cum annuo abhinc decurſu valetudinarius eſſet, morbo in hæmorrhoidum eruptionem terminante, quæ ex limaturæ Martis crud. qua ad ſcrup. unum quotidie utebatur, inſigniter promovebatur; circa tempus vernum in febrem incidit acutam, cum dolore & tumore genæ & gingivarum inſigni. Curata febre per convenientia remedia, dolor ceſſat cum aliquali tumoris remiſſione; poſt aliquot hebdomadum decurſum, ſentit ſub oſſe jugali maxillæ ſuperioris ſiniſtræ tuberculum circa radicem dentis molaris tertii, quo aperto, effluxerunt aliquot guttulæ ſanguinis, cum paucula puris quantitate, revertente ſingulis menſibus eadem & puris & ſanguinis quantitate & excretione; durante eodem effluxu, immunis eſt ab omni morbo, tum hæmorrhoidum quoque fluxu; unus vel alter tranſit annus cum conſolidatione ulceris gingivarum, quam ex injectione olei Tereb. lucidi, & immiſſione pilul. ex aloe, myrrha & mercur. præcipitato albo obtinebat; redeunt ſingulis noviluniis hæmorrhoides, cum aliquali circa veſtigia ulceris gingivarum dolore, tum gravitate quoque & dolore lumborum & oſſis ſacri auctiori, in hunc usque diem revertentes; cavitas ulceris ejus erat profunditatis & amplitudinis, ut caput aciculæ majoris admitteret. Cum valetudinarius eſſet, excretionem ſanguinis ex trachea ſæpius notavit, eo quo-

quoque tempore pleuritide cum aliquali ſanguinis & puris rejectione tentatus eſſet; ad trigeſimum accedens annum, ſingulis anni decurſibus hæmorrhoidum fluxu, quandoque cum puris excretione copioſa vexatus; ad annum quadrageſimum & ultra accedens per biennium & ultra continuo hæmorrhoidum fluxui, modico tamen, poſt fæcum excretionem obnoxius, cæterum appetitu conſtante, & viribus perſiſtentibus, ceſſante poſthac fluxu hæmorrhoidali, ultra quinquageſimum annum ſanus & vegetus vivit.

OBSERVATIO CCIV.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Ingens fragor tempore partus cum fœtore, primiparæ, mox inſequente fœtu.

IN Democriteo puteo, quod Veteribus abſconditum latebat generationis negotium; à recentioribus ad clariorem & perfectiorem cognitionem perductum; tantum nihilominus quandoque tenebrarum & obſcuritatis, ſplendentibus cognitionis radiis interſpergere ſolet; ut quod ſtabile ac firmum decernendum relinquatur; ne polydædalus quidem cernat oculus. Ejulatum embryonis, utero ac membranis, liquoribusque immerſi, plures adſeverant Doctiſſimorum Medicorum anteſignani; quinimo rationibus ad idem ſtabiliendum dogma, inſiſtunt ſuis. Sed quæſo, quis certum nobis miſit è peneſtralibus geneſeos humanæ nuncium? Orene embryonis? an Æoli potius faucibus, prægnantium inteſtina, vaporum ac flatuum forma, mirum quantum divexantis, ortus ſit ejusmodi ejulatus; præprimis cum accreſcente utero, inteſtina è ſitu ſuo naturali dislocata, multis gyris & anfractibus intorta, vapores, vel anfractibus concludere; vel ſi eosdem vi ſuæ conſtrictionis, vel rarefactionis, de loco in locum

propellant, propter anguſtius orificium ex quo in amplius tranſeunt ſpatium, lateribus ejusdem varie & fortiter alliſi; modulantem hunc ſæpius ſimulent ejulatum; prægnantemque in errorem ejulantis ſui fœtus, utpote ad cujus actiones notandas, labe quadam, dedita eſt, deducentem. Cum tamen infans, quam diu in utero hæret, ne tantillum quidem aëris, ad vocem formandam hauriat, eo quod membranis concluſus ſit, liquoribusque innatet; ſed præterea quoque liquor ejus nutribilis, & is, quo immediate ambitur, os ejus & labia immediatè tangat & premat veluti; ſic ut ad primam ejus aperturam, liquor nutribilis, os & fauces ſubeundo ventriculum petat, in alimentum fœtui cedens. Quis ergo ejulatum vel loquelam embryonis hic concipiet? ubi aqua, os & fauces circumſtando, tremulam aëris propulſionem per os & tracheam adeo impedit; ut eundem aërem nec ad-nec remittere per organa voci dicata, queat. Sed illud ſaltem admiratione dignum videtur: Fragor nim. ingens primiparæ, fœtu puellæ mox inſequente, exauditur. Flatum ex utero erumpentem *Wedelius de Medicam. Facultat. p. 120.* Ignivomæ flammæ ſimilem obſervavit *Bartholinus Obſ. Anat. Cent. 1. Obſ. 1.* mox poſt partum aditum. Nos ante partum, fœtu mox inſequente, fragorem cum ingenti fœtore percepimus. Sed verò ex ruptura Chorii, anne hic fragor exortus? cum fœtus ſtatim ſecutus ſit, & tam arctè quandoque capite impingat in membranam dictam, ut accedente anguſtia orificii uterini, partus inſigniter inde remoretur, fœtusque debilis inde periclitetur, niſi ruptura hujus membranæ, quandoque ſat robuſtæ contingat, vel adjuvante obſtetrice, vel vi fœtus arietantis; chorion enim extra uterum prominens in vaginam, tumorem notabilem obſtetrici objecerat; adeo ut à ruptura chorii aëre repleti hic fragor ortus videatur; at verò fœtus, vaporem, vel intra membranarum duplicaturas genitum; vel uteri cavitate cumulatum oſtendit; eo quod membranæ non arctè ſatis fœtum ambierint, unde ſpatium reli-

relictum intra membranam chorii & amnii colligendi vapores, & aqua concluſa, ope caloris, anſam dederit, conſtantis ſulphureo-acribus partibus, olfactum graviter ferientibus; mater enim erat hypochondriaca, quæ talibus abundant humoribus, infans verò cachecticus, ob nutrimenti defectum puſillus, membranæ enim fœtum cingentes, vel nutrimentum debita ambitus ſui tenſione & conſtrictione ſufficiens eidem in os impellunt; vel laxitate ſua, nutritionis negotium inſigniter turbant.

OBSERVATIO CCV.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Scabies manuum, primo menſium erumpendi conatu; ſingulis denuò menſibus contingens.

SI ulla unquam corporis humani excretio duriora experta eſt fata; ſanè ſanguis eſt menſtruus. Is namque venenoſæ à Veteribus qualitatis reus inſimulatur; nutritionis attamen negotium eodem perfici; imò ipſum menſtruum ſanguinem tempore geſtationis, fœtui in alimentum cedere, aſſeverare, nulli dubitabant. Imò eo ſolo fine mulierem creatam cum menſtruo fluxu, ut tempore geſtationis & imprægnationis, à ſubſiſtente eorum fluxu, fœtus nutrimentum inde caperet. Illud equidem quod attinet, cum circulatio ſanguinis doceat, ſanguinem reliquosque humores, perpetuo gaudere motu circulationis progreſſivo, hocque totum corpus, ac minimam ejus partem peragret, quo ipſo humores in ſtatu ſuo naturali conſervantur, totique proinde Maſſæ debeatur deciduus menſtruus ſanguis, quando ad uterina appellit vaſa; quid quæſo eveniet corpori humano, quippe cui ſanguis in vaſis genitalibus contentus, intimè eſt commixtus, & quibuſcum perpetuo circulatur? Vel igitur venenoſam qualitatem ab utero nanciſceretur; ſed quid fibroſæ ſolidæ cum fluidis?

dis? An partes hæ in se solidæ qualitatem imprimunt in corpus fluidum ratione suæ essentiæ? Vel igitur à subsistente eodem sanguine, ortaque putrefactione, malignitatem contrahet menstruus sanguis; sed hic movetur ab impulsu fibrarum uteri solidarum. Præterquam enim quod à pressione sanguinis, menses potius moveantur, quo ipso omnis subsistentia humorum & putredo arceatur; quis unquam sanguinem menstruum, quamprimum à venis deciduum, putridum observavit; nisi postquam per aliquot tempus in plicis vaginæ stagnavit, quin potius floridus qualis è vena secta prosilit, notatus fuerit. Qualis verò fœtui inde ex eorum hypothesi contingeret nutritio; si ex sanguine venenosa qualitate imbuto nutriretur? sed potius gelatinosa benigna & lenis chyli & lymphæ pars est, qua ipsa nutritur infans in utero; quinimò, sanguini qua tali, nutritionis lauream excussere experimenta Anatomicorum recentiorum exceptione tantum non majora. Licet enim sanguis peridrome hac menstrua gaudeat, subsistatque gestationis tempore; ideo non sequitur, quod fœtus hoc sanguine nutriatur, cujus effluxus sæpè ad ultimum gestationis tempus durat; sunt enim qui menses nunquam patiuntur, & tamen pariunt; sicuti quibusdam fluunt tempore gestationis; sed saltem excretio ista mensium ab alteratis & sufflaminatis, cæteris paribus excretionibus humorum M. S. oritur; quibus deficientibus vasa replentur corpusque redditur gravius, qua vasorum repletione humores motu circulationis magis urgentur & premuntur, donec erumpant & perrumpant, ubi minorem resistentiam inveniunt. Accedente enim pressione Lunæ, in quadraturis versantis, quæ habitum corporis & poros cutis insigniter constipat & comprimit, plenitudine vasorum per mensis decursum collecta; sanguis per vaginæ vasa perrumpendo, vices excretionis, ob liberiorem sanguinis circulum, hactenus cessantem, præstat. Massam enim sanguinis insignem collectionem humorum, & repletionem suscipere menstruo spatio, ob succes-

sivam

ceſſivam vaſorum repletionem, tam viri, quam mulieres experiuntur. Illi enim plus urinæ excernunt, & urina corpus copioſius evacuant novilunii vel eo tempore, quo vaſa ultra debitam tenſionem repleta ſunt, quo ipſo corpus levius evadit, quod mulieres excretione ſanguinis levius reddunt. Dubitandum quippe non eſt, tranſpiratione inſenſibili aucta, ad modum & pondus aſſumtorum, excretiones menſtruas inſigniter minui, ſi non ſufflaminari, attendenti ad excretionem & retentionem humorum, evidens eſt; unde eruptio macularum in ſcorbuticis à Bartholino Obſ. 15. Cent. 1. notatarum; uti & periodica manuum ſcabiei eruptio in caſu noſtro deducitur; eo quod ex plenitudine vaſorum, majori impetu, à Corde adductus ſanguis, imprimis fluxu menſtruo tantum non ſufflaminato, tumultuariè vaſa tranſiens, ob rigiditatem ſalium & humorum craſſitiem, non ſolum facilè ſtagnet in glandulis ſubcutaneis; ſed & in tumorem attollat partes, in quibus ſtabulatur; imprimis cum manus, aëris injuriis, præ reliquo corporis habitu, magis exponantur.

OBSERVATIO CCVI.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Lachrymæ, paſſionem hyſtericam levantes & terminantes.

CONvulſionum & ſpaſmorum maximas eſſe partes, inter morborum tragœdias, horumque cauſam ſub eadem ſæpe innoteſcere ſpecie; haud ibit inficias, qui ad partium & viſcerum ſtructuras attenderit curatius. Cum quæque corporis humani pars, fibris ſuis nervoſis & muſcularibus, tanquam reliquorum vaſorum baſi innitatur & inſtructa ſit; quibusque mediantibus per influxum ſucci nervei, vigoratur viſceris ac partis munus vel ſecretorium vel excretorium: Quid quæſo

secus ex succi hujus eclipsi, visceri eveniet? quàm vel contractura vel convulsio? crassis enim existentibus humoribus, vel acribus corrosivis, multiplicium obstructionum præberi ansam, quis negat? unde fibrarum nervosarum compressio; spirituum verò seu succi nervei ejusque influxus obex: convulsionum denique nervosi generis affectuum, productrix causa, ortum sumit. Ea verò sese hic ingerit considerationi nostræ convulsionum species, quæ vulgò Passio Hysterica vocatur in mulieribus; In viris verò Hypochondricæ affectionis nomine venire solet; nim. eam dispositionis suæ laxitatem nanciscitur quandoque genus nervosum, qua in se veluti contortum, tonum naturalem, à succi nervei influxu oriundum, perdit, qui tonus maximè labefactatus ab acribus stimulantibus, viscidis & ponticis partibus, dum viscerum colatoria vasa subeundo, nervos iisdem insperfos, acredine sua stimulant; vel gravitate sua premunt: unde labefactatio toni partis & actionis visceris, dum ultra modum nervosum genus tendunt; quod in sese post humorum exclusionem & resolutionem resiliendo, minus affectat spatium, dum in crispaturas quasi cogitur.

Quando igitur ex pessima chyli diathesi & elaboratione, primarum viarum membranæ non solum merè nervosæ; sed plexus viscerum multiplices, materia ex chylo oriunda viscida & acri vellicantur, premuntur & oppleti sunt; vel uteri cavitas flatuum existat fœcundum receptaculum & genitrix; (uti etiam primæ viæ iisdem repleti sunt, & tunc malum audit hypochondriacum) ut corpus ejus nervosum valdè stimuletur & prematur, ob consensum nervorum, mesenterii quoque plexus, imò totum nervorum systema, cum cerebro, ob spirituum turbulentum motum, à nervorum concussione & crispatura oriundum patitur; & ratione nec debitè, nec in copia versus fibrarum nervosarum principia excurrunt, & sic ne minima erit generis nervosi fibra, quæ malum hoc non ferat, mille quippe symtomatibus ludit. Præ cæteris

verò

verò illachrymatio larga, vel levat, vel pejus reddit malum. Quemadmodum enim totum abdomen, cum diaphragmate & pulmonibus convulſum eſt, ob convulſos nervorum plexus, vaſa pulmonalia hac de cauſa inſigniter conſtringuntur; unde ſegnior eſt regreſſus ſanguinis ex venis carotidibus verſus cor & pulmones; ex hoc tardiori motu copioſa in glandulis ex arteriis palpebrarum ſecedens lympha, imbrem lacrymarum cauſatur largam, graviorem quandoque, eo quod ob ſubſiſtentem & tardiorem ſanguinis motum, ſymptomata augeantur; mitigentur verò, quando ceſſante ſpaſmodica partim convulſione; per arterias ſanguinis impulſus & motus denuo vigoratur, & fortior evadit. *Vid. Bartholini Cent. 11. Hiſtor. 9.*

OBSERVATIO CCVII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Vaſorum umbilicalium ruptura in partu.

IPſum nutritionis negotium fœtus in utero, tum per vaſa umbilicalia; tum per os fieri, nemo fortè negaverit. Imò ipſummet embryonem in ovario latitantem, his ipſis vaſis nutrimentum pro ſui augmentatione, dum ex iliacis ramificatione diſperſa placentiformi, vaſa umbilicalia non ſolum; ſed placenta ipſa oritur, capere, advertentibus manifeſtum eſt. Cum enim hypotheſis, qua ex utriusque ſexus ſemine, coalitus eſt ortus fœtus, cum placenta & umbilicalibus vaſis, rationi & experientiæ, contraria ſit; merito ad præexiſtentiam & delineationem omnium ad fœtum pertinentium partium in ovario recurrere licebit, ſedulis naturæ ſcrutatoribus: *vid. Graaff. de organis mulierum.* Quæ ad uterum una devolutæ, in lætam ibidem ſerantur & exſurgant meſſem & ſegetem. Quæ igitur perpetua lege connexionis, ali-

mentum submini̇ſtrant fœtui, umbilicalia vaſa, ea neſcio quo ſydere infauſto, in partu ab improvida obſtetricis manu, in muſculis abdominis rectis abrupta, morti proximum ferè per hæmorrhagiam exhibuere fœtum. Obſtetrix infelici adeo eventui medelam allatura, ceræ globulo adaptato, ulteriorem hæmorrhagiam ſiſtens, felicem vaſorum umbilicalium coalitum expectavit, & conſecuta eſt. Scil. ea ſolet eſſe vaſorum corporis humani lex, ut rupta vel ſciſſa penitus, ob fibrarum criſpaturam & reſilitionem, orificium vaſis anguſtando, effluxum humorum ſiſtant, imprimis ſi penitus abſciſſa vel abrupta ſint, conſtant enim arteriæ & venæ, fibris circularibus muſculoſis, quæ ruptæ in ſeſe reſiliunt & ſeſe conſtringunt, ulterioremque præcavent humorum effluxum.

OBSERVATIO CCVIII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Trepanatio.

Milles 28. annorum, ab adverſario juvene robuſto, circa dextrum os bregmatis, fuſte ingente, quadraginta & ultra pondo habente, percuſſus, ſtatim concidit, aphonos factus, ſenſibus viſu, auditu & loquela privatus; per dimidium horæ ſpatium, in loco, ubi percuſſus erat, jacens, antequam domum ad parentes deferebatur ubi lecto impoſitus, ſomno profundo, ſenſibus privatus opprimitur per duos dies & ultra. Queritur quandoque expergefactus, de dolore capitis, in dextro bregmatis oſſe; uti & obtenebratione & ſcotomia oculorum, vertigine, dolore totius habitus corporis, imprimis lateris brachii & cruris dextri; delirium patitur. Medicus & Chirurgi accerſiti, locum affectum cataplaſmate fovent, ex herbis aromaticis & reſolventibus. Pulſus aderat durus cum febre, ſingulis veſpertinis horis, quotidie cum horrore

rore & calore ſubſequente, paroxyſmum repetente. Medicus & Chirurgi de trepanatione cogitantes, in oſſe bregmatis dextro, crucialem inciſionem parant, ubi cutis in inſignem tumorem elevata erat, ob ingentem percuſſionem; nulla verò læſione in cranio apparente, ne fiſſura quidem, vel depreſſione cranii, de trepanatione dubitant. Me arceſſito in conſilium, quid de trepanatione ſentirem exquirebatur, ſymptomatis perpenſis ſupra recenſitis, eam neceſſariam eſſe judicabam. Accerſitus præterea erat Veſalia Medicus & Chirurgus caſtrenſis, quorum adventus cum moram longiorem traheret & periculum hic erat in mora; Conſilio habito cum Medico & Chirurgis, trepanatio decernebatur, licet nulla læſio in cranio appareret, quod licet ſanguis extravaſatus ſub cranio non colligeretur, attamen perforatio cranii, nullum periculum ſecum ferret, quem tamen latere ſub cranio, ſymptomata ſatis indicabant, trepano applicato in medio, ubi plaga & percuſſio facta fuerat. Exemto fruſto cranii, trepano abſciſſo, arctè ſatis adhærente duræ matri, ſanguis nihilominus per foramen trepanatione factum, aſſurgebat & replebat fere trepanum, paucus tamen erat, nec congrumatus, qui per aliquot deligationes fluebat; trepano inæqualiter ducto, circa infimam cranii tabulam, prominentiæ quædam ſentiebantur, quæ cum reſcindi non poterant, complanabantur, ne pungerent duram matrem, quæ cranio ſatis arctè adhærebat. Sanguine licet pauco per trepanum educto, ceſſabat aliquatenus ab operatione, caligo oculorum, & vertigo remittebat. Chirurgus militiæ campeſtris, ut & Medicus, cauſabantur; trepanationem, non fuiſſe neceſſariam, eo quod paucus ſanguis per trepanationem evacuatus eſſet, nec fiſſura cranii adeſſet; ſed eventus curæ oſtendebat evidenter, fiſſuram cranii ad duram matrem usque adfuiſſe; quemadmodum ſeparatio ingentis fruſti, de cranii utraque partim lamella; partim ſuperiore ſaltem, monſtrat; ubi ex latere fruſti verſus futuram ſagittalem, uti figura tertia oſtendit, ſito

& separato, ingentem & inæqualem fuisse fissuram, una cum sanguine extravasato, licet non adeo copioso. Quod si verò trepanatio omissa fuisset, eo quod non apparebat fissura, nec trepanum eam attigerat, sanguis hic putrescens, inflammationem duræ matris causasset, cum deliriis, quibus ipsis patiens ad plures abiisset. Frustulo per trepanum separato à cranio exempto, lino carpto, spir. vin. rectificatissimo intincto, ut & balsamo Copaiba replebatur; Cataplasmate ex blande resolventibus herbis aromaticis, & vulnerariis constante, superimposito, uti & emplastro de betonica. Internè antepilepticis, antapoplecticis, antifebrilibus, & resolventibus, cum decocto vulnerario adhibitis; sed post mensis decursum, separabatur frustum istud cranii, quod figuræ 2. & 3. ostendunt; ubi patiens tempore deligationis dicebat, daß ihm etwas im Kopff schlodderte, als wann etwas los wäre. Chirurgus osticulum hoc tentans, sentit trepani separationem cum insigni cranii substantia superioris partim solius lamellæ, partim utriusque ad duram matrem usque. Quo exemto, vulnere ulterius ex arte deligato, intra paucas hebdomadas convaluit æger, sanus degens & laboribus sese applicans.

Fig. 1.

a. Locus ossis begmatis, in quo trepanatio facta, & ubi frustum cranii fuit separatum.
b. Sutura sagittalis.
c. Sutura coronalis,
d. Sutura lamdoidea,
e. Sutura squamosa temporum sinistra.
f. Sutura squamosa dextra.

Fig. 2.

a. Foramen trepano factum.
b. Prominentiæ post trepanationem relictæ,
c. Fissura cranii inæqualis sanguine tincta & perfusa.
d. Superioris lamellæ pars, simul separata.

Fig.

Fig. 2. pag. 254.

Fig. 3. p. 455.

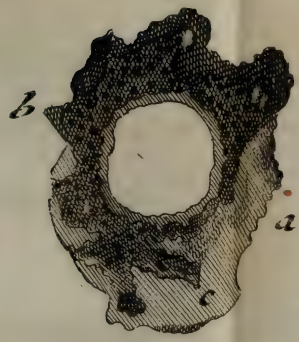

Fig. 1. p. 454.

Fig. 3.

a. Idem fruſtum cranii inverſum, quo fiſſura ſanguinolenta exactè conſpici poſſit.

b. Puncta ſanguinolenta, quæ ſanguinem extravaſatum, oſtendunt.

c. Pars ſuperioris lamellæ cranii, cum trepano ſimul ſeparata. *(Vide Tab. XII.)*

OBSERVATIO CCIX.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNRRI.

Ureteres utrique à calculis obturati, & arctiſſimè clauſi, cum renum ingenti malo, in puero ſex annorum.

IN puero ſex annorum, cum aliquandiu anorexia, nauſea, febre, & mictu cruento laboraſſet; mihi qui poſtliminio curæ advocabar, cum obiiſſet, ſequentia apparebant circa inteſtina, renes & ureteres. Aperto abdomine, inteſtina liquori loturæ carnium ſimili innatabant. Remotis verò inteſtinis, quo ad renum ſitum perveniremus: primò magnitudinem ingentem utrorumque renum obſervavimus, in naturali tamen ſitu locatorum: ferè ad bovinam renum magnitudinem accedentium, renum ſubſtantia glanduloſa, & globulorum forma, uti Figura prima oſtendit, apparente. Ubi renem per medium, per gibboſam ejus ſubſtantiam diſſecaveramus, & ad pelvim ſectione perveneramus, papillas renum ſatis auctas animadvertebamus, ſed quarum tubuli excretorii obſeſſi & obturati erant, & veluti ambiebantur à concretione calculoſa, uti fig. 2da oſtendit. In pelvi, qui ſatis dilatatus erat, calculi & ſabuloſa materia, ut & in tubulis renum excretoriis obſervabatur; ulterius inquirentes, progrediebamur ad ureteres, quos à pelvi ad veſicam usque diſcindebamus & reclinabamus, obſtructos & obturatos inveniebamus lapillis longitudinalibus, dactyli formam obtinentibus, uti Fig. 1. oſtendit,

dit, flaccidis ureteribus ut & vesica, quæ vacua erat ab urina. Lapilli, qui ureteres obsederant, friabiles erant, siquidem remotis iisdem ex situ suo, conterebantur. Hepar præternaturale, ferè hominis adulti. Cum igitur tubuli renum excretorii, serum urinosum excernere, & in pelvim renalem deponere non poterant, ob calculosam materiam, ipsas obsidentem & ambientem, ex regurgitante sero urinoso, renes in tantam molem distendebantur; imò planè rumpebantur circa extrema arteriarum; unde serum hoc, loturæ carnium simile, in abdomen stillaverat & penetraverat. Calculi verò dactyliformes in pelvi generati, tandem ureterum ductus subierunt, eosque tam arctè clauserunt, ut ne gutta quidem seri urinosi ad latera calculorum, penetrare potuerit; unde vesica vacua urina, magna tamen satis inveniebatur. Hepar præternaturalis magnitudinis, indicat secretiones ibidem labefactatas fuisse ob crassum sanguinem, qua de causa ad cachecticum habitum, viscidum, salino-acidum & terrestrem dispositus puer, calculos prædictos generaverat.

Fig. 1.

a. a. Renes in præternaturalem magnitudinem distenti.
b. Arteria magna.
c. Vena Cava.
d. d. Arteriæ emulgentes.
e. e. Venæ emulgentes.
f. f. Venæ spermaticæ.
g. g. Ureteres utrique juxta longitudinem dissecti & reclinati.
h. h. Lapilli ureteres obturantes.
i. Vesica Urinaria.

Fig. 2.

a. Ren dissectus.
b. b. Tubuli excretorii renum, qui urinam ad pelvim deferunt.

d. d. d. d. d.

Fig. 1 pag. 456.

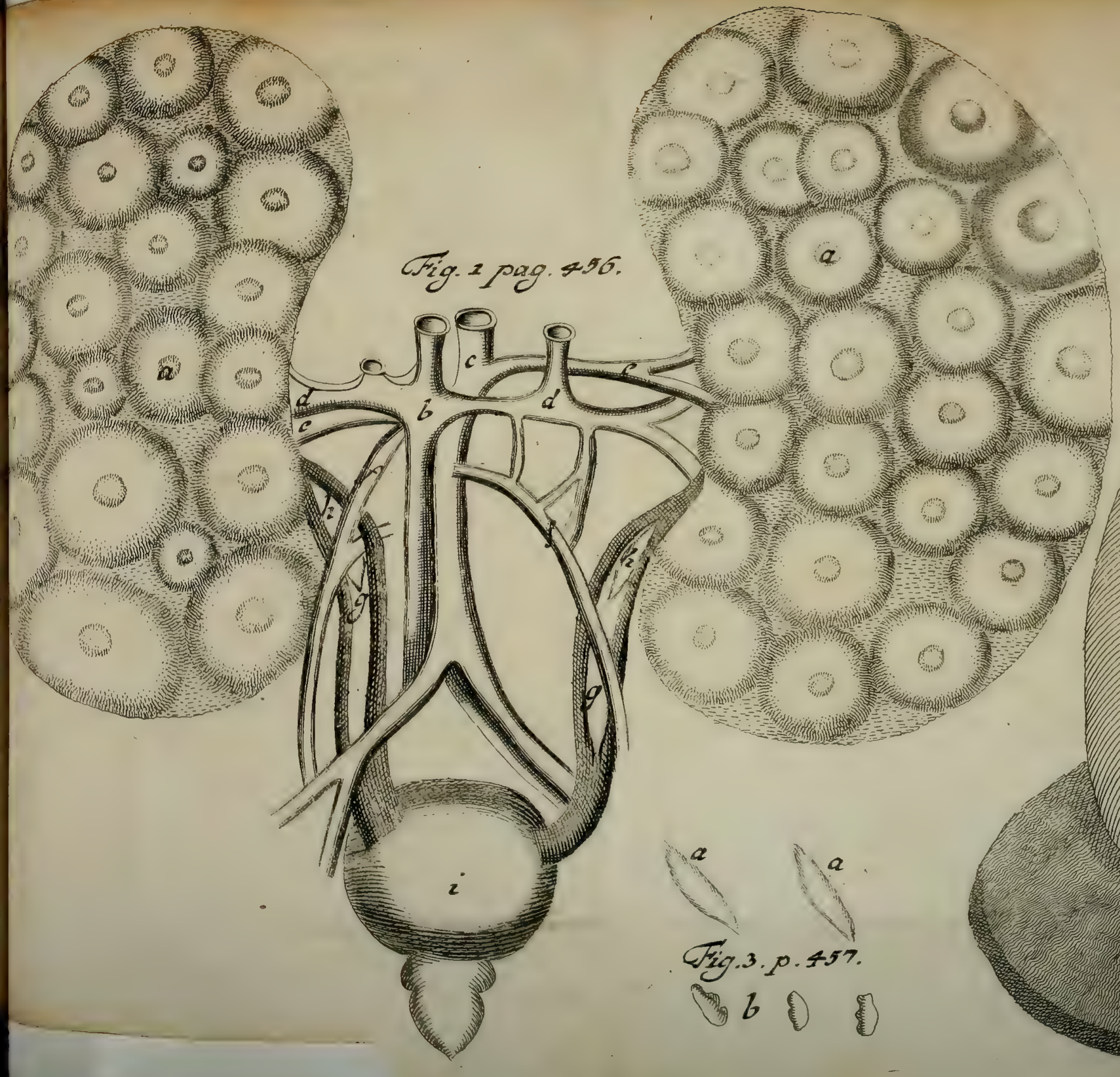

Fig. 2. p. 456.

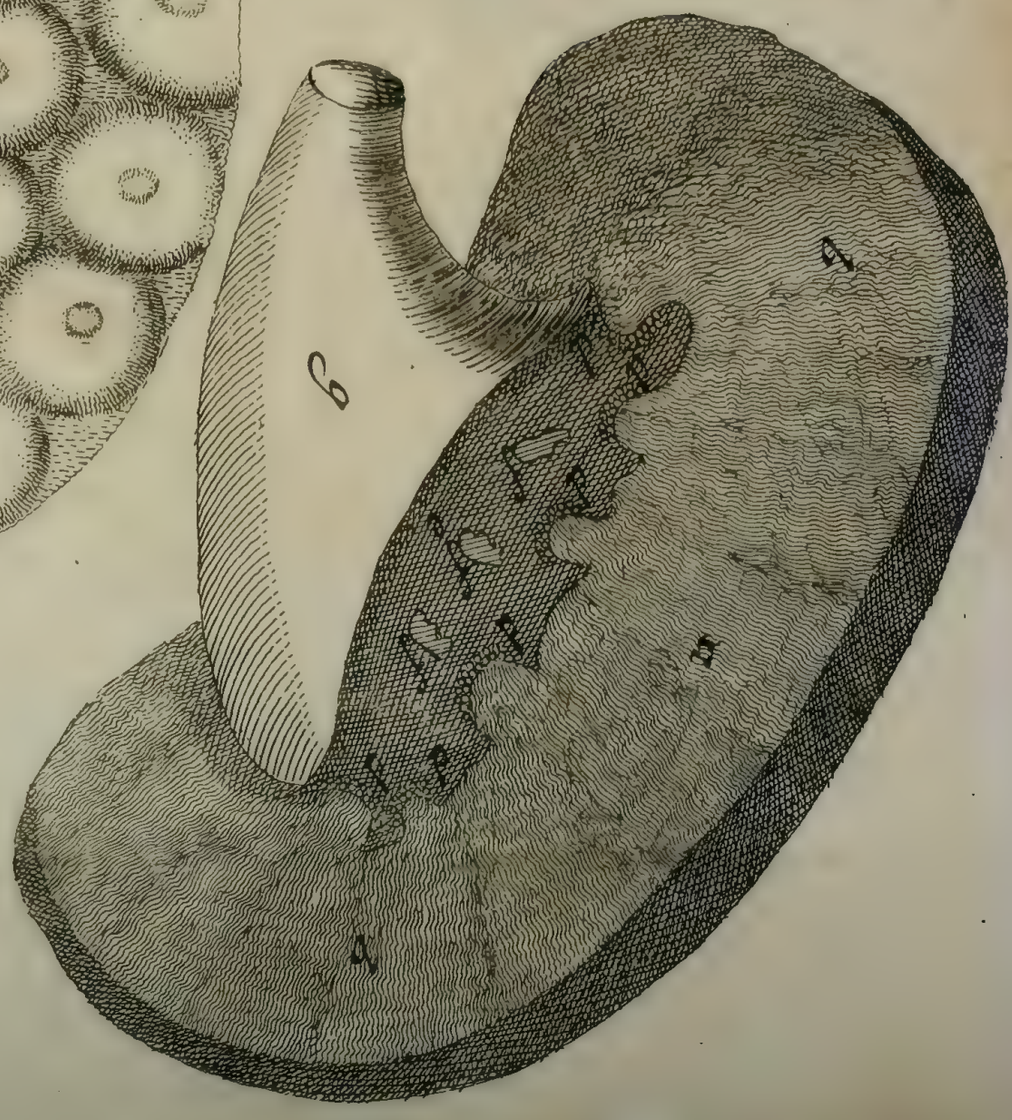

Fig. 3. p. 457.

d.d.d.d.d. Papillæ, concretione calculorum tomentosa obsessæ & circumcirca obductæ.
e. Peluis Renalis.
f.f.f. Lapilli in pelvi reperti.
g. Principium Ureteris.

Fig. 3.

a.a. Lapillorum forma, qui Ureteres utrinque obturabant.
b. Lapilli irregulares, in pelvi reperti.

(*Vide Tabul. XII.*)

(*Duisburgo Augusti. Vind. d. 26. Apr. An. 1725. missæ.*)

OBSERVATIO CCX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHT.

De Vespertilione Vivo.

CUm Berolini in ædibus Bingertianis vespertilio temerè oberrans circa meridiem circumvagaretur, scopis & aliis quæ ad manus habebant instrumentis defatigabatur à domesticis tam diu, usque dum lassus in terram dejiceretur. Hic mihi offerebatur, quem absque cibo & potu in muscipulo incarceratum per biduum detinui & die 22. Januarii 1724. præsente Dn. Johannne Matthia Bingerto Familiæ Regiæ Chirurgo Operationibus suis in ditionibus Brandenburgicis sat celebri vivum & viribus nondum penitus exhaustum filo distentum claviculis tabulæ anatomicæ infixis alligavi manibus, ut ita dicam, pedibusque, interea vocem edebat non latratui aut gannitui canum, ut Autores quidam de eo scribunt, sed sibilo murium simílem. Diu hoc modo extensus in vivis manebat, donec tandem læsis cultro Anatomico vitalibus extremitates alarum versus latera corporis sui contraheret & ita vivere desineret.

Brevitatis gratia hic loci referre omitto ea, quæ tam exterioribus quam interioribus priori subjecto mortuo conformia fuerunt.

Primò omnium in hoc nostro considerabimus aures cum earum circumpositis in insignem altitudinem assurgentibus superadditamentis, de quibus singulare hoc annotandum, ea non tantum per diem illum quo laqueo collo circumducto spiritum vitalem amplius ducere ipsi interdictum fuit, sed & per aliquot hunc sequentes adhuc erecta remansisse.

De Aurium numero in vespertilionibus scribit Petrus Bellonius Cenomanensis qui in Insula Creta & in Ægypto peregrinatus multas vespertiliones lactantes cultro subjecit Anatomico in Historia sua de avium natura libro 2. Dari ex Vespertilionibus quosdam qui quatuor haberent aures, cui consentit Aldrovandus, Gesnerus & Jonstonus, licet figura Gesneri non nisi duas oculis nostris repræsentet; in figuris Jonstoni autem quatuor exprimuntur etiam in lactante cum tamen à quibusdam dubitetur an ulla ex fœmellis quatuor possideat. Verum enim vero signum diagnosticum fœmellarum esse duabus tantummodo gaudere auribus conatur infringere Aldrovandus in Ornithologia sua Bononiæ 1646. in fol. edita, ubi pag. 575. expresse asserit: *Observati mihi sunt alii vespertiliones fœmina & Mas vulgaris formæ, quibus binæ tantum auriculæ neque ita longæ erant ut superioribus, eæque nigræ.*

Ego non nisi duas in subjecto hoc meo Masculino inveni aures, & hoc quidem singulari casu, licet primo intuitu cum aliis quatuor earum adfuisse certo certius judicassem. Inquirendo enim in majoribus vulgò sed falso dictis auribus longitudinem totius corporis, capite caudaque exceptis, referentibus, ubi in eis inveniretur introitus in meatum auditorium, ne quidem ullum in ipsis patuit foramen, id quod mecum pariter observavit adstans Chirurgus Regius modo nominatus, qui vano etiam labore eundem introitum perquirebat. Quærant & alii nobis curiosiores an majora illa à tergo minorum

rum assurgentia aurium asininarum simulacra proprium obtineant meatum auditorium.

Cur vero adstent auribus magna illa eas à parte præsertim posteriore includentia tantæ altitudinis superadditamenta non immeritò quæritur? Respondetur à quibusdam: Ea esse loco tegminis ut aures in medio eorum positas ab injuriis aëris defendant. Sunt etiam qui dicunt, ipsos inter volandum præcipuè partes has super aures ascendentes aliquando demittere quodammodo ut vocem alterius vespertilionis eò accuratius percipiant, eodem ferè modo, ut quidam ex hominibus manu cava auri admota deficienti auditui succurrere tentant. Dn. de Muralto credit ad aërem benè reverberandum partes has aures transscendentes adesse.

Dum vero Anatomici hujus in dissectione Vespertilionis & explicatione ejusdem officulorum & musculorum Curiosi Nomen occurrit fateri cogor me rationem ignorare, cur vox *Anthelicis* communi Anatomicorum significationi contrario usu in ejus observatione 48. Ephemerid. nostr. Ann. 1. Decur. secunda inveniatur. Ita enim ibidem verba ejus sonant de vespertilione fœmella: *Aures amplæ, quarum anthelix oblongus ad aërem benè reverberandum.* Oblongitatem Helicis hic loci intelligendam esse Julius Casserius Placentinus in Histor. Anatomic. libr. 3. de Auditus organ. tabul. prim. docet ubi expresse scribit: *Alæ seu pinnæ, auris circumferentia, vel etiam totius auriculæ circumductio ἕλιξ vocatur, inferior autem concham ambiens ἀντέλιξ.* Eodem modo mentem suam explicat Anatomicus Ultrajectinus Isbrandus de Diemerbroeck. Anatom. libr. 3. c. 18. & protuberantiam exteriorem ambitum constituentem à tortuositate *Helicem* & alteram ei oppositam *Anthelicem* appellat.

Godofredus Bidloo Anatomicus Belga celebris in Tabul. Anatomic. XII. *Helicem* vocat auris marginem extimum & Johannes Gorræus Medicus Gallus in definitionibus Medic. Lutetiæ Paris. in fol. 1622. edit. pag. 16. in voce ἀντέλιξ & in

voce ἕλιξ rem totam ex Ruffo magis dilucidat pag. 159. *Helicem* asserente illud esse quod complet circumferentiam aurium & *Anthelicem* oppositam Helici partem, quæ in medio esset, concham vocari.

Cæterum in Vespertilionis nostri superadditamentis illis aurium prolongatis & subtili cartilaginoso ambitu circumdatis observanda quoque veniebant vasa sanguifera longitudinem membranosæ ejus substantiæ perreptantia in qua fibræ ab infima ad mediam usque partem semicirculares, à media usque ad supremam transversæ apparebant.

Pilos illos paucos longiores barbæ felinæ non absimiles in hoc subjecto non observavi, mentum verò & utraque maxilla inferior ad tempora usque cinereis pilis circumdata erant, simili ferè modo uti ex Iudæis quidam barbam suam alere solent.

Narium foramina ut in vitulo oblonga, de quibus Jonstonus meminit, aderant, super nasum etiam locus depressus & sub naso extremitate ferè maxillæ superioris duo monticuli. Integra facies una cum reliqua corporis anterioris parte fusca.

Musculi pectorales longi & carnosiores. In Diaphragmate etiam nihil membranosi, sed totum erat carnosum. Hepar magnum in medio abdominis situm tegebat intestina loco omenti, quod mihi liquidò non apparebat. Cistam suam magnitudine grani hordei non viridiusculo, sed incarnato quodam colore fel diluebat. Ventriculus vacuus vix amplior vicinis intestinis in hoc subjecto, quod per biduum inediam sustinuerat, in conspectum veniebat. Intestina quatuor ferè vicibus longiora reliquo corpore à clavicula ad ossa pubis usque mensurata, lien valdè parvus, testiculi satis magni, penis vero non ita rigidus ut in antecedente observatione annotatum fuit.

Ex

Ex iis quæ restant describenda in ave non ave nostra, quædam sunt talia, quibus genuinum nomen imponere me multo diligentiores in naturali historia jam dubii hæserunt. Quatuor enim videtur habere pedes, quibus tamen non incedit, hinc inter quadrupedes non refertur, pennis destituitur & tamen possidet alas, cauda gaudet qua volare creditur. Has modò enumeratas corporis partes, exceptis earum extremitatibus omnes & singulas membrana firmiter connectit quæ volando expanditur, & duplicaturas sacciformes continet, quas tam sub alis, quàm sub cauda fœmellæ cujusdam exsiccatæ memoratis illis aurium superadditamentis longioribus carentis clariori lumini diurno expositæ in domicilio Curiosi nostri Frischii Membri Societatis Regiæ Berolinensis laboriosissimi quodammodo observare potuimus. Multiplex illud condendo furto aptatum receptaculum alius quidam amicus lardo impletum se observasse mihi retulit. Hinc bestia hæc cujus lardi furacitas famosa, à Germanis quibusdam non ineptè nominatur *Speckmaus i. e. lardi Mus.* Modum autem replendi sacculos illos membranaceos Dn. Frischius credebat esse talem: Res furtivas in ore eos primò abscondere, postea mediantibus pedum digitis partim in sacculum sub barba illa Judaica latentem pedetentim promovere, partim cum ore suo in saccos reliquos majores, quorum orificia fures illi providi unguiculis suis, satis aperta tenere, tantaque prudentia seponere scirent, ne in uno latere pondus inæquale remaneret, quo volatus ipsis redderetur incommodus.

Extremitates, extra membranam superius indigitatam, consistentes numeravi quinque, anteriores duas, unam in unoquoque latere, unico ungue unco constantem acutissimo; quo parietibus sese inuncare valent, posteriores totidem, aliam vero figuram habentes, pedum scilicet, quorum unusquisque quinque digitis accuratè à se invicem distinctis, & ungue uncinato armatis sese ostendebat, quo extremitas quinta, cauda nimirum, instructa quoque erat, in

priore subjecto non inuncato curvamine sed cuspidatim desinens.

(Berolino Augustam Vindel. d. 16. April. A. 1725. missæ.)

OBSERVATIO CCXI.

D. JOHANNIS LEONHARDI FRISCHII.

De Vespertilionum latibulis majoribus in montium speluncis.

OMnibus constat Latibula Vespertilionum, tam æstiva quam hiberna, omnis generis foramina esse, majora, minora, quæ vel veteres muri, vel riparum præcipitia vel annosæ arbores habent. Item rimas quaslibet in templis, cellis, rupibus, aliisque locis solitariis vel inaccessis, ubicunque etiam asseres murum tegentes vel picturæ in atriis suspensæ spatium dant. Causæ etiam in promptu sunt. Nam latibula amant, quia mures sunt. Obscuriora loca quærunt, quia in luce cœcutiunt. Sic ut quadrupedes mures sive currentes quadrupedem catum etiam noctu hostem habent, ita hi volantes volantem, i. e. noctuam sive ululam (quæ propterea à Gallis vocatur chat huant, catus ululans, & à Germanis genus quoddam earum Kautz, Käutzlein) propter quam receptacula talia quærere coguntur. Sed diverticula spatiosiora Vespertilionum in amplioribus speluncis montium vulgo minus nota sunt, quia in paucis regionibus ejusmodi cavernæ sunt, & ubi sunt pauci eas perrepunt, & qui perrepunt vespertilionum recessus non obvios habent, nec eos propter contemptum & tædium studiose quærunt. Ex iis ipsis qui in scriptis suis magnarum cavernarum quas viderunt, mentionem faciunt, de Vespertilionum tamen habitaculis aut nihil aut pauca addunt. Ut Tournefort in Acad. Scient. Paris. ad ann. 1702. egregiis obser-

observatis in Labyrintho Cretensi sive magno Insulæ Candiæ antro, tantum adjicit, quod sit (une retraite des chauve-souris) diverticulum vespertilionum. Nolui in horum numero esse, sed hac occasione observationes meas qualescunque doctioribus communicare. In Palatinatu superiori inter Sultzbach, sedem Comit. Palatin. & oppidum Altdorf, Reip. Noribergensis Academiam, specus est admirandæ vastitatis propter multitudinem cavernarum & angulorum, ut tempore belli sæpe aliquot pagi vicini cum omni suppellectili, cum armentis & annona in eo refugium invenerint. Vocant illum vulgo Windloch, hoc est Ventosum foramen, quia sæpe ventus impetuosior in orificio ejus oritur. Introitus per quem descendendum, est in planitie campi elevatioris, tam angustus ut vix uni homini commode pateat, in cujus sinistro latere hiatus est exiguæ quidem latitudinis in superiori parte, qua introitum speluncæ attingit, ut hominis corpus vix delabi possit, horrendæ tamen profunditatis, id quod e lapsu injectorum lapidum in aquam, quæ in fundo ejus est, & e saltibus eorum in subjacentes rupes frequentioribus, facile conjici potest. Idem hiatus primaria etiam causa est venti, qui in orificio ejus interdum oritur. Saxorum immensa series, quæ hanc speluncam facit & sustinet, non horizontaliter, sed fere ubique oblique & inclinata jacet. Hodegus meus accensis facibus omnia mihi ostendit, quæ in hujusmodi antris esse solent, & tandem etiam Latibulum Vespertilionum, orificio latiori, ut irrepere potuerim. In hoc (1) pendebat horum animalculorum magnus numerus, ad minimum aliquot centuriæ, ea (2) fere distantia quam uniuscujusque expansæ alæ faciunt, ut scilicet quodlibet sine vicinorum incommodo abire & redire potuerit. Hærebant (3) acuta ungue unici digiti, quem in cubito utriusque alæ habent. Superior pars hujus latibuli (4) concava erat, sed inæqualiter, & tam aspero saxo camerata, ut in superficie ejus ala utraque sive alatus pes anterior μονώνυχος facile ubique invenerit quo figi poterat. Altitudo

titudo (5) hujus refugii ea erat, quæ illud ab utroque hoſte tutum reddidit, à vulpe ſcilicet, & à noctuis. Vulpes enim (6) Veſpertiliones in hoc antro perſequitur, & ſingulos, ſi qui in parietibus extra hæc caſtra quieſcentes hærent, ſaltu attingere & rapere tentat. Monſtravit mihi Venator, qui hodegus meus erat, veſtigia multa unguium vulpeculæ, quæ eo ipſo die Veſpertilionem in pariete adhuc pendentem ſaltibus compluribus fruſtra petiit. In caſtris vero eorum non poteſt eos videre, & ſi odoratum ſequitur (quem propter excrementa, quæ infra in hoc loco in magna copia jacent, facile habere poteſt) & eo usque penetrat, omnes tamen ſaltus ejus ibi debiliores ſunt, quia tantum in linea perpendiculari fieri poſſunt, iidemque propter tenebras incerti, & non tam Veſpertilionibus quam naſo & capiti vulpis metuendi. Noctuæ, cujuscunque ſint magnitudinis, quæ in hac ſpelunca conveniunt, mures hos ſic pendentes in laqueari domus ſuæ, non poſſunt attingere, ſi quæ propter varios hujus antri anfractus eo penetrare poſſunt: Nam volando non poſſunt introire, & ſi pedibus ingrediuntur, neque avolantes & alia latibula anguſtiora quærentes Veſpertiliones poſſunt perſequi, neque manentes in alto & ſuſpenſos abripere, quia tum corpus noctuæ volando elevandum eſſet, quod ſpatium anguſtius ibi perhibet & in volatu invertendum, ut unguibus aut roſtro eos apprehendere poſſet, ad quem motum neque oſſiculorum in alis junctura, neque nervorum in eis tractus, neque ipſe pennarum ſitus commodus eſt. Videmus quidem ardeam in venatione a falcone volatu ſuperatam interdum dorſum ad terram vertere, ut hoſtem roſtro excipiat vel ſtercore oculos ejus incruſtet, ſed corpore ſic inverſo ſtatim in alto aëre delabi incipit, corpus enim in hoc ſitu nulla avis in eodem loco tenere, nedum altius levare poteſt. Roſtra præterea noctuarum aduncа non tam ad capiendam quam ad dilaniandam prædam idonea ſunt. Propter adventum meum & propter lucem, facisque fumum (7) major numerus veſper-

spertilionum fremitum illum ediderunt quem alias e singulis audimus, qui vespertino tempore in æstate circumvolant, eumque continuarunt quamdiu face mea turbabantur. Nullus eorum aufugit, nullum etiam vi dejeci præter paucos quos abstraxi, ut eos extra speluncam accuratius considerare possem.

Hæ observationes explicarunt mihi versus Homeri difficiliores, qui sub initium Odysseæ ultimæ leguntur:

Ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο
τρίζουσαι ποτέονται, ἐπεί κέ τις ἀποπέσησιν
ὁρμαθοῦ ἐκ πέτρης ἄνα τ' ἀλλήλῃσιν ἔχονται.

Difficiliores voco eos, quia plerique commentatores idem fateri coguntur, quod Jacob. Duport in Prælect. ad Theophrasti Characteres Morum cap. VI. scribit: Ego certe fateor hunc "morem atque ordinem τῶν νυκτερίδων, adeoque locum hunc "Homeri de Vespertilionibus mihi plane vespertinum, hoc est, "obscurum videri, nunquam enim vidi Vespertiliones hoc "modo catervatim sedentes. Deinde quia hic locus varia "quorundam interpretatione confusus est, ego hos Poetæ versus sic vertendos esse puto:

Sicut quando vespertiliones in spatia antri vasti
Stridentes volant, & quando quis eo delatus fuerit,
Serie quodam superius e saxo hærentes, alius juxta alium, pendent.

Hoc est, ut de applicatione hujus similitudinis nil dicam, quando Vespertiliones soli sunt, & nec homo, nec hostis quidam eorum adest, circumvolant cum stridore in antri spatio majori, quamprimum vero aliquis eorum intrat, quem metuunt, recessus suos & latibula petunt, in quo fine stridore suspensi serie quadam in saxoso laqueari arcis suæ hærent.

(Berolino Augusti. Vind. d. 16. April. An. 1725. missa.)

OBSERVATIO CCXII.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

De sanguine seroque lacteo.

SAnguificationem, proprie loquendo, esse chyli albicantis in sanguinem rubicundum transmutationem, a principio vitali potissimum factam, cooperante motu sanguinis tam intestino, quam progressivo, viscerumque chylum sanguini exactius commiscentium, aut utrumque depurantium & exaltantium, fibrarumque motricium apparatu organico, olim in sciagraphia institutionum medicarum docuimus. Eandem autem variis lædi modis in statu præternaturali habitæ observationes loquuntur, quibus sequentem memorabilem subjungere lubet. Nempe enim aliquoties in cachectico-scorbuticis personis sanguini vena secta effuso in superficie mucaginem lactei prorsus coloris inhæsisse, sed & serum, facta separatione circumfluum, simili colore albicante conspicuum fuisse; præcipue autem me ad contemplationem atque indagationem curiosam allicuit bis terve sanguis in Illustri quodam Viro & crusta lactea tectus, & sero circumfluo lacteo inundatus, idque tunc potissimum evenit, ex quo inordinatæ vivendi rationi indulserat, multiplici ciborum varietate ventriculum oneraverat, plenoque se proluerat auro; hinc enim non poterant non sub dispositione cachectico-scorbutica jam dum præsente, mucido-serosæ chyli lymphæque particulæ in sanguine copiosius confluere, hujusque confermentationem assimilatoriam præpedire, ac propter inductam simul spissitudinem ejusdem peridromum per viscera & vasa colatoria remorari, necessario hinc simul eveniente recrementorum turbata separatione, motusque tonici in visceribus & vasis deficiente energia, ut adeo recensita sanguinis crusta albicans, serique lacteus color præternaturalis, deficientis sanguificationis ac depra-

depravatæ luculentum signum merito censeri debeat, sicuti Joh. Jessenius à Jessen in judicio de sanguine vena secta dimisso erudite quoque asseruit, si sanguis pallorem quendam & albicantem colorem præ se tulerit, indigestionis suspicionem movere, eoque cruditatis majoris, quo ad lactis propius accesserit colorem; & D. D. Bruno in notis p. 174. idem effatum confirmavit exemplo præcipue feminarum ad cachexiam dispositarum, quin imo jam olim Sennertus de scorbuto cap III. thes. 7. in scorbuticis sanguinem quasi glutine albo obductum deprehendit & Med. Practic. L. VI. P. V. C. III. p. 244. in Juris Doctore scorbutico serum instar lactis candidum annotavit. Ceteroquin equidem bene conscius sum, in nonnullis, qui ventriculum laudabili nutrimento repleverunt, & finita digestione venam sibi secari jusserunt, serum vel potius chylum lacteum effluxisse, non absimili modo ac Beatus meus Parens in cive quopiam Altorfino bibulo cerevisiam hordeaceam, quam ante ingurgitaverat, cum sanguine emanasse viderat. Hinc etiam recordor ab Illustri summeque merito Dn. PRÆSIDE nostro in Miscell. Nat. Curios. Dec. II. An. IX. Observ. 231. sanguinem album ob chyli admixti copiam & sanguinis tardiorem motum, annotatum; similiter a Carolo Raygero p. m. in Miscell. Natur. Curios. Dec. I. Ann. VI. & VII. ex copiosiori alimento chylo superfluo sanguini non assimilato hunc lacteum colorem observatum fuisse.

OBSERVATIO CCXIII.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

De pulmonum hydrope.

PErIllustris quidam Dominus, annos LXV. natus, dispositionem cachectico-scorbuticam diu in sinu quasi foverat, atque inter alia huic malo familiaria symptomata, utriusque cruris tumorem œdematosum sibi imprimis molestum accusabat. Hic autem post epotum diaphoretico-diureticum decoctum ex ingredientibus lympham mucido-viscosam resolventibus & acrimoniam salinam attemperantibus concinnatum, pilulas purgantes ex hydropicis Bontii formatas, atque cum mercurio dulci, resinaque jalappæ paratas, & extracto trochisc. Alhandal stimulatas assumtas, tum tincturam antihydropicam cum tinctura millepedum juniperina & spiritu cochleariæ permixtam, remedia alia anticachectica usu probata, & pulverem pepticum ex aromaticis, salinis, acribus & martialibus, ordinatim exhibita melius se habere cœpit, simulque ab usu pediluvii cum foliis rorismarini, salviæ, betonicæ, chamæpityos, herba ruta, serpillo, floribus chamæmeli, sambuci, cum tantillo sulphuris ac nitri in aqua chalybeata decoctis confecti, tumor œdematosus notabiliter imminutus deprehensus est, sicque in statu tolerabili aliquot menses exegit PerIllustris Dn. Patiens. Appropinquante autem autumno de respirandi difficultate conqueri cœpit, atque eapropter juxta suum desiderium ipsi præscripseram vinum medicatum ex radicibus enulæ, acori, cichorei, vincetoxici, trifolii fibrini, herba Gentiana cruciata, fumaria, scordio, centaureo minori, comis absinthii, foliis sennæ, agarico crudo, fibris ellebori nigri non præparatis, seminibus fœniculi, apii, cochleariæ, baccis juniperi, cortice Winterano, caryophyllis aromaticis, macere, cardamomo minore, limatura Martis purissima & tartaro

taro ſolubili compoſitam. Poſt hujus uſum tumor pedum œdematoſus nocturno tempore quidem ſubſidebat, diurno autem rurſus ſeſe attollebat, lympha viſcoſa, ſub perpendiculari inter ſtandum vel ambulandum corporis ſitu, non adeo promte per vaſcula ſua refluente. Per-Illuſtrem autem Dn. Patientem anxie affligebat dyſpnœa mox poſt ingreſſum in lectum, & primum ſomnum maxime ingraveſcens, poſt noctis vero meridiem ſenſim ſenſimque remittens, quod pathema cum paulo attentius expendiſſem, mox in memoriam mihi redibat, quod apud Riverium in Praxeos Medicæ L. VII. C. V. me legiſſe memineram, eſſe hoc pathognomonicum, & quo ſolo hydrops pectoris a cæteris difficultatis reſpirandi ſpeciebus diſtinguatur, ſignum; quando nimirum ſpirandi difficultas primo quoque ſomni tempore invadit, eumque intercipit, ac per noctem magis urget, procedente vero die lenteſcit, ſicuti jam dudum Carolus Piſo de morbis thoracis internis a colluvie ſeroſa enatis idem exemplo confirmavit nobilis viri, qui, cum primus ſomnus eum de more teneret, tum ſubito ſuffocatio ſomno interrupto eundem excitabat, ut invitus e lecto ſurgere, & ſubito ad feneſtras cubiculi confugere, liberioris aeris, naribus apertis, captandi gratia cogeretur, nec minus hodie ex recentioribus Carolus Muſitanus in trutina medicinæ L. IV. C. III. frequentem & imminentem ſuffocationem, quæ primo ſomni tempore aggreditur, & de nocte magis urget, adventante die pedetentim lenteſcit, pathognomonicum eſſe ſignum, quo ſolo pulmonis hydrops ab empyemate & aſthmate diſcriminatur, confirmat. Eo magis ideo alia quoque ſigna, nunc recenſenda, penſitanda eſſe autumavi, quoniam memorem mihi vellicaverat aurem Sylvius L. I. Prax. cap. 50. §. 26. hydropem pectoris cognitu admodum difficilem eſſe ſcribens, & Riverius l. c. affectum hunc plerumque non agnoſci, & ex hiſtoriis a Schenckio collectis patere docuerat eundem non niſi poſt diſſecta cadavera hoc morbo defunctorum innotuiſſe. Recenſebo igitur ſigna, quæ partim in ſenſus ſe

ingesserunt, partim conjecturæ artificiali se subjecerunt. Et primum quidem pulsus intermittens non erat, sed inæqualis, validior semper in dextro, imbecillior in sinistro carpo, sæpius vermicularis, digitum heic intente, illic remisse vibrans, nonnunquam undosus, cujus ictus sub primo digito majoris erat impetus, quam sub secundo; palpitatio cordis tunc præcipue advertebatur, quando iræ furore brevi Dn. Patiens exagitabatur, aut indignationem in adstantes convertebat (quod utrumque sæpe sæpius obtingebat) tuncque simul respiratio turbabatur, certissimo indicio moliminum spasticorum simul concurrentium, nam ceteroquin de die, animo & corpore ad quietem composito, respirationis negotium æquabile quoque succedebat, nisi citatior ingressus idem intenderet, aut vice versa thoracis versus genua inflexio interciperet, a qua aliquoties maximum repentinæ suffocationis periculum evenisse recordor. Tussis ἄπτυστος plerumque sicca audiebatur & si quid mediante illa explodebatur, instar glutinis tenax viscidumque, coloris subobscuro-cinerei conspiciebatur. Appetitus integer vigebat, ideoque vires etiam aliquandiu constabant, bis terve tamen ex improviso lipothymia Dominus Patiens deficiebat; aliquando appropinquante vespertino tempore apoplexiæ non levia superveniebant signa, eo magis metuenda, quia hujus affectus leviorem invasionem æger jam dudum senserat, & viginti quinque abhinc annis torturam oris lateris dextri cum paralysi sinistri perpessus erat, integritati tamen per DEI Gratiam ope medicamentorum tunc a me restitutus, subsidiariam demum operam contribuente Thermarum Carolinarum usu. Urina plerumque lixivioſa conspiciebatur, spiculis tartareis fæculentis non solum fœta, sed & arenulis sabulosis ad fundum matracii subsidentibus, & in globum quasi coëuntibus onusta. Hasce namque per longum tempus cum urina excernebat, & quandoque propter easdem in renum pelvi tubulisque excretoriis collectas, nephriticis passionibus quoque obnoxius fuerat. Tumor crurum

rum œdematoſus ulterius verſus femur protendebatur, inſimulque ſcrotum in amplitudinem inſignem protuberabat cum membri virilis retractione & abbreviatione, nec minus etiam ilia cum hypogaſtrio protuberabant; brachia contra atrophia flaccefcebant, manusque areſcebant. Nec vero tunc malorum finis erat; quin alvus etiam officium, niſi per interna purgantia laceſſitus, negligebat. Clyſterum enim injectionem & æger faſtidiebat & natura quaſi abhorrebat. Vigilatæ per aliquot ſeptimanas noctes & nutrimentum abſumebant, & vires attenuabant. Accedebat ulterius febris lenta, nocturno calore ſitim pariens, membraque plus æquo depaſcens, & quod dolendum maxime erat, anxietates præcordiales Per-Illuſtrem Dn. Patientem tantum non perpetuo excruciabant. Interea cum per totius morbi decurſum Idem Dominus ſub anhelitus difficultate ſolum de ponderis anguſtia preſſoria & gravitatis ſenſu, a jugulo per mediam thoracem deorſum exporrecto querelas habuerit, neutiquam autem inclinato corpore fluctuationem aquæ intus perſenſerit, nec juxta Hippocratem L. II. de morbis, aure ad latera admota ebullitio intrinſeca, veluti aceti ebullientis, percipi potuerit, opinio mea de pulmonum hydrope concepta ab adſtantibus & advenientibus in dubium vocari cœpit; quibus autem repoſui, ejusmodi fluctuationem & ſonum tunc quidem perceptibilem eſſe, ſi colluvies ſeroſa vel lymphatica in thoracis cavitate fluctuaverit, aliter autem rem ſeſe habere, ſi juxta obſervationem celeberrimi quandam Archiatri Romani Pontificii Lucæ Tozzi hydrops pulmonum obtigerit citra lymphæ ex ſuis ductibus effuſionem, nam tunc alium excogitandam modum eſſe, quo pulmo ſeſe ex his ærumnis expedire conetur, idque ſibi aliquando obtigiſſe experiri in quodam hoc genere morbi interemto, cui pulmo inerat tam ſero glutinoſo diſtentus tumidusque, ut univerſam thoracis capacitatem occuparet. Adeoque omnino in ea perſtiti animi ſententia, dyſcraſiam cachectico-ſcorbuticam, ſerum lymphaticum ſalino-

lino-mucidum ac viscosum tenaxque, prædicto per ductus lymphaticos reciproco commeatu, intra pulmonales vesiculas tubulosque bronchiales sensim sensimque collectum & coagulatum, præcipuam affectus propositi causam fuisse; num autem præterea forte etiam hydatides aut tubercula pulmonum superficiem compresserint, aut concretiones polyposæ intra cordis thalamos simul sanguinis peridromum interceperint, aut intra mediastini cellulosum interstitium glutinosa colluvies simul collecta fuerit, in sectione cadaveris indagare libuisset, si licuisset. Atque ita hucusque morbi sat gravis ortum & progressum calamo, sermonis interprete, designavi; ne autem inanis saltem spectator adfuisse, aut operam nullam præstitisse videri possim, edisseram quæ primo ego solus præscripserim, dein in consilii partes advocati Medici duo Excellentissimi ad reparandam sanitatis jacturam peragenda esse reputaverint. Scopus singulis præfixus erat respirationi suam libertatem reddere, symptomatumque remotionem aut mitigationem moliri per causarum jamdum designatarum remotionem & correctionem. Et respirationi difficili relevandæ quidem præ cæteris opem ferebat mixtura ex gummi Ammoniaco in vino soluto, cum aquis hyssopi, veronicæ vinosa, oxymelite scyllitico, essentia croci & spiritu cochleariæ confecta ante decubitum nocturnum propinata, circa mediam noctem repetita, cui deinde alia incidentia & resolventia subornabantur, e. g. Elixir antasthmaticum Fürstii, spiritus bezoardicus Bussii, extractum incidens Stahlii, sal volatile oleosum pectorale singulare, liquor cornu cervi succinatus. Porro ad imitationem Willisii pilulæ ex millepedibus, floribus sulphuris & benjoini, itemque sale volatili succini cum terebinthina Veneta formatæ offerebantur, quibus pulvis Pompeji Sacci diureticus ab Excellentissimis Medicis Vratislaviensibus in eruditissimis suis observationibus de hydrope pectoris p. 52. propositus surrogabatur. Silentio prætereo martialia aliaque anticachectica usu probata singulari studio ordinata; nec immorabor

rabor pectoralibus congruis adhibitis recenſendis, ne pretium temporis inutiliter deperdam. Sufficiat memoraſſe, nec pediluvia, nec fomenta humida tumori pedum œdematoſo diſcutiendo paria fuiſſe, ſuffitus ſiccos cum gummi Anime tacamahaca maſtiche, gummi Juniperi, ſuccino citrino, ut & ſparadrapum ad exemplum Hartmanni ex ceræ ℥iiij. ſevi hircini ℥ij. olei roſacei ℥j. confectum, palliativam medelam præſtitiſſe. Tumoris ſcroti incrementum prohibuit cataplaſma ex cochleis cum teſtis ſuis contuſis, herba agrimonia, naſturtio aquatico, floribus chamæmeli, ſemine aniſi & farina fabarum cum aqua calcis vivæ compoſitum, cui poſtmodum ſubſtitutum eſt fermentum cum teſtis ſaltim cochlearum contuſis, ſcordio, naſturtio aquatico, alchimilla, floribus chamæmeli, meliloti, anethi, roſarum, maſtiche, myrrha, olibano, alumine crudo & farina fabarum in aqua calcis vivæ cum aqua ſambuci parata confectum, affuſo ſub applicatione ſpiritu vini camphorato. Alvi ſegnities tollebatur electuario purgante, cujus electuarium lenitivum Florenzolæ, palpa caſſiæ recenter extracta & paſſularum minorum in aqua fumariæ decoctarum, cum ſtimulo radicis Jalappæ & dacrydii roſati ingredientia erant. Purgatio & catharſis per alvum, quoties neceſſitas eam poſtulabat, nunquam ex uſu pilularum ſuccedebat, ſed tormina cum abdominis inflatione inde eveniebant; potiuncula ſaltem ex reſina Jalappæ cum vitello ovi recluſa, & in aqua veronicæ ac meliſſæ diluta noſtram ægrique ſpem adæquabat. Vigilias nec pulveres cinnabarini & nitroſi abſorbentibus maritati, nec pulvis anodynus Ludovici, nec theriacæ cœleſtis, nec de cynogloſſa pilulæ, nec laudanum opiatum, nec externa hypnotica ſedare valebant. Anxietatibus nocturnis demulcendis, viribusque dejectis reſtaurandis pulveres cordiales & ſolares, analeptici, antiſpaſmodici, gelatina cornu cervi citrata, confectio Alkermes, confectio diatunicæ, cum aquis ſpirituoſis, conſimilibusque eſſentiis ſalutares ſuppetias ferre haud poterant. Aeſtum febrilem nonnihil

attemperabant emulsiones ex seminibus frigidis cum pulveribus antifebrilibus, absorbentibus & salinis propinatæ. Sitim optime levabat decoctum ex radice sarsæparillæ, chinæ, graminis, cornu cervi raspati, santalo citrino atque corticibus extimis malorum citriorum in aqua decoctis parata. Atque ita aliquot transactæ sunt septimanæ, donec fatalis immineret catastrophe, quæ obtingebat die XXVII. Aprilis, siquidem hora nona antemeridiana, in puncto plenilunii, horrore febrili totum corpus concutiebatur, sensuumque tum internorum, tum externorum paulatim deficiebat usus, sole circa vesperam recedente sphacelosa putredo circa malleolos utriusque pedis sese manifestabant cum ichoris fœtidi profluvio; insequente vero die circa meridiem post varios hosce morbosos casus totque rerum discrimina Per-Illustris Dominus, Patronus per plures annos meus Gratiosus corporis exuvias terræ, animam autem Salvatori suo quam seriis precibus semper commendaverat, reddebat.

OBSERVATIO CCXIV.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

De variolarum in facie deformitate præcavenda.

PLura equidem ab autoribus recensentur topica ad variolarum cicatrices delendas, ac foveolarum vestigia opplenda, profutura; ego duo saltem non adeo vulgata recensebo. Primum est variolarum inauratura die X. XI. XII quando arescere incipiunt, instituenda, facie prius oleo amygdalarum dulcium moderate illita, auri purissimi foliis vel lamellis impositis, atque donec sensim decidant, intactis relictis, sic namque aëris ambientis contactu immediato præpedito rubor cum areolis sive foveolis complanatis mox disparebit. Alterum est Linimentum, quod ex lithargyrii candefacti, dein

post

post refrigerationem in pulverem contriti ac in olla cum aceti rosacei justa quantitate cocti uncia una & dimidia conficitur, & cum oleo rosaceo admixto ad desideratam consistentiam redigitur, cum pluma perdicis aut gallinæ aut columbæ dein tenuiter inungendum. Heic vero non possum non ingenue fateri, spem Medici utrumque hoc remedium aliquando eludere, in illis personis, ubi acrior salina vel acida dyscrasia fluidorum catholicorum obstat aut cutis textura tenuior obvenit, ut ob hanc causam cum tres Principes virgines variolis decumbentes simul curandas habuerim, duas a deformitate variolarum prorsus immunes, tertiam autem foveolarum impressiones aliquandiu retenturam prædixerim, quales tamen haud profunde excavatæ pulchritudinem non adeo sensibiliter læserunt.

OBSERVATIO CCXV.

DN. D. MICHAELIS ALBERTI.

Transformatio Febrium una serie facta.

MOrborum Metaschematismus in Praxi Medica haud infrequens est, dum modo acuti in peracutos, modo acuti in chronicos & hi in illos interdum convertuntur, adeo ut a priscis temporibus seduli observatores hanc transfigurationem attento annotaverint studio, quæ ipsa varietas solertiori animi applicatione omnino excipienda est, quo magis inconstantes tales affectus sua indole perquam sunt intricati, insuperque providam promerentur curationem : haud enim difficile, neque perinde probatis observationum sectatoribus ignotum est, quod & quomodo ulla, quandoque etiam levi διαφανεῖσα hæc immutatio morborum contingere queat: interim etiam aliquoties evenit, ut ob diversas causas talis palindrome sua procedat sponte, e qua diversa causarum serie illam hac occasione eminentem qualitatem exemplo aut spe-

cimine quodam Practico illustrare & confirmare placuit, quia insuetudo ægrotandi ad mira & singularia ut plurimum morborum specimina ansam præbet, adeo ut modo indicata qualitas sub peculiarem scrutinii laborem vocanda sit, quo sufficienter innotescat, quam diversæ mutationes in Oeconomia, vitam & sanitatem humanam concernente, exinde oboriantur: hanc præviam meditationem clariorem reddet sequens Casus. Vir honestus quadragenarius Phlegmatico-Sanguineus à teneris ferme annis bona valetudine præditus, nunc etiam firmiori corpore instructus, ab aliquo tempore variis curis & turbis animi afflictus, insuperque diætæ non æquè ordinatæ ob diversas rerum œconomicarum vicissitudines & sollicitudines addictus, corripiebatur præterito anno 1724. media circiter æstate potentiori insultu febrili cum eximio animi angore & incidente corporis simultaneo languore, ita ut magnus æstus, capitis dolor & angustia Hypochondriorum inter reliqua febrilia signa & symptomata primatum tenuerint: erat vero hoc febris specimen tota sua indole acuti typi, adeo ut rationis aberrationes per primum decursum continuaverint: duravit vero talis febris per septem completos dies sine ulla excretione, acutis febribus competente, siquidem Urina flammea, sed limpida per hunc terminum evacuata spem coctionis, imo restitutionis eluſit: interim accidit, ut septimo die mediocris sudor comparuerit, quo facto simul calor febrilis, qui huc usque nunquam cessavit, nunc deferbuit & intermisit, ita ut per duodecim horas à febre velut liberatus comparuerit patiens, proinde vero contigit, ut hic affectus in intermittentem quotidianam mutatus fuerit, quæ sub repetito spontanei, sed anxii vomitus, & difficilioris sudoris successu duas perduravit hebdomadas; abhinc affectus in exquisitam transiit Tertianam, quæ cum iteratis evomitionibus & sudationibus ante dictarum qualitatum per tres perseveraverat septimanas, deinceps in intermittentem Quartanam, denique etiam in intermittentem Octanam præsens immutatus

fuit

fuit affectus, sub quo confuso processu circumactus fuit terminus octo circiter hebdomadarum: præterea vero consequebatur molesta Purpura Urticata, quam vulgo vocant die Nessel-Sucht, quæ iterum per bigam hebdomadum afflictum tenuit patientem, tandem per tres septimanas consecuta erat mitior Febris Lenta cum liberali & satis largo sudore, donec peracto hoc temporis tractu per DEI bonitatem hic patiens integræ sanitati restitutus fuit, adeo ut in omnibus functionibus, vitæ humanæ quadrantibus, nihil alieni expertus fuerit, neque ullis ominosis morborum reliquiis laboraverit: illud interim sub prædicti morbi exitu contigit, ut, (prout alias diuturnis & cum distincto gradu affligentibus, nec non vires valde destruentibus morbis familiare est,) pedes admodum intumescere & in superficie latiores atque ominosas sanguinis stagnationes & vibices tanquam ingruentis sphaceli prodromi subire ceperint, qualis tamen status post brevem temporis moram iterum sine ullo damno evanuit. E reliquo necesse habeo, quo significem quanta circumspectione intricatus hic affectus debuerit tractari, quemadmodum pro singulari sensibilitate & debilitate ægrotantis leniissima medicamina adhibita fuêre, unde ipse eventus luculento probavit testimonio, quod omnino sub Divina benedictione funditus confusus hic morbus fuerit extirpatus, sicut peritis arbitris abunde cognitum est, quam exquisito moderamine illi in morbis tractari debeant, in quibus conspicua adest insuetudo ægrotandi.

OBSERVATIO CCXVI.

DN. D. MICHAELIS ALBERTI.

Scirrhus Uteri sanguineus stupendâ & fœtidâ Uteri Hæmorrhagiâ solutus.

TUmorum morbosorum multitudo perquam notoria est, quos inter alios *Arantius*, *Fallopius* & *Ingrassias* ita exposuerunt, ut simul indolem illorum tumorum illustrare laudabili industria fuerint anniſi : inter alios ejusmodi tumores illi etiam admodum sunt ominosi, qui ex sanguine generantur, sive in epigenesi, cum multo sanguinis affluxu stipata, sive in eximia & evidenti sanguinis stagnatione, sive in plenaria extravasatione sanguinis consistant : quare etiam nonnulli horum sanguineorum tumorum illa prædiți sunt qualitate, ut tamdiu sine vitæ dispendio continuent, quamdiu occlusi manent, quales vero minus perita manu aperti acceleratam inferunt mortem : vicissim vero quidam talium tumorum sponte perrumpentes & detentum cruorem eructantes afflictum ægrotum pristinæ restituunt sanitati. Hæc practica consideratio sequenti observatione Medica clarior evadet. Fœmina triginta quatuor annorum, in fœcundo matrimonio vivens nono puerperio ob varias animi ærumnas præmaturam Lochiorum cessationem experta erat, à quo tempore insolitum, magis magisque vero increbescentem dolorem in Hypogastrica regione & quidem inter umbilicum & inguen dextri lateris ita sensit, ut intrinsecus hærentem affectum denotare potuerit : accessit etiam ut in affecta regione in abdomine latitans quidem tumor cum molliori renitentia, ad contactum vero doloroſus, percipi potuerit, qui cum tempore & majori mole & graviori dolore accrevit : interea vero, posteaquam infans per annuum spatium lactatus, nunc ablactatus fuit, menstruus fluxus jam subsistebat, prædicta vero afflictio majoribus increbescebat gradibus, ita ut molesti sanguinis

nis orgasmi, appetitus & virium prostrationes, contabescentia corporis, intumescentia pedum, impallescentia corporis, Hecticodea dispositio, Hypochondriaca angustatio & suspecta ponderositas in Hypogastrio consequerentur: eructaverant vero post peractam aliquam commotionem corporis Hæmorrhoides profluvio sanguinis satis conspicuo, unde prædictus tumor cum reliquis indicatis symptomatibus minuebatur, qui tamen brevi post in pristinum & semper majorem degenerarat statum, licet per dimidium annum Menstruus Hæmorrhoidum fluxus recurrerit: contigit tandem ut nominata fœmina ob gravem iracundiam, simultaneam & enormem sanguinis eructationem ex utero fuerit experta, quæ adeo stupenda fuit, ut in spatio octo dierum fermè viginti modii sanguinis & extremè fœtidæ adusti coloris materiæ evacuati fuerint: hoc ipso enormi profluvio ad extremum ferme patiens fœmina fuit exhausta, cum summa virium prostratione, corporis contabescentia, emortuali quasi frigore & rigore, pulsu debili, perturbato & intermittente, nec non Hippocratica facie: interea dum obitus hujus personæ ad extremum afflictæ expectabatur, præter omnium spem ex peculiari alma Divina providentia & bonitate sub usu Mixturarum & Decoctorum roborantium, mitius travmaticorum, resolventium, uterinorum & balsamicorum succesivè in meliorem transiit statum, ut de sanitate impetranda major spes denuo concipi potuerit: & hæc bona valetudo ita etiam post paucarum septimanarum spatium impetrata fuit, ut singulis negotiis suis domesticis operam dare valuerit: abhinc etiam pristinus suspectus tumor & dolor in abdomine evanuit, & Menses iterum ita effluere cœperunt, ut una ordinaria Menstrua periodo ipsi quidem successerint, altera vero Hæmorrhoides satis promtè satisque largiter emanaverint: imo contigit, ut hæc fœmina brevi post imprægnata fuerit, quamvis tribus prioribus factæ ingravidationis Mensibus Hæmorrhoides erumpere & fluere continuaverint, nihilominus hæc fœmina sub multis odiosis animi tur-

turbis & variis domesticis adversis & perversis vicissitudinibus legitimo partu vivum & vegetum enixa est infantem, qui cum sua Matre naturali adhuc fruitur vita, adeo ut ex congrua hactenus commemoratarum circumstantiarum collatione, facile inclarescat, prædictum intricatum affectum non modo nominatæ indolis, sed etiam per bonitatem DEI & naturæ robur funditus eradicatum fuisse.

OBSERVATIO CCXVII.

DN. D. MICHAELIS ALBERTI.

Hæmorrhoides Menstruæ in puero decenni.

EAdem fœmina', cujus in antecedente observatione mentio facta fuit, inter plures liberos adhuc vivos, etiam puerum indulgentius educatum & multo victu saginatum, sanum & integrum asservat, qui tamen paulo quietioris est indolis; hic jam ferme à duobus annis sua quidem sponte verno & æstivo maximè tempore Menstrua plane periodo, prævio Colico dolore conspicuum Hæmorrhoidalem fluxum, per triduum durantem, expertus erat, quo peracto nihil inde adversi senserat, sed adhuc bona valetudine gaudet: interea in hoc puerulo notandum est, quod ipse à teneris multo oppletus fuerit victu & adhuc voraci distinctus sit appetitu, deinde quod mediocri afflictione verminosa laboraverit, quæ tamen parum molestiæ ipsi unquam facessit, ita ut ex Vermibus Menstruum hunc sanguinis fluxum deducere velle, non quidem rationi & veritati quadrare mihi videatur; porro hic puer quoad extetnum conspectum paulo pallidior & turgidior comparet, interim ipsius Parens integra gaudet sanitate, neque ulla eminet qualitate, ex qua per hæreditatem Hæmorrhoidales motus ex Patre in hunc natum propagari potuerint, neque Mater illo tempore, quo hic puer genitus fuerat, Hæmorrhoidales senserat conatus: at enim vero hujus Matris

Parens

ad pag 481.

Parens & Mater, adeoque hujus pueri Avus Maternus & Avia Materna Hæmorrhoidali laboraverant profluvio, ut nihilo minus hujus incongrui fluxus in hoc puero ratio in hæreditaria dispositione satis conspicue hæreat, quamvis longe adultior ætas Hæmorrhoidali quadret negotio, id quod fusius præeunte Hippocrate & Stahlio in meo tractatu de Hæmorrhoidibus, consentientibus *Frommanno* tract. de Hæmorrhoid. *& Franckenau dissert. de Hæmorrhoid.* demonstravi: & quamvis in hisce *Ephemerid. A. N. C. dec. I. ann. 8. obs. 22. & dec. II. an. 9. obs. 124.* ejusmodi exempla de pueris Hæmorrhoidariis prostent, tamen etiam hanc observationem addere placuit: illud interim hoc loco adhuc reticere nolui, quod præmonente *Hollerio* & testante ipsa experientia Hæmorrhoides, in tenellula ætate perrumpentes, haud provectiorem promittant ætatem, siquidem mihi adhuc biga exemplorum constat, ubi puella, quæ unà Rachitide laboravit, perpusilla & quinque annorum nata, deinde etiam puerulus ex hoc præmaturo Hæmorrhoidum fluxu in Atrophiam, miserandam contracturam & Hecticam inciderant, quo arduo & morboso schemate etiam brevi occubuerunt: quales Historiæ Medicæ luculento confirmant testimonio, quod docente *Hippocrate* & illustrante *Stahlio* Hæmorrhoidalis fluxus certa ætate contingere debeat.

OBSERVATIO CCXVIII.

DN. D. MICHAEL ALBERTI.

De Hippolitho.

LApidum genesis in diversis partibus animalium vivorum multis jam comprobata prostat Eruditorum suffragiis atque Exemplis, adeo ut præsenti observatione tantum veritatem lapidis in equo nati testari voluerim, sicut satis diserte & erudite de Hippolitho *in Miscell. A. N. C. dec. I. ann. 5. obs. 167.*

actum est ; & quamvis præterito anno honestus quidam Mercator hujus urbis, qui postea Hydropico obiit affectu plures calculos pùnicei coloris magnitudine differentes, quorum maximus minoris fabæ molem æquavit, per secessum evacuaverit, qui quadantenus colore & duritie imo facultate tingendi cum lapide Bezoardico convenerant, quales lapides equidem non in fellea vesicula sed in ventriculo genitos fuisse ob tres hasce præcipuas affirmo rationes : 1.) quia calculi à nudâ bile nati ut plurimum colore virideſcentes & consistentia friabiles atque tophacei existunt : 2.) quia tantæ magnitudinis calculi per Cysticum & Choledochum ductum, ni disruptionem ipsis inferant, haud transire possunt, præcipue cum motus, quo mediante tales calculi per hosce ductus transvehi & in intestinorum canalem promoveri deberent, neque in hisce ductibus proportionatus, neque alibi sufficiens, occurrat : 3.) quia nulla argumenta contrariantur, quin à priori & posteriori, ex ratione & observatione, sufficienter demonstrari possit, quod & quomodo calculi in ventriculo etiam generentur ; tamen hoc loco nonnullas observationes à Dn. D. Neumanno, auditore quondam meo perassiduo, nunc Medicinæ Practico Freybergensi Clarissimo ad me transmissas communicare volui, ita enim ipse suam recenset Historiam. Ante aliquot annos hic loci in ventriculo equi octo annorum, adustioris coloris, sub incessu facilè sudantis, & quamprimum in stabulum deductus fuerat, mox decumbentis, tres calculi reperti fuerant, quorum maximus quinque libras cum quadrante ponderaverat & formam minoris capitis infantilis æquaverat, qui etiam in superficie plurimum lævis, in illo vero latere, quo ventriculi tunicæ adhæserat, paululum asperior fuerat : colore eminebant hi lapides puniceo : reliqui duo plurimum rotundam monstrabant figuram, sicut icon picturâ exceptus & hac vice transmissus clarius demonstrat : duo minores haud ponderati fuerant, quoniam unus illorum deliberato studio diffractus est, quo illorum geneſis

nesis quadantenus compareat: inde etiam repertum fuit, quod una crusta sive lamella alteri adnata & circumducta fuerit, tandem in Meditullio delituit nucleus, ad avellanæ nucis magnitudinem veniens: reliqua in Germanica addit lingua, quæ etiam huic observationi inserere volui. Der 3te und kleineste von diesen Steinen ist damahls weggeschencket worden: der gröste aber wird annoch bey mir asserviret, worzu sich, weil er extrem groß ist, verschiedene Liebhaber gefunden, sintemahl, soviel uns wissend ist, dergleichen in keiner hohen Kunst-Kammer befindlich. Wie denn Valentini in seiner Natur- und Materialien-Kammer Libr. III. cap. 9. p. 437. zweyer Steine, so in der Straßburgischen Kunst-Kammer asserviret werden, Meldung thut, davon der gröste 90. Loth wiegen soll. Vermuthlich mag sich dieser Stein in Pferden generiren, wenn sie von steinigten Wassern trincken, die eine Ochram bey sich führen, so die Digestion und resolution der Speisen verhindern, und dieselben per calorem præternaturalem, welches das stete Schwitzen des Pferdes anzeiget, impastiren, coaguliren, und zu einer solchen dicken Massa machen, so nach und nach lamellatim sich übereinander leget, und endlich lapidesciret, dergleichen Massa mir zu Handen gekommen, so ebenfalls aus einem Pferde-Magen genommen worden, sie siehet aus wie Bimsstein, ist gantz leichte und porös, man kan auch drinnen noch etwas von dem verdauten Futter observiren.

Es ist mir auch ein Stein von einer andern Art zugeschicket worden, als ich nun selbigen exploriret, so habe ich die äussere crustam als eine harte rauhe Haut eines Messerrücken dicke befunden, die sich schneiden ließ, und den Stein in sich schloß, den man hingegen nicht schneiden konte.

Anno 1723. wurde mir auch ein anderer Hippolithus eingehändiget, welcher Mense Novembr. bey einem schwartzen Pferde in intestino Colo gefunden worden. Es ist dieses Pferd einem Pacht-Mann, auf einem der Stadt nahe gelegenen sogenannten Hornischen Vor-Werck, zuständig gewesen. Er hat dieses Pferd

von einem Officier erkauffet, welcher solches mit aus der Polnischen Campagne gebracht. Es hat dieses Pferd starck geschwitzet, und weil es obstructionem alvi pertinacissimam letzlich bekommen, ist es auch davon crepiret. Es ist dieser Hippolithus gantz rund, so groß wie eine Schieb-Kugel, sehr spongiös und hat viel Gruben äusserlich, in welchen noch Futter zu sehen ist. An der Couleur ist er Leber-Farbe und nicht völlig lapidesciret; denn man kan noch als in einen Schwamm, wie an Bäumen wächst, hinein schneiden. Nun weiß ich nicht, ob er innwendig zum würcklichen Stein generiret ist, weil, wie bekannt, à nucleo dergleichen exsiccirt und zum Stein worden. Er wieget 4. Pf. und 12. Loth.

Es wurde mir auch neulich ein Stein überbracht, welcher in der vesica urinaria einer Kuhe gelegen, wieget 6. Loth und ein Quintlein, an der Couleur gantz weiß, in der Form zwey Finger breit und sieben Finger lang, ist sehr porös und mürbe, bröckelt sich abe, wie ein calculus vesicæ bey einem Menschen.

Aus einem Schwein ist mir auch neulich ein Stein übersendet worden, welcher eine Oval-Figur, in der Grösse eines Tauben-Eyes, zwey quer Finger lang und Finger breit dicke, an der Couleur bräunlich, wieget 2. Quintlein und 6. Gran, hat in der vesica Urinaria gelegen.

OBSERVATIO CCXIX.

DN. D. JOH. FRIDER. BAUERI.

Regeneratio rosarum rubrarum spontanea in aceto rosarum.

ADeo abscondita sunt naturæ penetralia, ut sæpius vera existentia, ob summam eadem inveniendi difficultatem in dubium vocentur & a sagacissimis Naturæ scrutatoribus pro non

non entibus habeantur. Simile fatum sensit miraculosum illud mysterium, quo solertissimorum quorundam Physicorum indefesso labore eo res devenit, ut plantas ex suis cineribus iterum educere, vel ex cujuscunque plantæ semine ἐγχειρήσει quadam ipsam plantam restituere potuerint. Quam plantarum restaurationem non unus celeberrimorum Physicorum ob eam causam dubiam reddere ausus est, quod hoc labore permultum tempus consumserit & nihilominus oleum & operam perdiderit. Sic Nicolaus Eglinger Disput. Basil. Thes. Physic. aperte fatetur, omnia hujus generis argumenta speciosa fallibilia esse & quod si intentioni respondeant, casu saltim hoc fieri. Alii, inter quos Riolanus, Rolfinc. Chim. L. VI. C. III. Billichius in Thessalo in Chymicis redivivo, Freytagius Noct. Med. C. 64. & plures sunt referendi, fabulis hanc de Palingenesia relationem & nonentibus chymicis annumerandam esse, unanimi fassi sunt ore. Sed ipsa natura & tot Celeberrimorum Autorum autoritas pro re loquitur, dum sæpius citra omnem nostram spem & intentionem, absque omnimodo manuali labore, sedula Natura ejusmodi egregium spectaculum oculis nostris subjicit, prout de hac re citra jactantiam gloriari possum. Nec minus multi fide digni Autores Palingenesiæ veram existentiam testimoniis corroborarunt. Sic Horstius Physic. Hippocrat. Diss. VI. Ath. Kircherus Mund. subterran. L. XII. Sect. IV. C. 5. Thom. Bartholin. de Nivis usu, Thom. Browne de Religione Medici Sect. 47. Petr. Borellus Observat. Med. C. II. Observ. 21. & alii in eo consentiunt, quod plantarum resuscitatio non vana sit speculatio. Imo, non solum artificialis regeneratio de plantis approbatur, sed etiam de hominibus & animalibus simile quid refertur, quemadmodum citatus Borellus Cent. IV. Obs. 62. justo fere liberalior ita sentit. „ Sed quod omnem admira-„ tionem superare debet, id de hominibus fieri poterit, & „ in phialis licita necromantia, patrem, avum, atavum, to-„ tamque prosapiam, imò antiquos Romanos, Hæbreos &

„ quemcunque volueris absque Pythonissa ad libitum accer-
„ seris cum propriis figuris, modo eorum cineres & ossa ser-
„ vaveris, aliaque majora quæ non adhuc revelanda esse exi-
„ stimo.

Hæc porro confirmat Nicolaus Franchimontius Proto-Medicus Pragensis quodam experimento prodigioso, qui in destillando oleo vitrioli & spiritu vini tartarisato, in recipiente fumum observavit oberrantem, qui postea figuram colubri viventis repræsentavit, & per duas horas in vitro permansit, usque dum in spiritum urentissimum resolutus est. Kircherus l. s. c. causam hujus prodigiosi phænomeni nec in oleo vitrioli nec in spiritu vini, sed unice in semine serpentino vel huic vel illi ingredienti admixto quærendam esse perhibet, ita ut ovulum colubrinum ignis calore excitari cujusdam virtutis plasticæ beneficio posteaque in serpentis formam redigi potuerit. Hinc ulterius prædictus Autor argumentatur, quod si qui hujus rei experimentum juxta enchiresin præscriptam rursus tentaret, frustra laboraret, cum non omni tempore tale seminium inveniretur ingredientibus insitum. Sed redeamus iterum ad Palingenesiam plantarum. Ita refert citatus Kircherus T. II. p. m. 435. se tandem invenisse modum, quo plantam in vitro hermetice sigillato ex suis cineribus excitaverit, & ad decennium spectandam exhibuerit, donec hyberno tempore vis vehementioris frigoris, phiala rupta finem spectaculi fecerit. Nec minorem meretur attentionem relatio Quercetani Hermet. discip. defens. contr. Anonym. Tr. I. C. 23. de Medico Cracovienſi, qui ex omnibus herbis spagirice cineres præparare potuit & solo vasi admoto calore plantam, tam colore quam figura, viridi flori similem resuscitavit. Equidem Freytagius l. a. hanc Quercetani observationem omni fide censet indignam & fabulis ac præstigiis annumerandam esse putat, sed experientia, utpote omnium relationum optimus interpres, Quercetanum ab hac acerba inculpatione optime liberat. Quærat aliquis quomodo plantarum regeneratio

neratio sit fundata? Paracelsus, qui hoc artificium magnum appellat naturæ mysterium, in L. VI. de rerum natura, ad tria sua principia, nimirum Sal, Sulphur & Mercurium provocat. Quod si itaque ligni carbones cum liquore & resina hujus arboris, adhibito leni calore in mucilaginosam massam redigantur, putat tria hæc principia, videlicet Sal in carbonibus, Sulphur in resina & Mercurium in liquore, quasi concentrata massam efformare, qua nova arbor iterum prodire possit. Hanc Paracelsisticam procedendi methodum descriptam invenies apud Tackium Myster. resurrect. rerum p. m. 49. Juxta assertum plurimorum Palingenesiæ defensorum sufficit ad unum saltim principium provocare, nimirum ad Sal omnibus vegetabilibus insitum. In sale, arte non omnibus nota, ex planta extracto, virtutem plasticam latere, quæ leni calore excitari & formam plantæ, ex qua sal fuit extractum, iterum restituere valeat, sæpius citatus Kircherus pluribus demonstravit. Hoc Sal plantæ essentiale Beguinus in Tyrocinio Chymico p. m. 18. seqq. vitam & essentiam plantarum nuncupat, &, ut hujus verba hic apponam, cit. loc. ita pergit. „Sales herbarum, præsertim calidarum, si certo „quodam modo & nobis cognito seminentur, alias produ„cunt suæ speciei herbas.„ Huic adstipulatur Unzerus in Oper. Chymic. Tr. de Sale p. m. 131. qui demonstrat calcinationem & ustionem plantæ essentiam non destruere sed Sal, utpote vim & potentiam remanere, qua nova similis planta produci queat. Quod si itaque his Chymiæ Magistris fidem attribuere non dubites, Sal cujuscunque plantæ & fruticis fundamentum est, quo ex rudi chao plantam naturali similem iterum restaurare valemus. Verum enim vero, licet ad oculos demonstrare possimus, Sal cujuscunque artificialis plantæ esse matrem, multum tamen abest, ut voto nostro respondeat Sal spagirice præparatum, ut potius multo plura requirantur adminicula, ante quam finem laborum nostrorum acquiramus. Modum procedendi cum sale plantæ essentiali,

tiali, multifarium Autores recenſent quemadmodum Harsdörffer in recreat. Mathemat. T. II. P. IX. ita procedere jubet, ut ſal cum ſpiritu & phlegmate alicujus plantæ ſolvatur & iterum coaguletur, poſtea maſſæ roris majalis certa infundatur quantitas & vaſe probe clauſo aſſervetur, quo facto, admoto leniſſimo calore, planta juxta omnes ſuas qualitates in conſpectum prodiret. Alium modum Tackius in Tr. Tumul. paupertat. deſcribit, ſcilicet ut ros majalis ex B. M. deſtilletur ad ſiccitatem, aqua deſtillata in phiala cum duodecim generis ſeminibus mixta, per duos menſes radiis lunæ exponatur, poſtea mixtura cucurbitæ immittatur & appoſito diaphano recipiente, radiis ſolis exponatur, quo peracto, fore, ut varii generis flores reſurgant. Digby in Tr. de plantarum vegetatione ſimpliciſſimum enarrat modum, quo nimirum certam urticarum quantitatem uſſit & ex hujus cineribus affuſa aqua lixivium præparavit, quod, frigori hyberno tempore expoſitum & congelatum, figuram urticarum, excepto colore exhibuit. Plura experimenta Palingeneſiæ artificialis collecta invenies in Georg Franci de Franckenau Tr. de Palingeneſia. Sed ne in campum alienum divagari videar, dum rem craſſis tenebris involutam perſpicuam reddere ſtudeo, aliam plane palingeneſiæ ſpeciem, ante oculos ponam, quam nec ars nec induſtria humana ſed ſola natura ſua ſponte produxit.

Paravi ante aliquot annos acetum roſarum rubrarum & poſt præparationem in nonnullis vitris aſſervavi, quorum unum, cum in locum obſcurum fuerit poſitum, à me plane fuit neglectum, donec præterlapſo anno præter ſpem ac opinionem in manus iterum incidebat. Vitrum cum a me adſpiceretur, en! in fundo duæ vel tres roſæ rubræ in conſpectum veniebant, quæ tam forma quam colore naturalibus roſis reſpondebant. Quod mirum, nec in eo ſedula natura quicquam omiſit, dum roſarum ſpecies, nimirum ſimplices & plenas, quæ tunc temporis aceti præparationi inſervierant,

Fig. 4.

pag. 489.

Fig. 5.

viebant, quoad omnia sua folia efformavit, eo saltim excepto, quod calycem cum petiolo, imò etiam stamina formare ex merito intermiserit, cum sola rosarum folia acetum fuerint ingressa, stamina vero una cum calyce & petiolo fuerint sepositа. Egregium hoc naturæ phænomenon omni attentione asservavi, eoque iterum per semestre spatium in scrinio servato præter jam recensitas rosas iterum duæ novæ conspiciebantur, quæ superioribus in omnibus respondebant. Insuper observavi cuticulam circa vitri orificium acetum contentum occludentem, sed hujus non alia fuit facies, quam vulgarium illarum pellicularum, quæ haud raro in doliis vinum involvere solent. Minus consultum mihi videbatur, hanc pellem, quæ parum ornamenti vitro conciliabat, e sede sua removere, cum verendum esset, ne rosæ vel turbarentur vel plane auferentur. Soli naturæ commisi & intra duos menses, id quod inutile velum mihi videbatur, sponte locum suum mutavit & duas iterum rosas regeneravit, ita ut jam acetum diaphanum non sine admiratione à me conspiceretur. Sic octo rosæ tam simplices, quam plenæ intra duos annos in hoc aceto rosarum comparuerunt, quarum priores tres non solum figura sed etiam colore cum floridis rosis conveniebant, posteriores vero in eo saltim ab iis differre videntur, quod tanta rubedine non sint exornatæ sed pallidæ magis conspiciantur. Quod si in rationem hujus mysterii inquiramus, jactator futurus essem, si hanc rosarum restaurationem meo labori adscribere vellem, nec enim quicquam me contribuisse lubens fateor, præterquam, quod ab initio acetum foliis rosarum infusum, radiis solis, diebus canicularibus exposuerim, postea vero in loco temperato i. e. neque calido neque frigido vitrum asservaverim, sedulo cavens ne ab importuna manu vel quocunque modo moveatur vel turbetur. Cum autem de hisce regeneratis rosis vix aliquis exactam ideam sibi formare nec etiam ab aceti rosarum præparatione simile quid sperare queat, operæ pretium erit, ut in eo ad minimum curioso Lectori satis-

faciam & vitrum has rosas continens, in æs incisum ante oculos ponam. Vitri utrumque latus pictor oblique delineavit, ut omnia eo melius in conspectum veniant.

(Vid. Tab. XII. fig 4. 5.)

OBSERVATIO CCXX.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Polypus ἄκρους œdematis & exulcerationis cum copiosa succi lymphatici effluvio causa.

CIrca initium anni cIↃ IↃcc XVIII. Halæ Magdeburgicæ in nosodochio orphanotrophei Glauchensis decumbebat adolescens vigesimum annum, quantum memini, nondum emensus, cui præter reliqua incommoda pedes & nates valde intumuerant, & in superficie pustulas magnas limpida gelatinosa aqua repletas, contraxerant. Hæ quum indies augerentur a chirurgo tandem apertæ fuerunt, ut humiditas effluere: medico, viro experientissimo mihique a multis annis amicissimo *D. D. Joanne Junckero* omnia artis præsidia ad hominem restituendum interea diligenter adferente, sed nihil proficiente. Continuo enim manebat tumor, tantamque humiditatis copiam per loca a cuticula jam destituta effundebat, ut plurima lintea quotidie imbueret. Adeo autem nihil purulenti aut graveolentis habebat emanans humor, ut a purissima lympha nihil illum differre, quum vivum inviserem, agnoverim: ipse etiam chirurgus, qui pustulas illas aperuerat, pro certo affirmabat, nihil præter limpidam puramque lympham a se umquam fuisse exersum. Quum igitur morte auferretur miser homo, ante laudatus medicus me benevole invitabat ut cultro viam ad indagandas morbi causas patefacerem. Dissecui itaque, præsente etiam *D. D. Cramero*, nunc

practi-

practico Swinfurtensi & multis medicinæ chirurgiæque studiosis spectantibus, exanime corpus, in quo præter absessum, multa uniformi cocta, sed, quod mirabar, non fœtente, alba materia repletum, ad postremam pulmonum regionem ubi vertebris adhærent, latitantem, sinuosos cuniculos inter membranam thoracis interna succingentem, cum qua dexter lobus firmiter coaluerat, extendentem, nihil omnino quod notabilem labem viscerum testaretur, deprehendebamus, donec cor ipsum attingebatur.

Hoc vero nimis flaccidum externa facie, auriculas, dextram præcipue, valde turgentes ostendebat. Mirabamur ubi interiora cordis patefacta erant, stupendos polypos radices suas circa cordis atque auricularum lacertulos agentes, indeque per omnia tam arteriosa quam venosa vasa cordi implantata ramos emittentes. Ut integrum extraheremus unum venæ ab inferioribus sanguinem cordi advehenti innatum & præ ceteris insignem, totum ejus canalem per longam incisionem aperuimus, finemque tandem deprehendimus vix duorum digitorum intervallo ab eo loco ubi in ramos iliacos finditur. Nolo multis commemorare eundem polypum ramificationes suas dimisisse per omnia illa majora vasa, quæ sanguinem suum ex jecinore collectum venæ huic cavæ infundunt: sed festino potius ad exponendum monstrum, quod se circa ipsam divisionem venæ hujus offerebat. Nimirum hærebat hic concretum aliquod polyposis per omnia simile, nisi quod ἄκρους erat, admodum crassum, &, ubi maximum erat, diametro cavæ fere respondens, ita ut cavitatem hujus canalis tantum non penitus expleret. Figura accedebat ad osticulum illud capitis carpionum, quod vulgo lapidem carpionum vocitamus, sed magis, quam illud osticulum rotundum & plenum erat, cordisque ut pingi solet similitudinem aliquo etiam modo referebat. Nam ubi angulo isti, in quo iliacæ venæ coeunt, insidebat, levem quandam incisionem, tamquam crenam, habebat. Lateribus venæ cavæ a parte posteriore,

qua nempe dorsum respicit, sese applicabat, sine tamen coalitu, eoque loco habebat maximam tam latitudinem quam profunditatem suam: anterius non attingebat omnino canalis hujus latera, ita ut sanguis adscensurus exiguo & vix quartam partem totius venæ capacitatis æquante spacio sursum evadendi locum hic haberet.

SCHOLION.

Quid bonum adolescentem in tam miserum & immedicabilem statum præcipitem dederit, equidem me non habere satis compertum fateor. Tantum accepi ipsum pueritiam & ineuntem adolescentiam non solum alacriter transegisse, sed moribus etiam nimis solutis, ut ab omni cultura abhorreret. Ad meliorem mentem rediens abjecta pristina feritate non solum compositissimis moribus fuit, sed ad litterarum studia ut fero, sic serio impetu delatus sedentariæ vitæ totum se simul ac semel mancipavit. Relatum mihi est ipsum, quum ante annum iter aliquot dierum Halam faceret, idque valde frigida jam tempestate susceptisset, offensum dicacitate & improbitate eorum, quos itineris socios fortitus fuerat, vix ausum fuisse e rheda, qua vehebatur, meritoria descendere & diversorium subire: ut autem frigoris vehementiæ resisteret vinum adustum, copiosius forte quam par erat, bibisse. Utrum vero hoc diætæ vitio, utpote frigore sanguinem ad interiora majoraque vasa compellente & in iis cohibente, vini autem spiritu inspissante & coagulante, mali sui fundamenta jecerit, an aliæ causæ simul fuerint, id est in quo mihi nondum satisfacio. Illud certum est hominem ab eo tempore valetudinariam duxisse vitam, inque singulos fere dies omnia pejora facta esse.

Hoc autem extra omne dubium positum esse existimo illum tumorem, qui nates primo deinde etiam pedes obsedit, tandemque magnas pustulas aqua limpida plenas in superficie

cie attulit; ex quibus apertis longo post tempore purissima lympha continuo emanavit; nullam aliam causam agnovisse præter hoc ipsum concretum polyposum, quod viam sanguini ab inferioribus adscensuro intercluserit. Scilicet jam diu notum est experimentum in tumorem œdematosum attolli partem sanguine per arteriam libere influente, per venam autem aliquamdiu constrictam aut arctius compressam reditum non inveniente: cui similia præstabat impedimentum in ipsa vena hoc loco observatum, quod quidem non penitus obstruebat iter, sed ita arctum reddebat ut quarta tantum pars totius canalis libera existeret.

Putavi autem hanc observationem non indignam quæ publice exstaret, non solum quia œdematis pertinacis, subsequutæque exulcerationis causam haud certe vulgarem exhibet, verum etiam quia mihi inter tot observationes de polyposis concretionibus passim inventis nullam videret licuit, qui polypum tam crassum, eumque ἄποδα, a quopiam in vase quodam visum commemoraret. Peculiariter autem me eo perduxit, quod vidi multos doctissimos viros dubitare utrum polypi in mortuorum cadaveribus inventi, in vivis & decumbentibus jam fuerint, causaque morbi mortisque insequutæ exstiterint: an vero iidem demum in anxiæ mortis articulo, subsistente jam & feriante sanguine, enati fuerint & coierint. In hoc enim homine puto manifestissime elucere nexum illum inter venosi sanguinis impeditum progressum, subsequutumque ejusdem in extremis stagnationem lymphæque secessum: quæ quidem quamdiu adfuit (adfuit autem ante mortem mensibus aliquot) eandem adfuisse causam arguit.

Tandem quoque Viro experientissimo data fides me admonuit ut promissum servarem, tandemque cum ipso communicarem quam publice pollicitus sum* notabilem historiam

* *Bibliothec. novissima observ. & recens. pag. 204.*

ex pedibus ſtillicidii, quo ſuccus nutritius, laudabilis ad ſatis longum tempus e pedibus prorupit, donec morte auferretur ægrotus ille, in cujus cadavere licuit cauſam admodum mechanicam hujus ſtillicidii cultro anatomico detegere manuque contrectare, quantum memini à nemine umquam obſervatam aut litterarum monumentis traditam.

OBSERVATIO CCXVI.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De Spiritu vini tartariſato tincturam antimonii non extrahente.

QUum magnam commendationem ſulphuris antimonii aurati, tam illius quod primum cadit quam alterius, quod ſecundæ præcipitationis dicitur, legiſſem; idque ultimum, quum experiendi occaſio eſſet, in officina noſtra pharmaceutica, alias inſtructiſſima, deſideraretur: auctor fui pharmacopœo, diligentiſſimo ſuarumque rerum peritiſſimo viro, ut illius præparationem ſuſciperet, cui labori ipſe etiam, dum materia debito modo fundebatur & ad extrahendum ſpiritui vini immergebatur, per otium adſtiti. Quum materia per integram noctem convenienti calore in arenæ balneo commiſſa fuiſſet, nihil tamen coloris contraxit infuſus ſpiritus, ſed perinde albus, ac adfuſus fuerat, permanſit. Mane igitur ſequentis diei ad me mittebatur portio illius, quæ guſtui explorata ſatis & plus etiam acris erat quam quæ in officinis exſtat, tinctura. Quumque guttulam unam vel alteram ſuper planum effunderem, promte aufugiente & per auram diſſipato ſpiritu, remanebant cryſtalli micantes ſalini, aperteque teſtabantur tam ſaturatum ſpiritum eſſe ſalibus quam poteſt eſſe ſaturatiſſima, quæ dicitur, tinctura. Ipſemet pharmacopœus quum toties tincturam feciſſet, mirabatur effe-

effectum, causam vero scite admotum conjiciebat in spiritum vini super sal tartari rectificatum, quem superfuderat, quum forte alter per se rectificatus tunc non esset ad manus: me vero plane sibi consentientem habebat, quippe jam pridem persuasum colorem istum rubicundum, quem spiritus vini extrahit antimonio cum salibus calcinato affusus non deberi sulphuri cuidam metallico, sed potius oleosis spiritus vini partibus cum sale combinatis. Plura non addo quum videam Exc. Dom. Lic. *Carl* id solide docere Ephemerid. nostrarum *Cent. II. observ. CXC.* ad cujus confirmationem nostram hanc experientiam nude subjungere visum fuit.

Videant autem alii quam juste prudenterque hodie quibusdam locis pro tinctura myrrhæ vel succini extrahenda, jubentibus passim & efflagitantibus medicis, adhibeatur idem spiritus vini tartarisatus; aut saltem myrrha ante extractionem aliquoties liquore nitri fixi aut oleo tartari p. d. irroretur, tumque demum extrahatur. Essentia, seu tinctura, quantum ego experiendo didici, neutiquam saturatior hoc pacto impetratur: bene vero & omnino talis, quæ usui externo balsamico in ulceribus tractandis omnino inepta sit & noxia. Fateor rubicundiorem conspici tincturam myrrhæ cum alcalisato spiritu factam: unde aliqui eam saturatiorem esse sibi aliisque persuadent: sed si quis alteri per purissimum spiritum factæ pauculas guttas tinctura antimonii aut metallorum instillet, quasi momento exaltatur color & ex flavedine in rubedinem tendit, quum interim myrrhæ particulis nihilo saturatior facta sit.

)o(

OB-

OBSERVATIO CCXXII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De efficacia æthiopis mineralis in glandularum colli, maxillarum parotidumque tumore inveterato & fistula pone aurem sananda.

ANno cIↃIↃCC XV. ad finem labente Hala mihi proficiscendum erat in patriam, ubi per plusculos dies fruebar hospitio viri admodum Reverendi, quem ut alterum parentem semper colui, nunc ut socerum dilectissimum veneror. Ejus filia natu minima tunc duodecimum annum agens, variis catarrhalibus molestiis a multis annis divexata tunc & lucem solis & hominum conspectum effugiebat, alteram sibi intolerabilem, alterum ne molestiam crearet ingrato odore saniei flavæ, quæ ex ejus dextra aure continuo emanabat, non solum per meatum auditorium, sed & per foramen pone aurem, ex quo in meatum poterat stilus intrudi. Glandulæ colli, maxillæ inferioris & parotides utrinque enormi tumore erant distentæ videbanturque omnino obduruisse. Nihil omissum erat, ut infilia senibus parentibus dilectissima, quod vel a medicis vel chirurgis proficisci posse crederent: sed exiguum consequi licuerat operæ pretium.

Hoc rerum statu in memoriam mihi veniebat æthiops mineralis, cujus multas laudes ab amico quodam in ædibus Hoffmannianis tunc familiari convictore, medicinæ candidato acceperam, nondum ipse tamen experientia cognoveram. Ratus igitur idoneum huic inveterato malo fore istud remedium, missurum me medicinam pollicebar, sed non ante sumendam, quam pluvia tunc & inconstans tempestas cum sereniore & constantiore permutaretur. Halam redux circa novi anni initium transmisi æthiopem ita præscriptum, ℞. *Æthiop. min.*

min. ʒß. *pulveris cinnam. acut. Sacch. Canar. ā* ʒj. *Ol. Cinnamom. gt. IV. M. div. in 16. p. æq.*

Conditiones ſumendæ medicinæ has porro præſcribebam. Sumeret puella, ante uſum æthiopis laxantes pillulas omnino leniſſimas ad normam Beccherianarum factas. Sequentis diei mane adſumat doſin pulveris prædicti, idemque duobus ſequentibus diebus faciat. Poſt tres doſes ſucceſſive ſic ſumtas easdem pillulas ſumat, ſequenti autem die prorſus nihil medicinæ capiat. Tum ad uſum pulveris per triduum redeat, iterum laxet, unum diem quieſcat, ſicque deinceps pergat donec medicina ſit conſumta. Interea adjuvetur mercurialis medicinæ operatio regimine diapnoico & ſufficienti humectatione, in quem finem adjeci ſpecies pro potu conveniente ex ſarſaparilla, r. chinæ, bardanæ, ſcrophulariæ, polypodii, glycyrrhizæ, cort. aurant. culilabani, ſemine aniſi, cet. quem mane inſtar infuſi theiformis bibit, deinde, ulterius decoctis ſpeciebus, potum non ingratum adepta eſt pro ordinario ſumendum.

Tres menſes tranſigebantur inter ſpem ac metum: tandem vero ſignificabant læti parentes exoptatiſſimum medicinæ effectum, nec poterant ſatis demirari, qui potuerit medicinæ quantitas ad plenariam mali exſtinctionem adeo exacte determinari; brevi enim animadverſum eſſe, quantum glandularum tumor minueretur: ſed quum ad finem tenderet curatio etiam aurium fluxum omnino diſparuiſſe & fiſtulam pone aures coiiſſe. Nihil moleſti paſſam eſſe virginem, omninoque degiſſe, tamquam ſine uſu medicinæ fuiſſet, niſi ſenſibilis emendatio valetudinis vires remedii prodidiſſet.

SCHOLION.

Plures de efficacia æthiopis mineralis obſervationes ab illo tempore collegi. Sed quod eas nuper Candidato medicinæ permiſi, diſſertationi inaugurali *de Æthiope minerali*,

medio Octobris 1725. habitæ, inferendas, merito abstinemus a tædiosa repetitione.

OBSERVATIO CCXXIII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De auris constitutione interna in ove surda.

QUum lanio Halensis ovem, quæ sæpe a grege aberraverat, quoniam vocem pastoris non audiebat, mactasset, mihique tunc crebro pro sectionibus in collegio anatomico partes animalium ab ipso ementi obtulisset caput cultro rimandum, in eo sequentia observavi. Meatus aurium repletus erat materia ceruminosa valde diluta, eodemque modo, quem in hominibus aures manantes habentibus observamus, fœtente. Hanc cum eluissem, quantum poteram, integrumque auditus organon, una cum tuba Eustachiana, a reliquis capitis partibus separassem, ad interiorum progressus sum scrutinium. Vidi itaque, quod me in maximam admirationem abripuit, membranam tympani utraque sui superficie, illa scilicet qua ad meatum auditorium spectat, & altera, qua cavitatem tympani obducit, obsessam quasi verrucis capitula acicularum minimarum æquantibus, manifeste vasorum quorundam implicationes & conglomerationes præ se ferentibus. Similes quasi verrucosæ conglomerationes totum ambitum tympani cavitatis, quæ in ovibus satis magna est, investiebant & per integram tubam Eustachianam usque ad ejus orificium sese offerebant. Interior hæc cavitas eandem sordidam fœtentemque materiam, quæ in meatu fuerat, continebat, totaque ab ea repleta erat.

SCHOLION.

Verrucas primo intuitu mentientia hæc corpora veras fuisse vasorum productiones & conglomerationes præternatu-

rales

rales manifeſtum erat accuratius intuenti, ſed manifeſtius reddebatur, quia facili labore diduci poterant & explicari. Puto ejusdem indolis fuiſſe corpuſcula illa, quæ in membranis hydropicorum corporum, ut peritonæo, pericardio & pleura a quibusdam viſa & pro glandulis deſcripta ſunt. Equidem non valde repugnavero ſi quis conglomerationes hujusmodi vaſorum glandularum præter naturam factarum nomine & loco cenſendas putet, quum ſaltem effectum glandularum, nempe ſecretionem materiæ cujusdam, præſtiterint in hoc ſubjecto ovillo. Nullum enim mihi dubium eſt proventum materiæ illius ab his quaſi verrucoſis conglomerationibus dependiſſe, quum ſi omnino vellem eam a glandulis ceruminoſis dictis derivare, obſtet inſignis ejus copia in cavitate interna a me reperta. Ipſe quidem primo conſpecta illa ſuſpicabar forte tympani membranam fuiſſe perruptam, ut per foramen quoddam influere illa potuiſſet: ſed accuratiori examine omnino vidi illam non ſolum integram, ſed vel quadruplo naturali craſſiorem eſſe, nec aquam meatui infuſam & in eo ad multas horas relictam vel minimum penetrare poſſe: unde nihil reliquum fuit unde ſcaturigo illius deduci poſſet, quam ex his ipſis vaſorum conglomeratis ductibus & extremitatibus.

Nullus dubito quin etiam in hominibus enatæ ejusmodi vaſorum extremorum prolongationes & conglomerationes cauſa ſurditatis vel obtuſioris auditus exiſtant. Intime novi virum quendam cui admodum puero accidit, ut pila ex nive duriore ad ſiniſtram aurem fortiter illiſa, tunc quidem ſanguis copioſe effluereet & deinde profluvium materiæ fœtidæ aliquandiu duraret. Illi ab eo tempore usque ad viceſimum ætatis annum læſa auris ab auctumni fine usque ad veris jam adultioris tempora manavit ichore fœtido colore vitellum ovi referente, ſed conſiſtentia dilutiore, totoque illo tempore vel nihil, vel admodum obtuſe, illa aure audire potuit. Neque raro ipſi accidit ut moleſtum in ſummis faucibus guſtu

odoratuque sensum perciperet, cum pruritu & titillatione, eoque tempore mucum & salivam notabiliter flavescentem projiceret, sine dubio ex interiori aure per tubam Eustachii exoneratam.

Quid me nuper in hac sententia confirmaverit, brevibus referam. Puer erat decem annorum qui quoniam audire non poterat, nec loquendi usum habebat. Adhibitus in consilium, aures explorare adgredior, idque ut sine dolore & læsione facerem chartam mollem, in formam specilli convolutam, adhibebam. Hanc cum extraherem non solum colore sed & odore simillimam, paulo tamen tenaciorem superius descriptis materiam ipsi adhærere sensi: quare sollicitis parentibus spem feci fieri posse ut huic ægroto convenientium remediorum continuato usu succurratur. Dedi ipsi in hunc finem mercurialem medicinam blandissimam aperitivo-diapnoicam, per plures dies cum infuso quodam continuo assumendam, cum prognosi illa, sæpius, post intervalla quædam, repetendam esse eandem curationem. Effectus primi tentaminis, DEO annuente, is fuit ut intensiores sonos & clamores nunc audiat, jamque voces quasdam & sonos imitetur: speroque fore ut divini numinis auxilio plene convalescat, quod si ex voto successerit integram curationem suo tempore exponam.

OBSERVATIO CCXXIV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De ductu thoracico nova facilique encheresi inveniendo.

QUum superiore æstate in theatro nostro dissecarem & demonstrarem cadaver viri decollati, apertoque abdomine vasa lactea per mesenterium pulcre conspiceremus, lubido

bido incessit ductum etiam thoracicum in eodem subjecto demonstrandi. Sed quoniam tunc quidem prandii tempus avocabat, laborem hunc aliquantisper differre cogebar. Reversus chyli quidem vasa frustra inquirebam, omnia enim disparuerant, sicque simul omnis spes ablata erat secundum D. D. Henningeri descriptionem inveniendi, quod quærebamus. Sed nec D. D. Salzmanni consilium, quo jubet vas lymphaticum magnum per venam emulgentem sinistram decurrens inquirere, nunc exsequi licebat: non enim apparebat nobis illud vas quantumvis accurate quærentibus. Rem igitur alia via aggressus sum. Intestina tenuia pleraque a nexu mesenterii liberata extra abdomen protraxi, & hoc facto cœpi mesenterium, qua parte colon in dextro latere adhæret, levi prius incisione facta, digitis deinde caute separare sursumque protrahere: sic subito & cum aliquali impetu prosiliit qui antea ab arteria magna & vena cava suppressus delituerat ductus lympha albente mediocriter adhuc repletus, etsi tricesima a morte hora jam effluxerat. Conspiciendum autem se præbebat inter aortam & venam cavam, accurate in illo loco, cui e regione vena emulgens sinistra cavæ trunco jungitur. Cera deinde rubra repletum per thoracem ulterius eundem prosequi facillimum fuit.

Videtur sane hæc enchiresis longe facillima, & non parum certior illis, quæ jam sunt cognitæ & propositæ: neque despero fore ut sæpius experiendo certissima reddi possit.

OBSERVATIO CCXXV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De pinguedine bubonocelen mentiente.

IN eodem cadavere quum peritonæi processus accuratius, & annuli simul rationes, ad doctrinam herniarum intelligendam, explicare conarer, tanta se offerebat in dextro latere crassities & tumor processus, molle corpus digitis premendum præbens, ut mecum omnes adstantens crederent nos intestinum vel omentum intus deprehensuros esse. Sed cum aperirem illico apparuit quantitas magna pinguedinis vasibus spermaticis arcte intertexta & internata, ut non sine magno labore separari inde posset: peritonæi interiori lamina prorsus naturaliter constituta, nihilque relaxata. Hoc a dextris viso etiam sinistri lateris processum aperui, ibique pariter pinguedinem, sed longe pauciorem, vasibus intertextam reperi. De cetero vir hic adeo non erat pinguis ut potius strigosis macilentisque mereretur accenseri: quo magis illam pinguedinis in hoc loco collectionem adnotandam putavi, quum fieri possit ut illa non attentissimo imponat, herniamque suspicari, ubi nulla est, inducat.

OBSERVATIO CCXXVI.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Observatio anatomica exhibens sectionem puellæ cum hernia umbilicali natæ & statim post partum mortuæ.

MEnse Januario cIↃ IↃcc XXIII. in vicino pago nascebatur puella, quæ magnum tumorem in abdomine habebat tunica tenui diaphana vestitum. Quum ad sepulturam huc defer-

deferretur, a parentibus venia impetrata est corpusculum illud dissecandi, quod præsente Exc. D. D. Bajero, Collega & fautore honoratissimo, multisque spectantibus philiatris feci.

Exterius tumorem magnitudinem pugni mediocris æquantem & circa basin suam aliquantulum angustiorem deprehendimus, circa cujus basin cutis & cuticula, ut reliquum universum corpus hasce partes habebat, deprehendebatur. Sed ubi se attollebat hic tumor incipiebat membrana diaphana, non valde crassa, firma tamen, quam peritonæum fuisse deinde, ubi tumor dissectus & cutis separata fuit, manifeste cognoscebatur. Ad infimam oram hujus tumoris, qua regionem pubis spectabat, adnatus erat funiculus umbilicalis. Quum decussatim inciderem membranam, quæ tumorem cingebat, effluebat aquæ flavescentis & subsalsæ, quantum quatuor uncias æquabat. Jam ubi lacinias discissæ membranæ diducere volebam, plerisque locis omentum ipsi adnatum videbam, in quo duo maxime notavi, quæ delectarent. Primum erat vasorum sanguineorum subtilissimorum copia & ornatus, alterum, quod prius spectaculum adjuvabat, aqua inter omenti duas lamellas inclusa, quæque efficiebat ut vasa sanguinea majora apparerent, meliusque cognoscerentur: simulque Ruyschii adsertionem, qua is contendit omento humano nulla foraminula inesse, egregie confirmabat. Præter omenti maximam partem, supra hepar præter naturam revolutam, integrum hepar tumori huic inerat, sed a figura sua naturali multum recesserat globosumque factum erat, pro ratione loci quem hic præter naturæ ordinem occupaverat. De reliquo nihil erat quod animadverterem in quo à statu sano recesserat, nisi hoc quod folliculum fellis omnino vacuum & contractum inveni. Exigua etiam portio intestini jejuni in tumorem hunc illapsa erat. In ventriculo & liene, præter id quod ex situ aliquantum retracti erant, nihil singulare inveni: nec etiam in intestinis, nisi hoc unum quod intestinum ileon illo loco qui quatuor latos pollices distabat a cœco, appendi-

pendicem præternaturalem habebat digiti auricularis extremum articulum longitudine sua æquantem, in basi sua intestinuli ipsius latitudinem bis superantem, sed continuo in acutum abeuntem, cujus apicem glanduloſa papilla quædam quasi coronabat.

Hepatis situs præternaturalis diaphragma mirum in modum detraxerat, ut sub eo retracto renes tamquam thecæ inclusi, toto fere corpore suo delitescerent. De reliquo nihil præter naturam renum infantilium aderat: sed ureterum amplitudinem, quæ omnino æquabat ordinariam in adultis, admirabar, & quod ren dexter binos ureteres, alterum ex parte superiori, alterum ex medio sui corporis, dimittebat, sibi invicem proxime junctos, & ad vesicam coalescentes, simplicique foramine lotium immittentes. Thoracem ob festinationem necessariam, quia sepulturæ hora aderat, non nisi perfunctorie licebat illustrare. Cavitas ejus multam continebat aquam, quæ pericardium etiam valde extendebat. Cor, pulmones & thymus nihil, quod præter ordinem esset, offerebant.

SCHOLION.

Erat puella hæc ordinariam magnitudinem in utero consequuta, partuque non difficili excluſa. Obstetrix & pater, præsentes sectioni, affirmabant vivam fuisse in lucem editam, sed momento statim exspirasse. Vero mihi simillimum videtur ideo eam communi aere non potuisse uti, quia diaphragma tantopere retractum ad respirationem peragendam non valuit officio suo defungi.

Ceterum veniam me facile consequuturum spero, qui prolapsum hunc omenti & hepatis cum intestino herniæ umbilicalis nomine designavi, quum satis diversa sit herniarum, quæ adultis hoc loco accidunt, conditio; quam quidem hic indicare aut repetere non est necessarium. Retinui autem notum nomen, quia aliud non occurrebat commodius.

An

An forte, ſi puella vixiſſet, illa appendicula inteſtini ilei evaſura erat diverticulum ejusmodi, quale *Ruyſchius theſaur. anat. VII. tab. I. fig. II. & III.* ex hominum corporibus exhibet, & cujus ſimile mihi ante paucos dies demonſtratum eſt, quod lanio quidam ex ſue mactata extraxerat, indeque, ut inteſtina replere moris eſt, botulum effecerat, quem viro honoratiſſimo tamquam ſingulare & præcipuo viro dignum donum obtulerat. Adſerebat autem lanio hic id quidem in ſuibus rarum, ſed a ſe ſæpius viſum eſſe, artisque termino vernaculo vocari ein Dreyzack, ſcilicet a tribus extremitatibus quas farcimen inde confectum habet.

OBSERVATIO CCXXVII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De femina ſtillicidio urinæ perpetuo laborante.

RUſtica mulier triginta duorum annorum ante biennium primum partum cum maxima difficultate in lucem ediderat, ex quo tempore urinam continere nequit. Ad me hac æſtate venit, quoniam audiverat ex alia ruſtica, quæ eodem malo laboraverat, illam meo conſilio, (dederam autem bufonem crematum ex collo geſtandum) feliciter convaluiſſe. Dedi ipſi idem remedium, ſed poſt duos menſes rediit, idque ſibi nihil profuiſſe retulit. Miratus ego effectum imparem, ſuaſi ut ſe inſpiciendam præberet, præſertim quum alium nævum indicaret, qui id efflagitabat. Exploraturus igitur meatum urinarium vidi ipſum penitus coaluiſſe, ut nec minimum ſpecillum intrudi poſſet. Cœpi igitur ulterius explorare vaginam, quum oculis meis viderem urinam inde effluere. Digito igitur intruſo cum os pubis ſuperaſſem deprehendi foramen tantum, cui anterior indicis articulus facile poterat immitti: cumque in illud foramen catheterem inducerem, paucisque momentis relinquerem, urina guttatim per illum ef-

fluxit, nullum ut dubium supereſſet de læſione continui quæ veſicæ in ſuperiori colli ejus parte acciderat.

SCHOLION.

Multis auctoribus, recentioribus tamen magis quam vetuſtis, innotuit veſicæ poſt partum difficilem in vaginam perforatio. Primus eorum, qui mihi ad manus ſunt, eſt *Felix Platerus obſerv. libr. III. p. m. 787.* Poſt hunc *Henricus ab Heer. Obſ. 1, 14.* notabilem hiſtoriam & notatu digniorem curationem exhibuit. Vidit eundem affectum *Timæus a Güldenklee* & *Mauriceau.* Copioſius de hoc argumento diſſeruit *Chriſtophorus Vælterus*, in libro vernaculo quem *ſcholam obſtetricum* inſcripſit, *parte III. c. 8.* Exc. D. D. *Hilſcherus* peculiarem Jenæ edidit diſſertationem *de urinæ incontinentia ex partu globulis ligneis curanda*, inque ea caſum feminæ ruſticæ retulit, quæ cum hoc malo, & inſuper inteſtini recti in vaginam perforatione decem jam annis vixerat, quum opem ejus imploraret. Sed nullam videre adhuc mihi licuit obſervationem, ubi ſimul occluſio meatus urinarii fuit, ut in mea ægrota, quam dimiſi cum conſilio ut ſibi pateretur aperiri meatum, quoniam hoc prius non facto nullus aliis remediis ſupereſſet locus: quod quidem ſe facturam promiſit ſi prius mariti & amicorum conſilia audiviſſet.

Equidem illa abhinc non potuit adduci ut ſineret aliquid tentari pro orificio meatus urinarii recludendo. Pro certo tamen accepi illam hac æſtate uterum geſtaſſe & prolem feliciter eſſe enixam.

Hoc ipſo anno 1725. alia mihi femina obtigit eodem morbo laborans in qua manifeſtum fuit exploranti vaginam in veſicam patere, ſed foramen illud altius, quam in præcedenti femina, inveni: meatum autem urinarium bene patulum. Huic globuli Hilſcheriani, quos ante duos menſes geſtare cœpit, in tantum quidem proſunt, ut per vaginam nihil effluat. Sed oportet ſphincterem veſicæ enormem in modum fuiſſe læſum, quo-

quoniam ex meatu urinario continuo effluit lotium. Futuro vere, si DEUS vitam dederit, experiar quid in hac præstiturus sit bufo.

OBSERVATIO CCXXVIII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De Cavitatibus sive sinibus ossium capitis.

QUum superiori anno medicinæ quidam candidatus ad me deferret cranium nescio unde allatum, magnitudinis conspicuæ, illudque accuratius consideraturus serra divisissem, id in admirationem me abripuit insignis magnitudo cavitatum s. sinuum ossis frontis, simulque invitavit ut mihi ad ceterarum, quæ in capitis ossibus reperiuntur, cavitatum contemplationem viam pararem. Paucis interjectis diebus commode accidit ut Per-Illustris S. R. J. liberæ Reip. Norimbergensis Sapientissimi Senatus insigni beneficio impetrarem cadaver virile in academiæ theatro anatomico publice dissecandum: qua occasione usus omnia, quæ ad dictas cavitates pertinent, studiose tam in hoc recenti, quam in pluribus quæ ipse ad manum habebam, & quæ *Excell. D. D. Trevv*, Physicus Norimbergensis, benevole mecum communicavit perquisivi. Quid tunc invenerim brevi post dissectionem publicæ luci exposuit D. D. *Sebastianus Reininger*, in dissertatione sua inaugurali *de cavitatibus ossium capitis, earum vera constitutione, usu & morbis*, edita 1722. mense Junio. Ex qua jam quæ anatomen illustrare possunt excerpta dabo. Non inutilem hanc operam existimo, quoniam satis certo scio plerosque paulo vetustiores anatomicos illas ita descripsisse ut in craniis e terra erutis aut coctione præparatis invenerunt, unde non pauca vel falsa vel obscura de iis tradiderunt.

Ipse ad præparationem omnium, quæ huc pertinent, sequenti ratione me accinxi. Exempto cerebro & dura matre omnes deinceps partes externas capitis ossa cingentes, quantum fieri poterat, removi. Ad cavitates aperiendas commodissime inservivit instrumentum quo utuntur Chalcographi ad litteras in ænea tabula scribendas, cælum, ni fallor, Latini vocant: quo etiam utor ad auris interiora, præsertim canales semicirculares & cochleam, in duro osse petroso detegenda. Ad foramina seu exitus singularum cavitatum seta fuffecit. Postquam omnia in recenti præparato satis considéraveram, ferventibus solis radiis exposui, quorum ope cito exsiccatum fuit, unde postea pleraque foramina melius clariusque apparuerunt, ipsumque præparatum ad hunc diem bene durat, quantum conjicere licet diutius duraturum.

Os frontis, qua parte ad oculorum orbitam formandam interius reflectitur, atque nasi radicibus sese accommodat, in plerique hominibus cavitates binas format, septo tenui osseo in medio distinctas, quæ, ubi mediocres sunt, vix ulterius versus tempora, quam medium oculi spacium, ubi orbitæ summus locus est, excurrunt. Altitudinem ab eo loco, ubi nasi ossa apponuntur, metitus, pollicem æquare illam intelliges. In illo orbitæ angulo, qui ad nares est, cavitatis fundus est, & hoc loco fere ossium laminæ a se invicem maxime distant: hincque angustior facta in canalem osseum desinit, qui, ad medium ossis spongiosi superioris delatus, ibidem foramine, quod inter reliquas cavitates adhuc enarrandas amplissimum est, in narium meatum, non rotundo, sed oblongo & rictum quendam referente, finitur.

Ea est conditio hujus cavitatis, ubi mediocris illa est. Dari autem longe majores in hoc osse, docuit me alius cranii inspectio. Nam in illo a dextris quidem non excedit medium orbitæ spatium, sed in sinistro latere tam longe excurrit, ut supra orbitæ angulum externum demum terminetur, quod cavum duorum pollicum latitudinem plane æquat. Amplitu-

do

do tanta est, ut medii digiti articulum extremum facile capiat. Altitudo, inde a radice narium computando, a sinistris quidem in summo excedit duos pollices, a dextris paulo minor est, sic ut sinisterior omni intuitu angustior sit dexteriori. Quo loco liceat notare, quod diligentissimus anatomicus *Raymundus Vieussens Neurograph. universal. lib. I. cap. 16. p. 103.* confidenter asserit, sinum frontalem dextrum sinistro *semper* ampliorem esse; id mirifice falsum deprehendi. Ex decem enim craniis, quæ hæc scribentes ad manum habuimus, duo tantum fuerunt quæ hujus viri adserto convenerunt.

Sed non sola hæc aderat in hoc cranio tam insignis cavitas, verum alia pone istam, amplissima sane, occurrebat, quam diligenter conabor adscribere. A sinistris terminatam fuisse prius descriptam cavitatem supra angulum orbitæ externum, modo indicavi. Ex hoc loco excurrens paries osseus medium cristæ galli petebat, sicque a cavitate anteriori hanc posteriorem disjungebat. Ad tempora tam longe protenditur, ut attingat illum locum quo os frontis sincipitis ossa & sphenoidei processus, inter frontis & temporum ossa ascendentis, summum concurrunt. Decurrit autem supra totum orbitæ superius tabulatum, ut omnia hic, usque ad cribriformium ossiculorum finem interius conspiciendum, cava sint. A dextris hoc longior, quo brevior est in hoc latere prius descripta cavitas, apparet, & ad medium usque imperfecto pariete osseo divisa. Ex utroque latere finitur in canalem magis magisque angustum, qui pone foramen prioris sese exonerat in meatum narium, ita ut proxime adjacentis exiguæ cavitatis ethmoidea exitus eodem foramine observetur. Duplicem talem ossis frontis cavitatem se vidisse etiam testatur Exc. *D. D. Morgagnus Adversar. anatom. I. p. 38.* Sed & hic ludit naturæ varietas. Ex craniis, quæ præsto fuere, unum a sinistris illam exhibet, in anteriorem instar duarum mamillarum osseo

ſuo pariete prominentem: alterum a dextris, pariete tamen non integro ab interiore diviſum.

Parietem intermedium, qui cavitates frontales in dextram ſiniſtramque dirimit, raro invenies medium tam accurate tenere, quin in aliquam partem valde inclinatus ſit, raro etiam ſine notabilibus curvaturis conſpicies. Cranium in quo tantum unica cavitas, ſine intermedio ſepto, fuerit, nullum equidem vidi. Sed ſeptum illud in medio perforatum, foramine quod piſum transmitteret, vidi in cranio ab *Exc D. D. Trevv* mecum communicato. Id vero an patulo in vivo corpore, an membranoſo pariete, quod omnino ſuſpicor, clauſum fuerit, determinare nolim. Sunt etiam qui prodiderunt in unico tantum latere fuiſſe in altero nullam cavitatem: quod numquam videre mihi licuit. Equidem nolo fidem aliorum auctorum adſertis derogare: magnopere tamen vereor ut ſatis accurate omnes in hanc rem inquiſiverint. Dum enim cranii ſuperior pars, ut diſſectores ſolent, ſerra diſcinditur, ſæpe fit ut alterutra tantum cavitas in oculos incurrat, altero profundius latitante, quam ulteriori cura adhibita demum in conſpectum producere licet. Etiam illud non præter rem moneri poſſe exiſtimo, cum *Gabriele Fallopia* quosdam aſſeruiſſe nullas inveniri cavitates ubicunque in adulto homine ſe offert frons diviſa per futuram ſagittalem ad nares excurrentem. Hunc quidem laudatiſſimum virum hic errare jam monuit *Jo. Riolanus:* in cujus admonitionis confirmationem addere liceat in uno ex noſtris craniis, quod de feminæ provecta in ætate exſtinctæ cadavere eſt, illam futuram pulcre exſtare usque ad narium radicem conſpicuam, tamque laxam ut nullo negotio diſtrahi poſſit: ſed & cavitates frontales ſatis ibi eſſe magnas.

Unicum nobis videre & poſſidere contigit cranium, in quo frontalium æque ac ſphenoidearum cavitatum nec vola eſt nec veſtigium. In hoc oſſa dictorum cavorum ſedes præbentia & craſſiora ſolito & magis cavernoſa ſunt. Et in oſſe qui-

quidem frontis id quod diploen vocamus inter utramque cranii tabulam fere unice heic apparet : in reliquo cranii ambitu parum conſpicitur. Locus ſphenoidearum cavitatum tenuiſſima lamella oſſea tectus eſt, qua deraſa omnia apparent intus cavernoſa: & in has tamen cavernulas eodem loco, quo in legitimas cavitates ſolet, foramen manifeſtum ingreditur, ſtilum tamen non profunde admittens.

Progredior ad cavitates ethmoidei oſſis, quæ profecto omnium maxime variant, ut vix duo capita reperturus ſis ſibi exacte hic ſimilia. Quo minus mirari oportet, ſi quosdam auctores, præſertim vetuſtiores, nihil de illis commemorare, ceteros illas, ut opinor, calvarias, quas examinarunt, ſequutos nihil vel reliquis, vel autopſiæ, perpetuo reſpondens tradidiſſe videas. Hanc naturæ inconſtantiam optime jam notavit celeberrimus ille Patavinorum Doctor *Jo. Bapt. Morgagnus adverſ. anatom. I. pag. 38.* qui, ut pluribus locis, Vieuſſenium tacite corrigit quod earum numerum ad ſex, tres ſcilicet in utroque latere cavitates, adſtrinxit.

Sed difficultatis non ultima res eſt in ſingulis quæ obveniunt craniis certo determinare ad quodnam os cavitates hujus regionis juſtiſſime referri debeant. Nam etſi illud ſatis firmum eſt in oſteologia frontale os totam ſupremam orbitæ regionem conſtituere: hique termini ſutura, ſatis in quibusdam conſpicua, indicentur : ejusque faciem internam, cui anterior cerebri portio incumbit, demta parte exigua, criſta nempe galli & cribro, usque in occurſum ſphenoidei oſſis protendi : haud tamen raro obveniunt crania, in quibus ita cavitates cavitatibus intermixtas & conjunctas videas, ut dubites omnino cui oſſi hanc vel illam potiori jure tribuas. Nos in deſcribendis illis ſequemur crania quæ clariſſimam earum faciem præ ſe ferunt.

Illud igitur caput, quod in publica anatome oſtendi, ethmoideas ſequentem in modum ſiſtit. Ablata oſſis frontis interna tabula, loco qui inter cribrum & os ſphenoides medius

dius est, a sinistris erat cavitas insignis duplex, nimirum osseo sepimento per medium decurrente divisa. Harum anterioris, quæ figuram irregularem, sed ad triangularem, ratione baseos latæ & fundi angustioris accedentem, habebat, parietem superiorem adscribo ossi frontis: lateralem sinistrum partim ossibus papyraceis orbitæ, partim aliis minoribus cavitatibus s. cavernis anterius sitis: lateralem dextrum septi narium superiori parti. Exitus patebat satis amplus & oblongus circa ossis turbinati superioris medium illa facie quæ ad septum narium spectat, adeoque foramini ossis (quod in facie ossis turbinati orbitæ oculi opposita hiat) correspondenti spacio, nec multum impari rictu. Sed posterioris figura pariter irregularis, ad quadratum vero magis accedens erat. Postremus paries huic erat osseum sepimentum, quo a cavitate sphenoidea separabatur, eique oppositus alter, quo a socia cavitate, modo descripta, sejungitur: ad orbitæ extremum finem quasi saccum quendam dimittit, qui tam profunde descendit, ut a cavitate maxillæ superioris non nisi tenui osseo sepimento disjungatur. Hujus cavitatis foramen ad finem ossis turbinati superioris in meatum narium, ad fauces progredientem, rotundo ore hiat, quod facillime in oculos incurrit.

Hisce duabus cavitatibus in eodem spatio a dextris tres respondent, quarum postrema sinistræ per omnia similis, ambæ anteriores dissimiles sunt. Media enim exigua peculiari foramine hiat in ossis turbinati superioris facie orbitæ obversa. Altera rictu simili, quem in sinistra cavitate huic respondenti descripsi, similique loco se aperit.

Descripsi, ut potui, has cavitates, in quarum consideratione forte mecum consentiet B. L. dubium videri ad quodnam os majori jure pertineant. Mihi non injustum visum fuit has ethmoideis relinquere, attamen vel admonitione hac separare ab illis, quæ nomen hoc sine dubio merentur. Sed inter has & cavitatem ossis frontis supereſt in eodem capite alia non adeo magna, cujus foramen recta descendit, eademque, quo

major

major frontalis, in oſſis turbinati ſuperioris media facie orbitæ obverſa, exitum invenit: quam ſine hæſitatione fronti adjudico, quoniam ipſiſſima eſt illa cavitas quam ſupra tamquam oſſis frontis poſteriorem ex cranio, in quo ampliſſima & longiſſima erat, deſcripſi.

Pergo nunc ad exponendas ceteras inter orbitam oculi & ſeptum narium obvias cavitates, aut ſi mavis cavernas, quas oſſi ethmoidi ſine hæſitatione adſcribo, quoniam oſſibus orbitæ tenuiſſimis, quæ partibus a fronte & maxilla ſuperiori ad oculi hanc ſedem formandam concurrentibus interiacent, unice inſculptæ ſunt. In capite publice a me demonſtrato undecim erant a ſiniſtro latere, dextrum enim latus alius demonſtrationis cauſa non examinabatur. Ex his quinque una ſerie, inſtar loculamentorum, quæ reponendis mellibus apes ſtruunt, niſi quod quadrangulares erant, locatæ viſebantur: ſubque his ſextum aliquanto longius ſed figuræ quaſi ſemiovalis erat. Hæ omnes ſingulæque foramina ſibi propria habebant, nec unicam cum altera communicantem obſervare licuit. Patent autem parum a ſe invicem remota in oſſis turbinati ſuperioris parte ad fauces mox finitura, facie vomeri obverſa, duæ poſteriores & omnium infima ſolitaria: tertia, quarta & quinta (ab orbitæ imo ad faciem progrediendo) hiant in ſummo receſſu oſſis turbinati ſuperioris, qua parte illud orbitam ſpectat. Ceterarum quinque cavernarum recenſebo etiam foramina. Supra modo enarratas tres una ſatis magna eſt membranæ interventu penitus dviſa, ſic ut ſeparata hæc caverna foramine ſuo directe incumbat foramini alterius: has ſextam & ſeptimam computo. Juxta hanc, magis anterius ad oculi internum angulum, octava erat, quæ granum tritici oblongo ſuo cavo includere poſſet. Nona & decima ſatis magnæ non niſi exiguo ſepimento oſſeo & obducta membranula diviſæ ſunt, & immediate ſubjacent ipſi loco, quem caruncula lacrimalis poſt ſe habet. His demum undecimam annumeramus, quæ non conſpicitur niſi in fundo cavitatis oſſis

frontis, narium summo septo adhærens. Harum singula foramina hiant vel in canalem, quo frontales sinus ad ossis turbinati superioris circiter medium, ut sæpe monuimus, ad orbitam obversa, se aperiunt, vel proxime ad latera ejus rictus.

Nimis longum foret, forte etiam nimis tædiosum, si omnium, quæ ad manus sunt capitum recessus pari cura exhibere & describere vellemus: quare unius, præ ceteris nobis commodi, quoniam nulla vel coctione vel in terra corruptione vel minimum corruptum est (qualia fere crania ob rationes infra dicendas huic examini inepta sunt) sed simplici exsiccatione prævia ad durationem præparatum est. Id quum ceteras cavitates, præter maxillares, minimas, & has satis parvas exhibeat, etiam ethmoidearum nostrarum unicum vestigium exhibet, idque cum maxillari apertè conjunctum. *Verheyenus Tractat. IV. cap. XVI. p. 259.* numerum nullum determinat: quod vero scribit: omnes istas cavitates habere communicationem inter se, & cum cavitate ossis basilaris seu cuneiformis, id omnino falsum est si intelligatur de cavitatum unius cum altera, per foramina quædam, conjunctione: id vero de communicatione cum cavitate sphenoidea nullo modo excusari potest. *Vieussenium* in eo peccasse, quod ethmoideas cavitates certo numero incluserit, superius monitum est; nunc aliud ipsius adsertum *Neurograph. universal. lib. I. cap. 16.* veritatis causa examinare jubet. Nimirum perhibet anteriorem utriusque lateris cavitatem quamvis bina foramina, seu ut ipse loquitur, canales, habere, quorum uno cum maxillari cavitate, altero interiori cum superna narium parte communicet. At vero nos singularum undecim foramina rimati invenimus, in nulla duplex vidimus. Communicationem maxillarium cavitatum cum ethmoideis anterioribus proinde tamen non negamus: nam locus, ubi frontalibus cavitatis exitus est, verticaliter imminet illi, quo se maxillaris in cava narium aperit: de quo mox dicendi locus justior erit. Forte

Vieus-

Vieuſſenius examinavit calvarias in quibus membrana narium omniumq; cavitatum interna obducens ablata fuit, ubi foramina multa in ſuperſtitibus oſſibus apparent, quæ antea membranis occluſa fuerunt.

His ſubjungimus cavitatum oſſis ſphenoidei deſcriptionem. Oſſis frontis tabulam interiorem eo excurrere, donec ſphenoideo, prope illum locum, quo nervi optici perforant, per ſuturam dentatam conjungitur, autopſia docet. Ille itaque locus, qui inter ſellæ ſic dictæ turcicæ proceſſum poſteriorem & hanc ſuturam eſt, plerumque cavus reperitur. Id quo ſe modo in capite nuper publice diſſecto habuerit, primo exponam, deinde quid in aliis obſervaverim, ſubjungam. Ablata tabula oſſis ſphenoidei inde a ſutura ad usque proceſſum, qui ephippium finit, ampla & profunda cavitas in oculos incurrebat, cujus longitudo ab ultimo receſſu verſus occiput, ad foramen usque in nares hians, unum pollicem geometricum duasque lineas perfecte æquat: profunditas erat octo linearum. Latitudo non eadem ubique. Namque in poſteriori parte, plus quam ad dimidium indicatæ longitudinis, unica tantum eſt cavitas, pollicem accurate æquans. A ſiniſtro autem latere protuberat cavitas alia, quæ oſſeo ſuo pariete ſphenoidei oſſis tabulam ſupremam non penitus attingit. Hæc ſi abeſſet tota cavitas quarta parte auctior foret. Indicata jam cavitas nihil aliud videtur eſſe quam quædam ethmoidea, quæ nimis longe ad poſteriora extenditur. Nam, ut dictum eſt, non tota adſurgit ad os ſupremum ephippii, ſed parvo quidem, ac notabili interſtitio hinc diſtat. Quod vero maxime admirationem meretur nullum omnino habet excretorium ductum. Nam cum aquam infudiſſemus, illaque per multas horas ſtetiſſet, ne guttula quidem unica efflu-xit. Membrana tamen pituitaria, velut aliæ cavitates, obducitur, inque membrana iſta notabilis arteriæ truncus, cera rubra repletus, cum ſuis ramificationibus cernitur: qui aperte communicat cum arteria quæ tunicam narium pituitariam

in summo faucium intrat. At vero hæc unica cavitas præternaturaliter formata fuisse omnino videbatur.

Re igitur vera tantum unica est in hoc capite sphenoidea cavitas: quod sæpius observavit *Excell. D. D. Heisterus*, nostræ olim, nunc Juliæ Academiæ Doctor celeberrimus, quoniam de hac cavitate sic scribit *Compend. anat. pag. 18.* quandoque duplex est. Idem suo testimonio confirmat laudatissimus *D. D. Morgagnus Adversar. anat. l. p. 38.* Habet autem hæc cavitas foramen suum in dextrum narium meatum, ejusque summum locum hians. Esse nobis cranium, in quo nulla adest cavitas, quum tamen foramina conspici possint, data occasione supra diximus. Aliud ad manus fuit, quod sub sella prorsus nullas, sub loco, quo nervi optici penetrant, admodum exiguas habebat, vix pisi capaces, quarum foramen a dextris aderat ordinario loco, nullum a sinistris. In multis aliis quæ adhibuimus, nullam videre licuit in duas partes accurate divisam. Dextra fere in omnibus major sinistra deprehenditur. *Verheyenus* videtur credere minores esse cavitates sphenoideas ubi frontales fuere magnæ: sed in illo cranio, ex quo frontales maximas descripsimus, has sphenoideas satis magnas vidimus.

Verheyenus Tractat. IV. Cap. XVI. p. 259. adnotat se vidisse dextram cavitatem sphenoideam subdivisam per aliquod parvum septum transversum, e lamella ossis inferiori emergens, at superiorem non attingens: cui simile in nostro quodam cranio reperimus: sed hoc forte curiosius est, quod in aliquo deprehendimus septum tenuissimum osseum, e lateralis exterioris lamellæ medio exsurgens & totam cavitatem dextram, si exiguam aperturam excipimus, horizontaliter secans atque dividens. Addendæ nunc supersunt cavitates maxillæ superioris, quæ a nonnullis auctoribus *antra Highmori* vocantur, non quod *Nathanael Highmorus* illa primus observavit, aut quod antrorum nomine illa primus insignivit: utrumque enim

enim a magno *Veſalio de fabrica H. C. p. 49.* jam factum eſt: ſed forte quod aliquanto majori induſtria, quam priores, deſcripta pictaque *Corp. hum. diſquiſ. anat. p. 226.* illa dediſſe viſus fuit: etſi ſatis imperfecta eſt illa deſcriptio, quippe ne quidem meminit foraminis, quo in narium meatum hiat: ſolumque levitatis oſſium cauſa antra hæc facta fuiſſe arbitratur.

Maxillam ſuperiorem ex XIII. oſſibus componi res eſt ſatis nota: hoc tantum loco notamus, quoniam anatomici in numerandis illis non admodum conveniunt, nos illud par, in quo ſunt hæ cavitates, quartum vocare cum *Excell. D. D. Heiſtero Comp. anat. p. 20. §. 85.* Duo ſcilicet ſunt oſſa illa, quæ totam maxillam ſuperiorem conſtituunt, dentibusque omnibus ſuperioribus ſedes, quibus infixæ ſunt, præbent. Cavitatis parietes faciunt tabula oſſis hujus externa, quæ partibus mollibus variis buccam conſtituentibus locum, cui affigantur, fixum præbent. Quumque os hoc verſus tempora pari tertio, Zygomatico, jungatur, cavitas etiam usque ad locum conjunctionis hujus extenditur. Alterum parietem ſuperiorem dat oſſis hujus ad orbitæ inferiorem locum conſtituendum concurrens lamina, quæ cum oſſa ejusdem orbitæ, papyracea dicta; in quibus ſunt ethmoideæ cavitates, attingat, facile eſt ad intelligendum, quod ſupra monuimus, maxillarem & ethmoideas exiguis tantum ſeptis a ſe invicem ſeparari. Parietem tertium habent cava hæc laminam illam oſſeam, quæ meatum narium facit, cuique os turbinatum inferius adhæret. Hanc laminam non totam eſſe oſſeam, ſed parte haud modica, quæ ad oſſis ethmoidis confinia ſpectat, membrana tantum tegi, docet autopſia. Fundum cavitatis dat ſatis tenera lamella oſſea, dentium, quorum radices illam attingunt, præſepiola quaſi finiens. Haud modicam, ſed ſatis conſiderabilem hanc eſſe cavitatem ex indicatis terminis quilibet intelligit: pollicis extremum articulum facile abdi in illa poſſe certum eſt. Id tantum addimus, locum, quo illa incipit,

esse supra dentem caninum secundum, indeque eam usque ad maxillæ superioris finem postremum late pandi.

Foramen hujus cavitatis, cujus beneficio cum meatu narium communicat, est in summa ejus regione, ubi os turbinatum inferius uni maxillaris ossis parieti, quem antea tertium diximus, adnascitur & ad radices ossis turbinati superioris, medio spacio longitudinis, quam hæc ossa habent, exit. Ipsius figura ovalis, capacitas tanta est, ut pennam anserinam, qua ad scribendum utimur, mediocrem, si illa ovaliter compressa sit, transmittere posset. Id foramen illam considerationem dignam circumstantiam offert, quod nimirum sub se habet ossis turbinati oblique ab anterioribus descendentem quendam processulum, qui immediate ad finem ovalis ostioli desinit. Hæc loci conditio facit, ut stilus vel seta a frontalibus sinibus demissa facile immittatur maxillaribus: & vicissim e maxillaribus sursum protrusa seta facile subeat foramen directe superpositum frontale. Quumque, ut studiose supra notavimus, ethmoidearum quædam cavitates anteriores foramine suo vel in ipsum frontalium canalem, vel prope ipsius exitum, pateant, visum illud mihi fuit occasionem errandi *Vieussenio*, cetera laudatissimo scriptori, dedisse, ut perhiberet, anteriorem ethmoideam duplici foramine, altero in nares summas, altero in maxillares sinus patente, præditas esse.

Qui capita ex terra eruta, vel coctione & membranarum separatione præparata, examinant, non possunt hujus foraminis vel verum exitum vel justam magnitudinem, observare: quoniam parietis, qui meatum narium ab his cavitatibus sejungit, pars magna membranacea est, quæ tunc secessisse debuit, ut magnum hic & inæquale foramen inter utrumque os spongiosum seu turbinatum, in medio parietis, adsit: quod tamen in illis, ubi omnia integra relicta sunt, supremam totius cavitatis regionem occupat. Hæc est descriptio cavitatis maxillaris, qualem capitis in theatro nostræ Academiæ publice præfecti & demonstrati consideratio suppeditavit. Non adeo mul-

multum, quod annotari opus sit, aliorum craniorum consideratio suggessit. Celeberrimus *D. D. Morgagnus Adversar. anat. I. p. 38. VI. p. 116.* testatur, se in muliere quadam nullos omnino sinus maxillares deprehendisse, quod rarius accidere ipse agnoscit.

OBSERVATIO CCXXIX.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De anevrysmate verminoso in arteria mesocolica equæ.

QUum ineunte anno 1725. equam ad labores ob senectutem jam ineptam levi pretio comparare liceret, rogantibus philiatris nostris in theatrum anatomicum adductam sclopeti ictu enecavimus, plusculosque dies accuratiori ejus dissectioni dedimus. Cujus quidem laboris ne pœniteret inter alia effecit illud aneurysma, de quo titulus loquitur. Nam quum ex crassis intestinis amplissimam & crassissimam ejus partem, quæ intestino colo humano respondere videtur, ad examen accuratius revocaremus, secundum ejus longitudinem excurrentem arteriam satis crassam animadvertere licebat: quam quum curiosius spectarem, in oculos incurrit aliqua notabilis ipsius dilatatio nucem juglandem cum viridi ipsius tegmine æquans, figuræ ovalis potius quam rotundæ. Hæc tactu explorata satis erat dura: quumque mirum videretur phænomenon arteriam intervallo trium digitorum supra & infra illam dilatationem abscidi, totumque hoc frustum exemi. Flatus immissus per unum foramen cum sibilo per alterum exibat: stilum transadigere sine magno obstaculo licebat, ita tamen ut mihi viderer quasi per glomum capillorum vel lanæ illum ducere.

Ut

Ut itaque viderem quid rei esset, secundum arteriæ tractum & illud aneurysma & ipsam arteriam aperui, vidique tunicam arteriæ in illo loco, ubi maxime erat dilatata, crassitiem sanæ partis ad minimum triplo excedere. Ubi omnino culter usque ad cavitatem penetraverat, oculis conspiciendi sese præbebant innumerabiles vermiculi quasi capillares, aut pilo caudæ equinæ non crassiores, mire inter se convoluti, digiti indicis articuli anterioris longitudinem æquantes, vitam motu reptatuque suo satis indicantes. Color ipsis erat rubens, microscopioque visi toti pellucebant, in altera extremitate aliqua nigredo conspicua videbatur: hacque parte caput fuisse existimabam. Curiosum erat spectaculam, quum considerarem mutuum tot animalculorum implexum: qua delectatione ut liberius fruerer, volebam integrum glomum eximere: quod ut facere aggrediebar novam admirandi materiam nanciscebar, quum singulos quidem extrahere facile esset, universos loco movere non liceret. Causum hanc inveni subesse, quod illius dilatatæ portionis interior superficies, non secus quam cordis ventriculi, lacertulis quibusdam erat instructa, quos vermiculi hi subierant, ipsisque sic inhærebant, ut lateribus proximi, dum his quasi fulcris sustinebantur implexique erant, reliquis omnibus firmamento essent, ne possent ab impetu irruentis arterioſi sanguinis loco moveri.

In ejusdem equæ ventriculo antea observatum ferat tuberculum aliquod, quod tantillum mobile sub tunica rugosa interiori jacebat, quumque aperiretur ejusdem generis vermiculis, pariter convolutis, repletum inveniebatur, prorsus intercedente nulla diversitate, nisi hac una, quod non æque, ut illi ex arteria, rubebant. Ex hoc tuberculo, quod nucis moschatæ ambitum æquabat, foraminula duo vel tria in ventriculum hiantia videre mihi visus sum.

Hæc intuitus evolvere cœpi auctores hippiatros, quotquot ad manus erant: sed in nullum incidi, qui se simile quid obser-

obſervaſſe teſtaretur. Tandem incidi in celeberrimi viri *Frid. Ruyſchii* obſervationes anatomico-chirurgicas, qui *Obſ. LXIV.* vermium in arteriis equorum viventium pauciſſimis verbis meminit, eosdemque ad *pag. 61.* adjecta tabula delineat noſtris omnino ſimiles, niſi quod ſculptor in craſſitie denotanda aliquantulum exceſſiſſe videtur. Forte etiam Ruyſchius noſtris craſſiores obſervavit. Valde male me nunc habet, quod non ante ſeparationem anevryſmatis curioſius inquiſivi num qua darentur foraminula, ex quibus hi vermes in inteſtina exſpatiari, æque ut ex illo ventriculi tuberculo, poſſent: quod fere ſuſpicor, quoniam bis vel ter in canibus etiam obſervare licuit ad ventriculum ejusdem generis tubercula, quæ vermis ſingularis, in canibus quidem longior & craſſior, inhabitabat, foramine in ventriculum mira arte perforato, ſic ut admodum obliquo itinere poſſet in ventriculum irrepere. Dabimus autem operam, ut ſumtis pluribus experimentis de hac re certiores reddamur.

OBSERVATIO CCXXX.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Equiſetum, abortuum in integro grege crebrorum cauſa.

QUum ante non multos annos in quadam non ignobili Marchiæ urbe diſtrictus notabilis ad Havelam, virgultis fere tantum ſponte ſubnatis conſitus in pratorum legitimam formam redigeretur, lætiſſimus proventus equiſeti primo anno inſequuto ſuccrevit, paucis graminibus aliis intermixtis. Fœnum inde confectum horreis invehitur, inveniturque per hiemem pecori gratiſſimum pabulum. Enimvero grave damnum mox inſequutum eſt, quum ex gravidis, tam vaccis quam ovibus, pauciſſimæ evaderent, quæ non abortum paterentur. Ex

reliquo pecore nullum fuit, in quo animadverti ulla noxa, ab hoc pabulo illata, potuisset.

Verosimile hinc fit equiseto isti copiosius sumto illum effectum tribuendum esse. Illi saltem, quibus hæc experientia magno constitit, hinc didicerunt gravidos greges alio fœno pascere: hoc autem, equiseto permixtum, illis tantum suppeditare animalibus, quæ nulla fœtura imprægnata sunt.

Posset aliquis hunc abortum pro epidemio habere, ejusque causas aliunde arcessere: & sane, fateor, idem ipse putabam, cum mihi illa res primo exponeretur: sed postquam multorum affirmatione intellexi nec aliis gregibus in illo tractu id accidisse malum, nec aliarum domuum pecoribus, quam quibus id fœnum, equiseto multo abundans, pro pabulo fuerat: in equisetum non rejicere hunc effectum non possum.

OBSERVATIO CCXXXI.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Scabiei retropulsæ effectus, cultro anatomico detecti.

PRidie Kal. Augusti M DCC XVII. juvenis XXII. annorum, Studiosi quondam Theologiæ, præsentibus medicinæ aliquot Doctoribus & studiosis, dissecui cadaver, in quo notatu digna sese obtulerunt sequentia.

Incisis cum cute musculis, ut abdominis pateret cavitas, statim membranaceum quid, fœdis atro-cœruleis & lividis striis totum repletum, offendebam, teterrimum odorem de se spargens, eratque quasi flatu distenta essent membranarum interstitia. Peritonæum senseram me discindere satis crassum: mirabar itaque quid rei novæ esset. Inquirendo vidi hoc esse omentum, peritonæo totum ex utroque latere agglutinatum, nec nisi vi inde abstrahendum: ceteroquin vero penitus putridum. Altius

Altius progressus intestina flatibus multisque liquidis distensa deprehendebam. Ipsa vero nihil admodum sanum ostendebant, sed crebris quasi exanthematibus cæruleo-lividis per totum tractum suum erant in superficie distincta.

Distincte singula visurus obstupui, ventriculum, hepar, lienem, intestinum colon & duodenum cernens adeo coaluisse & in una quasi massa hærere, ut nullam eorum partem potuerim sine cultro aut dilaceratione invicem distrahere vel separare. Lien magna crassitie & duritie erat, folliculus felleus crasso & viscido liquore repletus, instar solutionis gummi guttæ saturatioris: pancreas sanissimum & quasi unicum in toto corpore illibatum apparebat: renes flaccidi multoque sero perfusi.

Fœdissimus odor, utpote die fervidissimo & ex cadaveroso corpore, impediebat plura scrutari diligentius, quare ad pectus festinabamus. Pulmones erant admodum inflati, externaque superficies nihil mali jubebat de eis ominari. Liberi etiam jacebant, nisi quod dexter lobus pleuræ, per medium aliquod ligamentum membranaceum, laxe cohærebat. In cordis dextra auricula, ejusdemque ventriculo dextro, polypos tres non admodum crassos inveniebam. Auricula vero sinistra tam erat corrugata tamque exigua, ut jurasses eam numquam, aut a longo saltem tempore non fuisse expansam ut officium faceret. Videbatur quasi appendicem habere exiguo canali tamquam isthmo patentem suoque corpori annexam.

Hinc ad pulmones redibatur, quoniam insignis acervus magnorum tuberum, circa bronchiorum principia, tactu sentiebatur. Hæc penitius visuri tracheam, quam altissime fieri poterat, præscidimus, & totum viscus exemimus. Erant autem illa tubera diversæ magnitudinis, & tunicis membranaceis inclusa, quibus leviter remotis in quibusdam majoribus obviam prorumpebat materia copiosa alba, uniformis, instar gypsi aqua humectati, quæ in omnibus, quotquot aperui-

mus, ferme dimidiam partem constituebat: reliqui corporis substantia erat glanduliformis, quippe vasa in iis conspicua perreptabant aliqua. Aliqua horum tuberum continebant materiam magis crassam, non effluentem, instar gypsi magis jam consistentis. Magnitudo diversa erat, & quum maximum eorum juglandem æquaret, longitudine etiam excederet; reliqua sensim minora cernebantur, donec ad avellanæ aut fabæ magnitudinem accederent. In pulmonum illa parte, quæ superficiem constituit, talia nulla vidimus; sed qua parte ad spinam incumbit bene multa aderant.

His visis caput quoque lustrandum supererat, quod admodum volebam, nisi mecum omnes ob intolerabilem fœtorem, rei hujus pertæsi fuissemus.

Hic homo vitam sedentariam a multis annis egerat, scabie etiam humida diu & graviter vexatus fuerat. Hac simul ac semel externi remedii, proprio consilio adhibiti, usu liberatus circa veris ingressum, brevi post deprehensus est male sibi constantia verba proferens, ex quibus de mentis vacillatione indicium capiebant. Julio mense, cum mensæ adsideret aliquid scripturus, subito percepit sensum quasi igneum ex manus dextræ digitis ad caput excurrentem, toti brachio stupore inducto. Eundem sensum, a pollice pedis dextri ad caput evagantem, brevi post expertus est, ex quo linguæ ac mentis usum amisit, medicinarum usu subinde restitutum quidem, paroxysmis tamen hemiplectodeis crebro recurrentibus, quum scabies nullo studio revocari ad externas partes posset; tandem convulsivi accesserunt motus & sopor, per dies aliquot continuos durans. Appetitus inter hæc viguit, crebri tamen vomitus ac diarrhœæ fuerunt. Finem vitæ imposuerunt vehementissimæ convulsiones in spasmum cynicum abeuntes.

OB-

OBSERVATIO CCXXXII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Observata in cadavere trimuli, variis incommodis tota fere vita sua vexati.

Ad. VII. Septembris MDCCXVII. præsentibus medicinæ & chirurgiæ aliquot cultoribus, dissecui salinatoris cujusdam filium, qui, vix semestri vitæ suæ spatio incolumi transacto, per duos & quod excurrebat, annos, continuo morbo decubuerat, tam variis symptomatibus stipato, ut qui ad medicinam ipsi faciendam adhibebantur, empirici & e plebe hominum medicastri, morbum alii fascino tribuerent, alii dislocationem vertebrarum interpretarentur. Abdomen semper visum fuit præter modum turgidum & tensum, nates acutæ pendulæ, artus flaccidi & macie consumti. Voracitas in eo notabilis semper erat, sitis etiam perpetua, diarrhœæ frequentissimæ, nec rari vomitus. Fæces, quæ rejiciebantur, intolerabili fœtore, multoque muco permixtæ secedebant, flatus nulli sponte erumpere observati. Tussis continua infestabat, sed quæ nihil fere ejecit; somno præter naturam, sæpe per integrum diem, deditus fuerat. Ante obitum epilepticæ convulsiones diu graviterque misellum agitabant. Plura de morbo ex parentibus percipere non poteram, nec de medicinis adhibitis certum rescire, nisi quod chirurgus, nescio quis, vertebrarum dislocationi mederi magno molimine conatus fuerit, inductus, ni fallor, ad hanc suspicandum, quoniam abdominis immodica inflatio anterius incurvatum pauliſper infantem reddiderat.

Ad sectionem vocabar, quia parentes certiores reddi cupiebant, utrum vere a vertebris luxatis morbus exstiterit, quod omnino præter rem creditum fuisse conspiciebatur.

Juvabit tamen recenſere, quæ ſingularia in hoc cadavere nobis obtigerunt. Externus abdominis color lividus apparebat, & ad cœruleum vergens, quem a transparentibus per cutem, valde extenuatam, abdominis muſculis fuiſſe, ſectione ipſa & cutis ſeparatione clare adparebat. Sic diſſectis cum tendinibus muſculorum abdominis integumentis, magna vi erumpebant inteſtina flatu turgida. Omentum requirentes exigua reperiebamus veſtigia ejus, nempe convolutam tunicam exſanguem, ſupra colon reflexam. Mirabamur inteſtinorum diſtenſionem, quippe colon, ubi manu flatus repreſſeram, & ad digitos meos metiebar, latus ſuperabat tres latos digitos. Jejuni etiam portionem, quæ maxime videbatur extenſa, ſimiliter dimetiens, latitudinem duorum digitorum, indicis nempe & medii, æquare deprehendi. Erant vero ab hac extenſione juga interna hujus inteſtini adeo extenſa, & in cavum inteſtini ſpacium alte exſtantia, ut valvularum, contentorum progreſſum morantium, ideam facile animo valerent ſiſtere. In meſenterio mirabar non adeſſe valde induratas aut mole auctas glandulas. In pelvi abdominis erat colluvies quædam ſeroſa, conſiſtentiam fere purulentam adſpectui præbens, ſed ſpongiam promte ſubibat. Hepar ſatis ſanum, ſed mole videbatur naturali majus, in parte ima ſuffuſum nigreſcente colore. Lien induratus craſſusque videbatur. Colon facie ſua poſteriore cum duodeno ad notabile ſpacium coaluerat. Folliculus fellis, renes & veſica urinaria nihil incommodi offerebant.

Ad thoracem progreſſi offendimus pulmonem dextro lateri firmiter adhærere, & in angulo illo, ubi ad latus dextrum diaphragma pleuræ connectitur, medio illius ſpatii effluebat materia purulenta, ſed quo loco, niſi inter illas membranas concurrentes & fuerit contenta, nullo examine deprehendi poterat. Illud ſingulare hunc totum lobum obtectum fuiſſe vera pinguedine, ad craſſitudinem ferme calami ſcriptorii anſerini; quibus autem locis pleuræ adhærebat lobus, erat hoc medium

dium cohæsionis. Sinister lobus liber erat, circumfusus multa aqua, qua spongiam mediocrem quater saturare poteram. Æstimari facile poterat unciarum decem vel duodecim fuisse. Illi humori innatabat, & partim pleuram, partim pulmonum superficiem hinc & inde tegebat, pellicula crassior visa, sed quæ inter digitos diffluebat, ut suspicari liceret, esse prorsus idem pinguedinosum concretum, quod in dextro lobo offendebatur. Pericardium aqua turbida erat expansum. Cor exemptum auriculam dextram offerebat coagulato crasso sanguine plenam, intermixto polyposo concreto, quod in ipsam cavitatem dextram sese insinuabat. In sinistro ventriculo, ad columnam illam, quæ in pariete intermedio valvularum funiculos alligatos tenet, arcte adhærebat polypi satis crassi corpus, cujus rami inter rugas & sulcos cordis mire implexi erant. Pulmonum sinister lobus in bronchiorum ramis materiam crassam albam continebat, quæ hinc usque in arteriæ asperæ truncum adscenderat. Glandulæ bronchiales in satis magnum tumorem elatæ videbantur. In thymo tres particulas globosas instar ovi columbini reperi, quarum una suprema materiam quasi sebaceam continebat, reliquæ a statu hujus visceris naturali minus videbantur recessisse.

Hæc sunt, quæ ex illa sectione observavi, ex quibus ad morbi ipsius indolem detegendam nihil laborabo, cum ex defuncti pueruli parentibus, ad historiam morbi pertinentia plura scisciatus nihil compererim, forte quod illa est vitæ illorum generis ratio, ut parum temporis domi sint, ut plurimum in officinis salinatoriis occupati. Sed de illa tunica pinguedinosa, quæ pulmones vestiebat, quoniam pluribus sectionibus & exemplis nobis obtigit illam videre & examinare, alio tempore plenius dicemus.

)o(

OB-

OBSERVATIO CCXXXIII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Scotophorus pro phosphoro inventus: seu experimentum curiosum de effectu radiorum solarium.

SÆpe casu discimus, quod consilio & destinata opera vix inveniſſemus. Idem mihi accidit aliud quærenti & molienti, ut invenirem quod non speraſſem. Operæ pretium facturusne sim, si cum curiosis rem omnem communicavero, ipsorumque ulteriori disquisitioni eam permisero, benevolus lector ipsemet per se judicabit. Tituli vero insolentiam condonabunt æqui judices. Non enim aliam ob rationem scotophorum experimentum hoc vocavi, quam ut effectum obscurationis, quem in hoc vidi, innuerem. Quum lapis Bononiensis a solis radiis lucem accipiat: noſtra hæc mixtura a sole obscuratur & fuscum colorem adipiscitur. Puto autem non minus indagatu dignam esse philosopho naturali hujus obscurationis veram causſam, quam illius a quovis phosphororum genere sparsæ lucis.

Biennium fere excurrit quum mihi de phosphoris varia perlegenti animum subiit examinare proceſſum Balduini. Erat tunc forte ad manus aquæ fortis portio, admodum mediocri quantitate particularum argenti imbuta, scilicet quantulo opus est ad præparandam illam, ut separationi auri ab argento fiat idonea. Talem aquam fortem adhibui, ut, quod in experimento Balduiniano requiritur, cretam illa imbuerem. Suscepi hunc laborem ad feneſtram patentem, sole tunc lucidiſſimos radios immittente. Admirabar coloris in superficie mutationem in obscure rubentem ad violaceum inclinantem. Magis autem mirabar, quum viderem illam patellæ partem, quam solares radii non contingebant, illum colorem minime exhibere,

Hoc

Hoc viſo & ulteriori examine digno habito deſtiti a phosphoro Balduiniano, & huic quaſi ſcotophoro experimento inhærebam, ut mutati coloris cauſſas explicarem. Dubius vero & anceps conſilii ſaturatam illam cretæ portionem in duas partes diviſi, quarum alteram vitro rotundo & oblongo, qualibus vulgo utimur in medicinis liquidis diſtribuendis, indidi. Utque commodius ſpiſſum illud magma intruderetur, cœpi plus de aqua forti affundere. Cum autem nimiam illa ederet ebullitionem, & diſſolvere cretam inciperet: ad reprimendum hunc impetum aquæ portionem ſuperfudi. Illico de manibus vitrum illud repono, in talem locum, ubi radiis ſolaribus pateret. Vix aliquot minuta effluxerant, quum viderem illud vitrum, qua parte ſolem exceperat, colorem exhibere ſimilem, nempe atro-rubentem & in cœruleum vergentem. Reliquam in patella portionem radiis & luci expoſitam donec ſicceſceret, reliqui, & in ea obſervare potui ſuperficiem coloratam, per aliquot dies permanentem, donec ulterioribus experimentis conſumeretur.

Rem novam amicis ad me venientibus propoſui, ut eorum judicia cognoſcerem, quorum aliqui videbantur effectum hunc obfuſcati coloris calori tribuere. Ut igitur certo cognoſcerem, utrum a calore effectus hic provenerit, varia experiri ſumus aggreſſi. Primo itaque idem vitrum ad lucentem foci ignem tam prope collocavimus, ut incaleſceret plus ſatis. Ita autem poſitum erat, ut illa pars, quam radii ſolares antea non attigerant, adeoque nihil coloris illius habebat, ad ignem ſpectaret. Nihil mutabatur inde color, etſi calorem tantum ad hunc ignem conceperat vitrum, ut vix manus illum tolerare poſſet.

Satis ex hoc apparet calori nihil hic eſſe tribuendum; quare reliqua in hunc finem tentata prætermitto. Ut vero clarius viderem, & aliis demonſtrarem non calorem, ſed lucem ſolis obſcurum hunc colorem inducere: contentum in vitro ſedimentum cretaceum & humorem ſupernatantem agitando

permiscui, ut omne discrimen coloris tolleretur. Ita diviso liquore (liceat mihi mixturam hanc ita vocare) alterum vitrum eo repletum in locum obscurum, nullisque solaribus radiis patentem reponendum statui, alterum novis experimentis capiendis destinavi. Reposui itaque ad solem, tenui filo perpendiculariter inde ab orificio ad fundum ducto, quod illam partem, quam sol adspiciebat, quasi mediam dividebat. Jam per aliquot horas ad calidissimum solem relinquebatur vitrum a nemine turbandum vel contingendum. Ubi ad considerationem ejus rediimus, notabili illud colore deprehendimus imbutum. Quum admodum tenue filum removeretur, jucundo spectaculo cognovimus hanc partem, quam filum tetigerat, eundem præferre colorem, quam dorsum vitri, quo radius solaris nullus pervenerat. Idem postea pilo equino, capillo humano, filoque argenteo subtilissimo experti sumus eodem successu; nullum ut dubium pendere hanc coloris mutationem unice a luce solari, nec quicquam calorem, etiam solarem, effecisse.

Jam ulterius experimenta in contrarium modum instituī, nempe ut, quoties novum tentare animus erat, commiscendo & confundendo liquorem, unius coloris illum redderem, & vitrum pro maxima sui parte opacis corporibus obtegerem; relicta exigua portione, quæ liberum luci accessum permitteret. Sic non raro nomina vel integras sententias chartæ inscripsi & atramento notatas partes scalpello acuto caute excidi, & sic chartam hoc modo perforatam vitro, mediante cera, affixi. Nec longa mora fuit, quum radii solares, qua parte per apertam chartam vitrum tetigerant, illa verba illasve sententias sedimento cretaceo tam accurate & distincte inscriberent, ut multis curiosis, experimenti autem nescīis, ad nescio quod artificium rem hanc referendi occasionem subinde dederim.

Dixi superius cretæ saturatæ portionem exsiccatam me asservasse. Hanc etiam, quotiescunque ad liberum solem ponere-

neretur, promte colorem mutare expertus sum, & ita quidem, ut nihil calori tribui posset, omnis vero mutatio apertæ luci unice tribuenda esset. Dixi etiam me vitrum aliud eadem materia repletum in locum umbrosum reposuisse. Illud, quoties revisi, eumdem colorem albentem retinuit, nec ulla sui parti vel vestigium aliquod cujusquam mutationis ostendit. Sicut etiam, quod sæpe expertus sum, solutio argenti cum aqua forti facta in loco penitus umbroso nihil obscuratur: simul vero ac soli exponitur, colorem atro-rubentem, in cœruleum deinde vergentem, inducit.

Supereſſe videbam ut ſcrutarer cauſſas enarratorum effectuum. Eram autem in illa perſuaſione ab aqua forti & creta invicem commixtis hæc omnia pendere, & neſcio quid philoſophabar de effectu lucis in hæc corpora operantis: nam penitus exciderat aquam illam fortem, quam adhibueram, fuiſſe argenti quantumvis pauculis particulis alteratam, ſeu, ut loqui ſolemus præcipitatam (gefället.) Accidit igitur bono fato, ut in mentem veniret eadem experimenta repetere de integro. Erat tunc ad manus ſpiritus nitri penetrantiſſimus fumans, qualis ope olei vitrioli paratur. Hunc, ne cretam prorſus ſolveret, affuſa aqua multa temperavi, & ſic imbibere cretam cœpi. Etſi vero ad ſolis clariſſimam lucem negotium ſuſciperem: illam tamen notabilem coloris mutationem minime licuit obſervare. Rem itaque tento cum aqua forti, qualis in officinis pharmacevticis venditur. Idem ſucceſſus erat, qualem a nitri ſpiritu obſervaveram, non qualem exſpectaveram. Quare animum ſubiit recordari illam, quam primo adhibueram aquam fortem, ratione particularum argenti hæc phænomena edidiſſe.

Jam igitur rem propius aſſequutus argenti portionem aqua forti diſſolvo, diſſolutum aqua tempero, & cretam, ſicut antea, imbuo. Eadem nunc emergunt phænomena, ſed color ille longe nunc manifeſtius ſe prodebat, quum particularum argenti major copia liquori ad imbibendum adhibito in-

nataret. Immo memini, cum iterum experimentum instituerem cum aqua forti tanta argenti copia imbuto quantum solvere valet, factum esse, ut vitri etiam illa loca, ad quæ solis radii directi non pervenerant, non obscuram nigredinem a radiis reflexis promte induerent. Exposui eandem solutionem, sed aqua dilutam, nullaque creta permixtam in vitro aperto radiis solaribus, & deprehendi pariter illum colorem nigricantem liquori innasci.

Quo vero certior redderer solis lucem edere illum effectum, quem dixi, vitrum ista mistura plenum ita collocavi ut solis radii ex speculo plano in illud reflecterentur: & brevi expertus sum omnia æque recte succedere hac ratione, quam si ad liberum solem immediate suscipiendum posuissem. Simul etiam didici opus esse, si quis experimentum caute instituere velit, ita collocare mixturam vitro contentam, ne a tergo sit corpus, quod radios solares reflectat. Memini me per noctem vitrum ad fenestram posuisse, quæ solem non nisi post meridiem immittebat. Erat autem e regione opposita domus tectorio calcis recenti admodum albente incrustata, ex quo lumen matutinum vivide refringebatur in meum cubiculum. Adspiciebam mane vitrum & colorem solitum deprehendebam. Post hæc sæpius idem sic collocavi, ut solem in parietem albentem clare lucentem adspiceret, nulla autem sui parte a radio quodam immediate tangeretur. Ita inveni, etsi tardius quam a speculo, colorem illud exhibere consuetum.

Cretæ pulverem ut adhiberem, id casu factum est, quoniam ut dixi, animus erat parare phosphorum Balduinianum. Puto autem parum interesse si quis malit cretæ loco substituere aliud corpus album e. gr. cornu cervi ustum, magnesiam albam & id genus alia. Ipse cerussam loco cretæ iisdem experimentis adhibui eodem fere successu. Sed incommodum hoc videbatur, quod cerussa & lateribus vitri firmius adhæresceit, & fundum gravitate sua nimis petit, & post longiorem quietem diffi-

difficilius cum humido commiscetur, quod tamen fieri debet, ut color, quo semel imbutus est, removeatur, novoque experimento locus fiat.

Si quis momentaneum effectum videre gestit, radios solares per vitrum convexum ustorium colligat, ut in vitrum mixtura illa repletum incidant: observata tantum cautela, ne focum vitri accurate quærat, sed aliquantulum deficiat. Sic videbit vel momento insigniter obscurari colorem contentæ in vitro mixturæ.

Hæc est summa experimenti sæpius instituti. Ætiologiam effectus hujus adderem, si ipse mihi in eo satisfacerem. Puta autem illud saltem inde clarum fieri effectum lucis & caloris solaris alium esse, quam qui exspectari ab igne culinari idem possit. Deinde existimavi usum etiam hunc habere experimentum nostrum, ut minerarum aut metallorum examini servire possit, siquis scire cupit, utrum argenti quippiam in se recondant, nondum enim ab alio metallo aut minerali, simili ratione tractato, hæc phænomena observare licuit. Nec despero alias utilitates experimentum hoc curiosis naturæ scrutatoribus ostendere posse: quare minime dubitavi illud ulteriori doctiorum examini publice exponere.

OBSERVATIO CCXXXIV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De morbo rarissimo exanthematico, chronico, una cum curationis successu ac methodo.

VIrgo annorum circiter XXIII. corporis tenerioris, temperamenti sanguineo-cholerici, ad iracundiam pronior, parentibus etiam tenerioris habitus prognata, variolarum & morbillorum jam perfuncta morbis, cum cetera rectissime valeret, nulloque ab aliquot annis premeretur valetudinis incommodo, domi etiam haberet, quæ ab otio & inertia satis

prohibebant, ad inviſendos neceſſarios amicos in Miſniam iter anno MDCCXV. adultiori jam vere cum parentibus ſuſcepit. Inveniunt eos ex purpuræ morbo, qui totas ibi familias pervagatus erat, vix dum ſibi reſtitutos: & virgo neceſſe habuit in iisdem cubiculis requiem aliquot noctibus capere, ubi purpura laborantes ægroti decubuerant. Domum redux cum aliqua familiarium leviter rixata & ad iracundiam, diſſimulandam tamen, incitata, ſuperbibit, ſicque ſomnum cepit. Illa nocte in externa cuti aliqualem cum pruritu calorem ſenſit. Expergefacta rubentes & aliquantulum turgidulas in ſuperficie corporis, ejusque ſuperioribus præcipue partibus, maculas & moleculas ſenſit, iis non diſſimiles, quæ excitari ſolent, quando urtica corpus tactum fuerit, quod genus mali vernaculo termino appellare ſolent, die Neſſel-Sucht. Nihil de reliquo mali eam corripuit, niſi quod permanentes illæ maculæ cogebant remedia circumſpicere. Adhibebantur euporiſta; maxime autem ab vicina quadam commendabantur helenii radices decoquendæ & potandæ.

Paruit ægrota conſilio, & per plures dies multum ejus decocti non ſine moleſtia ingurgitavit, maculis inde magis magisque erumpentibus & augeſcentibus, ut variolarum ſpeciem induerent. Habuerunt illam excretionem pro ſalutari, quare non intermittitur decocti abuſus. Incepit hæc rerum facies ipſis pentecoſtes feriis: & privatis auſibus in tertiam hebdomadem ſic tractata eſt. Tandem inconſultum videbatur diutius absque medici conſilio agere, quum ſuſpecti tam extraordinariæ excretionis progreſſus viderentur, quoniam in ſingulos dies & plura emicabant, & augebantur mole exanthemata. Permittitur itaque curatio medico, viro multa praxi exercitato, qui malum mora jam contumax factum evacuantibus, alterantibus & aliis, quæ neceſſaria ipſi viſa erant, aggreſſus eſt, hoc ſucceſſu, ut aliorſum revocata illa materia, quæ ad externum habitum incitata erat, incrementa excretiones cutaneæ nulla amplius caperent. At vero manebant illa

in

in cute exanthemata, & faciem obiter inſpicienti oſtendebant variolarum jam ſuppuratione facta ad deſiccationem properantium ſpeciem: intus vero non humidum ſerum videbatur, ſed tota cutis, quantum in exanthemata abierat, verrucis obſita videbatur, exterius contectis albente furfuracea cuticula, fiſſuris paſſim hiantibus, & ſingula exanthemata terminantibus. Nullum autem plane ſenſum doloris inferebant, etiam quando rudiori tactu tentabantur. Maxime vero hoc malum faciem totam, naſum præcipue, frontem, aures, & ſinciput occuparat: in collo autem, pectore, brachiis & manibus plurima quidem emicuerant, ſed pleraque ſtatim ab initio receſſerant, tota vi excretionis ad caput maxime vergente.

Is erat rerum ſtatus menſe Auguſto exeunte, cum ad opem imploratus ferendam accederet vir Ampliſſimus, medicus hujus ævi celeberrimus Fridericus Hoffmannus, qui me ſecum ad hanc ægrotam viſendam benevolus adduxit, & voluit ut illius curationem, ſe moderante & conſiliis juvante, adgrederer. Exhorrui, fateor, ad primum ægrotantis adſpectum, & parum ſane ſpei ad recuperandam valetudinem ſupereſſe videbatur. Erat jam crebris evacuationibus aliquantulum fracta, & glandularum pone aures tumor ab aliquot diebus acceſſerat, cum lacrymarum ad oculos promte confluentium facili profuſione, quoties aliquid accuratius intueretur. Capilli in anteriori capitis parte, quam effloreſcentiæ obſidebant, defluere videbantur. Originem & ſtatum morbi percunctatus celeberrimus vir, nullum, quod ſiniſtram ſuſpicionem faceret, ſignum animadvertebat, &, quantum privatis illis curationum auſibus aberratum eſſet, demonſtravit: de reliquo regimen ante omnia præſcripſit, & in victu obſervandas leges. Poſt aliquot dierum, ad recuperandas vires permiſſarum, otium rem ex præſcripto & conſilio Excell. Viri aggreſſus ſum decocto ex radicibus Sarſæparillæ, chinæ, ſcrophulariæ, liquiritiæ, herbis agrimoniæ, hepaticæ, betonicæ aliis præſcripto quo per totum curationis decurſum perpetuo

uſa

usa est, ita ut mane aliquot cyathos levius decocti calidos hauriret, frigidum autem ex secundaria sed vehementiori decoctione, loco ordinarii potus adsumeret. Suadebatur autem ut frequentius, etiam non urgente siti, potum hauriret, quoniam erat consilium attenuare humores viscidos & per omnia excretoria eliminare. Pilulæ quoque dabantur ex mercurii dulcis & extracti panch. Crol. æquali pondere, quarum dosin singulis hebdomadibus sumebat. Reliquis diebus tinctura antimonii acris ad guttas LX. ter quotidie præbebatur, quam primis hujus curationis diebus modico camphoræ miscebam, ut glandularum tumori cito obviam iretur, cum alias viderim certam opem ab hoc remedio tempestive adhibito profectam: quæ me spes nec in hac ægrota decepit.

Hac methodo usque ad Septembris medium tractata virgo animadvertit nonnulla exanthematum verrucosorum sensim decedere, & in plerisque apertum erat circa radices suas illa magis magisque siccari & contrahi. Quo intellecto cœpi efflagitare ab celeberrimo Hoffmanno aliquam mercurii sui diaphoretici portionem, quem aliis in vitiis externi habitus & quibuscumque impuritatibus singularia præstitisse expertus eram, ut cedens jam malum eo citius profligaretur. Impetravi quantum quatuor dosibus sufficeret, & pilulis balsamicis commixtum exhibui, quas post tertium quemque diem ægrota adsumebat. Observabam, quod etiam in aliis vidi, primam exhibitionem subsequi ventris aliqua tormina, cum aliquot dejectionibus, tamquam mercurium dulcem laxantem propinassem.

Sed brevi se exserebat effectus diaphoreticus, tam manifestus, ut, quæ alias vix calidissimis diaphoreticis assumtis sudaret, nunc facile, etiam secundo & tertio die ab assumta medicina, sudaret, si modo leviter decumberet, aut quietem caperet. Jam non obscurum erat brevi fore ut pristinam sanitatem recuperaret ægrota, nec lento enim gradu amplius ad se redibat, sed fœdæ deformitates certatim defluere pro-

pera-

perabant. Quia vero circa centrum firmius cuti impactæ hærebant radices, quam ut promte & ſine dolore diſcederent: venit in animum mucilagine ſeminis cydoniorum ſuperficiem illarum partium, quæ maxime erant obſeſſæ, totam illinere, idque ſæpius repetere, ut exſiccata & in anguſtius ſpacium contracta mucilago continuo tractu velleret illas, quibus hærebant, fibras. Ex quo factum eſt ut quæ totum naſum contexerant exanthematum cruſtæ ſimul ac ſemel deciderent.

Nihil externarum medicinarum in uſum fuit vocatum, præter unguentum magnis encomiis commendatum, cujus compoſitionem, quia aliunde huc miſſum erat, indicare nequeo. Illius experimentum in uno exiguo ſpacio circa tempora fieri permittebatur: ſed eventus docuit illam partem, quæ inuncta erat, tardius eſſe liberatam. Ceterum omnia illa exanthemata tam feliciter ſunt remota, ut vix veſtigium aut cicatricula nunc ſuperſit.

Quum jam omnibus mihi viderer defunctus tam difficilis curationis partibus, cœpit oculorum alter rubore & affluxu ſeri acris gravius vexari, quod copioſe, quoties legere aliquid aut accuratius intueri vellet, multis lacrymis profluebat. Ut huic tandem malo ſuccurrerem & colophonem operi imponerem, laxantibus medicinis ad inferiora deducere affluxum continuum ſtudui, &, cum imminutum illum jam cernerem, modice adſtringente remedio, ex vitriolo albo & butyro non ſalito, quod Binningerus in obſervatione ultima tantopere commendat, impetravi unica inunctione ut oculus rectiſſime valeret. Videbatur autem defluxio locum mutaſſe tantum, quum poſt paucos dies in eodem latere dens cariofus vehementes turbas excitaret: verum poſt repetitum laxantium pilularum uſum penitus ceſſit ille dolor. Et ſic, juvante DEO, perfecte reſtituta eſt & ſatis commode valet, de cujus ſalute tantum non omnes deſperaverant.

Quod jam ad pathologicam hujus morbi tam singularis considerationem attinet, brevibus liceat aperire quid sentiam. Non negligenda mihi videtur illa circumstantia, quod in lectulis illis aliquot noctibus requievit, quibus purpura affecti decubuerant. Notum est quam facili contagio ille morbus propagetur: notum etiam quam arctum sit inter efflorescentias illas urticatas & purpureas affinitatis vinculum. Febris nulla adesse symptomata observabantur: sed excandescentia illa ab iracundia humorum commotionem febri analogam induxit, & excretionem promovit.

Non possum quin hac occasione referam quid mihi acciderit ante hos fere decem annos febri tertiana correpto. Incidebat febris minus legitimo typo, sed mox ab sui initio usque ad finem sex horis anticipabat cujusvis paroxysmi ordinarium tempus. Persuasum primis diebus habebam morbum meum non esse febrim tertianam, sed me diætæ vitia, maxime vero lucubrationibus, debilitasse ventriculum: quare huic mederi cupiens proprio consilio vinum absynthio & agrimonia medicatum in usum voco & quotidie aliquot cyathos haurio. Altero statim die per totum corpus emicabant efflorentiæ urticatæ, miro & intolerabili pruritu molestæ, quibus cito abolendis feliciter adhibebatur scarificatio: & febris decursus, legitime ex hoc tempore tractatæ, de reliquo satis tolerabilis & absque hac molestia fuit.

In nostra ægrota malo consilio accidit ut leve hoc symptoma, cui ab initio facile fuisset mederi, empiricis curationibus in pejorem statum deduceretur. Illud enim decoctum radicum helenii cum cerevisia paratum & nimis diligenter potatum humorum massam magis commovit & ad excretionem cutaneam stimulo fuit. Notum certe est medicis, & jam a longe tempore observatum, quantum incommodi decocta calidiorum simplicium, præsertim resinosorum, possint inducere, si incongrue dentur & diutius continuentur. Audiamus practicum solertem Henricum ab Heer Obs. medic.

XXII.

XXII. p. m. 201. Sæpe, inquit, observavi melancholicos, quibus hepar æstuabat, nimio guajaci usu elephanticos factos, alios, qui calidiori essent hepate, nisi dilutissimum potum sumerent, eumque ex ligno longe a cortice remoto concinnatum, icterum, aliaque mala sævissima sibi peperisse. De helenio autem notum est, esse radicem ejus, si qua alia, resinosam: quare facile animadvertitur quantum ad exagitandos humores, jam ad excretionem in superficie corporis vergentes, decoctum largius potum valuerit, usu præsertim ejus in tertiam hebdomadem continuato, & natura ad visciditatem lymphæ in cute deponendam inclinata.

Quare hunc affectum pro maximo exemplo habeo, quantopere morbi benigni in molestissimos & satis contumaces mutari possint, si incongruis remediis illi tractentur.

OBSERVATIO CCXXXV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Pædarthrocace pro luxatione falso habita & frustra curata.

MEnse Julio MDCCXX. anni ineunte secui puerulum, qui nuper annum quartum ingressus erat, & febre continua decesserat. Erat autem viri honorati filius, qui mihi aperiendum illius corpusculum permittebat, quoniam ille superiori æstate subito claudicare cœperat, &, quod maximum est, nullo sensibili dolore vel lapsu vel violentia, quod quisquam meminisset, prægressis. Nam quum antea, quantum ferebat illa ætas, gressus satis firmos & promtos faceret, imo deambulare continuo vellet: numquam animadversum est vel minimum pedis vitium. Aliquo die ad invisendos amicos in proxime ad hanc urbem situm & vix mille passibus distantem pagum una cum domesticis aliis dimittitur: ubi

lætus & alacris degit, obambulat & in conspectu amicorum ludens discurrit. Vesperi simul domum redeunt, & ancilla, quæ humeris portare illum volebat, impetrare ab eo non poterat, ut se gestandum ipsi permitteret. Adeoque maximam viæ partem pedibus suis perfecit: per illud tantum spatium, quo per suburbana & urbis loca, usque ad parentis ædes, eundum erat, gestatus fuit.

Quum domum attigissent, & ancilla ipsum ad portam deposuisset, usque ad fores cubiculi, ubi avia ipsius erat ipsumque excipere volebat, progressus est. Cum autem fores ingressuro per unum gradum lapide stratum adscendendum sit: isque puerulus alias, nemine adjuvante vel sustentante, facile illuc adscendisset; nunc se excusabat his verbis: mea avia scandere non possum. Nemo sinistri quicquam suspicabatur, sed omnes interpretabantur lassitudinem motione corporis diuturniore prægressa contractam: neque puer de ullo dolore conquerebatur. Sequenti die animadvertitur claudicatio, pesque sinister dextro apparebat aliquanto longior, absque tamen distorsione aut in alterutrum latus propendentia notabili. Inquiritur accurato studio, omnesque, quibuscum altero die fuerat, examinantur, si quid forte rescire posset, quod puerulo accidisset: sed nihil de aliqua vel minima violenta caussa explorari potuit.

Committitur pueri curatio chirurgo cuidam, qui luxationem nullam ullibi potuit deprehendere. Ipse, quoniam in iisdem eram ædibus, sæpius adfui & accurate tunc consideravi locum, ubi luxatum pedem suspicabantur aliqui: sed luxationis certum signum nullum cognovi. Dolorem autem sentiebat puer quoties digitis fortius explorabamus locum, quo os femoris ossi ischii inarticulatum est: illumque sensum ejulatu significabat. Nihil autem tumoris, nulla rubedo partis, nulla exstantia sentiebatur, & poterat os femoris ad omnem motum ipsi naturalem æque bene & facile flecti, quam in altero pede sano.

Quo-

Quoniam igitur nulla deprehendebatur luxatio; pes tamen ille tam subito longior socio pede factus erat: nihil suspicari aliud poteramus, quam decubuisse ad hanc articulationem aliquam materiam, quæ caput ossis femoris in suo receptaculo, quod acetabulum dicunt, commode abdi & contineri non sineret. Hoc fine adhibebantur externe, quæ discutere illud, quod ibi decumberet, possent: sed parum proficiebatur pesque ille notabiliter macilentior evadebat. Puer deambulare inter hæc, ut claudicantes possunt, valebat: imo per scalas etiam in alteram domus contignationem sæpe solus adscendebat, ut dolorem a motu deambulatorio excitari nemo cognosceret: de reliquo etiam satis bene & naturaliter omnia se habebant, edebat, concoquebat, dormiebat, &, quæ peculiaris in illo erat gratia, libentissime & festive confabulabatur: sic ut nullum morbum, si pedis vitium demas, in illo cognoscere liceret.

Hic erat rerum pueruli hujus status usque ad auctumnum superioris anni, quo pes adfectus magis magisque elongari cœpit, & incessus difficilior videbatur, ut puer ipse segnior ad deambulandum fieret, gestarique mallet. Erat vero homo in arte medicina plane empiricus, qui asseverabat luxationem factam, & caput ossis femoris ex sede sua remotum esse, seque puerulum brevi restiturum pollicebatur. Curationi igitur illius traditur, qui emplastris, inunctionibus, tractione & quæ alia sunt, miserum puerum nescio an magis excruciaverit, an curasse illum dicere debeam. Effectus is fere fuit primus, ut puer, qui antea sine dolore claudicabat, nunc vix pedem, nisi adhortationibus & omnis generis persuasionibus compulsus, movere vellet, nec facile ad gressum tentandum sine lacrimis veniret.

Jusserat enim ille vir pedem sæpe movere & gressum tentare, idque puero ad restitutionem saluti fore prædixerat. Totam autem rem brevi confectum iri pollicebatur, eo potissimum argumento ductus, quod nunc femoris articulatio re-

stituta videbatur, postquam pes, qui antea longior revera erat, eandem longitudinem cum socio pede habere cœpit. Quominus autem promte ambularet puer, in causa esse putabat pedis debilitatem atque macilentiam, quam cessuram remediis & tempori spes erat. Et sane etiam cessit, nam ante ultimum morbum parum inter sanum pedem intercedat discriminis, si filo mensuram ambitus instituueremus, & dissecantes satis magnam pinguedinis copiam offendimus.

Interea festivus antea puer nun plane tristis & taciturnus evadebat, nihilque magis extimescebat quam illud tempus, quo ad suum Podalirium mittendus erat. Quumque inter hæc hyems ac ver transactum esset, supervenit illa febris continua satis acuta, quæ ipsum miseriis suis ereptum vitæ meliori tradidit, mihique occasionem dedit cultro viam ad scrutinium accuratius male affecti femoris pandendi. Socium se mihi in hoc labore præstitit D.D. BASS, Medicinæ Professor Extraordinarius, quem propterea advocabam, quod ipsum chirurgicis atque anatomicis rebus præcipue occupari noveram, atque a multis annis mihi se amicum ac socium sæpe in hujusmodi exercitationibus tribuerat. Primo autem manifestum erat pedem sinistrum, qui male affectus & socio longior antea fuerat, nunc ad digiti fere latitudinem dextro esse breviorem. Quum removissemus integumenta femoris communia & musculos etiam dissecuissemus, ut jam via promta esset ad ipsam ossis femoris articulationem considerandam, invenimus ligamenta illa, quibus caput ossis femoris coxendicis ossis acetabulo conjungitur, integra & illæsa, tactu autem sentiebamus materiam mollem, ferme ad juglandis magnitudinem ibi subtus delitescere. Cultro igitur quam cautissime separamus in loco superiori illa ligamenta, ubi statim prorumpebat materia cerumini aurium consistentia & colore simillima, fibris quibusdam intermixta; præter quam etiam effluebat humiditas fusci coloris, cujus quantitatem duarum fere unciarum æstimabam. Proxime itaque considerabamus reliqua,

ut

ut originem ac fontem hujus extravasati humoris inveniremus.

Hac intentione os femoris ab illis ligamentis totum resecamus, quo facto sponte sua ex acetabulo exibat, nobisque copiam faciebat tum se, tum vero etiam illam cavitatem penitus considerandi. Et quidem in ossis femoris capitulo nihil supererat cartilaginis ejus, qua naturaliter contegitur, & ad facilem motum aptatur. Totum autem erat asperum & inæquale, rotunditateque sua ad notabilem partem privatum. Nullum vestigium teretis illius ligamenti, quo ossi coxendicis implantatur, supererat. Eadem erat facies ipsius illius loci, cui caput illud inseritur: neque enim ibi vestigium ligamenti teretis neque cartilaginem observare licebat, nisi in superiori ejus parte admodum pauxillum. Reliquam omnem corruptio illa abstulerat, totamque superficiem inæqualem reddiderat. Dum extergenda sanie occupamur, observabamus aliquem e loco superiori affluxum, atque inveniebamus sinum supra os coxendicis ab acetabulo excurrentem, unde porro descendentem illum ad pelvim prosequuti sumus, ejusque cavitatem tantam deprehendimus, cui digitus posset inferi.

Ut vero hanc etiam cavitatem ulterius exploraremus abdomen aperuimus; peritonæum vero nondum peresum, sed sub illo cavitatem hanc prorepsisse, intusque tam latam vidimus, quanta fere est duorum pollicum latitudo. Reliqua abdominis viscera fugitivo oculo lustrantes nihil læsum aut singulariter corruptum invenimus; nihilque porro observavimus, quod ad illam, quam indagabamus, corruptionem intelligendam facere posset.

Ex hac sectione clare cognoscebam puerum hunc laborasse illo affectu, quem M. Aur. Severinus sub nomine pædarthrocaces peculiari libello descripsit, qui pars est operis de recondit. abscess. natura. Alii spinam ventosam dicunt, etsi

ipse

ipse Severinus aliquam distinctionem hic statuit, & pro diversis affectibus habet. Vere hic accidit, quod laudatissimus Autor Cap. XVI. scribit: articulis infestum est vitium, adeo, ut ignaris hominibus ossis luxati speciem præbeat, qua propter ad repositum capituli contrectata pars exasperatur. Quare pes affectus initio prominuerit, seu longior altero fuerit, causam esse puto ipsum capituli ossis femoris tumorem, qui mali principium fuit: brevior autem redditus fuit illius hominis industria, qui, quum os luxatum se reponere velle profiteretur atque conaretur, atterendo ad vicinas partes effecit, ut, quæ carioſa valde erant comminuerentur.

Accessit illa ad deambulandum crebrior compulsio, ex qua factum est, ut partes asperæ exulcerati capitis ossis hujus fricando etiam male afficerent ipsa ossa, quæ ad acetabulum sic dictum concurrunt. Sanies, quæ effluxit ex illo osse primario læso, etiam porro sua acrimonia egit in partes vicinas sibique illum sinum, de quo dictum est, efformavit, ossaque, quæ contigit, carioſa reddidit. Quod vero ille sinus sub periosteo adscendit, & dorso ossis coxendicis superato, cavitatem sibi sub ipsam pelvim penetrantem formavit, id sine dubia factum est dum puer supinus noctu & per plures dies, quibus febri affligebatur, decubuit.

Illud in hoc casu singulare est & admirandum videtur, quod in puerulo antea saniſſimo illa ægritudo pedis simul ac semel cœpit, & cum elongatione ejus notabili conjuncta fuit. Multum disputat laudatus Severinus utrum hoc mali genus per influxum, an vero per congestionem fiat, id est, an subito & cum aliquo impetuoso affluxu, an vero successive, tarde ac citra impetum generetur: tandemque concludit per congestionem magis fieri hos abscessus, quam per influxum. At vero hic casus credere nos jubet, posse etiam subito oriri hoc vitium. Causas ejus explicare non audeo. Severinus observat quod pædarthrocace post recurrentes (retropul-

tropulsas vel retrocedentes) variolarum, morbillorum, ceriorum & achorum, lactuminis, ut dicunt, ac tineæ negatas imperfectasque repurgationes succedere solita sit. De his causis sollicite inquisivi, nec ullam earum prægressam esse comperi. Quum de variolis & morbillis quærerem, illud singulare mihi pro certo affirmatum est, hujus pueri neque matrem, neque matris sororem, utramque jam adulta ætate defunctam, neque aviam, neque aviæ plures sorores, quæ viridi senectute adhuc vigent, his morbis umquam correptas, hancque familiam jam ex longo tempore habitam esse ab hoc tantum non omnibus extimescendo in nostris regionibus morbo immunem. Aliquid ad provocandum malum fecisse diuturniorem & longius continuatum motum vero videtur simile: qua vero ratione solus suffecerit, quum alias hic morbus revera sit in nostris terris rarissimus, & multi tamen pueri in motu excedant, id me non consequi fateor. Forte recurrendum est ad teneritudinem ossium in hac ætate, & suspicandum tam crebram agitationem capitis ossis hujus effecisse, ut copiosior hic esset humorum affluxus: hunc autem affluxum fuisse subito sedatum, quum ancilla illum humeris suis imponeret, ibique quiescentem per suburbana & urbis partem ad parentis ædes, sera jam vespera & frigidiori reddita aura, reportaret. Sed ut initium subitum fuit: proinde tamen non nego per congestionem deinceps incrementa sumsisse malum illud, tumoremque adauctum fuisse: quod clare licuit cognoscere quoniam auctumni initio sinistri pedis elongatio multo magis conspicua fuit, quam initio fuerat.

OBSERVATIO CCXXXVI.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De ascitica puella ex improviso sanata.

MErcatoris cujusdam Lipsiensis filia, sex annorum hydrope ascite per 3. & ultra annos laboravit, nec unquam ab ullo remedio levamen, multo minus curationem obtinere potuit, quare malum per annum fere pro deplorato habitum est, & nulla amplius remedia exhibita sunt, contigit autem, quod sub somno tandem ex improviso, sine ulla causa apparente, magna aquæ vel seri extravasati in cavo abdominis copia excreta, puella mane perfecte sanata sine ullo remedio exhibito surrexit, & per 6. jam annos pancratice vixit.

OBSERVATIO CCXXXVII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De felici melancholiæ hypochondriacæ sine ullo remedio solutione.

FOEmina quædam 64. annorum melancholico-cholerici temperamenti per 18. annos melancholia hypochondriaca obsessa, per quod annorum spatium multis, variorumque Medicorum, auxiliis usa, sine exoptato tamen successu, quare per 5. annos ab omnibus, desperata quasi salute, remediis penitus abstinuit, quod pertinacissimum ac molestissimum malum sponte sua hanc bonam fœminam deseruit, nam de nocte aliquando contra consuetudinem adeo diuturnam bene quiescens & dormiens per somnum quasi circa præcordia levamen sensit, ex quo mane integra, sana, contenta, ac hilaris e lecto surrexit, & per 3. jam annos integerrime per

DEI

DEI gratiam vixit; atque nullam evidentem causam hujus felicis successus ac improvisi neque ea, neque ii, qui curam ejus gesserunt indicare possunt.

OBSERVATIO CCXXXVIII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De singulari melancholiæ hypochondriacæ solutione.

IN alia fœmina 50. circiter annorum, & sanguineo-phlegmatici temperamenti, alia hujus mali solutio, minus tamen felix, observata est; nimirum hæc per multos annos melancholica, hypochondriaca, molestissimam & anxiam vitam egit, omniaque auxilia tentavit, sed licet cum levamine quodam, quandoque, sine tamen plenaria in integrum restitutione. Posteaquam aliquoties ira, quamvis leviter saltem commota esset, de nocte derepente sineque evidenti causa paralysi manum pedumque correpta, ex quo a pristino malo, hypochondriaco nempe, libera penitus per duos jam annos mansit, manibus pedibusque tamen adhuc capta.

OBSERVATIO CCXXXIX.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Calculo, in urethra nato, & in vesicam recurvato.

VEtula 76. circiter annorum per plures annos obstructione urinæ laborans, quæ subinde debitis remediis cessavit, sed ultima vice per 7. dies duravit, & nullis remediis solvi potuit, & sic mortua est. In cujus cadavere aperto calculus oblongus in urethra natus firmiterque ipsi accretus & vesicam usque recurvatus inveniebatur.

OBSERVATIO CCXL.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Paralysi palpebrarum.

VAriæ particulares paralyses in foro medico notæ sunt, quæ hanc & illam corporis partem & nervos, qui ad eos pertingunt, occupant. Inter quas non ubique obvia est ea, quæ palpebras afficit, quæ in rustica annosa, in pago, ad quem duarum horarum itinere Lipsia itur, videre est. Multum enim laxatæ propendunt palpebræ, & adlevari nequeunt, & oculi rubent, continuoque illacrymantur. Passa est hanc paralysin ante 4. annos ira præter modum concitata. Qua occasione reor, sicuti variæ dantur paralyses quæ externas & oculis ipsis patentes partes lædunt, ita & dari posse varias internas partes, has & illas sic corrumpentes.

OBSERVATIO CCXLI.

DN. D. CHRISTIANIS MICHAELI ADOLPHI.

De mira cerebri in angustum compressione.

PArturiens 39. annorum succi plena, sanguineo-cholerica, passionibus hystericis subinde præsertim tempore ingravidationis obnoxia inter partus labores, ex nisu fortiori & intempestivo apoplexiam lethalem sibi conciliavit. Aperta post mortem calvaria conspectoque cerebro plexus choroideus ruptus, extravasatus sanguis cerebrumque in angustum notabile spatium compressum conspiciebantur.

OB-

OBSERVATIO CCXLII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

Vermes ordinario luem veneream comitantur.

QUotquot lue venerea affectos hinc inde vidi simul eos vermibus in Ventriculo & Intestinis lumbricis scatere deprehendi, sine dubio ex illo quod sanguinis circulus lentior sit & balsamo omni is destituatur illorum, & adeo corrumpatur, ut in vappam quasi abeat, unde & lympha & bilis fiunt viscidiores & totus habitus cachecticus mox eam comitatur, unde etiam in aliis cachexiæ speciebus putredines non raræ & verminosa propago familiaris. Imo secundum alias bene multos luem veneream totam quantam vermibus scatere habetur.

OBSERVATIO CCXLIII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

Salia Volatilia Oleosa in hæmorrhagiis compescendis admodum proficua.

COntra vulgarem Practicorum opinionem occasione casus cujusdam & discursus quondam super eundem cum alio Medico habiti hic etiam omni asseveratione affirmo salia volatilia oleosa, qualia optime ex Tinctura Tartari, Spir. Salis Ammoniaci & similibus Ol. macis, menthæ, melissæ, anisi, de cedro &c. parantur in cohibendo sanguinis impetu & subortis hæmorrhagiis symptomaticis sistendis fida & tuta satis esse & optima remedia, quoniam ea egregia donata sunt virtute tonica & spasmos sedante, obstructionesque internas simul solvente; hi enim, causæ præcipuæ sunt circulationis turbatæ, & inæqualis, atque sanguinis congestionum ac tandem

eruptionum. Aſt circumſpectus quoque ſit eorum uſus. Etenim hic modus circa eorum exhibitionem eſt tenendus ut parciori doſi, ſed crebriori propinentur, & dempta prius plethora, & febris forte magnæ orgaſmo compoſito. Hoc modo exhibita minime exiſtimandum eſt ea ſanguinem nimis commovere, ipſique orgaſmum & turgeſcentiam verendam inducere, quod non eſt univerſale, ſed tantum, ut modo eſt indicatum de plethoricis valet, & ubi in magna quantitate ingeruntur vel febris magna corpus occupat.

OBSERVATIO CCXLIV.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI,

De Inflatione tympanitica pertinaci V. Sect. in pede curata.

FOEmina, Vidua 56. annorum, ſanguineo-phlegmatici temperamenti, vitam ſedentariam agens & laute ſat vivens, a ceſſante per ætatem menſium fluxu ſubinde anguſtias præcordiorum, phlogoſes & hæmorrhoidum molimina experta, atque præſertim inflatione abdominis tympanitica moleſta cum ructibus frequentibus & alvi ſegnitie vexata, per 8. decurſum annorum, a variis Medicis, etiam multis empiricis & mulierculis præſcripta reſolventia, carminativa multa in copia hauſit, ſæpius purgationes easque ſat fortes ſæpiusque clyſteres pro alvi ſegnitie admiſit, quæ vero omnia moleſtam hanc abdominis inflationem auferre minime potuerunt, ſaltem reliqua ſymptomata ad tempus lenire valuerunt. Tandem circumſtantiis & præſertim diætæ regimine rite penſitatis largam ſatis in pede venæſect. inſtituendam curavi, ex quo inflatio hæc abdominis penitus ſine aliis remediis internis carminativis ſic dictis, penitus ceſſavit, ac per 4. annos usque ad vitæ finem libera ab ea manſit. Unde concludendum nec omnem

ſemper

semper ejusmodi inflationem, uti vulgo fertur a flatibus esse, nec omnem per carminativa curari.

OBSERVATIO CCXLV.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Venæsectionis utilitate in suppressione urinæ.

EAndem utilitatem, quam Venæ-sectio præstat in urinæ suppressione vidi in Viro Juvene 24. annorum eusarco, succi pleno & sanguineo-cholerico, qui quandoque urinæ suppressionem expertus & aliquando præsertim ægerrime hac detentus se habens, adeo ut ad 7. usque diem urinæ suppressione periculosissime decumberet ac ab omnibus remediis internis pariter ac externis nullam solutionem aut evacuationem urinæ consequi potuerit. Tandem meo suasu Venæsectionem die nimirum septimo in pede adhibuit, ex quo elapsis duabus horis copiosissime profluxit.

OBSERVATIO CCXLVI.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Gustu abolito ex casu ab alto & exinde syncipite læso.

FAber lignarius 36. annorum robustus satis ac vegetus trabes in ædificio quodam configens ex alto in synciput cecidit atque in eo periculosam læsionem passus, quæ feliciter curata est, adeo ut per 4. annos integra fruatur sanitate, sed gustus ex casu (læsis sine dubio singulariter nervis) plane abolitus est. Mirum hinc videtur, quod gustus organon in lingua, & in ea papillæ nerveæ constitutæ sunt.

OBSER-

OBSERVATIO CCXLVII.

DN. D. LUCÆ SCHROECKII.

Urina chylosa.

VIr stemmate meritisque in patria nobilissimus, temperamento sanguineo-phlegmatico cæterum corpore robusto præditus, in juventute abstemius, aquæ potu contentus, largiori autem ciborum esui indulgens, progressu temporis vinorum generosorum quandoque liberaliori potui adsuefactus, satis prospera tamen valetudine aliquandiu gaudebat; sensim dein obesior factus, sedentariam vitam amabat; & variis morbosis, interque eos nephriticis ac hypochondriacis insultibus ansam suppeditabat, urina alba & chylosa semper adparente. Quibus licet conveniens medela, non sine exoptato, ast inconstanti successu, fieret, tandem accedente anorexia, vomitu, & omnimoda virium prostratione, placide, anno ætatis quadragesimo tertio, animam Creatori suo reddidit. Cadaver cultro anatomico apertum, pingue admodum, ast exsangue comparuit; ventriculus laxus, sine plicis, & intus lividus erat; qualis etiam facies in intestinis occurrebat; ren sinister itidem flaccidus; cujus ureterem prope ejus ingressum in vesicam, occupabat calculus amygdaliformis, pondere grana LIV. æquans, albicans, tam arcte ureteri infixus, ut ope cultri exscindi debuerit; ren dexter erat maximus, fere totus membranosus, tubuli ejus ampli & valde crassi; in quibus, ut & in pelvi, præter albicantem viscosam materiam, & sabulum, calculi ejusdem coloris, ultra quadraginta, viginti sex &c. granorum pondere, & unus magnus, quasi rotundus, pilæ lusoriæ magnitudine, cum appendice scyphiformi, pondere unciam unam, drachmas quinque, cum granis quindecim latebant, omnes albidi, tophacei, asperi, angulares, partim plani; vesica itidem humore simili, qualis cum urina excerni consueverat, scate-

ſcatebat. Hepar mediocri magnitudine gaudens, externe rubrum & ſano ſimile, intus autem in ſuperiori parte nonnihil ſcirrhoſum, reliqua vero ſubſtantia flacceſcebat, atque ad diſſolutionem pronum erat, veſicula fellea humore viſcido & amurcam referente repleta; ſplen magnus, quadratæ figuræ, externe quidem bene conſtitutus, interne ad diſſolutionem itidem diſpoſitus videbatur. Pulmones nonnihil lividi, in dextro latere coſtis arcte adnati, in parte inferiori ſuccum craſſum puriformem plorabant, cor reſpectu corporis reliqui, utpote proceri & toroſi, parvum ac flacidum adparebat. Veriſimile eſt, ob largum ciborum, inprimis non adeo ſemper ſalubrium, eſum, & ventriculi inſecutam debilitatem, crudiorem chylum fuiſſe generatum, qui cum ſanguine ad renes itidem debiliores delatus, ibidem partim cum ſero urinario prodierit, partim in renibus ſubſiſtens in calculoſum concrementum abierit.

OBSERVATIO CCXLVIII.

DN. D. JOHANNIS KANOLDI.

Biographiæ medicæ ſpecimen.

Biographiam eſſe Sermonem de vitæ alicujus geſtis atque eventibus, notum eſt cuilibet. Hanc, quæ moralibus alias clauditur terminis, medico hac vice vindico foro, ideo quod ea complectatur vitæ deſcriptionem juxta motuum morboſorum eventus atque ſucceſſus, a vitæ primordiis, in ſenectutem & finem vitæ usque, adeoque medicæ omnino conſiderationis exiſtat. Utilitatem ſtudii hujus res ipſa profitetur; ſiquidem qui Naturam ægri exquiſite noſſe præſumit, (dicunt, er kennet ſeine Natur von Grund aus,) non aliunde revera, quam hiſce ex fontibus, neutiquam ex urinæ ſorditie, (ut vulgus fallitur,) nec ex ſolis medicamentorum effectibus, de-

promere tenetur rei cognitionem & scientiam, ex motuum nempe morbosorum longinquis æquè atque multiplicibus, sed sub maxima sæpius varietate tandem simplicibus, successibus. Necessaria sane ea est, si ulla alia, fientium in medicina rerum cognitio, tum formandi veri pathologico-ætiologici conceptus, tum sane practicæ operationis scopo: morborum enim plurimorum, sponte suborientium, successus, internam sequuntur dispositionem, neutiquam tumultuarios, fortuitos & extraneos insultus, & qui sæpius, ex diversis etiam morborum schematibus, ægrotant, non vagam certè & peregrinam, sed dependentem ut plurimum atque consobrinam patiuntur afflictionem, quæ præcedaneum alium magis vel minus remotum jure successionis agnoscit atque respicit laborem. Uno eloquar verbo: morbi plurimi succedunt ex dispositione aliqua morbosa, domestica, cujus fundamentum est toleratus olim morbi, & specialiter Excretionis, alicujus eventus, ex quo posthac in seros usque annos descendunt atque conspirant schemata reliqua, quorum medicationem non nisi habito ad antiquos fontes respectu efficaciter agites atque peragas.

Exemplar hac vice sistere placet in viro, pluribus & multiplicibus per ætatem afflictionibus tum eructatoriis, crustæ lacteæ, achoribus, Fluxionibus aurium, oculorum, Scabiei, Febribus, urinariis, &c. tum eluctatoriis, congestoriis & restagnatoriis, motoriis, Anasarcæ, Cephalalgiæ, Erysipelati, vertigini, angustationibus præcordiorum, Flatulentiis, &c. exposito; quas si tumultuario conspectes oculo, inconditum & infide cohærentem nanciscaris conceptum theoreticum; si verò retro ad disponentes invicem descendas naturæ motus, aliam sanè, veram, connexam, acquiras & cognoscendi & agendi certitudinem atque scientiam, qua varios quidem ægrum affectus, sed unam intentionis Naturæ normam & scopum, Affectum generatim unum atque simplicem toleraſſe atque exhibuisse palam fit.

Vir

Vir scil. 49. 50. ann. (ex quo quorsum posthac evaserit, ignotum,) natione Alsatus, opificii sutorii, temperamenti cholerico-sanguinei, habitus satis pleni, vitæ ab infantia activissimæ, agilissimæ,

I. In *Infantia*, ad *pueritiæ* annum 14. cum crusta lactea & Achoribus graveolentibus fere perpetim conflictatur; Hæmorrhagias vero nunquam, nec ea ætate cephalalgias, vertiginem, nec quicquam morbidi passus. Cessantem experitur an. 15. achoraceam seri excretionem.

Abhinc II. per *Adolescentiam & in juvenili ætate* graviter vertiginosus evadit, ita ut alta scandere, citra præsentaneum lapsus metum non valeat: in patria etiam aliquando urinæ incontinentia, cum scissionibus corripitur, cum sensu in lumbis fluctuatorio, als wenn etwas mit Wasser angefüllet darinnen schwuckerte, wobey er das Wasser gar nicht halten konte, sine tamen calculi excretione, sed cum sabulo ita dicto rubro, in vitro adhærescente, quod posthac extra patriam copiose secessit. Accedente hinc, dum opificii ergo Alsatia vinosa relicta, Germaniam cerevisiariam viseret, spissiore potu & crassiore cibo, ex cibis maximè dyspeptis, præc. Francofurti, (besonders von dem vielen harten geräucherten Rind-Fleisch, Salate, u. d. gl.) usu, perpetuo fere abhinc valetudine adversa premitur, emaciatur, debilitatur, appetitus cadit, affligitur fere indies angustia & pressionibus mox colli, mox præcordiorum, mox & præcipuè ventriculi, maximè post sumtos cibos; incedunt leves interdum æstus & horripilationes, cum tussiculatione, ejectione muci non pauci, ita ut Phthisicum se esse persuadeatur. Francofurti simul, ut & in Ducatu Wirtenbergico, & præcipue. Lipsiæ pluries scabiem gravissimam patitur; item flatulentias, aliquando gravissimam obstructionem alvi, item dorsi dolores, angustias & anxietates præcordiorum. Febribus in Germania multis & multiplicibus tentatur, aliquando Quartana per dimidium fere annum, nec minus Anasarca, Cephalalgiis

simul frequentissimuis : post prandium nihil quicquam potulentorum aut jusculentorum , citra languorem , marcescentiam , & incalescentias manuum , pressiones ventriculi , & Flatulentias , nisi demum alta vespera assumere valet.

III. In *juvenili præcipuè ætate* circa ann. 26. mensæ aliquando assidens , dolore aurium corripitur , succedit tinnitus , privatur usu auris , surdescit : videbatur quasi lamella auribus appositæ , als wäre ein Blätlein vor den Ohren ; vagatur affectus mox in hanc , mox in alteram aurem ; tandem succedit fluxio ex aure materiæ copiosæ , primo prunæ quasi sanioſæ , tandem albescentis , fœtentis bis sæpe per diem effluxit copia , extergenda linteaminibus : Ante effluxus hujus eventum laborabat semper Cephalalgia gravativa , oppletiva , dolorifica ; post effluxum verò factum levabatur caput , auris verò pruriebat , imo dolebat , & scalpta ichorem fundebat ; audiebat tamen. Quamdiu fluxio hæc sibi constabat , bene habebat ; quandocunque verò morbo aliquo detinebatur , nihil fluebat , aut fortè rectius , quando fluxio supprimebatur , morbo aliquo laborabat. Invaluit verò hæc fluxio præcedens ex esu inconvenientium , maximè suillæ , non verò bovinæ , unde pruritus auris , scalptio , fluxio. Post duos circiter abhinc annos hæmorrhoidum turgescentiam incurrit ; gravis nempe adest ardor in intestino recto , ita ut sedere vix potuerit , frequens alvi excretio , exturgescunt hæmorrhoides , sie hängen ihm weit heraus , daß er sie gar hat wollen wegreissen ; mitigantur tandem unguento quodam luteo applicato. Interim continuat aurium affectus posthac per 13. 14. annos.

IV. *In virili ætate* , annorum forte 38. 39. cum desineret ista aurium fluxio , corripitur , & hucusque sæpissimè detinetur , Cephalalgia gravativa , pressoria , oppletiva , ut apoplexiam metuat. Auditus abhinc hebetatur ; imo sæpius oculis inflammatio , ardor , rubor , dolor , effluxio aquei humoris obtingunt. Incedit etiam aliquando in dextro

tro capitis latere eryſipelas, cum ſenſu ardoris, ſed levioris. Imo Febres frequentiores abhinc incurrit, curatus interdum larga Venæſectione, more Gallorum. Nec Venæſectiones ſolum frequentiores, ſed etiam purgationes adhibuit; quibus ultimis aliquantiſper alleviatus fuit. Intermiſit vero poſthac evacuationes iſtas. Ad ſudationes copioſas olentes, ſimul urinæ ſordidæ ejectiones proclivis: interdum Diarrhæis obnoxius; nec minus tuſſibus mucidis. Circa annum ætatis 43. 44. ſuſurrus capitis incedit; diffunditur hic ſenſus in capite moleſtus deorſum, & nucha rhevmatico ſenſu detinetur; qui magis ad humeros tendit; durat hæc moleſtia, ſub langueſcentia virium ad annum ætat. 46. quo ſuccedit Rheumatiſmus Axillæ & Colli. Levato hoc poſt dimidium anni, incedit vertigo, veſperi ſemper affligens, poſt ſumtos 2. 3. potus; affligit in lecto decumbentem, ſomno tamen obrepente evaneſcit: ſuccedunt poſthac Quartanam Febrem; & ſopita vel ſupreſſa ea, quotidianam, poſt eſum raphani cum butyro. Accepto purgante graviter ἄνω καὶ κάτω evacuatur, unde Febris ceſſat, raphani eſu tamen abſtinere cogitur. Annorum circiter 47. 48. circa Nativitatis Feſtum incedit ipſum vehemens pruritus ſcroti, qui ultra 2. annos (ad ann. ætat. 50.) continuat, & aliquando fere intolerabilis, daß er kratzen muß, bis das wilde Blut weggehet: tandem poſt 2. annos, menſe Febr. remittit hic pruritus, exorta in Femore puſtula grandi, ein groſſer Blut-Schwer, daß er faſt dafür nicht gehen kan. Devorato halece, gravi corripitur tuſſi ſicca cum aſperitate faucium. Antehac, anno abhinc citius, iterum ardor in hæmorrhoidibus moleſtiſſimus, qui tamen à ſupra illo citato tempore non redierat hactenus; evaneſcit tamen ex uſu pulverum nitroſo-cinnabarinorum. Succedit iterum ſtrepitus in aure ſiniſtra, quaſi ſonitus pſt, pſt, pſt; & cum hyeme refrigeraretur dolore dorſi verſus hypochondrium ſiniſtrum affligitur, ita ut reſpirare liberè non valeat; mox dolor hu-

meros, mox coxendicem occupat: jungitur tussis; urina mox virideſcens, mox nigreſcens, mox lutoſa, plerumque ſordidiſſima: vertigo interreurrit: dolor interdum cor apprehendere videtur: copioſo ſudore levatur. Allegato anno circiter ætatis 47. 48. autumno Febre tertiana tentatur, cum largiſſimo ſudore, fœtidiſſimo, & urinæ frequenti conatu, paucis tamen ſemper ſecedentibus guttis, rubicundiſſimis; leviter miteſcente Febre, ſequitur poſt ſternutationem frequentem Tuſſis, ejecto multo muco tetri coloris; exulcerantur labia: ad lene laxans vehementer evacuatur, ad tertium usque diem; evaneſcit tandem Febris bene evacuato corpore & Venæſectione ultimo admiſſa. Poſthac cum iſto viro quid rerum geſtum ſit, non experiri licuit, curam ingratiſſimo effugiente, unde biographiam noſtram ulterius, & forte ad finem vitæ, ſi mihi ipſi illum attingere contigerit, producere non vacat. Satis tamen illius eſſe autumo, pro ſchemate, quo motuum ſeroſorum multiplices valde & proteiformes ſucceſſus alternationesque à prima infantia in quinquageſimum ætatis annum usque ſatis pateſcere confido.

Rumpe, quæſo, nexum, neglige initia, agita ſolitarium hunc vel illum inſultum; quid tunc niſi incerti, vagi, precarii mox de ſcorbuto, mox de acrimonia, mox de tumultibus ſpirituum ſylveſtrium, mox de abſtruſioribus qualibuscunque aliis cauſis conceptus ſuppetant atque cogitationes? Cum qui attentiore univerſas motuum iſtorum, à prima ad ultimam, ſcenas, juxta ſeriem ſucceſſuum, contemplatur oculo, exquiſitiſſimam omnino, certam, & ſpeculationibus fatuis vacuam elicere ætiologiam, & methodum medendi veram, conſtantem, & efficacem condere atque ſequi ſufficientiſſime valeat. Nempe, ut rem conceptui in compendio offeram: Vir hic ſanguine ſubtili, florido, mobili præditus, excretionem copioſiſſimam humorum mucido-ulceroſorum in capite, diuturnamque ejusdem aſſuefactionem expertus fuerat in prima infantia. Hac excretione ſuccedente

&

& continuante, ſanitate de reliquo illibata fruitur. Hac verò eadem ceſſante, non ſolum vertiginoſus ſtatim evadit, ſed & accedente aeris craſſioris, potus ſpiſſioris, & ciborum maximè dyſpeptorum uſu, ſcabiem incurrit, excretionem nimirum primævæ illi achoraceæ parem. Imo hac etiam ſublata, nihilominus ſub continuato aeris & diætæ uſu incongruo, & vicariis evacuationibus ſeroſis non adeo ſuſceptis, valetudinarius evaſit atque manſit, variis poſthac ſeri translatoriis, congeſtoriis, reſtagnatoriis, reſolutoriis, excretoriis, & ſuccedaneis commotionibus agitatus, natura ſimul ſub humorum ſeroſorum, excerni conſuetorum & poſtulantium, per diætæ verò depravationem partim magis muceſcentium, partim indies accreſcentium, ſtatu atque conditione, quaſi averſabunda, tædioſa, hincque ipſorum vel accumulationi contranitente, vel excretioni & moliminibus eo tendentibus invigilante. Donec tandem iisdem nimis onerata, antiquas quodammodo vias repetens ea, eosdem per aures evacuare ſuſceperit, poſt varias prægreſſas capitis oppletiones & cephalalgias gravativas, quæ ceſſant ſub actuali excretione, revertuntur ſub excretionis ceſſatione. Unde ingraveſcente ætate eadem excretio tentatur tum per languidiores translationes ad oculos, aures, per eryſipelas, ad pectus, ad anum & loca hæmorrhoidalia vicinaque, ad pedes; per reſolutiones febriles, tum longinque per affectus rhevmaticos, ſpaſticos. Interim nullam ſinceram excretionem ſanguinis Natura inſtituit, partim per temperamenti conditionem, partim per humorum conſtitutionem (quia non ſtrictè ſanguis peccat, ſed ſeroſa colluvies,) partim per motuum excretoriorum aſſuefactionem, non ſanguinis, ſed ſeri peccantis exoneratio hic inſtituenda atque neceſſaria exiſtit.

Ultimo adhuc notari meretur, quod Patiens hic inſanorum & valetudinariorum, imo minus vivacium liberorum parens fuerit; ſiquidem tres jam infantes mortui; ex reliquis duobus alter tunc quinquennis à prima ætate hucusque per totum

totum corpus excretione pustulosa laborat, er schlägt jederzeit aus; alter verò bimulus, à prima ætate catarrhali, asthmatica pectoris labe hucusque detinetur. Imo tertius infans, nuper natus, puella, consimilem catarrhalem oppletionem à nativitate sustinet, sie hat den Fluß mit auf die Welt gebracht; imo etiam post 2. 3. septimanas à nativitate corripitur aphthis & copiosa salivatione acerrima, nihil quidem gingivas & os, at verò collum extus valde arrodente; sub qua tamen excretione de reliquo sanus est infans.

OBSERVATIO CCXLIX.

D. FRANCISCI BUTTNERI.

Variolarum malignarum Francofurti ad Mœnam An. 1723. cum magna infantium strage grassantium descriptio, earumque tractandi & curandi observata Methodus.

PAssim per Germaniam, inprimis verò Francofurti ad Mœnum An. 1723. variolæ infantibus æque ac adultis admodum fatales fuere, quippe epidemicè grassantes febrem malignam ut plerumque tunc fieri solet, conjunctam habuere.

Necessarium hinc ut singulari cura judicio ac circumspectione hisce afflicti tractentur; ubi indefessum omnino & non satis laudandam operam cum multorum salute præstitit frater meus dilectissimus, Medicus apud Francofurtenses celeberrimus; cujus ideo in sæviissimum hunc morbum epicrisin observationes & medendi modum cum ipsius venia Lectori Medico communicari non ingratum fore existimo. Sunt autem excerpta ex ejus ad me in vernacula datis litteris, sequentia.

Variolas hujus loci quod concernit, initium sumsere cum

cum primordio anni, & per hunc totum fere indesinenter cum maxima infantium internecione sævivere. Ut plurimum sunt malignæ notæ, vel depressæ cum foveis, vel acuminatæ & ardentes; quarum istæ uti solent, decursum suum tardius, hæ vero celerius prosecutæ, utræque autem plerumque confluentes factæ sunt. Sæpius petechiæ, imò magnæ ecchymoses concurrunt, ac si iisdem laborantes læsi & violenter vellicati fuissent.

Quod si acrimonia humorum ingens, variolæ raro ad suppurationem perveniunt, sed decidunt, vel mox in vesiculas sanguine aut humore acerrimo seu corrosivo repletas abeunt, vel ab infantibus statim ab eruptione ita perfricantur & comminuuntur, ut facile in inflammationem lethalem dein abeant ac convertantur. Ubi salivatio inprimis in depressis mox ab initio se ostendit & manet, ibi ut plurimum morbus bene procedit; si vero a morbi statu recedit, tunc suffocatio vel diarrhœa insequitur communiter lethalis, & tunc omnis intumescentia subito evanescit. In subjectis debilioribus & ubi humores viscidi adsunt, vomitoria mox in initio cum singulari euphoria dantur, & quamvis purgantia κάτω non tute præscribi possint, natura tamen quandoque etiam sponte per diarrhœam sibi succurrit: qua namque interveniente variolæ satis bene procedunt, & plerumque benignæ indolis sine petechiis tum esse solent. Si motus nimis enormis, primo quidem die apud infantes hirudines optimo cum successu applicantur, & apud adultos Venæsectio instituitur, atque sic eruptio variolarum valde promovetur; verum cum jam variolæ malignæ vel etiam petechiæ se exserunt, tunc inprimis ea propter ab istarum applicatione & Venæsectione desistendum, quia ob metuendam sanguinis acrimoniam ejus effluvium per nulla prorsus remedia tunc cohiberi potest, & sæpius usque ad mortem ægrotos infestat. In ejusmodi variolis petechialibus hæmorrhagias varias funestas ex oculis, auribus, naribus, ore, ano, vasis urinariis, imò aliis etiam partibus, observavi, e. gr. ad glandulam parotidem, ubi è tuberculi cujusdam lividi, avellanæ nucis magnitudinis,

alio tempore odiosum dictu, spontanea ruptura sanguis tam copiosè effluxit, ut nullo plane remedio sisti potuerit; ejusmodi hæmorrhagiæ etiam post mortem demum fiunt.

Hisce nunc circumstantiis & indicationibus omnia volatiliora in cura exulare debent, fixioribus autem temperantibus, motum sanguinis nimium refrænantibus, rupturam vasorum minimorum sphacelosam impedientibus inhærendum, ubi absorbentia & nitrosa, in subjectis autem cachecticis cum his amicabili unione Cinnabarina maximam utilitatem præstant. A spirituum mineralium & ex iisdem paratis remediis usu præsertim in hoc morbo abhorreo, quicquid etiam alii de iis jactitent. Si hæmorrhagia suspecta exoritur, electuarium diascordii Fracastorii cum cont. Alkermes & pulvere bezoard. anglic. vel in mixturis aquam theriacalem è succis Mindereri præscribo; in nimia autem acrimonia oleum amygdalarum dulc. frig. expr. cum sirupo violarum, & in torminibus ventris gravissimis vel tenesmo, quo ferè omnes laborant, (& quandoque cum remissione torminum hæmorrhoides fluentes succedunt,) enema demulcens ex cremore hordei cum sevo cervino paratum, ordino. Hic neutiquam reticendum mucilaginosis & oleosis, v. gr. decocto C.C. & oleo amygd. d. &c. quod interdum ad aliquot guttulas in infuso Theé, vel ptisana vel jusculo quodam præbui, ac hirudinibus in infantibus, in adultis vero Venæsectione Deo benedicente me plus effeciisse, quam omnibus alexipharmacis. Liquor myrrhæ per deliquium paratus in variolis corrosivis, quibus vel in gula vel in intestinis evidens damnum provenit, quod ex singultu, vomitu &c. (& in ipsa aspera arteria ex raucedine & abolita penè omni voce) apparuit, magno fuit auxilio & ab interitu apparenter multos liberavit.

Ratione diætæ non facilè suaderem jusculà carnium ut alii solent, verum vegetabilia glutinantia & refrigerantia, cremorem hordei, spinachiam &c. cum butyro non salito cocta, & ad summum vitellum ovi. Vinum ac cerevisiam rejicenda existimo è contra aquam hordei, vel infusum Theé, vel etiam aquam simplicem pani similagineo calido infusam addito pauxillo saccharo

vel

vel ext. cort. citr. pro potu ordinario commendo. Quodsi verò motus non adeò vehemens, concedo interdum aliquid panis biscocti vino rubro imbuti. Veruntamen licet omnis diligentia hoc modo in curatione fuerit adhibita, nihilominus variolæ ejusmodi sæpissimè in internis visceribus, faucibus, œsophago &c. foramina relinquunt, quæ naturæ committenda, & ut plurimum morte finiuntur, post aliquod demum tempus. Denique ad prognosin hujus morbi notandum, quod suspiria signum latentium petechiarum, & si post applicationem hirudinum aut Venæsectionem fluxus sanguinis sisti non potuerit, vel etiam spontaneæ hæmorrhagiæ exortæ fuerint, signum lethale semper extiterint; cum contra diarrhœa in principio morbi ut plurimum salutaris evaserit.

OBSERVATIO CCL.

DN. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

De Ecstasi Disquisitio.

SIngularis observatio est de Ecstasi *Hansii Engelbrechti*, civis Brunsuicensis in *Plurimum Reverendi Dn. Rethmeyeri Antiquit. Ecclesiast. Tom. IV. pag. 421.* recensita, & stupenda sunt, quod homo hic per 12. horas instar mortui jacuerit, ac interea varias visiones habuerit, quæ dein sibi restitutus propalavit. Et certe si rem ejusmodi cum vulgo superficietenus quispiam consideret, facile ad supernaturales causas declinaverit, quas ipsas tamen Medicus rationalibus insistens principiis hoc in exemplo non admiserit, cum phænomena omnia ad naturales causas referri, ab iisque omnino deduci queant.

II. Ac primo omnimoda sensus & motus ad tempus ablatio, à spirituum animalium interceptione causata, inque *Engelbrechto* Ecstasin producens, constitutionem ejusdem hypochondriacam ac convulsivam recte arguit. In hypochondriacis enim pleraque symptomata spasmodica existere, jam in *Selectis meis practicis Sect. IV.* pluribus asserui, & à nullo Medicorum praxin attente exercente in dubium vocabitur. Quo pacto autem hypo-

chondriacus ejusmodi ad tot horas, imo dies instar mortui decumbere queat, exemplis catalepticorum ac mulierum hystericarum illustratur. Cataleptici ad 19. horas ita persistentis exemplum recenset *Paullinius Cent. IV. observ. 38.* per integrum diem *Tulpius l. 1. obs. 22.* in alterum atque tertium diem *Heerius obs. 3. p. 62.* Hystericæ vero elapso demum triduo quasi ex alto somno se colligentis, oculosque aperientis meminit *Hagedornius cent. 2. obs. 89.* Aliam ad novem dies sine sensu, motu, ac alimento omni superstitem adducit *Lanzonus*, *Ephemer. Nat. Curios. Dec. 2. An. 9. Obs. 51.* adeo ut pro mortuis habitæ feretro includantur, qualis exempli meminit *Piso l. de Morb. à colluv. seroſa. obs. 26. p. 107.* ac aperturæ corporis subjiciantur, quod insigni Anatomico *Vesalio* non absq; honoris jactura contigit apud *Paræum l. 23. c. 46.*

III. Scilicet uti catalepsis ac ecstasis tantum invadendi modo differunt, qui in catalepsi subitaneus est, ita quoque ecstasis ab affecto communi sensorio oritur, ut spiritus animales quasi concentrati ad partes suas determinatas pro sensu & motu irradiare nequeant. Sensorium illud commune non equidem cum *Cartesianis* glandulam pinealem statuerim, ob plures rationes à me in *Selectis meis physiologicis Sect. II. n. 49.* adductus; sed meditullium cerebri, aut si mavis principium exortumque nervorum, quod ipsum commune sensorium à lympha quapiam austera in vicinia stagnante, spasmodice affici, pororumque cerebri conniventiam quandam causare, phænomena circa ecstasin omnia probant. Certe rusticum illum Batavum, qui ante non multos annos Stolvici per sex menses dormiverat, cujusque historia plenior in *Actis Erud. Lipsi. an. 1707. p. 278.* recensetur, ab affectu convulsivo in somnum ejusmodi præternaturalem incidisse, post mortem deprehensum, ceu in quo teste *Excell. Heistero in Ephem. Nat. Curios. Cent. 2. obs. 98.* abdomen ita introrsum tractum fuit, ut aortæ pulsus prope Umbilicum deprehensus sit, quale quid etiam in pueris Epilepticis interdum contingere *Pechlinus Obs. p. 286.* testis est.

IV. Non autem ut quidam juxta cum *Engelbrechto* ipso voluere, veritati conforme est, animas in ecstasi ejusmodi extra corpus

pus alio ac etiam ad cœlum secedere, ac dein ad corpus reverti, & meminisse quæ vidit. Uti anno 1638. quidam *Johannes Werner* infimæ sortis homo descriptionem visionum suarum in lucem edidit in qua *p. 40.* refert, se an. 1637. Torgaviæ degentem ecstasi correptum, ac Viennam usque abductum, in ipso Imperiali conclavi secretissimis negotiis interfuisse. Sed secundum naturam hæc siquidem phantastica non fuerint, non fiunt, talemque ecstasin divinam pariter ac diabolicam agnoscit *summe Rever. Buddeus, Instit. Theol. Dogmat. l. 1. p. 86.* Anima enim nostra, utpote spirituum animalium parte subtilissima, auraque illa divina, primo homini in creatione inspirata constans, ut jam pluribus in *Ephemer. Nat. Curios. Cent. IV. Obs. 87.* asserui, nulla naturali ratione, à vivo corpore ceu organo suo citra destructionem ejusdem separari, aut ab eodem separata ad idem remeare potest. Quod enim *Bodinus* ejusmodi quippiam exemplis magorum præcipue probare nititur, qui per hebdomadas aliquot aut menses ecstasin patiantur, in eo recte à *Merico Casaubono l. de enthusiasmo cap. 3. p. 74.* refutatur, ex ea ratione, quod Diabolo facile sit, illorum phantasiæ res ejusmodi repræsentare, ac persuadere, quod hæc vel ista, hoc illove loco reapse viderint aut egerint. Nec bis mortuorum exempla in Sacris Literis occurentia illis favent, cum miraculosa, adeoque nobis imperscrutabilia existant, ut recte *Suelingius* argumentatur *Dissert. de Bismortuis.* Quin quod anima humana ne quidem extra corpus & in distans operari queat, ut nullo firmo exemplo probabitur, multo minus igitur eandem extra corpus alio secessuram, quispiam concedere poterit.

V. Et secessum animæ à corpore refutant exempla eorum, qui forti sua phantasia ecstasin in semet ipsis voluntariam produxerunt, quotiescunque voluerunt. Ita apud *Augustinum l. 14. de Civit. Dei. c. 23.* quidam ita se auferebat a sensibus, & jacebat simillimus mortuo, ut non solum vellicantes atque pungentes minime sentiret, sed aliquando etiam igne ureretur admoto sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere. Similia exempla quorundam sponte, quoties vellent, ecstasi correptorum re-

censet *Casaubonus c. 3. p. 68.* qui etiam non consueverunt ad se redire, nisi vis quædam eos revocandi aut suscitandi adhiberetur. Novit etiam viditque mulierem *P. Zacchias*, ut testatur *l. 3. Quæst. Med. Leg. Tit. 2. quæst. 6.* quæ se, ubi frequens hominum cœtus in templis sacrisque locis convenisset, raptam in ecstasin confingebat, & admiratione non parum dignum erat, quam apte simularet. Meminit idem quoque hypocritarum quorundam ad homines decipiendos & sanctitatis nomen sibi conciliandum ecstasin simulantium, quos vulgus fraudum nescius, tanquam rem supernaturalem & miraculosam admiraretur & veneraretur.

VI. Nec etiam quæ ecstatici ad se redeuntes de translationibus ac visionibus suis, locutionibus cum angelis ipsoque Deo, ac nescio quibus aliis mysteriis narrant statim evincunt, animam extra corpus raptam inque iisdem locis exstitisse, de quibus illi recensent. Notum enim est, quali phantasia polleant hypochondriaci adeo ut npnnunquam ea præstent, quæ rationi vitæ generis ineruditi nunquam ab ipsis exspectari possent, & alias eruditionem & artem præsupponunt. Ita eruditi cujusdam Silesiii meminit *Paullinius Cent. 1. Obs. 96.* qui post mediam noctem in somno surgens aliquando concionem vel nuper lectam vel auditam sine multa hæsitatione repetebat, & demum in lectum iterum se conjiciebat. Imo versus fundebat ab Autore dicto adductos. Recenset etiam *Hannemannus in Ephemer. Nat. Curios. Dec. 3. Ann. 3. Obs. 61. de Zanardo*, quod in componendis carminibus non multum peritus fuerit, nec quoque in Græca Hebræaque lingua, & tamen in somno currente discursu carmina pulcherrima Latina & Germanica formaverit, & terminos antedictarum linguarum cognoverit, conciones quoque magis ordinatas & elegantiores in somno confecerit, quam in vigilia. Quæque vigil cum multo labore non penetraverit, in somno in promptu habuerit, & hæc pluries ipsi accidisse. Quam gravem concionatorem pœnitentialem se præstiterit agricola & adolescens *Johann Müller* Lindhorstii pago Ducatus Magdeburgici ante quindecim annos, pagellæ typis impressæ referunt. Qui casus quamvis ab Editore Pastore Rurali ad tentationes Dæmoniacas referretur

non

non tamen nisi paroxysmus hypochondriacus convulsivus fuit, demum cum morte ex jactura spirituum naturaliter superveniente. Famuli cujusdam mercatorii in paroxysmo Epileptico accurate & per integram horam concionantis exemplum suppeditat *Rommelius in Ephemer. Nat. Curios. Dec. 2. Ann. 6. Obs. 229.* Eique parallela *Illustris Lentilius Ibid. obs. 201.* & *Heintkius Dec. 2. Ann. 7. obs. 144.* Stupenda sunt quæ de Virgine Hysterico Epileptica recensent *Excell. Schoberus Ephemer. Nat. Cur. Cent. 1. obs. 23.* & *Anhornius Cent. 9. obs. 24. Gohlius in Act. Medic. Berolin. Dec. 1. Vol. 2. p. 62.* Qualia etiam non proferunt Energumeni vulgo sic dicti de Dæmonibus ipsis visis, sermocinantibus, atque vim inferentibus, cum tamen omnia non nisi falsa & mendaces depravati animi ideas exstitisse, ac ab affectibus convulsivis dependisse, eventus postea docuit. Lectu omnino digna est, & ad ecstasin applicata eandem egregie illustrans est observatio *Excell. Anhornii in Ephemer. Nat. Cur. Cent. 9. Obs. 23.* Ubi energumenus, qualis à plerisque habitus fuit, inter alia mane questus est, quod Dæmon illum prægressa nocte arreptis capillis e lecto extraxerit, ac verberibus gravissimis exceperit, cum tamen excubitores ipsi in faciem constituti, hæc omnia negarent, ac tantum somnum ejus interruptum, capitisque in varium situm jactitationem, anxia suspiria cum motibus quibusdam convulsivis observassent.

VII. Nec obstat secessumque animæ in Ecstasi probat *Divi Pauli Apostoli* raptus in tertium cœlum, quem ipse de se testatur *II. Corinth. XII. 2. 3. 4.* & plenarie describitur in *Act. Apostol. c. IX.* Hæc enim Ecstasis erat à Deo modo extraordinario ac captum humanum superante procurata, unde quoque nulla ratione ad *Engelbrechti* ecstasin applicari potest. Neque enim ad constituendam religionem Christianam uti *Pauli Apostoli* ac gentium Doctoris, ita quoque *Engelbrechti* visionibus opus erat, cum *Johannes Evangelista in Apocalypsi sua c. XXII. 18. 19.* omnibus ejusmodi finem imposuerit, idque cum contestatione, si quis apposuerit quæpiam ad ista, DEum quoque super illum plagas in libro scriptas cumulaturum. Et *Paulus* ipse *1. Cor. XIII. 8.* prophetiarum cessationem asserit, ceu quoque aliter se habere nequit. Persisten-

stentibus enim ejusmodi ecstaticis visionibus, ex necessitate sequitur, *Christum ac Apostolos* Ecclesiæ suæ doctrinam imperfectam, ac ad salutem æternam consequendam insufficientem tradidisse, quod assertu impium.

VIII. Nec quicquam autem hic *Doctissimus Schoberus Ephem. Nat. Cur. cent. 1. obs. 23.* animam rationalem ab omni corporis commercio vi constrictionum convulsivarum exclusam, in se reductam, tumque operationes suas divinis analogas manifestius exserentem asserit. Hoc enim si ita esset, quotidie exemplis ejusmodi abundaremus, & in infantibus plenius operationes ejusmodi se manifestarent, cum illi convulsionibus sæpius laborent.

IX. Concludo igitur *Engelbrechti* ecstasin morbum fuisse & quidem syncopem convulsivam, nec quicquam supernaturale simul adfuisse. Visiones autem ejusdem nonnisi somnia exstitisse. Quamvis enim ecstatici ob commune sensorium spasmodice affectum immobiles decumbant instar mortuorum, phantasia tamen in iisdem non cessat, ut *Stolterfothus in Idea errante c. 1. p. 14.* recte probat, idque propter sanguinis circulum in cerebri interiori seu medullari substantia adhuc continuatum, spirituumque in viciniis existentium motum undulatorium foventem. Haut secus in Citharædo quiescente ac aliud quippiam meditante digiti nihilominus ejus modulaminis numeros dudum edocti, fides miro discrimine & agilitate exacte pulsant, quod elegans *Willisii* simile est *l. de Anim. brut. part. 1. c. 16.* insomnia egregie illustrans. Unde quoque non absque insomniis sunt ecstatici, quæ hic eo magis res divinas cœlestesque repræsentant, quo magis homines ejusmodi attentiori & frequentiori Sacrorum Bibliorum lectione, ac concionum in templis auditarum discursuumque piorum subinde ruminatione se exercuerunt, ac quod ejusmodi hominum sorti familiare esse solet, scripta prophetica & Apocalyptica in succum quasi & sanguinem verterunt; Plerumque etiam philautia quadam simul laborant, quasi præ aliis pietate sua ac justitiæ amore apud DEUM in gratia essent,

AP-

APPENDIX
AD
ACTORUM PHYSICO-MEDICORUM ACADEMIAE CAESAREAE LEOPOLDINO-CAROLINAE NATURAE CURIOSORUM IN GERMANIA.
VOLUMEN PRIMUM.

CANELLAE

sive

CINNAMOMI

cujuscunque generis,

ARBORUMQUE

hoc cortice obductarum

HISTORIA,

variam illius nomenclaturam, locos natales,
ac propagandi rationem complectens:

curate scripta, apertiusque, quam antehac a nemine unquam explanata,

a

PROCURATORE id genus mercium primario
operisque ad hujus Aromatis selectionem conductis PRAEFECTO;

Ex Germanico sermone Latine
reddita.

A. O. R. cIↃ IↃ CCXXV.

A. & Ω.

PRimi præstantissimique CANELLA generis, quæ plurima in Ceilan nascitur, atque huic Insulæ peculiaris est, ab indigenis *Rasse Coronde*, quasi dicas, acre, suave ac dulce CINNAMOMUM, cognominatur. Id vero ipsum selectissimum genus est, quod Nobiliss. Societas Orientalis Indiæ quotannis exportari curat, insimulque, ne quis aliud quodcunque huic vero legitimoque intermiscere ausit, sub gravis pœnæ comminatione prohibet. Exemplum laudatissimi hujus corticis foliorumque hic Num. 1. oculis cernere datur.

Alterum genus ibidem appellant *Cahatte Coronde*, sive amarum & adstringens Cinnamomum; idem nempe vox *Cahatte* sonat, *Coronde* vero apud Ceilanenses vulgatum Cinnamomi nomen est. Hujus arboris truncus cortice nullo negotio denudatur, isque recens jucunde olet, sed saporis est amari. Non adeo copiose heic locorum nascitur, quod pergratum nobis accidit, alioquin enim facillime quis posset decipi. Et sane in discernendis id genus arboribus apprime exercitatus sit oportet, qui non istas subinde seligat pro veris ac legitimis delibrandas. Radix Caphuram largitur satis præstantem. Corticis atque foliorum exemplum Num. 2. exhibetur.

Tertio generi Ceilanenses nomen imponunt *Capperoe Coronde*, quod Caphuratum Cinnamomum notat; quia Caphuræ saporem odoremque potentissimum reddit. Et provenit quidem sufficienter, at non in partibus insulæ orientem spectantibus, eodem tamen loci haud exigua quantitate clam & occulte transmittitur, Anglisque & Danis ad oras Indiæ, Coromandel vulgo dictas, mercaturam facientibus divenditur: adaperto quippe portu quadam Ceilanensi foribusque

sic

Apped. p. 5 seq.

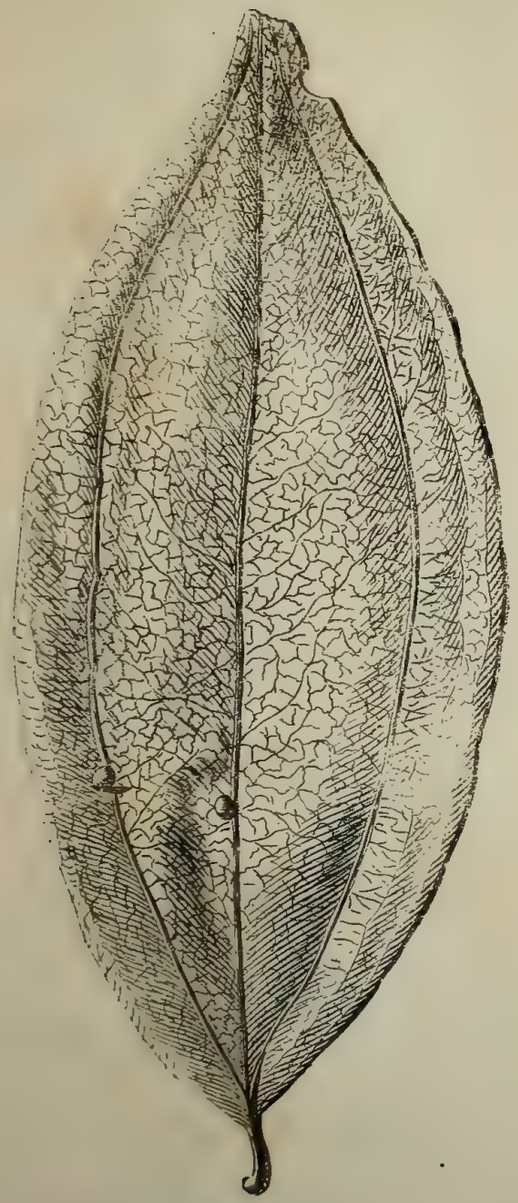

N.º 5.

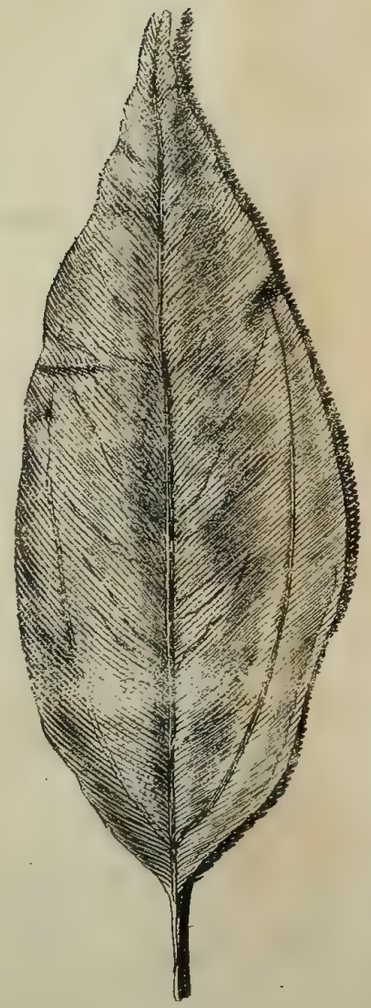

N.º 6.

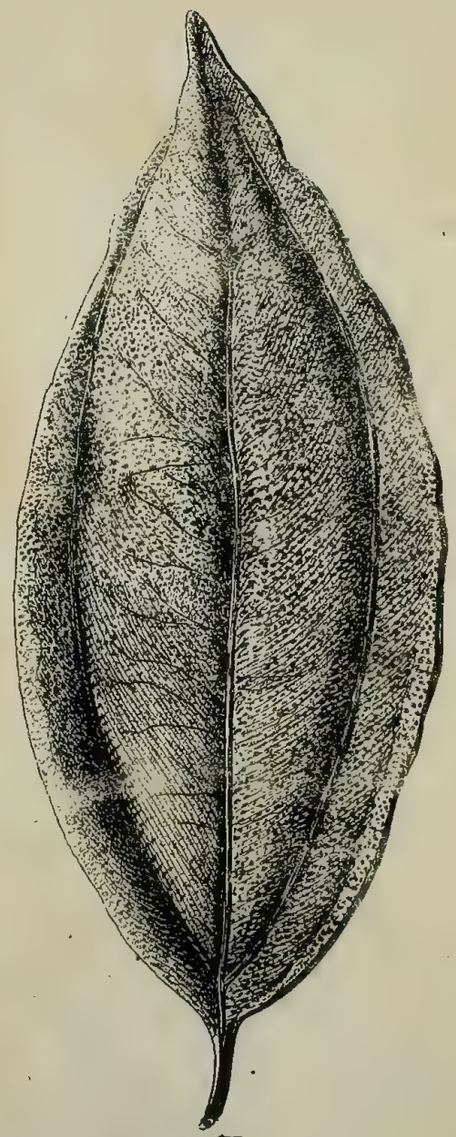

N.º 7.

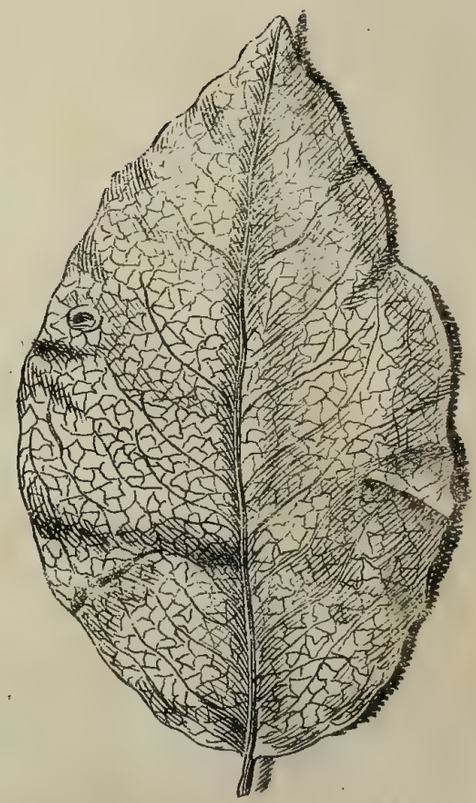

N.º 8.

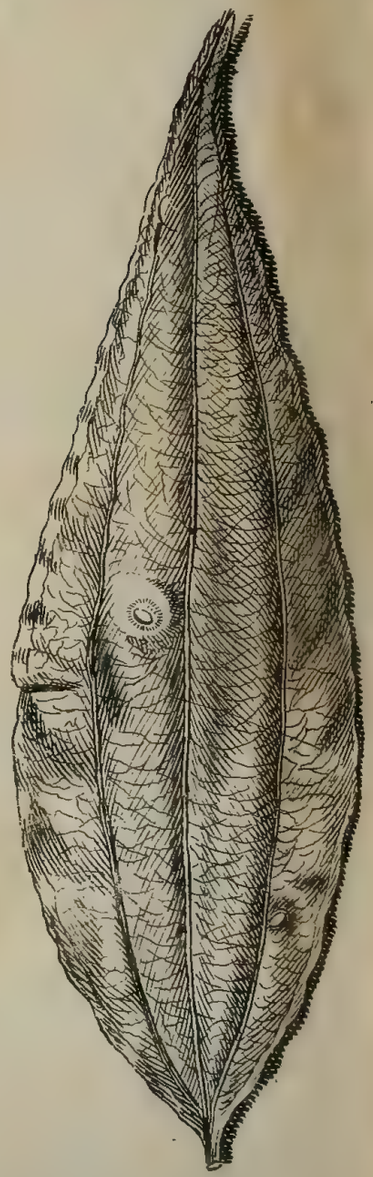

N.º 9.

Ceterae, qvæ in historia memorantur figurae, usqve num. 21. cum ad hoc argumētum nihil attineant, neq; transmissæ sint, omittendæ heic fuerunt.

Append. pag. 4. segg.

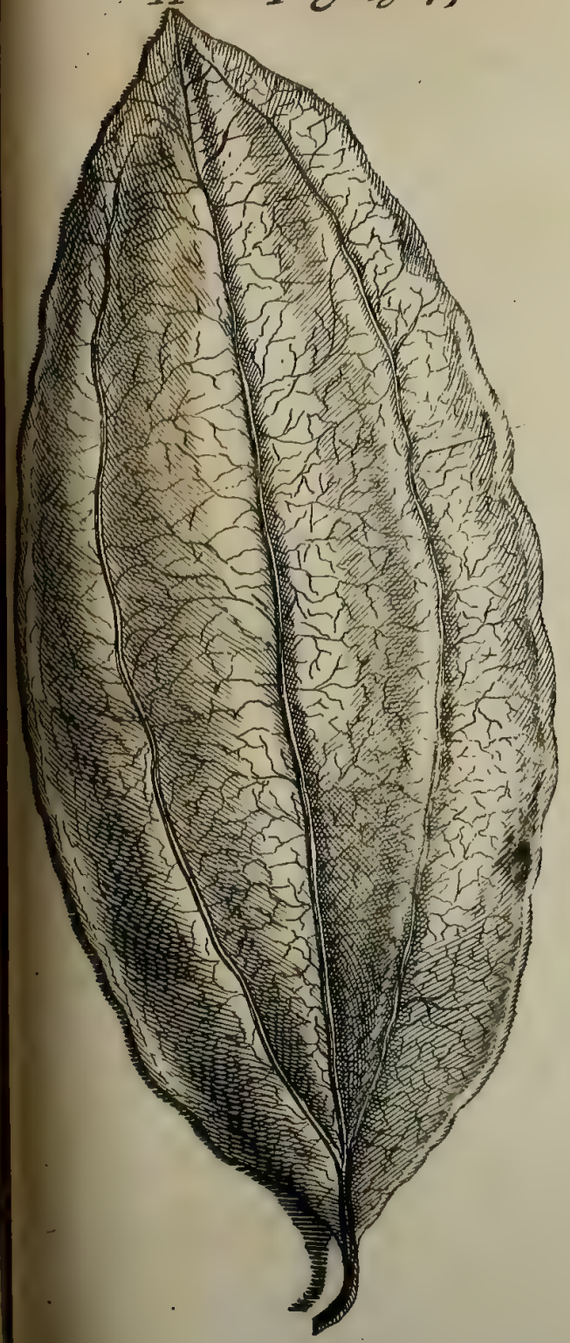

N.° 1.

N.° 2.

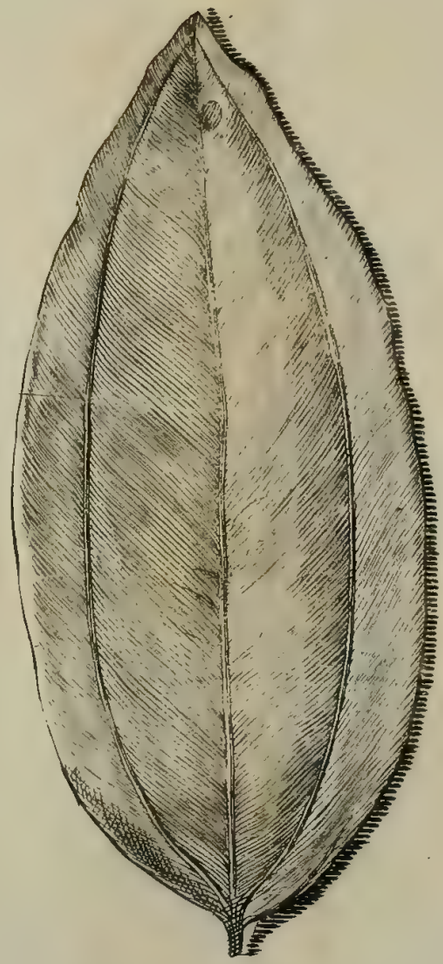

N.° 3.

N.° 4.

sic recluſis tuta fallaces & fucoſas iſtiusmodi merces navibus alio devehendi via longe lateque patet: accedit, quod in continenti Goæ quoddam Canellæ genus iſti propemodum ſimile, cui tamen nihil omnino veri Cinnamomi intermixtum eſt, reperitur. Atque hujus in Goa naſcentis Canellæ quædam ſunt ſimilitudines cum Malabarica illa, Sylveſtris dicta; ſed virtute ac ſuavitate multum utraque differt ab illa primi generis, quam Ceilan inſula progignit, tametſi quoad formam arboris, corticis & foliorum parum diſcriminis obſervetur extrinſecus. Corticem & folia hujus arboris Num. 3. conſpicere licet.

Quartum genus ab incolis laudatæ inſulæ vocatur *Welle Coronde*, ſive Cinnamomum arenoſum, quia in eo demorſo & manſo veluti quædam arenulæ percipiuntur, etiamſi revera harum penitus ſit expers. Cortex quidem eſt facilis detractu, non æque tamen, ut in aliis Cinnamomi generibus contingit, in tubulos firmos convolvitur, ſed iterum evolutus ad planum redit, prout in exemplo heri adjecto comparet. Guſtu acris eſt & ſubamarus; radix vero parum Caphuræ præbet. Folia vid. N. 4.

Quintum genus nuncupant *Sevvel Coronde; Sevvel* autem Chingalarum ſive Ceilanica lingua idem valet ac ſi diceres *mucilaginoſum*, vel *glutinoſum Cinnamomum*, quod quidem ſiccescendo duritiem induit, ſatis, dum dentibus in ore dividitur & molitur, ſenſibilem. Infirmi ſaporis eſt odorisque inſuavis, pulchro tamen colore arridens: atque annis ante paucis primum egomet deprehendi, Nigros (ut eſt omne Chingalarum & Ceilanenſium hominum genus) in magnam vim optimi primique generis Cinnamomi multum iſtius glutinoſi admiſcuiſſe, quia id colore omnino reſpondet illi bonæ notæ, niſi quod in extimo laudatiſſimi generis cortice maculæ quædam ſubfuſcæ conſpiciantur. Folia & corticem ſiſtit N. 5.

Sexto generi Ceilanenſes indunt nomen *Nieke Coronde*, quia hæc arbor illi, quam Nieke gas, fructusque, quos ea fert, Nieke vocant, eſt aſſimilis; ideo ob hanc ſimilitudinem iſtud quoque Cinnamomi genus Nieke Coronde cognominarunt. Decerptus autem iſte cortex omni odore æque ac ſapore caret, adeoque

apud incolas est tantum in usu medico. Si flammis torretur, exstillat aquam & oleum, quibus cutem inungunt, sicque omnis generis halitus noxios aërisque contagia arceri putant. Foliis quoque exprimunt succum; eumque capiti illitum refrigerare ajunt cerebrum insimulque roborare. Cortex & folia Num. 6. oculis subiciuntur.

Septimi generis cognomen est *Davvel Coronde*, sive Tympani Cinnanomum, Belgice Trommel-*Caneel*; lignum enim hujus arboris justam soliditatem adeptum leve est atque tenax, cumque ab incolis ad vasa & tympana, quæ *Davvel* vocant, conficienda adhibeatur, hinc istud quoque Cinnamomum Dawel Coronde appellant. Arboris truncus, dum adhuc adolescit, spoliatur cortice, qui pallidus est, generique sexto loco recensito similem proximumque usum habet. Corticem & folia Num. 7. ostendit.

Octavum genus insignitur nomine *Catte Coronde*; *Catte* vero Ceilanensibus idem significat quod *Spina* Latinis: & quia truncus hujus arboris multis spinis horret, ultro patet, cur spinosum denominaverint istud Cinnamomum. Equidem Cortex refert Cinnamomi similitudinem, folia non item; tum vero neque Cinnamomum olet, neque sapit; radix autem æque ac cortex & folia in usum medicum incolis cedunt, qui tumores ex spissitudine & impuritate sanguinis oriundos id genus remedio in forma Cataplasmatis calide impositio brevi tempore tolli atque sanari perhibent. Folia & cortex Num. 8. reperiuntur.

Nonum genus dicitur *Mael Coronde*, sive Floridum Cinnamomum, quia isthæc arbor perpetua florum amœnitate ridet, & hi quidem proximi accedunt illis primi optimique generis, Rasse Coronde dicti; sed nulli inde fructus proveniunt, contra atque in laudato primo genere fieri solet. Materies istius ligni nunquam ita ponderosa solidaque redditur, ut in reliquis generibus supra enumeratis, octo, novem vel decem quandoque pedes in ambitu continentibus. Ex hac arbore perpetuo florente, si incisione vel terebratione vulneratur, aqua limpida, uti ex betulis in Europa nascentibus, stillat, at neglecta & nullius usus, quemadmodum & cortex ac folia quæ N. 9. comparent.

Qui

Qui Ceilan insulam incolunt, aliud adhuc Cinnamomi genus dari ajunt, *Toupat Coronde*, sive Trifolium Cinnamomum ipsis dictum; quod quidem non in eo tractu, quem Nob. Societas possidet, sed in regionibus superioribus versus Candia sitis nascitur. Quandoquidem vero id genus Canellæ nunquam meis oculis vidi, hinc autopsia destitutus ex aliorum tantummodo relatu de ea quicquam, in veritatis præjudicium, pronuntiare non ausim.

Atque sic Tibi, V. N. brevi hac Cinnamomiferarum, quas appellant, arborum cujuscunque generis descriptione satisfactum iri confido, pro certo affirmans, Te omnium primum esse, cui tam enodate illam obtinere contigit; siquidem annos prope quindecim continuos heic locorum primarius Inspector atque Dispensator operis ad Cinnamomum delibrandum constitutis præfui, diligenterque in hanc rem inquirendo omnia ac singula ignobilia atque improba genera, optimo sæpius antehac admista detexi, eorumque cortices, radices & folia summis Gubernatoribus exhibui, qui cum affecti admiratione, quod pertinaci studio ac diuturna observatione jam tandem explorata hæc res sit atque provisa; tum vero eam scitu necessariam judicantes annuum hujus administrationis salarium insigni additamento locupletarunt.

Restat ut sciamus, quot cursibus annorum definiatur tempus, quo est maturitas arbores Cinnamomum præbentes decorticandi. Atque hic quidem de primo præcipuoque solum genere, quod pro Nobil. Societate in singulos annos delibratur, exponam, cunctas quæstiones de reliquis quoque generibus eadem opera satis persolutas existimaturus.

Nempe enim primo æque ac ceteris arborum, in quibus Canella nascitur, generibus sua certa annorum series, suum cuique tempus est, intra quod idoneæ fiunt ad corticis detractionem, hac tamen cum differentia, (de primo genere nunc loquor,) quod ejusmodi arborum alia aliam duobus vel tribus annis maturitate antecedit: etenim illa quæ in valle sabulo exalbido, puro minutoque bene constrata, (vallium autem hujus generis magna est frequentia in Ceilan,) nascuntur, intra quinquennium ita adolescunt,

leſcunt, ut ſatis aptæ ſint decorticationi: cum ex adverſo in uliginoſo limoſoque ſolo provenientes ſeptimo aut octavo demum anno plenam maturitatem aſſequantur. Quin & illæ tardius matureſcunt ad delibrandum, quibus proceritas aliarum arborum frondoſarum umbras inducit earum radicibus ſolem arcentes. Inde quoque eſt, quod ejusmodi cortex non eandem guſtus ſuavitatem habere deprehenditur, quam iſte arboribus, quæ loco, uti ſupra dictum, arenoſo, albido, humidulo atque ſolibus expoſito prognaſcuntur, detractus, ſed ſubamarus eſt, cum nonnulla adſtrictione, Caphuramque ſapit.

Enimvero, radiorum ſolis viribus Caphura ſumme tenuis volatilisque efficitur, ita ut in ſuccos arboris penetret, cum quibus fermenteſcere quadantenus incipit; porroque inter materiem ligni teneramque interiorem corticis membranam ſurſum tendens in ramos foliaque adeo diffunditur, ut ne Caphuræ veſtigium quidem ullum ſit reliquum. Tum vero interior illa mollis adhuc glutinoſaque inter lignum & corticem hærens membranula imbibit & ſugit quaſi puras ſuavesque iſtius ſucci particulas, relictis craſſioribus portionibus, quæ ſurſum verſus ſerpentes aut propulſæ in folia, flores & fructus abſumuntur.

Quæ hic ſcribo, ex obſervatione mea propria depromſi, factoque eorum certiſſimo experimento, curioſis quibusdam harum rerum inveſtigatoribus plus ſimplici vice in re ipſa comprobata dedi. Si nimirum corticis arbori recens detracti humor vel ſuccus in ligno etiam tum reſiduus guſtu exploratur, ſubamarus eſt, Caryophyllosque aromaticos ſapit: quodſi contra ejusdem recentiſſime decerpti corticis interior membranula, quæ trunci ligno adhæſit, guſtatur, dulcedinem omnium maxime gratiſſimam ſuaviſſimamque offert percipiendam; exterior autem corticis pars deguſtata ſapore ab illo vulgarium arborum nihil prorſus differt, ex quo palam eſt, omnem illam ſuavitatis vim ſoli teneræ membranæ inhærere. Quando autem cortex radiis ſolaribus ad ſiccefcendum expoſitus in ſe convolvitur, hæc oleoſa ſuavisq; membranulæ dulcedo in ejus tegmen ſive tutamen, craſſum videlicet

delicet corticem (cui truncum veſtienti primum ſuum virideque velamen jam tum ademtum eſt) ſeſe inſinuat, qui ea tam large imbuitur, ut ob odoris fragrantiam ſaporisque ſuavitatem per univerſum terrarum orbem, uti Te ipſum, V. N, id minime lalet, ſit deſideratiſſimus.

De reliquo juvabit hic noſſe, ad quot annos usque vigeat duretque illa maturitas ætatis, ita quidem, ut arbores, quæ Cinnamomum ferunt, idoneæ ſint ad delibrandum, integra nempe atque ſalva adhuc corticis virtute ac ſuavitate.

Satis autem conſtat, id genus arbores, ſi annos quatuor, quinque vel ſex ſupra decem adoleverunt, adhuc a trunco denudari poſſe, pro ſoli, uti jam diximus, qualitate; verum auctiores annis & craſſitie, amittunt ſuum ſaporem, peritque grata illa dulcedo, guſtuque cortex caphuram refert: quin & iſte juſto craſſior redditus calore ſolis non amplius convolvitur, ſed planam formæ figuram retinet.

Hic vero non ſine cauſſa quis cogitaverit, aut quæſiverit etiam, quomodo fieri potuerit, ut cum annorum vix bis centum ſpatio a Luſitanis non modo, ſed ab indigenis quoque, tum vero Europæis Ceilan inſulam (annis ante aliquot centenis jam detectam cognitamque) incolentibus tam immenſam Canellæ copiam hoc intervallo delibratam atque in varias orbis terrarum partes exportatam eſſe haud incompertum habeatur, tantus tamen vegetarum arborum annuis decorticationibus ſufficientium numerus provenerit, & adhuc provenire queat? Et in enodatione quidem hujus quæſtionis nonnulli auctores, Ceilan inſulam deſcribentes, ex ignorantia ſe non parum turpiter dederunt, dum tradunt, aromatico libro detracto quatuor vel quinque annis arborem decorticationi denuo idoneam fieri, id quod tamen naturæ omnino adverſatur; quia nusquam gentium arborem reperias, quæ cortice truncum obducente penitus denudata vivere ultra ac perennare queat, imo vero eam paullatim exareſcendo interire neceſſe eſt, ex parte puta trunci involucro ſuo ſpoliati; aſt ipſa radix viva vegetaque permanet, atque id ipſum rationem oſtendit, qua tanta arborum ad delibrandum idonearum copia

singulis annis suppetere possit: etiamsi enim arbor, cui cortex Cinnamomi ademtus est, ad imam stirpem usque, uti in Europa quercus, betulæ, alni, salices &c cædatur, tamen ab ejus radice pullulant tenella germina, brevique tempore, quatuor nempe, quinque, sex, septem vel octo annorum spatio, citius alia, alia tardius, matureſcunt aptaque fiunt decorticationi, ita ut ex vetula radice pariter uti ex fructibus decidentibus arbore, semper virgulta proveniant. Præterea, ut hæc ipsa copiosissime heic locorum nascantur, facit quoddam genus columbarum silvestrium, quas ideo quod Cinnamomi fructibus aluntur, Cinnamomivoras appellant; ab istis etenim, quando escas pro pullis suis quærunt, huc & illuc volitando raptorum fructuum, qui decidendo ipsis elabuntur, magnus numerus varie per agros dispergitur, unde quotannis etiam multa millia arbuscularum surgunt, (cujus generis arbuscularum annum unum cum dimidio habentium quatuor exempla heic adjuncta Num. 10. notantur,) ita ut passim earum veluti densæ silvulæ aut fruticeta vias omnes sepientia occurrant: usque adeo copiose & abundanter id præstantissimarum genus arborum provenit; præstantissimas eas appello, quoniam non novi præstantius ullum usquam gentium plantarum stirpiumve genus reperiri. (Summum tamen Numen cuncta mirabilem in modum, in suo quodque genere, construxisse, res ipsa loquitur.)

At vero, si quidquam, certe probum legitimumque Cinnamomum omnibus in universum populis gratum atque acceptum est. Ejus oleum vi ignis elicitum medicina cardiaca omnium præstantissima habetur; Caphura quoque ex ejus radice mire prodest in quamplurimis affectibus, quemadmodum & pretiosum illud oleum Caphuræ, itemque folia & ex iis arte chymica distillatum oleum, nec non fructus & oleum inde expressum. Ut summatim dicam, quidquid ex arbore Cinnamomum largiente provenit, suam habet vim medicaminis, usumque singularem; ut de insigni oppidoque lucrativo quæstu ac emolumento quod ad Dominos & Consortes Nob. Soc. redundat, hic taceam. Hisce igitur finem faciens Te &c.

Hucus-

Hucusque historia Canellæ omnis generis, quam una cum singulorum exemplis Procurator ejusmodi mercis in Ceilan, operisque ad eam seligendam conductis Præfectus ex Orientali India noviſſime Amſtelodamum ad *Dn. Albertum Seba*, Pharmacopœum heic loci peritiſſimum, omnisque rei herbariæ exoticæ pariter ac indigenæ ſtudioſiſſimum, miſit. Iſtam ipſam vero atque eidem adjuncta quædam Cinnamomi cujuscunque generis, alia-inſuper plura curioſa rerum exoticarum exempla modo laudatus *Dn. Seba*, pro ſingulari ejus humanitate, non ſolum benigniſſime nobiſcum communicavit, ſed ut ea quoque paullo magis explanarentur, non gravatus eſt memoratæ hiſtoriæ porro ea, quæ hic ſequuntur, amica mente ac manu ſubnectere.

Explicita hucusque Cinnamomi cujuscunque generis deſcriptione, non erit alienum inſtitutis meis, ſi hic paucis referam, me proximis ſuperioribus annis heic Amſtelodami a Nob. Orient. Ind. Societate pacto pretio mercatum eſſe, quæ arcis vaſtis tunc incluſa convaſataque erant Cinnamomi ſive Malabathri folia, interque ea reperiſſe flores Cinnamomi, magnitudine Fabæ Italicæ floribus pares, coloris ſubcærulei; tum etiam fructus, (quorum exemplum hic Num. 11. ſignatur); at nihil ejusmodi quidpiam occurrebat in aliis arcis, ex quibus depromta exempla hic adjunguntur. Annis 1722. & 1723. a laudata Soc. emtione facta comparavi oleum fructibus arboris Cinnamomi expreſſum, pariterque excoctum, quod durum ſatis atque candidum eſt, ſicut adjectum exemplum Num. 12. oſtendit; idque apud Or. Ind. Societatem appellatur Cera Cinnamomi, ideo quod rex in Candia candelas cereosque ſuos ex ea parari curat, atque ob odoris ſuavitatem iſtorum uſum ſibi tantum aulæque ſuæ reſervat. Patitur tamen & concedit hujus regionis incolis, ut ex alio haud abſimili fructibus Cinnamomi genere ſuccum exprimant, ſicut oleum ex olivis, pinguem fluidumque, ad apparandas lampades adhibendum luminique inſtillandum.

Apud Indos hujus Ceræ Cinnamomi eſt uſus quoque in medicina, eamque intro ſumendam illis, qui membris luxatis, caſu ab alto, contuſionibus & percuſſionibus ſunt afflicti, ideo propi-

nant, ut inteſtinæ partes vim perpeſſæ & corruptæ ejus medicinali balſamique æmula virtute in integrum reſtituantur; itemque datur hæc cera in dyſenteriis a ʒj. ad ʒiſs. foris adhibita cutem longe nitidiorem mollioremque reddit, quam pomatorum, quæ appellant, unguentorum omne genus.

Suppetit inſuper Oleum ex foliis arboris Cinnam., guſtu ſubamaro oleum Caryophyllor. ver. cui aliquantulum olei Cinnamomi additum eſt, referens, & Oleum Malabathri vocatur. Hoc oleum aromaticum ad capitis ſtomachique dolores, itemque ad plures alios caſus efficax & præſentaneum remedium celebratur.

Oleum ex radice Cinnamomi proprie eſt oleum Caphuræ ex iſtis radicibus, cujus plenum aliquod vitrum mediocre Num. 13. hic mitto, annis ante duobus proximis a ſæpe laudata Societ. meo pretio emtum. Erant vero hæc vitra arcæ incluſa, cui majuſculis litteris lingua Belgica inſcriptum legebatur: *Deſe Oliteiten ſyn tot een Geſchenck uyt Candia geſchickt*, i. e. hæc olea muneri mittuntur ex Candia; adeoque vera nec adulterata ſunt, magnique æſtimantur. Si iſtud oleum ſuppoſito igne coactum in vitrea vaſa diſtillat, una cum eo tranſcendit Caphura Baros ab Indis nuncupata, quæ tenues lucidasque cryſtallos format inſtar floſculorum aut glaciecularum frigore mediocri concretarum parietibus vaſis adhærentes. Hæc Caphura in medicina longe multumque præſtat & pro rege in Candia tantummodo conquiritur & aſſervatur, qui eam nobilis ſingularisque medicamenti cardiaci loco habet. Neque vero Caphura Baros ſolum, ſed oleum quoque Caphuræ ex radic. Cinnamomi in corpus aſſumtum remedii vires reficientis numeros implet; cumprimis ſtomachum corroborat, corporis flatus diſcutit, contra arthritidem podagramque inſigniter opitulatur, inſuper ad urinas ciendas pollet; ſumitur autem a guttis x. ad xij. ſaccharo albo exceptum, aut idoneo liquori inſtillatum. Foris adhibetur in omnibus articulorum doloribus, a frigore aut obſtructione ortis, atque illitum calida manu affectis partibus probe infricatur, ſicque malum brevi paullatimque extenuatum evaneſcit. Anni jam ſunt ſex ſupra triginta, cum hic Amſtelodami Dn. Nicolaus Dumbſtdorfius in Officina

cina sua pharmaceutica me habuit in servitiis, tuncque temporis id contigit, ut iste ipse bonus vir arthritidis vagæ cruciatibus diu nóctuque continuis infestaretur, adeo ut quandoque clamorem edere coactus fuerit. Quamvis autem ad medicorum uno plurium opem confugeret æger, multisque remediis uteretur, medicinam tamen non sentiebat, usque dum ipsi afferretur consilium, quo jubebatur curare, ut oleo ex radic. Cinnamomi, cujus ipsi copia tunc suppetebat, illineretur; tum vero hæc eum illinendi cura mihi demandabatur, quam libenti quoque animo suscepi. Initium igitur hujus curæ faciens illinebam istud oleum artubus singulis dolore oppressis, inque hypocausto manu calida infricabam, & quidem bis de die ac qualibet vice ad horam unam. Etsi vero ex spasmo & intolerabilium dolorum atrocitate tanta aderat nervorum contractio, ut membra externa, manus puta & pedes, omnino incurvata nodosaque deprehenderentur, spatio tamen dierum quatuordecim adeo immutata cernebatur mali facies, ut noctu æger neque dolores neque spasmos sentiret amplius, sed somno placido frueretur. Atque hic illitus adeo prospere succedebat, ut intra sex hebdomadas hypocaustum pedibus obire valeret, cum antea manuum pedumque usu omni esset privatus. Itaque tribus mensibus continuata fuit hæc illinendi opera, sicque demum æger ad sanitatem rediens ab omni ejusmodi invaletudinis accessu liber deinceps, annosque insuper quindecim salvus incolumisque vixit. Re autem vera non hoc tantum ita evenisse testari possum sed illud etiam, quod iterum & sæpius aliis idem dederim consilium, pari ubique successu. Porro, quam salutarem præstet operam vulgaris quoque Caphura, ex libris scriptisque passim editis abunde constat; in ea ipsa tamen latent adhuc non pauca quæ magno nobis sint usui. Qua occasione non possum quin eorum in gratiam & usum, qui forte hoc opus habuerint, heic subjungam me contra ardores partium igne vel alia materia ambustarum, sive manus sive pedes sive alia fuerint humani corporis membra, nullum adhuc remedium magis proficiens & præsentaneum expertum esse, quam istud quod sequitur. Nimirum recipiantur ♏ Lumbric. terr. c. ℥i re-

ctificat. ℥xij. Camphor. ℥ij. Miſc. Ut primum madefacta hac miſtura linteola parti læſæ & ab ambuſtione graviter dolenti imponuntur, lenimen ſentitur, inflammatio ſe remittit magisque extrahitur, ita ut latius atque altius ſerpere nequeat. Horum vero linteolorum madefactorum applicatio continuetur neceſſe eſt, usque dum dolor penitus ceſſet, & absque ullius mali ſuperventu ulcus ficceſcat. Quodſi ambuſtio altius penetraverit, ut adapertum ſit vulnus, tunc ad vulgaris unguenti Ceruſſæ libram unam recipiuntur unciæ duæ Camphoræ hyperici oleo ſolvendæ, linteolaque eo illita ulceri imponuntur; ſic enim absque ullo alio additamento ulcus brevi ſanabitur, id quod frequentibus experimentis deprehendi comprobatum.

N. 14. *Caryophylli Plinii* ſive *Americani;* ſunt fructus quos arbor fert in Americæ inſula S. Thomæ naſcens: videntur autem genus eſſe Piperis Jamaici, niſi quod illi parvulam coronam habeant atque oblongiores ſint, tum guſtu ſuaviores & acriores: eorum folia (N. 15.) deguſtata ſaporem quoque habent ſuavi acrimonia Cinnamomo Caryophyllisque æmulam. Ex hiſce foliis æque ac e fructibus paratur egregium aromatici ſaporis oleum, quod in remediis roborantibus pollet.

N. 16. Radices *Salab;* in Perſide Sinarumque confiniis naſcuntur, ſpeciemque Satyrii præſentant; ex iis vero majores pellucidæ flore ſunt candido, minores fuſcæ fl. purpureo: humi repunt, adulto autumno evellendæ. Sinenſibus pariter atque Perſis id genus radices ſunt maximo pretio, qui plerumque, cum primis vero longum iter agentes, eas ſecum portant, atque in medicinæ ad roborandam naturam ipſis uſitatæ omnium præſtantiſſimæ numero & loco habent. Speciatim contra phthiſin, arthritidem, epilepſiam &c. tam infantibus quam provecta ætate hominibus exhibent radices Salab in pulverem tritas, itemque eas aqua decoquunt, cui decoctioni ſpiſſiori quodammodo & mucilaginoſæ ſaccharum album addunt ſaporis gratia. Hujus liquoris cochlear unum morbo fractis & debilitatis iterum iterumque propinant, quo remedii genere vires languentes admodum reficiuntur, calorque intus depaſcens reprimitur, cujus rei ego-

egomet ipſe experimentum feci plus ſimplice vice. Præterea opulentiores Perſæ, quando cum amicorum ſuorum primis præcipuisque ſaliarem in modum epulari inſtituunt, iſtam quoque radicem (prius tamen per noctem in aqua calida maceratam) in opſoniis ſuis miſcellaneis confuſaneisque (olla putrida vulgo dictis) apponi curant, hoc ipſo oſtenſuri, epulis ſuis ad lautitiam viriumque recreationem nihil omnino deeſſe.

N. 17. Eſt cortex, *Coſtus Peruvian. ver.* vel *Cortex Jubabæ* dictus: defertur ex Braſilia, gratoque ſapore & roborandi virtute mirificum uſum præſtat in phthiſi pariterque in omni ſpirandi difficultate; odore refert ſiliquas illas aromaticas quæ Vaniglies nuncupantur: Spiritu vini tinctura ex hoc cortice extrahitur, tum & in pulverem redactus uſurpatur, & Chocoladæ additur. Is etiam affuſa aqua calida, ſicut Thea, extractus ſorbillatur; viribus autem radici Salab prope accedit.

N. 18. Sunt Trochiſci ſive Placentæ, quas *Catagamber* appellant; advehuntur ex Japonia, conſtantque e puriſſimo magiſterio ex terra Catechu parato. Id vero contra Anginas aliasque faucium inflammationes efficaciſſime pollet, ac ſtatim largeque humorem ſubminiſtrat, pulmonis canaliculos aperit, ægrumque anhelitum levat. Utuntur eo inſtar Theæ de Boy, vel viridis Theæ, dum ejus fruſtulum aliquod una cum Thea infuſum extractumque pitiſſando hauriunt; ita namque inſidens in venis & medullis fervor temperatur ſitisque depellitur.

N. 19. Sunt *flores Theæ de Boy* e Sinarum regno; extrahuntur aqua, hocque infuſum ab opulentioribus ſicut Thea ex more calide bibitur. Iſti vero flores magis efficaciter leniterque urinas cient quam ipſa Thea; corroborandi quoque viribus eminent, ſuntque magno uſui in pectoris affectibus.

N. 20. *Areca*, ſive fructus *Pynang* vel *Faufel*. Naſcuntur in arbore procera, quæ nucis juglandis arbori haud abſimilis eſt, paſſimque deſcripta habetur. *Arecæ* vel *Pynang* ſunt interiores nuces ſive nuclei magnitudine nucis moſchatæ, extrinſecus fæves, & *Faufel* nuncupantur; interiori Areca ſive nucleo, qui durus & lignoſus eſt, utuntur in dyſenteriis & diarrhœis a ℈j. ad ʒß, ex idoneo

neo liquore sumendo. Istorum fructuum *Pynang* una cum fructibus *Betre* (sive *Betle*, *Betele*, *Betel*) calce viva ex aqua subacta in unam massam redactorum atque in vitro parvo uniusmodi ab orificio ad fundum usque capacitatis (Zuckerglässl.) asservatorum plurimus est usus apud Indos & Sinenses, tum & Europæos, maximam vero partem apud feminas sese mutuo invisentes; ad eundem namque modum quo herba Nicotiana viris, isti fructus feminis apponuntur, & quidem in arcula affabre facta, una cum vasculis murrhinis sive porcellanis (Quispedors vocant) proritatæ in ore lymphæ ejectioni destinatis, quorum numerum cum personis congregatis æquant. De dictis fructibus quidam integri, de nonnullis vero aliquot tantum frustula arculæ indita præsto sunt cum cultello forficulaque in hunc usum peculiarem fabrefactis, quibus istos fructus vel eorum frustula in minores majoresve partes feminæ, ad suum quæque arbitrium, secando dividunt, tum vero de singulis illis speciebus tantum quantum cuique libet, capiunt, orique injectum mandunt, usque dum materia humescat, humorque in ore proritatus incipiat pulcherrimo rubro proximoque ardenti purpuræ (vulgo Carmin dicto) colore infici, ad quem laticem dein per dentium interstitia tanquam per syringam aut fistulam in ollulas salivarias (Quispedors) scite commodeque ejaculandum istæ feminæ perquam agiles sunt atque exercitatæ, quin & ex iis illa quæ in hoc laticem pulcherrimo colore infectum copiose ejaculandi sive ludo sive artificio maxime valet, conventus magistra tunc ac princeps habetur. Coloris autem pulcherrimi extrahendi ratio hæc est, ut quævis harum feminarum exacte sciat habeatque compertum, quantum cujusque speciei in ore simul mandendum sit.

Atque sic de rebus vanis & otiosis inter se colloquentes plurimum pretiosi temporis absumunt maleque perdunt. Fructus, quem hæc præbet, utilitatis in eo consistit, quod ora recenti salivæ rore vegeta ac refecta, dentes vero a putredine ac doloribus immunes (hujusmodi certe cruciatibus nunquam afficiuntur) eosque etiam urgente ac adventante senectute integros conservant.

N. 21. Est fructus *Betel*, itidem in arbore nascens, quæ magnitudine pariter ac foliorum structura vastæ arbori canelliferæ æmula est. Fructus sunt, uti Fabæ Turcicæ, oblongi & angusti, inque longitudinem ulnæ quadrantis excrescunt: ubi primum maturuere, tum incipiunt hiscere mediique crepantes reconditi seminis minuti magnum numerum sistunt.

HI-

HISTORIA EPIDEMICA HUNGARIÆ,

in qua

plane singularia cum de aliis, tum de morbis acutis, in primis vero de febre petechiali, morbillis, variolis, dysenteria &c. recensentur,

conscripta

ab

ANDREA LOEW,

Nobil. Sempron. Hung.

Phil. & Med. D. Phys. Sempr. Ord. Acad. Cæs. Leopold. Natur. Curios. Collega.

nunc vero

fidelissime communicata

a Filio

CAROLO FRIDERICO LOEW,

Regiæ Legationis Suecicæ Medico Ordinario.

Illuſtriſſimæ Societatis Natur. Curioſ. ad provehenda artis ſalutaris, & naturalis ſcientiæ incrementa

Cæſareis auſpiciis in Germania conditæ

Præſidi

Perilluſtri, atque Excellentiſſimo

LUCÆ SCHROECKIO,

Phil. & Med. D. Acad. Leopold. Imper. N. C. Præſidi, S. C. Maj. Archiatro, Comit. Palat. S.R.I. Nobili, Reip. Patr. Phyſ. primario,

Atque

Ceteris Ampliſſimi Ordinis Sociis, Munerum ſplendore, meritorumque in rempublicam & literariam amplitudine Eminentiſſimis, Dominis, ac Patronis ſummopere obſervandis, obſequii, honoris & gratæ mentis declarandæ cauſa

Hanc Hiſtoriam Epidemicam Hungariæ

D. D. D.

C. F. L.

EXpendenti mihi illum, in quo collocati estis, dignitatis gradum, qui literarum, & artis præcipue salutaris decori, ornamentoque datus est, subit animum vereri, ne intempestiva interpellatione, pro favore Vestro, quem ambio, offensionem concitem. Quid enim magis metuendum homini, suæ sibi tenuitatis conscio, & illis Viris obstrepenti, in quibus tantum gravitatis, altissimæque in omni divini, humanique cognitione decoris, scientiæ, quantum prudentiæ, omnium casibus temporum paratissimæ lumen elucet? Hæc autem tanta, tamque exquisitæ scientiæ, prudentiæque laus, quam insigni accessione cumulat singularis comitas, illud efficit, ut in ea, in qua pro commodis publicis excubatis specula, tot meritorum, humano generi utilissimorum, luce colluſtrati, & explendescentes, cunctorum recte sentientium animos in Vos convertatis, ut observent Vos eruditi, & revereantur. Horum quidem ego cunctis quanquam ingenio, & scientia facile, nemini tamen unquam nec cessi, nec cedam ulla in Vos observantia, quam Vobis non minus debeo, quam profiteor, quippe Amplissimi Ordinis Vestri judicio perbenigne ornatus, & dignus æstimatus, quem in numerum sociorum Acad. Nat. Cur. cooptaretis. Longum esset, atque ab hoc alienum loco, cetera referre benevolentiæ genera, quibus a Te, Excellentissime Præses, aliisque Amplissimi Ordinis Vestri membris sum ornatus: talibus certe, ac tantis, ut nullum gratiæ pro iis referendæ dignum locum

cum reperire possim. Invitat etiam me, &, nisi me tanto honore indignum præbere velim, ad sui venerationem festinare cogit prolixa humanitas, qua me estis prosecuti, sive Vos coram, præstita clientis obsequentia, salutarem, sive absens colerem epistolis, meisque subdiffisus rebus, consilio uterer Vestro, aut opem simul peterem, & sine recusatione impetrarem. Igitur tantis meritis adductus dudum intellexi ad me pertinere, solicite contendere, & eniti, ut aliquod grati animi pignus, non sine debita submissione Vobis consecratum aliquando extaret. Diu cogitanti de digna tantis Viris probanda gratæ mentis significatione, beati parentis scrinia excutienti oblata videbatur materia, luce publica non indigna. Huic vero ut sese magis probaret, non alia ratione felicius me consecuturum existimavi, quam si Vestris Amplissimis Nominibus inscriptum opusculum prodiret. Sed tamen vicissim subvereri veniebat in mentem, ne eminentis cujusdam insimuler audaciæ, qui Vestris Nominibus, in tam alto, splendidoque positis loco, opusculum tam humile, tam nullo expolitum cultu, insignire coner. Nam cum Vos ii sitis, qui acerrimo judicio singula pensitant, & non nisi exquisita arte elaborata suo aspectu dignantur, metuebam, ne apud Vos longe, quam optaverim, minus gratiæ hoc ineam tempore, quo mihi totus ipse displiceo: quid agendum fuerit, serius cognosco: quid actum sit, video, ac, perturbato decoris ordine, post rem affero consilium: tantum abest, ut expectationem Vestram ulla ratione sustinere possim. Jam demum agnosco, habendam fuisse rationem mentis, cum compositæ, cujus est, secum consistere, ac morari: tum circumspectæ, pro qua non decet efferri præcipitis impetu consilii, sed rationem, instruendæ actionis ducem sequi; denique & verecundæ, ut, quorum revereare dignitatem, horum præstantiæ quid conveniat, existimes, horum oculis, quæ sint indigna, solicite devites: cum omne judicii, gravitatisque pondus, omniaque ingenii ornamenta postulare sibi videatur ea res, quæ tantis, tamque

intelligentibus rerum arbitris, existimatoribusque probari vellet. Sed vicit tandem omnem dubitationem, quæ ab hoc officii cursu me revocare poterat, par fastigio Vestro humanitas, & comitas, qua bonas mentes permulcetis, & erigitis. Igitur sicut viribus diffido meis, ita religionis conscientia me sustento, hacque confisus, a Vestra benignitate consilii mei veniam demisse, observanterque peto, sine ulla etiam dubitatione expecto, & quantæ venerationis, tantæ fiduciæ plenus Vobis, Viri Amplissimi &c. &c. præsens opusculum sic offero, ut omnem obsequii cultum Vobis in perpetuum simul obstringam, & plura propriæ diligentiæ documenta, in ceterorum annorum constitutionibus, tanto solicitius observandis promittam, quo citius, & clarius intellexero, non displicere Vobis institutum meum. Reliquum est, ut Vobis spes, fortunasque meas commendem, Vos artis salutaris cultorum præsidio, rebus familiæ Vestræ constanter florentibus salvos semper, & incolumes servari discupiam, idque a DEO immortali omni votorum pietate precandum Vobis ducam, & continenter exorandum,

Vestrorum

Perillustris, Excellentissimique,
Amplissimorum, Nobilissimorumque Nominum

obsequentissimus, observantissimusque

C. F. L.

Con-

Constitutio Epidemica Posonienſis Anno 1683.

ANni tempora, prout variant, ſuos habere morbos certos jam pridem *libr. 3. Aphor. 21.* recte annotaſſe *Hippocratem* præſente anno abunde confirmavit experientia. Scilicet *menſe Julii & Auguſti* cum cœlum quaſi flammaſſet caloribus, & pluviarum ferme toto illo tempore expers fuiſſet, quibus alias intemperies aëris ſicca temperanda & corrigenda, *Febres* ſolito magis in hac urbe graſſari ceperunt. Quorum principia cum horrore, vomitu, nauſea ægrum occuparunt, ſubſequentibus ſtatim caloribus, ſiti, dolore capitis, virium proſtratione ſumma, cardialgia, ut plurimum dies noctesque durantibus, aſt biduo poſt, adhibitis ſudoriferis, in *intermittentes* ut plurimum febres, modo *tertianas*, modo *quotidianas*, imo *quartanas*, per intervalla ſecundum ſuum typum repetentes, terminantibus. Tantam autem hæ febres benignitatem in ſe fovebant, ut raro adminiſtratis legitimo modo remediis, h. e. *V. S. Anti-febrilibus ex ☉ card.ben.abſinth.centaur.min.lap.cancr.chinchin. arcan. dupl. flor. nitr.* aliisque, ultra octiduum ſeſe extenderint, quin penitus remiſerint. Non ſenſerunt has febres tantum provectioris ætatis homines, verum etiam infantes lactentes & ablactati, ſine ullo ætatis diſcrimine. In nonnullis deprehendebantur *continuæ*, dies noctesque ægrotos affligentes, & *V. S. ſudoriferis ordinariis, nempe ſpec. de hyacinth. antim. diaph. ſpec. de gemm. frig. mixtura mea ordinaria &c. cum confortantibus* junctis, tractatæ, omnes terminum ſuum elapſo 15. dierum ſpatio benigniſſime abſolventes. Hiſce continuis annumeranda quoque fuit *Pemphinx*, vulgo Neſſel-Kranckheit dicta, tunc temporis graſſata, quæ ægrotos, (qui quaſi urticæ urentis vim eſſent experti,) excruciavit pruritu, tumore permagno variæ magnitudinis in toto corpore, modo imperialis, modo floreni, modo groſſi, modo totius cubiti, ſuperficiem cutis occupante, eamque in veſicas non adeo rubras, ſed magis albas attollente, mox recedente, mox redeunte, aliisque ſymptomatibus febres continuas malignas alias concomitantibus. Quæ febris licet aliis temporibus *benigniſſima* adhibito ſudorifero intra biduum remittere ſoleat; nunc tamen admodum *maligna* more continuarum ſua decurrit tempo-

tempora, propinatis autem *medicamentis diaphoreticis, expellentibus temperatis &c.* DEO benedicente apud omnes feliciſſime XV. die ſuperata. Obſervavimus etiam, quod notatu dignum & perrarum, tunc temporis certam febrium ſpeciem, quæ fuit *complicata ex febre quotidiana continua & tertiana*, una die binas habens exacerbationes, altera unicam, quam *Hemitritæum* appellare placuit. Fuit absque horrore, cum continuo calore, ingenti præcordiorum compreſſione, ut de continuis conſtrictionibus pectoris conqueſti fuerint, ſiti inexplebili, intenſioribus tamen hiſce tempore exacerbationis, cum vigiliis, deliriis, diarrhœis, in primis virium proſtratione ſumma, ut ſemper animi deliquia metuenda fuerint. Febris hæc admodum periculoſa continua ingentem reconditam habuit malignitatem; quapropter more aliarum febrium malignarum, v. gr. *V. S. ſudoriferis, expellentibus, confortantibus mixtis, ordinariis*, ratione tamen habita ſymptomatum urgentium, tractata feliciſſime intra XXI. dies fuit ſubacta atque ejecta, ſuperſtite quidem adhuc aliquali pectoris compreſſione, *Laxativo* tamen medicamento ſub finem exhibito, penitus ſublata.

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1697.

NOn quivis annus quosvis fovet morbos, multo minus una eademque ſymptomata. Prouti anni variant tempora, aërisque tempeſtates, ſic quoque morbi, qui nunc benigniores, nunc pejores, multorumque funerum nonnunquam cauſæ exiſtunt. Hoc jam dudum obſervavit, ac *toto libro III. Aphoriſmorum* nobis demonſtravit maximus Græciæ Doctor, *Hippocrates*. Et quis non videt, diverſum aëris ſtatum humores modificare morbificos, eosque diſponere, pro diverſitate locorum aliarumque circumſtantiarum, ad producenda ſymptomata, quandoque graviora, aliquando mitiora. Id videre licuit *anno 1697.* quo *hyemem rigidiſſimam* experti ſumus. Produxit intenſiſſimum illud frigus non ſolum *varios pectoris morbos, catarrhos, coryzas, gravedines, tuſſesque vehementiores*, ſed & tranſpiratione impedita, lympham diſpoſuit in coagulum pronam; adventante *vere*, liquatisque macrocoſmi humoribus, lympha hactenus torpida apud plurimos varias ſubiit mutationes; inde in quibusdam *febres tertianæ* ſubortæ, in plerisque *febres continuæ, pleuritides ſpuriæ, malignitatis expertes;* in plurimis, inprimis *ſub finem Aprilis, Maji, Junii, Julii*, quo tempore magis efferationes bilioſæ ob exceſſivum calorem ambientem notabantur, *febres petechiales Epidemicæ.* Referam ex morbis, quos hoc anno perluſtravi, ſolum præcipuos. Inceperunt *petechiales* more ſolito cum

rigore,

rigore, caloribus p. n. siti, anxietate præcordiorum, quandoque vomitu, doloribus capitis, insueto artuum languore, sine causa manifesta, cum insigni extremorum lassitudine, ut plurimum quarta, aliquando septima demum die maculæ efflorvuerunt petechiales, in quibusdam copiosiores majoresque, in quibusdam minores ac parciores. Deliria sexto jam, septimo, octavo morbi die supervenientia, boni fuere ominis. In illis enim decima quarta vehemens notabatur obsurdescentia, & decima quinta caloris, adeoque morbi solutio. Si serius, v. gr. 10. 11. 12. contigerunt deliria, atrociora symptomata, nec non malignitatem prænuntiarunt summam, nullusque expectandus fuit motus criticus, sed paulatina solutio. Observavi hoc in quamplurimis, in primis in Cive hujus loci primario, ex itinere sexta morbi die reduce. Septima, adhibito uno vel altero *medicamento expellente*, *bezoardico*, vidi corpus petechiis copiosissimis rubris conspersum; eodem die notavi summam in somnum propensionem, vix non dispositionem lethargicam. Vesicatoria quippe aliquot applicata ægrum a somno abstrahere non valuerunt, & excitatus licet quandoque comederit, medicamenta *expellentia*, *sudorifera*, *epileptica*, *confortantia* sedulo assumserit, subito nihilominus in somnum recidit, salva manente respiratione; accesserunt 10. die deliria: excitatus enim ex suo profundo somno, & interrogatus minus appositè, minus ordinate respondit, desubito in somnum relabens. Die undecima & sequentibus supervenerunt motus convulsivi, diarrhœæ, involuntarius urinæ fluxus, summatim, symptomata exitiosa. Decima quinta calores p. n. observavi longe remissiores, pulsum naturali similem, somnum autem adhuc profundum. Si exsuscitatus fuit patiens, neminem agnovit, torvis oculis vidit, ad interrogata mussitando, minus intelligenter respondit, floccos frequenter legere continuavit. Morbum igitur hunc in pessimis signis constitutum ex *Hippocr. Coac.* nec non *2. Aphor. 27.* difficillimum ac periculi plenissimum pronunciavi. Decima septima demum die, suborta obauditione, ad se rediit, stupidus quidem & oblivioſus, præteritorum immemor, vires tamen brevi resumsit. Vidi in alio subjecto, eundem morbum in optimis signis constitutum, duodecima, rarioribus tunc temporis existentibus jam maculis petechialibus, produxisse *pustulas miliares*, *parvas*, *albas*, *acuminatas*, innumeras, excessivam sanguinis ebullitionem, nec non malignitatem latentem prodentes, & 15. die, prægressis vix momentaneis convulsionibus, funestas. Observavi, malum hoc fuisse *epidemium*, nullumque ætatis habuisse discrimen, juvenes vero puerosque frequentius invasisse, ac contagium in domo delituisse, aut substitisse, donec in reliquos fere omnes sæviit. Qui valetudinis salutis-

que suæ solliciti fuerunt, ac in tempore, spretis præposteris medicationibus, meam postularunt curam, ad unum omnes convaluerunt. Incepi, prævio unico *sudorifero*, pro ætatis diversitate, prima & secunda jam die *a V. S. in brachio*, quam sequenti die pro rei exigentia *in pede*, *ante exanthematum eruptionem*, repetii. *Alexipharmaca*, (malignitatis enim hic summa est habenda ratio,) *sudorifera ex spec. de hyacinth. Liberant.* ʒ *diaphor. C. C. philos. præpar. lap. bez. orient. mithridat. &c.* mutatis mutandis, singulo octihorio exhibui cum sudoris imperio. Quamprimum mentem adverti vacillantem, imminentis delirii prodromum, *Vesicatoria* nuchæ pedibusque imponi jussi, addidique *pulveribus sudoriferis confortantia*, nec non *epileptica*, *v. gr. pulv. epilept. March. unicorn. mar. specif. cephal. Mich. mag. ungul. alc. perl. &c.* Nimiis vigiliis ac deliriis summis *mistura mea ex mithridatio cum conf. alkerm. pulv. epilept. de gemm. frig. aut analept. &c. Sir. papav. in aqu. solut.* ut plurimum vesperi, & quidem cum fructu obviam veni. *Alvi fluxum stypticis* quandoque singulo trihorio aut quatrihorio exhibitis compescui: obstructionem *enematibus* sustuli. Cum calores p. n. decrescere inceperunt, quod sæpissime sub initium decimi quinti diei contigit, contentus fui solis *pulveribus præcipitantibus*, *v. gr. spec. de gemm. frig.* ℈ *analept. C. C. philos. fl. nitr.* quotidie semel aut bis in usum vocatis. Vinum ac cerevisiam prohibui, concessique solum *aquam ex ras. C. C. ebor. sem fœnicul. rad. scorzon. coctam.* Reliquis symptomatibus ex suis fontibus prospexi. Sub initium quartæ septimanæ, appetitu jam redeunte, ne in priorem morbum recideret, dedi *Laxativum*. Et hac methodo, DEO sint laudes, omnes petechiis etiam pessime decumbentes, excepta unica persona, servati sunt. *Morbilli* mense *Junio*, *Julio*, omnes fere pervaserunt domos, & observavi illos *epidemialiter* grassatos, primis quatuor diebus utplurimum gravissimos, apparente efflorescentia, quæ elapso quatriduo evanuit, levissimos. Quibus legitima adhibita fuere remedia, *expellentia* nempe, *sudorifera*, *v. gr. pulv. alexit. lap. bez. C. C. philos. unicorn. mar.* omnes stando quasi ac deambulando morbum evaserunt. Qui in cura sunt neglecti, aut male tractati, etiamsi convaluerunt, elapsis aliquot septimanis, aut in *febrem* inciderunt *exanthematicam*, (quam *Rossaliam* nominare solemus, & consistit in maculis rubris, latissimis, in toto corpore densissimis, erysipelas quasi universale referentibus, post quartum diem evanescentibus, & squammularum instar decidentibus, cum ægri alleviatione,) cum caloribus continuis, siti magna, aliquando deliriis, nemini exitiosam; aut reportarunt *tumorem flatulen-*

tulentum totius corporis, permultis funeſtum. Notavi ſimul, quando unus aut duo in domo morbillos ſuperarunt, decimo demum quarto aut quinto alios ejusdem domus in ægrotantium locum ſucceſſiſſe, adeoque morbilloſum contagium ſerpiens a 14. in 14. delituiſſe ac ſubſtitiſſe. *Menſe Junio*, *Julio*, frequens fuit *Ictterus*, cum aliquali alteratione, appetitu dejecto, nauſea, ſiti, oris amaritudine, deturpato cutis, inprimis oculorum, colore, pruritu, urinis croceis, cereviſiæ brunaceæ ſimilibus, turbidis, excrementis quandoque flavis, copioſis, ſæpiſſime albis, cinericiis. Obſtructionem ductus choledochi reſeravi, bilemque in maſſam ſanguineam, ac in habitum corporis jam derivatam reduxi, ejusque acrimoniam ſalino-ſulphuream exceſſivam correxi *aperientibus ſalibus ex pulv. hepat. Tartar. Vitriolato*, *ſale cichor. acetoſell.* additis *granis aliquot diagrydii.* Inſtar omnium fuerunt *acidulæ Croaticæ*, quibus bilem ſufficienter dilui, atque feliciſſime ſpatio 2. aut 3. hebdomadarum ictericos reſtitui. Præter *hydropes*, *calculos*, *podagram*, *arthritides &c. tempore autumnali* more ſolito, *Quartana* prodiit *contumaciſſima*, quam, ſi *Venæſectione*, *purgatione*, diebus paroxyſmorum inſtituta, nec non *medicamentis Antifebrilibus chinatis* ter aut quater exhibitis infringere nequivi, reliqui intactam, optime gnarus, multitudine atq; frequentia medicamentorum facile ad *Cachexiam ac hydropem* diſponi, adeoque magis deſtrui. *Naturæ* igitur opus hoc commiſi, atque expectavi *æquinoctium vernale*, quo tempore natura, uno vel altero medicamento adjuta, quandoque per ſe febrem hanc feliciſſime ſubigere ſolet.

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1699.

DE Japonibus ſcribit *Wilhelmus ten Rhyne*, *Diſſert. de Arthrit. in ſuis notis*, *p. m. 92.* quod quidem *peſtem* ignorent, *variolas* tamen timeant, cum ipſis maxime ſint contagioſæ, atque ſæva & multiplici hominum ſtrage illorum terras depopulentur, ut major etiam mortalium pars his in Japonia aliquando ſuccumbat, quam peſte alibi, atque idcirco præ labis iſtius metu, parentes liberos, mariti uxores, & quæcunque dulcia ſunt vel ſanguinis vel thori pignora, relinquant. Unde Japones & Sinæ liberis dotati, ubi interrogantur, quot ſoboles alant? regerunt, totidem, quot variolis jam laborarunt; reliquorum enim vitam in ancipiti locant, adeoque inter permanentes proles non numerant. Idem reſponſum fere a nobis hoc *anno nonageſimo nono* tuliſſent Curioſi, ſi ex uno alterove quæſiviſſent, quot filios aut filias habeat? Tot nempe, quot jam *variolarum* virulentiam ſuperarunt. Etſi enim apud nos *Variolæ*

non adeo aliquando obſervantur funeſtæ, hac tamen *hyeme auſtrali, tepidiori ac humidiori* plus minus exiſtente, illæ, peſtis inſtar, in infantes & adultiores furere cœperunt, eosque pro diverſitate tempeſtatum, magisve vel minus maligni ætheris, nec non humorum in corpore exiſtentium, varie affecerunt. Inceperunt modico cum horrore, quem excepit calor intenſus, pulſus fortis, oculi turbidi, ſitis intenſa, aliquando jactatio inquieta, ſternutatio frequens; nonnunquam jam primo aut ſecundo ebullitionis die apparuit una vel altera puſtula in facie, dorſo, utplurimum vero ſub finem tertii aut initium quarti diei eruperunt *variolæ*, primum rubræ, exiles, rotundæ, figura nempe, colore & magnitudine regulari, cum febris ſymptomatumque, etiamſi hactenus fuerint graviſſima, atque nervoſo generi periculoſiſſima, remiſſione, aut notabili diminutione. Hæ turgidæ maturuerunt brevi, juſtoque tempore exaruerunt jam incruſtatæ. In quibusdam ſubjectis puſtulæ fuerunt admodum raræ, ſolito tamen majores, hinc inde ſparſæ, valde diſcretæ, ita quidem, ut iisdem affecti in lecto vix contineri potuerint, quin deambulare voluerint, ſi ipſis conceſſum fuiſſet, quæ variolæ mitiſſimæ ac benigniſſimæ fuerunt. *Diarrhœa* nec non *hæmorrhagia narium*, diebus ebullitionis ſuborta, omnibus ſaluti fuit, detracta nempe nimium quantum ebullientis ac æſtuantis ſanguinis, nec non ſeminii varioloſi parte, quod reliquum fuit varioloſum fermentum facilius, inprimis jam laxatis venarum ſpatiis, evolvi, digeri, expellique potuit; & in his *variolas* obſervavimus diſcretas, raras, *benigniſſimas*, ſaltim hinc inde ſparſas. Qualis enim ſtatus humorum ebullientium in corpore, in primis in centro, talis quoque ſe exſeruit & efflоruit in extremis, habitu corporis: unde quo pejor materia ebulliens, eo periculoſiores & deteriores variolæ. Sic ſpiritus quandoque a miaſmate varioloſo irritatos magis, quam oppreſſos obſervavimus, qui magno fæpe conamine quisquilias ſuas ad cutem amandarunt, ſerumque virulentum repurgarunt felici eventu, tuberculis tam magnitudine, quam colore & figura regularibus enatis. Notavimus è contra ſpiritus a miaſmate hoc varioloſo diebus jam ebullitionis obrutos ac fere oppreſſos, ut amplius ſeſe ſufficienter expandere nequiverint, multo minus inquinamenta varioloſa excutere potuerint. Remanſit ergo miaſma virulentum in maſſa ſanguinea, quam ad coagulum diſpoſuit. Tingebatur quidem cuticula rubedine quaſi eryſipelacea, ac tumore afficiebatur, nulla tamen aut fere perpauca apparuere variolarum veſtigia, potius loco harum tertia jam die maculæ in facie, dorſo, natibus, pedibus, manibus, efflоruerunt purpureæ, quæ exacte morſus pulicum aliquo modo obſoletos repræſentarunt, copioſæ,

pioſæ, aut diebus ebullitionis, quarta nempe, antequam ulla adhuc comparuit puſtula, aut ante plenam & ſufficientem variolarum eruptionem, quæ ſemper manſerunt parvæ, ſeſſiles, depreſſæ, confluentes, duræ, ſeptima die lethales. Obſervabatur in his pulſus debilis, catarrhus ſuffocativus, ob nervos affectos, inſultus epileptici, ſubſultus tendinum, deliria, maculæ purpureæ, latiſſimæ, ad nigredinem ſpatio aliquot horarum tendentes, ante, aut poſt mortem largiſſimum ſanguinis per alvum profluvium. Certiſſima ſane ſummæ inflammationis in maſſa ſanguinea latentis, nec non inſtantis ſphaceli, adeoque indubiæ mortis indicia. Unam habui virginem octennem, in qua maculæ hæ purpureæ jam diſparuerunt, ut aliqualem reconvaleſcentiæ ſpem nobis fecerint, aſt tempore maturationis variolæ confluentes, inprimis in facie, manſerunt ſeſſiles, depreſſæ, duræ, cartilaginoſæ quaſi, cutis ipſa eryſipelate fuit affecta, & intenſa rubedine tincta, tumida, ſymptomata novis acceſſionibus febrilibus fuerunt exacerbata, quæ tandem XV. die funeſto terminarunt eventu. Unicum habui puerulum 7. annorum, ejusmodi maculis purpureis una cum variolis correptum, qui hæmorrhagia narium copioſa IVta die ſuborta a periculoſiſſimo atque exitiali hoc malo liberatus fuit. Reliqui omnes his *petechiis purpureis* laborantes, etiamſi ex methodo medendi ordinaria & optima, *expellentibus* nempe, *ſudoriferis*, *alexipharmacis*, *bezoardicis*, *confortantibus*, *nervinis*, *antepilepticis*, *v.gr. ſpec. liberant. de hyacinth. pulv. pannon. lap. bez. orient. pulv. epilept. C. C. philoſ. unicorn. mar. diaſcord. Frac. mithridat. conf. alkerm. &c.* tractati fuerint, mortui ſunt. Sine dubio a veneno varioloſo peſtifero ſanguinis compages nimis fuit ſoluta & jam in fluorem converſa, in primis ſerum acre, virulentum redditum, atque diſpoſitum non ſolum viſceribus, ſed & partibus externis, mediante efflorescentia, necroſin induxit funeſtam. Neque *gravidæ*, licet alias naturæ conſilio a morbis epidemiis immuniores ſint, quam alii, ab hoc variolarum contagio fuere immunes, imo decuberunt peſſime; hæ ſemper ſexta aut ſeptimana die *abortum* paſſæ ſunt cum *magna Uteri hæmorrhagia*. *Variolæ malignæ* utplurimum inceperunt cum *lumborum & abdominis doloribus*, qui ſi cum erupturientibus jam puſtularum notis remiſerunt, *boni*, ſin minus, *mali* fuerunt ominis; utplurimum enim in his variolæ aut non ſufficienter eruperunt, aut, ſi prodierunt, confluxerunt, & tempore maturationis depreſſæ manſerunt, ſæpe refugerunt & in fauces gulamque copioſæ incubuerunt, *catarrhumque lethalem* inprimis circa morbi ſtatum, induxerunt. In permultis ſalivationem in eruptione, & poſt eruptionem, obſervavimus copioſam, qualis a mercurio aſſumpto oriri ſolet. *Diarrhœa* diebus

maturationis oborta, *peſſima* fuit, natura enim jam debilitata, & in negotio maturationis impedita, deducendo aliorſum materiam varioloſam ſuccumbere debuit, variolis nempe non bene maturatis, quin potius collapſis, aut *catarrhus*, aut *convulſiones* ſupervenerunt funeſtæ. Reſpiratio anxia, interrupta, vel ſublimis, inprimis in morbi ſtatu ſemper fuit convulſiva, & indubitatum ſignum malignitatis, quæ nullis medicamentis expelli potuit, quin potius humores in ſuo motu impedivit, atque ſic lethalitatem intulit. Obſervavi in filiolo trium annorum, tempore eruptionis, die tertia & quarta morbi, ſummam extremorum, pedum nempe, manuum ad carpum usque, naſi refrigerationem, ſine ullo ſudore, cum pulſu debili, calorem vero in reliquo corpore ſufficientem ac præternaturalem. Metui ſanginis recurſum, caloris languorem, & necroſin imminentem, adeoque frigus hoc brevi fore morticinum, in primis materia varioloſa in centro retenta minusque expulſa, exhibitis tandem *expellentibus* variis, *bezoardicis*, nec non *linteis calide applicatis*, ſpatio bidui rediit ad extrema calor, variolæque prodierunt copioſiſſimæ cum ſumma ſymptomatum alleviatione, & maturatis tandem variolis, vitæ conſervatione. *Menſe Aprili*, *Majo* notabantur *morbilli*, qui, ſi ex methodo tractati fuerunt, ſudorque ſucceſſit ex voto, in omnibus *benigni*, neque efflorescentia inflammatoria diutius manſit, quam per quatriduum; quo tempore una cum maculis ſquammarum ad inſtar deciduis, calor ceſſavit penitus. Obſervavi autem in quibusdam morbilloſam hanc inflammationem efflorviiſſe in dorſo & facie ad inſtar herpetis, cum puſtulis ſplendentibus, mox in rubedinem morbilloſam ordinariam variæ figuræ abeuntibus. Fuerunt exanthemata hæc morbilloſa mali moris, adeoque in cura probe attendenda, & *expellentibus*, *ſudoriferis*, *alexipharmacis* ſedulo tractanda. *Menſe Aprili*, *Majo*, *Junio* frequentes fuerunt *febres petechiales malignæ*, quæ invaſerunt cum horrore levi, nec manifeſta ſanguinis æſtuatione, ſed calore mitiori, quem aëris injuriis adſcripſerunt ægroti, neque crediderunt ſe ægrotare, donec calor, hactenus effectum ſuum occulens, ingraveſcere viresque vacillare cœperint, ut jam ægroti decumbere coacti fuerint, magno cum damno ſuo tamdiu contranitentes. Acceſſit anxietas præcordiorum, ſitis immanis, capitis dolor, vigiliæ, linguæ ſcabrities, deliria aliaque ſymptomata. Qui ab initio *Venæſectiones* admiſerunt, medentumque opem implorarunt, atque dicto præſcriptove audientes fuerunt, evaſerunt omnes; qui vero neglexerunt curam, eamque demum die VI. aut VII. inchoare voluerunt, ii plerumque die XIII. XIV. XV. XVIII. XIX. mortui ſunt. Quicunque a *Purgantibus*, credentes, vitium hærere in Ventriculo, curam inceperunt, ad unum

omnes

omnes decesserunt, & in illis maculæ observatæ sunt longe majores ac latiores. Qui sudare ad varie assumta *alexipharmaca*, *diaphoretica*, *expellentia* in incremento & progressu morbi non potuerunt, etiamsi bene ac perite alias tractati fuerint, mortui sunt, mortem vero uno vel altero die præcesserunt *sudores spontanei*, copiosissimi, resolutivi. *Subsultus tendinum* in tangendo pulsu in statu morbi notatus semper *exitialis* fuit. *Convulsiones epilepticæ*, in primis distorsiones in ore & fronte variæ, *funestissimæ*. *Sensus hebetior*, si nempe ægroti se non laborare, sed optime valere dixerunt, *manus tremulæ*, *respiratio difficilis ac frequens*, *difficillima citra faucium tumorem deglutitio*, *inevitabilem prænuntiarunt mortem*. *Maculæ quo tardiores in efflorescentia*, *eo pejores*, unde apud quos die demum septima, aut nona, prodierunt, ut plurimum observabantur funestæ, secus, si jam quarta eruperunt. Eædem *ex rubro colore* tendentes in *lividum*, *nigrum*, extremam sanguinis corruptionem indicarunt. Circa *Solstitium*, *mense Junio*, morbus hic fuit *pessimus multisque exitialis*. Causa hujus febris petechialis malignæ, cum calor sæpe, in primis in initio, non adeo sævus fuerit in prava & maligna indole quærenda fuit, quæ citra insignem calorem vi sua corrodente partes corporis fluidas & solidas corrupit, dissolvit, destruxit, ac violentia sæpe materiam expulit, modo *per alvum*, crisi imperfecta ac funesta, modo *per insensilem transpirationem*, ubi ægroti, in primis sub finem, sudoribus fere diffluxerunt, qui fuerunt resolutivi, pessimi. Sanguinem igitur ac serum in hoc morbo coagulari ac incrassari, sæpissime ex sale corrodente maligno summam contrahere acrimoniam, ex symptomatibus abunde claret.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1700.

HOc anno insueta fere fuit aëris intemperies. *Mense Januario*, *Februario* temperatum frigus extitit, *mense Martio*, nec non *Aprili* fere toto tempestas nivibus & gelu sæviit, quo tempore grassari cœperunt *febres continuæ exanthematicæ*, solis *confortantibus*, *blandissimis diaphoreticis remixtis*, tractandæ. Etenim, qui more solito assumserunt & continuarunt *sudorifera*, *ex spec. de hyacinth. Liberant.* ℥. *diaph.* ⊖ *volat. C. C. mithridat.* illi omnes, viribus exinde exhaustis, & convulsionibus subortis migrarunt ad superos; qui vero in principio tractati sunt *Venæsectione*, deinde *blandioribus diaphoreticis*, utplurimum tamen *confortantibus & epilepticis*, *v. gr. pulv. epilept. M. specif. cephal. pulv. analept. mag. gran. kerm. perlar. C. C. unicorn. mar.* con-

convaluere omnes. Calores non adeo intensi fuerunt, debilitates vero summæ cum vigiliis, sudoribus spontaneis, pulsu celeri, frequenti, tremoribus nec non motibus convulsivis. *Mense Junio, Julio* plures pluviosæ notabantur dies, quam serenæ; *mensis Augustus* & *medius September* fuere sereniſſimi, calidiſſimi. *Reliquo medio Septembri* & *toto mense Octobri* tanta pluviarum fuit frequentia, ut post hominum memoriam his mensibus visæ non fuerint crebriores. Si enim de die non pluit, certe de nocte pluit, imo post 14. dies pluviosos vix duo sereni apparuerunt, quos statim pluviæ exceperunt continuæ. Per has igitur insueras anni constitutiones sævierunt *Tussis, rheumatismi, febres*, in primis *quartanæ*, quæ in vicinis nostris locis fuerunt *epidemicæ, apoplexiæ ipsæ*; apud infantes frequentes fuerunt *variolæ erraticæ*. Senes experti sunt *debilitates summas* instar *febrium continuarum*, sed *benignarum, recurrentes*, quæ *solis confortantibus medicatis* cesserunt.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1701.

ANnus ineuntis hujus seculi incepit eadem inconstantia, qua ultimus annus seculum finivit. *Januario* quippe & *Februario* frigora uno vel altero die notabantur intensa, tertio vel quarto valde remissa, unde ex insuetis his anni mutationibus ortæ sunt *defluxiones biliosæ in brachius, osse ischii, pedibus*, summe dolorificæ, utrique sexui infestæ. *Rheumatismi hi biliosi sudoriferis* neutiquam tractari debuerunt, utpote quorum usu dolores semper exacerbati sunt, meliori vero successu *digestivis ex salibus, v. gr. pulv. hepat. rubr.* ⊖ *cichor. acetosell.* ♀ *vitriolat. diagryd. sulphurat.* quotidie adhibitis obtemperarunt, & intra XXIV. dies evanuerunt. *Martius* fuit valde benignus, *Aprilis* vero & *medius mensis Maji* ob frigora infantibus funestus, hi nempe valde infestabantur *Vomitibus, catarrho suffocativo, colicis convulsivis, epilepticis*. In *Junio* nil occurrebat notatu dignum, nisi quod mane hoc & præterito mense rorem in foliis arborum, in primis prunorum, instar mellis, nostrates vocant Honigthau, eumque fructiferum indicare annum credunt, copiosum observaverimus. *Julius* totus exæstuavit, nil tamen mali, quod mirum, produxit, nisi *febres tertianas*, (quæ sexto paroxysmo abierunt,) & in senibus, adultis ac infantibus *pustulas*, sive *exanthemata miliaria*, quæ occuparunt totum corpus cum molestissimo pruritu. Causa sine dubio quærenda in efferationibus biliosis, in primis lympha ab externo calore valde intenso evocata, sed facile *refrigerationibus, v. gr. spec. de gemm. frig. sl. nitr. lap. cancr. &c. & balneis hordeaceis*

ceis repreſſa ac contemperata. Toto menſe *Auguſto* calores fuere intenſiſſimi, pluviæ pauciſſimæ, fere nullæ; noctes ſimul calidæ. Jam valde graſſari cœperunt *febres* cum frigore duarum, aliquando trium horarum, inſecutus eſt ſtatim calor ultra 40. horas durans cum capitis dolore, ſiti, virium proſtratione, linguæ ac faucium ariditate, vigiliis, quandoque deliriis, ut juraſſes *febrem* imminere *continuam*, ſed poſt adhibita *ſudorifera, Venæſectionem*, remiſit calor, atque in *intermittentem febrem*, ita tamen, ut vix aliquot horæ inter paroxyſmum & apyrexiam interjectæ fuerint; & ſic una febris excepit alteram, afflixitque diu infirmos; rariſſime enim ante nonum paroxyſmum terminavit. Si *Venæſectione, diaphoreticis & præcipitantibus*, cum malignitate non caruerit, rite tractabatur, nulli fuit funeſta. Febres hæ maxime ſævierunt *menſe Septembri*, quem obſervavimus calidiſſimum, ſiccisſimum, ſine ullis pluviis. *Menſis Octobris* incepit cum pluviis, quæ per aliquot durarunt dies, inſequentibus mox caloribus inſuetis, ac vix poſt hominum memoriam notatis. Continuaverunt æſtuoſiſſimi dies per *Novembrem* fere totum, ita, ut nullus ſenum tantæ æſtatis & autumni calidi & conſtantis recordari potuerit, unde optimum & generoſiſſimum crevit vinum, quod tamen ſucceſſu temporis minus generoſum evaſit. *Morbi* fuere *pauci*, iique utplurimum *ordinarii*. *Sub finem Decembris* exaſperatum fuit cœlum, & terra frigore obriguit.

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anno 1702.

HAc hyeme permutata quaſi videbantur tempora. Frigora intenſa ſolum durarunt ad ſextum *Januarii* diem, ſeptimo ſupervenerunt pluviæ, ſubſequentibus diebus nebulæ, cœlum turbidum, mox ſerena, calida tempora. Toto *Februario*, exceptis vehementiſſimis ventis, eadem fuit cœli facies, nullum frigus, nullæ nives, utplurimum ſiccitas, ſerenitas, ut credidiſſes, imminere æſtatem; nocturno quidem & matutino tempore quandoque aura obſervabatur frigidiuſcula, ſole tamen oriente ſtatim fuit temperata, unde jam *medio Februarii* habuimus flores violarum, nec non flores ceraſorum acidorum. *Morbi* his menſibus, præter *catarrhos frequentes* vix notabantur alii. *Martius*, qui inſecutus eſt, fuit ſiccus, quandoque ventoſus, pluviæ, quæ oboriebantur, fuerunt temperatæ, fertiles. Hujus initium *phthiſicis*, *hecticis*, *hydropicis* valde fuit funeſtum. Circa *æquinoctium vernale* inceperunt copioſæ inter pueros graſſari *febres continuæ*, utplurimum *malignæ*, *petechiales*. Invaſerunt illos leviſſimo rigore, laſſitudine ſpontanea, ſucce-

dente calore non adeo magno, subinde remittente, sed tertio aut quarto die vehementius recurrente, quo utplurimum in conspectum venerunt exanthemata, deliria brevi post comparuerunt, in quibusdam vehementia, & quidem cum vigiliis, in quibusdam breviora, maculæ erant parvæ instar morsus pulicum. *Febres hæ epidemicæ diaphoreticis, præcipitantibus & confortantibus temperatis*, non *sudoriferis fortioribus*, tractatæ, nulli fuerunt funestæ, sed valde *contagiosæ*. In *adultioribus*, utpote viris, *maculas* utplurimum observavimus *latas*, successerunt statim deliria, convulsiones, epilepsiæ, & his fere omnibus decima tertia dies fuit exitialis. Duravit epidemica hæc lues in *Junium* usque, quæ sine dubio magnis siccitatibus cum Hippocr. 3. Aphor. 7. adscribenda. *Aprilis* plerumque fuit serenus, calidus, subinde ventosus, frigidus. Hunc excepit *Majus* frigore quidem moderato, sæpe tamen, præsertim Borea interspirante, rigidiusculo: fuit variabilis, nunc calidus, nunc turbidus, pluviosus, mox frigidus, ventosus, unde vitis justo tardius & inæqualiter gemmas suas protrusit. Frequentes hoc mense fuerunt *arthritides vagæ*, quæ solo reiterato *Laxantium*, minus *sudoriferorum*, usu tractari voluerunt. *Julius* fuit valde temperatus, calidus, ut & *Augustus*, si exceperis imbres & tonitrua horrendo fragore & fulguribus, in primis noctu, *mense Augusto* frequentia, & grandinibus insolitis, quæ aliquoties, præsertim die 12. 13. 18. promontoria nostra fere omnia, & quidem optima, valde destruxerunt, remixta. Fructus omnes horæi valde fuere insipidi, humidi, & ad putredinem proclives. Unde frequentes habuimus *febres*, primo intuitu *continuas mentientes*, adhibita tamen *Venæsectione* & *sudoriferis*, tertio & quarto die in *intermittentes tertianas* degenerantes, tandem *præcipitantibus & Laxativo* brevi consopitas. *September* comparuit uno alterove die serenus & amœnus, tertius & quartus serenum diei cœlum noctu tempestuoso tonitru & fulguribus terribilibus fœdarunt. Sequentes dies mox sereni, mox turbidi, pluviosi, aliquando frigidi, in primis noctu, & notavimus circa festum Matthæi bis pruinas, sed plane innocuas. Hoc mense habuimus *Diarrhœas*, *dysenterias*, quibus, adhibitis *rhabarbaro tosto cum myrobalanis*, & dein *adstringentibus ex corall. fl. ferr. cum mithridat.* cito medebamur. *Octobris* quatuor dies initiales fuerunt sereni, amœni, calidi, his quatriduum successit frigidum, ventosum, imbridum, nivosum, autumni præludium, octava mane gelu & pruina nocentissima folia ac uvas nondum maturas in omnibus fere promontoriis decoxerunt, & millena damna fecerunt. Jam remittere cœpit frigus, & cœlum ad aliquot dies inclaruit. Circa *medium mensis* fere octo turbidi, nebulosi, solis expertes, notabantur

bantur dies. Tandem circa 20. exortis ventis, nebulisque discussis cœli facies mutari cœpit, æstasque in autumno constans comparuit. Fuit enim ab hoc tempore usque ad sextum *Novembrem* serenitas, cum frigida tamen aura matutina. Septima tota die pluit, octava nix cecidit ingens; successit horridum gelu octiduum fere durans, quod & botros in copia adhuc in promotoriis existentes vix non in lapides convertit. *Medio Novembris* amœnior aura comparuit, caloreque fortiori nives uvasque glacie adstrictas solvit. Hoc tempore frequentes fuerunt *febres*, quæ nullum servarunt typum, quin potius *febres malignas* mentitæ sunt. Invaserunt cum horrore, caloribus primis diebus fere continuis, summo virium languore, capitis dolore, siti, oris amarore, siccitate linguæ. Adhibitis *Venæsectione & sudoriferis blandis*, tertia vel quarta jam die terminarunt in *intermittentes*, quarum paroxysmos *arcana duplicato, sale Card. Ben. cort. chin. de chin.* ac tandem *levi laxativo* suppressimus. In his notatu dignum fuit, quod, etiamsi valde post febres comederunt, vires tamen per longum temporis spatium recuperare nequiverint. His mensibus copiose grassari cœperunt inter pueros & puellas *variolæ*, quæ observabantur modo *benignæ*, modo *malignæ*, confluentes, depressæ, adhibitis *blandis diaphoreticis*, sanguinem contemperantibus, v. gr. *pulv. alexit. C.C. philos. pulv. epilept. spec. de hyacinth. unicorn. mar.* aliquando, si exire noluerunt, addito *sale volat. C. C.* nec non *lap. bezoar*, nulli funestæ. Accuratam insuper symptomatum rationem habere debuimus. Sic accidit, ut puerulus V. annorum ex variolis malignis convalescens in *gingivis superioribus* reportaverit *ulcuscula*, quæ primo intuitu ab adstantibus pro *aphthis*, Mundfäule, judicata & tractata sunt, elapso 24. horarum spatio corrosivitate sua magnam jam maxillæ superioris & inferioris occuparunt partem cum summo fœtore & nigredine, maximoque imminentis *sphaceli* periculo. Adhibuimus frequentiores *injectiones ex decoct. rad. aristoloch. iridis flor. mastiche, thure, mundificantia, balsamica, v. gr. elix. Propr. sine acido, balsam. peruv.* quibus tandem corrosivitas, fœtor, nigredo recessit, & puerulus pristinæ sanitati restitutus est. Taceo *catarrhos, rheumatismos mense Novembri & Decembri* frequentes. Sine dubio morbi hi utplurimum ex lympha a varia aëris anomalia, nec non erroribus diætæ, v. gr. fructibus horæis hoc anno valde putridis, ad viscedinem & spissitatem disposita, quæ in sanguine concervata eundem in tumultuarios motus concitavit, deducendi.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1703.

ANni hujus principium aura temperatiori, nivibus ſtipata illuxit, paulo poſt ſucceſſit frigus intenſum, quod brevi remiſit, & in pluvias abiit. *Februario* gelu ſæviit ingens, nivesque ceciderunt ſæpiſſime, mox tamen accedente aura calidiuſcula in liquorem ſolutæ. *Martius* comparuit caloribus amœniſſimus, ſicciſſimus, quandoque tamen interveniente Euro, rigidus. *Aprilis* ſimul præter morem ſiccus fuit. Habuimus his menſibus ventos vehementes, nives copioſas, quæ terram liquore balſamico ſufficienter irrigare potuerunt. *Majus* & *Junius* fuere æſtuoſiſſimi cum pauciſſimis pluviis; unde uvæ circa feſtum Viti jam fere defloruerunt omnes. Hoc ſemeſtri notavimus *febres continuas*, non adeo frequentes, nec malignas, ſine dubio, ob vinum nimis leve ac tartareum, quod præterito crevit anno, diureticum, minus ſanguinem accendens. *Variolas* habuimus in copia, modo *benignas*, plerumque *malignas*, ſeſſiles, depreſſas, quæ tamen ſi rite *bezoardicis temperatis*, *expellentibus*, *confortantibus*, *v. gr. pulv. alexit. ſpec. de hyacinth. antimon. diaph. C. C. philoſ. præp. pulv. epilept. lap. bez. orient. unicorn. mar. mithridat. &c.* tractatæ ſunt, pauciſſimis, imo fere nullis funeſtæ. Et licet plurima tunc temporis conſpicerentur puerilia funera, cauſa tamen mortis magis adſtantium incuriæ & negligentiæ, aut medicaſtrorum præpoſteræ ac perverſæ curæ & imperitiæ, quam malignitati adſcribenda. Notatu dignum fuit, me his temporibus inter alios habuiſſe Comitiſſam valde ſanguineam, corpulentam, jam fere quadragenariam, variolis correptam. Huic ſub prima morbi invaſione, quæ erat cum rigore, caloribus, cordis compreſſione, virium languore &c. curavi aperiri *medianam*, præſcripſi *bezoardicos expellentes pulveres* more ſolito, *pulv. alexit. C. C. philoſ. lap. bez. orient. unicorn. mar. &c.* & ecce præter omnium expectationem tertia & quarta die erupere per totum corpus *variolæ* copioſiſſimæ, ſexta acceſſit *immodicus menſium fluxus* ad inſtar puerperæ, retroceſſerunt ilico variolæ, quæ absque hoc fuere depreſſæ, ſeſſiles, confluentes, verbo, peſſimi moris. Mutavi medicamenta, dedi frequenter *ſpec. de hyacinth. corall. rubr. terr. ſigill. mithridat. mag. ſmaragd. pulv. epilept. M.* non omiſſis *confortantibus*. Fluxus hic immoderatus continuavit octiduum, nec *ſtypticis* ſiſti potuit: durante fluxu variolæ non creverunt, nec ad maturitatem tendere voluerunt, ſed confluxerunt, majoraque conciliarunt ſymptomata, etiamſi *expellentia*, *bezoardica*, *antepileptica ſtypticis* ſemper conſideratiſſime

sime miscuerimus; octiduo elapso fluxuque cohibito tandem parvulæ hæ variolæ, non fastigiatæ, maturitatem receperunt, symptomata remiserunt, & Illustrissima Comitissa a varioloso hoc affectu, periculi pleno, præter omnium opinionem ac spem, liberata est. Variolæ hæ permultorum oculis valde fuerunt infestæ, & modo *inflammationem* reliquerunt pertinacem, modo *humorem deposuerunt contumacem*, ac coagulationi vel condensationi aptum. Priori feliciter medebamur *aquis ophthalmicis ex aqu. plantag. rosar. chelid. tut. præp. sach. saturn.* posteriori inflatione *pulveris subtilissimi ex sach. canarienſ. antim. crud. lap. sciſſil. præp. perl. præp.* & si opus fuit, *Vesicatoriis*. His mensibus varios atque diversos notavimus *hæmoptoicos*, tam senes, quam juvenes; in quibusdam enim sanguis ἀθρόως καὶ βιαίως ad aliquot libras *sine ulla prægressa tussi* excretus est, & in his fere nulla adfuit irritatio, sed sanguis floridus lubricavit sibi ipsi viam, & unica irruptione extravasatus per os affectavit exitum; in quibusdam *quasi extussiendo* sanguis pedetentim rejectus est, in his sine dubio vasa pulmonum fuerunt erosa, & salinæ particulæ massæ sanguineæ inexistentes teneras pulmonum vesiculas stimularunt, inde irritatione facta tussis producta fuit cruenta. His feliciter subvenimus *Venæsectione* & *medicamentis adstringentibus ex compos. sperniol. Cr. lap. hæmatit. ocul. cancr. trochisc. de spod. de carabe*, addito *laudano de tribus* in refracta dosi. Si sanguis fuit sedatus, ordinavi *pectoralia traumatica cum resolventibus mixta, v. g. elix. pectorale cum ess. traumatica*, nec non *decocta pectoralia ex fl. & fruct. pectoral. usitat.* item *gelatinam pectoralem ex rasur. C. C. ebor. cum herbis pectoralibus* factam, it. *decocta ex herb. alchymill. scabios. pyrol. sanicul. millefol. tussilag. pulmonar. heder. terrestr. rad. tormentill. sem. anis. fœnic. rad. chin. &c.* Mense *Junio* ex caloribus insolitis, nec non ingurgitatione aquæ frequentiori adultiores æque ac juvenes reportarunt *febres tertianas* frequentes, sed sumtis *salibus absinth. centaur. min. card. ben. cort. peruv.* ac tandem *purgante* brevi curatas. *Julius* non tam amœnus & serenus fuit, quam pluviosus, nocte dieque frigidus, ventis summe molestus, qui in primis a die quarto ad octavum valde sævierunt, & frumento, quod violentia sua excusserunt, quam maximum intulerunt damnum; circa 24. ad finem usque calidissimi notabantur dies. *Augustus* incepit cum frigore, pluviis, quæ hoc mense fuerunt copiosæ, flante tamen austro suos alternavit dies, fuitque variabilis & inconstans. *September* extitit serenissimus, amœnissimus cum insolito aëris fervore, quandoque pluviis intemperiem solis contemperantibus atque terram irrigantibus. *Octobris* primi octo dies fuerunt pluviosi, frigidi simul, hoc tamen non obstante, tertia & sexta

die observavimus tonitrua & fulgura, elapso octiduo cessarunt pluviæ, & subsolanus superveniens radiis solaribus non solum terram madidam siccavit, sed & botros a nimiis pluviis jam putrefactos valde exsiccavit, illosque in pulveres fere redegit. Toto *Novembris*, nec non *Decembris* mense cœli temperies notabatur placidissima, ut credidisses vernum adesse tempus. Circa natalitia intensum frigus ingruit, terraque congelavit. Frequentes hoc semestre *biliosas* notavimus *febres*, quæ cum rigore, mox caloribus, vomitibus, præcordiorum angustiis pueros æque ac adultos invaserunt, primoque intuitu *continuas* mentitæ sunt. Duravit calor ut plurimum 40. horas cum dolore capitis, siti vehementi, ariditate linguæ ac faucium, adhibitis vero *Venæsectione*, *diaphoreticis*, remisit, & in *ordinariam tertianam* cum apyrexia degeneravit, atque *antifebrilibus salibus*, nec non *chinatis* rite tractata sexto paroxysmo cessavit. Memini, me plurimos habuisse, qui octavum sustinuerunt paroxysmum, & hi ex febre reportarunt *icterum*. Color hic non adeo flavus, sed saturatior & fuscus fuit, sine dubio a particulis acribus, biliosis, sulphureis, quæ copiosius in sanguine collectæ tandem in habitum corporis sese diffuderunt, cutemque deturpato imbuerunt colore. Alvus in his omnibus sufficienter suo fungebatur officio, indicio, porum choledochum in duodemi & jejuni confinio non fuisse obstructum. His feliciter, & quidem intra paucos dies medebamur *pulveribus ex sale cichor. arcan. dupl.* aut *tartar. Vitriolat. spir. salis coagulat. pulv. hepat.* additis nonnunquam *aliquot granis diagryd. sulphurati*. Verissimum itaque est *Dioclis* monitum, notante *Celso*, prodesse nempe *icterum*, si post *febrem* oritur. His temporibus aliquos notavi *cachecticos*, nec non *hydropicos*, qui in *icterum flavum* inciderunt, quorum superiora corporis marcescebant, & mirum in modum flavescebant, tumentibus interim inferioribus & abdomine. Vesiculæ in horum pedibus obortæ stillabant liquorem summe croceum. Causa sine dubio salibus lixiviosis sulphur sanguinis ita modificantibus adscribenda. Cura ad tenacissimas obstructiones tartareas, & dyscrasiam viscerum dirigi debuit, & profuerunt in specie *martialia*, *pulvis cachecticus*, *Tinctura mart. aperit. Mynsi. spir. aperit. Penot. Purgantia* singulo octiduo semel exhiberi debuerunt, v. gr. *Recipe pulv. rhabarb. ℈j. gialap. ℈ß. ⊖ absinth. gr. vij. g. g. grij. ol. mac. gttj. M.* Quodsi venter a *laxantibus* observabatur detumescere, bis cum successu singula hebdomada pro exigentia symptomatum & ratione virium propinari potuerunt; sin tumor post purgantium usum in eodem statu mansit, aut infirmus naturæ ductu frequentes dejectiones sine alleviatione habuit, abstinendum fuit a purgantibus. *Diuretica* in his casi-

bus

bus alias omnem absolvere videntur paginam, hic tamen cum summo judicio & discrimine adhiberi debuerunt, & si unquam, certe hic, urinæ status probe considerandus fuit. *Urina* enim *cruda, alba, tenuis* testabatur de sanguinis textura valde laxa, & hæc pro medela requirebat *salia lixiviosa*, utpote *sal stipit. fabar. ononid. junip. ebul. absinth. tart. vitriolat. spir. sal. coagul. &c.* *Urina rubra* docuit sanguinis texturam esse valde strictam, atque abundare salibus lixiviosis, unde præscribi debuerunt *salia volatilia*, v. gr. *succin. ⊖ volat. tartar bufon. lumbric. terrestr.* in primis *amara, decoctum ex herbis, absinth. mij. eupator. marrub.* ā ℥ß. *bacc. junip. mj. rhapont. ver.* ʒß. *m. pro infuso &c.* *Scroto tumenti* maxime profuit *decoctum ex fol rut. absinth. menth. mil. cumin. cum vino* factum, & cum spongia calide applicatum. *Febres petechiales*, quæ observabantur, fuerunt valde *benignæ*. Alias, præter morbos ordinarios, *catarrhos* nempe, *tusses, raucedines &c.* nil memoratu dignum occurrit.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1704.

Januarius ineuntis hujus anni totus fuit valde frigidus, nivosus; *Februarius* e diverso præter morem temperatus, utplurimum serenus, aliquando pluviosus, aliquando ventosus, quandoque nivosus. *Martius* incepit cum intenso frigore, solis tamen splendore atque serenitate temperato, quinta nix cecidit copiosa, quæ sexta jam in liquorem abiit, septima supervenit tempestas tumultuaria, valde nivosa, octava dies fugatis nubibus purgatoque aëre mira illuxit serenitate, quæ tempestas pulcherrima, ventis mitioribus remixta, sicca, non solum ad *æquinoctium vernale* duravit, sed & uno quasi tenore in *Aprilem* usque continuavit. Imo *Aprilis* sua natura alias variabilis, hoc anno fuit amœnissimus, serenus, siccus, absque pluviis fere, cum caloribus ad finem usque prope æstivis: die 27. tonitrua & fulgura ingentia cum pluviis habuimus, sol tamen nubila mox serenavit, unde arbores justo citius folia & flores emiserunt suos. Tertia *mensis Maji* dies incepit cum pluviis, quas secuta sunt frigora, & quinta pruina matutina, quæ vineis nostris maximum damnum intulit, alias totus mensis fuit serenus, calidus, siccus, ventosus. Successit *Junius* sereniſſimus, siccissimus, pluviarum expers, ventis tamen mixtus. His mensibus, inprimis superioribus, Morbona æque ac Bellona apud nos valde sæviit. Hungari quippe a Nostris deditionem civitatis sollicitantes, sed repulsam reportantes rabie velut accensi hinc inde discurrerunt, nobisque excidium minati sunt. Civitatem d. 18. Febr. e longinquo obsidione cinxerunt

xerunt, eam tamen supervenientibus adversis cœli tempestatibus, nivibus nempe & ventis insolitis, intra biduum solvere coacti sunt, interim IX. septimanis nos undique tenuerunt conclusos, ut nullus exire ausus fuerit. Milites Cæsarei frigoribus & militaribus laboribus, inprimis tristi esuritione & aquæ potu valde hactenus debilitati, huc tandem in defensionem civitatis dispositi ad novi desuetique cibi ac vini copiam, quæ miseris nostri large obtulerunt, gravati in periculosos inciderunt *morbos*, *castrensibus non absimiles*. Conquesti sunt de *languore totius corporis*, *nausea*, *stomachi gravedine*, *caloribus*, *siti*, *dolore capitis*, *vigiliis*, accesserunt *deliria*, aliquando *alvi fluxus*, nonnunquam *petechiæ*. *Venæsectio* prima aut altera die instituta, nec non *sudorifera ex spec. de hyacinth. C. C. philos. lap. cancr. antim. diaph. &c.* sæpe in herba suppresserunt malum, unde ægri intra quatriduum convaluerunt. *Purgantia* & *Vomitoria*, etiam in principio adhibita, non conduxerunt, morbum potius exasperarunt, & malignitatem latentem evocarunt, quam tandem *expellentia*, inprimis *mithridatium cum confect. alkerm.* & *confortantia* diu continuata sustulerunt. Qui methodo ordinaria fuerunt tractati, evaserunt omnes periculum; qui autem citius justo nosocomiis valedixerunt, etiamsi fere nullos in diæta errores commiserunt, utplurimum in priorem morbum reciderunt. Inter hos unus *febre maligna* laborans ex delirio furibundus prosiliit e lecto, & per fenestram secundæ contignationis sat altæ in fluentum præcipitem sese dedit, in aqua hinc inde discurrit, defatigatus tandem, & exanimis fere in lectum deportatus, adhibitis *alexipharmacis*, *sudoriferis*, *confortantibus* convaluit. *Morbus* hic *epidemius* a victu profectus primo mense militibus gregariis inhæsit, brevi post cives, qui curis, laboribus, frigoribus, excubiis diurnis & nocturnis insuetis defatigati vino horno, generosissimo, dulci, etiam nocturno tempore præter morem indulserunt, invasit, atque in *febres malignas petechiales* degeneravit. Sanguis quippe una cum reliquis humoribus ex erratis vitiosam diathesin nactus facillime malignitatem concipere potuit. Inceperunt *mense Februario* cum languore summo, calore moderato, qui in dies crevit, vigiliis, siti intensa, aliisque febrium comitibus symptomatibus. In his si exanthemata prodierunt die quarta, evaserunt omnes rite tractati periculum die XV. secus si maculæ in conspectum venerunt die septima: infirmi enim periculosissime tunc temporis debuerunt, & 21. demum die mortis periculo liberati sunt. *Mense Februario* valde *benignæ* fuerunt *petechiæ*, *Martio* pejores, *Aprili* pessimæ. Observavi in quodam juvene sat robusto petechiis laborante, *pustulas* XIV. morbi die exeuntes *pellucidas*, ceu *crystallinas*, partim *milii seminiis*, partim

partim *lentis*, imo multas *pisi* magnitudine hinc inde per totum corpus disseminatas, in dorso vero numerosissimas, *aqua plenas*, summe *malignas;* intendebatur enim febris cum anxietatibus, cordis compressionibus, convulsionibus; albescere tandem hæ vesiculæ & suppurare ceperunt, hinc exiccatæ jam exaruerunt, & squamatim circa 21. diem deciderunt, quo tempore pauperculus morti jam vicinus, præter omnem spem feliciter enavigavit periculosissimam hanc charybdim. In *fœminis* semper notavi *mensium fluxum*, aliquando *diarrhœam* simul, quæ omnibus fuit *funesta*. *Deliria præmatura* fuerunt *exitiosa*. Sic robustus quidam Vir 45. annorum, quinta morbi die incepit delirare, sexta est mortuus; & fœmina triginta annorum similiter robusta tertia die delirans, quarta est mortua. Horum sanguis prima & secunda morbi die *Venæsectione* extractus exhibuit in superficie pituitam densissimam instar crustæ vix separabilem, & croco quasi tinctam; brevi ante mortem bilis utrinque sese diffudit in totum corporis habitum; singula mortis prænuntia. In *febribus* hisce *malignis* frequens fuit *attritio* aut *excoriatio in natibus*, non solum a longiori decubitu, quin potius a sanguine suo modo malignitate corrupto deducenda, qui qua data porta, sarcinam suam deponendam & excernendam quæsivit. Latuit autem utplurimum *gangræna* & *sphacelus*, caroque tandem adhibitis adhibendis, v. gr. *unguent. ægyptiac.* ad os usque excidit cum ægrorum levamine. *Mense Februario morbilli* epidemice grassari cœperunt, qui tamen ex methodo tractati *benigni* fuerunt, *instante æquinoctio verno* indies magis invaluerunt, & invaserunt infantes æque ac adultos, & puerperas, cum horrore, caloribus summis, stillicidio lachrymarum copioso, mordaci, oculorum rubore ac tumore, cum tussi ferina, gravitate & compressione pectoris, maculæ efflоruerunt utplurimum secunda morbi die, aliquando quarta, quandoque septima, & perstiterunt quatuor aut quinque dies. Observavi hoc tempore *morbillorum tres species*, *maculas* nempe *latas*, *rubras*, sine pustulis, adeoque *non elevatas*, *neque superficiem cutis superantes;* altera species *cutim solum transparuit*, & hæ duæ species inadvertenter evanuerunt, quas vulgus retrocessisse putabat; tertia prodiit cum *maculis parvis*, *rubris*, quæ in dies auctæ, & *supra cutis superficiem modicum elevatæ* racematim coaluerunt, quarumque protuberantia, digito leviter admoto, tactu percipi potuit; post quinque dies, morbo jam remittente, maculæ per totum corpus latissimæ & maxime rubentes evanuerunt, atque squamularum forma deciderunt, cute farina quasi conspersa relicta. *Morbilli* quo citius prodierunt, eo benigniores, quo tardius, eo pejores fuerunt. Incessit sæpe hic morbus sub vario schemate, vario stipatus satellitio. Sic

menſe Aprili ad puerperam vocatus deprehendi *morbillos* copioſiſſimos, protuberantes, quibus interſperſæ fuerunt *maculæ petechiales*, deliravit valde, imo tubarum in vicinia inflatarum cantus & pulſati tympani ſonos, inter difficultates ſomni per phantaſiam oblatos articulate imitata fuit, frequenter riſit, convulſa & aphona tandem jacuit, neminem novit, 15. tamen morbi die, adhibitis *expellentibus alexipharmacis temperatis*, *cordialibus*, ad ſe rediit, atque debellatis ſymptomatibus graviſſimis convaluit. Eodem tempore gratioſam habui puellam 6. annorum, *variolis* veris laborantem, ſupervenerunt nona morbi die, variolis necdum in ſtatu conſtitutis, *morbilli* copioſi, graviſſime inde decubuit, ſed ex duplici hoc morbo feliciter emerſit. Veriſſimum igitur eſt Axioma medicum: Qualis humor efferveſcit in corpore, talis efflореſcit in cute. *Morbilli* hi, ſi perite *expellentibus*, *v. gr. pulv. alexit. de hyacinth. lap. bez. orient. pulv. epilept. C. C. philoſ. antim. diaph. unicorn. mar.* cum *pectoralibus & confortantibus* mixtis, nec non ſervato ſimul idoneo diætæ calorisque temperamento, tractati ſunt, omni vacarunt periculo, neminique fuerunt funeſti; neglecta autem, aut præpoſtera vel perverſa morbillorum cura, aut præmatura, ſuperatis jam morbillis, aëris mutatio, vel inordinata rerum non naturalium diæta, præcipitavit quam plurimos in *tuſſim ferinam*, *febrem continuam*, *reſpirationem difficilem*, *pectoris compreſſionem*, *catarrhum* ita dictum *ſuffocativum*, *lethalem*. Menſe *Majo* & *Junio* continuarunt adhuc *morbilli*, *febres continuæ*, *tertianæ intermittentes*, *variolæ*, quæ *ſporadice* hinc inde vagatæ ſunt, ſed fuerunt ſine malignitate, adeoque convenienter tractatæ, facile curabiles. *Julius* fuit amœniſſimus, ſed cum ſummis caloribus, quarta coorta eſt graviſſima tempeſtas cum frequentiſſimis tonitrubus, flammarumque fulgoribus, nec non grandinibus inſolitis, quæ in civitate utplurimum magnitudine juglandis, imo ovi gallinacei, prægreſſo imbre, ceciderunt, ad vineas tamen ſparſim venerunt, adeoque illis exiguum intulerunt damnum. Sub initium *Auguſti* remiſerunt calores, ſed ſexta audiebantur tonitrua terribilia, grandines cadebant inſolitæ, copioſiſſimæ, quæ in optimis noſtris promontoriis & vites & uvas prorſus deſtruxerunt. Jam ſucceſſerunt æſtuoſiſſima tempora, quæ vix ſuſtinere potuimus, neque ſpirarunt eteſiæ, nullæ fuerunt pluviæ, quæ fervorem ſolis contemperaſſent, imo eadem aëris conſtitutio erat in *Septembri*, *Octobri* nec non *Novembri*, ut credidiſſes, autumnum in æſtatem fuiſſe converſum; habuimus quoque d. 25. *Septembris* veſperi tonitrua & fulgura ſufficientia, unde in reſiduis promontoriis, quæ a grandine intacta manſerunt, generoſum crevit vinum,

imo

imo generosius crevisset, si nobis ob metum tumultuantium Hungarorum serius vindemiare licuisset. Finitis enim jam vindemiis æstuosa & sicca adhuc continuarunt tempora, sine ullis fere pluviis. Sub finem *Novembris* & initium *Decembris* nives deciderunt paucæ, & moderata subsecuta sunt frigora. Mensibus æstivis, *Julio* nempe & *Augusto*, existente cœlo maxime æstuoso, *diarrhœa* & *dysenteriæ* satis fuerunt frequentes, & magis pueros adultiores, senes, minus infantes sporadice afflixerunt. Præcessit diarrhœa cum ciborum fastidio, languore totius corporis, siti, dejectionibus copiosissimis, serosis, utplurimum biliosis, viscosis nec non pituitosis, valde fœtidis, mox insecuta est dysenteria cum dejectionibus cruentis & purulentis, numerosis ad 70. 80. intra diem & noctem, aliquando velut momentaneis, ut miseri vix sellam foricariam deserere potuerint, & circa noctem cum majori exacerbatione, utplurimum caloribus, quamvis non adeo urentibus, pulsu celeri, siti, inquietudine, acuto intestinorum & ani dolore, inani, licet frequenti, desidendi cupiditate, præcordiorum anxietate, vigiliis; in progressu morbi blanda acceserunt deliria, non sine malignitatis nota. Quamdiu sanguis cum materia biliosa, mucosa, purulenta & saniosa, aliquando cum strigmentis & ramentis exivit, tamdiu de vehementibus torminibus & doloribus conquesti sunt. *Dejectiones nigræ*, *fœtidæ* in morbi statu, majoris corruptionis denotarunt gradum, indicio manifesto, imminere jam *gangrænam* & brevi *sphacelum*, unde in illis dysenteria antea cruenta & torminosa jam observabatur fere indolens, pulsus quasi nullus, extrema frigidissima, sudore copiosissimo resolutivo frigido perfusa. Refrigerationem hanc infirmi non percipiebant, quin potius de calore interno & siti conquesti sunt, imo manibus glaciei instar frigidissimis res aut loca frigida capessere desiderarunt; & hi omnes, salvis tamen sensibus motuque membrorum illæso, elapsis utplurimum 48. horis, mortui sunt. Causa hujus affectus adscribenda fuit partim copiosis fructibus horæis, acido-aqueo acri fermentifico fœtis, partim caloribus ferventissimis, bile inde acriori lymphaque acidiori & quasi corrosiva reddita. Succi nempe eminenter acres, mordaces nectendo in intestinis diutius, quam par est, moram, primo absterserunt intestinorum mucum, deinde illorum crustam villosam, sive velamentum bombycinum simul abraserunt, & altius penetrando ipsas glandulas erosserunt, atque ulcus, vel quasi tale, instar vesicantium, induxerunt; inde membranis intestinorum sensim sensimque a sale corrosivo erosis vasorumque osculis reseratis, non solum sanguis frequenter stillavit, sed & tristissimus doloris sensus accessit, imo spasmo-

dica vellicatio, qua intestina spasmo quodam irritata motu quasi vermiculari dolorifice sese torserunt, unde non mirum, successisse tandem *inflammationem*, *gangrænam* ipsam, nec non *lethalem sphacelum*. Quo enim major acrimonia, eo major spasmodica fibrarum nervearum irritatio, major fermentifica humorum fusio, glandularum, ductuum & vasorum intestinalium eliquatio, nec non cruoris simul cum plexibus glandulosis ac reliquis intestinorum contentis excretio. Profuerunt sub initium morbi, non obstantibus torminibus & supervacaneis excretionibus, humores acres *diluentia*, & *leviter Evacuantia*, utpote *aqua Laxativa cum aqua cinamomi*, in primis *rhabarbarum tostum*, quod blande laxando simul ob partes terreas admixtas adstringere, & leniter roborare solet, cum *myrobalanis & elæosacch. cinnamomi* propinata, nec non *clysteres absterstivi ex spec. emoll. hord. vitello ovi, conf. rosar. lacte*, aliquoties adhibiti. His præmissis statim deveniendum fuit ad *incrassantia, demulcentia, adstringentia cum anodynis* mixta, unde singulis quatuor aut quinque horis exhibui pulverem sequentem: *Rec. corall. rubr. præp.* ℈ß. *lap. hæmatit. terr. japon.* ā *gr. viij. theriac. cœl. gr. iij. laud. de trib. gr*ß. *M.* mutatis tamen mutandis, addidi sæpe *terr. sigillat. fl. ferr. bol. armen. pulv. stypt. Cr. smaragd. præpar. crystall. mont. pulv. dysenter. Crat. ex tragacanth. gumm. arab. & corall.* constantem, *nuc. mosch. &c.* inprimis, ubi calores fuerunt ingentes, *compos. sperniol. Cr. spec. de gemm. frig. unicorn. mar. spec. de hyacinth. &c.* imo moderanda fuerunt medicamenta ad ipsius excretionis, malignitatis & virium modulum. Sæpe videbatur jam alvus adstricta, morbusque sublatus, brevi tamen malum recruduit, & exivit iterum aliquando cum, aliquando sine cruore materia mucosa in minima quantitate cum summis torminibus alvum ad excretionem stimulans; adhibitis autem frequentioribus *clysteriis ex decoct. hord. cum capit. vervecin.* nec non continuatis *pulveribus adstringentibus*, ex toto cessavit. Tandem, ne propter derasos plexus ilei glanduloſos fluxus alvi cœliaco non absimilis remaneat, ordinavi summo cum effectu *balsamica, stomachica, balsam. peruv. opobalsam. Tinct. corall. elix. Vitriol. M. pulv. stomach. elect. diacinam. Reg. nuc. in Ind. condit.* Et sic dysenterici intra tres septimanas ex integro restituti sunt, quousque etiam a vino abstinere debuerunt, contenti *aqua cocta ex rad. tormentill. rasur. C. C. ebor. mastich. &c.* Quos invasit cum *vomitu*, hi pessime decubuerunt, & vix servati sunt, optime autem ipsis profuit *balsamum peruvian.* nec non *opobalsamum cum corall. rubr.* exhibitum. *Adstrin-*

ſtringentia, ſine prævviis *blandis Laxantibus*, in initio & progreſſu morbi adhibita protraxerunt morbum, tormina exacerbarunt, & poſt ſe utplurimum *febres*, *arthritides*, *pedum tumores*, *lienterias* reliquerunt. *Opiata* hic fere omnem abſolverunt paginam, imo fateri debeo, me fere nullum dyſentericum ſine frequentiori exhibitione *laud. de trib.* commode reſtituere potuiſſe; exhiberi autem debuit, antequam dyſenteria fuit conſummata & plane ulceroſa, aut vaſa majuſcula exeſa, aut ſenſus doloris jam periit. *Menſe Auguſto* frequentes habuimus *rheumatiſmos ad brachia*, *ſcapulas*, *femora*, *lumbos*, *coxas* productos, ſine ulla rubedine, multo minus tumore, non tam articulis, quam muſculorum interſtitiis firmiſſime & diutiſſime inhærentes, cum motus impotentia, doloribus lancinantibus, profundis, fixis, qui noctu exacerbati ſomnum impediverunt: infirmi enim loco moveri nequiverunt, & quo ſtatu fere primo jacuerunt ac decubuerunt, in eodem manere debuerunt, & ſine cruciatu ac vehementi dolore vix moveri aut attingi potuerunt; adfuit ſimul tenſio & caloris acriuſculi ſenſatio cum pulſu frequenti. Vulgus hunc affectum nominare ſolet *delapſum catarrhorum a capite*, es iſt ein Fluß im Arm oder Fuß gefallen. Statuendum potius rhevmatiſmum provenire a ſero aut lympha acriori, flatulenta, retrogrado motu impedito, in ſpecialem aliquam membranoſam, tendinoſam, nerveam & muſculoſam partem delabente, ibique ſtaſin patiente, & partes fibroſas, nerveas tendente, easque triſti ſenſu vellicante. *Arthritis Vaga* hoc anno frequens fuit. Invaſit homines prævio horrore inſtar febris, membranoſas ac muſculoſas articulorum partes dolore, rubore, tumore & movendi impotentia corripuit, vagabunda fuit & ambulatoria, modo hanc, modo illam invaſit partem, nulla tamen loco ultra 48. horas fixa manſit, remiſſionem ſæpe, relicto ſolum tumore, ſimulavit, at opinione citius, imo vehementius rediit, & priorem locum occupavit, imo memoratu digna in plerisque fuit paroxyſmorum invaſio dolorumque motus, dum quo tempore humerum, carpum aut digitos dextræ manus, eodem tempore & genua ſiniſtri pedis; & quo tempore ſiniſtri brachii, eodem dextri pedis partes ſingulari alternatione & ſaltu dolorifico infeſtavit. Similiter hic peccavit ſerum, ſive lympha acido acris, ſed ſale volatili intimius fœta, quæ ad perioſteum, ſive ſenſibiliſſimas articulorum mobilium membranas detruſa, eas diſtendit, vellicavit, ibique ſicuti ſpina infixa ſæviit. Cura *arthritidis Vagæ* & *rhevmatiſmi* una eademque fuit. *Venæſectio*, niſi adfuit magna febrilis alteratio, intenſior arteriarum pulſus, nec non præcordiorum com-

preſſio, nil profuit, vires potius abſtulit. *Purgationes*, utpote turbationes & colliquationes liquorum naturalium exaſperarunt magis malum; reiteratus autem *enematum*, in primis *laxantium*, uſus, v. gr. *Rec. pulv. hepat.* ℈ß. *ſal. cichor. acetoſell.* ā. *gr. v. diagryd. ſulphurat. gr. vj. fecul. ari gr. iv. M.* aut *decoctum ex fol. ſen. S. S.* ℥iß. *rhabarb.* ℥j. *crem. tartar. in aqu. cichor. infuſ.* addita *manna & aqua cinnam.* ſummopere profuit, in primis ſi veſpertino tempore *pulvis confortans* ſequens exhibitus fuit: *Recip. pulv. analept.* ℈ß. *epilept. gr. viij. lap. cancr. præp. gr. vij. laud. de trib. gr.* ß. *M. opiatorum* enim vires hic ſumme deprædicandæ ſunt, morbi quidem cauſam non tollunt, ſomnum tamen conciliant & dolores mitigant: non autem neceſſum fuit ſingulis diebus *opiatis* & *laxantibus* uti, dirigi & moderari potius pro re nata morbique indole debuit cura. Ab uſu *ſudoriferorum* nunquam felicem vidi ſucceſſum. Poſt inunctionem *ſpirituoſorum*, v. gr. *ſpir. vin. camph. formic. ſal. armoniac. junip. lumbric. &c.* ſemper notavi dolores oſteocopos, adeoque abſtinendum fuit a *ſpirituoſis*, nec non *unguinoſis*, *emplaſticis*. Optime autem, in primis ſub finem morbi, profuerunt *Thermæ Badenſes*, aut *balnea acidularum*, imo in ipſo morbo *balnea ex aqua dulci cum hordeo* parata. Atque hac methodo tractati feliciſſime intra 20. aut ad ſummum, ſi copia peccavit materia, 40. dies reſtituti ſunt. *Febres* his temporibus habuimus frequentes, quæ utut prima die tragœdiam a pandiculatione, oſcitatione, languore, frigore, mox calore ſatis intenſo auſpicatæ ſunt, cum ſubſequente ſecunda die apyrexia, ſpeciem *intermittentis* ſimulante; ſupervenientes tamen paroxyſmi, qui fuerunt cum languore, pulſu magno, exacerbatione caloris aliorumque ſymptomatum, confirmarunt intermiſſionem illam fuiſſe doloſam, & latuiſſe ſub hoc cinere ignem *continuarum febrium*, nec non *malignitatem* ipſam. Expoſt enim videbantur quandoque, inprimis mane, remittere calores, nunquam autem intermiſerunt. Creſcente morbo, creverunt ſymptomata, imo convulſiones in ſtatu morbi notavi frequentes. *Deliria ſerotina*, v. gr. die 11. 12. ſupervenientia ſemper fuerunt *exitioſa*. Febres hæ more continuarum *Veneſectione* in principio, *diaphoreticis*, *bezoardicis*, *confortantibus* tractari debuerunt. Ultimis tribus menſibus, præter *febres tertianas*, *quartanas*, *catarrhos*, vix alii notabiles occurrerunt morbi.

Con-

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1705.

QUo clementior anno præterito fuit aëris conſtitutio, eo rigidior ſub ingreſſum anni 1705. comparuit cœli temperies. *Januarius* quippe incepit gelu congelare aquas, imo continuavit frigus toto hoc menſe ſine remiſſione, nives ceciderunt paucæ, & ſpirans Euronotus induxit ſiccitatem. Nec mitior fuit *Februarius*, quin frigore & gelu longe rigidior, ſine ullis nivibus. *Martius* illuxit gratioſa ſerenitate, & exoptato calore, ſed quinta nives ceciderunt magnæ, ſexta frigus, quod ad 12. usque duravit diem; circa *æquinoctium vernale*, ſpirante aëre meridionali, frequentiores habuimus pluvias, fructiferas, quas ſerena, calida mox inſecuta ſunt tempora, adeoque Martius utplurimum ſiccus extitit. *Aprilis* varias ſuſtinuit ventorum mutationes, & frequentiores, vix non quotidianas, in primis circa finem, pluvias, oblectamenta vernalia inhibentes; imo & *Majus* fuit valde inamœnus, frigidus totus, excepto uno aut altero die, pluvioſus. Continuavit pluvioſa & frigida hæc aëris conſtitutio ultra *medium Junii*: unde non mirum, uvas circa feſtum Viti necdum florere incepiſſe. Circa *ſolſtitium æſtivum* temperatior aura & calores deſiderati demum redierunt. Morbi, qui in hoc ſemeſtre inciderunt, erant varii. In *Januario* & *Februario* continuarunt *febres quartanæ*, quæ tamen, uno vel altero *Laxativo* adhibito, nec non *chinatis medicamentis cum arcano duplicato*, præter morem utplurimum ſuperari potuerunt, neque ullam labem poſt ſe reliquerunt. Frequentes erant *rhevmatiſmi in pedibus*, *manibus*, *ſcapulis*, *lumbis*, cum dolore acerbo, ſine inflammatione, ſine tumore; hi *diaphoretica* ſuſtinere non potuerunt, ſed ſolis *temperatioribus cholagogis*, v. gr. *infuſis ex manna*, *fol. ſenn. tartaro*, *cum aqu. cichor. &c. clyſteribus*, *præcipitantibus*, nec non *balneis hordeaceis*; & pro re nata, in ſumma dolorum exacerbatione, *grano dimidio laudani de tribus*, tractari voluerunt. *Catarrhos* habuimus copioſos, qui in *febres* degenerarunt *continuas*, non adeo funeſtas. Servati enim omnes ſunt, qui ſtatim ab initio adhibuerunt *Alexipharmaca*, eaque continuarunt. Menſe *Februario* jam inceperunt *febres petechiales*, quæ *pleuritides* ab initio mentitæ ſunt, inceperunt cum horrore levi; febre lenta, tuſſi ſicca, dolore in pectoris regione, ad ſcapulas, claviculas adſcendente, cum moleſtia ægri, ſi in partem ſanam decumbere voluit; aſſumtis autem *ſudoriferis* evanue-

runt

runt dolores, & quarta, imo in plerisque ſeptima demum eruperunt maculæ. In aliis ſimularunt *febres intermittentes*. Sic in Virgine quadam XVI. annorum, ſanguineo-phlegmatica, tunc temporis ordinario menſium fluxu laborante, notavi tres paroxyſmos, more *febris quotidianæ intermittentis*, mane cum horripilatione, ſubſequo calore, circa veſperum intermittente, dolore capitis gravativo, ſiti, laſſitudine &c. quotidie recurrentes, quarto *calores continuos*, prioribus longe intenſiores, nec non eruptionem macularum, ſeptima hæmorrhagiam narium ſat largam, decima deliria blanda, manuum tremores, linguæ ac faucium ariditatem moleſtam, 12. 13. novam copioſorum exanthematum, prioribus jam evaneſcentibus, eruptionem; & ecce 16. morbi die, non obſtante hæmorrhagia, quæ ex alleviatione morbi judicabatur critica, ſeptimâ oborta, obiit. Maximam *malignitatem* exanthematica hæc febris in receſſu geſſit menſe *Martio*, *Aprili*. Incepit cum horripilatione, calor in ſanguineo-phlegmaticis, quorum ſanguis ſero viſcido abundat, mitis, ſed ſubdolus; in ſanguineis intenſior, adfuit languor totius corporis, mox ſubita virium proſtratio, membris quaſi laſſitudine fractis, aut contuſis, ſitis non adeo magna, nauſea, vomitus, pulſus naturali fere ſimilis, unde magis de languore, quam calore, conqueſti ſunt; ſexta aut ſeptima æſtus invaluit, atque malignitatem ſuam ſequentibus diebus prodidit, ſupervenientibus gravioribus ſymptomatibus, utpote exanthematum eruptione, cardialgia, pulſu celeri, frequenti, vigiliis, vehementiſſimis capitis doloribus, deliriis, motibus convulſivis, linguæ ariditate & fiſſuris &c. *Venæſectiones* prima aut altera die inſtitutæ, nec non repetitæ, valde profuerunt, ſerotinæ omnes nocuerunt. *Laxativa*, etiam ſub initium morbi exhibita, rejicienda fuerunt, & memini in his *exanthemata longe latiora* prodiiſſe, quam in aliis, eosque graviſſimis ſymptomatibus, *tremoribus* nempe *totius corporis*, *deliriis furioſis*, tandem *aphonia*, *convulſionibus epilepticis*, tentatos fuiſſe, omnesque fatis occubuiſſe: *clyſteriis ex humectantibus & emollientibus* confectis, nec non *ſuppoſitoriis* alvum adſtrictam commodiſſime reſerare potuimus. Cura methodica maxime dirigi debuit ad vires, quæ conſervari, ad humorum fervorem, qui contemperari, ad malignitatem, quæ corrigi debuerunt. Præſtitimus hoc *blandis diaphoreticis*, *bezoardicis*, *cordialibus*, *v. gr. pulv. alexit. ſpec. de hyacinth. C. C. philoſ. pulv. analept. epilept. lap. bezoard. orient. antimon. diaphor. unicorn. mar. conſ. alkerm. mag. perlar. orient. &c.* exhibito ſingulo octihorio

horio pulvere uno, aut potiuncula. Sic corpus manſit perſpirabile, ſanguini ſua conſtitit ſyſtaſis & craſis, atque malignitas exuperata fuit. A *medicamentis ſpirituoſis, volatilibus, bezoardicis fortioribus, calidis*, quæ in hoc caſu magis obfuiſſe, quam profuiſſe, jam a longo tempore in his calidis oris expertus ſum, ſtudio abſtinui. Vinum omnibus interdixi, *aquam ſolam ex rad. ſcorz. raſ. C. C. ebor. ſem. aniſ. &c.* concedens. Acutiſſimos capitis dolores *Veſicatoria* nuchæ appoſita ſuſtulerunt. Sæviit vehementer hic morbus æque in adultos, atque gravidas. Sic binas habui, harum una, tertia morbi die, gemellos vivos, nondum maturos, octimeſtres, qui intra aliquot dies mortui ſunt, peperit; altera ſexta morbi die filium æque octimeſtrem, qui ſex diebus vixit, enixa eſt. Fortior hic ſine dubio ſanguinis motio & rarefactio, qua apertæ & laxatæ ſunt viæ, partus hos acceleravit, inde puerperæ valde debilitatæ, ſed ſolis *confortantibus, analepticis, bezoardicis blandiſſimis*, aliisque pro morbi & ſymptomatum exigentia remixtis, tractatæ, binæ die XV. evaſerunt ex morbo hoc graviſſimo. Legitima enim & matura medicamentorum applicatio omnibus ſalutaris fuit, ſecus, qui a principio neglexerunt remedia. Sic inter alios novi mercatorem, Sileſitam, eadem febre detentum, qui fere omnia reſpuit medicamenta, tandem delirio phrenetico correptus in lecto vix detineri potuit, die 12. demum prodierunt exanthemata, indubia mortis die 14. morbi ſubſecutæ indicia. In alio pauperculo *petechiali febre* extreme laborante notavi in dorſo, brachiis, pedibus, natibus quamplurima *ulcuſcula*, elevata, dura, cum intenſo dolore, inflammatione, ad inſtar furunculorum, ichore plena, ſed tubercula illa ulceroſa valde fuerunt maligna, naturam *anthracum* æmulantia; caro enim in circuitu inflammata, tandem ſphacelata & corroſa, ubique tota excidit, adhibitis tamen *expellentibus, Alexipharmacis & mundificantibus externis* præter omnium ſpem ſanitati priſtinæ reſtitutus eſt. Ceterum multiplici experientia edoctus ingenue fateor, etiamſi omnia ſigna fefellerunt, me tamen ſequentia in prognoſi nunquam decepiſſe: deprehendens nempe in tangendo pulſu *contractionem aut ſubſultum tendinum*, pro certo mortem prædicere potui. Sic ex *linguæ ariditate, fiſſuris, aſperitate, ſcabritie, ſiccitate*, quaſi lignum attingeres, *nigredine*, in primis, ſi retorrido calore cum vicinis faucibus aruit, aut *cruſta quadam nigra obducta*, quæ *licet ſæpius os fricando & colluendo deterſa, ſtatim tamen nova repullavit*, infallibile ſummæ interiorum partium inflammationis & ſideratio-

nis, nec non mortis augurium habuimus. Lingua enim etiam in minima inflammationis ſuſpicione ſtatim reſiccare incipit, & creſcente inflammatione creſcit pariter & ſiccitas linguæ. Hoc morbi ſtadium ſæpe ultra XV. morbi diem fuit protenſum, aliquando felici, aliquando funeſto eventu. Sic memini quosdam *16.* alios *18.* imo 22. demum morbi die fuiſſe extinctos, alios jam integre reſtitutos ex leviſſima cauſa & errore diætæ *recidiuam* reportaſſe, quæ tandem, inflammatis glandulis, in pectore, inprimis pulmonibus ſitis & exulceratis, in *hecticos* degeneravit *calores*, longo tamen *medicamentorum pectoralium* uſu ſuperabiles. Menſe *Majo febres petechiales* deſævierunt, & evaſerunt ex his omnes, qui ex methodo tractati ſunt. Eodem tempore *Ictterus* frequens fuit, qui flavo ſuo colore deturpavit totum corporis habitum, ſpeciatim vero oculorum politum ebur, nec non tempora. Conqueſti ſunt de pruritu in cute, maxime dorſo, de caloribus tranſitoriis, laſſitudine ulceroſa, doloribus capitis, ſomniis turbulentis, intenſiſſima ſiti, inappetentia, oris amaritudine. Alvus plus ſolito adſtrictior, &, quæ exierunt excrementa, penitus albeſcentia, pauca, viſcida, urina craſſa, turbida, ſubnigra, in ſuperficie oleaginoſa, crocea fuerunt. Utique hic fuit obſtructio tubulorum biliferorum, a viſcida lympha hepatis & acinorum glanduloſorum, nec non ſaburra tartarea proveniens: inde bilis ab acido fixiori plus minus auſtero, torpidior & ſpiſſior reddita, in motu ſuo impedita, neque per deſtinatos canales, tum ad veſiculam, tum per ductum cyſticum in ductum choledochum ad inteſtina delapſa, potius reſtitans, in venæ cavæ propagines, tanquam fontes ſuos receſſiſſe, ibique ſerum cum ſanguine, & exinde productos humores, nutritioni & excretioni dicatos, citrino ſuo colore infeciſſe neceſſum fuit. *Martialia*, *rhabarbarina*, *aperientia* non ſolum ductus illos obſtructos feliciter reſerarunt, ſed & bilem peccantem, atque jam ad habitum corporis delatam eduxerunt per epicraſin, v. gr. *pulv. hepat. cachect. croc. mart. aperit. cum ſalibus*, *rhabarb. Alex ſpir. ſal. coagul. ſal acetoſell. abſinth. cichor. tartar. vitriolat. arcan. dupl. rad. curcum. &c.* additis pro re nata, & quidem optimo cum ſucceſſu, aliquando *granis aliquot diagrydii.* Menſe *Junio* continuarunt adhuc *febres continuæ*, ſed fuerunt valde *benignæ.* Jam inceperunt *tertianæ*, *quartanæ*, curatu tamen faciles. *Julius* incepit cum caloribus, ſubinde tamen nubibus exaſperatum cœlum, in primis die 19. & ſequentibus aliquot diebus, flante Borea, frigidam effudit pluviam. Cum Sirii ortu etiam exorti ſunt calores, qui cum inſolito

ſolito & vix tolerabili aëris fervore usque poſt ejus occaſum, imo toto menſe *Auguſto*, ſine ulla alternatione, continuarunt, excepto XIX. Auguſti, quo cum imbribus, tonitrubus & fulgure grandines per mediam horam deciderunt copioſiſſimi, quæ promontoria noſtra fere omnia deſtruxerunt. Totus *September* aut ventoſus, aut frigidus, aut pluvioſus fuit, adeo, ut vix quatuor dies ſereni toto menſe numerari potuiſſent. *October* extitit amœnus, calidus, ſiccus, & quamplurimum contulit ad maturitatem uvarum, quæ alioquin immaturæ manſiſſent. Hinc vinum nec quantitate, nec qualitate laudabile crevit. *Novembris* initium ventoſum, utcunque ſiccum fuit, progreſſus ad finem usque pulcherrimus, ſerenus, calidus. Sub initium *Decembris* apparuerunt hyemis indicia, nubibus & nebulis aër turbidus, frigidus, mox inſecuta eſt amœna, ſerena ſine nivibus tempeſtas, ad finem menſis durans, nobis quidem grata, ſed ob hoſtium furorem valde infauſta, ferrea & ignea. Tumultuantes enim Hungari die 24. Decembris civitatem noſtram arctiori obſidione cinxerunt, eamque circa prandium ex monte Leonhardi globis ignitis continuo ex machinis bellicis majoribus exploſis invaſerunt. Primam ſtragem ſuſtinuerunt ſuburbia. (non excluſis V. domibus in civitate interiori exiſtentibus,) quibus flammea hæc procella, aut diverſa incendia ſacram Chriſto naſcenti noctem in funeſtam cinerum diem verterunt. Die Nativitatis CHRISTI ignitis ſuis globis nova incendia facere, atque reſiduum in cineres redigere, ſed fruſtra, tentarunt; pilis autem ſuis majoribus igniariis, Bomben, ingens damnum ædificiis intulerunt; tandem biduo poſt, re infecta, diſceſſerunt. His temporibus, menſe nempe *Julio*, *Auguſto*, *Septembri*, *Decembri*, adhuc continuarunt *febres continuæ*, *petechiales*, & notavi inter alia honeſtas duas fœminas, ſorores; quarum una menſe *Auguſto febre exanthematica* laborans, die X. morbi acquiſivit frequentem *diarrhœam* cum torminibus & doloribus inflammatoriis, vigiliis continuis, caloribus intenſiſſimis, die XII. extrema, ſudore reſolutivo perfuſa, etiamſi de æſtu graviſſimo, potius anxietatibus, conqueſta fuit, frixerunt, 13. mortua. Latuit hic ſine dubio *inteſtinorum ſphacelus*. Altera ſoror menſe *Septembri* eadem *febre petechiali* correpta, ſumſit ſub initium morbi, nil mali ſuſpicans, ante macularum eruptionem, neſcio cujus ſuaſu, *Laxativum*, die 10. incepit delirare, adhibitis tamen adhibendis, die 17. calores remiſerunt, & mens rediit, imo jam periculum evaſiſſe ab omnibus judicata fuit; die 19. morbi in *femore pedis ſiniſtri* ex inſperato prorupit *macula nigerrima, cruſtacea,*

cea, *instar anthracis*, magnitudine duplicis grossi, quæ igneo suo fervore latius sese diffudit, carnem subditam exussit, atque die 21. pauperculam e medio viventium sustulit. Mense *Decembri* in alia fœmina 46. annorum observavi easdem *maculas petechiales* tertia jam die prodeuntes, valde *latas*, non obstante *Venæsectione* secunda morbi die administrata, tertia incepit delirare, quarta obiit. In his casibus utique peculiaris sanguinis corruptio, & singularis malignitas supponi debuit. Mense *Augusto* ex flagrantissimo sole aërisque siccitate ortæ sunt *diarrhœa*, *dysenteria* cum tenesmo, vomitibus, siti, doloribus abdominis; utplurimum conjuncti fuerunt *calores*, inde methodo ordinaria tractari non potuerunt, quin potius *alexipharmacis*, *v. gr. terr. sigillat. Japon. bol. arm. theriac. cœl. spec. de gemm. frig.* curam aggredi debuimus. Ubi nullus adfuit calor, ibi optime profuerunt *blande educentia*, in primis *rhabarb. tostum cum myrobalan. citr.* aut *aqua laxativa* ipsa cum *aqua cinnam.* sub initium exhibita, aut *clysteres abstergentes ex hord. cap. vervec. lacte &c.* frequenter applicati. Materiam adhuc restitantem acrem, austeram, acidam, urentem feliciter deinceps *absorbentibus*, *adstringentibus*, *ac incrassantibus*, *v. gr. corall. rubr. alabastr. terr. jap. sigillat. crystall. mont. &c.* correximus. Sic multum præstitit *opobalsamum*, nec non *oleum nucistæ* interne exhibitum; non minorem utilitatem attulit *Cataplasma* toti abdomini applicatum: *Recip. pulv. centinod. burs. pastor.* ā. *mß. fol. rosar. rubr balaust. ana* ʒiij. *diacydoniat. cum spec.* ʒß. *nuc. mosch. n. ij. mastich* ʒj. *caryoph.* ℈j. *F. Cataplasma*, adde *ol. myrtin. cydon. mastich.* ♃. ʒj. *M.* Hoc mense *erysipelata* frequentissima fuerunt, sed uno vel altero *sudorifero* exhibito extincta. Nec his mensibus conticuerunt *febres quotidianæ*, *tertianæ*, *quartanæ*, quæ circa finem mensis *Octobris* valde *contumaces* extiterunt, senibusque funestæ. Præter alios affectus, *rhevmatismos* nempe, *catarrhos*, *podagricos dolores*, *odontalgias &c.* sequentem notavi casum. Honesta matrona, annorum 45. multarum prolium mater, circa finem mensis *Novembris*, prægerssis jam a longo tempore spasmis digitorum manus sinistræ, agonizantem puellam in vicinia visitans, eamque morientem conspiciens, valde perterrita concidit *epileptica*, deportata domum, & in lectum illata tandem ad se rediit præteritorum fere inscia. Ad ipsam vocatus nil intentatum reliqui, aperui *venam in brachio dextro*, ordinavi clysteres, dedi *antepileptica*, *v g. pulv. epilept. spec. cephal. M. castoreum*, *unicorn. mar. ungul. alc. cran. human. agu. hirund. c.*

castor.

caſtor. epilept. L. &c. affectum tamen curatius perpendens deprehendi ſpaſmum, vel potius pulſum & ſubſultum magnum in medio, annulari & auriculari digito ſiniſtræ manus, ubi frequenter & fere indeſinenter illorum extremitates ad volam manus retractæ ſunt; bihorio elapſo, majorem perſenſit in prædictis digitis ſubſultum, mox paroxyſmum epilepticum; adeoque celer motus tendinum veluti ſubſultorius, inſtar pulſus ordinarii, indubitatum inſtantis paroxyſmi fuit præſagium. Senſit autem inſecutas exacerbationes omnes manifeſtam originem traxiſſe ex extremitatibus trium digitorum ſiniſtræ manus, indeque in momento, quaſi volando, auram quandam adſcendiſſe per brachium ad caput, affectoque cerebro, pars corporis ſiniſtri variis motibus valde agitata & concuſſa fuit, pes tremuit, oculos contorſit, ſpumeum quiddam circa os apparuit, reflexo capite verſus dorſum, adfuit ſimul omnium ſenſuum perturbatio. Dira hæc ſymptomata, ſi remiſerunt, durarunt autem quandoque uno horæ quadrante, quandoque brevius, ægra tandem ſopore quaſi oppreſſa jacuit, mox gravi ſuſpirio ad ſe rediit horum omnium inſcia, atque ſolum de gravitate capitis ac laſſitudine membrorum conqueſta eſt, utplurimum, finito paroxyſmo, modicum ſanguinis ex nimio motu convulſivo in pulmonibus extravaſati, ore rejecit. Sæpe velut ab utero ſuffocata rubebat inſigniter, cum laſſitudine quadam ac ſenſim oborientis febriculæ rudimento. Non quidem continenter horrendo hoc ſymptomate, ſed interpolatis vicibus, modo ſerius, modo ocius, aliquando quotidie, aliquando tota ſeptimana ſemel, commiſeratione digna exagitata fuit, prout venenata hæc materia vel citius, vel tardius, auram ſuam ſubtilem, vel ſpiritus ſuos volatiles emiſerit, qui in cerebrum delati irritando ſenſiles ac nerveas fibrillas celerem illam, inordinatam & in voluntariam concuſſionem membrorum, cum conſpicua mentis labe, ac terribili nervorum contractione illius potiſſimum corporis partis, ex qua malignus vapor ſpeciatim in cerebrum fuit amandatus, conciliarunt, miſeram noſtram, ſi extra lectum fuit, cadere fecerunt. Malum hoc necdum radicatum quo ex toto tolleretur, nihil non tentatum fuit, cum per *cathartica, v. g. pil. coch. de ſuccin. Cr. extr. caſtor. cum ſir. de cichor. c. rhab. &c.* tum per *Veſicatorium*, ad eliciendam materiam peccantem, regioni carpi impoſitum. Carpum deinde arctiori vinculo circumligari curavimus. Interne quotidie mane ſumſit *pulveres epilepticos ex pulv. epilept. M. gr. viij. mag. cran. hum. gr. v. ungul. alc. præp. gr. vij unicorn. mar. gr. jv. pulv. caſtor. gr. v.* veſperi vero mixturæ ſequentis guttas 30. *Rec. Elix. uterin. Cr. eſſ. ſuc-*

cin, ſal. volat. oleoſ. ℥. ℈j. *M.* his continuatis remiſerunt ſymptomata, non tamen ex toto ceſſarunt. Unde ſanguinem *cruciatim* ex brachio nempe dextro, & pede ſiniſtro ſimul & ſemel detrahi curavi, tandemque *miſtur. ſimpl. cum elix. uterin. Cr. & eſſ. anod.* exhibui, quorum beneficio malum hoc potiſſimum, una cum motu tendinum ſubſultorio in digitis intra tres menſes devictum fuit. Pro roboratione membrorum & nervoſarum partium, nec non avertendo recidivæ metu, ablegavi ipſam menſe *Majo* ſequentis anni ad *Thermas Badavino-Auſtriacas*, & quidem optimo ſucceſſu. Priſtinam enim recuperavit ſanitatem. Thermas autem quotannis viſitare debebit, quod licet deinceps non obſervaverit, nullum tamen ſimilis morbi indicium per multos annos amplius in conſpectum prodiit. Et hæc dicta ſunt de morbis, qui hoc anno apud nos obſervati ſunt.

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1706.

CRedidiſſes præteriti anni exitu & ferocientium hoſtium abitu, nos jam calamitatibus, moleſtiis, periculis vacuos, furoremque hoſtium erga nos in lenitatem eſſe converſum. Sed ecce illorum furor mox abiit in rabiem. Cogitantes enim de noſtro interitu & civitatis exitio, d. 2. *Januarii* ad priſtinam ſtationem redierunt majoribus machinis, mortariis pluribus & requiſitis bellicis probe inſtructi; 3. die Januar. ſummo mane, continuis tormentorum & pilarum jactibus tam ardenter ædificia pulſarunt, ut fulmina & fulgura de cœlo deſcendiſſe putaſſes, imo ſparſo miſſilium flammarum imbre nova incendia excitarunt, & quamplurima civium ædificia immani grandine quaſſata deſtruxerunt. Sed cum hoſtes vidiſſent, ſe continuo machinarum bellicarum boatu & fragore inconcuſſam civium fidem & conſtantiam neutiquam evertere poſſe, ſexto Januarii, ſummo manc, trino agmine & magno impetu mœnia invaſerunt, admotisque quamplurimis ſcalis, nec non globulis quamplurimis manu injectis, mœnium faſtigia, quæ jam attigerunt, tranſcendiſſent, niſi noſtrorum Civium & inhabitatorum pectora pro muro fuiſſent, atque continuis ſcloporum exploſionibus, nec non clavis præferratis permultos de muro in ſubjectas foſſas præcipitaſſent, hoſtesque pedem, relictis centenis & ultra mortuis, in priſtinam ſuam ſtationem referre coëgiſſent. Hoſtis itaque invictam civium conſtantiam jam expertus, adverſis tempeſtatibus cœli quotidie magis magisque invaleſcentibus, die 10. Januarii obſidionem ſolvit, receſſit, ſed a longinquo nos cinxit. Cives interea

inſue-

insuetas in excubiis sub Jove frigido & humido per aliquot menses constanter continuarunt suas stationes, atque intrepide defenderunt sua mœnia. Alias hic *mensis* valde horridus fuit, frigore tamen quandoque remittente, placidior. Mollior aër sub initium *Februarii* observabatur, in progressu remissum aliquod frigus, sub finem nives, subsequo frigore congelatæ. *Martii* ingressus rigidissimus subito cum sereniori ac blandiori aëre commutabatur, circa *æquinoctium* frequentes fuerunt pluviæ, mox nives, mox varii ventorum tumultus, adeoque *Martius* non siccus, sed humidus extitit. *Aprilis* comparuit nivosus, mox tamen serenior & amœnior factus calore suo veris delitias produxit, languentes animos excitavit, & ad finem usque siccus ac calidus permansit; die 30. ingens tempestas cum fulguribus & tonitrubus oborta est, quam præcessit magna papilionum cohors occidentem versus volitans. *Majus* fere totus mane subfrigidus fuit, siccus, circa meridiem calidus, cum pauciſſimis pluviis. Toto *Junio* grata & exoptata habuimus tempora, calores intensos sæpe venti, quandoque pluviæ nocturnæ contemperarunt amœniſſimæ. Medardi dies fuit sereniſſimus, & die S. Viti uvas in omnibus promontoriis jam defloruiſſe notavimus, inde nostrates præcocem vindemiam augurari solent. Toto *Januario* morbi, præter *catarrhos*, hyemali tempore non infrequentes, nec non *quartanas*, nostris desideratas dederunt inducias. Sub initium *Februarii febres* notavimus *continuas*, malignitatis tamen expertes, *rhevmatiſmos frequentes bilioſos*, *defluxiones ſeroſo-bilioſas in capite*, maxime *pone aures*, aliquando cum, aliquando sine tumore, cum modica febrili alteratione, summe dolorificas, *ſuffumigiis ex olibano & cataplaſmatibus emollientibus* curatas. Continuarunt illæ in primis mense *Martio*, & invaserunt articulos maximo cum dolore, inflammatione, tumore, senibus, in primis podagricis, exitioſæ: in his rediit *podagra*, sed sine doloribus, quæ retrocedens materiam peccantem ad pectus transtulit, ibique *catarrhos lethales* excitavit. Sed miratu dignum fuit, quod præter hujus mensis indolem nullæ *febres continuæ*, exceptis paucis *catarrhalibus*, quæ senibus fuerunt funestæ, obortæ sint, cum tamen fœminæ cum prolibus suis, superioribus mensibus, maximum metum & terrorem ex turbis bellicis conceperint, & pro majori securitate diu noctuque squalida cellaria inhabitare debuerint, cives autem & incolæ omnes in excubiis quam maximos excessus sub Jove frigido & humido in vino commiserint, adeoque humores ad morbos generandos, aut suscipiendos dispoſuerint, in primis, cum absque hoc *Martius* sit humorum genitor, motorque dolorum. Beneficium hoc adscripsimus vino

novo,

novo, quod præterito crevit anno, leviſſimo, claro, acido, tartaro crudo abundanti, diuretico: hoc potenter viſcidam bilem diluit, ſolvit eamque per alvum & urinam eduxit, adeoque ſanitati noſtræ valde proficuum fuit. Aliis annis vina hujus loci nova, ubi calore ſolis & cœli benignitate ad ſummam maturitatem pervenerunt, generoſa ac potentia tartaro ſubtili ſcatent, oleoſa ſunt, & necdum defœcata, largius hauſta bilem a naturali ſua craſi dejiciunt, alcalicis ſuis particulis quam maxime ſanguinem accendunt, viſciditate autem ſua hujus circulum retardant, toti corpori torporem inducunt, caput gravant, conſtipant, imo particulis ſuis hamoſis ſalino volatiles maxime activas reprimunt, actiones animales ſimul lædunt, & varios morbos, in primis *febres continuas*, *malignas*, *petechiales* conciliare ſolent. Menſe *Aprili*, *Majo*, *Junio*, repullularunt *febres continuæ*, *petechiales*, quandoque cum, quandoque ſine malignitate, methodo tamen ordinaria feliciter eradicatæ. Inter alia notavi gratioſam filiolam, quinquennem, *febre continua* correptam, cum maximis abdominis doloribus, torminibus, vix non convulſivis, & imminentis *epilepſiæ* metu; loqui nil potuit, dolorem autem ejulatu expreſſit, continuarunt calores ſine ulla intermiſſione ad 21. diem. In horrendo illo ejulatu ob metum gravioris mali 11. & 12. morbi die dedi *laudan. de trib. grſ.* cum *pulv. epilept. M. caſtor. unicorn. mar.* ▽ *hirund. c. caſtor. &c* laudabili cum ſucceſſu & ſubſecuta quiete. Durante morbo, & 6. ſeptimanis poſt morbum, ne verbum eloqui potuit, licet omnia bene intellexerit, & linguam quaquaverſum movere ac volutare, bibere, comedere, deglutire potuerit. Topica præſcripſi varia, v. gr. *unguentum ex conf. anacardin.* ℥ij. *alkerm.* ℥j. *extr. caſtor. gr. viij. ol. ſuccin. gutt. iij.* pro illinitione, & frictione faucium, linguæ & palati. Fomenta ex *infuſ. majoran. ſalv. chamomill. hyſſop.* collo, in primis laryngi frequenter applicuimus, donec interior laryngis rima a ſiccitate coarctata ac conſtricta, aliquantum iterum humectata officio ſuo fungi potuit, atque ſenſim & ſenſim, licet ſub initium difficulter, verba articulata expreſſit. Humores bilioſos ex abdomine ad muſculos laryngis, inque nervos vocales, metaſtaſi facta, delatos, præter calorem febrilem, interiorem laryngis rimam arefacientem, eosdem affeciſſe, conjiciendum ex prægreſſis vehementiſſimis, vix non convulſivis, abdominis doloribus, in tempore conſopitis. Iisdem temporibus obſervavi in filiolo ſexenni *calores continuos* ſine ulla intermiſſione, vix remiſſione, ad 30. diem & ultra, non obſtante legitima medicamentorum adminiſtratione, extenſos, adeoque non ſine malignitate, tandem tamen feliciter ſuperatos. His menſibus *rheumatiſmos & arthritides vagas* notavimus frequentes,

tes, methodo autem noſtra ſuperius tradita mox profligatas. Menſis *Julius* fuit æſtuoſiſſimus, noctes præter morem calidæ, ſine ullis fere pluviis: die 16. cœlum opacis & atris nubibus deſubito exaſperatum effudit imbrem largiſſimum cum tonitrubus, in vicinia cum grandinibus inſolitis, maximo *Ruſtenſium vinearum* damno. Sub ingreſſum ſolis in leonem, niſi quandoque grati ſpiraſſent eteſiæ, calores vix fuiſſent tolerabiles; tandem ultima hujus, prægreſſis noctu crebris tonitrubus nec non fulguribus, gratioſa ac tepida ſuperveniens pluvia cum amœniſſimis & ſubfrigidis ventis ingentiſſimum auræ calorem contemperavit, terram refocillavit, & omnia recreavit. In *Auguſto* terra per totum menſis curſum fervido ſolis calore fovebatur, ſubinde tamen nocturno tempore tepidis pluviis animabatur, inde jam ſub initium hujus menſis maturas habuimus uvas. *Ægidii dies* mira & exoptata illuxit ſerenitate, & ſerenavit totum menſem, exceptis 17. 18. diebus, qui fuerunt frigidi, ventoſi, pluvioſi. Per *Octobrem* totum eadem gratioſa ſerenitas, ſiccitas & æſtus amœnus duravit, cum nebulis matutinis, ſolis ſplendore diſcuſſis, exceptis 6. 7. & 8. diebus, qui ſparſerunt pluvias. Hinc vinum crevit generoſiſſimum. Secunda *Novembris* primam demum notavimus pruinam, & continuarunt amœniſſima, calida illa tempora, præter ætatis anni morem, toto menſe, niſi quod 14. 15. intervenerint pluviæ, & 24. nives ceciderint ingentes, ſequenti tamen die liquefactæ. Eadem cœli tempeſtas continua, ſerena nempe, calida, aliquando nebuloſa fuit usque ad 17. diem *Decembris*, 18. vero, 19. pluvioſa, nec non nivoſa; die 20. ingruit gelu, quod poſt biduum remiſit, reliquis diebus pluviæ, nebulæ, venti ac calores alternarunt, quæ tempeſtas, prædominante calore circa Natalitia, *pyrorum flores & turiones ſambucinos* elicuit. Menſibus æſtivis omnis generis *febres* graſſatæ ſunt, frequenter autem hinc inde in civitate comparuerunt *febres*, quæ *continuas* mentitæ ſunt, nobisque ab initio impoſuerunt. Invaſerunt hæ cum horripilatione vix ſenſibili, inſequente calore, ultra 30. horas durante, cum vehementi ſiti, capitis dolore, vigiliis, vomitibus, præcordiorum anguſtia, anxietatibus, virium proſtratione, linguæ ac faucium ſqualore, ita ut *febrem continuam* fore metuerim; adhibita tamen *Venæſectione* in brachio, & repetita in pede, exhibitoque uno vel altero *ſudorifero*, remiſit calor, & tertio aut quarto die utplurimum in *intermittentem tertianam duplicem* terminavit; aſt inter apyrexiam & paroxyſmum breviſſimum fuit intervallum, imo, ſaltem aliquot interjectis horis, nova *febris*, ſine ullo frigore, acceſſio, quæ obſervabatur una die intenſior, & quaſi compoſita ex *tertiana & quotidiana*, altera autem *levior* typum *quotidianæ* referens. Ante

paroxysmum dedi *antifebrilia ex salibus*, *arcan. dupl. cort. chin. lap. cancr. &c.* in caloribus vero diuturnis, ob metum latentis malignitatis, nec non ingentem debilitatem, *blanda diaphoretica*, *utpote lap. bez. orient. pulv. analept. M. C. C. philos. magist. perlar. conf. alkerm. &c.* aliquando, in primis ubi *capitis dolores* fuerunt intensi, loco *antifebrilium* præscripsi *spirit. sudorif.* ℈j. *cum spirit. anod.* ℈ß. & quidem laudabili successu: non enim tantum dolores remiserunt, sed & paroxysmi febriles brevi cessarunt, & utplurimum soluti sunt spatio 15. aut 21. dierum. Febres *tertianæ* circa hæc tempora fuerunt frequentes, sed adeo mites, ut post quintum aut sextum paroxysmum, adhibito *Laxativo*, nec non *antifebrilibus salibus* recesserint. Febribus *continuis* corripiebantur permulti, sed sine gravioribus symptomatibus, & absolverunt jam die 15. suum cursum feliciter; hinc omnes servati, qui non incuria neglecti, sed methodo ordinaria tractati fuerunt. Mense *Julio*, *Augusto*, *Septembri*, *diarrhœæ*, *dysenteriæ* ex radiorum solarium æstu invaserunt quamplurimos, sine ætatis discrimine, cum maximis torminibus, tenesmo, dejectionibus copiosissimis, purulentis, cruentis. Principium curæ sumsimus a *rhabarb. tost. myrobal. citrin.* aliquando ab *aqua laxativa*, in primis si ventriculus cruditatibus labefactatus aut gravatus fuit; acrimoniam humorum temperavimus *absorbentibus*, *v. gr. coralliis rubris*, *terr. sigill. fl. ferr. crystall. mont. &c.* continuas dejectiones & dolores correximus *clysteriis ex decoct. hord. aut oryz. capit. vervec. vitell.* sæpe injectis, nec non *adstringentibus*, *incrassantibus*, *demulcentibus* sæpius exhibitis, v. gr. *pulv. dysent. Cr. terr. catechu &c. mithridat. theriac. cœl. laudan. de trib.* imo fateri debeo, etiamsi singulis 5. aut 6. horis medicamenta *adstringentia* exhibuerim, me tamen sine *opiatis* nihil profeciisse, adeoque *Laudanum de trib.* in accisa (refracta) dosi aliis additum & sæpe repetitum hic optimam tulisse opem. In quibusdam observavi neque hæc quicquam profuisse, quin potius infirmos aliquando evomuisse bilioſa, indicio, ventriculum una cum primis viis, cruditatibus acribus, biliosis, adeoque causa morbifica adhuc esse repletum, iis bis dedi *rad. Ipecacuanh.* & quidem pro dosi ℈ij. inde frequentiores habuerunt vomitus, pauciores dejectiones, quo facto, reliquum curæ *adstringentibus*, *incrassantibus*, *anodynis*, v. gr. sequenti *pulvere* aliquoties exhibito, & singulis 6. horis repetito, Recipe *crystall. mont. corall. rubr. præp. terr. japon. ana gr. viij. theriac. cœl. gr. iij. jv. laudan. de trib. gr.* ß. *aliquando gr. j. M.* feliciter peractum fuit.

Tres

Tres personas notavi, quæ, absumptis jam roscidis & balsamicis lymphæ particulis, spiculis autem aeribus, adeoque doloribus, auctis, tandem, supervenientibus dejectionibus atris, cadaverosum odorem spirantibus, indolentibus, artuum refrigerationibus, mente ac sensu privatæ *gangræna & sphacelo intestinorum* obierunt. In alia matrona 5. diebus ante mortem præcessit *singultus*, omnem *castorinorum & opiatorum* efficaciam eludens, inflammationum & convulsionum internarum, nec non mortis imminentis prænuntius. Mense *Octobri* in scenam prodierunt morbi vitio *renum & vesicæ* orti. Sic in Perillustri quodam Domino, septuagenario, alias robusto, notavi *Ischuriam*, sive totalem urinæ suppressionem, ex *calculo renum* tubulos obstruente, natam. Adfuerunt maximi dolores circa lumbos, vomitus frequentes, angustiæ & anxietates præcordiorum, obstinata alvi obstructio, nullus vesicæ tumor, nullus in pube dolor, nulla perinæi gravitas, nulli calores, imo pulsus naturali fere similis. Cathetere flexili sæpe immisso ne gutta urinæ extrahi, aut *calculus* in vesica latens deprehendi potuit. Adhibuimus sæpissime *clysteres emollientes*, *balnea aquæ dulcis una cum herb. petrosel. malv. parietar. chamomill. melilot. verbasc. stram. aven. &c.* unguenta pro inunctione lumborum, ex *unguent. rosac. ol. scorp. Matth. succ. citr. nitr. præp. &c.* Interne fere quotidie dedi *decoctum ex spec. dialth. Fern. & aperitiv. For. cum fol. senn. mechoacann.* quibus magnam serosorum humorum, alias ad renes tendentium, copiam per alvum eduximus, ne guttam vero urinæ elicere potuimus. Potus ordinarius constabat ex *spec. dialth. Fern. & aperit. For. cum ras. C. C. sem. anis.* Ex *diureticis*, *lithontripticis*, *pellentibus*, sumsit *tinct. sal. tartar. spir. salis dulc. balsf. sulphuris terebinth. succinat. sal genist. ononid. fabar. spir. salis coagul. tartar. Vitriolat.* aliaque; imo pro exigentia symptomatum, utpote vigiliarum, dolorum, etiam *laudan. de trib.* in refracta dosi, alvoque libera existente; pro corroboratione virium *confortantia*. Sic tandem septima morbi die robore naturæ moti sunt *calculi* ex renibus in ureteres, cum vehementi, lancinante, pungente dolore; ex his brevi delapsi in vesicam urinariam: patente jam exitu parum urinæ, non quidem sine dolore, emisit, mox una cum tribus lapillis, magnitudine fabarum, urinam subcruentam, sine dubio ex laceratis vasculis a calculorum asperitate, excrevit, & post subnigram, tandem, & quidem abunde, pallidam, copiosa materia viscida, sabulosa refertam. Dolores statim post excretionem urinæ evanuerunt omnes, remanente solum lassitudine ulcerosa sensuumque torpore, donec vires suas de-

perditas recollegit, atque ex integro convaluit. In aliis eodem tempore observavi summum *urinæ ardorem*, ubi quidem fere nullus urinæ fuit defectus, maximus tamen dolor, & in urethra ignea quasi rosio. In aliis *Stranguriam* animadverti, ubi continuus fuit ad mingendum stimulus, nihil tamen, nisi una vel altera gutta effluxit. His omnibus feliciter medebamur *decocto aperit. For. dialth. Fern. cum fol. senn. clysteriis*, nec non *topicis*, *balneis*, aliisque superius allegatis. Inter morbos illius temporis etiam occurrit *Passio Iliaca*. Hac corripiebatur quidam Vir-Juvenis, *hernia scrotali* jam ab aliquo tempore laborans, alvi nempe contumaciſſima obstructione, vomitibus frequentiſſimis, doloribus circa umbilicum summis, instituta autem repositione, nec non adhibitis crebrioribus *enematibus*, *aquis laxativis*, *cataplasmatibus ex decoctis emollientibus*, alvus stimulata sui officii memor copiose excrementa reddidit, evanuerunt dolores, nec non Vomitus, imo jam periculum evasisse ab omnibus judicatus fuit. Sed ecce, diebus aliquot elapsis, nescio quo errore commisso, in eundem morbum recidens, accedente febre, vomitibus stercoreis, obstinata alvi constipatione, sudore frigido in extremis, doloribus atrociſſimis, delirio, singultu, virium languore, & ultima die dejectionibus spontaneis, septima recidivæ die, remediis prioribus nunc nihil proficientibus, extinctus est. Jam addam, quæ de *immodico hæmorrhoidum fluxu* notavi. Fuit Vir quinquagenarius, artis pharmaceuticæ peritiſſimus, ex familia, cujus indigenis masculis hic affectus quasi proprius, ortus. Is jam in ætate sua juvenili fluxum hunc sanguineum expertus est, qui si statis & definitis temporibus, singulis nempe mensibus, moderate rediit, sanitati quam maxime profuit; si vero ex voto non succesſit, statim toti corpori languorem induxit, intestinis tormina, gravitatem circa os sacrum, calores febriles quasi continuos, bilioſas capitis defluxiones, oculorum inflammationes &c. conciliavit. In ætate virili sanguis non amplius moderate ad uncias, sicuti ante, & menstruatim, nescio qua sanguinis acrimonia aut viarum laxitate, non periodice, sed singulis fere septimanis, ad libras manavit cum notabili virium dejectione, faciei colore ad viriditatem inclinante, gravitate in coxis, in cruribus magna debilitate, ut vix incedere potuerit. Sisti cito hic fluxus non debuit; sanguis enim statim regurgitavit ad pectus, & *anxietates præcordiorum*, *respirationem difficilem*, *palpitationes cordis* induxit. Cum vero immodicus hic fluxus latentem hactenus *cacochymiam*, nec non acredinem & salsedinem sanguinis insignem prodiderit, imo aut *hydrops*, aut *phthisis*, aut *apoplexia* exinde metuenda, & vires jam laban-

labantes medelam urserint, suasi omnino in brachio *Venæsectionem*, *roborantia & temperantia*, *acidula*, bilem acrem, lentam, rosivam corrigentia, & per epicrasin educentia, v. gr. *Tinct. rosar. corall. mart. aperit. c. succ. oxalid. M. Tinct. seri lact. caprin. cum tamarind & rhabarb. fact. pulv. hepat. sal. cichor. grana granatorum acidorum succulenta*, quæ masticavit, ejusque succum deglutivit, *pulv. cachect. Qu. lap. cancr. crud. smaragd. præp. corall. mag. perlar.* emulsiones *ex sem. frig. cum decoct. hord. & julep. rosac. fact. nitrosa* ipsa, *compos. Sperniol. Cr.* quibus ebullitionem in sanguine nimiam compescuimus; fluxum vero immodicum *blandis adstringentibus* cohibuimus, v. gr. *Tinct. mart. adstring. lap. hæmatit. eff. traumat. sir. de ros. siccis*, *myrtill. trochisc. de spod. carab. croc. mart. adstring. dent. eq. mar. f. hippopotam. succo urticæ express. & depur. infuso millefol. sanguisorbæ*, *vino rubro ex infus. carn. cotoneorum*, aliisque in primis topicis, v. gr. *unguento Comitissæ*, quo inungi debuerunt hæmorrhoides, & dorsum, aut aliis fomentis, linimentis & fotibus ex *succ. plantag. burs. pastor. verbasc. sangu. dracon. thur. terr. sigill. rad. bistort. tormentill. &c. it. vernice*, in qua intinctus fuit pannus lineus & *cum ol. rosat.* admotus. *Polygonum*, utpote singulare & decantatum euporiston, sub axillis frequenter gestavit. Observari autem diligenter debuit, ne alvus plus solito adstricta fuerit. Hac igitur methodo symptomaticas excretiones temperavimus, atque Pharmacopœum nostrum ad multos annos conservavimus, donec tandem mœrore animi confectus, & viribus jam exhaustus placidissime obiit. Mense *Decembri* luctuosa *epilepsiæ* notavi phænomena. Puer octennis noctu hora XII. in aream mictum exiens spectrum ibi perspicit, horrore ac terrore plenus summo cum angore & clamore in hypocaustum & lectum veluti furiatus rediit. Vix sese ad quietem componens tentabatur horrore, sudore frigido, affectibus convulsivis. Mane accersitus deprehendi inordinatam ac involuntariam membrorum concussionem, modo cessantem, modo redeuntem. Affectus hic indies invaluit, & secutæ sunt brevi gravissimæ convulsiones nervosi generis, genarum labrorumque terribiles spasmi, adfuit continuus digitorum, velut aliquid comprehendentium, lusus, contumacissima alvi adstrictio, nulla spuma circa os, oculi manserunt aperti & irretorti, respiratio libera, oris autem distorsio enormis, largo risu mox superveniente; dentes valide coierunt, ut pro infundendis cibis liquidis & medicamentis, instrumento aperiri debuerint, articulata vox periit, & nil, nisi clamor remansit, mentis operatio defecit,

nec sensus nec memoria alicujus rei extitit, sedere, stare, ambulare nequivit, & quando mater ipsum elevare voluit, mox instar globi sese incurvavit, mox in alios incredibiles flexus instar arcus sese præcipitavit; nec paroxysmus inducias concessit, sed duos menses indesinenter fere diu noctuque continuavit. Terrorem morbum hunc convulsivum produxisse, extra omne dubium est, licet non excluderem *vermes*, quorum aliquot ante & in morbo excrevit. In hoc tumultu morbique vehementia pro demulcendis partibus convulsis, vellicatis ac distortis, *antepileptica specifica* sæpissime exhibita, v. gr. *pulv. epilept. M. spec. cephal. Mich. mag. cran. hum. ungul. alc. præp. unicorn. mar. cinnab. nat. castor. aqua epilept. Lang. hirund. c. castor. &c.* nullum præstiterunt emolumentum. Vomitoria cum Laxantibus mixta, v. gr. Recipe: *Aquæ laxat. ℥ij. sir. Emet. A. S. ℥ß. M.* pro una vice, quæ pro educendis humoribus biliosis, cum acido confermentatis, fixis, binis vicibus exhibui, observavi hic felicissime profuisse. Jam optimo cum successu reiteravi specifica, v. gr. Recip. *Specif. cephal. M. gr. vij. pulv. epilept. ℈ß. castor. gr. vij. ungul. alc. præp. aut unicorn. mar. gr. v. M.* eaque quotidie bis aut in forma pulveris, aut potionis, additis aquis appropriatis & sirupis, præscripsi, quibus aliquando granum ß. aut ad summum gr. j. *laudan. de tribus* addidi. *Enemata* multum profuerunt. Atque sic post duorum mensium tædia expugnatus fuit morbus, ut jam puer sui compos stare, ambulare, sedere, cibum ac potum capessere, articulate loqui potuerit. Subsecuto mense *Majo*, ne in posterum recidivaret, misi illum ad *Thermas Badavino-Austriacas*, ex quibus redux immunis jam ab hoc execrando morbo vivit, & quod mirandum, sine ulla mentis aut memoriæ labe. Hoc mense duos notavi *apoplecticos*. Unus octogenarius ex ordine senatorio, prævia vertigine, lassitudine membrorum, desubito *apoplexia* correptus cum sensus ac motus abolitione, pulsu magno, in debilem tandem & frequentem mutato, omnibus in cassum adhibitis, secunda morbi die placidissime obiit. Alter fuit Reverendissimus hujus loci Plebanus, 56. annorum, atque habitus corporis obesioris. Hic, dum nocte Natalitii Domini hora secunda matutina sacris peragendis intentus, præ verecundia, justo diutius retinuisset urinam, ab altari reversus de torpore, vertigine, anxietatibus conquestus est, mox domum vectus & in lectum delatus ex regurgitatione seri urinosi ad superiora, *Apoplexia* fortissima cum stertore, spuma ante os, tactus, spatio semiquadrantis, adeoque eadem hora, qua sanus fuit, repente interiit.

Con-

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1707.

JAnus bifrons eadem ſerena fronte, qua veterem annum denis ſereniſſimis diebus clauſit, auſpicatus eſt novum totidem ſerenis, calidis, ſiccis diebus, unde ſtatim X. die ingruerunt frigora, mox ſubſecutæ ſunt nives copioſæ, quæ congelatæ ad feſtum purificationis usque jacuerunt durabiles. Secundus *Februarii* dies totus fuit turbidus, & regula ruſticorum hoc anno veriſſima: Sole nempe micante, die purificante, nix aut frigus erit majus, quam ante. Eo ipſo enim die remiſit frigus, nives liquatæ omnes, ingruerunt pluviæ, nebulæ, quæ ultra ſeptimanam inſtiterunt, denſiſſimæ, fœtidæ, corporibus noſtris valde infeſtæ; die 17. 18. rigidos habuimus ventos, boræos, qui ſiccarunt terram. Jam ad aliquot dies frigoris vis ſoluta, ſed die 24. Feſto Matthæi intenſior facta in medium *Martii* continuavit; adeoque *Februarius* fere totus ſiccus fuit; Bacchanalia amœniſſima, ſerena, calida, dies Cinerum valde frigidus, ventoſus; medio *Martii* ceciderunt nives, mox ſecutæ ſunt pluviæ. Æquinoctiale tempus notabatur valde turbidum, pluvioſum, nivoſum, lutoſum, imo ad finem menſis usque tumultuaria tempeſtas, mox ventis, mox nivibus, aut pluviis, moleſta, raro ſerena; adeoque *Martius* valde humidus atque ingratus. *Aprilis* incepit cum nivibus, pluviis, mox inſecuta ſunt frigora, quæ tempeſtas tumultuaria X. continuavit diebus, imo totus menſis magis fuit frigidus, ventoſus, quam calidus. Ipſo quoque *Majo* cœlum, ſi paucos amœnos dies exceperis, utplurimum atris inhorruit nubibus, & dies turbido aëre frigidisque ac frequentibus pluviis reddidit minus vernales, minus majales, rigidi præter morem extiterunt. Menſe *Junio* longe amœnior ac placidior aura comparuit. Medardi dies valde ſerenus ſine ullis pluviis, & rediit nunc calor intenſiſſimus, imo, quod ex tot aëris viciſſitudinibus & cœli inclementia, ſuperioribus menſibus prægreſſa, nullus præſumſiſſet, multo minus credidiſſet, jam ante diem Viti copioſe uvas in flore deprehendimus: die XVI. ſupervenerunt pluviæ gratioſiſſimæ, fructiferæ, mox æſtus increvit, & fere tribus ſeptimanis indefinenter, nulla intercedente pluvia, continuavit, cujus ardore terra valde exiccata dehiſcere, homines autem ob largiores ſudorum effuſiones defatigari debuerunt. Febres *continuæ* modo cum, modo ſine exanthematibus, modo benignæ, modo malignæ, prouti apud nos quo-

quotannis obſervantur epidemicæ, ita & hoc ſemeſtri fuerunt frequentes, in quam plurimis malignitatis expertes, & methodo ordinaria, ſuperioribus annis jam tradita, tractatæ, plerumque die XV. in alio nono, in uno ſeptimo, prægreſſa eodem die hæmorrhagia critica, ex voto ſolutæ. Alios invaſit cum maxima malignitate. Sic honeſta quædam fœmina, quadragenaria, ex eadem *febre* die morbi demum XI. incepit delirare, quod alias pro peſſimo & fatali ſigno habeo, XV. receſſerunt calores, ſed quinque diebus & noctibus inſomnibus continuis transactis, valde delira ab aſſumpto *pulvere epilept. M. mag. marg. perlar. pulv. analept. caſtor.* nec non grano uno *laudani de tribus*, ſomno quidem jucundiſſimo quievit, ſed expergefacta in graviſſimas incidit convulſiones, cum continuo tendinum inſultu variisque labiorum ſpaſmis: tandem XVIII. die, adhibitis frequentioribus *antepilepticis*, *confortantibus*. nec non *enematibus*, alleviata præter omnium ſpem convaluit. Et ſicuti ſerotina deliria latentem produnt malignitatem, ſi non exitium ipſum, ita præmatura funeſtum ſemper præſagiunt exitum. Obſervavi hoc iisdem menſibus in filiolo ſex, in juvene XVII. in Viro L. annorum, qui omnes ex *febre maligna* tertia die inciderunt in continua deliria, ſexta convulſi mortui ſunt. Alia fœmina melancholica, & ſimul gravida, cujus maritus cum quatuor prolibus ſimul & ſemel menſe *Martio* in uno cubiculo, epidemiali hoc morbo decubuerunt, (qui tamen convaluerunt omnes,) eadem *febre maligna* detenta cum *uvulæ ac tonſillarum inflammatione* ſumma, octava recentem enixa eſt puerum, inde valde debilitata nona delirare incepit, & ex caloribus, viribus exhauſtis, emaciato corpore, vigiliis continuis, credebatur certo certius peritura. Sed ea fuit fortitudine, ut *ſudoriferis*, *confortantibus*, *epilepticis*, rite tractata calores illos intenſos ultra XXX. dies ſuſtinuerit, & periculum evaſerit, remanente aliquali mentis labe. Menſe *Januario* ſingularis contigit caſus. Puella XV. annorum ob leves errores commiſſos matris caſtigationem verita ſibi ipſi mortem conſciſcere voluit, ſumptisque aliquot granis *mercurii ſublimati* incidit de ſubito in continuos *vomitus*, *alvi fluxus* cum graviſſimis inteſtinorum torminibus, ſiti magna, linguæ ac faucium ariditate; ſed cauſa horum ſymptomatum mox patefacta, accerſitus exhibui *theriacalia*, in primis *cryſtall. mont.* 3ß. *cum ol. amygd. dulc. it. juſcula pinguia*, & loco potus ordinarii *lac bubulum* ſuaſi; his acidum venenoſum abſorptum, acrimonia obtuſa, & puella ab interitu vindicata fuit. Venena enim mineralia ſola corroſivitate agunt,

ex

ex qua, si non statim ab initio idoneis medicamentis succurratur, *necrosis*, & ex hac sanguinis & seri destructio. Hoc videre licuit in fœmina mediæ ætatis, nutrice, cui ab alia *arsenicum citrinum* malitiose in jusculo propinatum fuit, intra paucas horas extincta. Hæc cardialgia, lipothymiis, intensissimis torminibus, vomitibus, alvi dejectionibus cum irritatione acerrima valde agitata, post mortem exhibuit stomachum & intestina partim *gangrænata*, partim *sphacelata*, erosa, sanguinem nigerrimum. Eodem tempore Vir quinquagenario major, sanguineus, diu noctuque per triduum somno profundo, *lethargo* vix absimili, quasi sepultus jacuit, sine ulla alteratione febrili, aut pulsus mutatione, quarta, *Potione Laxativa mannata* sumpta, expergefactus, sibi optime præsens, atque ad interrogata apposite respondens, de *prostratione virium*, & sequenti die in brachio dextro de *tumore*, aliquali *rubore*, sed *dolore* summo valde conquestus, sexta obortis *caloribus* & supervenientibus *deliriis*, atque omnibus incassum adhibitis, *suffocatus* obiit. Hac hyeme *articulorum dolores* sine inflammatione, sine tumoribus, valde grassati sunt, ubi *laxativa, aperientia, præcipitantia, decoct.* nempe *aperitivum cum fol senn. S. S. rhabarb. mann. tartar. lap. cancr. præp. sal acetosell. cichor. diagryd. sulphurat. pulv. hepat. flor. nitr. tartar. Vitriolat. &c.* sæpius adhibita omne absolverunt punctum, & intra quadragesimam medicam morbi vehementiam infregerunt. In honesta quadam fœmina iisdem *doloribus* detenta, sed *alvi fluxu* simul laborante, septima die morbum notavi jam solutum. Præstat igitur in his affectibus *alvum* habere magis *laxam*, quam adstrictam. Mense *Februario* in ablactatis & lactentibus copiosas observavi *febres catarrhales*, quæ invasérunt tenellos cum tussi vehementi, caloribus continuis, ariditate faucium, facie floridiori & rubente, siti, sternutationibus, respiratione frequentiori, in aliquibus inter respirandum cum stertore & sonitu, utplurimum cum *dentitione*. Profuerunt hic *enemata* sæpe adhibita, *expellentia temperatiora*, aciditatem lymphæ corrigentia, cum *pectoralibus* mixta, v. gr. *pulv. alexit. epilept. spec. diair. antihect. Pot. lap. cancr. C. C. philos. sir. pectorales*, inunctiones ex *ungu pectoral. rubr. potab. cum ol. irin. anis. dest. &c.* ratione simul habita virium. Atque hac methodo omnes ante nonum diem feliciter ad sanitatem perducti sunt; *convulsionibus* autem *epilepticis* simul tentati perierunt fere omnes. Vernale tempus *phthisicis* & *hecticis* valde grave, quam plurimis funestum fuit. Sic inter alios officialis, necdum tricenarius

narius, ex castris sub finem *Novembris* præteriti anni redux, & jam ab aliquo tempore *hectica pulmonari* laborans de tussi vehemente, gravitate pectoris, copiosa materiæ purulentæ expuitione valde conquestus est. Affectum hunc curatius examinans ex rorida partium nutriendarum substantia jam fere consumpta, ex calore non amplius latente, sed jam manifesto, ex pulsu frequentiori & celeri, in primis post pastum, ex urina oleaginosa, ex difficili respiratione ad motum quemvis atque aëris alterationes, ex frequentiori tussi, quandoque sicca, quandoque cum sputo purulento, quam utplurimum, sumptis cibis, secuta est vomitio, *secundum hecticæ febris gradum* jam imminere, atque humorem nutritium in gelatinosam magis substantiam conversum quasi deliquari, sive pulpas carnium hinc inde in corpore manifeste quasi depasci, quæ *species febris Marasmodes* dicitur, judicare debui. Externe pariter & interne adhiberi curavi remedia, quæ alias huic affectui habentur appropriata, *expectorantia*, *absterſiva*, *analeptica*, *refrigerantia*, *traumatica*, *obtundentia*, v. gr. *pulver. anonym. spec. diair. lac sulphur. pulv. Haly*, *lap. cancr. spec. de gemm. frig. pulv. analept. antihect. Pot. spec. pro decoct. flor. & fruct. spec. pectoral.* (quibus quandoque beneficio alvi non succedente, addidi *mannam electam*,) *Sir. de jujub. flor. papav. troch. san. & expert. de pulmon. vulp. conserv. rosar. bellid. tussilag.* emulsiones ex *seminibus cum decocto hordei*, *julepo rosaceo & nitro perlato* paratas, *gelatinas ex herbis pectoralibus &c. lac caprillum cum sacharo* mane potum, aliaque; externe *unguent. rubr. potab. pectoral. cum ol. irin.* nec non *emplastra pectoralia* usitata & *cataplasmata*. Cura hæc hyemalis videbatur succedere ex voto, rediit appetitus, redierunt vires, remiserunt calores, non nisi post pastum revertentes. Ast induciæ solum ad breve tempus fuerunt, nulla pax. Insinuavit enim se malum, nobis id minus opinantibus, increverunt calores, sæpe velut paroxysmos febrium æmulantes, supervenerunt sudores nocturni, vel matutini colliquativi, virium prostrationes, respiratio anhelosa, indicio manifesto, miasmata pulmonum ulcerativa in massam sanguineam copiose delata ibique confermentata, ignem peregrinum internum non solum hactenus foviſſe, imo erosione ad glottidem producta, vocem raucam conciliasse, verum etiam alimentarium ac roridum lymphæ nectar acrimonia sua volatili, aut fermento suo putrido penitus inquinasse & destruxisse, ut jam corpus marasmo incurabili consumptum, pedes vero tumidi, & cutis vix ossibus hærens, tanquam funeri suo propemodum

modum ſuperfuerit, donec tandem lenta morte tabeſcens menſe *Majo* placidiſſime obiiſſet. *Hecticam ex ſcorbuto calido* natam obſervavi in juvene XVII. annorum. Is alias melancholicus, vitæ ſedentariæ amans, ſæpe ſenſit tumorem in ſiniſtro hypochondrio, aliquando febriles alterationes, brevi tranſeuntes, palpitationes cordis, frequentes phlegmatis moleſte ſalſi e tonſillis aliisque oris glandulis rejecti, in primis matutino tempore, exſcreationes. Facies fuit lurida, pallens, ſubtumida, maculis copioſis, lividis, granulatis referta, quaſi pulvere pyrio afflata, indicio certiſſimo, liquores vitales a ſalibus acido-bilioſis, acribus, valde jam eſſe deturpatos, unde particulis ſulphureis rarefactis facillime *febris lenta*, *hectica*, ſeſe inſinuare potuit. Calor fuit primo occurſu mitis, paulo poſt acer & mordax, qui ſemper circa veſperum ſub ſchemate *febrilis paroxyſmi* rediit, ſed in inflammatorios calores terminavit; obſervabatur jam urina oleoginoſa, reſpiratio difficilis, ſitis magna, appetitus proſtratus, emaciatus corporis habitus, continua pulmonum oppreſſio, virium languor, decubitus in dextrum latus valde moleſtus, tuſſis cum ſputo purulento, ſpiſſo, fœtido; corpus ſudore tota nocte quaſi diffluxit cum pulſu frequenti & maraſmo, atque contabeſcens torpidus fuit, moroſus, profundis cogitationibus defixus vix ad interrogata reſpondit, neque claram, ſed non niſi ſubmiſſam & raucam vocem edere potuit, quod vitio pulmonum ſanie repletorum, qui aëris copiam, quo vox formatur, imminuunt, natum. Hoc tamen notandum, quoties alvus fuit concitatior, & ad *diarrhœam* proclivior, toties alleviationem ſymptomatum ſenſit patiens. Acceſſit tandem facies Hippocratica, nares ſcilicet acutæ, oculi concavi, tempora collapſa, genæ exeſæ, malæ protuberantes, ſcapulæ, claviculæ, coſtæ prominentes, artus cum reliquis muſculoſis partibus excarnes, verbo: oſſa tegit macies, nec juvat ora cibus, & fuit ſceleto ſimilis. Adhibuimus ex ſpecioſiſſimo medicaminum *thoracicorum & ſcorbuticorum* apparatu ſatis mature remedia, v. gr. *pulveres pectorales* ſuperius notatos, *cum pulv. hepat. rad. ari, tartar. vitriolat. &c.* remixtos, linctus, gelatinas, emulſiones, electuaria, infuſa, decocta ex *ſpec. pro decoct. pectoral. flor. & fruct.* nec non *herb. fumar. bectabuug. trifol. fibrim. cichor. acetoſ. hepat. nob. flor. bellid.* aliisque cum *ſero lactis*, aliquando cum *aqua* ad formam potus Theæ parata, imo menſe *Majo*, cum animadvertiſſem, hecticos calores aliquantum deferbuiſſe, *lac caprillum recens* cum modico *ſacchari*, a quo tamen ob acidum vel ſalſum ventriculi fermentum, anxieta-

tes præcordiorum, hypochondriorum tensiones, adauctam inde febrim, mox abstinere debuit. Nil vero magis profuit in *sudoribus nocturnis*, quam *unguent. resumtiv. infrigid. Gal. cum saccharo saturni* paratum. Ast vehementia & diuturnitas morbi elusit opem & operam omnem, donec tandem medicamentorum pertæsus, accedente extrema virium prostratione, fati necessitatem longiori vita dignus, magno cum parentum luctu persolvisset. Eodem tempore Franciscanus XXX. annorum laboravit *phthisi vera*, sive consumptione partium corporis musculosarum a colliquatione & pulmonum vitio orta, quæ fuit cum compressione pectoris, difficili respirio, sed fere sine febre; huic præmissis *pectoralibus* in primis *antihectico Pot.* aliquando cum *pilulis de cynoglossa* remixtis, exhibitisque subinde *laxantibus mannatis*, decoctis quoque aut jusculis ex *herbis pectoralibus*, *resolventibus*, *expectorantibus &c. lactis caprilli* usus optime cessit. Acrimonia enim humorum salina inde fuit temperata, serum dilutum, corpus humectatum, & ad nutritionem dispositum. In aliquibus observavi *febrem hecticam ex Quartana*, utplurimum autem ex *febribus continuis* male judicatis subortam. Harum enim fermentatio & calor p. n. continuatus alimentarium lymphæ rorem absumsit, inde virium habitusque corporis concidentia; acredo vero, quæ alias per vices accessit, & tumultus edidit fermentatione continuata, aucta & quasi domestica facta *febrem hecticam Marasmoden* in uno & altero induxit lethalem. In pueris & puellis III. IV. V. VI annorum, notavi eodem tempore apud nos alias valde frequentem *Tabis speciem*, quæ fuit cum *abdominis tensione* & intumescentia, calore intrinsecus aucto, pulsu circa vesperum celeriore, inquietudine nocturna, carne flaccida, totius corporis extenuatione, etiam in iis, qui avidissime comederunt, ita quidem, ut carne jam absumpta, ossa omnia prominuerint, sola cute contecta. Faciei color fuit pallidus, subniger & lividus, nulla fere adfuit tussis, nullum sputum, respiratio libera, indicio evidentissimo, hos sine pulmonum corruptione, marcore confectos, causam autem fuisse quærendam in *mesenterii*, ductuum nempe lacteorum, *glandularum* obstructione, nec non humorum corruptorum in abdomine abundantia; utut non negem, *lumbricos* tunc simul in intestinis nasci potuisse, qui quandoque in conspectum venerunt. Unde non mirum, cum universi sanguinis systema sale acri-acido jam scaturierit, corpora debito alimento privata, in tantam incidisse maciem. Huic malo quamplurima opposuimus remedia, in primis *aperientia*, *martialia*,

tialia, v. gr. *croc. mart. aperit. cum salibus*, *arcan. dupl. nitrosa*, *pulv. hepat. sal. C. B. tartar. vitriolat antihect. Pot. lap. cancr. rad. ari &c.* aliquando *anthelmintica*, *v. gr. aquam contra verm. cum sir. flor. persic.* aliaque *Topica*, *unguent. contra verm. deoppilat. martiat. ol. cappar. tamarisc. colocynth. spirit. sal. ammon. &c.* sed irrito conatu omnia, donec tandem lenta tabe consumti supremum diem clausissent. *Octimestres* aliquot *partus* his mensibus habuimus, quos tamen omnes spatio V. VI. vel VII. dierum mortuos observavimus. *Julius* incepit cum caloribus, quos tamen quandoque contemperarunt pluviæ lenioresque venti, has die X. habuimus copiosas, quas sequentibus XIV. diebus calores exceperunt intensissimi, die XXI. XXII. XXIII. tonitrua horrenda cum fulguribus, quandoque cum, quandoque sine imbribus; a die XXV. ad finem usque variæ aëris vicissitudines, mox diversi ventorum tumultus, mox frigora, mox pluviæ, rarissime solis splendor. Integer *Augustus*, si sex aut septem dies amœnos per intervalla calidos, exceperis, pluviis & ventis præter ætatis anni indolem, valde rigidus fuit. Pluviæ continuarunt ipso *Ægydii die*, sequenti autem, discussis jam nubibus nebulosis, cœlum serenatum gratiora nobis promisit tempora, & secuti sunt XIV. fere dies calidi, sereni, noctes tepidæ, viniculturæ exoptatæ. Medio *Septembris* rursus varias subiit mutationes tempestas, maximæ exortæ nebulæ, solis demum meridiani splendore dissipatæ, sed brevi in pluvias fere continuas, aut de die, aut de nocte, in primis *æquinoctiali die* abeuntes, quæ cœli inclementia ventosa ac pluviosa in *Octobrem* usque duravit, unde botri nec dum bene maturi aut digesti justo citius ob excessivum humidum computruerunt, & deciderunt copiose in terram. Quinta *Octobris* spem fecit haud exiguam serenorum temporum, sed octava valde pluit, a qua ad ultimam lunæ quadram, i. e. XVIII. grato solis splendore corpora nostra incaluerunt, quo ipso ingruerunt pluviæ, XIX. gelu, XX. nives, quorum casus die XXII. cum procellosis aëris agitationibus ac frigore ingens fuit, earum tamen præceps solutio. Jam imminuerunt *vindemiæ*, & vinum, quod collectum fuit ante pluvias aut nives, in *Julium* usque, salibus heterogeneis a mucilagine terrestri & sulphurea quasi ligatis, & in fermentationis negotio sufficienti impeditis, permansit turbidum, mucilaginosum, sed sine fœtore; post pluvias autem contraxit fœtorem putridum, quem retinuit usque ad depurationem, quæ tandem post annum subsecuta est cum grato colore & sapore. Circa finem *Octobris* autu-

mnalis amœnitas nobis iterum affulsit, quæ toto fere *Novembri*, qui siccus extitit, continuavit. *December* varius & inconstans fuit, mox frigidus, mox nebulosus, mox pluviosus, unde nives, quæ die Sancti Andreæ ceciderunt, brevi tabuerunt. Hoc semestri frequentes habuimus *febres Tertianas*, quæ utplurimum sine prævio horrore, potius cum corporis gravitate, præcordiorum anguſtia, vomitibus, siti, capitis dolore, vigiliis, in primis caloribus intensis inceperunt, & primis IV. diebus magis *continuarum*, quam *intermittentium* genium redoluerunt, donec tandem ad perfectam apyrexiam devenerunt. Initium curæ a *Venæsectione* sumsi, atque præscripsi *præcipitantia*, *antifebrilia ex lap. cancr. sal. absinth. C. B. centaur. min. arcan. dupl. antimon. diaphor.* tandem die intermissionis *Laxativum*; quibus feliciter sexto, aut ad summum septimo paroxysmo sublatæ fuerunt. Nec defuerunt *quotidianæ*, *quartanæ*, facili tamen negotio levatæ. Eodem tempore viguerunt *febres continuæ*, acutæ, quæ sub initium videbantur benignæ, tertio tamen & quarto die latentem suam prodiderunt malignitatem; calores enim hactenus vix considerandi, jam intensiores facti, immanes produxerunt cephalalgias, vehementissimas virium prostrationes, deliria, vigilias, sitim, linguam scabram, fissam, tendinum contractiones, motus convulsivos varios ac inordinatos, quos una cum tremore labiorum in chirurgi hujatis facie observavi frequentes, non tamen, quod mirandum, lethales. R. P. Franciscanis lues hæc fuit popularis, eosque fere omnes hic existentes invasit. Illi enim mustum mendicatum & collectum emissi vino novo turbido ac musto se obruerunt, ac corpus prava victus ratione ad *cacochymiam* disposuerunt. Jam reduces cibis luridis esurialibus, pro more & exigentia temporis, stomachum onerarunt, indeque has *febres continuas* sibi conciliarunt. *Venæsectiones* sub initium administratæ optime profuerunt, *diaphoretica expellentia*, v. gr. *antim. diaphor. mithridat. diascord. Frac. spec. de hyacinth. C. C.* cum *confortantibus & antepilepticis* mixtæ omne tulerunt punctum, morbumque hunc præcipitem, qui ex symptomatibus gravissimis judicabatur pernicialis, ubique septima die, nulla interveniente notabili crisi, repressérunt, atque omnes, (fuerunt illorum undecim,) ex hoc morbo convaluerunt. Fœminas notavi aliquas ætatis provectioris, non gravidas, *fluxu mensium immodica* laborantes, qui utplurimum, in primis in plethoricis, ad XIV. dies duravit, & intra octiduum rediit cum languore, lassitudine totius corporis, facie pallida, quasi exsangui, inap-

inappetentia, ſiti, caloribus, dolore capitis, lumborum, hypochondriorum inflationibus, lipothymiis. Cauſa immodici hujus fluxus eadem omnino, quæ menſium ordinate fluentium; & ſicuti in hoc ſanguis turgeſcens venulas interiorem vaginæ ſuperficiem adeuntes divellit, ac per harum extremitates ruptas nomine menſtruorum nigricans lente promanat, donec ſubſideat aliquantum ac imminuatur ejus turgeſcentia, de quo legi meretur *Bohnius œconom. animal. progymnaſ. 16. pag. 254.* ita in immodico fluxu eadem vaſorum vaginalium oſcula rupta, necdum occluſa, ſed magis hiantia continuo quaſi fundunt ſanguinem, modo grumoſum, modo ſeroſum, pro habitudine ſanguinis & ſeri hic aut in quantitate, aut qualitate, & motu peccantis atque exitum affectantis. Laxior enim & mollior vaginæ compages admittendis & emittendis ſanguinis menſtrui ordinarii æque, ac extraordinarii, copiis magis accommodatur, quam ſolidior ac durior uteri ſubſtantia. Cum vero affectus hic, ſi negligitur, utplurimum *cachexiam*, *hydropem*, *atrophiam* minari ſoleat, maturavi curam, atque in plethoricis quantitatem ſanguinis, indeque natam ferocientem turgeſcentiam deplevi *Venæſectione in brachio* feliciter inſtituta, excedentem ebullitionem & fermentationem ab humoribus biliosis, acribus, ſalinis volatilibus, ſanguini inductam *uterinis leniter incraſſantibus*, *& adſtringentibus*, v. gr. *corall. rubr. lap. hæmatit. trochiſc. de carab. de ſpod. pulv. Heurn. croc. mart. adſtring. terr. ſigill.* imo *terreis* omnis generis, *Tinct. antiphthiſ. Gr. corall. ſucc. urticæ &c.* in malo contumaciori & refractario cum his *adſtringentibus figentia*, i. e. *laudanum de tribus* acciſa doſi maritavi. In *hypochondriacis*, *ſcorbuticis*, ubi ſanguinis impetus ex obſtructione viſcerum, in primis meſenterii, non ſpontaneus fuit, ſed, qua data porta, ruens coactus, ab *Adſtringentium* uſu *præcordiorum anxietates*, *capitis dolores*, aliaque ſymptomata hyſterica notavi. Hic omnino locum invenerunt *Laxantia*, ſed leniſſima, extra paroxysmum propinata, v. gr. *decoct. fol. ſenn. tamarind.* & quod ſpecificum fuit, *rhabarb.* ipſum in ſubſtantia deglutitum. Profuerunt quoque, licet per Accidens, cum *confortantibus* mixta, v. gr. *Tinct. tartar. corall. compoſ. ſperniol. Cr.* aliaque *martialia temperata*, acorem ſimul abſorbentia. Pro meliori tandem viſcerum & vaſorum firmitudine, nec non fibrarum ac pororum coarctatione, optimo cum ſucceſſu ablegavi illas ad thermas *Badavino-Auſtriacas*, ex quibus reduces ordinarium, & naturæ convenientem menſtruum fluxum ex-

pertæ

pertæ ſunt. In Perilluſtri quadam matrona notavi *Tumorem exiguum in pudendis*, qui tamen non extra pudoris ſinum propendebat, ſed, menſibus non fluentibus, quotide creſcebat & intumeſcebat valde, menſibus autem fluentibus, qui ſæpe intempeſtivo, aliquando immoderato & continuato ad aliquot ſeptimanas fluxu urgebant, detumeſcebat. Adnatus fuit *uteri orificio*, cujus ſubſtantia cum vagina & pudendis absque hoc ſpongioſa, rugoſa & glanduloſa eſt, in qua varii generis humores ſtagnare & ſubſiſtere poſſunt, inde tumoris incrementum & decrementum. Tentavimus *injectiones cum aqua calcis vivæ*, *decocta lignorum* aliaque, irrito tamen conatu; ſuaſi tandem *inciſionem*, quam reformidarunt *Chirurgi Viennenſes*, atque potius naturæ hoc opus committi, quam crudele & anceps ſectionis remedium experiri decreverunt. Ejusmodi tumorem utero extrinſecus adnatum, tres libras ponderantem, in virgine XXIV. annorum, feliciſſime ſecuit *Chirurgus Halberſtadienſis*, cujus mentionem facit *Frider. Hoffmannus in annotat. ſuper Poterii opera*, *cent. III. cap. 47. pag. m. 332.* & ipſe *Poterius eodem loco*, nec non *Blancardus in Collect. Medic. centur. 3. obſerv. 51. pag. 421.* Sarcoma autem totam uteri vaginam occupans, forasque propendens, atque interno ejus orificio adnatum obſervavit *Kerkringius Spicileg. Anatom. Obſerv. 53. pag. 114.* ex uteri orificio interiori varias excreſcentias membranaceo-carnoſas propendentes *Ruyſchius*, *Centur. Obſerv. Anatom. chirurg. 6. pag. 12.* nec non *Bartholinus Centur. I. hiſtor. 94. pag. 139. Centur. II. hiſtor. 6. pag. 161. Centur. II. hiſtor. 58. pag. 248. Segerus in M. A. C. decen. I. ann. 2. pag. 199.* aliique. Laboravit ſimul *fluore albo*, effluxitque fere indeſinenter e pudendis materia purulenta, fœtida, ſed ſine dolore, indicio certiſſimo, ſerum ſeu lympham hic ſola peccare copia, deponique in glandulis per uterum illiusque vaginam diſſeminatis, quæ nimium laxantur, ductus autem excretorii inde valde dilatantur, & ſphincteruli, quibus hi ductus claudi recludique ſolent, a peccantium humorum, qui in vaſis ſunt fluxiles, jam extra vaſa lenteſcentes & ichoreſcentes, mucoſi, copia magis vel minus reſolvuntur. Pro depletione ſeri excrementitii & viſcoſi, cum ſit plethorica, ordinavi *Venæſectionem in brachio*, *fonticulos*, *laxantia ex manna*, *rhabarb. ſol ſenn. diuretica*, *terebinthinata* nempe & *ſuccinata*, *mag. lap. cancr. decoctum dauci*, *aperitivum For. &c.* non omiſſis quandoque *martialibus & tartareis.* Serum corrigere, ejusque qualitatem cum ſanguine contempe-

rare;

rare, nec non uterum glandulasque flaccidas roborare voluimus *infuso ror. mar. cum vino, pulv. absorbente Wedel. pulv. ex ebor. unicorn. fossil. oss. sep. corall. osteocoll. test. ovorum calcinatis, perlis, alum. plum. sacchar. saturn. tinctur. corall. essent. lign.* in primis *elix. Propriet. rhabarbarino* mane ad 40. guttas, vesperi vero sequenti pulvere: Recipe *magist. osteocoll. carniol.* āā. ℈ij ß. *corall. rubr. præpar. margar. præpar. mastich. gumm. arab. oss. sep. unicorn. foss. ebor.* āā. *gr. XV. ol. lign. sassafr. gttij. M.* & dividatur in V. dos. it. Recipe *rad. chin. sarsæparill.* ā. ℥j. *passul. min.* ℥iß. *mastich.* ℈ij. *alum. plumos.* ℥j. *semin. anis.* ℈j. *concis. D. ad nodul. Spec.* Säckel zum Wasser sieden, pro potu ordinario; nec omisimus *topica*, inunctiones, suffitus ex *salvia, mastiche, succino, thure*, imo nil intentatum reliquimus, eradicare tamen penitus affectum hunc contumacem non potuimus. Cum autem ex longa praxi constet, *fluorem* hunc *album* quandoque, in primis valde obesis, prout nostra fuit, & jam a lunari tributo fere absoluta, nec adeo enervata, in quibus humores turgent, si non est immodicus, proficuum esse, & pro *fonticulo* microcosmi habendum, qui impedit, ne corpus in majorem excrescat molem, abstinendum jam a medicamentorum usu, & curam ad *thermas majales* differendam duxi. *Hypochondriaci* variis & gravibus symptomatibus his temporibus tentati sunt; in quibusdam *ventris inferioris viscera*, in aliis *præcordia*, in aliis *cerebri confinia* maxime affici videbantur. Ex multis unicum saltem *hypochondriaci* enarrabo exemplum, in quo syndrome gravissimorum symptomatum apparuit. Vir, ætatis mediæ, temperamenti cholerici, habitus corporis tenerioris, ipso *æquinoctii autumnalis die* incidit in *ventriculi dolorem*, quem presso pede secuti sunt æstus vagi, atrociissimi capitis dolores, cordis palpitationes, anxietates præcordiales, dolor & constrictio in pectore, sive gulæ strangulatio, quæ *suffocationem* minabatur, præcordiis enim constrictis, non solum respiratio difficilis, & ad motum quemvis laboriosa fuit, sed & non raro supervenerunt animi deliquia, ex quibus laboribus & angustiis sudor erupit frigidus; in partibus extremis notabantur spasmi & stupores cum formicationis sensu & tremore undulante, in somno pavores, terrificis insomniis interturbati, continua intestinorum murmura, in ore sapor biliosus, alvus utplurimum obstructa. Observavi autem ex symptomatum horum confluxu suffocationes has hypochondriacas plerumque fuisse *spasmos* & contractiones partium nervosarum, ortasque a ventosa & humorosa hypochondriorum sentina. Sæpe ex mœstitia nimia, atque diutius continuata, nec non

excessiva lætitia, in has incidit ægritudines. In paroxysmo, præmissis *clysteribus*, eximie profuerunt, & omnibus palmam præripuerunt *castorina* cum *anodynis* mixta, v. gr. *pulv. castor. gr. viij. epilept. M. ℈ß. specif. cephal. g. v. laudan. de trib. g. j. M.* it. *mist. simpl. cum ess. castor. anodyna* maritata. Extra paroxysmum in eam maxime incubuimus curam, ut humores viscidos, acidos, obstructionum autores, attenuaremus. Multi in hoc passu multa laudant, atque pro specificis venditant. Nos in tanto medicamentorum apparatu in *martialibus & blandis laxativis*, v. gr. Rec. *Vitriol. mart. g. j. diagryd. sulphurat. g. iij. pulv. hepat. g. vij. ol. carminat. M. gutt. j.* M. pro j. vice, indubitatam semper medelam invenimus, imo hoc pulvere exhibito imminentem sæpe paroxysmum declinavimus; levi enim eguit purgante, quantum vel infans vj. septimanarum, vel minor adhuc ferre posset, sed singulo mense bis eundem *pulverem* in usum vocare debuit, inde alvus octies soluta, & molestissimus affectus sublatus fuit. Non minori voto successerunt *acidulæ Roitschenses*, quarum usu maximam alleviationem sensit. Jam addam, quæ in Viro ecclesiastica dignitate conspicuo de *Anaudia* notavi. Is LIV. annorum, plethoricus, atque alias *hypochondriaco affectui* obnoxius, jam mense *Julio balbutie linguæ* laborare cœpit; non enim tantum in concionibus, sed etiam prælectionibus precum publicarum, quin & in communi conversatione quasdam syllabas & voces inter pronunciandum absorpsit, vel quasi suppressit, ut vix intelligi potuerit, & sumsit hic affectus sensim atque sensim sua incrementa, donec sub finem *Septembris* mane derepente incidit in *Anaudiam*, sive *impedimentum sermonis*, ut articulate nec duo verba proferre quiverit, cum *stupore digitorum manus dextræ*, memoria factorum & gestorum, imo reminiscentia reflexiva læsa; neque enim scribendo mentem suam exprimere potuit. Linguam quaquaversum movit, volutavit, exporrexit, sapidissime comedit. Graviora metuens *Venæsectionem in brachio* ordinavi sine mora, nec non medicamenta *nervina, cephalica*, v. gr. *spec. diamosch. dulc. diambr. contr. apoplex. spec. cephal. M. extr. castor. sal. volat. succin. C. C. spir. sal. ammon.* cum *aqua lil conv. ess. ambr. lign. aloës, sal. volatile oleosum*, aliaque. Linguam, in primis frenulum, inungi jussi linimento ex *conf. anacardina, alkerm. compt. ol. rut. lavend. cinam. extr. castor.* His frequenter adhibitis adhuc eodem die sese recollegit, atque intelligibilius loqui cœpit, redeunte simul memoria. Sensus motusque linguæ usus semper perstitit integer, loquelam nunquam amisit, quin potius sermonem exteriorem per motum linguæ exprimere, ob aërem tamen minus sufficienter

inter

inter fluctuantes gutturis sinus impulsum & reflexum, non satis intelligibiliter proferre potuit; natum hoc utique vitio *laryngis*, nervorumque sexti paris, qui sunt vocales. Sermo enim impeditus fuit a resolutis aut relaxatis nimium musculorum angustæ laryngis rimæ constringendæ aut angustandæ dicatorum, ligamentis, quorum fibræ sine dubio a sero nimis copioso, vel per arterias, vel per vasa lymphatica ex toto corpore plethorico affluente, flaccidæ redditæ rimulam haud sufficienter pro allisione & extrusione violenta aëris angustare ac disponere valuerunt. Accessit & aliud malum valde suspectum, *faucium constrictio*, suffocationem, sive strangulationem mentiens. Hæc aliquoties, sed derepente venit, ipsiusque fauces quasi laqueo constrinxit, liberamque respirationem inhibuit, brevi tamen remisit. Putabant vitium hærere in *pulmonibus*, aut *abscessum* inibi latitare, sed falso; potius a particulis acidis & austeris hypochondriacis, mediantibus nervis recurrentibus, musculos faucium in spasmos cogendo, viam idcirco aëri præcludentibus, ne a musculis respirationi inservientibus præ angustia loci facta ex- & impelli queat, deducendum. Cum vero vidisset, se quidem voces & verba, nondum tamen expedite, neque semper integro sensu & phrasi proferre posse, ursit ulteriorem curam, quam ob anni ætatem, *autumno præcipiti*, ipsi denegavi, eamque ad incrementa dierum differre volui. Moræ igitur pertæsus incidit in aliquem, qui perfectam mali curam etiam hoc tempore promisit, deditque inter alia *Vomitorium*, ipso solstitio hyberno imminente, quo id assecutus est, ut quidem magnam humorum saburram, fictitium nempe, aut potius *imaginarium pectoris apostema* Vomitu rejecerit, inde alleviationem ad biduum senserit, paulo post tamen in majorem debilitatem, mentis vacillationem ac torporem, propensionem in somnum, loquelam difficiliorem inciderit. Nec his acquiescere voluit, sed ordinavit *fumisuctionem nicotianæ*, ipsi alias insuetam, nervis infestam imo *nervinis morbis exitiosam*; experientia enim constat, *Apoplexiam* inter *nicotianæ* usum sæpe invasisse, teste *Deckero exercit. Pract. p. m. 10.* & *Richardo Carr, epist. Med. 2. p. 21.* Inde valde oblivioſus factus, & sub *initium Februarii* sequentis anni gravissima *apoplexia* tactus, subito interiit.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1708.

CRedidiſſes hac *hyeme* denuo permutata fuiſſe tempora, atque adeſſe æſtatem etiam in frigidiſſimis alias menſibus. *Januarius* quippe nullum fovit gelu, nullas nives, fuit utplurimum pluvioſus, nebuloſus, humidus, nubilus, calidus. *Februarius* quaſi totus calidus, amœnus, utplurimum ſerenus, quandoque pluvioſus, ventoſus, & circa finem cum modico frigore & nive, quæ tamen altera die evanuit, unde jam medio menſe obſervavimus diverſos flores. Huic ad *æquinoctium* fere usque plane ſimilis *Martius*, amœnus nempe, calidus, qui in copia flores elicuit. Circa *æquinoctium* die XVIII. XIX. XX ſuborti ſunt venti valde frigidi, rigidi, qui congelarunt terram, ſed ſub finem menſis aura iterum comparuit turbida, pluvioſa. *Aprilis* præter morem illuxit ſerenus, calidus, plane æſtivus, raro pluvioſus, frecior magis. *Majus* variabilis, ad medium usque frigidus, pluvioſus, a medio ad finem calidus, amœnus: II. autem, III. & IV fuerunt pruinæ, quæ hinc in vineis damna fecerunt. Totus *Junius* pluvioſus, *Medardus* quoque & *Joh. Baptiſta* effuderunt pluvias, imo nulla dies hujus menſis fuit ſine pluviis. Toto *Januario* præter *otalgiam* in Viro, *mictum cruentum* in filiolo quodam poſt partum, *pleuritidem cum diarrhœa*, nullos fere vidi morbos. *Variolis* tamen laborantes habui, quorum unus erat VI. annorum, qui eruptis prius tertia morbi die una cum *variolis petechiis purpureis*, quarta die antea correptus *hæmorrhagia narium* mortuus eſt. Menſe *Februario* obſervavi *Apoplexias fortiſſimas*, uti quoque *febres continuas* VII. die ſolutas. Hoc menſe fœmina quædam enixa eſt *fœtum mortuum*, *ſecundinæ* remanſerunt, altera die mortua. *Martio* filiolum quendam Ruſtenſem *clauſura ani* laborantem habui ſub cura, de quo *Sculteti Armamentarium* videri poteſt: ſuccurri etiam fœminæ *otalgia* laboranti *miſt. ſimpl.* mixta cum *eſſ. caſtor.* De *doloribus capitis*, *Vertigine*, *diarrhœis* cum maximis caloribus, *febribus tertianis*, *continuis*, *variolis* tunc temporis graſſantibus nil adducam. *Aprili*, *Majo*, *Junio* continuarunt *variolæ*, quas tamen modo in filiolo quodam prægreſſa eſt *epilepſia*, modo in puella die III. IV. V. ſecuta eſt *hæmorrhagia narium*, jam in alia die XII. *herpes miliaris*. Quædam *variolæ* confluebant, quibusdam jungebatur ſub initium *diarrhœa*, quibusdam *epilepſia*. *Febres continuæ catarrhales*, *diarrhœa* quoque his temporibus in conſpectum prodibant.

Menſe

Menſe tamen *Junio Variolæ* epidemice graſſantes maxime erant malignæ. Sic eas obſervavi in aliis cum *maculis purpureis*, in alio cum *vibicibus*, in alio ſuborti ſunt XII. die *furunculi* inſtar *anthracum*, in aliis *tumores* & *parotides* inſtar *bubonum*; aliis *palatum*, *gingivæ*, *fauces* fuerunt *exeſæ*: alios conſumpſit *calor hecticus*, inflammatorius, & fuerunt hæ variolæ funeſtæ die X, XXIII. XXVII. Sic malum, ſive venenum varioloſum in Gratioſo parvulo Ebergényi fuit inſanabile, adeoque plus docta valuit arte. Incepit morbus cum *horrore*, quem ingentes exceperunt *calores*, quandoque *deliria*, *ſitis magna*, *pulſus celer*, *languores* totius corporis, tertia die eruperunt *variolæ*, quarta *maculæ petechiales coloris purpurei*, guttarum inſtar copioſe per cutem diſperſæ, inde variolarum excretio retardata fuit, quæ tandem omnes coierunt in *unam*, totamque faciem *cruſta*, ſanie fœtidiſſima referta, contexerunt. Undecima die ſupervenit *diarrhœa*, brevi tamen conſopita, die XII. aliæ effloruerunt *veſicæ*, *aqua limpida flava*, quandoque *ſanguine remixto*, plenæ, quæ ordinarias contexerunt *variolas*, magnitudine *ovi columbini*, imo *ovi gallinacei*. Sie haben ausgeſehen wie die ordinairen Zangen-Blattern, ſo durch ein *Veſicatorium* aufgezogen werden, oder als wenn man ſich in heiß-ſiedend Waſſer verbrennt hätte, & ſteterunt per biduum: die XIV. notavimus in dorſo lateris dextri *tumorem*, qui nullo modo maturari potuit, ſed reſolutus tandem collum occupavit, omnemque maturationem reſpuit, imo ſeſe reſolvit: interea *calores* continuarunt intenſi, acceſſit *tuſſis* cum expuitione *materiæ purulentæ*, quandoque *ſanguinis*, *fœtor oris* fuit cadaveroſus, indicio certiſſimo, pulmones variolis refertos, valde eſſe inflammatos, exulceratos, utplurimum conſumptos, ſi non *ſphacelatos* XXIII. demum die pauperculus viribus jam exhauſtus obiit. Poſt mortem obſervata tota *facies* & *abdomen nigerrimum*, ex quo colligendum, non ſolum totam maſſam ſanguineam, verum etiam omnia viſcera corroſivo hoc veneno varioloſo fuiſſe infecta, & tandem *ſphacelata*. *Julius* magis pluvioſus fuit, quam ſerenus. *Auguſti* initium æque pluvioſum, quinta inceperunt calores, qui toto menſe continuarunt. *Ægidii dies* ſine pluviis, & per totum *Septembrem* mira aëris ſiccitas, calores præfervidi, intenſiſſimi, etiam nocturno tempore, qui durarunt usque *æquinoctium*, mane ros cecidit, & ſupervenerunt nebulæ fructiferæ. Flavit utplurimum hoc tempore auſter, bonum alias conſtantis tempeſtatis ſignum. *October* ultra medium ſereniſſimus, pulcherrimus, calidus, d. XIX. XX. noctes frigidæ, inde in aliquibus promontoriis botri congelati, ſuperveniente tamen ſolis ſplendore ſtatim regelati; d. XXVII. ante feſtum Simonis & Judæ ingentes ceciderunt

nives, dies festivus, nempe XXVIII. valde serenus, sed frigidus borealis, XXX. nec non XXXI. iterum ninxit, sed tertia nix absumpsit priores, ut jam sine damno vindemias nostras uberiores, præter expectationem, colligere potuerimus, neque nocuerunt nives, potius conservarunt botros a frigore, vinum autem, quod crevit in abundantia, fuit generosissimum, suavissimum. dulce. In *Novembri* aëris temperies longe benignior, & quidem calidior affulsit. *Decembri* aëre mutato ceciderunt d. VII. VIII. X. nives copiosæ, profundæ, mox secuta frigora, & circa finem denuo nives. Mense *Julio* continuarunt *Variolæ malignæ*, neminem tamen, qui X. annum excessit, hoc tempore invaserunt. Accedebant semper cum *somno*, ita ut nocte dieque dormiverint III. aut IV. diebus. *Augusto* nulli fere morbi visebantur præter *diarrhœas* & *dysenterias*. Circa finem ob continuas aëris siccitates, calores præfervidos, Sirio insigniter urente, inceperunt *febres erraticæ*, quæ nullum typum servarunt, invaserunt cum aliquali *frigore*, insequente *calore*, aliquando ultra XX. aliquando ultra 40. horas durante, post apyrexiam aliquot saltim interjectis horis novus paroxysmus accessit, cum *capitis dolore*, *siti*, *linguæ & faucium squalore*, *virium debilitate*, ita ut *febrem continuam* fore judicasses, donec tandem transactis aliquot paroxysmis in *tertianam ordinariam* degeneravit, quod utplurimum circa septimum diem contigit. Adhibui *V. S. diaphoretica*, *præcipitantia*, quamprimum vero notavi *tertianas*, aut *tertianas duplices*, exhibui statim *chinnata cum arcan. dupl.* optimo cum successu. *Septembri* continuarunt *febres tertianæ*, sexto paroxysmo solutæ, ubi optime profuerunt *chinnata &c.* De his febribus erraticis vid. M. N. C. *Dec. III. ann. VI. p. m. 177. app. nec non H. M. V. p. 300.* Inter alia notavi, *animi affectus* quid possint. Officialis quidam incidit in ejusmodi *febres*, præcessit horror, secuti sunt calores, qui in IV. durarunt diem continui cum anxietatibus præcordiorum, aut pectoris compressione, ut sæpe in lecto erectus sedere debuerit, cum capitis dolore, siti, deliriis &c. Adhibita *Venæsectione in brachio & pede* quinta die remisit calor, qui tandem undecima intermisit, ut jam extra periculum judicatus fuerit. Quid fit, acceptotristi & ingrato nuncio derepente incidit in *somnum profundum*, & quasi in ecstasin, ut exinde expergefieri non potuerit, tandem applicatis *clysteriis*, nec non *Vesicatoriis* intra XV. horas ad se rediit, omnium rerum inscius, vix loqui valens præ nimiis debilitatibus, ast eodem die relabitur in priorem *somnum profundum*, sicque elapsis vix XII. horis, accedentibus *convulsionibus*, *sine febre comatosus* satis cessit. Pari ratione nobilis matrona, quinquagenaria, temperamenti seroso-bilioso, habitus carno-

carnosioris, in sterili matrimonio semper existens, tributum tamen lunare suum accurate, sed largissime persolvens, *hypochondriacis* nec non *hystericis passionibus* valde obnoxia, jam a longo tempore valetudinaria, incidit sub finem *mensis Septembris* in *febrem continuæ subsimilem*, quæ rite tractata degeneravit in *tertianam exquisitam* septimo paroxysmo judicatam. Reliquit autem post se *summam virium prostrationem*, *anorexiam*, *capitis gravitatem*, *anxietates*, *cachexiam* ipsam. Urina, quam hactenus reddidit, fuit turbida, cum sedimento copiosissimo, mucoso, coloris rosei, non tamen fœtens. Materiam hanc hypochondriacam, quam natura, optima morborum medicatrix, per ductus urinarios excretam voluit, jam motam, promovimus *digestivis*, *aperientibus*, v. gr. *pulv. hepat. tartar. vitriolat. arcan. dupl. sal. cichor. lap. cancr. tinct. sal. tartar.* tandem *decoct. aperit. For. cum fol. senn. & mannæ* acuato. Quinquies inde dejecit, relicta tamen aliquali, sed torminosa in intestinis *hypercatharsi* ad biduum; qua sedata melius sese habuit, atque *ordinarius mensium fluxus* institit. Octiduo post, i. e. quarta *Februarii* observavi pulsum alteratum, justo celeriorem, sexta vesperi *affectum soporosum*, propensionem nempe gravem & invincibilem in somnum, reipsa dormivit, & excitata oculos aperuit, ad interrogata paucis, sed appositè respondit, de nullis doloribus conquesta, mox relapsa in somnum; si adstantes devotas ac pias cantilenas canere inceperunt, ipsa simul expergefacta statim cecinit, neque ante cantare destitit, quam inchoatam absolvit strophem, adeoque semper sibi fuit præsens, omnes cognovit, nunquam sensibus neque internis, neque externis, neque motu destituta, sed valde debilitata, & ad actiones more solito obeundas languida, respiratio fuit integra. Calor febrilis notabatur p. n. lentus, acris & mordax, qui vespertino tamen & nocturno tempore intensior, pulsus celer, mollis, facies pallida, subtumida, quasi *leucophlegmatica*, oculi ultimis diebus quasi turbidi, lachrymabundi. Oppositi huic *Comati soporoso* varia, v. gr. *castorina*, *cinabarina*, *jovialia*, *sal. volatilia*, *succin. C. C.* cum pulveribus *epilepticis & confortantibus* remixta, nec non *Vesicatorium* nuchæ applicatum, sed sine operatione, imo irrito successu omnia, donec tandem somnus hic p. n. septima die corpus fratri suo morti tradidit. Paulo post mortem e naribus copiose stillavit *ichor serosus*. Verissima igitur manet *observatio Wedelii opiologiæ* inserta, *p. m. 46.* qua fatetur, se nunquam vidisse *affectum soporosum* vere talem, ubi non adfuisset *calor p. n.* simul, quod & ipse aliquoties jam in praxi observavi. Eodem mense *Illustrissima Comitissa* gratiosam enixa est

filiam

filiam, quæ *lac sugere ex papilla non potuit*, sed id per nares summa cum molestia & anxietate reddere debuit. Examinatis faucibus, *columella & tonsillæ cum postica parte palati* abfuerunt, unde lac, quod deglutire non potuit, per nares resultavit. Non diu superstes fuit, tertio enim a nativitate die, accedentibus *motibus convulsivis* fatis cessit. In causas inquisituri, quare natura in formando corpore a recta formatione & scopo deflexit, harumque partium deficientium oblita fuit, sciant, *Illustrissimam matrem libenter & quidem attente ac considerate sape in distractos canum & felium rictus ludendo inspexisse*, adeoque horum structuram fortiter sibi impressisse. Interim *Wedelianum porisma*, uvulam nempe ad deglutitionem eximie facere, manet verissimum. Parallela aliquo modo hisce exempla, si cui volupe fuerit legere, adeat *Observationes Wedelii recensitas in M. A. N. C.* legat *Dec. II. Observ. 5. ann. 5. M. A. N. C. p. 12.* nec non *Salmuth. observ. med. 6. cent. 3. pag. 115.* ubi similes reperiuntur casus. *Febres erraticæ* adhucdum *Octobri* continuarunt, calores autem non adeo fuere intensi, interim observavi *hemitritæos*, ubi *febris una die bis venit, & altera semel.* ViceColonellus quidam ex *febre colica biliosa* cum *vomitu* correptus incidit in *deliria*, ex his in *convulsiones epilepticas*, qui tamen evasit. Sic alius quidam Vir laboravit *febre continua* cum *maximis debilitatibus*, *capitis dolore*, corrosione & *torminibus ventis*, sexta supervenit *fluxus alvi*, septima *icterus*, qui occupavit totum habitum corporis, cum *dejectionibus albis*, *urina saturatiori*, *nigricante*, *oleaginosa*, *proclivitate in somnum*, & solvit calores. Ab initio dedi *diaphoretica* cum *confortantibus* mixta, caloribus vero jam abactis *spec. diacurcum. cum pulv. rhabarb. tartar. vitriolat. sal. cichor. trochisc. de eupator &c. Novembri* inceperunt grassari *morbilli* utplurimum *benigni. Tusses ferinæ* atque *catarrhi* fuerunt frequentissimi. Mense *Decembri* continuarunt adhuc *morbilli*, qui tamen sub finem anni maximam induerunt *malignitatem*, fuerunt valde *parvi cum maximis catarrhis, fuerint &c.* Quidam correptus ex *febre maligna cum diarrhœa, vomitibus, singultu continuo*, tandem adhibitis *V. S. stypticis, castorinis*, nec non *opiatis*, quæ pro dosi *ad gr. iß.* præscripsi, nona die convaluit præter omnium expectationem.

Con-

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1709.

Januarius incepit cum frigore, quod a die V. ad XII. valde exaſperatum, imo poſt hominum memoriam acerbiſſimum fuit, remiſit tamen ad aliquot dies, d. XVIII. vero iterum intendebatur, verbo, nives ceciderunt ſupra nives, gelu ſupra gelu, & continuavit per totum menſem. Menſe *Februario* continuarunt frigora, imo III. & IV. ceciderunt nives copioſiſſimæ cum horrendo gelu & ventis, ut homo in plateis vix ire potuerit, quam tempeſtatem nemo unquam obſervavit, adeoque vera fuit ruſticorum obſervatio: Sole micante, die purificante, nix major erit, quam ante. Sol enim hoc die ſplendebat. Poſt *novilunium* remiſit gelu, ſed rediit die XVIII. XIX. ingens cum nivibus, quod continuavit: die XXV. & XXVI. longe majores ceciderunt nives cum omni tempeſtatum inſolitarum, frigorum & ventorum genere, quæ præcluſerunt ubique vias, arbores frigoribus obnoxias deuſſerunt cunctas. Duravit hoc in *Martium* usque. Continuavit enim & hoc menſe gelu una cum nivibus, quæ copioſe ceciderunt, ad *æquinoctium* usque, adeoque *hyems hujus anni fuit ſumma*, tempeſtas ſæviſſima, *nivis altitudo maxima*, cujus nulla hominum ante nos recordatur memoria. Jam miteſcente hyeme jucundiora & calidiora affulſerunt tempora. *Aprilis* enim fuit valde amœnus, ſerenus, calidus. *Majus* tamen erat frigidus, pluvioſus, XVII. die ninxit. *Junio* denuo calida, ſicca tempeſtas obſervabatur. Menſe *Januario* continuarunt adhuc *morbilli cum tuſſibus vehementiſſimis*, *catarrhi*; *febres continuæ* ſeptima die ſolutæ, quæ tamen leviſſima occaſione redierunt. Hoc menſe in *puella octenni* obſervavi *menſes ordinarios*. *Februario* graſſabantur *petechiæ*, *febres continuæ*, & matrona quædam mortua eſt *comate ſomnolento* ſeptima morbi die. *Martio* viſebantur *morbilli*, *herpes miliaris ex puerperio*. *Catarrhi* fuerunt frequentiſſimi, & apud infantes *cum febre continua*. *Febres continuæ*, *petechiales* adultos quoque invadebant, quæ poſteriores per totum *Aprilem* obſervabantur. Menſe *Majo* morbi præter *catarrhos*, *febres intermittentes* fere nulli. Virgo tamen quædam nobilis hoc menſe *ſphacelo ex colica biliosa* duarum dierum fuit mortua. Erat hæc ipſa virgo XXXII. annorum, atrabilaria, quæ d. IX. *Maji* derepente veſperi incidit in ſæviſſimos & *acutiſſimos ventris dolores*, qui *dextra*

magis parte cruciarunt, atque modo sursum, modo deorsum iverunt, in primis vero *regionem umbilici usque ad scrobiculum cordis* occuparunt, tanta sævitie, ut existimaverit se veru ignito perfodi, urserunt *vomitus*, *anxietates summæ*, adfuit *omnimoda excrementorum & flatuum retentio*; ordinavimus frequentes *enematum injectiones*, nec non *aquam laxativam*, quam prima vice rejecit, altera vero retinuit, irrito tamen conatu omnia. Secunda enim die fluxerunt *menses coloris nigerrimi*, accessit paulo post *singultus*, mox *totalis fere* tum *pulsus*, tum *caloris extinctio*, salvis sensibus motuque membrorum illæso, quam refrigerationem non percepit, quin potius de intensissimis caloribus internis, quasi candenti ferro intus adusta fuisset, conquesta, manibus glaciei instar rigidissimis subinde loca petiit frigidiora, eademque die, i. e. secunda *Martii* vesperi mentis tamen compos, velociter, sed feliciter humanis rebus erepta est. Succi hic intestinales, in primis bilioſi, acres inter plexus nerveos mesentericos, nec non fibras intestinales hærentes, atque in illarum anfractibus concluſi, acrimonia sua tormina & cruciatus excitarunt terribiles, atque in fundum Ventriculi penetrantes Ventriculum ad vomitus & singultum stimularunt, arsenicalem autem naturam mox induentes intestina instar mineralis veneni assumti corroserunt, dilacerarunt, atque in ea more perforantis terebellæ, aut spinæ infixæ, se infixerunt, inflammationem conciliarunt, & stagnante in capillaribus sanguine, acrimonia sua corrosiva in momento fere intestina sphacelarunt, quasi in ferventissimam aquam immersa fuissent. Similes casus vid. apud *Joh. Sophron. Kozack de sale*, *cap. 6. sect. 15. pag. 260. Dominic. Panarolum Observ. Med. 50. Pentecost. 4. p. m. 139. Segerum observ. 82. dec. I. ann. III. M. A. N. C.* Mense *Junio* morbos nullos observavi, exceptis *febribus tertianis*, nec non casu infelici cujusdam Domini, *febre continua* laborantis, quam die IX. exceperunt *terribiles convulsiones epileptica*, inde secuta *deliria &c. Calores* intermiserunt, *deliria* vera remanserunt. Sub initium quartæ septimanæ observavi novos *calores* ex *scorbuto* ortos, cum *maculis scorbuticis purpureis*, *vigiliis continuis*, *deliriis*, nec non *copiosa sanguinis per inferiora* partim grumosi, partim floridi ad tres medias *ejectione*, inde summa virium prostratio, & cum fine quintæ septimanæ mors. *Julius* hujus anni fuit valde ventosus, quandoque præter morem austerus, frigidus, sine pluviis fere. Totus *Augustus* erat valde calidus, exceptis sub finem aliquot diebus, qui fuerunt ventosi, frigidi. Frigus quoque observabatur per totum *Septembrem*, qui

qui utplurimum pluvioſus fuit. Ægidii die usque ad prandium pluebat, in Feſto Matthæi circa veſperam habuimus ingentia fulgura, tonitrua, pluvias, ſed ſine grandinibus. Menſe *Julio*, *Auguſto*, *Septembri*, *Octobri inſolitæ* ſine ætatis diſcrimine ſævierunt *febres*, peculiarem enim habuerunt naturam, invaſerunt cum modico *horrore*, mox *caloribus continuis*, ut etiam peritiſſimi credidiſſent, adeſſe *febres continuas malignas*, *vomitibus*, *alvi fluxu*, *ſiti*, *doloribus capitis*, *vigiliis*, V. demum die remittente calore degenerarunt in *intermittentes exquiſitas*, quæ pro ſubjectorum temperamentis, ſanguinisque ac humorum conſtitutione modo contumaciores, modo benigniores fuerunt. Paroxyſmum imminentem utplurimum comitabantur frequentes *dejectiones bilioſæ*, nec non *Vomitus* terribiles *choleræ* inſtar. Evomuerunt quippe modo fruſta *pituitæ* coagulatæ, viſcidæ, modo *bilem flavam*, modo *viridem*, modo *vermes* ἄνω & κάτω copioſos, diebus intercalaribus ceſſarunt vomitus, alvique fluxus. Verſipellis hæc *febris epidemica* quosdam invaſit cum *exanthematibus urticæ punctu ris* ſimilibus, quæ calore retrocedente receſſerunt, & calore redeunte redierunt. In duabus perſonis, una XVII. altera XXX. annorum, obſervavi his *febribus* ſuperveniſſe *apoplexias fortiſſimas lethales*. Raro ſervarunt ſtata ſua tempora, ſed quandoque X XII. horas præponendo & anticipando virulentiam ſuam ad XXX. aliquot, imo 40. horas exercuerunt, quandoque unus paroxyſmus excepit alterum, donec tandem peregrino materiæ miaſmate ſufficienter diſſipato & extincto, ſeptimo, aut ad ſummum octavo paroxyſmo terminatæ ſunt, relictis poſt ſe *puſtulis & fiſſuris in lingua*, *inflammatione faucium*, *abſceſſibus*, ſemper autem *virium proſtratione* ſumma. *Venæſectio* etiam in principio adhibita nil profuit, quin potius *febrilis paroxyſmus* poſt ejus adminiſtrationem incrementum ſumſit, ſanguis autem extractus floridiſſimus apparuit, & natura magis debilitata fuit. Conduxerunt *blanda diaphoretica*, quæ paroxyſmos in ordinem redegerunt, & poſt tertium paroxyſmum *laxantia* die a febre vacuo exhibita. Tandem devenimus ad *antifebrilia*, uti ſunt *ſalia amariuſcula*, quæ incidunt, ſerumque attenuant, v. gr. *ſal abſinth C. B. centaur. min. arcan. dupl* nec non *alcalica fixa*, *pulveres* nempe *inſipidos ac terreos*, quales ſunt *lap cancr. ſpecif. febril Cr.* Omne autem fere punctum abſolvit decantatiſſimus *cort peruv. cum ſalibus* mixtus, & *evacuato jam corpore*, i. e. ante acceſſum V. VI. & paroxyſmi propinatus, ſeptimum vel ad ſummum octavum paroxyſmum ſubegit, atque hac ratione *febrem*

hanc jugulavit. Rimatus cauſas procatarcticas epidemialis hujus febris, aëris anomaliæ & intemperiei, nec non largiori potui propter calorem externum vix tolerandum eam adſcribendam duxi. *Auguſtus* enim, qui fuit calidiſſimus, poris nimium apertis corpora ſudore copioſo manare fecit, inde ſerum abſumptum, aut ſubtractis partibus tenuioribus bilioſæ particulæ auctæ, atque hoc modo acrimonia bilioſa, fermentifica, irritativa enata, quæ licet a largiori potu dilui, & ſerum refundi videretur. Ventriculi tamen & inteſtinorum tonum labefactavit, & ad excernendum ἄνω κ. κ. τω plus juſto contenta citavit. Utut non negandum, *febres has epidemicas* ex miaſmate, aëris ſobole, ſimul aliquid participaſſe. Non fuerunt *contagioſæ*, imo ſi rite tractabantur, nulli funeſtæ, ex incuria tamen & negligentia, aut medicaſtrorum præpoſtera & perverſa cura ac imperitia accedente *cachexia & hydrope*, multis exitioſæ. Et hæc ratio eſt, quod in aliquibus locis Hungariæ ex defectu medicorum & medicamentorum, aut perverſa, aut neglecta cura hæ febres *malignitatem peſtiferam* aſſumſerint, in primis ſi ex miaſmate, aëris ſobole, aliquid participarunt. *Febres petechiales*, quæ tamen autumno præcipiti quotannis ſunt frequentiſſimæ, hoc anno vix obſervavi, & ſi vidi, fuerunt *benignæ*. *Diarrhœæ atque dyſenteriæ* eodem tempore frequentes quoque fuerunt. Infantes, quos corripiebant, ſi ſuperarunt *nonum diem*, evaſerunt.

Biga

Biga Disquisitionum Physiologicarum

DE HUMANITATE

seu

CUR HOMO SIT,

Qualisque sit Humanæ Naturæ destinatio & indoles

in genere.

AUTORE

Joanne Kanold, M. D. Pr. Vrat. Nat. Curios.
Dexippo.

Perillustri atq; Magnifico

DN. PRÆSIDI.

Magnificis atq; Excellentissimis

DN. DN. ADJUNCTIS:

Reliquisq; Excellentissimis

DN. DN. COLLEGIS

Acad. Leopold. Carolin. Nat. Curiosorum, Viris Dignitatum, Meritorum, Famæ gravitate undique celeberrimis,

Patronis, Fautoribus & Collegis

Qualicunque officiorum promptitudine devenerandis.

Perilluſtris atq; Magnifice Domine Præſes,
Magnifici atq; Excellentiſſimi Domini,
Domini Adjuncti & Collegæ!

EX quo benevolo Magnif. atque Excellentiſſ. D. D. A. N. C. Adjuncti & Collegarum, qui ſunt Vratislaviæ, juxta certum numerum ſpeciali Cæſarea gratia beatorum, conſenſu inopitus Collegio Perilluſtri adſcitus, & ſolenni Perilluſtris Dn. Præſidis Diplomate confirmatus fui, nil antiquius habui, quam hunc, quem me hactenus neutiquam ſatis promeruiſſe credidi, Honorem qualibuscunque meis conaminibus, ut mereri videar, ſtudere. Licet enim diſtrahar non parum Collectionis Eventuum Phyſico-medicorum (Sammlung von Natur- und Kunſt-Geſchichten, quorum jam octavus ſub prelo ſudat Tomus,) à me cœptæ, & hucusque continuatæ, continuandæque cum Deo, & ſi Fata alia non impediant, Labore: Tamen hunc, ſi modo fragilis mea valetudo patiatur, non ſatis fore profiteor, qui ſymbolum Perilluſtri Collegio, Cæſarea gratia foto, Principum clementia beato, toto orbe celebratiſſimo, utilitate incomparabili, ſpe perennitatis deſideratiſſimo, deditiſſime conferendum impediat. Primitias autem dum offero, VIRI PERILLUSTRIS, MAGNIFICI, EXCELLENTISSIMI, has non alias, quam, quia non tantum cujusvis, ſed præc. Medici intereſſe puto, quid ſit proprie & genericè illud, circa quod quotidie verſatur, de homine, ejusque deſtinatione eſſe, ſimulque vobis, limatiſſimi Judicii viris, ut quam bene vel male arduum hoc, ſed neceſſarium tractaverim negotium, judicetis, adſcribere ſuſtinui. Cujus, ſi eſt, proterviæ me ex affectus, quo in vos, PATRONI & FAUTORES æſtumatiſſimi, teneor, calcare excuſatum haberi, facile ex Veſtra, in disquirendis rebus Medico-Phyſicis quibuscunque Studioſiſſimorum, Benignitate & Intentione præſumo. Si quid eſt, quo lapſu me gravi ruiſſe obſervetis, monere, aut ſi quid eſt, quod a perverſis perverti notetis, tueri me ut gratioſe velitis, obnixiſſime contendo. Interim non minus gratulabundum me de veſtra celebratiſſima ſocietate, quam ad officiorum genera qualiacunque, quorum potis ſum, paratiſſimum credatis, utpote qui pro honore mihi duco inſigni, quod dignus habear, qualitercunque Veſtrum

Perilluſtris atq; Magnifice Domine Præſes,
Magnifici atq; Excellentiſſimi Domini
Domini Adjuncti & Collegæ

Dab. Vratislaviæ d. 17. Apr. 1720.

Cultor devotiſſimus

Joh. Kanold. Dr.

Disquisitio I.

Cur Homo sit?

i. e.

De Fine s. Destinatione Hominis in genere.

§. 1.

QUot sint in omni hac Rerum Universitate Creatorum summa genera, non difficile hactenus visum fuit determinare; siquidem præter *Spiritus* & *Corpora*, nihil esse, quod tertii generis classem commodè constituat, Philosophorum semper solennissima fuit sententia.

§. 2.

Non vacat, vel in Distinctionis hujus, vel in Distinctorum prolixius inquirere, *Veritatem* & *Naturam*. Licet, quæ afficere quodammodo possint communem opinionem, non planè desint, si non crudæ negationis, tamen modesti Examinis Argumenta.

§. 3.

Id solum in meam rem, præfationis loco, edisserere concessum erit, Hominem Creatorum mundanorum nobilissimum, si ullibi, hic sane *Macrocosmi* sistere Imaginem & simulacrum; cum adesse in eo *Spiritum*, h. e. Principium per se Agens s. Movens; & adesse *Corpus*, h. e. Subjectum simplicissimè patiens; adesse verò etiam aliud quiddam *Medium*, quod nec est Principium movens primum, nec est subjectum crudè patiens, sed tamen natura Activum, utrique, Spiritui & Corpori, perfectè par, *Motum* scilicet, nemo facile negaverit.

§. 4.

Homini visibili inesse *Aliquid*, quod non est Corpus, & quod etiam a corpore abesse potest, sed dum abest, efficiat, ut corpus, quod antea fuit, posthac esse funditus desinat; vice versa dum in corpore est, huic id præstet, quod nec habet per se, nec vi propria efficere potest, Corpus; i. e. quod in corpore & per illud, *ex se*, *libere* secundum normam quandam mentalem, in ordine, gradu, Duratione *convenienter*, juxta organorum aptitudinem *proportionatè*, ad certum finem, longissime sæpe absentem, *efficaciter*, citra etiam Causæ materialis cogentem impulsum physicum, vel ullum vel sufficientem, undique *rationaliter*, si non absolutè, tamen *humano labili more*, *agat*, Corpusque juxta ipsius dispositionem organicam actuet, simulque, ut existere possit, *conservet*, in propatulo est.

§. 5. Ad-

§. 5.

Adesse verò etiam *Corpus*, crassissime materiale, artificiosissime quidem tum in sui ipsius domesticos, tum præc. alterius cujusdam Agentis externos usus *fabrefactum*, ita quidem, ut tractandis qualicunque modo rebus accessibilibus omnibus varie *appropriatum* sit, *erecto* sui & perpendiculari præcipue usui aptatum; Interim *per se* tum in hanc sui structuram *coalescere* nequaquam valens, tum posthac in hac etiam structura quantumcunque perfecta *plane iners*, & *Motuum* organicorum sponte sua excitandorum, *impos:* ex sui quaquaversum materiali mixtione & constitutione *absolute & citissime corruptibile*, funditusque colliquabile, adeoque sui ipsius *durabilitati* tantæ, quanta ordinarie observatur, *ex se neutiquam par*, sed Existentiæ & Integritatis suæ Conservationem *ab alio* simpliciter exspectans *actu* & *Agente*, *quo absente*, corpus ita sibi soli relictum, juxta istam propriam materialem sui Dispositionem, statim funditus *collabi*, & in mixtione æque ac structura *destrui*, inevitabiliter opus habeat, æquali certitudine puto esse in aprico.

§. 6.

Hominis ergo non *a Corpore*, tanquam Instrumento, & per se ignavissimo Ente, sed certè *ab Agente*, quod solum dat esse, dat operari, dat durare Corpori, petenda est primario Definitio, quod nempe, *Homo sit Anima rationalis, non ex essentiali sui necessitate, sed vi solius Destinationis divinæ in hoc mundo sola corpori organico impositæ, ut per illud Rerum externarum successivarum, apprehensibilium quarumcunque multiplices Incursus, & tum absolutas, tum ad suum corpus habitudines, juxta Temporis successus, percipiat, comparet, dijudicet, corpusque suum juxta Rationis & Ratiocinationis Excellentiam, inter res creatas corporeas diversimode actuet, illudque tanquam Instrumentum suum, conservet simul & per hoc sui simile producat; ad agnoscendum & acquirendum Numinis Creatoris Amorem ineffabilem.* Cui Definitioni *scriptura* ipsa velificari videtur, dum post formatum ex Gleba Terræ humanum Corpus, simulac Anima actuans inerti huic insufflata esset Structo, factum esse dicit Hominem *Animam viventem* s. vivificantem, Agentem, verbo Rationalem. In quem sensum Germanicum Mensch, à τῷ *Mens* Latino, quod evidendi sensu Animam rationalem & ratiocinantem denotat, dictum & productum esse Nonnullis non absurde videtur.

§. 7.

Datur itaque *aliquid*, quod per se quidem est Ens, sed nondum Homo;

mo ; corpori vero organico inditum, efficit tandem id , quod dicitur *Homo.* Datur etiam *aliud quid*, quod undiquaque , etiam in ſingulis ſtructi particulis , nil niſi eſt *Inſtrumentum*, Actorem , cujus eſt Inſtrumentum, indiſpenſabiliter præſupponens, quo actuante, *Corpus* exiſtit *vivum*, cum alias eſſet non niſi abſolute mortuum. Sed hæc dum in mundo hoc ſaltem primo & primario vigere debeat unio Animæ cum corpore, ſi audacter aliquid quærere licitum ſit, Ingenium exercere poſſet quæſtio : *Qua Neceſſitate, quo reſpectu & Fine , poſt Entia Intelligentia Extramundana alia, Homo ita & non aliter creatus, i. e. Anima humana , tanquam ſpiritus, corporeo huic Domicilio incluſa ſit?* Et quidni liceat? cum in DEI, Creatoris ſapientiſſimi, Scopos, Humanitatisque noſtræ cauſas , intra Religioſitatis cancellos , inquirere , crimen haud eſſe poſſit. In hac itaque rimanda Quæſtione , ſi *a corpore* rem primario determinare fas eſſet, in proclivi foret reſpondere, Corpus , tanquam Ens plane iners, & ad ſpontaneos motus inhabile, neceſſario exegiſſe , in ſui ſubſiſtentiam & uſum , Principium Agens, i. e. Animam, qua actuante poſſit eſſe, quod eſt, i. e. vivere & actuari. At vero nova hinc ſtatim Curioſitatem provocaret quæſtio : *Qua neceſſitate & quo fine Corpus ita, & non aliter efformari, Animaque dari debuerit?* Ibi, ſi reſponſio præcipitetur, ſtatim forte ea per circulum rediret ad Animam , quod ita ſcilicet factum ſit propter Animam , & quod Anima in hac vita abſolutiſſime indigeat corpore. Licet enim in ſpecie vix dici poſſit, Animæ Eſſentiam, ex formali quadam ſui neceſſitate, tale requiſiviſſe corpus , & non aliud; redeatque ejus, (Eſſentiæ) reſpectu, in genere facti ratio unice ad abſoluteiſſimam & liberrimam Dei voluntatem , qui pro ſpiritu, qualis eſt anima , aliud quodcunque Corpus conſtituere potuerit , eodem jure , quo conſtituit humanum : nihilominus tamen, in genere , dici omnino poteſt, Corporis quaquaverſum Exiſtentiam & ſtructuram nulli alii , niſi ſoli Animæ ſervitio dicatam eſſe atque traditam ; & vice verſa , Animam , dum in hoc mundo corporeo exiſtere debet, Corpore in genere tali, quale jam eſt, ſimpliciter indiguiſſe, quippe ſine hoc aliquid efficere in hac vita phyſice poſſe Animam, probari non poteſt. Interim cum generalius hæc ita reſpondeantur , ſtatim ſubdit Curioſitas Quæſtionem : *Cur ita ? Cur, & quo neceſſitatis reſpectu Homo talis, ut in hac vita eſt, ex Corpore & Anima conſtare & proſtare debuit, & non aliter? in quem finem creaſſe putandus eſt DEus ſpiritus quosdam, quos corpori alicui & tali, ut eſt humanum, alligavit, quique in hoc mundo nil niſi in & ex corpore poſſint?*

§. 8.

Hic (si specialius balbutire liceat,) non minimum rationis dandæ pondus recidere videtur *in ipsum Corpus.* Cum si DEus, propter se ipsum, Entia Intelligentia quæcunque creasse statuendus sit, ibi sive spiritus extramundani soli, sive simul Animæ mundanæ, etiam sine Corpore (uti post mortem,) sufficere Ipsi facile potuisse videntur, etiam citra corporis necessarium accessum; eo quidem modo, quo satis fuerit DEO pro se, etiam si plane nihil creare suscepserit, nihil præter se esse. Dum ergo, præter spiritus supra mundanos, ipsi placuerit Corpus addere certæ spirituum classi, non absona plane videtur Conjectura, Hominem ita, uti jam est, *in respectu ad Corpus* conditum & combinatum fuisse. Et quidni hoc conjicere par sit, cum aliquod Assertioni huic Argumentum ipse suppeditare videatur Creationis ordo; dum *primo loco* humanum fuisse efformatum Corpus, cui perfecto, secundo loco, inspiratum fuit Principium activum, vivificando corpori perfectissime par, in sacris asseritur. Cui accedit, quod, vi communis opinandi moris, *Fœtui primis fiendi mensibus mortuo*, neque per Jus scriptum, neque per Theologiam Humanitas perfecta aut Resurrectio tribui & adscribi hactenus solita fuerit, licet anima essentia ipsi talis insit, qualis ea etiam post centesimum vitæ annum exit è corpore.

§. 9.

Hoc ipso tamen, uti fortasse videri possit, *evincendum haud est*, Animam, ut ipsa queat existere, *absolute & unice indiguisse* Corpore, quo sine existere non potuerit, eadem sui perfectione, qua exstitit, simulac infusa ea fuit Corpori perfecte formato. Si enim hoc statuatur, frustra esset sperare Existentiam Animæ perfectam *post mortem corporis.* At vero Animæ in se eadem jure credenda est perfectio essentialis post Corpus, qualis fuit ea in Corpore. Siquidem Corporis usus Animæ nullam *essentialem* largiri palam est Conditionem, nisi saltem *moralem* & *Theologicam*, i. e. nude respectivam aut imputativam. Quodsi vero præter Humanitatis corporeæ illam connexionem & Respectum in genere, alia *specialior præcedaneæ*, ante Animam, *Corporis efformationis* primævæ quærenda sit ratio, eam forte (si amplius conjecturare liceat,) in Exhibitione *Normæ atque regulæ*, à Deo præcedenter datæ, quærere & invenire pronum sit, juxta quam nempe, Animæ Activitatem suam spiritualem, & non aliter, exercere, licitum esse debeat. Anima enim, tanquam Spiritus divinus, ex propria hac sui indole *plus certè agendi compos*, quam in corpore agit, cum in mundum corporeum dari debuit opus habuisse videtur, ut, *præter* inditam sibi ipsi *mentalem*, divinæ destinationis,

legem,

legem, præparatum prius inveniat ſuum *Inſtrumentum*, quo tanquam apertiſſima Norma, edoceri & intelligi, *primo actus influxu* potuit, quousque ſibi potentiam ſuam ſpiritualem exercere, nec plus, quam Corporis aptitudo & deſtinatio ferat, intendere & tentare, licitum ſit. Siquidem rerum corporearum quarumcunque noſſe habitudinem, naturam & Deſtinationes cum in genere ſit officium Animæ humanæ, naturalis hoc activitatis ſuæ Exercitium Eam *primo omnium loco ad Corpus ſuum* proprium applicare debuiſſe, in ſtatu etiam Integritatis, veriſimillimum apparet, i. e. dum intelligendi & movendi actus in mundum reliquum, qui prius adeſſe debuit, quam cognoſceretur, exercere debuit Anima, illos, ante omnem activitatis hujus ad externa effluxum, prius in proprium corpus, quod æquali jure præſto etiam eſſe prius debuit, quam actuaretur, intendere debuiſſe, probabile exiſtit. Imò verò non abſurdum eſſe puto, hanc prægreſſam Corporis Formationem, altero loco & *in ſpecie*, ſtatuere *in futuræ Generationis aliqua efficacia*; hoc quidem ſenſu, ut, cum Anima appareat in hoc mundo circa res corporeas nil niſi ex ſenſu, Idea & comparatione inſtituta agere poſſe, illa, Corpori, tanquam *Ideæ*, divinitus primum paratæ & perfectæ, immiſſa, huic ipſi ita efficaciſſime *aſſueſcere* debuerit, ut poſthac ſeipſam cum corpore, per longiſſimos Generationum ſucceſſus, *intrinſeca & ſolitaria* poſthac quaſi virtute propagatura, primarium huncce, habendi & exſtruendi ſimile Corpus, habitum & activitatem, impreſſione hac efficaciſſima & completa, nacta fuerit, magis, quam alterius alicujus cujuscunque actus, ex corpore formato demum poſthac ſenſim addiſcendam aut acquirendam Ideam.

§. 10.

An vero (ut hoc inferam,) *Animæ*, tanquam *Spiritus*, *Eſſentiæ*, qua talis, *inferior* multum habenda ſit *Eſſentiæ reliquorum ſpirituum incorporeorum*, ideo quod corpori in mundo alligata ſit, dubitari forte poſſit. Licet autem in re tam ſublimi noſtræ animali Rationi in hac vita parum certi ſcire datum ſit, Deique opera quam maxime ex ſenſu & Fide dijudicari debeant: tamen cum nec ſcripturæ, Animæ humanæ in hoc corporis ergaſtulo *ſpiritualitatem*, perfectamque, ſui ſpiritualem Exiſtentiam, extra corpus, poſt mortem, non deneganti, imò verò aliquando eidem in futura Felicitate ἰσαγγελίαν, i. e. ſimilitudinem aut Identitatem Angelorum adſcribenti, contrarium videatur, comparare mente Animæ etiam in hac vita Conditionem eſſentialem, cum eadem reliquorum quorumcunque ſpirituum; proinde Religionis violatæ vix reus putandus ero, ſi nec in hac vita Animæ humanæ deteriorem multo ſ. vilio-

rem esse *in se Essentiam*, quam spirituum creatorum aliorum, corporis expertium vel impotentium, conjiciam: siquidem nec Corpus ipsum, nec quodcunque, vi corporis, in animam redundare potest, ejusdem aliquid infert Essentiæ vel detrahit; adeoque *extra voluntatis Destinationisque Divinæ* normam atque ordinem, vix dari posse puto causam, quæ in utroque spiritu magnam Essentiæ diversitatem sufficienter demonstret. Sed hæc obiter.

§. 11.

Dixi paulo ante, *causam hominis*, ita, uti est, creati, respicere non minima sui parte *Corpus ipsum*: non quasi hinc Corpus primaria & nobilissima hominis pars haberi mereatur, qua dignitate omnino, præ Corpore gaudet Anima, jure tum *operationis essentialis*, tum *æstimationis & promissionis divinæ*, nobilitatem Corporis longissime post se relinquens. Sed dum Anima per se, etiam sine corpore, existere, Deique amore, summaque sui felicitate perfecte frui posse, Christiana fide rectè credatur; simul verò eadem in hoc mundo, ad certum aliquem Finem, corpori alligata statuenda sit; proinde hujus suæ combinationis necessitatem & causam, *non ex se*, dum per se subsistere potest, sed sane *ex ipso Corpore*, quod adesse sane conveniens erat, ubi Homo creari debebat, habere probabile existit. Et ut clarius eloquar, quod sentio, nil frivole ad quæstionem illam respondisse me persuadeor, si dixero, *factum ita esse Hominem, quia creatus fuit universus hic mundus corporeus.* Quid ita, dicis? sic habe:

§. 12.

Mundi hujus quaquaversum visibilis s. sensibilis, ementissima videtur esse conditio, *mutare & mutari*, h. e. per innumerabilia indesinenter Fientia, & per varias, sed concinnas, fientium rerum vicissitudines, adeoque *Temporis* successus longissimos, DEI actuantis principalissimi exhibere Actiones & Directiones, Potentiam & Amorem. Quatenus enim de DEI Creatoris, in mundi intelligibilis cujuscunque productione, *scopo* (citra profanæ opinionis crimen,) præsumere liberum est, fuisse illum *Bonitate* & *Amore* præcipuè *innotescere*, verisimillimum apparet. Is itaque, DEUS, ante rerum initia, cum esset non nisi solus, Ens unum & unicum, *cognosci*, a nemine poterat. Cum ergo liberè vellet ut cognoscatur, necesse erat, ut *crearet*, quibus innotescere possit. Cognosci verò non nisi ab *Intelligentibus* poterat; unde creare suscepit. Dum porro innotescere *Bonitatis & Amoris Effluxu* voluit DEUS, cognoscendum se exhibere sine dubio voluit, tum *quatenus in se est* bonus & amans, semper idem, tum *quatenus perenniter agit bene*,

per

per Facta innumera diversimode, sed *successivè* cumulanda. Creavit ergo *Entia Intelligentia*, *duplicis*, ut apparet, *ordinis* & *status*, *Alia*, quæ *intuitivè*, DEum, ut in se est; *Alia*, quæ *contemplativè* & *comparativè*, eundem per Acta, perenniter & successive fientia, bonum & amabundum cognoscerent. *Illorum*, cum tempore nullo egeat, cognitio est *simultanea*, perfecta, qualis fere est, proximè Intuentis rem perspectiva cognitio: *Horum* vero cum collectiva, comparativa, concluſiva, adeoque successiva debeat esse, *Tempore* opus habuit, Cognitio, qualis fere est Quærentis ambulando de loco in locum, de parte ad partem, de re ad rem. *Tempus* porro cum est mensura successus & durationis *Motus* de Termino ad terminum, s. potius de puncto ad punctum; Motus autem inevitabiliter præsupponat *res fientes*, i. e. *successive notas & mobiles*; quod ipsum de nulla alia re, quam de *materia* & *corpore* prædicari potest; siquidem Motus, esse sine Recipiente, aut corpore, concipi vel credi non potest: sequitur hinc in Cognituro requiri Essentiæ & consistentiæ suæ talem *Aptitudinem*, quæ *affici* possit *Materiis*, successive s. in tempore motis, i. e. ut habeat pariter *Corpus*. Aptitudinis hujus corporeæ, in respectu & connexione ad subsequam cognitionem, prima debet esse conditio, *apprehendere materiæ motæ indolem*, quod fit *sensu*: Sensus requirit *Dijudicationem*, quæ fit *Ratione & Ratiocinatione*; quibus ipsis tandem absolvitur *Intellectus animalis*. Hunc ultimato sequitur *Affectus*, *Voluntas*, & *Motus animales*: ita dicti voluntarii: quibus ipsis tandem Homo s. Anima ex corpore rationalis & intelligens, post corporearum conditionum, undiquaque concinnissimarum, & *Dei Bonitatem* & *amorem* undique loquentium, temporariam & successivam considerationem & usum, redire potest eo, quo exiit, nempe ad *Amorem DEI Creatoris reciprocum*.

§. 13.

Hac quidem ratione palam esse puto, hominem naturaliter consideratum, ut possit esse & conversari inter res corporeas, succedentes & concinnè mutabiles, post partem sui rationalem s. spiritualem, i. e. *Animam*, opus habuisse Constitutione & Aptitudine congenere, *corporea*; i. e. ut spiritus, vi divinæ Voluntatis, mundo huic corporeo dicati, habeant *Corpora propria*, quæ affici possint Conditionibus rerum corporeis. Adeo ut manifestum hac connexione evadat, in hos fines *soli spiritui animali concessum esse*, *esse & agere in corpore*. De *aliis autem spiritibus* vix evidenter satis probabile existit, eos tali propria & libera virtute, cum corporibus congredi, esse præditos; cum solum hæc

domeſtica ſit ſpiritus humani, eique *ſoli*, vi divini ordinis & voluntatis abſoluta, propria *Energia*, ab aliis ſpiritibus omnibus aliena.

Diſquiſitio II.

Cur Homo ſit?

ſive

De Fine & Deſtinatione Corporis, in ſpecie.

§. 1.

CORpus ergo, ut præcedente Diſquiſitione declarare allaboravi, cum habere debuit Humanus ſpiritus ſ. Anima, citra quod mundanis corporeis Rebus ineſſe efficaciter vix potuerit; prono hinc ſubit pede Quæſtio: *In quonam in ſpecie conſiſtat iſthæc Aptitudo Corporis, Mundo huic ſenſibili ſubordinata, & quænam ſint & quot Aptitudinum harum Corporearum eminentiſſimæ Claſſes & ſpecies, juxta quarum συνεγίαν Anima rebus corporeis externis uti convenienter poſſit?*

§. 2.

Ad formandum in hac re diſtinctum Conceptum, diſquirendum ante omnia venit, *quot & quibusnam præcipue activitatum corporalium ſpeciebus Anima in hac vita actu polleat & pollere debeat?* Ubi *tres* horum actuum ſummariæ conſtituendæ ſunt Claſſes; 1.) Activitas *circa Externa* qualiacunque, per actus rationales & voluntarios: 2.) Activitas *circa proprium corpus*, per motus vitales: 3.) Activitas *circa ſpeciem conſervandam*, per Actum generationis. Et ecce! fundantur hæ ipſæ in explicita Divina Deſtinatione, tanquam Lege, ſub ipſa Creatione, etiam in ſtatu Paradiſiaco Humanitati promulgata. Ita enim cum creaſſet DEUS Hominem, *Primò* omnium apparet non ſolum *intendiſſe*, Geneſ. 1. v. 26. Sed *actu indixiſſe Corporis actuationem* ad & juxta res externas qualescunque, tum per *Senſus*, *rationem* & *ratiocinationem*, tum per *Loquelam*, tum per *Actiones Membrorum voluntarias* quascunque, Geneſ. 1. v. 28. 29. 30. c. 2. v. 15, 19. 20. 2.) *Curam* & *Conſervationem Corporis proprii*, Geneſ. 1. v. 29. c. 2. v. 16. 3.) *Propagationem ſpeciei*, Geneſ. 2. v. 15. Et his iisdem ſingulis Deſtinationibus, DEum etiam *maledixiſſe* poſt Lapſum, pariter ex ſacris manifeſtum eſt, & 1.) quidem *Rationalibus voluntariusque actibus*, Geneſ. 3. v. 17. 19. 2.) *Vitalibus*, Geneſ. 3. v. 18. 19. 3.) *Propagativis*, Geneſ. 3. v. 16. His itaque ſummis Activitatis humanæ generibus

bus universa Humanitatis, ut in hoc mundo, & erga hunc Mundum est, absolvitur & absolvi debet Constitutio.

§. 3.

Pro hisce vero explendis Activitatis humanæ Intentionibus quid, quæso, involvitur aliud, quam requiri & præditum esse *Aptitudinibus corporeis*, quæ perficiendis istis actibus adæquate sufficiant. At vero requiruntur indispensabiliter *in priores scopos* partim *sensoria*, partim *membra*; simul vero etiam, pro *Conservatione* ipsius corporis Organa specialia, mechanicæ præc. structuræ & dispositionis, i. e. *viscera*: Pro *generandi* tandem potentia, cum quodlibet Corpus progenerandum pariter habere corpus, habere Animam debeat, opus est pollere Progenerantes, *suppeditandi Animam* æque ac *materiam pro Corpore*, ab Anima formando per organa certa, *Virtute propria*.

§. 4.

In PRIMA *Activitatis corporeæ classe*, cum Reactionem quandam perpetuam inter res corporeas externas, & inter corpus humanum intercedere opus sit, quæ necessario fieri debet mediante *Motu*, ibi primo loco inquirere non supervacaneum foret: *quot motuum modis externæ res s. corpora incurrere soleant in Corpus animale humanum? & an hoc etiam appropriatum sit hisce Incursibus singulis?* Ad *prius* non ita difficile est respondere, id fieri præc. per summa illa universalium, qui in mundo corporeo quaquaversum vigent, Motuum genera, *Motum* scil. *Caloris*, *Elateris*, *Ponderis*, *& Luminis*; quibus ipsis reliquæ omnes motuum subdivisorum species recte subordinandæ sunt. Sed cum non placeat, hos ipsos Motus specialius prosequi, siquidem Physicas specialiter isti spectent Considerationes; solum hoc in rem nostram, & ad ultimum quæstionis momentum addere conveniens erit, *congenerem illis & proportionatam* esse debere Dispositionem Corporis humani, ad illos sufficienter apprehendendos & tractandos. Sed ecce! quam concinne efformata & disposita sunt *Sensoria*, comprehendendis Corporum motibus singulis exquisite sufficientia, pro *Luminosis*, *Visus*; pro *calidis*, *frigidis*, *mollibus*, *gravibus*, *levibus*, *densis*, *glabris*, *&c. Tactus ille crassior*; cui reliquæ sensuum species, tanquam tactibilium corporearum. Qualitatum per minima Perceptiones, *Olfactus*, *Gustus* & *Auditus* convenientissime, & sufficienter subordinatæ, ea fini, *tum* ut minutissimorum Corpusculorum Actus, quæ singulatim crassa luminosa & tactibili qualitate non pollent, præcipue propter efficaciam eorum ad corpus humanum, observari possint; *tum* ut congredientium s. colliforum solidorum, aut aliorum, fluidorum etiam, vehementer commotorum, Corporum

porum Motus, si quam maxime etiam nec videri, nec palpari possint, *eminus* deprehendi & dijudicari possint. Quam concinne porro *Membra s. Artus*, Artuumque agilitates sufficiant tractandis, admovendis, removendis, rebus corporeis, modo tractibilibus, quibuscunque, cuilibet credo esse manifestum.

§. 5.

Interim Corpus hoc, ut sit ita convenienter *sensile* & *agile*, varias exposcit *conditiones*, & materiales proprietates; & quidem 1.) dum quaquaversum corporeis Incursibus patere debet, *undiquaque sensibile*, i. e. Motibus etiam subtilissimis *per totum* alterabile sit necesse est: 2.) Huic effectui subeundo, nulla melius quadrat Structura, quam *subtiliter sexta*: 3.) Cum juxta sensum & rationem diversimode, & sæpissime quantopere agiliter moveri debeat, *mobile undiquaque* sit oportet: 4.) Mobilitas hæc propter hanc Texturæ & Mobilitatis necessitatem, *mollitiem & Flexilitatem*, *tenacem*, tamen, requirit: Sed simul 5.) *Fundamento hinc inde firmo & duro* suffultam, partim ne ob mollitiem cito collabascat, partim ut ponderosis tractandis sufficiat. 6.) Mollities hæc & Flexilitas, cum sit requisitum corporis talis, quod ex minutissimo puncto in grande Structum sensim excrescere debet, pro hoc sui accremento *Humiditatis multæ* & diversæ partim materia, partim vehiculo indiget: 7.) Interim his respectibus *Mixtionem* sui neutiquam firmam, metallicam, aut vegetabilem, sed *laxam* undique requirens: 8.) Humiditas hæc cum in struendo & structo corpore *non physice imbibitoria*, sed *mechanice ad- & trans-notoria* esse debeat, requirit partim *organa mechanice impulsoria*, partim *consistentiam* corporis undique *porosam*, transmissoriam: 9.) Organa hæc non minus ac artus externi, pro vario & subordinato sui scopo, *diversimode configurata*, *subordinata* esse debent: 10.) Omnia hæc, cum juxta temporis longos successus actuari debeant, hujus suæ Integritatis *durabilitate diuturna* opus habent imo fruuntur. Sic adest Corpus structum, sensile, agile, loco-mobile, molle, flexile, fundamento tamen duro innixum, sed undique humectum, prorsum, laxe-mixtum, organisque subsidialibus undique concinne distinctum, durabilitatis simul egens diuturnæ & ordinarie compos. Quibus ipsis conditionibus satis esse potest corpori, pro actibus Animæ sentientis, ratiocinantis, moventis temporariis, juxta primam suæ in hoc mundo necessariæ Activitatis classem, sustinendis.

§. 6.

At vero (quod ALTERAM *activitatis humanæ*, corporis domesticæ oeconomiæ debitæ, *Classem* attinet,) dum est in Orbe universaliter

motus,

motus, quaquaversum perpetuus, non solum in maximis, *integralibus* dictis, partibus, sed in minutissimis etiam atomis, *integrantibus*, per singulas individualiter, ita quidem, ut singula hæc Corpuscula, si vel libere vagentur, vel laxius alicubi cohæreant, motu vario facillime *afficiantur*, nexuque leviore *dejiciantur*; hoc ipsum tanto facilius procedet, non solum ubi *minus firma* est æqualiter in grandi aliquo humido-molli corpore *Cohæsio & coadunatio* harum particularum, sed ubi *intrinsecæ mobilissimæ particulæ*, tanquam diffundendæ reliquæ dissolutionis efficacissimum Instrumentum, jamdum undique in magna copia *interjectæ* præsto sunt. Est vero Massa talis, infide cohærens, quam maxime illa, cujus *mixtioni terreo-mucido-pinguedinosæ, multa aquositas* interseritur, cujus interactione perpetua, si nihil aliud, illa velocissime & funditus dissolvitur, i. e. in *putredinem abit. Tali* cum undiquaque *Corpus humanum* præditum sit, & esse debeat *mixtione*; vi hujus *pro se & ex sua materiali dispositione* illud præcipiti expositum est *exitio.* At vero dum *hoc* pro Animæ actuantis usibus per longos temporis successus *integrum* & *incolume* existere, i. e. vivere & sanum esse *debeat*, dum *per se & ex se* hoc præstare neutiquam valet, *aliunde* exspectet necesse est *sui Conservationem.* Cui vero, amabo, secundum omnem judicandi & dijudicandi ἀκρίβειαν, hæc eadem melius, verius, & proximius tribuenda est, quam *Agenti illi*, cujus solius gratia Corpus *existit*, & cui soli, & unice etiam illud *inservit*; quodque reciproce quin conservatrice scientia & potentia perfectissime, aut minus quam corporis & quarumcunque corporis partium multipliciter actuatrice polleat, nullo unquam Rationis aut Experientiæ argumento evinci poterit.

§. 7.

Conservet ergo Anima vi propria suum corpus, tanquam Instrumentum suum in hoc mundo indispensabile. Sed *quomodo conservet*? an ignoto & incomprehensibili aliquo *Spirituali*, aut *balsamico* modo, ὡς Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς? nequaquam, sed apertissima, planissima, simplicissima tamen recta, constanti, ordinata & successiva *materiali methodo*, per machinas nempe corporeas, aptissime in *organicam directionem*, & ad obtinendum scopum præfixum dispositas, & appropriatas licet *per se* plane segnes & organice-immobiles, simul vero motibus universalibus quibuscunque, ratione specialis directionis contranitentes, sine ullo intercurrente alio medio, nisi solum & unice *motu*, Animæ, tanquam Agenti, & Corpori tanquam Recipienti, *Essentia & Indole* perfectissime pari.

§. 8.

Cum ergo Conservatio hæc mechanico-organica generice perficienda sit

da sit *motu*, *mobiles* sint & hic partes instrumentales quæcunque necesse est. Cum Motus hic conservatorius vigere debeat in Corpore *humido-molli*, *Mechanismi* certè Indoles recidet quammaximè ad *Motum Fluidorum*, *æqualiter Corpus humectatorium.* Quo ipso simul cum ex universa illa Corporis massa aliqua semper ex mixtione *secedant*, imo secedere debeant, quæ partim specialibus *usibus* debentur, partim *contagii instar* labem aliquam, præc. dissolutoriam nocivam, repente in corpore protrahant & diffundant, tum *separanda*, tum *colligenda*, tum *educenda* hæc miasmata erunt.

§. 9.

Opus ergo est I. *Motu Fluidorum*, *ordinatè & convenienter progressivo.* Pro hoc perficiendo 1.) opus est *organo* quodam s. machina, motum hunc Fluidorum mechanica quadam proportione primo & efficaciter *impellente*; quale est *Cor:* 2.) Sed *Motus ipse* qualis quæso accommodatior in hos fines excogitari posset alius, quam *ejaculatorius*; qualis fit *actu cordis pulsorio:* 3.) Ejaculatio Fluidorum, ex uno aliquo puncto, per medium densum, in dissitas partes, singulis injectionibus æqualiter nunquam peragi potest, nisi per *intermedios tubulos*, quaquaversum distributos, hinc adsunt *Arteriæ*, ex una in plures, de majoribus in minores sensim terminantes: 4.) Ejaculatos ita ex Corde in arterias humores, *effundi* necesse est in ipsas partes, quæ hinc ubique *porosæ* esse debent, ut undique sunt in corpore: 5.) Sed abhinc unde *redeant* in cor? *reprimantur*; quod fit *Motu Tonico*: 6.) Ast quomodo? per alia consimilia *Vasa* & *Tubulos*; quod fit in *venis*, per quas Humores, post officium humectationis, separationisque exsolutum, ordinate & sensim revehuntur ad primum illum sui motorem, Cor. Sic prostat, sic viget indesinenter in corpore vivo *Motus humorum progressivus s. circulatorius.*

§. 10.

Cum porro necessarium sit, ut partim ex ista Humorum, imo interdum ipsius corporis, massa, quædam *activè* separari & eligi debeant, partim quædam indesinenter *passivè* secedant, & elabantur, opus certè est II. *Separatione*, *Asservatione*, *Ejectione.* Dum ergo primario separatio requiritur, 1.) quæ, quæso, aptior in corpore molliter texto excogitari possit separationis *methodus*, quam *cribratoria*, *colatoria*, *filtratoria*, qua ipsa subtiliores, nexu suo jam solutæ, & hinc inde noxiæ portiones, à crassioribus, utilibus, aut segnibus secernantur, transcolentur & secludantur: sed 2.) adsunt *Secernicula*, *Filtra*, *Colatoria?* adsunt certe, *viscera secretoria:* 3.) Cumque diversi sint & esse debeant in corpore humores, *diversa* etiam sint necesse est hæc Colatoria; quod apparet

paret ex *Hepate*, *Renibus*, *Inteſtinis*, *glandulis* aliis, &c. quam maximè etiam *Cute*. 4.) Segregata ita indigent, vel *immediata perpetua Excretione*, vel ſui *ad Tempus Aſſervatione* & collectione, poſthac *ſimultanea Evacuatione*, ita quidem ut quam maximè nocivæ portiones indeſinenter, ſegniores verò collective excludantur; aliquando verò opus etiam eſt *nudâ aſſervatione humorum ſeparatorum utilium*, promptuarii inſtar, quale quid præc. fit in *Lymphæ* œconomia; pro quibus ſingulis ſcopis, ſingula adſunt organa neceſſe eſt; & adſunt certè, *Cutis*, *Inteſtina*, *Veſica*, *Folliculus Fellis*, *Vaſa Lymphatica*, *Teſticuli*, &c.

§. 11.

Humores ita movendi, *natura ſpiſſiuſculi*, magna hoc modo humiditatis portione privati, ſpiſſiores redditi, & ad transpreſſorium & colatorium illum ulterius motum poſthac ineptiores facti, antequam Fluidi reſtitutione voluntaria beentur, & antequam, novo impulſui progreſſivo applicentur, pro mobilitatis ſuæ neceſſaria promotione III. *Intermedia*, *ſubſidiali Conquaſſatione*, *Concuſſione*, *Diſgregatione* egent; quale quid fit in *Pulmonibus*; ex parte etiam in *Liene*, qui tamen ſimul facillimam in abdomine remoram ſubeunti ſanguini copioſiſſimo, receptaculum & diverticulum, quidni etiam Fomentum Ventriculo? præſtare videtur.

§. 12.

At vero cum partim in Corporis perficiendum Incrementum plus, quam pro corporis præſenti menſura neceſſum ſit, humorum, partim motu illo progreſſivo-ſecretorio magna indeſinenter detrahatur corpori, & præc. humoribus pars, ne plane hi iſta detritione ſenſim conſumantur, IV. *Reſtitutione amiſſi* identidem opus habent; quæ fit *actu Nutritionis*, & ſuccenturiantibus, ſubſidialibus. Pro hac autem perficienda opus eſt. 1.) *Senſu Amiſſi*, qui adeſt in *Fame* & *Siti*: 2.) Cui ſtatim & inevitabiliter complicatur *Concupiſcentia*, quæ eſt *Appetitus*: 3.) Opus eſt *Aſſumptione*, quæ eſt *Cibatio* & *Potatio*; 4.) Opus eſt diverſiſſimorum nutribilium ſ. nutrimentorum *Examine*, quod peragitur *ſenſibus*, præc. *Guſtu*: 5.) Opus eſt prævia craſſiore *præparatione diſcerptoria ſ. comminutione denſorum*, *& ſubactione fermentatoria*, quæ fit ſub *maſtication*e & *immixtione ſalivæ*: 6.) Opus eſt *Immiſſione* craſſæ hujus maſſæ in reſolutionis chyloſæ *officinam*, quæ peragitur *Deglutitione*: 7.) Opus eſt ſenſu & Judicio *ſufficientiæ* in cibando, quæ eſt *Satietas*: 8.) Opus eſt *reſolutione fermentatoria* in chylum, quæ fit in *Ventriculo* præcipuè: 9.) Opus eſt *ſeparatione chyloſæ* utilis materiæ à Fecibus, quæ fit in *Inteſtinis* mediante motu *periſtaltico*, pro- & expreſſorio: 10.) Opus eſt *Receptione* & *Diſtribution* chyloſæ maſſæ in ipſum ſanguinem, quæ perficitur

vasis chyliferis: 11.) Opus porro est *Sanguificatione*, quæ præcipuè dependet à *sanguinis motu circulatorio*, & connexa quasi confermentatione: 12.) Opus tandem est *scientia struendi corpus* in solidum, *notitia loci indigentis, cognitione eligendi materias congruas*, opus est *voluntate*, actum hunc nutritorium exercendi & perficiendi, opus est *sensu sufficientiæ*, ex quo cessare debet Agens.

§. 13.

Omnia hæc, dum sub multiplicibus illis diversissimorum actuum respectibus *alternatim* & *subordinate* succedere debeant, hac ipsa vero via varias subinde & *multiplices mutationes ac noxas* sustinere & possint & soleant, opus est 1.) *Observatione & Excubiis*, quas præstant *sensus:* Opus est 2.) *Lasionum vel factarum, vel imminentium Evitatione* & *Excussione*, quæ peraguntur partim *Affectibus*, partim *Motibus ita dictis morbosis*, nihil aliud, quam motuum vitalium ordinariorum Augmenta & speciales horum ad eundem progressus, Secretionis, Excretionis, & Nutritionis finem Directiones, juxta Læsionum æstimationem, pro Fundamento habentibus, per organa vitalia, his usibus & Intentionibus conformia, & ut plurimum per se, ni impediantur, sufficientia.

§. 14.

De *TERTIA illa activitatis corporeo-animalis classe*, *Progeneratione* nempe, non est, ut multa hic adjiciam, cum de ea nil nisi *nudum factum* intelligere nobis datum sit, quod scil. DEUS, qua Creator hominis, *sui etiam Imaginem* existere voluerit in eo, ut homo hominem legitimè efficeret, simulque in Operante utroque, *indispensabiliter* in hunc finem simul *necessario*, Mare & Fœmina, præter *animalem* quandam *absconditam efficaciam*, Actum hunc *organicæ corporali aptitudini* & dispositioni alligaverit. Quis enim, qui (citra naturalem illam *Propensionem*,) tale quid nunquam viderit aut audiverit, tum ex illa activissima *Animæ* maris, cum Anima Fœminæ *unione* & *mutua reactione*, tum ex *organicis* utriusque quantumcunque accurate perspectis, *aptitudinibus*, potuisset *vel à priori præsumere*, quod, si effici debeat homo, tali opus sit methodo, talibusque organis, & non aliter; *vel à posteriori concludere*, si adsunt talia Instrumenta, indispensabiliter per ea effici debeat homo, & non aliud. Proinde cum parum exquisitius circa hanc rem nobis nosse datum sit, supervacaneum esse duco verbis inhærere: sufficiens esse credo, Activitatem hanc humanam, inter reliquas, allegasse, cujus saltem veritatem & destinationem divinam, simul ac organicam physicam constitutionem & structuram scire unicè nobis licitum existit.

§. 15.

§. 15.

Datur ita jam *Corpus s. Structum, affabre, tum ex sensoriis & Artubus, pro Rerum externarum apprehensibilium omnium, cunctiplici subeundo incursu & tractatione; tum ex visceribus, pro sui ipsius conservatione perficienda; tum ex certis organicis aptitudinibus, pro specie propaganda, super fundamenta firma, & terreo-mucoso-pinguedinosis materiis, cum multa aqueo-humida, laxa, mollitie & flexilitate tenaci, in spem tamen longæ durationis, & Conservationis, non ex propria sui effectrice aptitudine, sed aliunde juxta hanc exspectandæ, conformatum, ordinatumque, Animæ actuantis usui unicè dicatum appropriatumque.*

§. 16.

Hoc modo (ut vela tandem contraham) quid apertius quæso, conficitur, quam *in genere* quidem, Existentiam & Durationem *Hominis* esse, *propter DEI Amorem*, comparatione, per Tempus instituta, cognoscendum & conciliandum: Existentiam verò & Durationem *Corporis* in hoc mundo unicè esse *propter res mundanas corporeas quascunque: In specie* vero *Corporis* specialiter *structi* usum & usurpationem esse *propter Activitatem alterius cujusdam* in hoc orbe *Agentis*, mundanas corporeas res, congeneri mundano corporeo actu cognituri & tractaturi, adeoque per se, tanquam spiritus, divina destinatione speciali, motus in corpore ciendi & rationis, capacis; quod est *Anima:* Quippe quæ 1.) *per corpus hoc*, & non aliter, simulque *sola*, *rebus mundanis corporeis*, activè interesse, illud actuare, ex ipso sentire, in ipso ratiocinari, & per illud ipsum rationaliter & voluntariè agere potest, in Amoris Divini acquisitionem: 2.) quæ hoc, sibi ita necessarium Corpus, sed *fragile*, *in sui domesticos usus*, *perenniter conservet*, juxta intrinsecam corporis ipsius structi & ordinati *aptitudinem*, à reliquis Corporis, ad usus externos structi, & ordinati, Destinationibus neutiquam alienam aut iis contrariam, sed concinnè subordinatam & correspondentem: 3.) quæ in & ex corpore *sui simile*, i.e. *Animam corpori organico impositam*, producat. Verbo: Corpus humanum tali, quali conspicuum est structura, & *existit* unicè in *Animæ Agentis necessitates*, ob rerum mundanarum corporearum usum; & *inservit* etiam *sibi ipsi* in integritatis, animæ necessariæ, *conservationem*, ab illa ipsa exspectandam, quæ est *vita;* & inservit *universæ humanæ speciei*, quam hoc modo esse & conservari, quousque mundus & tempus duraverit, Creatoris statuit ineffabilis AMOR.

Ad

Academiæ Cæsareæ Leopoldino-Carolinæ *Naturæ Curiosorum*

Per Illustrem Dominum Præsidem, Magnificum Dominum Directorem, Cæteraque inclutæ Societatis Membra,

προσφώνησις

L. Immanuelis Heinrici Garmanni,

Consulis & Medici Schneebergensis.

SI fides istis habenda sermonibus esset, qui per traducem incertis passim divulgati Auctoribus avitæ fabulam insciticæ, non sine ingenti gentis nostræ dedecore, jactitarunt; certe Germania nostra tantis ignorantiæ tenebris immersa jacuisset, ut vix inde eluctari, istasque, summo-quantumvis studio, discutere & propulsare licuerit. Sed facile quidem nos Germani patimur, homines, sub alio cœlo natos, ita nostris de rebus existimasse, prout sua quemque animi voluptas aut potius libido traxisse videtur. Nolumus jam priora illa post Christum natum secula in probandi castra arcessere, ubi Majores nostri, armis alias assueti, non minus in literarum elegantiorum studio ingenii nervos explicuerant, licet non sine magna Reipublicæ literariæ jactura multa generis istius monumenta, uti in rebus humanis solet contingere, temporum iniquitate sint intercepta. Ex quo enim profligata subinde barbarie, quæ in Monachorum claustris latitabat, elegantioribus literis antiquus suus honos iterum cœpit constare, & Augustissimorum Imperatorum singularis in litteras propensio & munificentia largis stipendiis omnium artium Magistros alere hinc inde consuevit, Germanorum etiam indefessum in amplificandis scientiis artibusque studium fructus sane præclaros non absque Gentium exterarum stupore & invidia ostendit, cujus solertiæ complures eosque eximios futura tempora seris nepotibus pollicentur. Prodeant modo in Scenam tot Eruditorum Illustres Societates, quas non in Academiis solum, in centro quasi collectas, sed etiam per dissitas longe provincias adhuc florere, & suos undiquaque radios spargere videmus. Inprimis autem præclarissime de Sodalitate quæ a literis nomen habet, meretur inclutus Vester Naturæ Curiosorum cœtus, qui sub auspiciis Divi Imperatoris LEOPOLDI, semper Augusti, obstetricantibus magnis Viris, suasque operas certatim veluti ad promovendum laudabile institutum conferentibus, feliciter coactus, Deique præpotentis singulari cura ad hunc usque diem conservatus, novisque semper incrementis

tis, largissima profecto penu, locupletatus fuit. Certe eousque eximium hocce Institutum Magno Imperatori, Glorioſissimo literarum Nutritori, gratum acceptumque fuisse constat, ut nec medias inter orbis bello commoti turbas & sub gravissimo pro Imperii regnorumque incolumitate occupationum pondere Vestræ Academiæ curam deposuerit, quandoquidem opulentissimum illud, quod rarioribus naturæ & artis monumentis superbit, Cimeliophylacium Vindobonense Vobis recludi jussit, imo ipsam quoque Societatem privilegiis & immunitatibus vere Augustis liberaliter instructam sua tutela quam clementissime dignari voluit. Quid? quod sequentium etiam Imperatorum, Invictissimi JOSEPHI pariter ac Augustissimi nostri CAROLI VI. gratia vestro non defuit ordini, quam etiamnum longe indulgentissimam experiri Illustri licet Collegio, quod pro gratiosissima propensione Summo Monarchæ cunctam felicitatem, Victoriarum agmina, lætosque triumphos, Barbaris contremiscentibus religiose apprecatur. Accedit quod Sacratissimum ELECTORUM Collegium, cæterorumque Principum Purpura non exigua sane attulerint adjumenta, quorum quippe in tuendo exornandoque Vestro ordine studium semper fuit amplissimum. Sub tantorum igitur Nominum auspiciis cœtus vestri famam eo usque crevisse quid mirum, ut nulla jam recensendis laudibus, vestrisque meritis pro dignitate excolendis par queat invenir Oratio. Et si vel ex invido posterorum, quod tamen suspicari non facile licet, livore vestra taceantur merita perstabunt tamen ea, & ab oblivione hominum graviter vindicabuntur per æterna illa Ephemeridum, a Vobis editarum, Volumina, in quibus quicquid vel Natura suo in sinu servavit reconditum vel superiorum seculorum incuria densissimis immersum jacuit tenebris, vel quicquid etiam longissimi temporis experientia a Vobis fuit observatum, stupenda prorsus solertia coëgistis in unum & publico mundi Theatro solenniter exhibuistis. Cum primis animo meo obversantur Illustres, & Excellentissimi Academiæ Vestræ Præsides, Viri profecto jam dudum immortalitati consecrati & sempiterna meritorum amplitudine conspicui, *Bauschius, Fehrius, Volckamerus*, qui arti salutari ad vitam mortalium, quantum licet, conservandam auspicatissimo cum successu operati sunt, & per successores adhuc operantur, qui supra Vulgus, quod nihil esse judicat tam proletarium, quam medicandi facultatem, sapientes, omnem eo dirigunt vim ingenii, ut conjecturarum ac relationum mire sæpe numero detortarum fallaciis remotis veritati, tanquam exploratæ fidei Matri litetur. Quod dum faciunt, solicite cavent, ne fiat in re omnium maxime seria lusus, neve vaga luxuriantis ingenii commenta pro principiis habeantur rerum agendarum, sed ut rationi maxime insistatur, lucidæ omnino ac perspicaci, quæ si experientiæ, optimæ illius Magistræ,

giſtræ, dictatis eſt ſtabilita, non facile poterit errare, aut parum cautos in præcipitia abducere. Tantæ ſcilicet molis eſt excellere in artium nobiliſſima, ut mirum debeat haberi neutiquam, quod rari inveniantur, quibus ea obtigit felicitas, ut ex immenſis, quibus illa jacet immerſa, difficultatibus eluctati in plano conſiſtant, & optime de omnibus meriti officioſo ſtudio rem agant humano generi maxime proficuam, & præ cæteris ſummo jure expetendam. Fuit iſta felicitas Veſtris Præſidibus ſemper propria, & vel ad malevolorum invidiam cœleſti munere liberaliter conceſſa. Vt enim ad *Bauſchium Veſtrum* recurram, qui cum Auctor & Præſes primus Splendiſſimi Veſtri Collegii atque Fundator A. R. S. MDCLI. cognomine Jaſon ſalutatus fuerit, quid aliud egit, quam ut poſthabitis ac ſuperatis quibuscunque laboribus eo tantum pedem promoveret, quo conſilio ac induſtria ſua in reſtituenda hominum ſanitate, & eruenda totius Naturæ cognitione perennem gloriam, aureum quaſi vellus, peracto itineris ſui curſu, reportaret? Quid dicam de *Febrio Veſtro*, Vero Argonauta, ab Auguſtiſſimo Chriſtiani orbis Navarcha LEOPOLDO torque aureo condecorato? quem remis velisque eo dediſſe operam conſtet, ut Argo in curſu ſuo magis magisque proveheretur in dies, & tota, cui ſumma cum laude præ erat, Expeditio, ad optatum aliquando portum perveniret. Anteceſſorum ſuorum Gloriam ſi non ſuperavit, tamen adæquavit magnum illud Noricorum ſidus & flos inter Eruditos jucundiſſimus, *Joh. Georgius Volckamerus*, cognomine Helianthus, ſub cujus tutamine eo usque ſurrexit illuſtris Societas, ut per Auguſtam clementiam novis non ſolum inſignibus exornata, ſed præter ea Præſides ejus & Directores cum eorum ſucceſſoribus in ordinem S. R. I. Nobilium quoad omnes honorum acceſſiones, haud omiſſa Comitis Palatini dignitate ipſoque Ceſareæque Majeſtatis Archiatri & Perſonæ ejus Sacratiſſimæ Medici titulo, recepti & ſolenniter fuerint cooptati. Qui modo tuetur ſummum Præſidis locum Per-Illuſtris *Lucas Schroeckius* alter profecto eſt ſeculi noſtri Celſus, Archiater apud Auguſtanos ſancta ſua canitie Venerabilis, Mæcenas Artium & Scientiarum propenſiſſimus, cui Deus arbiter temporum & rerum humanarum diuturnam largiatur vitam & ſanitatem, quam vovent incluta Societatis Membra, quæ radios famæ & gloriæ per literas quæſitæ ultra Tagum longe ipſumque Boryſthenem, dudum projecerunt. Profecto enim Academia Veſtra tam arctis non potuit limitibus conſtringi, & uno quaſi loco ſemper includi, ſed quo ſplendor ejus novis ſubinde luminibus auctus magis magisque effulgeret, non in Germania ſolum, ſed in exteris etiam regnis Celeberrimos ac præſtantiſſimos quosvis in omni artis ſalutaris & naturalis ſcientiæ genere Viros undique conquiſivit, qui ſua ope ac laboribus mutuo collatis in

ſubſi-

subsidium venirent, & partam Academiæ famam sartam tectamque conservarent. Hinc in nostros etiam Sudetes excurrere vobis placuit, indeque *Joh. Christianum Mackium*, Consulem & Physicum Schneebergensem, *Johannem Christianum Schumannum*, Consulem & Physicum Annæmontanum, *Joh. Fr. Henckelium*, Physicum apud Freibergenses in Hermunduris arcessere, ordinique Vestro associare. Quin etiam Vester, qui summus semper fuit, favor, & benevolentia prorsus singularis solicitavit olim B Parentem meum, *Christianum Fridericum Garmannum*, Physicum Chemnicensem, cujus ego memoriam atque cineres pius colo, suavique semper gaudio obruor, quoties ejus sub Pollucis, astri benigni & bona fata pollicentis, nomine in Actis vestris oculis meis subjiciuntur meditationes. Jam vero, cum eximium illum favorem in me quoque renasci & conservari per litteras ad me datas significastis, totus ego rubore perfusus trepido, quando Vestra in arte Salutari & Scientia Naturali consummatissima eruditio in mentem mihi venit, cujus fastigium ad has pauperrimi ingenii mei vires vix ac ne vix quidem se inclinare credideram. Absterса tamen verecundia accedo ad Vos, Illustria Nomina, Mæcenates optimi, gratiasque maximas pro singulari novoque Vestræ benevolentiæ documento, quo me immerentem in Ampliſſimum Academiæ Naturæ Curiosorum Ordinem sub Pollucis II. cognomine recipere dignati fuistis, decerno, simulque tacitum illum cultum, quo Vos Vestraque merita nunquam non prosecutus sum, hanc occasionem causamque idoneam nactus publice expono. Non possum quidem non dolere vehementer, quod Fasti æque Consulares, ac itinera & alia non adeo levia negotia, quibus post horrida infausti incendii Schneebergensis rudera indies premor & fere opprimor, omne propemodum otium mihi surripiant & totum quasi me sibi habeant mancipatum. Interim ne ad Insignium Vestri ordinis ductum unquam otiosus inveniar, quantulum in me virium erit, prætermittam nihil, quod ad amplificandum exornandumque Graviſſimum Ordinem Vestrum pertinere arbitrabor, Symbolasque meas, si Deus vitam & Sanitatem largietur, qualescunque transmittam, quas non ex earum pretio, sed pro cujuscunque modulo & affectu jam dudum didicistis æstimare. Quod restat, devota precum formula concludo, Deum ter optimum terque maximum enixe flagitans, ut floreat ad posteritatis memoriam & seculorum ordinem Illustris Naturæ Curiosorum Societas, cujus conatus non turbet tonitru ex Septentrione eminus prosiliens, quod Deus sua potentia ac per æquas pacis conditiones exultante ipsa Religione & Sanctuario, discutere, divinoque suo robore dissipare velit! Valete & agite feliciter! Dabam

Schneebergæ Sudetum, Mense Majo A.R.S. MDCCXXV.

M. JOH. ERNESTI GRVNDLERI,

Medicus Malabaricus, seu brevis relatio de statu artis Medicæ inter gentes Malabaricas: ex ejusdem manuscripto in compendiolum redacta.

Quum vir plurimum reverendus, & meus olim in Pædagogio Regio collega Anno MDCCIIX. ad missionem inter gentes Malabaricas proficiscereturerant qui ipsum rogarent, ut medicinæ, (cujus partes anatomicam & materiam medicam probe callebat, ceterarumque non prorsus expers erat, ut testari de ipso possum,) conditionem inter has gentes expiscaretur, &, si per otium liceret, de eo Europæos redderet certiores. Hujus desiderii memor noster Auctor, quum Malabaricæ linguæ addiscendæ caussa multos evolvere libros deberet, maluit ex tanta illorum multitudine illos potius legere, ex quibus medicinæ statum addisceret, quam quoscunque alios. Quum jam se probe in hoc scriptorum genere exercuisset, accessit Anno MDCCXII. ad scribendum hoc opusculum, quod Germanica Lingua exaratum, in Europam misit, hoc titulo præfixo: Medicus Malabaricus, qui brevibus edocet, quibus in Medicina principiis hæ gentes innitantur, & qua ratione quibusve medicamentis morborum curationes adgrediantur. In Europæorum medicorum gratiam, & ut suo examini hæc subjicerent, ex medicis Malabarum libris congessit, & ex parte transtulit *Jo. Ern. Gründler*, qui præfationi inseruit totius medicinæ aliquam sciagraphiam secum à Brahmanno quodam communicatam, ex qua apparet, quo ordine tota ars in scholis harum gentium medicis tradatur. Perlegi hanc totam commentationem non sine jucunditate: & putavi me rem non ingratam curiosis medicis facturum esse, si summam aliquam ipsis præmonstrem, donec integer liber, quod fore speramus, lucem adspiciat publicam.

Præmittitur tabula præfigurationem templi medicinalis habens, cui explicatio quædam subjungitur. Sequitur præfatio occasionem scribendi libri enarrans, & exponens, quam difficile fuerit theoriam medicam consequi. Ex tot enim libris poëtice scriptis, vix unum tandem invenit, qui partem theoreticam tradiderit: reliquas formulas tantum remediorum exhibuisse. Sed in hoc etiam ordinem desideravit, & non raro illum ab aliis dissentire deprehendit. §. 4. Asseritur, ex omnibus inter has gentes excultis disciplinis medicinam plurimum boni continere, quum theologia eorum sit vana & impia, philosophia admodum mediocris, jurisprudentia nulla. §. 8. Missionarii abeuntes ex officina pharmaceutica orphanotrophei Glauchensis.

chensis instructi fuere multis medicamentis. Sed Malabares libentius suis inhærent, (*) nec id sine fructu. §. 9. Narrat, quomodo tandem cum doctore Bramane medico collocutus fuerit, ex quo summam medicinæ in connexione audiverit & scripto consignatam acceperit. Hanc ad verbum exhibet, tanquam summam Wagadasastirum seu institutionum medicarum libris sex omnem medicinam complexarum §. 10. & seqq. Nimirum quod origo medicinæ a DEO sit, & aliqua per manus quasi traditione inter Deos versata fuerit, donec per prophetas ad homines perveniret, §. 11. exponitur. Ex §. 13. apparet, esse ex illis libros, qui de adjurandis dæmonibus & curationibus magicis præcipiunt. Conf. §. 19. Medicamentorum genera in VI. classes, secundum totidem sapores, acidum, dulcem, salsum, amarum, acrem, & denique adstringentem dispescunt. §. 14. De medici & eorum, qui medico subserviunt, conditione, de accurato ægrotantium regimine, quamdiu hoc vel illo morbo vigilandum ipsi vel dormiendum sit: quoties dentes & lingua repurgari debeant, osque collui, itemque de anni temporibus præcipiunt, & accurate philosophantur, quomodo quis singulis se mensibus gerere debeat, quomodo habitare ac cœnam sumere deceat. §. 16. Similiter esculentorum & potulentorum rationes in numerato habent, & de singulis præscribunt, quamdiu illa incorrupta maneant, quibusque vasibus quam optime adserventur. Ceterum docent §. 17. ex terra, aqua, igne, ventis & aëre, sole ac luna sapores ac vires medicinales in singulis generari & determinari. De respiratione ita statuunt. Intra diem & noctem 20600. vicibus aërem ordinario inspirari: quicquid excedit aut deficit, morbosum esse. Morbos autem esse alios primitivos: ex his alios natos. Sed classium medicamenta secundum totidem sapores in XXXII. subdividi: & huic tanquam fundamento superstructam esse artem medicinas componendi. Quærunt etiam de generatione hominis, deque formatione. Ut medicus prognosin felicius instituat, debet de signis in ægro observandis instrui, idemque ad ægrum abiens augurium instituere, aves & quælibet obvia considerare, ut & illum, qui se vocat nuncium, & se

(*) Conf. relationum de missione Malabarica continuationem III. p. 147 seqq. ubi hæc leguntur: „ Europæi qui in his degunt terris in omnibus fere morbis „ opem medicorum Malabaricorum implorant, rati hos aëris in his terris „ conditionem, ut & alimentorum vires melius callere. Et sane hi felicit r „ multos persanant: sed hoc illis solemne est: ut Europæos, durante cur- „ tione, cibis fere tantum Malabaricis adstringant, quoniam persuasum ha- „ bent illos cum suorum remediorum viribus maxime conspirare. Ipse me- „ dicinarum illarum vires expertus sum in meo corpore: existimant v ro „ medici indigenæ Europæarum medicinarum vires in Orientali India mino- „ nores esse, quam in illis terris, ubi præparatæ sunt. „

pſum quo poſitu ab eo, qui vocavit, deprehenſus ſit. §. 21. §. 22. Illos recenſet libros, ex quibus pathologia diſci debeat. Therapiæ ad umbrationem ſiſtit §. 24. & in quot partes illa divellatur. De eo copioſius, verbis potiſſimum Auctoris, liceat exponere. Quartus inſtitutionum liber ſex capitibus abſolvitur, quibus docetur, univerſam curandi artem octo claſſibus contineri, ſecundum totidem morborum familias. Adeoque prima claſſe contineri illos, qui morbos infantum tollere callent: Secunda qui morſus & ictus venenatorum animalium ſanare norunt: Tertia, qui dæmonas fugare & mentis morbos poſſunt avertere: Quarta, qui ſuccurrunt in venerem tardis vel ad coitum ineptis: Quinta qui morbos ceteros corpori ingruentes propellere ſatagunt; cui claſſi plurimus defertur honos: Sexta, qui manuum opera ſuccurrunt ægrotis: Septima, qui ſenium retardare, & canitiem avertere poſſunt: Octava demum, qua ratione omnes capiti & oculis accidentes morbi debellari debeant, probe callentes continentur. Oportet autem, ſi quis excellere in medicina velit, octo has medendi tanquam claſſes æque eſſe pervagatum, aut potius in ſingulis exercitatum, ut perfecte ſingula eo pertinentia calleat. Quum vero non omnibus liceat ad tantum adſpirare gradum: hinc ſunt apud eos, qui ſe uni tantum claſſi vel duabus pluribusve ſeorſim mancipant, neglectis tantiſper reliquis, ut in his, quæ excolenda ſibi ſumſerunt, eo magis excellant. Unicuique harum claſſium præſidet numen aliquod, tamquam patronus & tutelaris DEUS, quem medici illi venerantur, & medicinas ejus nomine exhibent. Sic infantum morbis præeſt ventus; aqua morbis ex venenatis ictibus favet: aër profligandis dæmonibus fert opem: ad venerem impotentibus ventus igneus opitulatur. Chirurgis luna ſubvenit & terra canitiem arcet: quintæ claſſis medicorum conatus ſol adjuvat & oculorum capitisque morbis, tamquam Deus averruncus, anima hominis ſuccurrit. Hæc ex §. 24.

Supereſt, ut ceterorum ſummas brevius referam. §. 25. Accurate præcipiunt de ſelectu medicinarum ratione locorum natalium, collectionis & aſſervandi temporis, quomodo ſingula præparari, præparataque aſſervari debeant, etiam de ſuccedaneis præſcribunt, §. 26. morbos primitivos & inde exortos, calculo adjecto, enumerat. Ex uno ſæpe videas CCCIII. CCCLX. CCCLXXXIII. deductos. Mentis morbi traduntur eſſe DCCLXXXXII. tota omnium morborum ſumma conficit MMD CCCXXXXVII. Chemiæ etiam rationem §. 27. habent. Hæc à Deo Tichiwen libris IV. tradita eſt. Agunt de mercurio, ſulfure, aliisque mineralibus, de ſalibus, antimonio, vitriolo, alumine, corallis, gemmis, metallis: deque inſtrumentis pyrotechniæ, & operationum enchireſibus.

reſibus. De pulſibus, §. 28. accurate præcipiunt. Excrementa, præcipue vero urinam, conſiderant: pilulas polychreſtas ſeu univerſales præparant, vehicula appropriata eligunt, diætam obſervant. Hactenus ex ſciagraphia Bramanis.

Venæſectionem §. 30. neſciunt: ſcarificationes, ſed raro & rudi minerva exercent: fonticulos & clyſteres vix norunt. Sed qui inter Europæos habitant, ſenſim & V. S. & alia noſtra inventa arripiunt. Anatomes §. 31. fere ignari ſunt, adeo ut ne viſcerum quidem ſitum ſciant. Sed ocularii medici de hac parte ſatis accurate loqui ſciunt. Officinas §. 32. pharmaceuticas, quales apud nos ſunt, ignorant: quisquis Medicus eſt, ipſe præparat & diſpenſat medicinas. Species vero uſuales, ſeu, ut loqui ſolemus, officinales reverendus Vir collegit & transmittere Halam parat, ut muſeo exoticorum & rariorum, quod orphanotropheum inſtituit, inſerantur. Herbarium quoque vivum colligit, eodem fine. Hæc ex præfatione. Sequitur nunc ipſe liber duabus partibus abſolutus: quarum prior de principiis theoreticis agit: poſterior autem de modo curandi morbos & de remediis.

Ex priori aliqua delibabo. Capite primo refertur, quod ſtatuant tres morbos principales unicuique congenitos. Primos vocatur Wáldum, i. e. venti in corpore ſeu flatus; Alter Bittum, ſeu vertigo vel ſtoliditas. Tertius Tſchéſtum, hoc eſt, impuritates humorum. Et hi quidem ex variis cauſis emergentes ceteris præponderant; ſecundum individuorum conditionem, aliosque vel excitant vel ſupprimunt. Cap. II. de pulſibus inſcribitur. Statuitur autem pulſus in univerſum triplex, pro triplici morborum claſſe. Mira ſunt, quæ de pulſuum philoſophia commemorantur. Sub umbilico, ad intervallum quatuor digitorum latorum, eſſe radicem pulſuum, ab qua bis & ſeptuageſies mille arteriæ oriri dicuntur, quæ inde per corpus univerſum diſpergantur. Ajunt autem hanc radicem eſſe latam, quantum quatuor digiti ſunt, & altitudinem habere, quanta eſt longitudo duorum digitorum. Non abſimilem eſſe formam coralliis: eſſeque ipſum illum locum, quo homo concipitur. In feminis præcipiunt pulſum lævæ manus explorare: in viris autem dextræ. Eſſe autem pulſum ejus magnitudinis, quæ eſt in grano hordei. Tribus digitis illum explorant: utque acutius ſentiatur pulſus, opus eſſe digitos trahere, ut fragorem edant. Modos pulſuum deſignare ſolent ſimilibus phraſibus: pulſus graditur: inſtar ranæ ſubſultat; inſtar lumbrici reptat, ſerpentis more repit, repit ut cæcilia; incedit ut pavo, ut gallina, ut paſſer, ut palumbes, ut cornicula, currit ut glires. Cap. VII. de febribus agitur. Sunt febres ardentes inter morbos, quod eſt in regno ſuo rex. Sitis eas

comitans est instar Dei mortis; sunt autem tam graves morbi ex scintillanti igneo oculo, quem idolum Ischuren in fronte unicum gerit, enati, de quo historia adjicitur. Cap. IX. de signis morborum & mortis agit. Refertur §. I. hoc curiosum sane. Si quis scire cupit, utrum is, qui decumbit, sanitatem sit recuperaturus, an vero morti concessurus, urinam ejus patellæ injiciat, tum stramen oleo puro intingat, & destillare in urinam sinat. Si guttula illa fundum petit, ille moritur: si vero supernatat, spes est certa salutis. Ibidem commemoratur ex astris etiam præsagia illos capere. Caput X. morbos familiares illorum hominum enarrat, quorum sunt CLXXVII.

Pars posterior de modo curandi & de remediis agit. In præparationibus suis, quæ chemia illorum est, fere semper & ubique stercus & urina vaccarum accedit, quod procul dubio faciunt, quia de sanctitate horum animalium alte infixam mentibus persuasionem fovent. Sed parum licet ex hoc capite referre, quoniam nomina plerorumque simplicium non sunt nobis cognita.

Finita hac parte secunda annotationes variæ superioribus suo loco subjiciendæ comparent; ex quibus sequentia excerpsi. Tranquebar, Danorum in India Orientali emporium, ubi Missionarii degunt, jacet supra gradum undecimum latitudinis borealis, minuto quinto. Malabares temperamenta tantum tria statuunt. Loco carbonum utuntur in operationibus chymicis & fere etiam reliquis culinaribus, stercore vaccarum exsiccato.

Ultimo demum loco apparet vocabularium medicum, ubi termini artis & simplicium medicinarum nomina exponuntur.

Si quis cum hac brevi recensione conferat, quæ nobiscum alii de medicinæ apud Sinenses & Japonenses statu communicaverunt, videbit, ut existimo, in multis admodum convenire hanc Malabaricam. Ne de reliquis dicam, vel una illa convenientia est insignis omnemque admirationem superans, quod ex æquo destitutæ hæ singulæ gentes fundata theoria aliqua vel tolerabili: tamen, quod experientiam apud se canam conservant, in praxi sint felices. Quod non solum fide dignissimorum missionariorum testimonio certum est; verum etiam itinerum plerique Scriptores, vel ad invidiam Europæorum medicorum, confirmant. Neque solum theoria vera destitutos tam exoptatus successus comitatur eos, verum insuper falsissima eorum theoria, quæ undiquaque elucet, & anatomes crassa ignorantia, tamen eos, pulsuum signis tanquam cynosura ductos, non deducit à recto in curationibus tramite, quia praxin suam non superstruxerunt theoriæ; sed observato & deprehenso qualis sit pulsus

ægroti,

ægroti, hoc quasi indice ad medicinæ exhibendæ commentarios ablegantur. Sed hæc ulterius exsequi non est nostri instituti, quibus libelli elegantis & curiosi faciem lectori benevolo sistere in animum fuit, cui fini satis nos fecisse existimamus.

De quibusdam rarioribus Indiæ utriusque Exoticis, ac præcipue, de Terra Sinica Bezoardica Tanzuè dicta:

Ad Excellentissimum

LUCAM SCHROECKIUM,

Cæsareæ Leopoldino-Carolinæ Naturæ Curiosorum Academiæ dignissimum Præsidem,

EPISTOLÆ DUÆ.

Doctoris Michaelis Schendo R. C. Eq. Van der Beck, Militarium Nosocomiorum, nunc Russici Imperii Exercituum Medici, Academ. Nat. Curios. Collegæ dicti *Critodemi*.

Epistola Prima.

QUo primo tempore, Præses Amplissime, in Illustrem Cæsareæ Leopoldino-Carolinæ Academiæ Ordinem cooptati, sortiti provinciam hanc sumus ut abdita naturæ juxta Institutum scrutari partitis inter nos studiis juberemur, eo nervos omnes dirigendos duximus, omnique diligentia ac industria enitendum ne homini prorsus inutili hic honos habitus esse videretur. Quo nomine non Tibi otiosas observationum compilationes ex multiplici praxi mea in variis disparatisque climatibus haustas, aut ex vaga quadam experientia depromptas deberi cognoveram, sed à tali quem assidua peregrinatione naturæ codicem pervolventem nosti quid ulterius optari, quod locupletissimum naturæ gazophylacium perscrutantibus minime indignum censeri possit. Hinc cum plerique Systematici omnia cum principiis Cartesii figurarum fato metientes revocata ex orco Democritea Philosophia, jam nata parturiant & refossa ex veterum scriptorum quisquiliis recudendo phantasmata cramben ab aliis coctam sæpius recoquentes in epulas literarias protrudant; inter tot neotericarum opinionum & scripturientium divortia de ulteriori remediorum indagatione potius sol-

liciti,

liciti, cum vel ſola remediorum ſcientia artificem totum conſumat, tumultuarias haſce pagellas rudi Minerva conſcriptas ad Te interim dare decrevimus, quo usque æquo temporis ſpatio quid exaſciatum magis ex voto contingat expromere quod propriæ experientiæ ſcrutinio in Chymicis caſtris preſſius inveſtigando adinvenimus.

Univerſum licet vegetabilium regnum tamquam miraculorum Divinorum promptuarium veneremur, qui ampliſſimum tamen materiæ Medicæ ambitum noſtræ ætatis cum anguſta priſci ævi penu conferre ſtudebunt, Exotica, dum non omnis fert omnia Tellus, magnam Materiæ Medicæ partum conſtituere, artis noſtræ cultores fatebuntur. Arabes enim, Gentiles, Barbaros, Silveſtres, Indos cunctis Europæis multo vigilantius ſua ſimplicia obſervaſſe, dudum in propatulo eſt; cum in hunc usque diem de Plantarum duntaxat faciebus & nominibus adhuc eruditior Botanophilorum chorus anxiè diſceptare non vereatur. Quæ noſtro igitur Exoticorum Muſeo, hoc ultimo Luſitanico itinere remedia acceſſerunt enunciaturus haud injucundam prorſus me operam collocaturum confido.

Cum aliquot nuper Sereniſſimo Luſitaniæ Regi è Nummophylacio meo antiquos eximii operis Onyches, vetuſtosque lapides illuſtrium monumenta virorum, quibus delectari videbatur Ulyſſiponæ obtuliſſem, inter alia Regiæ Munificentiæ documenta, Aulicus Apothecarius qui & inſtruCtiſſimis ex frequenti Indorum commercio Exoticorum Officinis præerat, duas elegantes arculas rarioribus utriusque Indiæ refertas Exoticis impertiebatur, non tantum ut votis meis quibus Regios Medicos ſollicitaveram indulgeret, ſed & animo in naturæ arcanorum indagatione indefeſſo novam experimentorum rerum uſum docentium materiam ſuppeditaret. Pervagatis itaque pluribus terræ angulis rerum analyſi modo intentus, Tibi Vir Sapientiſſime qui naturæ opera ſedulò perveſtigantibus quicquid curioſum ac utile in publica commoda redundare poteſt deſponſaſti, unam interim ſubſidiorum Exoticorum Apertam Arculam, duabus nempe Epiſtolis circumſcriptam obferre ſtatui; in quibus non modo ea quæ circa quædam minus nota ſimplicia ex praxi didiceram exararem, ſed & alia plane ignota per Experientiæ Lapidem Lydium, apud quem omnia examini ſubjeceram comprobata pandens ad Te rerum naturalium Arbitrum, candidè ſiſterem.

Occurrit autem præprimis Radix quædam geniculata, pallide flaveſcens, variisque nodulis ac cingulis inſtar Hypecaquanæ calamiſtrata, quæ noviter ex America adducta, Gentianæ Indicæ nomine à Luſitanis decoratur; licet magnitudine, colore, figura, nullatenus Gentianæ Radicem

ſed

ſed quandam potius Hypecaquanæ ſpeciem referre videatur. Ipſum enim Chinæ Chinæ Corticem, Gentianæ Indicæ pariter nomine, circa ann. 1649. è regione Quitenſi in Heſperiam translatum Febrifugum, primùm innotuiſſe quem latet? Tantæ verò & tam penetrantis, aromaticæ, tamen neutiquam ingratæ amaritudinis deprehenditur, ut Europæa Gentiana, Centaurium aut Colocynthis, aliaque amariſſima cum hac collata ſimplicia inſipida & inertia vocari mereantur. Itaque adverſus omnium Febrium malè moratarum indolem, quibus & hodie Cœmeteria ſaginari compertum eſt, Tertianas & Quartanas præcipue ex Bile, Pancreatico ſucco, Inteſtinali Lympha aliisque Gaſtricis Liquidis, peregrinis ſalium in inteſtinis hoſpitantium ſaporibus, inquinatis ſua incrementa capeſſentes vix tutius certiusque hac radice Anti-Pyreticum in univerſa rerum natura reperiri pronunciare non hæſitamus. Siquidem vel unicus hujuſce radicis ſcrupulus ad febrilia fermenta è viſceribus excutienda plus efficit, quam repetitæ didrachmales nauſeoſæ Chinæ Chinæ Doſes pro febrium radice tollenda unquam præſtiterint. Quinimo plurimos ex ſola iſtius novæ Gentianæ Indicæ maſticatione & ſalivæ tantummodo deglutitione tamquam incantamento reſtitutos vidimus, ut hanc radicem in Chronicis omnibus, qui Medici patientiam fatigant, maximis laudatam effectuum exemplis, Exoticis omnibus ex Vegetabilium familia, noſtro calculo præferendam duxerimus. Quamobrem etiam ſpecificas hujuſce vires in inſigni quodam Amaro Balſamico & ſubtiliſſimo Alkalico conſtitutas in Elixir concentratas, datis illico ad Clariſſimum Noſtrum Kolëſerium Virum Polymatheſtaton conſummatæque eruditionis Medicum literis ſignificavimus, rati medicamentum quod re vera ſuperaret & longo ſtadio poſt ſe omnia alia amara relinqueret, in reatu jecinoris, Spleneticis, Nephriticis, Hyſtericis, Arthriticis, Scorbuticis, Literatis, ſaluberrimi dubio procul uſus futurum. Quanti enim, ex quo ſacris iſtis interſum, ſemper Amara fecerim, probatum eſt omnibus qui Medica noſtra conſuetudine aliquando uſi, Amarorum Patronum me vocare non ſunt veriti.

Sanè in Chronicis, quorum contumacia vulgarium auxiliarum vim ſuperbe ſatis eludit, infimi præcipue ventris morbis, Amara cæteris omnibus palmam reddere dubiam indubium eſt. Hinc vel ab ipſis Medicinæ Incunabulis quæ paucarum herbarum Scientia nuncupabatur, Antidotus *Hiera Picra*, *Sacra Amara* & *Aſylum Languentium* vocata, quo ſemper apud Medentes pretio Amara extiterint, continuata experimentorum ſerie abbunde teſtari poſſet. Qui morbos ex primis viis tamquam ex Pandoræ pyxide in totam œconomiam animalem diſſeminari credunt Sinenſes, Daykium æque ac Hippocrates ab Europæis æſtimatur, ſe-

quentes pro saburra vitiosa & morbifera excutienda, ad Amara tamquam ex Æsculapii Fano deprompta simplicia ferme omnes confugiunt, fermenta ex quorum penuria maturatur senectus restauranda exinde opinati. Longa prorsus deductione opus esset si veritatem hanc Medicis exercitatissimis & longo rerum usu confirmatis aliunde notam probare animus foret. Quippe quod ex justo vel vitioso stomachalis fermenti charactere totius œconomia sana vel ægra dependeat, inibique prima valetudinis vel morborum semina ac radices conserantur, depangantur, propagentur, inolescant, denique maturentur, adeo ut Helmontius suo sensu abbundans Stomachum esse palæstram febrilis certaminis & febrile centrum dudum fuerit opinatus. Amara omnem absolvere videntur paginam, ut pote quæ dum principem inter Stomachica locum meruere, tonum viscerum corroborando, & asperitate sua humorem vitiosum facile exscopando, morbosos in primis viis destruunt apparatus. Omnia quin etiam Amara Balsamicam Indolem redolere vel solo Aloes exemplo evinci posset, quæ non solum mortua condiendo corpora Balsamationum basim constituit, sed & ad vitam longam conferre à primævis Medicinæ parentibus credebatur. Hinc tritum illud originem traxisse constat: Qui vult vivere annos Noë, utatur Aloë. Ut nil referam tot Pilularum Aleophanginarum agnomina, Noribergensium, Francofurtensium, Hamburgensium, Halensium, Rosatarum, Violatarum, Cichoreatarum, Venetis quibusdam è Mustaceo laureolam captare studentibus, Divæ Fuscæ cognominatarum. Et quemadmodum Herba Centaureum, vide *Ledelii* Centaurium minus, Auro tamen majus ac pretiosius, quod Simon Pauli Classe III. Quadripartiti Botanici adeo ad longævitatem commendat, tantæque ob egregios effectus apud Germanos existimationis, ut Mille Florenorum Herbam, *Tausentgulden-Kraut* apellare non dubitaverint. *Fel Terræ* & *Fel Naturæ* quibusdam Botanicis dicitur, ita & *Aloë Bilis Vegetabilis* quam pluribus audit. Bilis enim animalis principiis salino-sulphureis turgens est Balsamum Vitæ. Unde & Abderitanus Democritus Hippocrati eum sanandi causa invisenti, dum seriò occupatum in naturæ examine reperisset, quidque tanta moliretur aut quæreret sedulitate, percontanti, se Bilem quærere respondisse fertur, in qua videlicet arcana Naturæ Animalis latere non ignorabat. Sic & Scholæ Belgicæ decus Clarissimus Boerhaave diversorum animalium bilem in internos hodiernæ pharmaciæ usus feliciter introduxit. Quicquid enim virium Lapides Bezoardici, Hystricis, Simiæ, Humani, Bovini, Equini, aliique in Vesicula Fellea reperti possidere creduntur, illud partibus debent Biloso-Sulphureis quibus coagmentantur, cum nil aliud existant

quam

quam Bilis per vitium coagulata, & cum partibus tartareo-terreſtribus in lapidem obdurata; unde & accenſi flamma ardere luculentiſſima conſpiciuntur, & aqua infuſi, inſtar pretioſæ illius infuſionis *Pedra del Puerco*, eamdem amaro ſapore ſolent inficere. Omnia quinimo Exotica quæ in ſupremo remediorum ſubſellio haud infimam apud Practicos ſedem occupant, guſtu inſigniter amara eſſe comperiuntur: ut enim prætereamus Peruvianum Corticem, Hypecaquanam, Jeſuiticam ſeu Ignatianam Fabam, Pareiram Bravam, Radicem Sinenſium Polychreſtam ac celebratiſſimam plantam *Gin-Seng* dulcamari quoque ſaporis; poſt *Ninſing* in Japonia nullum vegetabile Exoticum vehementius expetitur, quam Coſti Amari ſpecies *Putſiuk* dicta, quæ ex Guſarata à Belgis in Japoniam copioſe transfertur. Radix Rhabarbari tanti apud Sinenſes Medicos habita, cum viridis & recens eſt valde Amara perhibetur. Ipſa Arbor Cinamomifera, cujus cortex adeo Analepticus eſt, fructum tamen producit inſtar baccarum Lauri liquore Oleoſo Amariſſimo prægnantem. Alkakengi Mexicanum in Hiſpania Nova *Coyopatli* dictum, efficaciſſima in morbis Infantum radix, amariſſimi ſaporis eſt; Specificum Anti-Dyſentericum Novum, Nuces videlicet Americanæ rugoſis albicantibus ſtriis inſtar Nucis Myriſticæ variegatæ, magnitudine tamen juglandis cortice viridi ſupra putamen adhuc tectæ, adeo tuti certique effectus ut verè *Anthora in Nuce* appellari poſſint, Amariſſimæ pariter ſunt. Infuſio aut Decoctio *Theé Boy* quam plantarum gemmam & vegetabilium gloriam reputantes Sinenſes in ejus ſorbillatione longæ vitæ ſpem ponunt, ſaporis eſt ſubamari. In Inſula Bourbon inventæ ſunt plurimæ Cavheé plantæ, quarum fabæ longiores & vividiores ſunt, & uſtulatæ amariores quam Arabicæ evadunt: Virtutes enim decoctionis Cavheé in amaritie quadam Empyreumatica conſiſtere, benè noverat Venetiis quidam celebris *Caldæ* pocillator, qui panis cruſtis ad inſignem amaritiem uſtulatis, inque Doſi proportionata Cavheé commixtis abutebatur, cæterosque hujusmodi officinarum mangones in corradenda otioſorum pecunia ſuperaverat. Ipſius Opii, cujus virtutes abunde deſcripſit Jenenſium Profeſſor Wedelius in ſua Opiologia & quo artem noſtram carere non poſſe Clariſſimus *de le Bois Sylvius* inculcat, Sapor Amarus. Cereviſias Amaras ſeu generoſius Lupulatas durabiliores exiſtere neque adeo facile aceſcere notum eſt Zythopoeis. Vina debiliora, vappida aut pendula mox futura, Hungaris, Moldavis, Valachis Abſinthio condire familiare eſt, quo à corruptione adeo evadunt immunia, ut nil obſtante diuturna longioris Itineris ſucceſſione integris viribus in Ruſſiam usque transvehi poſſint. Memini equidem in Valachia ob intenſum æſtivum calorem & cellariorum

ad vina condenda profundiorum defectum, menſe præſertim Julio & Auguſto vix poculum vini non acidi aut aceſcentis potabile reperiri, ſed paſſim amara tunc in delitiis haberi, videlicet Abſinthiaca ipſis *Pelino*, & *Pelinko*, copiæ cujus intuitu Ovidius in Pontum relegatus, non ſine ratione ſcripſit

„ Terraque de fructu quam ſit amara docet.

Sal Armoniacum omnia ſalia activitate ſua ſuperans inſigni reliqua amarore præcellit. Sal Amarum Catharticum Epſomienſe, Mirabile Glauberianum, adeo omnibus Catharticis præferenda, ut optandum ægrotantibus foret ſi reſinoſis purgantibus Medicorum S. C. abrogatis, Amara Salina poſthac ſubrogarentur. Vel ſimplicem Auri ſolutionem, aut Aurum Fulminans egregii in pluribus morbis effectus, auſtero-amari ſaporis eſſe, qui vel primoribus labiis Chymiam delibarunt nequaquam ignorant; & quemadmodum incipientem quorumcumque liquorum putrefactionem intermixta quælibet Muriatica quæ ſaporis amari ſunt, cohibere conſtat; ſic & putredinem Ovulorum Obſtetricem, quam Lumbricorum Patriam vocavit Helmontius arcere. Unde ut ab Inſectorum & vermium generatione immunia Artifices vernice oblita reddant Opificia, Nautæque navigiis ab Inſecto quodam Aquatico inſtar Teredinis roſtro carinam terebrante imminentem corruptionem avertant, adnotante ſagaciſſimo Naturæ ſcrutatore Valisnerio, Aloen, Colocyntidem pici immiſcere conſueverunt bene conſcii Amara quæcumque Inſectis exitioſa eſſe, neque Ovula ſua (natura magiſtra) deponere ubi vel minimam amaritiem olfecerint. Qua ratione etiam Sulphur utpote ſaporis amari liquores quoscumque fermentationi obnoxios, & Vina per Sulphurationem perenni duratione ad longum tempus incorrupta præſervare cenſendum eſſet, illorum forſan vermiculorum generationem impediendo, qui armato oculo inſpicientibus, innumero numero in aceto ſe produnt. Quin imo ſi vera eſſent Novatorum Gallorum, qui cum veritatem occupare non poſſint ad commenta recurrunt, verminoſa Syſtemata, ex Kircherianorum ſomniorum orco in ſcholas nuper revocata, ipſam videlicet Peſtem virulento quorumdam vermium aut Inſectorum ſanguinem inſtar caſei depaſcentium ſeminio tribuentia, omnia inſigniter Amara utpote verminio pernicioſa in Peſte prodeſſe poſſe quis dubitaret? Ego equidem qui Medicorum odi vulgus Myſteriarchas & Secretarios, illud ſilentio nequaquam præteribo, quod licet hujusmodi vermium conjectura neutiquam ductus, adverſus tamen triplicem graſſantem peſtem nullo alio præſervationis medio fuerim uſus, quam præparatione quadam Minerali penetrantiſſimam ac peculiarem amaritiem habente, ac plane talem qualis in nullo alio ferme ſimplici

guſtui

guſtui ſe offerat. Hinc amaras aquas quæ in Codice Sacro Prævaricatoribus cauſa mortis extiterant, efficaciſſima nobis ſalutis media ſuppeditaſſe non reticebimus, ut exinde in amaris ſacram ſalutis anchoram ſtatueremus experti.

Proxime ſequuntur Placentæ quædam Japonicæ *Catacambra* vocatæ, magnitudine & craſſitie unius *Joachimici*, barbaris characteribus inſignitæ, coloris ex cinereo flaveſcentis, ſapore *catechù* ſeu Terram Japonicam perperam officinis dictam æmulantes, attamen valde gratiori, utpote non adeo auſtero-vitriolicam & adſtrictiori nauſeoſa dulcedine guſtus organa afficiente; imo me Indice ad dulciuſculum decantatæ Anti-Phthyſicæ *Garmanni* Tincturæ, in via ſicca ex Saturni ſaccharo & Martis Vitriolo per calcinationem & reverberium paratæ ſaporem aliquatenus accedentes, & ſane præparatione illa ex Terra *Catechù* & Glycirrhizæ ſucco inſtar Muſcerdæ ſub *Cacciù* nomine apud ſeplaſiarios proſtante longe ad palatum præſtantiores. Sunt qui eam pro quodam ſubtiliori *Catechù* cremore ſeu melius Magiſterio venditant. Frequentibus vero diverſorum menſtruorum ſolutionibus edoctus aſſerere nequaquam vereor, aliqua equidem ſimplicia compoſitum illud *catechù* conſtituentia in harum quoque placentularum compoſitione neutiquam deſiderari, exulante veruntamen Terra illa Vitriolico-Martialis proſapiæ quæ *Catechù* baſis audit, quæque arenoſa ſub ipſo maſticationis actu ſtridens in omnibus ferme Menſtruis aquoſis, ſpirituoſis, oleoſis, quibus alias *Catechù* potiori ex parte parari ſolet, inſolubilis ſubſidet. Neque enim quis amplius in Exoticorum hiſtoria vel leviter tinctus, dubitare audet, *Catechù* mixturam compoſitam eſſe ex Terra quadam Japonica *Arecka* (qua Indi perdite delectantur,) ſucco inebriata, cum pulverum Vegetabilium miſcella, præcipue vero decantati ſeminis *Banghe*, cujus intuitu non ſolum Anodynam vim obtinet ſed & Venerem ſtimulantibus accenſetur. Quantæ vero extiterit efficaciæ hæc Japonica Fæcula, nomine *Catacambræ* pharmacevticis Gazophylaciis nuper accedens, in Tuſſibus inveteratis, aliisque acrioribus ex vitio Lymphæ defluxionibus Tracheam & pulmonales Veſiculas vellicando irritantibus, nunquam ſatis enunciare valeo. Quinimo ad cruentum ſputum, aliasque ex impetuoſa ſanguinis expanſione hæmorrhagicas regurgitationes compeſcendas non ſolum eandem cum fructu præſcripſi, aſt & inſuper aſſeverare poſſum, quod Hæmoptoicis pluribus Scrupulo uno *Catacambræ* per vices exibito, efficacius quam cum Nitri Vncia ſubvenerim, ut orgaſmo ſanguinis coërcito non modo citiſſime ſed etiam conſtantiſſime eruptio atque fluxus intermiſerit.

Neque prorsus indigna videtur curiosorum indagine Radix Indica *Saja*, quæ in pollinem redacta, fervidaque aqua in pultem commixta, atque unguibus, digitis, faciei, capillis applicata, colore elegantissimo ex puniceo-flavescente eosdem constanter inficit nullo dein Lixivio diluendos. Hac radice Americanæ Fœminæ apud quas majus existimationis pretium flavedo quam albedo apud Europæas venustulas obtinet, loco fuci abutunteur, ad faciem & capillos barbarice mangonizandos; haud aliter ac Persicæ & Byzantinæ Neo-Nuptæ ad conciliandam (phantasiæ vitio,) manibus elegantiam, ungues pulvere *Alkanna* seu *Kna* tingere more gentis consueverunt. Cum vero *Curcumæ* radix tam intensa flavedine nequaquam superbientis, tamen ad icterum a gravioribus practicis haud inutiliter commendetur; Radicem *Saja* saporis alias insipidi, potiori jure ictericæ mulieri exhibere non dubitavi, a cujus reperitis dosibus, non solum urinas instar croci tinctas, sed & easdem potentius quam a Rhabarbaro provocatas cum plena ægrotantis restitutione vidisse contigit.

Accedunt Cortices *Jubaba* subtilissima, tutissima tamen virtute Narcotica commendabiles, & quorum vel simplex suffumigium inebriare compertum habeo; unde & præcipuum apud Indos audiunt Paregoricum; iisdemque felicius quam *Chaguirilla* in praxi me usum observationum farragine probare valerem. Cum enim optima quæque siniſtra utendi ratione pernicioſa sæpius evadant, adeo infamis Opiatorum fama, ut plurimis vel audito saltem pharmaci Opiati nomine quasi perterrefactis, ad alia divertere quibus patienti immorigero mos geratur, conditio seculi exigat.

Nota sunt Radicis *Hypocaquanæ* fata, utpote remediis paulo activioribus & manifestius operantibus, sive ut vulgo loquuntur generosioribus communia, ut cum ad nocendum æque ac ad juvandum apta sint, a quibusdam Hyperbolicis efferantur laudibus, ab aliis vero ex artis Medicæ finibus supercilio censorio penitus proscribantur. Speciem veruntamen ejusdem Radicis *Cipo de Cameras* Hispanis dictæ, sistimus, *Sanguineæ* a colore quo inter reliquas species distinguitur rubro vocatæ; majoris equidem apud Indos pretii ac vulgaris Cinerea, pro cujus libris circiter duabus, sanguineæ binas uncias vix facile obtinueris. Hujus pro dosi scrupulus mitioris atque leviſſimi effectus Emetici, ventriculum sarcina impura gravatum lenius exonerat, ut vel omnibus correctioribus Emeticis præparationibus quæ castra Chymica certatim suppeditare ambiunt, tuto carere possimus.

De *Pareira Brava* verba facere supersedebo, quæ licet in Brasilia remedium Vniversale audiat, & in morbis omnibus qui Diuretico-Diaphoreticis exonerationibus obsequuntur promiscue usurpetur, eaque propter

pter in Lusitania communioris ac cæteræ Exoticæ Radices usus, cum famam in confringendo comminuendove calculo non diu sustinuerit, apud Europæos neglecta quodammodo videtur, & plus ornandis doctiorum Exotica rimantium musæis, quam publicis usibus perperam destinatur. Diuturno veruntamen artis usu hanc comprobatam radicem in sororiantibus Calculi morbis, in affectibus scilicet spasmodicis, pertinacibus Ischiadicis & Rhevmatico-Arthritico-Podagricis passionibus, humores Seroso-Lymphaticos a naturali dulci indole deflectentes castigando, tartareas congestiones dissipando, tam in substantia quam instar decoctionis Thée per infusionem usurpatam expectationes nostras nequaquam fefellisse ad lydium practicæ veritatis lapidem provocantes ingenue testamur. Longe sane majus Exoticorum Patronis in *Pareira* quam in decantato Japonensium *Moxiburio* levamen agnituris. *Moxam* enim Europæis debitam ejusdem applicationem perperam & incongrue administrantibus, in *Noxam* sæpius conversam, quis est hodie qui ignoret?

Herbam *Acmellam Ceylanicam* itidem præteribo, cujus virtutes in concretionibus Tartareis & viscidis congestionibus resolvendis, ad renes tartareis quisquiliis infarctos inquinatosque detergendos & urinam ciendam, Experientiæ nostræ suffragium semper tulere. Hinc & Hydropem, in illustri sacri ordinis Viro, plurium morborum hæredem, quam solvi per renes Helmontius tract. *Ignotus hospes* agnoscit, incipientem per diuturnum *Acmellæ* usum feliciter expugnavimus.

Lapidis Bezoar ex Capricerva aut Rupicapra Bezoardica Persis *Paseù* dicta, (qua etiam ratione Turcis *Panzechri* Bezoar vocatur) & quem auro cariorem largitur Caramania, dubias Alexipharmacas virtutes merito apud circumspectiores Practicos hodie suspectas esse neminem latet. Huic in dignitate & munere suffectus est Lapis Hystricis, Porcinus de Malacca pretiosissimus, aut de Ceylan, inferioris veruntamen famæ & pretii. Itaque animadvertant optaverim curiosiores ne in hujusce Kimelii emptione decipiantur. Ceylanicus quippe durior, ponderosior, & quasi lapidescens, mollior alter, levior, levigatior, & plus tartareo-cretaceus quam lapideus insigni amaritie intra breve tempus aquam infusionis inficit, ubi prior XII. horarum spatio amarorem vix notabilem solet communicare. Hujus adeo decantati Lapidis Alexiterio-Bezoardico-Sudoriferæ vires, radici cuidam Bezoardicæ qua Hystrices perdite delectantur, *Moringa Malabarica* dictæ originem suam debere perhibentur. Tres autem hujusmodi Radices, Lusitanicæ Exoticorum cistulæ insuper adnexæ sunt multo præconio condecoratæ, quasi virtute lapides ipsos pretiosissimos superarent. Figura, magnitudine & colore Pastinacas hortenses luteas ad amussim referunt, nisi quod

ſi quod annulis numero pluribus calamiſtratæ inſtar celebris Radicis *Ginſeng* conſpiciantur. Odore ſunt Aromaticiſſimo & ſubſtantia inſtar Zingiberis reſinoſa. Quid vero circa virtutum fidem ſtatuendum maneat, cum pauca ſint, quæ famam ſuſtineant, pronunciare non audeo, donec opportuna experiendi occurrat occaſio.

Vt nil referam diverſas *Cardamomorum* ſpecies, Javanici ſcilicet, Ceylanici, Malabarici, Chinenſis & Americani, quæ licet figura & capſularum ſtructura inter ſe toto, ut ajunt, cœlo diſcrepantia, in viribus tamen ac ſaporis aromatici acrimonia coincidentia ipſe ſenſus oſtendit.

Item Americanorum *Sago*, farinoſam nempe cujusdam radicis craſſioris fæculam, artificioſe ab iisdem granulatam, nec plane fatui ſaporis, quæque apud Indos Panis (quem Homerus medullam hominum vocat, ſacri codices Robur Cordis apellant) locum paſſim habet.

Mexicanum *Sabadilli* ſemen attingam, quod figura & nigreſcente colore Muſcerdam referens, triplici longiuſcula gibboſa capſula excipitur, ſapore acri amaro ac ferme Colocynthiaco, maſticatumque inſtar Tabaccæ Braſilianæ fauces acrimonia ſua cauſtica illico aggreditur, & per horas aliquot nauſeoſe irritando inficit. Axungia tritum miræ contra pediculos exiſtit efficaciæ, quos vix applicatum perimit & extirpat præſentaneo magis eventu, quam ſtaphidos agriæ ſemina, aut ipſa Mercurialia Malagmata præſtare hactenus conſueverint. In hoc exitioſiſſimo ſemine quid ultra, caſualiter edoctus, latere ſuſpicer, Experimentis nondum confirmatus, aſſerere modo vix auſerim.

Théam, quæ hodierno ſeculo caput ſuum inter Vegetabilia extulit Quantum lenta ſolent inter Viburna Cupreſſi ubique Theopotæ cuſtodem valetudinis habent: & licet de Thée vulgaris ſit inter Sinenſes pérſuaſio, hanc plantam ſibi a Diis donatam vitæ prorogandæ cauſa, Thraſonicos Théopoſiæ effectus ſe neutiquam experiri Europæi conqueruntur. Vbi vero reſciverint duriora Thée folia in China non potui ſed arti Tinctoriæ inſervire & hæc ad Europæos communiter transferri, cum una ex apicibus & tenellis ſummitatibus electi Thée pluris in natali loco veneat, quam centum alterius libræ, cautius mercari diſcent. Itaque iisdem *Extractum Herbæ Thée Boy*, ſeu ſuccum in China penes Aulicos uſitatum inſtar ſucci Glycyrrhizæ noſtratis condenſatum, ex noſtra Exoticorum Arcula ſiſtimus, quod ad ciceris magnitudinem in calida decoctum, jucundiſſimo ſapore & odore eamdem imbuit, ut Electiſſimo Thée merito præferri poſſit.

Accedit hiſce *Gummi Kikekunemalo*, quod mea ſententia, parum at enta nominis novitate, ſpecies eſt quædam *Gummi Copal Albi* ad differentiam videlicet Flavi Europæis artificibus haud ignoti, & ſi mavis ipſum Borru-

Boruſſicum Succinum æmulantis. Elegantia puritate ac perſpicuitate adeo ſe ſupra flavum *Copal* commendat, ut experimento tentato vix aliquid aptius pro pulchra nitida alba ac ferme Cryſtallina Vernice excoquenda reperiri unquam poſſit. Quinimo non adeo refractariæ indolis ac flavum artifices torquet, ſed ſolutionis facilioris exiſtens, ſpirituoſo-reſinoſis ſolventibus promptiſſime paret, ut egregium in oeconomicis uſum ſint agnituri, qui propius ad hoc Americanum Succinum artificem manum admoverint.

Neque levem etiam in Medicis merentur animadverſionem cortices quidam anonymi, arboris nempe illius quæ *Banillias* producit Indis *Mechaſuchil* pretioſas ſuaviſſimi odoris ſiliquas, delitioſiſſimo Aromatico-Balſamico ſapore præditas, Cocolatæ ex *Cacao* in *Nicaragua* regione præcipue præparationem ingredientes, ejusdemque pretium, prout in majori minorive portione commiſcentur, vel augentes vel minuentes. Quarum virtutes Cephalico-Cardiacas ſpirituum vitalium texturæ congruas, Sinenſium quidam corroborantes Trochiſci, & meo judicio Vitalibus *Mynſichti* Trochiſcis præferendi abunde reſtantur; ex *Banilliæ* ſiliquis, Ambra Eſſentificata, & *Badiani* ſeu Aniſi Stellati Oleo cum ſaccharo commixtis conſtantes, alias ad collapſas recreandas vires & Apoplecticos præcavendos inſultus *Placentæ Senectutis* vocati. Eaque propter in maxima capitis debilitate *Banillias* cum Tabaccæ ſelectæ foliis comminutas, Orientales Satrapas longiorem per fiſtulam fumigando haurientes incredibili emolumento ac levamine ſæpius ſpectavimus. Cortices autem iſti Mexicani, coloris externe cinerei, interne inſtar ſiliquarum ipſarum atrorubentis & ab externa Corticis *Chaquarillæ* facie haud prorſus abludentes, fragrantia & aromatico guſtu ipſis *Banilliis* ſiliquis longe eminentiores, leviſſimoque, reſpectu ipſarum, inibi proſtantes pretio, apud paucos, Cocolatæ mercimonia exercentes hactenus inter arcana fuere; imo novimus ejusdem farinæ virum conſuetis pretioſioribus ſiliquis corticem hunc nobiliſſimum commilitonibus cæteris alias ignotum, ſubſtituentem, qui in Hiſpanica & Luſitanica aulis per hoc Arcanum Succedaneum, ſuo tamen primitivo multo præſtantius, dicebatur locupletatus. Cum enim Hiſpani Luſitanique, qui Cocolatæ ſorbillatione ita deliciantur ut Ambroſiam & Nectar ſuum vel ipſi Jovi nequaquam invideant, *Vacakam* ſive *Vvacakam* (ſit venia vocabulo barbaro) ſingulis Cocolatæ fervide ſpumeſcentis Murrhinis, lautioris cupediæ cauſa cochlearculo immiſceant, reperiſſe perhibetur ingenioſus iſte ſeplaſiarius corradendæ pecuniæ compendia. Eſt autem *Vacaka* pulvis quidam, apud Hiſpaniæ Magnates celebris, ſaccharaceus fragrantiſſimus enormis pretii, quem nil aliud eſſe experimento compertum

tum habeo, quam ipsam teneriorem *Banilliarum* siliquarum medullam saccharo in tripla, quadrupla, & si mavis decupla, pro minorum gentium Diis, portione comixtam, tritam diútius, accurateque levigatam, ad Cocolatæ fragrantiam in ipso hausto extemporanee exaltandam, excogitatam: atque adeo speciem quamdam elæosacchari *Banilliæ* haud inelegantem existere; ut si quis Aquæ Cinamomi melioris notæ haustulum, amicorum alicui porrecturus, ad majores palati delicias, Cinamomi insuper elæo-Saccharum protinus immisceret. Facile vero exinde argui poterit quam pretiosus existere debeat *Vacakæ* pulvis, cum ad parvam ejusdem elaborandam portionem multa requiratur *Banillarum* copia, ex quibus dein emedullaris, substantia nempe illa molliori nigrescente instar seminum Ficuum in ipsis melioris notæ ac maturitatis siliquis, parce tamen reperibili, deracta, siliquarum vero Cannabino - filamentosis corticibus, qui ex majori parte siliquam ipsam constituunt, tamquam effœtis evanidisque prorsus abjectis, materia saccharo imprægnando sufficiens suppeditetur. Hic vero callidus Hiberus opus itidem suum compendiose expediebat, Cortices hosce Mexicanos in pollinem subtilissimum redactos, cumque sufficiente sacchari Virginei pinguioris, necdumque uti ajunt *refinati* portione probe subactos in consuetos Magnatum usus reservando.

Se quoque haud parum commendant *Cortices Costi Aromatici*, colore Cinamomi saturiore, facie vero externa & crassitie instar *Corticum Culilaban* aut *Costi Albi*, iisdem attamen longe pretiosiores, quod reliquorum omnium Aromatum in se fragrantiam concentratam contineant, unde et Tincturam sive Essentiam per Alkalica spirituosa adortus sum, quæ se adeo grato aromatico gustu & odore distinguit, & ex simultanea cæterorum aromatum miscella juxta elegantiores Dispensatoriorum formulas, aromaticæ variæ exinde resultantes Tincturæ, eidem æquiparari nullatenus mereantur.

Non hic veruntamen serpentarium attingam horrendi nominis lapidem *Pedra de Cobras de Cabello* Lusitanis dictum, cujus miracula patronis ipsis obmutescentibus, Patribus scilicet Societatis, elapso seculo pro maximo certoque adversus Venena Antidoto, agyrtico præconio frustra venditare conantibus, eoque intuitu a Kirchero Pliniana fide mercante, *Venenorum Magnes* in suo Regno Naturæ Magnetico vocati, nunquam satis laudandus *Kedius* Florentini Ducis experimentis celeberrimus sæpius explosit, inque ipsis ut ajunt cunis sufflaminavit. Cum eundem quid Artificiale existere plurimi nuper detexerint, haud improbabiliter scilicet statuentes constare ex partibus spongiosioribus cervinorum aut Vitulinorum seminustorum Ossium, ac data ad fallendos incautos opera ita subdole semi-

semicalcinatorum ut in centro nigrescentia cinereum in peripheria colorem præ se ferant.

Aut *Lapides Quadratos Indicos* eadem fide in Europam traductos, instar Taxillorum polite ab ipsa natura exasciatos, quique speciem quamdam Marchesitæ Indicæ Aureæ in Quadratos taleolos æquilateros sciissilis constituentes, à metallicis Mineris effodiuntur; unde licet in aqua per anni spatium macerarentur vix tantillum suppositæ virtutis suæ infuso largiri possent, quod ad statuminandam vacillantis experimenti spem, conferre momentum aliquod videretur.

Oleum potius *Santali Citrini* fragrantissimum, ad Ambræ odorem proxime accedens, ideoque ob vires spirituum animalium valde recreativas quas obtinet Cephalico-Cardiacas præcipuum capitis audiens confortativum adnumerabo: Mira enim qua pollet suaveolentia, Florum *Mizlabathri*, *Squinanthi* Indici, *Rhodii*, *Calambucci*, *Florum Cananga*, aliaque pretiosa Indica à *Kæmpfero* in amœnitatibus suis Exoticis adeo commendata Olea non solum odoratus solatia, sed & naturæ providentiam cum Plinio admirantes etiam deliciis auxilia permiscentem, plurimorum morborum solamina, longis parasangis præcellens.

Oleum sequitur *Cajeputi* Oleo Rorismarini Europæi multo equidem penetrantius, & ad aromaticum Camphoræ Oleum quod ex radice Cinnamomi in India elicitur, magis accedens. Remedium ad dentium dolorem sedandum præsentaneum, quocum Caryophylorum, Thymi, Origani, Buxi, Serpilli, aliaque in hujusmodi cruciatibus ætherea celebrata Olea nequaquam comparanda veniant: ad maculas oculorum, suggillationes, suffusiones vulgo Cataractas discutiendas, Ficososque hæmorrhoidalium venarum tumores resolvendos mirum; ac si eodem Tinctura Croci ad intrinsecum usum extrahatur, ad suppressa provocanda Menstrua, Fœtum mortuum & Placentas Vterinas expellendas, ac inordinata illa concrementa Vterina, quæ *Molarum* nomine venire solent, ad tempestivam exclusionem promovenda, *Oleo Sabinæ* longe efficacius in praxi adinvenimus: eaque propter cum remediorum selectus Medicum commendet, optandum mehercle foret & Oleum hoc in Amstelodamensibus pharmacopoliis novissime introductum per reliquas Europæ partes civitate medica donaretur.

Oleum itidem *Hupo* in America per expressionem paratum, quo infantum umbilico perunctо inter remedia lumbricos & vermium in humano corpore stabulantium species educentia, nulli secundum observationum centuria testari possem.

Accedunt hisce *Balsamum Rackasira*, Copaibæ balsamo tum sapore & odore aromatico, cum virtutibus longe præcellens. Vna enim alte-

rave Dosi Gonorrhœas feliciter ad sanitatem perduxit, quas plurimæ Copaibæ unciæ irrito sæpius effectu tentaverant. Idcirco ardores urinæ cum simplices, tum venereis inquinamentis accidentes, efficacissime mitigat, expedit, corrigit.

Balsamum denique *Peruvianum Album* liquidum, (ad differentiam sicci, quod in Cucurbitis congelatum sub *Tolutani* nomine ad nos transfertur) nigro valde fragrantius, suavitate & gustu gratissimum, & inter Balsama utriusque Indiæ pretiosissimum, cui meliori jure *Reginæ Lachrimæ* agnomen Orientali Opobalsamo ab Helmontio olim donatum competere possit.

Remanent celebres Sinensium Trochisci Bezoardici, sive Pastilli *Tanzùc* Orientalibus dicti, de quibus seorsim verba facere in Epistolam alteram distuli, tum ne prolixiori sermone Tuam hæc tenuia perlegendi patientiam pro una vice exhaurire voluisse videar. Vale Vir Sapientissime, atque ulterius favere perge

Tibi

Addictissimo Critodemo.

Epistola Altera.

CUm tot apud Europæos undique ferveant, inque dies emergant nova Jatrophilosophorum idiomata, absurdaque sententiarum portenta terminis noviter cusis suos patronos captantia, latere sæpius in puteo Democriti profundissime sepulta morborum stamina, densaque caligine circumfusa penitus delitescere persuasum sibi habentes Sinenses, eam Medicinæ partem tantummodo colunt quæ *Therapia* nomine à Schola Medica salutatur. Neque enim inter plausibiles quasdam hypotheses aut otiosas inanesque speculationes senescentes Æsculapii Sinenses sterili controversiarum logomachia tempus terere consueverunt. Itaque filii parentum vestigia prementes in eadem arte occupantur, & dum præter aliqua Theoretico-Practica Jatromnemata perpetuo scepticismo omnes controversiarum ambages è Medicina proscribentes, assidua paucorum remediorum inspectione certas operandi regulas artificiose venantur, ad Medicinæ leges haud opinionibus fluctuantes, sed sensibus & experimentalibus veritatibus confirmatas studia sua conantur dirigere. Quamobrem jactare non verentur se duos habere oculos, Europæos unum, reliquum autem mortalium genus cæcutire. Cum vero in pertinaciorum morborum sanatione, sine nobilissima Chymiæ arte analysin corporum & experimentorum clavim suggerente vix quidquam laude dignum effici posse, nemo qui delicias Chymicas

micas vel primoribus gustarit labiis inficias iverit; ea Sinenses neutiquam carere censendum. Artem enim Chymicam ab Ægyptiis per Arabes, Persas atque Parthos occasione commerciorum ad *Seres* antiquorum, moderna appellatione Chinenses devolutam, qui paulo plus de antiquitatis Chymico-Metallicæ traditionibus narrat, facile evincent. Ego sane Chinenses Philochimicos, & Pyrotechniæ amantissimos probaturus illud omnino præmittendum duxi; quod constanti plurimorum qui in China extiterunt relatione, cum quibus crebros sermones miscere contigit, Transmutationis Metallorum viliorum in perfectissima per intimam originalis suæ labis depurationem studiosissimi perhibentur, & vitam per heroicum aliquod remedium seu pharmaciæ sublimioris subsidium ultra vulgatum terminum plurimi prorogaturi, ne videantur naturæ gazas negligere, in Chymico triplicis regni examine perquam sedulo versari.

Præter vero Metallicam Sophorum Tincturam perfectionem imperfectis constanter impertientem, cujus desiderio tot capiuntur Jasones, antiquissima Metallorum è gremio terræ Sinensis orbis terrarum ditissimæ erutorum cultura, non solum in Metallioscopia & Mineralium Docimastica nequaquam rudes, sed & in Chymicis laboribus, absque quibus hæc sacra nonnisi superficialiter & mechanice tantum tractari possunt, satis expertos Sinenses & Japones testatur, quos Chrysoplusio tantum insistere ex itinerantium fide falso olim acceperamus. Usus equidem Medicus Talci apud curiosiores Europæ Chymicos nuper introductus & à Sinensibus ad nos dimanans omnem suspicandi ansam eripiet, si Talci pollinem & specularis Lapidis, *Glacies Mariæ* sive quædam aluminis plumosi species, nuncupati, cum aut sine nitro calcinatum in præcipitantes, absorbentes & diaphoreticas directiones, per plures annorum centurias, à Sinensibus usitatum perpendamus. Ex *Badian* seu Aniso Stellato *Zinghi* ab ipsis vocato, multique apud eos habito, tum ut illo semper Thée condiant, cum ut Radici *Nin-zing* anatica portione commixto ad roborandas vires utantur, Oleum per destillationem parare, vulgare est apud Sinenses Pharmacopœos. Ex quo dein, aut pro debilioribus, è seminibus tantum expresso, cum Sulphure è Nativa Cinnabari per forte lixivium vel per Mercurii destillationem segregato, aut Virgineo in Aureis Antimonii Mineris facile reperibili sulphure Balsamum suum Polychrestum jamdudum parare norunt, quo adversus quoscumque pectoris morbos septentrionali Sinarum regioni prorsus Endemios utuntur; quibus non tantum propter enormem hybernam aëris rigidioris inclementiam (licet non tamdiu ac in reliquis Borealibus Europæ partibus perdurabilem) ac Hypocaustorum abusum infestantur; sed & ob molliorem soli cretacei conditionem, supinamque viarum publi-

carum negligentiam, quæ nullo lapideo, uti alibi moris est, pavimento stratæ supra fidem lutosæ existunt, æstivis verò mox supervenientibus radiis exsiccatæ tantum in plateis ob incredibilem populi commeantis multitudinem pulverem jumentorum excrementis inquinatum suppetunt, ut non solum oculis nocumenta sed & in pulmones respirando haustus ferinas Tusses, aliaque pectoris quibus assiduo conflictantur pathemata sæpius progignat. Quamobrem etiam hæc pulverulenti aëris incommoda evitaturi, specie quadam velamenti diaphani ex Serico crudo, cujusmodi in Europa ad avertenda in castris insecta somnum capturi utimur, in pyramidale Caputium turbinati, circuloque ligneo circa basim divaricati cautiores se muniunt, larvatique per publicas plateas incedere consueverunt. Per epistolam verò nuperrime significatum, multifarii apud Sinenses Medicos usus illud præcipue Antimonii Sulphur extare, quod ex eodem per Aquæ Fortis macerationem aut alia hujusmodi Corrosiva Salina præparatur. Quod enim ex Antimonialis Reguli scoriis in copia apud eosdem excoquitur, nobis alias *Auratum* dictum, inque externos tantùm Fullonum, Unctionum, Thermarumque artificialium usus destinatum in maxima apud Japones & Sinenses copia prostare constat, ob crebrum Antimonialium Regulorum usum, quo ad temperanda Metalla indigent, pro conciliando videlicet pulchro Tintinabulis sonitu, æneisque nolis tinnitu, quæ deauratæ ac in Turribus Octagonis pensiles conspiciuntur, ut flante vento jucundus hinc inde concentus in aëre percipiatur.

Neque tantum Antimonialia Remedia à Sinensibus Medicis usurpari relatum est, sed & Aureis quoque ac Mercurialibus præparationibus uti, frequens Nativæ Cinnabaris apud eosdem in morbis usus ansam mihi dubitandi præbuit. Itaque celebrem apud Orientales Medicos Terram Bezoardicam Sinicam Rubram in pastillos quosdam Majusculos *Tanzùc* vocatos formatam duplo Auri pretio Byzantii & passim in Oriente venalem, quid artificiale existere dudum edoctus, publico tamen hactenus communicare hæsitaveram, quousque sufficienti eorundem *Tanzùc* copia mihi facta, hanc falsò ab aliis mineralem reputatam Terram, examini Chymico subjiciendi opportuniorem occasionem nanciscerer. Et primo quidem in limine sanè mirandum ocurrit quod inter tot hodiernos rerum Exoticarum Secretarios & Scrutatores in tanta commerciorum frequentia, Sinensium *Tanzùc* Medicorum Orientalium panaceam nemo hactenus circumspexerit, in qua quemadmodum tanquam heroico adversus omnes acutos & periculosos morbos remedio promiscuè confidunt, ita eadem ac Andromachi Theriaca Venetiis pompa & externo ostentationis apparatu, Satraparum videlicet Aulicorum Sinensibus *Mandarinorum* interventu Medi-

Medicorumque confluxu in foro Aulæ majori ejusdem præparationem adoriuntur. Cum enim Sinenſes non alios Nobiles apud ſe reputent quam literatos, ſuosque Conſiliarios ac Aulicos è Philoſophorum gremio tantummodo adſciſcant, eorumdem auſpiciis, ſelecto per Horoſcopos favorabili ad hoc opus Conſtellationum aſpectu, *Tanzùc* ceu pretioſiſſimum Vitæ Kimelion parare ſolent, quod ad avertendas dein amanuenſium fraudes vel Regii Draconis vel Regnantis Imperatoris effigie, variisque præparationis tempus indicantibus characteribus obſignatum, aureis torquibus elegantiorisque operis fimbriis collo appendere ac in præſentaneos Magnatum uſus circumgeſtare conſueverunt. Pulcherrimos eximiique quos unquam viderim operis *Tanzùc* eſſe memini, quos Sinenſium more exornatos Incomparabilis noſter *Koléſerius* ab Illuſtri Valachiæ Principe *Brancovano* ſibi in munus oblatos, mihi ſæpius in ſuo Muſæo humaniſſime tractandos exhibuit: & primus quem ſciam, qui in ſuo Dacicæ Peſtis Scrutinio, hujuſce tunc temporis ab ipſo creditæ Terræ Sinicæ Bezoardicos & Alexipharmacos uſus typis commendaverit; licet pauco ab hinc ſpatio datis ad nos literis eruditiſſimis aliter opinatus, Trochiſcos hoſce Sinenſes plurium aromatico-bezoardicorum ſimplicium compoſitionem eſſe nobiſcum una convenerit.

Cùm verò præter aliquot minores *Tanzùc* quos ex Turcia pridem acceperam Charta Sinenſi involutos candidiſſima, eaque ſubtiliſſima, quam Cannabina noſtra longe firmiorem ex Mori Sylveſtris cortice parari compertum habeo ad differentiam communis, quæ aliquando ex Arundine aut ex Goſſipio, in Luſitanica Exoticorum arcula unus ex Majoribus *Tanzùc* paſtillis explendæ curioſitati noſtræ inſuper acceſſerit; experimentum non eſſe protrahendum duxi, ut in accurato *Tanzùc* examine ea componentia detegerem, quæ communicatæ mihi dudum præparationis integritatem ſolidè confirmarent. Et quidem ex graviori juxta paſtillorum molem pondere, quid metallicum adeſſe illico conjiciens, Microſcopii exquiſitiſſimi ope plane detexeram; ſed illud præcipue mentem torquebat anne pondus illud Nativæ tantum Sinenſium Cinnabari, aut auro Mercurioque in Bezoardicum pulverem chymicè calcinato potius deberetur. Relatum etenim fuerat inter alia compoſitionem *Tanzùc* ingredientia, Sinenſes ex Mercurio & Auro puriſſimo amalgama facere, cui dein in magno Murrhino vaſe in pollinem trito, ſalis foſſilis ſpiritum, ſingulari (forſan Glauberiano) fornacis artificio ex carbonibus in ſatura ſalis ſolutione usque ad ſalinam efloreſcentiam inebriatis paratum ſuperfundendo, calcem ad fundum ſecedentem à liquore decantato ſæpius edulcatam, cum Nitro mox detonatam, & tandem cum modico Sulphuris ad exaltationem co-

loris

loris deflagratam pro paltillorum basi usurpare. Dum ab hoc Sinensis præparationis pulvere notum *Sale* Chryso-Bezoar nequaquam abludere cogitabam, qui loco Mercurii, Aurum & Martem in Aqua Regis solvendo, cum Oleo Tartari præcipitando, edulcorando, & cum sulphure ad deflagrationem tractando, pulverem obscurè rubentem in perplurimis morbis abigendis minime contemnendum obtineret: statui *Tanzùc* ad aram Vulcani Chymicam vocare, & difficulter alias destructibilem Auri Mercuriique præsentiam Metallicam iterum expiscari. Sed Nativam Cinnabarim Mineris Auri ditioribus admodum familiarem esse comitem, sicut etiam Antimonium rarò omni Auro carere, quamdiu nempe in Minera existit, bene conscius, verebar antequam experimentum capesserem, Aurum si fortè aliquod in Catino Probatorio deprehenderem, Cinnabari an præsuppositæ Auri calcinati existentiæ tribuendum? Omnem verumtamen dubitationis nubem brevi Cineritium discutiebat, cum ultra spem post validioris ignis torturas ex unica *Tanzùc* uncia, unam Auri fulgurantis drachmam ante amicorum oculos sisteret. Itaque Chymicorum manus oculatas esse, ac credere quod vident cum Plauto edoctus, reperto Auro ad Mercurii separationem ulterius procedendum censui. Eapropter rectificationem Mercurii tentaturus, *Tanzùc* in pulverem redacti uncias duas fortissimo lixivio decoxi, & post tardam ejusdem dissolutionem, Mercurii ad vasis fundum secedentis tres ægrè drachmas obtinui; Sulphur in lixivio natans, ob acidi quod ad manus non erat inopiam copiosa aquæ Simplicis affusione præcipitavi, quod exsiccatum & catino dein Docimastico subjectum, Aurum itidem purissimum ad Scrupulos circiter quatuor relinquebat. Pauca Mercurii currentis portio, quæ per hoc experimentum redundabat, votis nostris minus satisfaciebat. Igitur superiori tentamini neutiquam acquiescens, Tres *Tanzùc* uncias cum Limatura Martis tractare decrevi, qua faciliori observata Methodo, Mercurii drachmas quinque completas faciliori marte elicere contigit. Quamobrem Mercurium Aurumque ex *Tanzûc* per ignem segregatum non esse Cinnabaris Nativæ sobolem evidenter edoctus; *Tanzùc* inter heroica remedia sollicitæ experientiæ ubique respondentia & expectationi satisfacientia, quæ scilicet Panacearum nomine veniunt Polychresta, suffragante constanti Orientalium Medicorum sententia præcipuum quoddam veluti esse Sinensium Chymicorum *Azoth* didici, cum & illud quoque ex Mercurio & Auro, licet curiosis magis quam solidioribus operationum ambagibus apud Europæos Chymiatros paretur. Nativam verò Cinnabarim in Sinensium *Tanzùc* existentem, tantopere à Paracelso commendatam sub nomine Electri Mineralis immaturi, ex quo *Lili Tincturam* extrahit, quam

quam dein in Vinum Vitæ redactam Membrorum vocat Essentiam ac Ens Horizontis; ab Helmontio cæterisque qui cum ipso easdem tibias inflant multi æstimatam, cum in ea particulæ Mercuriales à Sulphureis temperentur, quis spernet? Enim verò Diaphoretica notabiliter exaltare Cinnabarim, Ludovici, Hoffmanni, Poterii suffragio evinci posset, qui Mercurialibus, aut Diaphoreticis Antimonialibus Nativæ Cinnabaris additamentum unanimiter laudantes præsentiorem omnibus laboriosioribus Chymicorum Electris pulverem nanciscì posse spoponderunt. Hinc famosæ superiori seculi *Wildeganſii* Pilulæ sub Panaceæ Solaris nomine, Auro Fulminante, Diaphoretico Stibio, & Bezoardico Minerali cum Nativa Cinnabari commixtis constabant.

Quod reliqua spectat *Tanzùc* constituentia Simplicia, Euphorbium & Gummi Guttæ in valde licet refracta Dosi, pastillis hisce immiscerì neutiquam reticendum. Tanti scilicet Sinenses & Japones Medici sternutationem faciunt, ut promiscuus Ptarmicorum apud eosdem usus verè abusus dici mereatur. Quem in finem Magnatibus ex *Tanzùc* collo appenso aliquid ex tempore abradere haud insuetum, quod instar Nicotiani Pulveris, officiositatis gratia mutuò sibi ad excitandos spiritus obferre valeant. Neque inficias iverim *Tanzùc* inter Ptarmica potentissimum esse Sternutatorium, Euphorbium ipsumque planè Helleborum Album exsuperans; quæ quidem vis haud partibus Mercurialibus salino-resinosas exaltantibus, ut quidam amicorum alias haud ineruditus opinabatur, tribuenda, sed Gelatinæ cuidam Sinicæ qua pastilli firmiter coagmentantur, quæque suo glutine efficit, ut pulvis narium membranis pertinacius adhæreſcat, & diutius vellicando, salubrem ab ipsis reputatam sternutationem sæpius provocet. Licet etiam effectus hic Ptarmicus Lapidi Bezoardico Bovino prorsus non denegandus qui in fellea Bovis Cystide, apud Sinenses remediorum amarorum haud postremos æstimatores, rarò reperibilis, *Tanzùc* compositionem ingreditur.

Agmen denique claudunt rarissimus aromaticus *Cortex Tanzùc* cognominatus, à quo & agnomen pastilli mutuasse videntur; & decantatissima radix *Gin-seng* Sinensibus, Japonensibus *Nisi* pro cujus uncia una sex argenti pendere familiare apud Sinas est. Præcipuum Sinensium Cordiale audit in debilibus & languidis ex diutino aut acuto morbo convalescentibus, ad pristinum corporis florem recuperandum; cujus potum ceu potentissimum morborum statorem ac vindicem non tam senibus in illa frigiditatis atque cruditatum necessitate quæ ultimæ ætati adveniunt, promiscuè commendant, quàm Literatis ob continuas meditationes & spirituum animalium consumptionem exhaustis & effœtis ad vires longioribus vigiliis dis-

ſipatas recolligendas; aliisque præcipuè qui ſubtiliſſimum ſanguinis florem, ſemen profundendo nervos enervarunt, & balſamicum nervorum nectar peſſumdando, ſanguinem ad ſenilem characterem ſubeundum graviter diſpoſitum à lacinioſa vita obtinuere. Hinc cum actus vitales torpidiores ad munus ſuum alacrius defungendum ſtrenuius exſuſcitat, plurimi licet prurientes inanes tamen in Veneris arena Athletæ, rugarum ſuarum conſcii, & quaſi funerata parte, qua ſola ſeſe viros approbare geſtiunt, inter Aphrodiſiaca quæ hactenus innotuere, ſupra fidem extollunt. Quamobrem etiam non tam ultimæ ſenectutis amor, quam hujus uſui acceptam Sinenſes ferunt, illam Europæis innoteſcere fecit, quàm quod in impotentium ac præcocius emeritorum gratiam, dulces in amplexus vertere officium Thori credatur. Ego equidem qui radicem *Gin-ſeng* in Convulſione & Spaſmo Infantum repetitis experimentis mira præſtare didici, non tantum folia inſtar Mandragoræ habere, imo ipſam radicem licet in minori forma ad amuſſim referre ſciens, non *Araliaſtri* ſed Mandragoræ ſpeciem, adeoque Opiatæ Indolis eſſe arbitror. Opio verò Turcas & Orientales ad Venerem abuti ille ignoraverit, qui eorumdem *Aphiòn*, *Daturam*, Stramoniatum *Maslàc*, compoſitiones utcumque Opiatas eſſe aliquo modo dubitaverit. Radicem eapropter *Gin-ſeng* haud inter remedia Syſtema nervinum irradiantia, & Cordi robur addentia, ſed inter Pacativa Anodyna & tutiora Narcotica potiori jure adnumerandam cenſeo.

Hæc ſunt quæ circa compoſitionem *Tanzùc* ad notitiam noſtram, Præſes Ampliſſime, pervenere; cujus ſaluberrimum uſum in omnibus Exanthematicis Febribus, punctularibus & peticularibus Maſſæ ſanguineæ ebullitionibus, aliisque malignis Epidemicè graſſantibus morbis, non tam aliena quàm noſtra experientia, conſtantiſſima ægrorum Euphoria, ſæpius comprobavimus. Adverſus Peſtem *Tanzùc* cæteris omnibus palmam præripere conſtans eſt Medicorum Orientalium ſuffragium: unde non perperam omnino videntur arguere, qui anti-Loimica in Mercurialis proſapiæ remedio quærenda decernunt, cum Mercurium verum rebellium morborum Caduceatorem, Luem Veneream domare quæ morbus contagioſus eſt apertiſſime conſtet. Ipſe Paracelſus in Arcano Coralino quod ex Mercurio paratur tamquam contagioſorum morborum remedio, & qui vitulo ejus arat Helmontius in ſuo *Tumulo Peſtis*, ſpem reſtitutionis omnem poſuiſſe videntur. Certè Vermiculorum Peſtilentialium Patroni ab hac mente nequaquam recedent, qui Mercurialia cuicumque verminio & Inſectis exitioſa eſſe compertum habent. Adde quod graſſante ſæpius per univerſam Styriam & Carnioliam peſtilenti contagio, in *Hydria* haud

procul

procul *Labaco* ubi ditissimæ Hydrargyri tractantur fodinæ, incolæ omnes immunes extitere: quod & in Dacia, Peste *Albam Juliam* depopulante ac longe lateque viciniam devastante, in *Szalakna* ubi copiose Mercurius excoquitur, aliisque fodinarum Stationibus quæ Gas Mercuriale habent, haud soli sæpius animadvertimus. Hinc forsan Amuleta vel stylo Paracelsistico *Zenexta* ex Hydrargyro adversus Pestem, aliquam olim sibi fidem promereri valuere.

Pauca hæc levidensia, ubi Te, in cujus gratiam illa exaravimus, æqui bonique consulere sciam, Vir Sapientissime, qui omnia quæ Maria abscondunt, Terra tegit, aut Barbari celant, indefesso in medicinæ incrementum insectaris labore, publicis dein usibus commodisque de more revelanda, facto paululum Otio, & alteram Exoticorum Cistulam aperire minime cunctabor, aut Chymica quædam Curiosiora, ad quorum experimenta occupationes dudum direximus, candidè impertiar. Vale Vir Sapientissime & Te Reipublicæ Literariæ bono diu sospitem serva.

Ita vovet

Amplissimi Tui Nominis Cultor haud exiguus

Critodemus.

Ad virum Dignitate & Literis Illustrissimum

SAMUELEM KOELESERI DE KERES-EER,

Principatus Transilvaniæ Secretarium

Præsens Russiæ Literariæ Status

In Epistolam adumbratus

A Michaele Schendo R. C. Eq. Vanderbech, Philosoph. & Utr. Medicinæ Doctore, Sacræ Imperialis Majestatis Magnæ Russiæ Exercituum ac Militarium Nosocomiorum Medico.

Diuturnum rerum atque studiorum usum, quibus te supra hodiernam Eruditorum sortem penes literatum orbem jam dudum collocasti, ita animum Tibi firmasse, ut iis quæ communis rumore famæ ceteris commendantur, rarò vel tarde fidem præbere soleas ex eleganti Tuo Rationabilium hujusce seculi Dubitationum Elencho satis compertum habeo.

Concedendum scilicet rumoribus tempus, quo senescant; plurimis assuescendum, sentiendum cum paucis nequaquam improbo, festinandumque lentè, ne per inanes præjudiciorum fallacias etiam in Adiaphoris præoccupato Philosopho assensus incautior extorqueâtur. Non is tamen sum, qui scepticismo Tuo omnimode suffragandum censeam, cùm nos literario commercio in hisce Hyperboreis oris penitus destitutos esse opinari adhuc videaris, neque eo semel adduci patiaris, ut Tibi aliisque emunctioris Naris hominibus persuasum velis in hoc Amplissimo Imperio nequaquam gelidas torpere Musas, sed liberalibus artibus adnexas strenuè foveri scientias, & omnigenæ Literaturæ cultum in has quoque regiones felicissimis dudum auspicatum avibus, Armatæ Palladi domicilium perenne polliceri.

Quæ veteres Rerum Ruthenicarum compilatores, Mayerberg, Oderbonius, Paulus Jovius, Petrejus, Herberstenius, Possevinus, Rautenfels, Olearius insipidis commentis consarcinarunt ac circa incultos Gentis hujusce mores olim in lucem prodidere, at si penes æquos rerum arbitros suspectæ quodammodo non forent fidei, nullam hodierno rerum statui labem adfricare valent. Quemadmodum enim quæ de rudibus Germanorum moribus Tacitus & Mela Lib. III. quæ de Anglis Horatius & Strabo, quos barbaricas Sceleratorum hominum fæces vocare Lib. IV. non dubitat: Quæ Galli contra Hispanos & hi vice versa quotidie exprobrant: Quæ in icone Animorum de Polonis Barclajus exaggerat, nihil quod horum minuendæ aut denigrandæ famæ faceſſat, ex Polonia contra Barclajum defensa solide evincitur; ita præteritorum temporum memoriam depravando, primævæ opinionis modulo florentes hodie Ruthenorum animos metiri velle, rationi æquitatique haudquaquam consentaneum videtur. Hujus enim commatis obtrectatoribus subsannandis illud Socratis ad Zopyrum in rem nostram adduxisse suffecerit: Talis equidem fuissem nisi me Philosophia mutasset. Quosdam verò exigui nominis, inconsulti & maleferiati cerebri Scriptores mille putidis calumniis ac jejunis cavillationibus Præsentem Russiæ Statum proscindere ausos, Weberum Germanum, Perrium Anglum, Neubaur Polonum, Brasey & Neufville Gallos, aliosque Ruthenis infensos aut transacto bello Suecorum ære conductos sycophantas virulenti animi saniem eructantes non est heic quod moremur; cum ejus pulveris homunciones dicaces, profugos, suscepti muneris desertores, ac malè huic Imperio affectos, illud hujusmodi falsis & detortis narratiunculis intendere patear, ut heic terrarum semel neglecti, contemptores suos apud exteras gentes petulanti calamo traducendo, privatæ vindictæ litent, dubioque saltem reparando nomini, aut dedecori obliterando prospiciant. Adversus igitur hos profligati pudoris ac malesani

cordis

cordis Rutheno-Mastiges, Russiæ hodiernæ vindicias exserere, & absterso fuco nativum rebus colorem reddere animus modo mihi non est ; absque eo enim quod mentientium turpitudinem detegendo, recriminationis intemperie bilem exonerem ; Ruthenos non esse natura hebetes, viscoso ingenio, literarum ac literatorum osores, vel Præsens Russiæ Literariæ Status satis evincat, quem rudi licet Minerva delineatum, Tuo defæcato judicio succincte sistendum duxi, ut hisce peregrinis sigillatim instructus notitiis, calculum nobis adjiciens, suos posthac publicæ veritati triumphos asserere non graveris.

Heroica Magnanimi Petri Imperatoris facinora, quæ supra humanæ sortis aleam exsurgunt, non priora noverunt, posteriora vix credent secula. Hic enim Principum Phœnix tantis adornatus virtutibus, quantas perfecta, & natura & industria, mortalis conditio recipit ; cui publica felicitate nihil fuit prius', nihil unquam posterius ; recluſit vias, patefecit portus, urbes condidit, propugnacula evexit, navales classes construxit, Imperium ampliavit, itinera terris, mare littoribus reddidit, diversasque gentes ita commercio miscuit, ut omnia in perpetuam Russici Imperii felicitatem conspirare videantur.

Natura Magnus, Fortuna Major, Virtute Maximus, natus ad omnia quæ recte & fortiter facienda sunt, nil arma quantumvis optime instructa valere sensit, nisi consilium & rerum gerendarum Prudentia mutuo sibi fœdere responderent. Summam videlicet rerum apud Ægypticos & Chaldæos tunc extitisse cùm scientiæ apud eos vel maxime florerent ; inde una cum Imperio literarum & sapientiæ cultura ad Persas devolutam : & quousque Græcorum Monarchia Gloriæ fastigium tenuit, nullam orbis oram sapientiæ laudibus & opinione doctrinæ claruisse magis ex historiis haud ignoraverat. Unde novus veluti Prometheus, Galeas timeri magis, quæ capite sapientia gravido circumferuntur sciens, & multa edoctus experiendo fieri, quæ segnibus ardua videntur, ut subjectos sibi populos, quos ad Martis artes adeo egregiis succesſibus effinxerat, liberalibus quoque disciplinis, luminosisque scientiarum facibus animaret, eo nervos omnes provide dirigendos duxit, ut Gymnasia instruendo, Lycea dotando, artes excitando, scientias inducendo, literas ac literatos evehendo. Academias erigendo ; bene de sua meliùs de postera ætate meritum, *Patriæ Patris* titulum Imperatoribus nisi post edita præclara virtutis specimina decerni solitum, veri parentis beneficiis in patriam erogatis promeruisse constaret. Nam cætera ad ejusdem gloriam pertinentia, publica facta loquuntur, hostes prædicant, venerantur subditi, mirantur exteri, orbis applaudit, ut de eo majori merito quàm de celebrato, à Tacito,

Agricola dici posſit: Gesta ejus mansura esse in animis hominum æternitate temporum, fama rerum. Rudimentis itaque imperii feliciter jactis, duratis ad omnium laborum tolerantiam membris, sepositа solii Majestate, Aulæque splendore, peregrinas adire provincias non detrectavit, ut peculiares cultiorum regionum mores animosque perlustrando, exemplo monstrante viam, quod in suæ ditionis terras emendandas induceret, aut ad Russicum stabiliendum Imperium conduceret, Autoptes sedulus investigaret. Et quemadmodum olim Trophæa Miltiadis excitabant è somno magnum illum Græciæ Themistoclem, ita copiosissima varii generis studiorum subsidia, multiplicis usus scientiæ, liberales artes atque disciplinæ per Belgium, Angliam, Germaniam, Gallias, longè lateque florentes *Magnum Petrum* dormire nequaquam sinebant, quin serius animo volutaret, qua ratione arbores has peregrinas suo quoque Cœlo paulatim doceret assuescere. Quamobrem Viros Gente & Mente, Arte & Marte, Genio & Ingenio Illustres undique collegit, & egregia iisdem (quamvis in gravissimo bello ærarium Mars occuparet) stipendia constituit, ut strenua eorundem opera ad veterem Ruthenorum poliendam asperitatem redux uteretur, & quam unico conatu evellere vix poterat, virtute atque assiduo exterorum consortio sensim obliteraret. Nec ejusdem optime conceptas spes eventus unquam fefellit. Vix enim in orbe gentem aliquam inveneris, quæ facilius ubi cum exteris mixta est, peregrinæ morum elegantiæ atque disciplinæ consentiat. Unde non vereor præsago auspicari animo, sua quandoque dierum maturitate fore, ut hæc Natio quæ adeo pernicibus incrementis ad tantam nominis celebritatem adolevit, ubi in firmiorem & stabiliorem culturæ statum excreverit, plurimis ante ferenda, æquiparanda paucis audiat. Quæ enim Gens tam brevi annorum Curriculo adeo difficilibus per summam temporum iniquitatem initiis felicius emersit? Militares progressus, armorum fortitudinem, obsidiones, conflictus, prælia, victorias partas, trophæa erecta, cumulatos triumphos, quibus Rutheni in Martis Palæstra locum sibi non infimum posteriori hoc seculo meriti Gloriæ fastos decorarunt, non hic circumscribam, ne extra oleas vagari videar; cùm hoc mihi muneris & officii incumbere sentiam, ut ea, quæ scientias ac Eruditos respiciunt tantummodo attingam. Et quidem postquam Epidemicos quosdam errores felici ausu extirpasset, novis per novos mores hominibus, per novos homines expulisse veteres quodammodo videbatur. Hinc emendatis provinciarum rectoribus probatæ fidei judicibus constitutis, Auditoribus Bellicis ex Germania conductis, litigiosis sublatis ambagibus, novis legibus latis, antiquis castigatis, jure Municipali ad Romani normam recuso, sanctionibus pragmaticis,

cis, collegia Prætoria, Dicasteria, fundavit, indixit, erexit, in quibus Themidis sacra inviolabili tenore celebrarentur, & submotis Rabularum æstibus breviori ad justitiam via accedere singulos paterentur. Neque enim hic integras Olympiades contendere fas ulli amplius est, dum congruentem intra aliquot hebdomadarum spatium sine ulteriori mora, legis menti sententiam fert Judex nulla vel rara appellationis remora intercipiendam.

Metallico-Docimasticam Societatem instituit expertissimis instructam Mineralium scrutatoribus, qui in hoc amplissimo imperio abdita terræ viscera constanti sedulitate rimando, reconditos è metallifodinis naturæ thesauros in publicam utilitatem eruerent, ac citra subjectarum gentium gravamen, Regium ærarium dilatarent. Cujus celeberrimi Rei Metallicæ indagandæ, aut promovendæ dicati Collegii laudes enunciaturus, si illud tantum addidero, Rerum Chymicarum expertissimum & sagacissimum cultorem, supremum Rei Tormentariæ atque Armamentariis instrumento bellico & Navali refertis Præfectum de Bruce huic præsidere; Virum videlicet summam ab Arte & Marte gloriam consecutum, serium & solidum subterraneorum investigatorem ac in rebus mineralogicis tam ad Theoriam quam Praxin instructissimum, pro omni Encomio sufficiet. Et quamquam feracissimæ Nitri glebæ, ac ditissimæ sulphuris in Sinbiria juxta Wolgam prope regnum Kasani detectæ, Ferri in Metropolis Moskuæ vicinia, ac in Careliæ prope celebres Thermas Olonitzenses confiniis, cupri in Siberia circa fluvium Genesey fodinæ, aliæque quam plurimæ noviter in apricum deductæ, Rei Metallicæ in Russia diurna incrementa testentur. Laboratorium Docimasticum omni chymica supellectili abunde exornatum, pro experimentali tentamine, juventuti Ruthenæ practice instruendæ dicatum cuicumque patet, qui Sacris Metallicis initiari aut operari malit.

Nil referam propagandis ampliandisve commerciis destinata collegia, quorum famam minime ambiguam tot exoticarum artium officinæ & ergastula sustinent, tot inquam egregia regionibus hisce antehac ignotæ opificia adeo feliciter introducta, ut à seculorum canitie huic imperio congenita quodammodo videantur. Viros in hoc illustri publicis commodis insudante congressu, nomine consiliariorum Mercurio Litantes ut uno fasciculo complectar, vel solum Tibi consiliarium Bacconum nominabo, qui solidam rerum ad Commercium & Mercaturam facientium notitiam longo itinerum firmavit usu, qui ut Poëta canit:

— — — *Seris venit ab annis:*

Virum in quo certant Probitas, Candor, Humanitas, Modestia & Doctrina: ut taceam Comitis Andreæ Cassis admirandam indolem, amænum-

que

que igneum & indefessum ingenium non intra unius doctrinæ angustias se continens, atque adeo insigne Græciæ Nostræ ornamentum. Denique sagaciſſimum virum Baronem da Schaphiroff præclariſſimo ingenio, multiplici eruditione & exquisita facundia illustrem, perplexis negotiis explanandis natum, collegio huic laudabiliter præsidere scias, cui (postquam assertum fuit & patrio Cœlo redonatum nobile illud pignus ac depositum, quod fata Russiæ commodarant, Magno videlicet Imperatore *Petro* ad Divorum consortia revocato,) conscribendæ quoque tanti herois historiæ provinciam concedere *Augustissima* gratiosissime dignabatur. Veruntamen inter præcipua Russiæ hodiernæ ornamenta locum sibi supremum vindicat sacra synodus, cui Orthodoxæ Orientalis Ecclesiæ regimen & rerum spiritualium moderamen incumbit. Nihil hoc sacro Senatu integrius Areopagum habuisse credideris, ut si viros illustres, virtutum & ingenii fama conspicuos, edecumatæ eruditionis, ornandisque literis natos, Tibi nosse contingeret, vivæ Minervæ exempla ac omnigenæ doctrinæ Penuarium jure meritoque diceres. Videlicet qui venerabilem hunc consessum exornant omni laude digniſſimi Præsules, priscam Ecclesia disciplinam restituentes glaciem fregere, ac ut religionis non fucatæ sinceritas effulgeret, multa incondita & superstitiosa expunxere.

Eminet inter ipsos non dignitate tantum, verum multiplicis literaturæ gloria Theophanes Procopoviz olim Pleſcowiensis, modo Novogoradiensis Archi-Præsul, vir vasti ingenii, mactus omni laude, Ecclesiæ Ruthenæ decus, cui plenis suffragiis fasces suos submittit omnis in Russia Eruditorum chorus; multis equidem nominibus de hac Republica Literaria præclare meritus, qui Romam Epitomem olim orbis, ac nobiliſſimum hodie scientiarum omnium Emporium, causa studiorum adiit, & opima scientiarum spolia reportans, plurimis Ecclesiastico-Politicis ingenii partubus editis, ac doctrinæ fama sæpius innotuit, ut per omnes honorum gradus ad hunc dignitatis apicem perveniret. Licet enim in nullo disciplinarum orbe sit hospes, in elegantiori tamen literatura adeo pollentem scias, ut ab Eruditorum subselliis Ruthenorum Demosthenes salutetur. Literarum ac Literatorum Patronum & Evergetam indulgentiſſimum tot eximiæ spei adolescentes quotidie experiuntur, qui ejusdem ære aluntur, educantur, ac omni pietatis artiumque liberalium studio instruuntur. Unde cum magis aliis quam sibi natus esse videatur, id unum omnes boni vovent, ut quod præclariſſime impositum onus hactenus sustinuit, diu incolumis & magno Russiæ totius emolumento ferre pergat; cujus favor & patrocinium cum præcipuus sit fundus Literariæ nostræ felicitatis, Maxima ejusdem

Sit laus laudari non potuisse satis.

Proxi-

Proxime huic accedentem Theophylactum Lapatinski Episcopum Twerienſem eruditus noſter veneratur orbis ; virum videlicet Polymatheſtatum, Græcarum Literarum, in quibus ſatis feliciter verſatus eſt ſtudioſiſſimum, quem in Moskuenſi Archi-Gymnaſio ſacrarum olim Literarum Profeſſorem, poſtquam pluribus eo in munere laudabiliter exactis annis, non inutilem operam ſtudioſæ juventuti impertitus fuiſſet, honoribus jam maturum ex Academico Studio ad hanc dignitatem evectum, indeflexo per omnes vitæ partes probitatis tenore, non aliter quam aurei ſeculi reliquiam intuemur. Uno verbo

Si pingi virtus poſſet, imago foret.

Neque reticebo Tibi, Græciæ noſtræ decus famigeratiſſimum Archimandritam Athanaſium Condoidi, virum profunde doctum, Helleniſtis paucis comparandum, ac quamdiu pretium aliquod eruditioni erit, omnibus commendatiſſimum ; cujus excellentes ingenii dotes Italicis Lyceis excultas circumſcripturus illud tantum addam, quod e Scholæ carceribus eluctatus, & Academicæ vitæ vix mancipatus, nihil beatius quam ſcire, nihil divinius quam docere reputans, Profeſſoris ac Concionatoris Apoſtolicum munus per amœniora utriusque Philologiæ Studia adeo egregie per univerſam Græciam ſuſtinuerit, ut eamdem adhuc juvenis, ſui nominis fama penitus impleverit. Undique enim nactus patriam quia patrias ubique virtutes circumferebat, Patriarcharum ac Eccleſiæ Orientalis Antiſtitum delicium exſtitit. Dignus eapropter, quem conditionibus ut illa fluebant tempora invidendis, Moldaviæ Princeps Cantermirius (quem amaverunt bonæ Muſæ, ſuſpexerunt ſapientes viri, honeſtarunt Magni Reges,) exciperet, ac maximæ ſpei filiis inſtituendis præficeret. Inde in Archi-Lyceo Moskuenſi Theologiæ Profeſſor deſignatus, ex cathedra Theologica Petripolim evocatus à Magno Imperatore *Petro* in ſynodale tribunal conſtituentium Antiſtitum ordinem cooptatus eſt. Quas vero Hiſtorico-Eccleſiaſtici ac Philologico-Theologici argumenti materias aula mandante ſcripſit ac per ſubſidia, quæ eruditio ſuppeditat penitus excuſſit, lucem ſuo forſan tempore viſuræ, ſapientum exiſtimationem ſemper ſuſtinebunt. Poſſem inſuper Cœnobii Sereniſſimæ Triados Archimandritam Gabrielem una referre, Ruthenica Puffendorffii traductione notum, ſi de ejus inſtituto atque doctrina Te per Acta Eruditorum Lipſienſium certiorem factum ambigerem. Ut nil addam de Archimandrita Kruliez ingenii ac eruditionis laude nulli cedente, quem Pragenſibus ſtudiis exornatum, dum ſeniorum tempora ſcivit meritis prævenire, & quod defuit ætati virtutibus compenſare, atque in vertendo Magno Buddei Lexico utilem patriæ operam intendit ; ſi Literatæ Ruſſiæ columenque decusque vocave-

ris, sane nihil veritati detraxeris. Facile igitur longus Ecclesiasticorum Eruditorum posset contexi Catalogus, sed displicet in ea argumenti parte prolixiorem esse, in qua Tibi omnino satisfactum fuisse arbitror, cum enim haud facile emergant quorum virtutibus obstat Res angusta domi; quotquot Moskuæ Gymnasia munificentia Principis erecta sunt, Scholarchis Ecclesiasticis gaudent, qui ejusdem sacri Ordinis Professores omni eruditione subactos viros ut plurimum eligunt, præter studia liberalia scientias Ruthenicæ juventuti fideliter tradituros. Solent ibi cereis adolescentiæ mandibulis scabra ossa mandenda nequaquam obtrudere, sed prima literarum tinctura imbutos, positoque inter disciplinas leviores tyrocinio, Philosophiæ Scholasticæ spatia emensos ad Theologica Studia promovere: & cum modesta dogmatum ventilatione ceu Silicum concussu veritatis ignem elici nequaquam ignorent, Polemosophiæ seu Dialecticæ sacræ crebram operam navant, ut annuis impressis Thesibus, quemadmodum alibi moris est, publicæque disputationi propositis, bonæ frugis seges ad lætiorem messem maturescat. Pro iis vero, qui solidioribus scientiis & quæ de pane lucrando sunt vacare atque imbui malunt, celeberrimum Bidloo Russiæ Æsculapium Medicinæ Anatomes, ac Chirurgiæ Professorem ibidem constituerunt, qui non theorice tantum, saluberrimæ artis principiis eosdem instruit, sed & practica manuductione in Nosocomio Moskuensi, cui præest, Studio Medico addictos necessarias docet Enchireses. Hinc ferme omnes Ruthenæ gentis chirurgi, qui peregrinas oras nequaquam lustrarunt, quicquid in arte iatrica valent, ex Bidloiana schola hausisse scias. Horum vero menarrabilem numerum facile valebis arguere, si præter tot militum Legiones ac Bellicas Majores Naves & Myoparones suis chirurgis instructas, tot propugnacula aut custodiendis finibus destinata munimenta perpendes, quibus vel castrensibus Medicis, vel Stationariis Chirurgis provisum est.

Ut nil referam Xenodochia, Gerontocomia, pauperum ædes, cæteraque egestati constructa subsidia, ubi belli infelices reliquiæ, valetudinarii vel mutili milites aut adscititiis tibiis recepti, quod supereſt corporis commode alunt, foventque. Nosocomia vero adeo magnifice Petripoli exstructa, ut erga pauperes Clementissimi Imperatoris pietatem abunde testantur, ac in ejus famæ securitatem, de tanto pauperum ac Gregariorum militum Hospite haud incongrue dici ex Evangelio possit, si hi tacuerint, lapides clamabunt. Ægrorum militum receptioni destinatur unum, infirmos nautas exipit alterum, ex quorum Pharmacevticis Officinis quicquid morborum conditio exigit in decumbentium solatium provide suppeditatur. Primi directionem mihi commissam dudum Tibi significavi, in quo

per

per plurium qua Chirurgorum qua Amanuensium omni instrumentorum apparatu instructorum partita ministeria, quingentis & ultra aliquando ægrotantibus opportuna remedia bis de die dispensantur; ac præter difficiliores ex Chirurgiæ Rationalis fonte scaturientes operationes, Anatome Nobilissima corporis Organici Clavis Strenue exolitur. Et siquidem teste Plinio Ægyptiorum Regibus mos erat corpora mortuorum scrutari, ut causas valetudinum oculata fide cognoscerent; nullum hic inopina morte aut occulto minusve frequenti morbo extincti cadaver sarcophago concreditur, quod Anatomicum cultrum nequaquam expertum fuerit. Unde illud adeo Tibi enunciare, me intra octodecim annorum praxeos amplitudinem non tot alibi cadavera inspectioni Anatomicæ subjecisse, quot hic anni unius spatio contigit secuisse. Nautico Nosocomio medicam navat operam Doctor itidem Græcus Mignatti, qui per plurimos annos Castrensis Medici munere egregie functus est; inter quos Doctor Georgius Policala olim Augustissimæ Imperatricis Personæ Medicus, nec non Doctor Sebasto celeberrimi Viri Apostoli Zeno qui penes Romano-Cæsaream aulem Historiographi munus dignissime sustinet, Amici ac Fautoris mei perpetuo observantiæ cultu suspiciendi Avunculus ex gente nostra adnumerari merentur. Cæterum in molem amplam Epistola præsens exsurgeret, si Celeberrimorum Medicinæ sacris in hoc Imperio cum honestis emolumentis operantium Catalogum conscribere mens foret; cum tamen reticendi nequaquam veniant ejusdem scientiæ Commilitones, Doctores, Van der Hulster Zachariæ, Joannis & Petri Czarorum Archiatri dignissimus filius; Aruntius Azzariti anatomica incidendi dexteritate paucis secundus; Nicolaus Englertus qui per mare Caspium seu Hircanum universam ripensem Dagestaniam, Scirvaniam, Kilaniam usque ad Tabaristaniam excursionibus medicis peragravit; Theophilus Schober Thermarum nuper in Regno Kasanensi detectarum experimentis ac descriptione clarus, & cujus dissertatiuncula de Loliaceis seminibus & Secalis corruptis, Eruditorum Actis inserta tuam non fallit notitiam; & Antonius Thelis Byzantinus, Moskuensis Practicus: tum etiam Chirurgorum Coriphæi, Vilhelmus Horn viginti annorum praxi in Parisiensi Nosocomio exantlata insignis, ac Joannes Hovi primus maritimarum Copiarum Chirurgus: Quibus accedunt Apothecarius Behr Hamburgensis, & Christianus Durup Danus anatomia Vulcanica versatissimi.

Vides ergo Artem Medicam suis hic etiam Atlantibus sustineri; & cum homines ad Deos nulla re propius accedere, quam salutem hominibus dando Cicero pronunciaverit, quo in honore ac pretio habeantur facile concipies. Quinimo collegio ac Dicasterio Medico gaudent, de cu-

us Præside meritissimo, Aulæ ac totius Imperii Archiatro, ejusdemque juniore Fratre Imperialis Personæ Medico verba facturus illud tantum attingam, Laurentii de Blumentrost quatuor Imperatorum Archiatri (sicuti Crato trium Cæsarum, & Lancisius trium Pontificum medicos se extitisse gloriabantur,) dignissimos esse filios, & quos natura patri similes fecit, virtutem reddidisse similiores; ut eam quam nascendi sorte & sollicita educatione à parente præclaram acceperunt indolem, Lynceo hoc ævo felicius excoluisse atque illustrasse videantur. Natu major Joannes Dissertatione de Castrensi Medico Literariæ Reipublicæ pridem notus, Principis Hæreditarii Medicus, Archiatro Areskino fatis functo, in dignitate & munere suffectus est; vir ut cæteras ejus virtutes silentio venerer, judicii acerrimi; tanta vero comitate reliquæ, quæ apud eum summo sunt in gradu virtutes asperguntur, ut non fucatum exinde recipiant ornamentum. Minor natu Laurentius in præcipuis Germaniæ, Belgii & Galliarum Academiis, Medicinæ, Philosophiæ & Matheseos strenuam operam dedit, atque in hoc solidissimarum scientiarum stadio, quodcumque humilioribus ingeniis caliginosum occurrit aut etiam impervium vel levi acie penetrans, adeo publicas expectationes non implevit modo sed vicit, ut emeritos exsuperasse senes, omnes ingenui fateantur. Dignus eapropter cui reduci Magnus Monarcha Petrus suæ valetudinis, in qua tot Gentium & populorum spes stantque caduntque, per tot annos curam committeret. Itaque sub tanti viri præsidio, qui Nascenti primus obstetrices manus porrexit, noviter instituta scientiarum per Geometrico Mechanica experimenta Physico-Chymica tentamenta, meteorologicas Botanicas Zootomicas Anatomicas observationespromovendarum Academia adeo utiles eosque perennes fructus pollicetur, ut supersit posthac Ruthenis ansa de Literaria quoque hujus Imperii felicitate sibi gratulandi.

Neque enim Te ulterius latere debet scientiarum Academiam, quam ad Parisiensis (cujus membrum honorarium extitit,) normam *Magnus Petrus* erigere meditabatur; ac Maris Caspii feliciter

Ausus inexpertas remis audacibus undas
Tentare - - - -

Halcyonibus reductis ad eamdem quo ocyus stabiliendam, præcipuam curam intendit; ab Augustæ Regnantis sollicitudine singularique munificentia nequaquam dilatam, quæ nullum Magno Principe immortalitatemque merituro impendii genus quam quod erogatur in Posteros noscens, ut lætis auspiciis imperii sui habenas dirigeret, ad eamdem illico promovendam, eruditos in quovis scientiarum genere Viros Attalicis conditionibus undique convocavit, difficultates complanavit, privilegia confirmavit; atque

que dum ampliſſimam Divi Petri civitatem novæ quotidie ædificationes in ſpatium majus extendunt, Regali ſumptu erectum & Academiæ deſtinatum in nobiliori Baſilianæ Inſulæ parte palatium ſolicita celeritate perficiendum mandavit. Apollinis & Palladis vere illud dixeris ſplendidiſſimum Armamentarium Muſarumque Delubrum, ſiquidem in eo non Profeſſores tantum, Præceptores, inſtructores, Magiſtri, opifices ac interpretes conducti congrue degent, ſed & Academici coetus ibidem habendi erunt, experimenta celebranda, omnisque Mathematicorum inſtrumentorum, Pnevmaticarum Antliarum, Scyphorum, Miſcroſcopiorum, Baro- & Thermometrorum, machinarumque reliquarum apparatus Academico uſui proſtabit. Adhuc etiam in uſum Philobiblorum, exquiſitiſſimorum librorum delectu & copia nulli inferior Bibliotheca, aptos magis ac decoros habitura lares è ſua primæva ſtatione in illud ampliſſimæ ſtructuræ ædificium traducenda: Cujus ordinem, ſeriem, elegantiam, ornatum, incrementa, Bibliothecæ Imperialis Præfecti Schumacheri, Viri in re literaria verſatiſſimi ſedulitati atque vigilantiæ debemus. Hic enim in noviſſimo ſuo Pariſienſi itinere, quod novam maris Caſpii Geographicam aut Hydrographicam Tabulam nomine majeſtatis ſuæ, Regiæ ſcientiarum Academiæ oblaturus ſuſceperat, uberrimum præcipuorum ac rariorum qui ulterius deſiderabantur in quovis literarum genere librorum penum concinnavit, nullisque pepercit ſumptibus, ut iisdem comparatis Petripolitanam Bibliothecam amplificaret. Inde & Cimeliarcha Regius conſtitutus, Anatomicis metallico-minerabibus ac exotico-phyſicis Locupletiſſimis Gazophylaciis dirigendis atque Cuſtodiendis Præfectus eſt. Cum enim ſummorum Principum ſplendorem Cimelia hæc auxerint, & luculentam naturæ indagandæ, aut ad veram Hiſtoriæ Naturalis fidem ſtatuminandam, ſæpius facem prætulerint; omnium ſed naturalium præcipue ſcientiarum ſtrenuus Promotor *Petrus* plusquam Alexandrina munificentia, talia & tanta in hoc ſtudiorum genere ſimul collegit, ut cæterorum Muſeorum gloriam haud parum obſcuraverit. Præter enim frequentiſſima cum Perſis, Seribus atque Indis commercia, quæ ad Anatomem comparatam Regia ſubinde augent Theriotrophia, celeberrimi Amſtelodamenſis Profeſſoris Ruyſchii anatomicos theſauros multo ære redemit, ac Alberti Sebæ naturalium exoticarumque rerum ſcrutatoris, & collectoris feliciſſimi rariora Collectanea comparavit, ut nullibi ſimilia aut curioſiora reperiri non verear absque fuco proferre. Præter vero copioſiſſima hæc artis & Naturæ opera, quæ ab indole rerum noſtrarum recedunt; ampliſſimum Nummophylacium quod Regio eruditæ antiquitatis reconditorio Principes alii ſolent inſerere, Apollini & Muſis conſecravit; Cujus Ectypas & prominentes gemmas,

Cæsareas facies, Divos rubigine sacra
Horrendos - - -

Numismata illustrium monumenta virorum si referre vacaret, qui antiquitates ex seculorum canitie eruunt satis haberent, quo æruginosum calamum occuparent. Cum & ex ipsa Siberia pretiosissimæ quotidie suppetant Græci ac Romani nominis umbræ, quas vetustatis religione exuvias ex majorum suorum tumulis sæpius effodiunt. Quæ enim à Rurico (anno videlicet C. 808.) ad hæc usque tempora, Ruthenorum Numismata aliaque circa rem monetariam hujusce gentis curiosa documenta colligi potuerunt, Eruditissimus Petrus Miller nuper digessit accuratéque descripsit. Tot tantisque disponendis ac digerendis Thesauris indefessa Nostri Bibliothecarii dexteritas atque solertia applicatur; de cujus eximio talento haud parum miraberis, si præter diversa hæc onera, quibus apte ferendis pauci essent, Neo-institutæ Academiæ à secretis digne insuper munus implere perceperis. Ne autem præter indefessos magistri Pausener labores in Ruthena Grammatica ac Lexico juxta omnes ejusdem linguæ Dialectos conscribendis, ignores quibus & qualibus nascentis Academiæ cura ac Musarum castra fuere concredita, Academicorum Professorum nomina lubens communicabo, ac si Jacobum Hermannum præprimis nominavero, cujus vel solum nomen plenum Elogium continet, in Mathematicis disciplinis Patavii Professorem olim meum Honorandissimum, calculo differentiali seu Analytica infinite parvorum methodo celebrem, jam satis Tibi factum esse putaverim. Ut nil referam ambos fratres Bernoullios, qui intimiores Matheseos recessus penetrantes, nominis famam Latissime diffuderunt; Danielem videlicet Physiologiæ Professorem hic designatum, qui principia Matheseos ad theoriam medicam necessaria docebit, & Nicolaum Mathesin applicatam pertractaturum, Georgium Bernhardum Buffingerum, qui de origine mali moralis commentatus, specimen nuper doctrinæ Veterum Sinarum edidit Physicæ Experimentalis & Theoreticæ Professorem, ac in experimentis celebrandis Gravesandium in Institutionibus Philosophiæ Newtonianæ ad usus Academicos imitaturum. Neque enim hic per qualitates, ignotas illas Aristotelis Bestias, tradenda Physica locum habebit, quæ futilibus auctoritatibus mentes docendorum irretiat; sed cum in rerum naturalium speculatione haud minus quam in decisione forensium opus sit testibus oculatis, Philosophiæ Experimentalis medullam, quam solam Medicinæ parentem ac altricem agnoscimus, per assidua sensibus subjicienda tentamina enucleare mens erit. Eloquentiæ Professorem Joh. Petrum Kohl Kilonjensem, Christianum Martini

Vra-

Vratislaviensem Algebraico suæ Pithographiæ specimine notum, Metaphysices Professorem, ejusdemque præcepta secundum Institutiones Wolfianas traditurum, Ioh. Simonem Beckenstein Juris Publici Professorem, Christ. Frideric. Gross Philosophiæ Moralis Professorem, ejusdem præcepta ad ductum Puffendorfii in libello de officio hominis & Civis traditutum, Frid. Majer universæ Matheseos elementa ad normam Wolffi explicaturum: Chymiam Experimentalis Philosophiæ vel Magistram vel administram excolet Michael Burger. Anatomen quæ in manifesta organica-mechanica structura plurima deprehendit, quæ olim imperceptibilia & occultarum qualitatum velamento involuta delituerant, exercere debuerat Anatomicorum decus Heisterus, in cujus absentia Joh. Georgius du Vernoy noviter suffectus pertractabit. Sapientes Historiam oculum prudentiæ Civilis, Geographiam vero oculum & lumen historiæ vocant, cui augendæ aut corrigendæ strenuam in Academia nostra navabit operam Expertissimus Parisiensis Geographus Josephus Nicolaus de l'Isle. Ut nil addam de solertissimo Naturæ ac Botanices scrutatore Joh. Christ. Buxbaum; Antiquitatum Romano-Græcarum Professore Theophilo Sigefrido Bayer. Omnibus ergo qui penitius intuentes ad amplas spes studiorum ingenuorum cultura sese erigunt, & quibus scientiarum augmenta cordi sunt, erunt hæc perennia ad virtutis studium incitamenta, quibus sitim suam explere possint; & dum celeberrimi isti Reipublicæ literariæ in Russia Statores scriptis edendis præclarissimis Academiam adolescentem illustrabunt, & ingenia quoque alia per literarias vindemias excitabunt succrescentia, quæ in tam laudando stadio iis aliquando succedant; nulli nominis cebebritate inferior futura Petriburgensis Academia ad illud famæ fastigium invidendis incrementis perveniet, quod Magnus ejusdem Fundator attigit, qui in eo seculo quod miratur nihil summo vixit miraculo ac vivus ubique elogia sua legit. Sed quemadmodum fructiferæ arbores per complures annos, firmæ atquæ stabiles vix in secula excrescunt, ita in omnibus ferme ante est spei rudimentum quam rei experimentum, nullaque ars vel disciplina tam brevi stabilita aut consummata est spatio, cui non relictum aliquid fuerit quod dies atque ætas mitificet. Videlicet quod de Fama Virgilius

Viresque acquirit eundo,
crescunt annis crescentibus artes.

Quæ

Quæ nobis extorſiſſe ſcias dictatorium quorumdam ſupercilium in ipſis rudimentis experimenta quærentium, iniqua Cenſura omnium aliarum gentium labores damnantium, & neutiquam perpendentium ſe dudum quaſi Siſyphi labores ſortitos multa operoſitate nihil hactenus perfeciſſe. Patet autem teſte Seneca Ep. ad Lucil. XXXIII. omnibus veritas, nondum eſt occupata, multum ex illa etiam futuris relictum eſt.

Cùm verò Aſtrognoſia ita Arti Nauticæ velificetur, ut ex eadem Gigantæa in dies augmenta capeſſat; pro Sacræ Uraniæ addictis ac ſydereæ culturæ vigilantibus Aſtroſophis, Academiæ uſui in amœniſſima ſua ſuburbana Villa *Orangen-Baum* dicta, aptiſſimam erigendam Aſtronomicam ſpeculam (obſervatorium vulgò vocant) conſtruere Principis Mentzicov, cujus Cœleſtem animum numeroſa virtutum caterva ſtipat, munificentia decrevit: in qua Tuborum Opticorum apparatus nullatenus deſideretur, ut armatis oculis in hac elevatione poli, meteororum phænomena, Planetarum diſtantiæ, vertigines, curſus, phaſes, periodi, tranſitus combinari atque indagari poſſint. Ut nil addam de Magno illo ac ſtupendæ molis duplici Gottorpienſi Globo ex cupro confecto, anno 1656. ab Oleario invento & 1664. ad finem perducto, cujus deſcriptionem Happelius Part. 2. relation. Curioſ. pag. 194. prolixe refert; quem anno 1713. à Cimbrorum duce ad Imperatorem noſtrum transmiſſum fuiſſe, Te vix ignorare ambigo, Academiæ locupletandæ deſtinato; cui ſimilem æque ac celebrem æneam Moskuenſem Nolam 356. centenis pondo & 25. in diametro pedes habentem orbis non vidit.

Neque verò ſuis deſtituitur Ruſſia Chalcographis, & Typographis: præter enim Academicos elegantiſſimos ex Belgio acerſitos Typos; Illyricis Latinis Græcis Petriburgenſis Typographia ſub ſynodali directione, nitidis luculentisque characteribus inſignitur, cujus immenſam Sacrorum, Eccleſiaſticorum, Scholaſticorum, Hiſtoricorum, Philologorum, Mathematicorum atque Oeconomicorum excuſorum librorum vim circumſcripturo charta citius quam materia deficeret. Recenſenda quin imo Moskuenſis Typographia venit multorum annorum uſu jam celebris; ut de Moskuenſi Metropolitana Bibliotheca nulla verba faciamus ſelectiſſimis ſacris & profanis codicibus & membranis Octavi & Noni ſeculi vetuſtate commendabilibus, omnis eruditionis monumentis, quæ utique conferri per aptiorem virum mererentur, referta: quorum Catalogus publicæ luci dudum communicatus ac Lipſiæ nuper recuſus Tuæ ſat erit expl ndæ curioſitati: cum & in eo Librum Evangeliorum Quinti Seculi dete es, in quo Evangelium de Muliere in Adulterio deprehenſa & coram Chriſto adducta penitus deſideratur. Hortus quin etiam Botanicus Petripoli nuper

per excitatus qui officinales herbas suppetat Pharmacevticis usibus adaptandas, Exoticarum quoque Plantarum suppelectili decorandus, ubi cultus nobilior accesserit. Non tamen fabulosam Plantam *Borametz* quæ in Scythia Asiatica seu hujusce ditionis Tartaria vel Dauria crescere, agni formam repræsentare, lana amicta esse, ac gramen in circuitu depascere dicitur, Botanophili à nobis expectent; quæ enim ex vulgari rumore in Russia accipiuntur magna cum cautela admittenda esse nequaquam ignorant. Quo in genere Comitis Savæ Ragozinski ad Sinensium Imperatorem hujus Aulæ Ablegati non pauca nobis pollicetur sedulitas, qui occasione data de re Botanico-Pharmacevtica bene merendi ansam etiam arripiet: præcipuè verò itineris Assecla Abbate Kruzala viro studiosissimo symbolum conferente, qui exactissimum itinerarium seu quoddam Legationis Diarium conscribere & posteritati mandare decrevit. Quæ omnia pluribus recensere instituti memores supersedemus.

Atque hæc quæ circa literarium hodiernæ Russiæ Statum calamo occupatissimo attigeram, satis superque fore putaveram ut dubiam Tuam de Ruthenis opinionem reduceres, ac dignius de ipsis sentire doctus, alios quoque à pristina sententia dimotos ad saniorem mentem revocare adnitaris. Plurima enim adhuc notitiam nostram effugisse scies, ubi scriptorem paucorum mensium Incolam perpendes, cujus necdum est firmiores in hac Palæstra gressus facere. Quis enim omnia tam cito exhaurire queat? Aliquos tamen altioris sphæræ Viros ulterius recensere atque in hoc Album inferere opportunum duxi, quibus Coronidem dictis quodammodo imponerem. De Turcis accepimus linguarum utilitate motos vulgato Proverbio dictitare solitos, quot linguis quis polleat, totidem illum viris æquipollere: nullibi verò quam in Russia, præter tot ex vulgari ligno sculptos Mercurios semidoctorum Catalogo saltem inserendos, qui regiones has Hyperboreas in vitæ atque fortunarum solatium quærere debuerunt; plures nobili viros prosapia natos reperies, qui peregrinis linguis imbuti, patrio idiomati recepta per Europam exotica copulare summo ducant honori. Cum enim scientiarum fundamenta idiomata sint, qui ad summæ fortunæ spem educantur, Dynastarum filii, postquam in Academiis Oxonienſi, Berolienſi, Hallenſi, Pragenſi Studiorum suorum Cursum absolverint, validumque ingenium peregrinis artibus miscentes, mores suos civili venustate perfecerint; domum reduces, opima (utpote quæ sensus illaqueant) linguarum spolia reportant, maximo ipsis in extraneis aulis ad res patriæ gerendas olim usui futura: Quorum fama admodum Illustri Juniores Principes Nariskinos, Kourakinos, Dolhoruccios, Gallizzinos, Golowinos Comites, Bestussoffios, viva exempla re-

ferre supervacaneum : aut Eruditos Milites , inter quos Generalis Campi Mareschalli Locumtenens de Munnich in utraque Architectura & Hydraulica versatissimus , eaque propter dignus cui celebris Ladogensis Canalis Regia plane constructio committeretur ; supremus Præfectus Staff in Militari Architectura & Tactica nulli secundus , Vir ad Mechanicam natus, Theoria Bellica & Praxi apprime instructus ; Doctissimus Culonius Ruthenæ juventutis , Architecturæ militaris studio , publicis sumptibus se exercentis à tot annis Instructor & Moderator ; Et Peditatus Tribunus Baro Wagnowitz omni literarum nobiliorum cultura exornatus haud infimum locum obtinent.

Quod si aliquos honoris gratia in medium producere arriserit, præter Senatoris Andreæ Artemonowiz ingenium præclarissimum , Generalis Procuratoris Jagosinciki judicium acerrimum , omni obsequiorum genere prosequendum Amplissimum virum Petrum Tolstoi nominabo , intimæ admissionis Consiliarium ad illustriores aulæ gradus evectum, cujus inauditam in longo aulæ & fortunæ usu modestiam & humanitatem omnes admirantur. Hic enim plurimis Legationibus egregie functus, dum penes Turcicam Portam hoc munus occuparet, inter subcesiva Bysantina otia, tempus omne à muneris ratione residuum insumpsit in præsenti Imperii Ottomannici Statu per Celebrem Riccardum Gallico atque Italico idiomate exarato in vernaculam traducendo , plurimisque oculato tot annorum praxi haustis observationibus & Commentariis illustrando. Quod opus in hac materia absolutissimum cum Perspicacissimi Imperatoris Nostri, dum viveret, calculum promeruerit, nuperis Petriburgensibus prælis subjectum est Aliunde Famigeratissimi Principis Demetri Cantermirii in eodem argumento eruditi labores Te non latent, sub titulo , *Incrementa & Decrementa Ottomanici Imperii :* Principis inquam sapientissimi acerbo fato nobis nuper erepti , quem tamen sapientia fatis

Eximit & Cineri vult superesse suo.

Eò enim clarius enitescit egregia Cantermiriæ virtutis indoles , quæ per tot Turcarum angustias in regione penitus barbara ad tanti nominis & sapientiæ opinionem eluctari potuit ; adeo ut manibus tanti Principis post busta colendi nunquam satis parentari posse opinemur. Reliquit verò quatuor post se dignissimos natos , quorum unus Constantinus judicio & maturitate consilii prudentior quam ætatis sors ferre videatur , & Natu minor Antiochus , cujus indoles nihil vulgare sperat spiratque , publicas expectationes non faleunt.

Quor-

Quorſum itidem referam eximium ac Nobile Par Fratrum, Barones Oſtermannos Mercurio & Muſis litantes. Natu minoris Viri præter vaſtam rerum cognitionem & probatam experientiam, profundum maturumque judicium & incomparabile ingenii acumen, quibus in re literaria famam venerationemque ſibi meritò conciliavit laudes circumſcripturus, illud ſilentio neutiquam præteribo, quod difficilioribus negotiis gerendis natus, rebus in ambiguis nunquam ambiguus, cum ad componendam cum Suecia pacem Legatus deſignatus, ſui muneris induſtria effecerit ut Ruthenorum Aquila & Aquilo amiciſſimo fœdere conſpirarent, dignus profecto eſt, cui in memoriæ fano Togata Statua cum elogio ponatur. Natu majoris Megalopolitani Ducis ad hanc aulam Ablegati, dum licet ex floridiorum literarum hortulis in negotiorum ſenticeta rejectus, amœniſſimi ingenii talenta adhuc excolere non gravatur, & fortuna in virtute & virtus in fortuna eſt. Cæterum ſi exterorum Principum ad hanc Aulam Ablegatos, viros omni literarum cultura expolitos, ſcientiisque litantes in hunc inſignium Philomuſorum numerum cooptare deberem, Romani Imperatoris ab Hohenholzer, qui Comitatem quam Tacitus omnis virtutis promptuarium vocat, longa aſſuetudine inſitam ſibi quodammodo reddidit; Belgicæ Reipublicæ Van Wilde Aſtrææ ſacris ac laureatis Themidis honoribus initiatum, Danizque Legatum Von Weſtphalen nobiliſſima inſtructos Bibliotheca; ac Regio-Boruſſicæ Legationis Secretarium de Vokerot ſcientiis ferme omnibus quæ ſeculi curioſitatem exercent, haud ſuperficiarie imbutum, nullatenus reticerem.

Horum quapropter agmen claudent Illuſtris Zeccanius olim penes Principes Nariskin ſtudioſorum moderator, nunc Magni Ruſſiæ Ducis formandis moribus Præfectus, Vir Literatiſſimus in Palladis Palladio enutritus ac educatus; Celeberrimus Secretarius Cokius Vir politioris literaturæ; nec non Baro Henricus ab Huyſſen Regio-Boruſſicæ Scientiarum Academiæ membrum, quem Jablonskius, Bignonius, Gravina, Ciampinus, Menkenius, aliaque magna eruditæ Reipublicæ nomina, quibus conſtat, quid diſtent æra Lupinis, literario Commercio non dedignantur. A prima ſiquidem ætate animum eximiis ſapientiæ & ſolidæ Eruditionis præceptis exornavit, & rebus gerendis admotus graviſſimas Aulicas occupationes Muſarum conſortio ſemper temperavit. Adoleſcens & adhuc in incude ſtudiorum conſtitutus ingenii ſui Chirographum publico exhibuit. Cum enim Spiræ ſupremum Imperii Romani Dicaſterium à milite Gallo clauſum, Adſeſſores & Cameræ Imperialis Advocatos aufugere, actaque judicialia auferri hinc inde videret, incepit ſcribere Diſſertationem ſuam Eruditiſſimam *de juſtitia*, ſive de eo, quod juſtum eſt, quando ob Bellum Pe-

stem vel aliam publicam Calamitatem jus reddi nequit, & hanc materiam nervose primus enucleavit. In ipso juventutis flore juridica ipsi Argentorati cathedra oblata, Historia Comitiorum Vaticanorum, sive Electionum Romanorum Pontificum (vulgo Conclavium) conscripta, à Magno Imperatore *Petro* formandis Hæreditarii Principis politice moribus accersitus, in plurimas aulas tractandis negotiis admissus, Mandatum Historiæ Russicæ conscribendæ munus suscepit; ac infatigabili solertia quicquid ad continuandam temporum successionem, & ad hanc spartam ornandam hinc inde reperire vel decerpere licuit, solus quem sciam veluti Sybillæ folia

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

in ordinem congessit. Cumque matura jam ætate florido Musarum contubernio inter Musices ac Parnassi delitias indefessus adhuc versetur, Dignum propterea censemus

— *Fato candidiore frui.*

Neque Doctorem Thomam Conset Ecclesiæ Anglicanæ quæ in Russia colligitur Primum Presbiterum honoris causa nominare prætermittemus, utpote Berolinensis scientiarum Academiæ Socium, Philosophicis Theologicis & Philologicis studiis insignem;

Cujus honos semper, nomen laudesque manebunt,

aut Eruditissimum Dunant Genevensis Academiæ decus, Gallorum Protestantium in Russia Ecclesiasten.

Vides ergo tot in naturæ indagatione indefessos & omni laude dignissimos Viros, tot omnigena virtute & eximiis animi dotibus supereminentes, ad æternitatem omnis solidæ eruditionis eruendam fovendam conservandamque natos, suæ conditionis munera strenue implentes, tot insignes Technophilos artis suæ excellentissima edentes specimina, spem futuri eventus nequaquam elidere. Cum enim hodierna scientiarum acquirendarum facilitas cujuscumque argumenta torpedinis eludat, ita Collegia Pansophica ad rem literariam ampliandam conferre plurimum nemo ingenuus diffitebitur; ut olim sera nec ingrata Ruthena Posteritas, in sempiterno Mnemosynes Templo, aut melius animis inscriptum perpetuo servet: nunquam serò si seriò introducas scientias.

Vota igitur fervidissima nuncupabimus, ut Divina Bonitas omnis boni fons & origo, bonum tam inæstimabile, *Augustissimam* inquam Nostram in certissimam literarum ac scientiarum tutelam, hujusce rebus imperii diu interesse, clementissime velit, tantoque muneri addat perennita-

nitatem. Ad cujus Majestatem tamquam communem Patriæ Totius, Castrorum, Musarumque clementissimam Matrem Magnam Piam Felicem Ruthena juventus sub noviter erectæ Academiæ institutione formanda, prima solennis inaugurationis occasione sequentes poëticos vagire modos jure majori meritoque valeat.

Respice Magna Parens *clementi respice vultu*
Quæ tenera in cunis Musa Ruthena litat.
Nec pigeat fœtum dextra sceptroque fovere
In decus imperii crescere quousque detur.
Numine sique Petri *vitales hauserat auras,*
Ob radios posthac floreat illa Tuos.
Nil nobis periisse putes, cum sit modo Matris
Nuper quæ fuerat Regia cura Patris.

Heroicas cujus virtutes voce mea & stylo augustiores, religione ac silentio venerabor, bene memor, quod de Carthagine Romanæ scriptor historiæ pronuntiavit, edixitque, satius esse tanta silere de Urbe quam parum dicere. Sed jam tempus est ut Epistolæ huic finem imponam, quæ jam pridem Epistolæ modum excessisse videretur, nisi me, juxta tritum illud Lugdunensis Professoris assertum, legibus Magistellorum nequaquam illigari gloriarer, qui tam angustis finibus epistolam circumscripsere; cupiens Te cum otium aut animus blandietur has mecum pariter leges transcendere: in tanta enim rerum studiosorumque mole non sustinuissem Te prolixis literis & maxime intempestivis interpellare, nisi Te in hoc argumento haud parum hallucinari animadvertissem. Obsecro autem Te obtestorque per Communia Musarum Sacra, ut hoc potius nostro veritatis asserendæ Zelo, quam censorio cuidam pruritui, à quo bene scis quantum hactenus abstinuimus, officiosissimè donandum velis. Vale. Dabam Petripoli Primo Kalendas Augusti: Anno

QVo MagnVs PetrVs aD CœLos eVoLaVerat.

Dissertatiuncula Medica,
De
MUMIA PERSICA:
i. e.
Remedio in Asiâ celeberrimo,
ad
Illustre Cæsareum Collegium Naturæ Curiosorum in Germania Transmissa,
a
Dn. Doct. Gottlob Schobero, Archiatro Russico, Nat. Curios. Aristophane.

Ex Urbe Moscua Ann. 1725. M. Septembri.

C. D. B!

PRÆFATIO.

Multa indies in omnibus mundi plagis nova inveniuntur remedia, & ad nostras deportantur Regiones, quæ pro arcanis, universalibus, polychrestis, specificis & infallibilibus habentur, summisq; laudibus ad cœlum usq; extolluntur & deprædicantur. Verum enim verò si natura illorum, viresq; examinantur accuratius, deprehendimus non rarò plura hæc continere verba pollicita, quam in morborum curatione effectus. Hoc non obstante, eorum cognitio atq; exploratio Medico Curiosiori est necessaria, quo easdem datâ occasione in ægrotorum salutem aut approbare aut improbare possit. Quapropter, dum Astracaniæ versarer, ibidemq; per totam ferè Asiam famosissimum sub nomine Mumiæ Persicæ remedium summis cum laudibus mihi communicatum esset, in ejusdem naturam, proprietates & usus inquirere, hinc meam sententiam Illustri nostræ Academiæ *judicio submittere non indignum fore judicavi. Hoc saltem*, Lector candide, *quàm obnixe peto, si in hac tractatione quædam deprehendantur humana, eadem dextre interpretari, benevoleque ignoscere velis. Vale & fave!*

CAP.

CAP. I.
DE MUMIÆ PERSICÆ
Nomine, Ortu, Naturâ & occasione inveniendi.

§. 1.

MUmiam à voce Mum i. e. cerâ derivatam esse, unanimus Criticorum consensus est: Sed in eo controversia est, an vocabulum sit persicum, utrum arabicum? (Nam ægyptiacum, quia in eadem lingua prostat vocabulum gabbaras i. e. Mumia, esse non potest.) Sed res facile potest decidi, si asseramus, hanc vocem Mum in utraque lingua usitatam esse.

§. 2.

Sumitur autem Mumia his nostris temporibus 1.) pro quocunque cadavere, quod sive Myrrha, sive Aloe, Croco, balsamoque &c. conditum, & in cryptis subterraneis est conservatum. 2.) De sero ex his corporibus sic conditis exstillato & inspissato. 3.) Nec non pro corporibus à radiorum solarium æstu in loco arenoso exsiccatis, aut artificialiter præparatis. 4.) Sed proprie magis significat cadaver cera obductum & conservatum, uti in more positum fuisse apud Babylonios & Persas, historiæ testantur.

§. 3.

Cum verò Arabes, & ab his edocti Ægyptii Vilioris conditionis homines demortuos Pissasphalto à putredine conservare soliti essent, vocabulum Mum ab initio 5.) de hoc condimento i. e. pissasphalto, & mumiam pro ipso condito subjecto, nempe cadavere prædicarunt, uti videre est in Schrœderi Pharmacop. Lib. IV. Class. 2. num. 396. p. 745. & Lib. 5. Class. 1. p. 833.

§. 4.

Postea verò Persarum Medici, quorum potiores Arabes esse solebant, tunc temporis, cùm magis inclarescere incepisset hic condiendi modus, antiquam pissasphalti appellationem, nempe Mum haud retinuerunt, sed vocem Mumiæ elegerunt atque substituerunt. Hujus rei, si conjecturæ locus, hæc ratio esse potest: Quod scilicet pissasphaltum non crudum, aut nimis fluidum, quod ad conservationem cadaverum putredinosam parùm aut nihil valeret, sumeretur, sed illud quod diurno tempore à radiis solaribus magis digestum, intimeque esset inter se commixtum,

cum, non aliter ac cadaver balsamo conditum: Hinc non Mum, sed Mumiæ denominationem mereri crediderunt.

§. 5.

Est autem pissasphaltos seu pissasphaltum genus bituminis, partim colore nigro, uti asphaltum, partim ex luteo album, odore mixto: Si adhuc sit fluidum pro Malthâ usurpant. Probatur bonitas pissasphalti si aquis injiciatur & non submergatur, sed iisdem subnatet. Plinius non pro nativo concreto, sed pro mixtura bituminis & picis habet. v. Hist. Nat. l. 24. c. 7. Hinc mercatores bitumen miscent cum pice & pro Mumiâ venditant, teste Schrœdero l. a. Sed Dioscorides nativum quoddam asserit nasci in Apollonia Epirotarum, item ex Cerauniis moxtibus devolvi, & impetu fluminis rapi, rursusque æstu maris in litus expui, ibique concrescere docet in Lib. I. c. 100. His nostris temporibus in locis subterraneis Europæ hinc & inde reperitur, & interdum ejus fluida substantia è terræ gremio exstillat & scaturit, ut peregrinatorum pedes ab hujus tenacitate quasi agglutinentur & figantur, uti optimè annotavit Hübner in Lex. Nat. Art. & Rei Metall. p. 138.

§. 6.

Nostra itaque Mumia Persica revera species quædam pissasphalti nativi est, quæ consistit in substantia bituminosa sicca, sub colore nigro, cum odore grato, & ex parte balsamico, sapore verò parùm dulci, aut ferè insipido.

§. 7.

Dependet verò hujus Mumiæ genesis ab oleo petræ, quod in Persia è lapidum molliorum substantia exsudat, & per fissuras montium destillat ad basin lapideam, in qua à vehementi radiorum solarium æstu ita digeritur, aut potius coquitur, ut pars hujus olei volatilior, quam Naphtham vocant, evaporetur, reliqua verò substantia fixior in consistentiam solidiorum redigatur & inspissetur. Hanc meam hypothesin probabilem reddit odor petrolei, modò portio quædam Mumiæ dictæ sub vola manus calida detineatur, aut carbonibus ignitis inspergatur, tunc odorem balsamicum satis manifestè de se spargit ex parte oleo petræ analogum.

§. 8.

Similem ferè pissasphalti speciem in Moschorum Asiatica Provincia ad Mare Caspium sita, quæ Turcovia vocatur, annotavi, ubi ex monticuli superficie concava petroleum ex lapidibus exstillare solet, hinc duo quasi lacus dicto oleo scaturientes formantur, qui interdiu à continuo Solis æstu evaporatur, ut consistentiam spissiorem, colorem brunnm, saporem

porem verò à balſamo ſulphuris artificiali vix differentem acquirat. Adeoque Aſtracaniæ in Officina pharmacevtica ſub nomine balſami ſulphuris naturalis venditur, cujus effectus cum artificiali conveniunt in operatione medicinali.

§. 9.

Ad imitandam igitur mumiam perſicam ſequens feci experimentum: Recepi nimirum dictum balſamum petræ oleoſum, eundemque vitro anguſtioris colli incluſi, hoc ſupra ignem in arena poſito, maſſam leniter digerere & evaporare per aliquos dies permiſi, donec lentè ad conſiſtentiam mumiæ perſicæ accederet. Remoto ab igne vitro, eoque refrigerato, ſubſtantiam acquiſivi mumiæ noſtræ perſicæ omnibus ferè numeris æqualem.

§. 10.

Duplicem autem recenſent Perſæ hujus mumiæ ſubſtantiam, una quæ prope Civitatem ſuam Laer reperitur, & hæc eſt rariſſima, quæ à Gubernatore hujus loci diligenter colligitur & immediatè ad Regem Perſarum mittitur, ſed parum de hac, & vix octo aut decem uncias Regis Camera ſingulis annis acquirit. Altera ſpecies circa Urbem Loreſtan majori in quantitate invenitur, ſed in bonitate priori cedit, languidiusque operatur. Ut mihi videtur, collectores harum Mumiæ ſpecierum Regi non ſunt fideles, ſed potiores partes clam & furto ſubtrahunt, & ad vendendum in extera Aſiæ loca mittunt. Aſtracaniæ enim apud mercatores Armenos eſt vendibilis, ſiquidem portionem quandam apud eosdem pretio, aliam vero à Principe Iberienſi Moſcoviæ dono obtinui.

§. 11.

An in noſtris Europæis Regionibus deſcripta Mumia Perſica planè ſit incognita, & annon in Magnatum & aliorum Curioſorum pinacothecis, aut apud Aromatopolas vendibilis reperiatur, neſcio. Mihi tamen videtur, interdum ſub nomine Ambræ nigræ in conſpectum venire. Quicquid ſit, ad ambræ nigræ naturam quàm proximè accedit, eamque ob cauſam ſi quis Ambram Perſicam loco Mumiæ Perſicæ vocare vellet, ex mea ſententia rectè ageret. Ad minimum ex geneſi hujus, ſimiles reliquarum Ambræ ſpecierum natales, de quibus hucusque dubitatum eſt, magis patere, & certiores evadere videntur.

§. 12.

Signum optimæ mumiæ eſt: 1.) Si portio in manu calida detineatur ad tempus, atque tunc odorem ſuavem manibus præbeat. 2.) Carbonibus ignitis injectum fruſtulum fumum gratum emittat, quod ſi verò

picis fumum spiret, tunc vilioris & alterius speciei commixtum censetur. 3.) Si in oleis destillatis, aut spiritu vini tota substantia sine ullo relicto sedimento dissolvatur cum grato odore, bonitatem suam satis manifestè declarat. 4.) Acu ignito quando aduratur mumia, multumque oleaceæ resinæ si præbeat, & spargat odorem succino deflagrato similem, laudem meretur.

§. 13.

Descripta sic mumiæ persicæ natura, restat, ut occasionem inventæ Medicinæ paucis referam. Quidam inter venatores Persicos in territorio Civitatis Laër eodem in loco, ubi è monticulis lapidosis Mumia, tunc temporis parum aut nihil æstimata, effluxit, cervum sagitta petit, unumque è cruribus, sive focile majus sive minus non constat, hujus feræ perforat, frangitque, hoc non obstante, bestia terrefacta cum tribus pedibus se conjecit in fugam, & ex oculis hujus sagittarii evasit. Altero die ab eo de novo suscipitur venatio eodem in loco & ecce! similis cervus ac hesternus à sagittis lethaliter vulneratur, ut statim moriatur. Cadaver benè aspiciens & observans venator, comprehendit eandem esse feram, cui pridie suis armis pes esset fractus, unde cùm in hesterna fugâ pedem sauciatum mumiæ fortè fortuna intinxisset, factum est, ut paucis horis os esset consolidatum ab hac medicina. Miratur ea propter & stupescit, hocque factum miraculosum sodalibus, hoc simul & ulterius inquirentibus, refert. Hinc experimentis in fracturis ossium & vulneribus sanandis institutis, singulares & extraordinarias ferè hujus medicamenti vires experti sunt.

§. 14.

Interim undique in Persia hujus novi medicaminis fama expenditur, tandemque ad Aulæ & Regis aures volitat, atque veritate à Regis Ministris explorata, locum hunc, in quo tam nobile medicamentum nascitur, muro lapideo diligenter munire, & in sua retinere potestate jussit. Hoc vero balsamicum remedium non potest emi pro pecunia, quia uti jam dixi illud in cameram suam recipit, & in capsulis aureis cum margaritis & gemmis pretiosis inclusum, inter alia dona Regibus, Principibusque mittitur solenni cum Legatione.

§. 15.

Annon fabulis sit annumeranda hæc historia, aliis judicandum relinquo. Mihi certe sic videtur, ad minimum illud, quod unum os è focilibus pleniſſimè fuisset fractum à sagitta, brevique hoc tempore iterum esset consolidatum, manet dubium. Persuadere quidem solent empto-

res

res mercatores Armeni Astracaniæ, simul asserentes, si gallinæ crus frangatur duas in partes, postmodum hac medicina illinatur & spleniis muniatur os, altero die gallinam iterum hoc pede ambulare posse. Sed fides sit penes Auctores.

§. 16.

Hoc enim hominum genus admodum est astutum & fallax in tractandis commerciis suis, quærit enim unice consumptionem suarum mercium, hinc persuasionibus & variis utitur mendaciis sicque credulos seducit ac decipit. Quæ enim figmenta protulerunt de Planta agnina Boramez dicta? Quam nonnulli describunt esse Plantam è cucurbitiferis. Alii vero per modum fere Coronæ solis, cum caule ad aliquot ulnas alto, è superficie terræ crescere & in summitate fructum sub agni forma & quidem lana amictum, qui in circuitu terræ omne gramen depasceret, proferre fabulantur.

§. 17.

Certe his nostris temporibus constat pelliculas crinium crisporum (die kleinen krausen Lamms-Fellgen,) non desumi à planta, sed ab embryonibus paulo ante medium gestationis tempus ex uteris ovium Asiaticarum viventium, quæ præ aliis à natura lana molli gaudent, excisis, quorum pelliculæ è tenellis corporibus detrahuntur, præparantur more solito & ad usum conservantur. Hinc etiam vocabulum Boramez in lingua Tartarica agnum significat.

§. 18.

Hujus autem figmenti veritatem è principiis Philosophicis deducentes, cum Aristotele credunt, embryones animalium à prima conceptione crescere per modum plantæ usque ad medium gestationis tempus, quo sentire atque movere incipit fœtus, atque adeo vitam tunc demum animalem impetrare existimant. Ideoque, si ante dictam ætatem fructus immaturus excidatur, non animalis, sed vegetabilis appellationem mereri sibi persuadent. Eam vero ob causam tunc, & non alio tempore pelliculæ dictæ in usum cedunt, quia lana earum magis tenera & in cincinnos contorta existit, quibus vero proprietatibus orbantur pelliculæ, si in utero commorantur ulterius atque conservantur.

§. 19.

Similem procul dubio fraudem quoque committunt in mercatura Rhabarbari, cujus maximam partem olim è Volgæ confiniis, nunc vero è Siberia, Dauria, Tartaria magna atque China deportant mercatores, asserentes, singulare & proprium esse genus plantarum rhabarbarum & à Rha-

pontico differre. Verum enim vero ut hoc credam, vix possum persuaderi. Nam 1.) in itinere meo Asiatico, cum in toto fere tractu Volgæ peregrinarer, diligens rhabarbari in locis, quæ amat planta, fui inquisitor, sed nihil nisi Rhaponticum invenire potui, cum tamen in oppidis Volgæ adjacentibus, nempe Ramara, Czaritzin, Calmuckim radix rhapontica sub nomine Rhabarbari à mercatoribus venderetur, & à Chirurgis adhiberetur pro scopo purgandi omni tempore optato cum successu. Hi etiam meam testificaverunt sententiam, se nempe cum tartaricis seplasiariis interdum fodisse hanc radicem sed nullam unquam vidisse aliam nisi rhapontica. 2.) Semina hic Moscoviæ obtinuimus à Domino Christiano Langio Commissario Imperatricis Ruthenicæ apud Chinenses Monarchæ Aulam è China sub nomine veri Rhabarbari Chinensis, quæ terræ commissa plantam produxerunt Rhapontico in omnibus simillimam. Itaque in sententiam Celeberrimi Commelini abeo, qui in Catalog. Plantar. Amstelod. num. 82. p. 17, sic scribit: Rhabarbarum & Rhaponticum unius ejusdemque plantæ esse radices. Hujus plantæ radices effossæ atque siccatæ (superior pars rhabarbarum, inferior vero Rhaponticum) satis superque evincunt.

CAP. II.

DE MUMIÆ PERSICÆ

Viribus & Usu Medico.

§. 1.

DE viribus & usu Medico nostræ Mumiæ Persicæ nunc dicendum restat. Ex antecedentibus jam cognovimus virtutes huic Medicinæ tribui extraordinarias in consolidandis vulneribus & fracturis. Veruntamen quicquid garriunt & Inventores & Mercatores hujus Medicinæ, aut fabulam sapere, aut dolum consumendi merces recondere in antecedentibus dictum est. Interim injurius essem in nobilem hanc Medicinam, si virtutes proprias, quæ omnino egregiæ sunt, ex toto denegare vellem. Est enim Mumia nostra Medicamentum balsamicum, quod odor & substantia bituminosa probat, & consequenter etiam Nervinum atque Antispasmodicum. Ob contentas particulas oleosas & sulphureas temperat humorum acrimoniam & sudorem commovet, hinc jure meritoque est temperans diaphoreticum & egregium sanguinem coagulatum resolvens. Et ut mihi videtur certis positis circumstantiis similes fere virtutes ac balsamus peruvianus, succinum, ambra & similia balsamica præstat, sive externe sive interne adhibeatur.

§. 2. Tri-

§. 2.

Tribus vero potiſſimum in caſibus laudabilem hujus Medicinæ effectum ſum expertus. 1.) In quadam puerpera, fluentibus nimium lochiis. Varia jam fuerant adhibita è Coralliis, matre perlarum, Croco ♂tis aſtringente &c. ſed ſine notabili effectu. Hanc vero præſcripſi formulam: ℞. Sperm. cet. rec. ⓘ depur. C. C. phil. præp. āā ʒß. Sperniol. Croll. Mum. perſ. āā ℈j. Miſc. pro IV. Doſ. in vehiculo calido ſumendis. Hujus Medicinæ altera doſis fluxum imminuebat, & reliquæ occludendo fontem, ægram ad perfectam reducebant ſanitatem.

§. 3.

2. In mictu cruento ſenis à laxitate potiſſimum tubulorum renalium præſentaneam præſtabat medelam Mumia perſica. Formula vero erat talis: ℞. Raſ. dent. hippopot. ♉ ♄. probe edulcor. ♈ Sigill. rubr. āā ʒj. Mum. Perſic. ℈ij. M. pro vj. Doſ. Ab hoc pulvere unica ſaltem doſis ſumebatur in decocto hord. cum Gelat. C. C. Summt. hyper. & agrimoniæ & convaluit.

§. 4.

3. In tertio caſu ſimiliter non efficax fuit. Vir quidam à Gonorrhoea virulenta per appropriata erat ſanatus, remanebat tamen effluvium Liquoris ſeminalis ſub colore albo è proſtatis, qui tamen ſine omni erat acrimonia, & accidebat à relaxato fibrarum tenuium tono. Ad corroborandas itaque haſce partes hoc pulvere utebatur æger eum euphoria: ℞. Os. ſep. Catech. præp. fol. Myrt. āā ʒj Mum. perſic. ℈ij. M.F. pulv. pro viij. Doſ.

§. 5.

Plures tentaſſem experiri hujus Medicinæ effectus, ſi non hujus caritas & raritas obſtetiſſet, eandem obtinere in copia. Interim cum plurima jam experta remedia in Pharmacopoeas Medicas ſint introducta, quæ viribus ſi non antecellant, tamen æquipolleant, evidenti ſine damno hoc bituminoſo concreto carere poſſumus.

S. D. G.

MEMORIA
VIRI ILLUSTRIS AC MAGNIFICI
D. GEORGII CHRISTOPHORI PETRI
AB HARTENFELS,
Medici Doctrinæ, Munerum, Prosapiæque Decoribus Celebratissimi,

Inter Primos Academiæ Naturæ Curiosorum Adscriptos nemini Secundi,

An. MDCCXIIX. Decembri Mense defuncti, ex Funerali Rectoris Academici Programmate decerpta.

ARtem servandorum hominum qui callent excercentque Naturæ omnium parentis ministri, utinam sibi eandem haberent ea ratione propitiam, ut, quod Principum olim optimo acclamatum legimus, mortis imperio nunquam subjiciantur. Neque enim provecta longius ultra communem mortalium sortem ætas, æqua desideriis luctuique nostro præbet solatia, quoties matura licet, nunquam tamen non acerbissima Machaonum meritis ac fama immortalium funera plangimus. Ex quorum censu cumprimis videtur commemorandus venerabilis antiquissimæ Universitatis Hieranæ Senior Generosissimus, Magnificus, Excellentissimus, Experientissimus, Amplissimus Dn. GEORGIUS CHRISTOPHORUS PETRI ab Hartenfels, Medicinæ Doctor, Sacri Palatii Cæsarei Comes, Consiliarius & Archiatrus Electoralis Moguntinus, Consul Primarius & Physicus Erffurtensis, Facultatis Medicæ Senior, Professor Publicus & P. L. C. cujus præclaræ ac ad severissimam normam exactæ vitæ indicem tabulum in memoriæ sacrario ad recolenda posteris tanti Viri merita heic suspendimus. Editus est in hanc lucem Anno O. R. M. DC. XXX. II. die 13. Februarii Erfordiæ, Patrem nactus Virum Nobilissimum Dn. Christophorum Petri, piæ memoriæ, Senatorem apud Erffurtenses primarium; Matrem præclaram & pientissimam Dn. Barbaram, natam Zimmermannianam: Avus paternus fuit Dn. Christophorus Petri, Senator itidem & civis Erffurtensis: Avia paterna Dn. Ursula nata Juchia: Avus Maternus erat Dn. Melchior Zimmermann, Islebiensis, civis etiam primarius Erffurtensis: Avia materna fuit Matrona pientissima Dna. Sibylla Zimmermannia, ex nobili & antiqua Keylingiorum familia oriunda. Posset hic recenseri longa Prædecessorum series, si opus esset, qui ad unum omnes Christophori nomine insigniti partim Francofurti ad Mœnum, partim Hamburgi &

Joh. Christoph Dehné sc.

gi & alibi floruerunt : sed quid proderit ordine longo censeri, & pictos majorum ostendere vultus ? Cum salutari sacri fontis lavacro regeneratus CHRISTO Servatori nomen daret, Propater fuit Vir Amplissimus, Strenuus & Prudentissimus Dominus Georgius Gabler, beatæ memoriæ, Capitaneus & Senator Erfurtensis. Nondum annos duos transegerat, cum uterque parens Anno 1635. vitam cum morte commutaret : in parentum pie defunctorum locum successerunt Tutores, quorum unus fuit Dominus Bernhardus Apfelstadius, alter vero Dominus Bonaventura Kachandt, uterque Senator : qui deprehensos in pupillo vegeti ingenii igniculos fideli Præceptorum informatione suscitare unanimi decreverunt sententia : eapropter ipsum post exactum quartum ætatis annum institutioni Domini M. Christophori Apfelstadii p m. commiserunt, ex cujus plusquam paterna educatione & informatione tantos hausit profectus, ut post annum ætatis decimum ex triviali schola Jactis ibidem literarum & pietatis rudimentis in Gymnasium Senatorium translatus fuerit : ubi postquam linguarum & artium fundamenta posuisset per annos quatuor, à Dominis Inspectoribus ad lectiones Academicas promotus, & paulo post, nempe Anno 1648. in inclytam Universitatem Jenensem missus est : ubi cum Philosophiæ & imprimis Physices studio frequentando tam lectiones publicas quam privatas sedulam navasset operam, atque ultra annum ibidem esset commoratus, à Dominis Tutoribus in Patriam revocatus brevi post in Gröningensem celebrem Frisiæ occidentalis Academiam se contulit, in qua post absolutum Philosophiæ cursum sub incomparabilis Philosophi Martini Schoockii Polyhistoris celeberrimi & Physices Professoris publici præsidio Disputationem de Elementis publicam proprio Marte elaboratam habuit Anno 1650. mense Decembri : huic famigeratissimo Viro multa se debere sæpius professus est : postmodum ibidem animum ad Artem Medicam appulit præceptore usus Excellentissimo Anatomiæ Professore P. Domino D. Antonio Deusingio : in botanicis audivit Dn. D. Muntingium, Botanices ibidem Professorem P. cujus manuductione cognitionem herbarum non contemnendam sibi acquisivit : quamvis autem animus ipsi esset, in hac Universitate diutius commorari, & feliciter inceptum Medicinæ studium ad umbilicum perducere, attamen à Tutoribus ob sumptuum necessariorum difficultatem revocatus patrium relegere solum coactus est : ubi postquam ultera biennium sub Medicinæ Professore & Practico celeberrimo Domino D. Valentino Andrea Möllenbroccio Collegia Medica varia habuisset, ad tempus Salfeldiam se contulit ad Chymicum quendam insignem ibidem commorantem, ut Chymicis laboribus assuesceret : Anno 1654. Academiam Lipsiensem petiit, ubi studium Medicum sub manuductione

ctione Dnn. Professorum, inprimis beati Domini D. Johannis Michaëlis continuavit. Anno 1655. à Generosissimo & maximo strenuo Viro Domino Carolo à Bosen, Serenissimi Electoris Saxoniæ militiæ equestris & pedestris Chiliarcha informationi filii unius & nepotis ex filia præfectus est, in qua Sparta cum sesquiannum permansisset, simulque paulatim praxin Medicam in agro Variscorum incepisset, vocatus est ab Illustrissimo Comite ac Domino, Domino Henrico Quinto Rutheno, Domino à Plavia, Graiza, Gera, Schlaiza, Crannichfeldia, Lobenstein & Burgk, &c. Graizam, cujus filii natu minoris Ephorus constitutus est: in quo officio cum ultra anni dimidium perseveraſſet, à prælaudato Domino Comite Archiatrus & Medicus aulicus denominatus est Anno 1657. mense Januario. Anno 1658. mense Februario jussu Illustrissimi Comitis ac Domini sui gratiosissimi se contulit in Universitatem Jenensem, ubi postquam rigida Dominor. Medicinæ Professorum examina sustinuisset & Disputationem inauguralem publicam de Ephialte habuisset, ab inclyta Facultate Medica Licentiatus Medicinæ renunciatus est: subsequente anno mense Januario ibidem cum tribus aliis Competitoribus honores Doctorales est consecutus, præsentibus in solenni Promotionis actu Serenissimorum Saxoniæ Ducum & prælaudati Comitis Domini sui gratiosissimi Legatis. Anno 1662. pertæsus vitæ aulicæ resignavit Officium, cui per sexennium præfuerat, atque à Comite ac Domino suo gratiosissimo honorifice dimissus est, quod splendida, quæ adsunt, docent testimonia: amore ergo singulari ductus natalis soli Erfordiam se contulit, ibidem praxin Medicam quam apud exteros feliciter exercuerat, continuaturus; & quamvis eodem anno à diversis Sacri Rom. Imper. Civitatibus plurimæ ipsi oblatæ fuerint vocationes & medendi provinciæ, maluit tamen afflictissimis tum temporibus cum patria contristari, quam alibi lætiorem ætatem agere. Eodem anno in Academiæ Cæsareæ Naturæ Curiosorum consortium receptus quintum ac vigesimum in ordine locum Achillis elogio decoratus obtinuit. An. 1663. mense Aprili cum Facultatem Medicam per literas decenter compellasset, post habitam Disputationem publicam pro loco in Facultate obtinendo, à beato Domino D. Eccardo Leichnero p. t. Facultatis Decano & reliquis Facultatis prædictæ membris in numerum Assessorum Facultatis Medicæ cooptatus est, quam Spartam publice legendo, disputando, Candidatos examinando, privata Collegia Medica aperiendo, ut & anatomica tractando per plures annos pro viribus ita exornavit, ut hoc ipso Facultati Medicæ sedulitatem suam luculenter demonstraverit, præsertim in actibus Doctoralibus, quorum multos satis splendide celebravit, cum tanto Doctorum publice & legitime creatorum numero, qualem ex prædecessoribus

Faculta-

Facultatis post conditam Universitatem complevit nemo. Vigesies etiam & ultra Decanatus Medici officio cum laude functus est. Anno 1664. Mense Novembri, ab Eminentissimo Principe ac Domino, Domino JOH. PHILIPPO, Sacræ Sedis Moguntinæ Archi-Episcopo & Principe Elector, Domino suo clementissimo, glorioſissimæ memoriæ, post reductam Erfordiam Præsidii Electoralis Medicus denominatus est: in quo officio ita se gessit, ut perspectæ fidei Medicum decet: siquidem hoc ipso anno magnum in obsidione Urbis sauciatorum, & militaribus febribus laborantium militum numerum curavit cum propriæ sanitatis detrimento, adeo ut parum abfuerit, quin Ungarica febre correptus eodem anno vitam cum morte commutarit. An. 1666. d. 30. Julii Reverendissimus & Perillustris Dominus, Dn. Philippus Ludovicus, Liber Baro in Reiffenberg, &c. ipsum titulo Medici Ordinarii & Provincialis, ut & Professoris P. extraordinarii ad mandatum Eminentissimi Principis Electoris insignivit: eodem anno d. 8. Decembris altissime memoratus Eminentissimus Princeps Elector ipsum Corporis & Aulæ Medici titulo per literas vocationis Herbipoli transmissas clementissime honoravit: quam Spartam ea, qua par est, animi gratitudine in se suscepit, inque illa brevi post à Regiminis Erffurtensis t. t. Domino Præside ad mandatum Principis Electoris proprium cum adjecto honesto salario confirmatus est. An. 1668. cum Dn. D. Grabius Mülhusium vocatus esset, clementissimo Principis Electoris jussu ipsius functio ipsi demandata est, quam ita administravit, ut decet, civibus pro virili consiliis medicis inserviendo, id quod etiam præstitit An. 1683. grassante dira peste cum vitæ periculo indesinenter nullis parcens laboribus, cujus rei luculentum testimonium universa Civitas ipsi perhibere potest: quamvis autem in Praxi Medica excolenda parum temporis ipsi superfuerit, nihil tamen ipsi fuit antiquius, quam ut simul etiam Studiosæ Juventuti inserviret; quem in finem à prælectionibus publicis, privatis Collegiis, aliisque laboribus Academicis se nunquam subduxit. An. 1680. ab Eminentissimo Principe ac Domino, Domino ANSELMO FRANCISCO, felicissimæ memoriæ, in functione Archiatri Electoralis confirmatus cum eodem Principe Electore, Domino suo Clementissimo Erfordia Moguntiam profectus est, nec solum in itinere, sed & in Aula Moguntina per aliquot septimanas summam expertus est gratiam & clementiam, sed & insuper post præviam clementissimam commendationem Auctoritate summaque potestate Potentissimi atque Invictissimi Principis ac Domini, Domini LEOPODI, Romanorum Imperatoris Augusti, glorioſissimæ memoriæ, in numerum Sacri Rom. Imperii Nobilium assertus, ab Hartenfels, cognominatus, simulque S. Cæsar. Palatii Comes & Poëta Laur. Cæs. solemnissime creatus est mediante Illu-

 strissi-

ſtriſſimo Comite ac Domino, Dn. Melchiore Friderico, Comite à Schönborn Buchheim, Domino ſuo gratioſiſſimo: diverſis deinde vicibus ab altiſſimè memorato Principe Electore Aſchaffnaburgum & Moguntiam vocatus Principi & Aulæ Conſiliis Medicis aſtitit, ſemper honorificè & munificentiſſimè dimiſſus ſummamque expertus Electoralem Clementiam.

Anno 1689. die 1. Maji Perantiquæ Univerſitatis Erfurtenſis Rector electus, & brevi poſt, nempe die 3. Junii ſolemniter inauguratus eſt, quod Officium Rectorale pro virili adminiſtravit per triennium de Academia benè meritus, quod Bibliotheca ferè ad incitas redacta pluribus libris aucta & Auditoria renovata & reſtaurata abundè teſtantur. Eodem anno Eminentiſſimum Electorem, cujus gratia præ ceteris florebat, Auguſtam Vindelicorum Coronæ Regiæ Divo JOSEPHO imponendæ gratia contendentem ſequutus eſt, aliisque ibidem Romani Imperii proceribus ſuam in arte ſalutari conſiliisque ſuppeditandis dexteritatem maximopere dedit comprobatam.

Anno 1690. poſt obitum Dn. D. Eccardi Leichneri, b. m. non ſolum Phyſicatum, ſed & Profeſſionem Publicam ab Eminentiſſimo Principe Electore, Domino ſuo Clementiſſimo obtinuit.

Anno 1696. ab Eminentiſſimo Principe Electore, Domino Domino Lothario Franciſco, tot. tit. Domino ſuo Clementiſſimo in Functione Medici Aulici & Archiatri confirmatus eſt, ejusque Electoralem Celſitudinem abhinc diſcedentem Bambergam & Moguntiam usque comitatus, brevi poſt clementiſſimè dimiſſus & Conſiliarii titulo inſignitus eſt.

Dignitatem ejus Senatoriam quòd concernit, Anno 1686. unanimi Senatorum ſuffragio Proconſul electus: Anno 1689. Supremus Quatuor-Vir poſt prævium Electionem creatus: Anno 1692. Supremum Conſulatum adeptus eſt more conſueto, quem etiam Anno 1695. ſecunda vice, Anno 1698. tertia, Anno 1701. quarta, Anno 1704. quinta, Anno 1707. ſexta, Anno 1710. ſeptima, 1713. octava, Anno 1716. nona vice pro virili adminiſtravit.

Matrimonium ejus quod concernit, ſciendum, Anno 1663. ipſi deſponſatam eſſe Virginem ætate ac moribus florentiſſimam Martham Sibyllam, viri quondam prudentiſſimi atque integerrimi Domini Johannis Timæi, Quatuor viri ac Pharmacopœi Erfurtenſis Filiam, cum qua conjugium iniit die 15. Septembris ejusdem Anni, ex qua ſuſcepit tres liberos, inverſo mortalitatis ordine omnes Parentum obitum prægreſſos, Filiam nempe primogenitam Mariam Dorotheam, defunctam Anno 1665. die 17. Septembris: Deinde alteram Filiam Dorotheam Catharinam, quæ ferè ſexennis in CHRISTO beatè obiit die 14 Martii, Anno 1673. & tandem Filium unicum deſideratiſſimum, nomine Georgium Chriſtophorum,

natum

natum die 4. Maji Anno 1672. beatè denatum cum maximo Parentis luctu Anno 1683. die 1. Augusti grassante tum temporis peste, An. ætatis XII.

Post beatum supra dictæ suæ Conjugis ex hac vita discessum, qui accidit die 10. Aprilis Anno 1710. in viduatu ferè per biennium mansit, in hoc statu perseveraturus, nisi infirma senectus ipsum compulisset ad quærendum adjutorium, quod etiam DEO ita disponente invenit in Nobili & Pudica t. t. Virgine Maria Sophia à Brettin, Prænobilis, Strenui ac Amplissimi Viri piæ memoriæ Domini Joachimi Andreæ à Brettin, Consulis Urbis Erfurtinæ Primarii relicta Filia natu minima, quam sibi adscivit Sociam Anno 1711. pridie Cal. Octobris, cum qua in placido Conjugio vixit Annos septem, Mensem unum novem dies. Luci publicæ dedit præter observationes quam plures & luculentas, quibus Ephemeridum nostrarum volumina præfulgent, Asylum languentium opus sane præclarum ac multi usus, quo cardui sancti, quem vulgus benedictum vocare consuevit, vires in sanandis quamplurimis morborum generibus polychrestæ ac nunquam satis laudandæ, ad normam Academicis tum præstabilitam describuntur.

Triennio etiam ante fatalem obitum Elephanti historiam dedit, physicis pariter, medicisque historiis refertissimum opus, cui concinnando plures jam annos exegerat. Felicior hac in parte Gisberto Cupero summam nominis famam, non ex muneris duntaxat dignitate indepto (illustrem quippe inter Patres Belgii Fœderati conscriptos locum obtinuerat) sed ob æterna præcipue ingenii in omni doctrina interiori exercitatissimi monumenta posteris celebrando. Hujus enim de Elephanto ex omni antiquitate requisitum opus postumæ sobolis fato succubuit quod omnibus numeris absolutum haberemus, si abs auctore ipso curatum prodiisset.

Vitam alioquin egit Noster Christiano homine dignam, amando DEUM ex toto corde, ipsius verbum assiduè legendo & audiendo, frequentesque preces ad DEUM fundendo: ut miser peccator post confessionem peccatorum suorum sæpius SSta Eucharistia usus est, & semper in Domino DEO suo omnem posuit fiduciam: Proximo suo, inprimis pauperibus, quibus etiam in Testamento prospexit, consiliis & auxiliis pro viribus subvenit, atque ut omnibus gratus, nemini autem molestus esset, sedulam operam navavit.

Quod Morbum attinet, quo cum conflictatus est, sciendum, illum aliquibus ante mortem septimanis diarrhœa colliquativa ex marasmo senili correptum esse, quo fluxu ita fuit viribus fractus & calore naturali exhaustus, ut vix, adhibitis quibuscunque remediis, potuerit recalefieri. Successit deinde aliquibus diebus cholera, ut inter continuos fere ructus sæpius

materiam seroso-biliosam ejecerit, non sine ventris & intestinorum dolore, ingente cardialgia & extremorum refrigeratione; & licet ab ipso petita & à Prænobili, Experientissimo & Excellentissimo Dn. Johanne Friderico de Pré, Phil. & Medic. Doctore, Anatomiæ, Botanices & Chirurgiæ Prof. Publ. & Facultatis Medicæ Assessore Ordinario, &c. præscripta Medicamenta tum in-tum externa plurima adhibita fuerint, malum tamen in tam exhausto viribusque destituto corpore ita invaluit, ut de se conclamatum esse dixerit beate defunctus.

Remediis illis nihil proficiens ad Redemtorem suum se unice convertit (quod & per integram noctem, quam insomnem duxerat, calidissimis suspiriis fecerat,) accersitoque Confessionario suo post horam sextam matutinam, desiderium suum, accipiendi S. Eucharistiam, aperuit. Verum enim vero cum illud, per imbecillitatem supra memoratam, fieri vix posset, in solatium suum audivit B. Augustini dicterium: CREDE, ET MANDUCASTI. Peccata tamen sua verbis notatu dignis confessus absolutionem petiit, quam etiam impetravit, præsertim ex verbis Christi Luc. XXI. v. 28. *Erigite capita vestra, quod appropinquat liberatio vestra.* Quo facto indesinentibus devotisque beate Defunctus cum Conjuge tristissima, paucis domesticis & Confessionario precibus DEUM flagitavit, ut animam CHRISTO commendatam è corporis solvere dignaretur compagibus. Cum verò Beatus se quieti circa horam nonam dare vellet, Confessionarius nutui & petito ejus satisfacturus abiit, ea tamen conditione, ut, si opus esset, statim revocarent. Quod & post horam decimam factum est. Preces tum ardentissimæ flexis genibus ad DEUM fundebantur, cantiones funebres decantabantur. Inter quas obiit Beate Defunctus non morte correptus, non suspirans, non manum extendens, non ossa attrahens, sed revera obdormiens, adeo, ut circumstantes ne senserint quidem, ipsum mundo valedixisse. Humatus fuit postea magna ex omni ordine funus comitantium caterva, paucis ab obitu diebus, XI. videlicet Decembris An. Aer. Chr. MDCCXIIX. in æde S. Michaeli Archangelo sacra, Vir præstitutum equidem a Moyse humanæ vitæ terminum quinquennio supergressus, longiori tamen & ultra centenarium exporrecto vivendi spatio, si quisquam unquam, sane dignissimus, Archiater rarissimo exemplo sex admodum S. R. I. Electorum, ordinisque S. R. I. Naturæ Curiosorum Senior, immo si Ecclesiastica voce rem liceat exprimere, plusquam Jubilatus

Nunc super ætherios extollit jubila cælos
Famam orbi & luctum desideriumque relinquens.

ME-

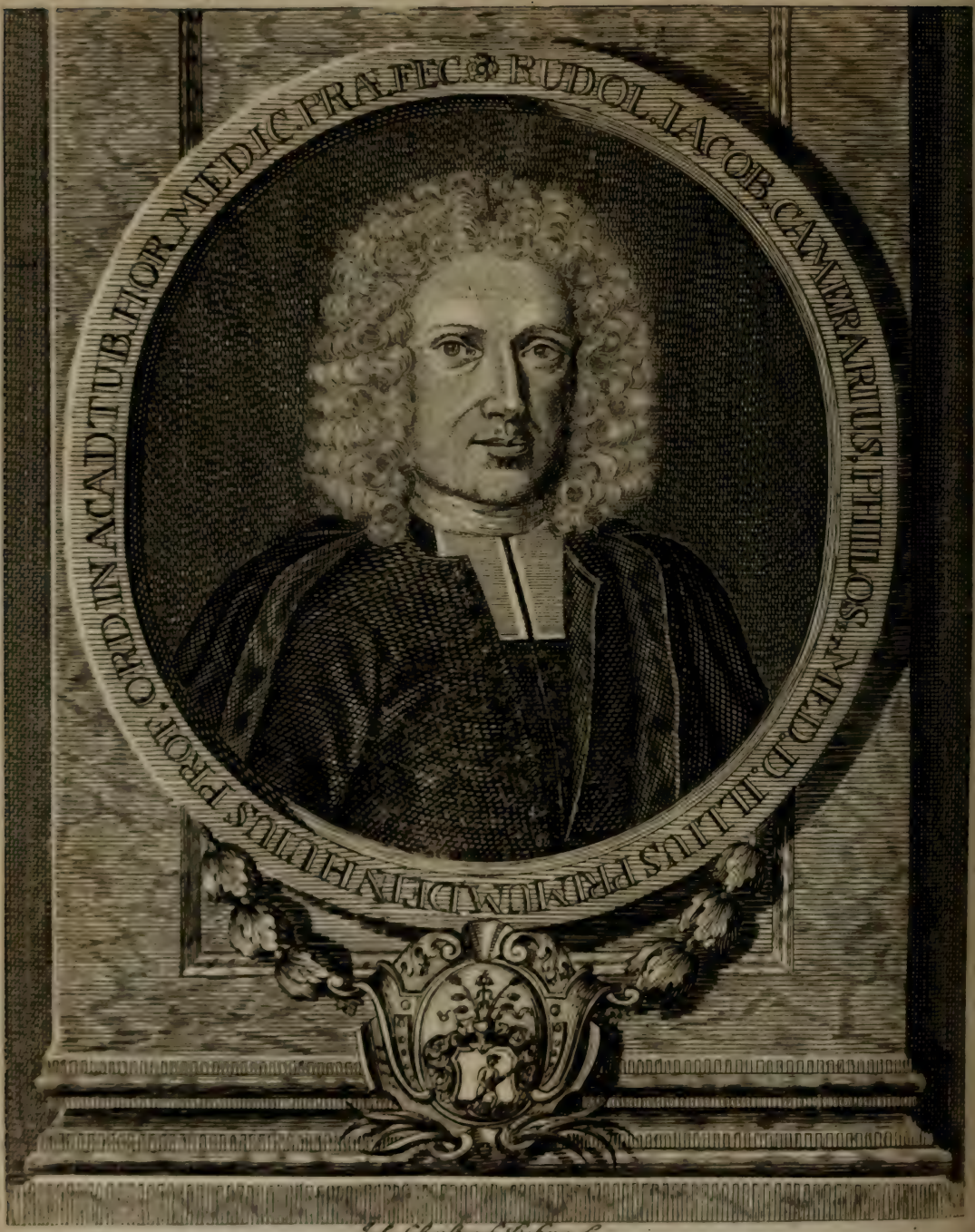
RUDOL. IACOB. CAMERARIUS. PHILOS. MED. D. ELIUS FREMDENHEIMIUS PROF. ORD. IN ACAD. TUBING. MEDIC. PRAEFEC.
Joh. Christoph. Dehne. f.

MEMORIA CAMERARIANA,

Comprehendens

Programma Funebre

B. RUD. JAC. CAMERARII,

Philoſ. & Medic. Doctor. atque Prof. Ordin.
in Acad. Tubingenſi,
Academiæ Naturæ Curioſ. Hectoris II.

Et

Orationem Profeſſionis Ordinariæ
Auſpicatoriam,

quam

B. Patri Parentatoriam

habuit

Ipſius Filius
Succeſſor.

V. Cal. Maj. MDCCXXII.

RECTOR
In alma Universitate Scholastica Tübingensi.
L. S.

TRistia, O cives! tristia denuo ex hoc loco denuncianda Vobis, atræ iterum suspendendæ tabulæ, funestæ ad Magni hactenus inter nos Viri fores cupressus ponendæ sunt. Hoc scilicet unicum supererat, ut post tot tamque graves calamitates & clades, quas inopinata fata scholæ nostræ brevi, eheu! tempore inflixerunt, inexorabile mortis decretum gratiosus etiam Nostrorum medendi artis Magistrorum ordo, cum insigni Nostro omnium damno, experiretur. Verùm eam ipsam ob rem tantò acerbior jam noster, O nostri! dolor est, quum & in hunc jam irruat mors & præcipuum ejus membrum, *Rudolphum Jacobum Camerarium*, prosternat. Nemo, confidimus, temerè nostrum est, qui non intelligat, quantum tanti VIRI morte amittamus. Seniorem iterum amittimus, quorum jactura parvi pendenda nequaquam est. Virum amittimus gravem, pium, solidè doctum, constantem, jucundum, prudentem & longo rerum usu exercitatissimum: Decus amittimus Scholæ nostræ, Senatus nostri gemmam; Ordinis sui ornamentum & oraculum, studiosæ pubis patrem & exemplum: Professorem diligentem, fidelem, eruditum, facilem, eloquentem: Medicum amittimus experientissimum, circumspectum, indefessum, felicem. Plura certè in uno Viro amittimus, quàm vel verbis vel cogitationibus adsequi jam possumus. Quæ qui, ut decet, adtentiori animo expendit, facere profectò non poterit, quin præsenti Viri Senioris cladi totus ingemiscat, Ejus verò memoriam inter nos conservari desideret. Quod ut eò certius faciliusque fiat, vitam Ipsius, fata & rationes studiorum, quantum quidem præsens capit tabella, breviter & sine multis, quæ Optimus Vir merebatur maxuma, elogiis exponemus. Indulsit Eum orbi in hac ipsa urbe Supremum Numen Anno superioris seculi MDCLXV. die XVII. Mens. Febr. *Patre* usum Cel. Viro, *Dn. Elia Rudolpho Camerario*, Philos. & Medic. Doctore ac Professore in antiquissima hacce Eberhardina Publico Ordinario, nec non Consiliario & Archiatro Würtembergico, ac utriusque per Ducatum Ordinis Medici Semore gravissimo: *Matre* verò nobilissima Matrona, *Regina Barbara*, ex *Dn. Joann. Ludovico Neuffero*, Archigrammateo quondam Tubingensi candore ac prudentia Spectatissimo, & *Susanna*, *Dn. Salomonis Frischii*, Advocati Supremi Dicasterii filia prognata, adeoque *Dn. Joan.*

Valen.

Valentini Neufferi, J. U. D. Supremi Dicasterii Adsessoris, in Illustri Collegio Feudalium, in Academia nostra tandem Pandectarum Professoris celeberrimi nepte, quæ inter Proavos & Majores famigeratissimos Juris & Medicæ artis Professores numerat. *Avus* & *Proavus*, *Dnn. Jo. Rudolph.* atque *Abavus*, *Alexander Camerarii* nostra in civitate non minus, quàm in Esslingensium & Reutlingensium rebus publicis medendo ingentem nominum celebritatem consequuti sunt. Prima autem Optumorum Parentum cura fuit, ut, postquam in sacro baptismatis fonte nomen Christo dedisset infans, emicantes præclaræ indolis igniculos piis præceptis & egregiis doctrinis maturè excitarent, augerentque. Neque Præceptores suo defuisse officio inde conjicias, quod, ubi primùm rationis sese usus prodidit, tanta celeritate insigniter profecerit Noster, ut in Festivitate publica Secundi Academiæ nostræ Jubilæi, An. MDCLXXVII. ritu depositionis, quam vocant, academicæ initiatus, dignus judicaretur, qui Albo studiosorum insereretur. Linguarum deinceps omnisque Philosophiæ, inprimis verò Naturalis, cultor exstitit strenuus, qui præclaris specimini-bus publico mox innotescere cœpit, habita primum Oratione publica, sub Directione *B. Dn. Caldenbach*, Eloq. Prof. Publ. de admirandis partus Bethlehemitici *Templum in stabulo Augustum* ostendens, atque postmodum conscripta *Thesium Geometrico-Astronomico-Physicarum pentecoste*, quam sub præsidio *B. Dn. D. Mæglingi*, Physic. & Mathes. tum Prof. Publ. defendit, præmiaque singularis diligentiæ ab Amplissimo Philosophorum Ordine multis cum laudibus reportavit, A. MDCLXXIX. primam, An. MDCLXXXII. secundam, utrinque inter Commilitones primus, laureas. Quo facto, ad paternam artem, proprio invitante genio, curatiùs excolendam animum adpulit, atque eum in finem ad naturæ Consultissimorum ejus ætatis virorum *B. Metzgeri*, ad sacrum fontem pro Ipso Sponsoris & publicæ de *Helleboro nigro* dissertationis Præsidis, *Raithii* & Parentis sui, sive per cultrum anatomicum, aut per ignem chymicum, aut per Mechanicas enchireses experimenta instituerent, sive chirurgicis operationibus præessent, sive de mediis ad pellendos cujusvis generis morbos idoneis, sive de aliis salutaris artis capitibus differerent, latus numquam non hæsit spectator, auditor, scrutator: Horarum subsecivarum autem partem addiscendis, Italica Gallicaque, linguis consumsit. Haud ita multo post sollemnem, eamque anniversariam *de raro ecstaseos naturalis exemplo* orationem habuit, plaudentibus, quotquot Ipsum audierunt, omnibus. Hisce ita feliciter defunctus studia mentemque suam propiore celebrium extra Patriam Virorum commercio ulterius perficere decrevit. Sub finem igitur veris An. MDCLXXXV. in Avun-

culi

culi sui *B. Baurii*, JCti & Consilii Superioris Würtembergici Adsessoris meritissimi, comitatu Oenipontem solvit, Ulmæ, Memmingæ, Campidoni, Monachii, Augustæ Vindelicorum ad viros doctissimos, *Illustr. Schræckium* inprimis, invisens, plurimaque, in metallifodinis præcipuè, singularia passim observans. Auctumno ejusdem anni Per-Illustrem L. B. *de Closen*, Seren. Würtemb. Ducis Consiliarium, Supr. Dicast. Præsidem & Toparcham olim Balingensem &c. Franconiam petentem sequutus, ubicumque divertit insignem Magnorum Virorum favorem, Heilbronnæ puta *Fabri*, Herbipoli *Virdungi*, Coburgi *Frommanni*, Noribergæ *Volkameri*, *Halbachii*, Altorffii *Hoffmannorum*, Patris & filii, *Sturmii* &c. expertus est. Quum sequenti Anno denuo patrios relinqueret lares Heidelbergæ *Francum*, *Brunnerum*, *Gerlachium*, Francofurti *Wizelium*, *Horstium*, *Peters*, *Strausstium* Giessensem & *de Spina* frequentavit. Inde acidulas Swalbacenses & thermas Wisbadenses adiit, Moguntiam deinde, Coloniam, Düsseldorpium, Noviomagum & Ultrajectum transiens, Amstelodamum pervenit, ibique ingente usus benevolentia *Sladi*, *Ruyschii*, *Guenellonii*, *Bidloo*, *Blancardi*, *Flamerdingii* aliorumque, Nosocomium, Theatrum Anatomicum, Hortum medicum & quæcunque observatu digna erant, studiosè lustravit. Postea Roterodami *Scholzium* & *Baileum*, Delphis *Lovvenhœkium*, Hagæ Comitum *Nukium*, *Solingen*, *Helvetium*, *Stalpart van der Wiel* & *Euthium*, familiares sibi & utiles reddidit. Lugduni Batavorum stativa habuit, *Drelincurtium* publicè ac privatim avidus audivit, *Schachtium*, in Nosocomio ad praxin manuducentem, singulis diebus binis horis comitatus, *Maetsii* in Laboratorio publico individuus adsecla, *Marggravio* in Collegio Experimentali ad latus hæsit, ab *Hermanno* rem Herbariam hausit, *Volderi* & *Senguerdi* experimenta solicitus observavit, *Dekers*, *Broen*, *le Mort*, *Seidleri*, *Mussenbrœki* utilissimum abunde sentiens favorem. Postquam interea Anglicam quoque addidicisset linguam Ipse in Angliam trajecit, verè Regiam Societatem Londini, ejusdem Bibliothecam & Musæum, Laboratoria chymica, tam Regium quàm Pharmacopœorum, Hortum Medicum, aliaque singularia sexcenta adtentus consideravit, *Haakio* præcipuo gaudens Patrono, frequentibusque sermonibus cum *Boyle*, *Papin*, *Hook*, *Slare*, *Crelles*, *Weidenfeld*, *Bragasto* & *Staphorst* mirificè delectatus. Quibus quum ultimum tandem dixisset vale, Galliam atque illud orbis compendium Lutetiam Parisiorum petiit, eoque in loco in ædibus & convictu celeberrimi *Mareschalli*, Chir. t t. Ordinarii Nosocomii la Charité, ab ineunte Augusto mense ad finem anni substitit, occasionem nactus optimam proficiendi & conversandi

cum

cum eruditis; *Du Verney* enim, *Pelletier*, *le Rat*, *Moreau*, Pater & Filius, *Courtois*, *Fontaine*, *l' Emmery*, *Hamelius*, *Malebranche*, *Verduc*, *Michault*, Patroni, præceptores & familiares Ipsius exstiterunt, studiaque Ipsius, in anatomicis præcipuè, mirificè auxerunt. Quorsum plurimum contulit, quòd Hortum Regium Noster, Nosocomia, l' Hôtel Dieu, la Charité, les invalides, item l' Ecole des Medicins & Collegium D. Cosmæ frequens ingressus est. Ex Gallia per Sabaudiam in Italiam movit, primò Venetias petiit, & ubique locorum doctissimos ejus ætatis Viros convenit, Romamque tandem adtigit, ubi à *Burrho*, *Triumfetti*, *Gabriele à Porta* aliisque humanissimè exceptus est. Româ abiens reliquas Italiæ Urbes Virosque eruditos visit, patriamque suam per Lacum d' Iseo, Vallem Tellinam, Rhætiam, Lindaviam, Constantiam, Scaphusium, An. MDCLXXXVII. difficilibus omninò itineribus ex voto omnibus confectis, postquam ubique omnia, quæ triplex Naturæ regnum rara, quæque Ars tam Naturalia, Medica, quàm Mathematica singulariter produxit curioso oculo lustrasset, & omnis generis Injectiones, Sectiones atque Experimenta in peregrinis istis oris instituisset, sanus & incolumis repetiit, atque laborum fructus continuò percepit amplissimos. Non multò post enim læta lætissimi Parentis manus mitram Ipsi Doctoris imposuit, cùm jam prius ante adhuc, quàm suo sese commisisset itineri, eodem Parente, Universitatis tum Rectore Magnifico, Præside Inauguralem suam de *Tensione Cordis Lipothymiæ causa* Dissertationem publico eruditorum examini subjecisset; Cujus quidem honoris eò jucundior Nostro, dum viveret, recordatio fuit, quòd post XXX. annos & Ipsi contigerit esse adeò felici in Filio natu majore. Proximo anno Professio Medicinæ Extraordinaria & Medici Horti Inspectio Ipsi est collata, quod munus erudita & solenni *de Plantis Vernis* Dissertatione auspicatus est. Sub idem tempus Academiæ Naturæ Curiosorum t. t. Director, jam Præses Magnificus, *Ill. Dn. D. Schræck*, honorificè Ipsum ut ad exemplum B. Parentes (qui in laudatum Collegium jam Ann 1669. receptus atque *Hector* vocatus fuerat) Societati isti nomen quosque daret. An. MDCLXXXIX. quum *B. Metzgeri* tum defuncti in Facultate Medica locum occuparet *B. Jo. Lud. Mæglingus*, Physicæ Professioni Ordinariæ Noster est admotus. Donec Anno MDCXCV. Ordinarium in Facultate Medica locum, quem Ipsius B. Parens obitu suo tum vacuefecerat, impetraret, auspicatus stationem istam, cui ad vitæ finem usque summa cum laude præfuit, oratione publica, qua B. Parentem auditoribus in exemplum statuit, in Eoque *Medicinæ Mutationes*, *Medicorum Sostra atque Fata* monstravit. Quanta fide ac dexteritate omnes demandatorum munerum par-

tes explere numquam non adlaboraverit, Academia noſtra, Civitas noſtra, Patria noſtra omnisque conclamat eruditus orbis. Luculentum quoque præbent teſtimonium tam, qui ex Ipſius inſtitutione prodierunt, Viri munerum gravitate per patriam conſpicui, & Poliatrorum quidem inprimis plerique; quàm Lectionum, quas per Profeſſionis ſuæ ſex luſtra habuit, omnium ſuperſtes conſignatio, fide cujus neglectorum ſibi non fuit conſcius. Præterea Diſputationes ultra ſexaginta (præter cyclicas, numero multò plures) ſelecti admodum atque oppido utilis & jucundi argumenti omnes, ſumma diligentia & judicio, quo inprimis pollebat, exaratæ, hinc etiam avidè ab Eruditis expetitæ. Alia denique multa, egregia prorſus doctoque, quod ajunt, pulvere impensè conſperſa, quæ in ſcriniis ſuis reliquit indefeſſi laboris ſpecimina, ex quibus Ephemerides Ipſius Medicas & Meteorologicas, in ſeptimum usque luſtrum continuatas, vel nominaſſe modò ſufficiat. Faſces academicos quater geſſit, difficillimis etiam temporibus prudentiſſime. Supremam autem, quam vocamus, Deputaturam ſemel. Decanatum Philoſophicum aliquoties; Medicum, ter & vicies. In adminiſtratione Stipendiorum, quæ concredita *Ipſi* fuerunt, numquam quisquam in *Eo* deſideravit fidem. Hochmanniano & Martiniano Collegio cum magna præfuit gravitate. Non capit præſens tabella, quæ propter illhæc ſingula à Schola noſtra & Republica debentur ampliſſimæ laudes & gratiæ Optumo Viro. Ceterum thori Sociam ſibi junxit *Chriſtinam Magdalenam*, Viri Ampl. atque Excell. *Jo. Craftii*, in ſextum olim luſtrum Logic & Metaphyſices heic loci Profeſſoris, tandem Conſiliarii & Abbatis Alpirſpacenſis, filiam ornatiſſimam, quam moribundus in litteris ad Senatum Noſtrum Valedictoriis ſibi fide, cura, labore conjunctiſſimam prædicavit & commendavit. Felix illa *decem liberorum* parens fuit, ex quibus quidem non ſuperſunt niſi quatuor, *Filiæ*, cœlibem agentes vitam, *Regina Magdalena*, natu maxuma & *Agnes Chriſtina*, natu minima, dulciſſima Parentis corcula, & florentiſſima *Filiorum* Biga: Vir Excell. *Dn. Alexander Camerarius*, Med. D. & Prof. Extraord. Academicus Nat. Curioſ. dictus Hector IV. & ab Ampliſſ. Senatu B. Parenti in Præfectura & Inſpectione Horti Medici conſtitutus Adjunctus, qui ſuperiori anno uxorem duxit, Ornatiſſimam Nobiliſſimamque Virginem, *Claram Hedvvig*, VIRI Nobiliſſ. Excellentiſſ. atque Ampliſſimi, *Dn. D. Jo. Zelleri*, Medicinæ apud nos Profeſſ. longè celeberrimi atque Archiatri Würtembergici Primarii, Suſceptoris ſui venerandi, filiam: & *Henricus Camerarius*, Philoſophiæ Cultor feliciſſimus. Incredibile eſt, quàm tenerrimo Beatus hoſce complexus ſemper amore fuerit. In præcipuis delitiis habuit, ipſos perpetuo ad latus habere, jam pietatis præcepta, jam prudentiæ

dentiæ regulas, jam præstantissimas disciplinas instillare. Cujus quidem operæ, cùm non frustra impendi istam videret, adeò Ipsum non pœnituit, ut frequentes potius DEO gratias detulerit, quòd sibi senescenti & per morbos atque calamitates acciſarum vehementer virium Viro, concesserit Filium, praxeos suæ medicæ Vicarium, cujus curæ ægros suos committere securè posset, uti suæ olim curæ suos quoque ægros commiserat B. Parens ejus. Admodum enim circumspectum solicitumque ægrorum (quorum multa habuit millia, & exactas plerorumque historias reliquit) Medicum egit, nec timidè quidem, sed & nec temerè quidquam suscipiens, non diurnam modò, sed nocturnam quoque illorum curam habere & medicinale filum ducere solitus, ut conscientiam servaret tranquillam & famam intemeratam. In reliqua Beati Viri vivendi ratione describenda ut multi simus, necessum minimè ducimus. Cui enim non dicta & probata Pietas Viri non fucata, patientia, humilitas, fiducia & spes in Deum, amor adversus Suos & cura pro vera illorum salute, candor, justitia, mansuetudo, liberalitas & quibuscumque inserviendi promptitudo ? Et quid plura ? Quid erat museum Ipsius, quo per ultimum semestre detinebatur, quàm cathedra, ex qua selectissima pietatis solidæ præcepta & divini solatii fundamenta indefessus proposuit, Suis aliisque, quotquot ipsum visitarunt, inculcavit ? quàm piè Suis aliquoties ultimum dixit vale & vivum benedictionum divinarum fontem recluſit ? quàm piè pridie mortis suæ sacro epulo, quo ante octo superiores dies demum refici sese curaverat, usus est, quanto animi tripudio verba, quæ dicuntur, institutionis, tremulo licet ore, repetiit ? Sed ad morbum tandem, qui tantum nobis eripuit virum, properamus. Firmâ juvenis & maritus viguit valetudine, donec anno labentis seculi sexto, ipso die post Festum *Jacobi* dominico, gravi morbo correptus in præsentissimum vitæ periculum conjiceretur. Evasit quidem illud, quæ DEI gratia est, vivus & dicti diei memoriam singulis annis gratus coluit. Sed, mirum dictu, elapso decennio ipso *onomastico* die suo altera vice adfligitur febre quadam maligna gravi & periculosa, quam tamen iterum & tam felicitèr superavit, ut postea ipsis calendis Novembris, in renunciatione novi Rectoris, Ipse Decedens, Deoque submissas pro restitutione gratias agens, orationem *de Medico Ægroto* communi omnium adplausu recitaverit. Ab utroque autem hocce insultu infirmus utique & valetudinarius mansit, ac diæta inprimis & provido vitæ regimine sese sustentavit. Donec tandem ex Hæmoptoe factus fuit phthisicus, pro cujus morbi more tardè & lentè consumtus, nec lecto nisi per ultimum vitæ biduum affixus, ad Se Suosque ad imminentem mortem suam præparandos nil fecit reliqui, eamque tanta animi æquitate & constantia, corporis autem

quiete obiit, ut non è vita discessisse, sed obdormivisse modo fuerit visus, quum nudius quartus, seu d. XI. fluentis mensis Septembris, summo mane inter suorum solatia & amplexus in meliorem vitam commigravit, Vir longiore vita omnium dignissimus. Memoria ipsius maneat in benedictione! Vos vero, *O nostri!* bene precamini Academiæ nostræ, causam ejus coram Deo piis precibus serio agite. Mœstissimæ autem defuncti familiæ efficacissima ab eodem supremo numine solatia exorate, ac luctum ejus, quum funus à meridie in Conditorium Suburbanum ducetur, frequenti præsentia & suprema honoris significatione, pro eo ac par est, lenite. P. P. Sub Sigill. Rector. Domin. XIV. Trinit. A. MDCCXXI.

ORATIO PARENTATORIA.

P. P. Revertor in hanc cathedram, in qua steti nuper Disputator, futurus hodie Orator. Verum *ut Lugdunensem quondam dicturus ad aram*, Sic ad vestrum, Auditores, conspectum ego si palleam, quid mirum: Idem utrinque, nec ille quidem vanus, metus est. Illi quondam, ne submergeretur in flumine, si quidem displicuisset Oratio. Mihi, ne explodar, si dicendi munere injuncto minus feliciter defunctus fuero. Quaquaversus enim me convertam, & omnia, quæ dicentem alias turbare valent aut solent, respiciam, omnesque rationes, quas adducere in exordiis Rhetoribus solenne est, hic applicem, singula fere in me convenire non sine perturbatione experior. Quid mihi ergo animi esse oportet, si considerem ex una quidem parte loci & Audientium dignitatem, ex altera autem parte dicentis infirmitatem, qui artem bene ornateque dicendi nec didici unquam, nec exercui; memor semper illius, quod quasi in aurem dicunt Medicis ægroti: *Herbis, non verbis.*

At frustra hæc; Nec enim querelis hic locus est, quem ubi semel occupaveris, temere deserere non potes. Firmandus proin ad constantiam est animus, & sepositis pavoris causis quærendæ aliæ, quæ balbutientem linguam vividiore spirituum irradiatione possint excitare. Nec enim falli me arbitror, ubi singulas istas rationes invertendo, ex iisdem ad erigendum animum remedia quæsivero. Sit enim, conscientiam curtæ supellectilis non posse non metum incutere; sed melior, quam Disputantis quidem, hodie Oratoris est conditio. Moris est, audire ipsum patienter; non solet ipsi contradici; non facile explodituf, ut olim, ut alibi, si minus placuerit. Tanta est modestia Dominorum Auditorum, talis viget in Auditoriis nostris benevolentia, ut vel timido addat animum, ad perorandum alacrius. Sit, vestrum, Patres Academici Inclyti, confessum gravissimum

non

non leviter percellere dicturum; Vestro tamen patrocinio promoveor hactenus & sustentor. Vos proin submisse quidem venerari decet, vicissim autem in vestro favore prorsus confidendo liberius etiam respirare licet. Sit denique, superiorem hanc cathedram metum augere; sed non prima demum vice hoc in loco compareo. Jam semel atque iterum hic steti, & Disputator & Orator, benevole semper ab Inclyto Auditorio exceptus.

Hæc omnia quidem, fateor, ita comparata sunt, ut animo, utcunque etiam meticulosus & dejectus ille fuerit, alacritatem tamen & serenitatem possent procurare. Mihi vero necdum sufficiunt. Stringit adhuc præcordia occultus dolor, & gratulationes Amicorum vix admittit ægritudo animi. Jubent lætitiæ signa dare Clementia Tua, *Princeps Serenissime*, *Domine Clementissime*, atque Favor Vester, *Patres Conscripti*, quo in promotionem meam unanimes convenistis. Sed vividiorem læti sanguinis motum valde reprimi sentio, dum Professionem, quam hac ipsa hora auspicor, & Personam, cui in statione ordinaria succedo, considero. Hæc *Pater* est. Ah! quid dixi? Esse. Imo *Fuit*. O! triste fatum.

Multis ille bonis flebilis occidit.
Nulli flebilior, quam mihi.

Luxeras, *O! beate Pater*, sub initium veris fatali temporum malignitate abreptos, & brevi admodum sibimet invicem succedentes Cognatos tres, Tuo omnes de nomine dictos; Et sub initium æstatis in Ephemeridibus Tuis notaveras *Hærlinum*, ex Medicis Stutgardiæ hoc anno mortuis etiam tertium, Archiatrum per septem lustra bene omnino meritum. Ah; sub finem æstatis, præmatura nimis morte, nondum quidem viribus, annis tamen Senem hunc venerandum sequeris, ipse annis multo minor, viribus autem longe infirmior. Unde etiam per ultimos vitæ annos ex ore Tuo vix aliud audire licuit, præter quotidiana mortalitatis symbola, propinquam mortis horam, spem vitæ melioris. Venit ergo tandem ultimum Solstitium, quo ad supremum vitæ gradum evectus, & in limine ætatis iterum decrescentis constitutus, non stas cum sole, nec descendis sensim, vel autumnum, tabidis alias notorie gravem, expectas, sed præpropere abreptus cadis. O! diem Septembris undecimum tristem. O! memoriam æquinoctii luctuosam! Quæ ante annum fuerunt nostra gaudia, cum hoc ipso tempore ego filius celebrarem nuptias; quam brevi coeperunt illa mutari in lamenta. Qui post æquinoctium vernale *Reverendissimo Dn. Cancellario* præsentasti Medicinæ Candidatum, & Disputationi ejusdem Inaugurali præfuisti; cum instaret æquinoctium autumnale, & veniret Candidatus alius, hujus Disputationi immoreris, sicque bea-

to *Parenti Tuo*, qui suam Tibi provinciam concesserat, in beata etiam analysi succedis. Sic unda undam excipit; sic continuæ sunt in mundo decedentium & succedentium vicissitudines. Fallor, an audio beatos *Antecessores* Tuos è tumulis clamantes:

Nos quoque floruimus, sed flos fuit ille caducus.

Floruistis utique viri Optimi, & absit, ut quisquam patiatur vestram intermori memoriam. Stetisti O! Pater Desideratissime, in professione physica octavus à *Schegkio*, magni olim nominis Philosopho, quem sequebantur ordine *Lieblerus*, *Zieglerus*, *Moeglingus*, *Cellarius*, *Geilfusius*, *Brodbequius* & *Moeglingus*.

Suscepisti simul Professionem Matheseos Extraordinariam, Physicæ ordinariæ junctam; Et in hac Antecessores habuisti *Stoefflerum*, Astrolabio invento celebrem, *Imserum*, *Scheubelium*, qui figuras Mathematicas Euclideas, ex ligno sculptas, Senatui Academico in Bibliothecam, quæ constrúi tum cœperat, donavit; *Siderocratem*, qui suo jam tempore methodi mathematicæ in docenda medicina necessitatem & utilitatem oratione publica exposuit; *Apianum*, *Moestlinum*, *Schickardum*, scriptis adhucdum celebres; *Schulzium*, *Brodbequium*, *Graftium*, Socerum quondam Tuum, & *Moeglingum*.

Agnoscis, Audd. nomina Virorum de Academia hac meritissimorum, è quibus plures ex infimis olim pædagogii (quod, cum amisimus, utile fuisse convincimur,) classibus ad istos gradus ascendisse invenio; quatuor autem ex statione physica translatos in Medicam, mox nominandos.

Professores nimirum Medicos à *Leonhardo Fuchsio* (ultra cujus ætatem de *Majo*, *Rysio*, *Menchingo*, *Vorbachio*, *Kurlino* & *Vngero* imperfecta admodum mea est notitia,) numerasti ante Te viginti quatuor: *Ruckerum*, *Thalheuserum*, *Schegkium* (qui post physicam Medicinæ simul & Organi professor fuerat,) *Gablerum*; *Vischerum* Abavum Tuum Maternum, *Hambergerum*, *Planerum* Nobilem Athesinum, itidem Organi (quod majori in pretio tum fuisse debuit,) simul Professorem, *Moeglingum* primum, Heidelbergâ ob mutatam religionem huc fugientem, *Blossium*, *Fabrum* fundato Stipendio & Bibliotheca relicta inclytum, *Haugium* Augustanum, *Moeglingum* secundum, ad Medicinam à Philosophia promotum, *Müllerum*, *Gerhardum*, *Simonium* peste abreptum, *Plachetium* Proavi Tui vitricum, *Bardili* inclytæ caput familiæ, *Hafenrefferum* scriptis clarum, *Solfleissium* brevi ereptum, laudatum *Brodbequium*, tertium ex translatis à Physica ad Medicinam, *Mezgerum* susceptorem & Præceptorem Tuum, *Moeglingum* tertium, Præceptorem

ptorem quoque Tuum & in Profeſſione Phyſica Anteceſſorem, *Parentem* denique Tuum optimum, cui Tu ſucceſſiſti proximus.

Quemadmodum vero Te ſuperſtitem gaudeo, *Excell. Dn. D. Zellere*, Suſceptor, Præceptor atque Socer filiali cultu venerande, Anteceſſor olim B. Parentis, poſt Collega per viginti ſex annos conjunctiſſime, pro cujus ſalute perennante quotidiana vota nuncupo; ita dum calculum huncce finio, ad Te redeo, qui adeo gravem luctuoſo Tuo diſceſſu reddis hanc dicendi provinciam *O! Pater, O! Anteceſſor.* Indulgete aliquid, *Auditores Honoratiſſimi*, querelis meis. Juſtam luctus videor habere cauſam, cum jactura ſit tanta. Ipſa hæc pulla veſtis piaculum eſſe dicit de alio, quam de B. Parente ad vos verba facere. Et ſi tædioſus vobis hoc themate videbor, ipſa me filialis excuſabit pietas. Dirigam vero, quandoquidem dicendum eſt mihi, nec id declinari poteſt, ſermonem meum ad vos præcipue Dominos Studioſos artisque ſalutaris cultores, commendaturus vobis memoriam Præceptoris veſtri, de vobis, uti de omnibus ſuis quondam Diſcipulis, adeo bene meriti. Atque adeo velim vos reflectentes mecum ſuper vitam ipſius cum laude geſtam, & ab ejus exemplo diſcentes ſtudiorum imo vitæ rationem ineundam. Vos autem Auditores moerentem & lugentem Oratorem favore veſtro ſuſtinete.

Laudabile prorſus eſt inſtitutum tam priſtinum, quo Anteceſſori Succeſſor parentare quondam ſolebat, quam modernum, quo decedentium Profeſſorum memoriæ honorifico & prolixiore programmate conſuli ſolet; ut proin ſuam bene collocent operam, qui diſperſa iſtiusmodi memorabilia colligunt & ab interitu vendicant. Id enim debet Hiſtoriæ tum poſteritas omnis, cui in exemplum iſta reſervantur, tum virtus ipſa quæ oblivioſæ morti eripitur, quod fluxile tempus quaſi figat & ſiſtat præſens ſemper atque conſtans. Fortes autem qui vixerunt ante *Agamemnona*, omnes dicuntur urgeri illachrymabiles, ignotique longa Nocte, carent, quia vate ſacro. Hæc ergo Hiſtoriæ prærogativa, hæc laus eſt. De qua tamen egregie monuiſſe lego *Tullium*, ſtudia nempe circa vitas moresque clarorum ex antiquitate virorum, ſi ad imitandos ſummos viros ſpectant, ingenioſorum eſſe; ſin tantummodo ad indicia veteris memoriæ cognoſcenda, curioſorum. Fructum ergo hiſtoriæ quæro, applicari geſta majorum & à poſteris in commodum deduci ſuum volo, utpote è re quorum maxime foret, ut ſibi quisque per omnem vitam exempla petat, quæ reſpiciat, quæ imitetur. Non igitur ex Programmate, quo B. Parentem honorare voluiſti *Magnifice Domine Rector*, vitæ ipſius curriculum, undecunque quæſitis amplificationibus extenſum, vobis Audd. Honor. recitabo. Præſtat, opinor, fructum inde capere, & animos Studioſorum ejusmodi

modi exemplis excitare, ad imitandum inſtigare, juxta illud Poëtæ: Acer, & ad palmæ per ſe curſurus honores, ſi tamen horteris, fortius ibit equus.

Agite vero, o mei, conſiderate mecum primo quidem præſentem *Artis* Medicæ *ſtatum*, & facile perſpicietis inde, quid ſperandum ſit vobis, quid expectandum, qualis ineunda vitæ ratio. Qualis autem ille? Mirè *corruptus*. Irruunt catervatim illotis manibus pedibusque medicaſtri, coinquinant Artem ſaluberrimam hic paſtores, ibi chirurgi & pharmacopœi, illic vetulæ; quin carnifices alibi impune graſſantur. De his collegis gratulamur nobis. Scilicet, cum nulla alia in re periculum ſit majus, nemini tamen facilius creditur, quam ſe Medicum profitenti. Nihilominus omnes illi ſua ſe ſuſtentant impudentia. Adeo in praxi medica ſuccedit illud conſilium, quod ad id, ut emergas, ſcientiæ modicum ſufficere dicit, impudentiæ autem multum requirit. Miratus olim dicitur *Anacharſis* Scytha, quomodo apud Græcos artifices certarent judicarentque, qui artifices non eſſent. Medici quotidiana iſtiusmodi experiuntur judicia; namque apud Eruditos qui nihil valent, apud plebem imperitam facundia præeminent. O! tædioſam ergo conditionem Medici, cui cum iſto hominum perverſo genere certandum eſt. O! Medicum afflictum; de quo adhuc hodie valet, quod de ſe ipſo olim conqueſtus eſt Naturæ curioſorum quondam *Telamon*: Multa ego & incredibilia propter Medicinæ ſcientiam paſſus ſum, patiorque etiamnum, ob quæ fere tædium Artis alias ſaluberrimæ inceſſit, & eo impellor, ut quæ ab hominum & vulgi opinione, jam etiam medicaſtrorum lucripetarum ſordibus, & theoreticorum ſupercilio, in eam illata ſunt damna, triſtiaque & optimorum hominum patientia indigna, meditato jam dudum, &, volente ita Deo, conſummando Dialogo traducam. Et quid quæſo animi fuiſſe putatis B, Parenti, ad Medicinam promoto quondam è *Philoſophia Naturali*, cum qua aliter, & longe quidem melius, comparatum eſt. Arcetur enim ibi profanum vulgus, nec ſcientiæ ardeliones iſti inhiant, quia luci litatur in phyſica, non lucro, quod unum ipſi quærunt. Quodſi tamen quis per transverſum ſeſe immiſcuerit tenebrio, facile experimentorum claritate & demonſtrationum robore exploditur.

Quodnam ergo pro Philiatro conſilium? Quodnam his moleſtiis remedium? Certe non aliud, quam quod injuriis quibuscunque deſtinari alias ſolet, & dici: Non maſticandas illas eſſe, nec ruminandas, ſed devorandas & deglutiendas integras, uti ſolent Medicorum pilulæ. Idcirco mature præparandus eſt animus & obfirmandus ad ferendum patienter, mutari quod nequit. Nec profecto aliam perverſis rebus iſtis medelam adhibendam cenſuit, B, Parens, niſi quod cavere ſibi & proſpicere juſſerit philia-

philiatros, ne delinquant vel deficiant in illis ipsis, quæ modo reprehendimus in medicastris, sed potius eruditione sua se distinguant, suamque inter istos tueantur dignitatem. Scilicet, cum adhuc hodie obtineat *Hippocr.* 1. Aphor. 1. (cujus veritatem *Stahlius* peculiari Disputatione, & in programmate : Judic. Diffic. graphice exposuit, ad exercitium praxeos medicæ non adspiret quisquam, nisi prius in Academia bene fuerit formatus & instructus ; Memor, etiam hic valere, quod de corpore humano dicere solent Medici : Vitium primæ coctionis non corrigitur in secunda, multo minus in tertia. Profecto discendum prius est, quam curandum; Nemo accedat ad praxin, nisi præceptis, dogmatibus instructus, etiam nisi peritia instructus. Nec est, quod quis peti sic principium regerat, peritiam requiri ante experientiam ; Suppetit enim experientia aliorum, non dicam tot seculorum, sed probatorum modo Auctorum, quam nostram esse voluit benigna majorum liberalitas, qua gaudemus tanquam hæreditate bene ampla. Sunt præceptores muti, sunt vivi duces, longo rerum usu cauti, quos ad praxin sequi, ad quos ab ægroti lecto recurrere tamdiu, donec vel propriis confidere pennis, vel natare liceat sine cortice, multoties inculcavit suis B. Parens. Ita demum exercebit praxin suam Medicus nec temere, nec timide, in despectum medicastrorum omnium, qui juxta *Lindanum* tument & timent. quorum proin latratus equi generosi instar ne curabit quidem amplius, sed exclamabit cum B. Patre : *Transeat*.

Qualis porro Medicinæ status ? Multum à pristino *mutatus*. Non ignoro, hoc ipsum alias in malam partem detorqueri, & nobis objici ab osoribus artis, qui cum *Plinio* nullam artem medicina esse inconstantiorem exprobrant. Sed, ut hoc mox declinem, non urgebo prolixe constantiam multarum & fundamentalium regularum, concedam potius quod objiciunt, ut habeant confitentem ream artem, sed ita tamen confitentem, se in ea parte fuisse, qua vos omnes, quarumcunque artium cultores, qua Artes ipsas omni laude dignas ; Itaque prius de vestra inconstantia confiteamini necesse est, quam Medicinæ & Medicorum ullam reprehendatis culpam. Nihil dicam de Theologiæ hæresibus, nihil de Philosophiæ sectis; Hoc saltim urgebo, omnibus id commune esse disciplinis, ut vigeant hoc seculo, altero langueant, hoc amittant, illo recuperent, isto plura & nova acquirant. Et de medicamentis nostris fere dixero, quæ de vocabulis *Horatius*:

Multa renascentur quæ jam cecidere cadentque,
Quæ nunc sunt in honore.

In genere semper perficiuntur Artes, & nunquam ita quisquam bene sub-

ducta ad vitam ratione fuit, quin usus ipse, ætas atque experientia semper aliquid docerent novi. Quis ergo & cur exceptam velit Medicinam? Indeclinabiles arti sunt mutationes, videamus modo, ut sint in melius, non in pejus.

Famosus priori seculo philosophiæ reformator alicubi se ad reformandam quoque Medicinam animum applicuisse scribit, prætenditque, homines ab infinitis tam corporis quam animi morbis immunes futuros, imo fortassis etiam à senectutis debilitatione, si satis magnam causarum à quibus mala ista oriuntur, & omnium remediorum, quibus Natura nos instruxit, notitiam haberent. Videbatur enim sibi incidisse in viam, qua haud dubie ad optatum finem perveniri possit, nisi aut brevitate vitæ, aut experimentorum defectu impediatur. Judicabat autem, nullum melius esse adversus duo ista impedimenta remedium, quam si fideliter quisque publico communicaret id omne, quantumcunque esset, quod reperisset, & præclara ingenia incitaret, ut ulterius pergere contenderent, singulique quod in sua facultate esset ad experimenta facienda conferrent, atque etiam eorum, quæ addiscerent, publicum particeps facerent, eo fine, ut ultimi incipiendo ubi præcedentes desiissent, & ita multorum vitas & labores conjungendo omnes simul longius progrederemur, quam singuli privatim possent. Egregie dicta beatoque parenti auro contra cariora, qui missis allotriis & ad rem nihil facientibus, quæ vera & bona inclaruerunt in discentium usus contulit, antiqua novis perfecit, illustravit & conciliavit, ad praxin vero omnia retulit, unice respiciens, quantum à novis inventis pro salute ægrorum sperari vel applicari possit; prouti, silentibus etiam nobis, norunt qui vel docentem ipsum audiverunt, vel scripta ejus legerunt. Utinam omnes sequerentur! Uberes tamen fructus talium prostant passim; talibus debentur medicæ artis incrementa, de quibus hodie gratulatur sibi & tantum non superbit. Celebris quondam Tubingæ nostræ Comicus in theatro exhibuit *Julium Redivivum*. Quid putatis Hippocratem & Galenum redivivum, vel alium quemcunque è veteribus medicis cum *Epimenide* evigilantem, dicturos ad moderni status medici conditionem? Et quid aliud, quam quod mirarentur, quod laudarent viros tam in Universitatibus Germaniæ celeberrimos, quam nunquam otiosos *Naturæ Curiosos*, collectos in *Regias Societates* Anglos, Gallos, Borussos, & quis omnes enarrare valeat? ut isto studio & fervore Artis Medicæ augmentum promovere velint porro.

Vestrum igitur est, Audd. Philiatri, primo quidem grata mente venerari Præceptorum fidem ac industriam; Deinde vero amplam istam, quam singulari Majorum liberalitate nobis relictam supra diximus, hæreditatem posteris

posteris quoque vestris non conservare saltim, verum etiam augere, adeoque senescendo usque tamen adhuc discere, certi, Artem nostram nondum esse absolutam, sed, quemadmodum juxta prædictionem *Senecæ* venit tempus illud, quo nos posteri miramur, majores nostros varia tam aperta nescisse; Ita venturum aliquando tempus, quo etiam posteri nostri mirabuntur, nos tam aperta nesciviſſe. Quod eo quidem facilius vos mihi conceſſuros spero, quo latius patere campum Medicinæ nosti, & meministis, B. Patrem sæpius dixisse, medicum (quem ideo sagacem esse omni jure voluit,) nullibi aberrare posse, sed ubicunque locorum divertat, circa quod ingenium suum exerceat, semper invenire. Ipse occasionem submini-stravit & reliquit ampliſſimam, dum toties citavit Vobis & commendavit jucundum Historiæ Naturalis studium, amplum Chymiæ plebejæ laboratorium, necessariam medico Botanicam, cujus adeo connatus amor ipsum tenuit, ut nullus campi recessus sit, quem non, dum vires vigerent, olim multoties accesserit. Ah! videtur adhuc

Ipsas te Tityre pinus,
Ipsas te sylvas, ipsa hæc arbusta vocare.

Ut de Horto Academico nihil dicam, cujus Præfectus fuit per triginta tres annos; Nec sexus Plantarum mentionem faciam, quem peculiari epistola declaravit, & quem ab exteris approbari, per plures usque species confirmari quin ad plantas etiam imperfectas capillares ingenioſe applicari, non parum gaviſus est.

Si talis Medicinæ status; Qualis ergo *Medicorum conditio? Gravis & periculosa.* Agitur de vita hominis, quæ quo est nobilior, eo cura medici debet esse major. Ludunt de corio humano, vitam sæpe ponunt in acie novaculæ, nec periculis quidem discunt medicastri, in quorum manibus medicamenta perinde se habent, ac enſis in manu furioſi, & de quibus omnino valet, quod quæritur *Lindanus:* Quasi vero non sufficeret ægrotandi vis, nisi accedat ad eam medici imperiti etiam temeritas. Aliter autem longe comparatum esse videas cum Medicis, quibus seria omnino res est medicina, & quibus pro canone inservit illud *Hippocraticum:* Si prodesse non possis, cave quæso, ne noceas; Difficultates enim in medendo non latuerunt divum senem, neque facilem esse artem persuadere voluit ista initiandis, quin potius suos aphorismorum libros pita statim inchoavit: Vita brevis, Ars longa, occasio præceps, experimentum periculosum, Judicium difficile. Medelam tamen rebus hic adhibendam alibi suppeditavit egregiam, dum laconice quidem, pro more, graphice tamen, in Epidem. libb. dixit: μηδὲν ἄγαν; μηδὲν ὑπερφιάλως. Nihil temere, nihil prætervidere. Forsan non erravero, si addidero tertium

laconiſmum æque celebrem, quem *Alexander M.* quærenti, quanam ratione totum ferre terrarum orbem tam brevi ſub ditionem ſuam redegerit, reſponſi loco dediſſe fertur : μηδὲν ἀναβαλόμενος. Nihil procraſtinans. Quam enim in tempore venire omnium rerum primum ſit, noſtis ipſi, Audd. Honn. & medico acclamatis cum Poëta :

Principiis obſta, ſero medicina paratur,
cum mala per longas invaluere moras.

Atque illud alterum :

Temporibus Medicina valet, data tempore proſunt,
& data non recto tempore vina nocent.

Abſit igitur à vobis, o mei, inconſiderantia omnis atque animi levitas. Sit potius timor Domini vobis initium ſapientiæ ac prudentiæ practicæ, prouti toties inculcavit B. Parens, atque omni occaſione repetiit.

Non autem gravem modo dixi Medicorum ſtatum, verum etiam periculoſum. Neque id præter rationem. An ob invidiam, quam conciliaſſe olim Medicis videntur præmia pro reſtitutione ſanitatis dari ſolita ? Id quidem non arbitror, præſenti inprimis temporum egeſtate. Aliud, & longe quidem gravius, periculum eſt, quod ſoſtri loco reportant interdum Medici, quod etiam obtigit B. Parenti. Memorabilis eſt in ipſius vita morbus, inter graviores primus, quo graviſſime decubuerat ante annos fere ſedecim, quem pro omni ſua fide & dexteritate temporibus iſtis medice malignis, tanquam mercedem ab ægrotis, acceperat. Geſſerat Beatus Noſter priori adhuc ſeculo, temporibus longe malignioribus, quippe petechialibus, cum hujus ſeculi anno ſexto, quo laboraverat, non eſſet niſi tertiana epidemia, curam multorum graviter decumbentium, etiam Illuſtrium perſonarum, non ſine magna vitæ ac ſanitatis expoſitione ; Neque tamen tum infectus unquam, ſed Divina bonitate ac providentia miraculoſe ſervatus fuit, ſuccumbentibus paſſim & in ætatis flore abreptis Medicis præſtantiſſimis, Amicis quondam ipſius integerrimis. Scilicet hæc ſunt fatalia malignitatis, hoc eſt τὸ θεῖον illud *Hippocratis*, divinum in morbis, quod nihil aliud eſſe voluit B. Parens, quam DEI Providentiam, in quam venerabundus ponendam eſſe cenſuit ſpem omnem, quippe ſortes noſtras eſſe in manibus Domini agnoſcens. Huic igitur commendemus vias noſtras ; Ipſe providebit, Ipſe fecit & faciet omnia bene.

Superaverat B. Parens per DEI gratiam gravem iſtum morbum feliciter, ut muneribus ſuis iterum ſufficeret, quippe quæ ad ultimum usque menſem docendo curandoque indefeſſus obiit ; Manſit tamen usque valetudinarius, nec priſtinis viribus plene unquam fuit reſtitutus, ut continuam

nuam proin infirmi corporis habere cogeretur curam, ſtrictioris diætæ obſervantiſſimus. Poterit hac in parte nobis exemplo eſſe. Male quidem alias audiunt Medici, quod faciles ſint in præſcribendis vitæ regulis, quas ipſi non obſervant ; Et paſſim reſonat illud : Medice vivere eſt peſſime vivere. Nimis prolixus fierem, ſi pro dignitate dictum hoc tractare vellem ; hoc tamen audacter dico : Quemadmodum non ſtatim Medice vivit, qui ſe medice vivere vel dicit vel putat ; Ita is demum optime vivit, qui vere medice vivit, i. e. ſanitati ſuæ conſervandæ vel reſtituendæ congruenter. Abſit, ut vobis, qui integra gaudetis ſanitate, id perſuadere præſumam ; Nondum tempus eſt : Quid enim medico cum ſanis, quos nullis ſemet obligare legibus, nec egere Medico voluit *Corn. Celſus*. Olim de iſto cogitabitis. Ad vos mea verba dirigo, quibus valetudo minus firma, variis ſæpe morbis interrupta eſt. Fuit ſane B. Parenti abſtinentia, temperantia, legitimas ad regulas medicas ordinatus rerum non naturalium uſus per tria luſtra manifeſtum in morbis levamen, à gravioribus præſervamen, ægri atque debilis corporis ſuſtentamen. Si tædium vobis moveat diæta talis tanto tempore continuanda, ſi horrorem incutiat medicamentorum ſæpe ingratorum uſus, hoc ſolatii loco reſponſum habete : Magnam eſſe vim conſuetudinis, quam alteram naturam dici noſtis. Hæc B. Patri ſatis inſuetum olim vitæ genus reddidit familiare & facile, ut inter pocula aliorum liberalia bibere non ultra determinatam vini dilutioris portionem, ad oblatos cibos noxios ne moveri quidem appetitu, pro re magni momenti non reputaverit amplius. Nec ipſius exemplum probat aut requirit continuum, vagum, inconſtantem medicamentorum, naturam vel turbantium vel obruentium, uſum ; pauca enim & affectui ſuo appropriata, debito tempore (cujus exacerbationes diligenter notaverat, ut cum veſtra, qui Aſtrologiam exploditis, venia dixerim, ipſum vobis non acceſſiſſe, *efficaciam aſpectuum*, ut aſſerebat, toties in proprio corpore *expertus*,) & modo uſurpata erant, quibus ipſe toties ſublevatus fuit ; Non panaceæ, non arcana, non pretioſa, ſed quæ ipſe aliis præſcripſerat toties, quæ, ut omnia ſua, diſcipulis communicaverat fideliter, quibus proin ignota eſſe nequeunt. Donec tandem cœpit valedicere medicamentis, niſi quibus pro lenienda ſymptomatum ferocia, pro refectione conſumti corporis opus erat, valedicere Amicis, & ad beatam analyſin ſe componere.

O! itaque Salve æternum æternumque Vale, *Pater optime*, quieſce in pace, triumpha de ſuperatis tot malorum manipulis, fruere viſione DEI Tui, donec ſperata reſtitutionis die reuniatur ſpiritui corpus non divellendum poſthac. Nos ſuo quisque ordine ſequimur, exemplum patien-

tiæ & fidei in morbo & morte tua intuemur ; Interim dum ſpiritus hos urget artus, perpetuum pietatis monumentum, deſideratiſſimam tui memoriam intimis cordis fibris inſculptam circumferimus. Sit maneatque apud bonos Memoria Tua in benedictione!

Quod ſupereſt, Audd. Honn. id gratiis & votis dandum. In Almæ igitur hujus Eberhardinæ gremio natus & eductus, quid prius mihi ſit, quid potius, quam mentem animumque convertere ad Te, *Sereniſſime Princeps ac Domine, Domine EBERHARDE LVDOVICE, Dux Wurtenbergiæ Tuæ Potentiſſime, Heros Fortiſſime, Patriæ Pater Glorioſiſſime, Princeps EBERHARDINÆ Tuæ Nutritie Munificentiſſime, Domine Clementiſſime.* TIBI gratias. TIBI vota precesque. Tuæ Principali Clementiæ debeo profeſſionem, quam hodie auſpicor ; Tuo Gratioſiſſimo nutu & juſſu hanc conſcendi cathedram. Tuæ Clementiæ ſubmiſſo cultu me porro commendare non reformido. Tu autem, Dux Sereniſſime, vive feliciſſime, regna diutiſſime. *Cum DEO & Die* Würtenbergiam Tuam reſtitue priſtino Flori, priſtinæ felicitati.

Et Tu, Parentis Tanti Spes Tanta, Spes unica, *Sereniſſime Princeps Hæreditarie, Domine FRIDERICE LVDOVICE, Princeps ac Domine Clementiſſime*, gaude Tanto Exemplo Paterno, gaude bono omine nominis, *Princeps Pacis*, gaude aliquando regimine pacato, novos qui Europæ minantur tumultus procul à Terris Tuis eſſe velit benigni Numinis providentia. Inclina mentem ad protectionem Artium & Scientiarum, ut floreant, ut gaudeant Te Mecænate Celſiſſimo.

Sub Principe floret Univerſitas, Tuta, Læta, pulchro quatuor Facultatum choro inclyta, & ad ſe vocat ſermonem meum. *Magnifice Domine Rector, Reverendiſſime Domine Cancellarie, Ampliſſimi Domini Senatores, Patroni Venerandi.* Beneficia veſtra majora ſunt, quam quibus pro dignitate deprædicandis ſufficiam. Annitar tamen omni ſtudio, ut veſtram de me conceptam ſpem bonam adimpleam ; Vos modo infirmum patrocinio veſtro ſuſtentate. DEUS autem iſta Vobis retribuat, & vota Clientum pro ſalute veſtra exaudiat.

Et quid vobis, *Honoratiſſimi Domini Auditores*, pro patientia veſtra ? Nihil ſuppetit, niſi animus gratus, quo mea vobis ſtudia & officia viciſſim dedico. Vivite felices, gaudete deſideriorum veſtrorum ſucceſſibus exoptatis.

Vos

Vos denique, Clariſſimi Philiatri, agite, ſtrenue curſum veſtrum perficite; ego operam dabo, ut, ſi qua ratione ſtudiis veſtris quidquam poſſum contribuere, omni occaſione experiamini meam & induſtriam & fidelitatem.

Tu vero, *O Triune & Ter Sancte DEVS*, in quo ſum, vivo, moveor, qui principium es & finis actionum omnium, in Te devota mens precibus orationem terminat. Infinita ſunt ad hunc usque temporis articulum Gratiæ Tuæ beneficia, quæ nec animus aſſequi, nec eloqui lingua valet. Tibi ergo grates perſolvo humillimas, Tibi porro commendo vias meas. Largire quæſo, Pater Luminum, neceſſaria ſervo Tuo Spiritus dona, ad Divini Tui Nominis gloriam, ad commodum proximi; Diſcute mentis tenebras, & agnitione veritatis, quæ ſecundum pietatem eſt, animum imbue. Sic pſallam Nomini Tuo in æternum. *Dixi.*

RE-

RERUM IN OBSERVATIONIBUS ET APPENDICE PRÆCIPUARUM INDICULUS.

N. *Asteriscus numeris præfixus Appendicem designat.*

A.

Abortus cum sterno concavo & regione umbilicali prominente. 159
Abscessus spinæ dorsi. 166
mesenterii. 167
Academiæ Naturæ Curiosorum initia & progressus. * 103
Aethiopis mineralis usus in glandularum tumoribus. 496
Affectuum efficacia medica. 434
Amarorum præstantia. * 113
Amaurosis. 339
Amaurosi laborantis sectio. 390
Ambustio pedis lusoria. 442
Anasarca post convulsiones. 3
Anatome tympanitici. 91
Rhachitici. 101
L. B. de Kellner 140
hydropici. 175
Ardeæ stellaris. 283
phthisici. 302
empyematici. 393
hernios natæ. 592
vid. *exenteratio.*
Aneurysma verminosum. 519
Antimonii sulphur Indis familiare. * 126
Aphonia post variolas. 226
Aqua saponis ad partum difficilem. 117
Ardeæ stellaris anatome. 283
Areca. * 15
Arteriæ carpi læsio. 436
Arthritis ex dysenteria. 74
ab impositis lumbricis truculentior. 96
a catello mitigata. 97
Auris in ove surda constitutio. 498

B.

Balsamum Peruvianum album. * 124
Raccasira. * 123
Banilliæ. * 121
Betel. * 16
Bezoar. * 119
Biographiæ Medicæ specimen. 553
Boni Henrici hydragoga bonitas. 110
Boramez. * 155

C.

Cachexia incurabilis. 6
ad hydropem tendens. 179
Caffé Arbor florens. 204
Cajeputi oleum. * 123
Calculus vesicæ ex scroto protractus. 60
in urethra natus. 347
renum cum insigni cruciatu. 62
Calculi renum octaëdri. 65
in ventriculo. 117
in glandula bronchiali. 403
in vesica fellis. 404
R. J. Camerarii memoria. * 165

Cancer marinus rotundus major. 315
Canela, vide Cinnamomum.
Carbones fossiles. 235
Cardamomi species.* 120
Carlina in Hassia inventa. 286
Caro lupina antepileptica & hysterica. 91
Caryophylli Plinii.* 14
Catacambra. Catagamber.* 15. 117
Cephalalgia periodica decocto Café curata. 168
vesicatoriis sanata. 197
vid. *Dolor Capitis. Hemicrania.*
Cerebri compressio. 349
Cheirites coraloides albus Americanus. 66
Cicutæ radix devorata. 97
Cinnamomi historia.* 4
Cœcitas ex impetigine. 118
Cœli ardentis phænomena. 69
Conceptio falsa a plethora. 49
Costus aromaticus.* 122
peruvianus.* 15
Coxendicis dolor lacte curatus. 200
Crystallus Islandica in amethystum mutata. 244
Cuculus a rubecula enutritus. 285

D.

Diabetes spuria in variolis & morbillis. 297
Diarrhoea Café potu sanata. 88
Digitus cancrosus. 405
Dolor capitis, vid. *Cephalalgia. Hemicrania.*
æquinoctialis. 89
quartanus. 173
lumborum cum motu abolito. 319
Ductum thoracicum inveniendi enchireses. 500

E.

Ecstasis. 563
Enema per os rejectum. 82
Epilepsia hysterica cum amaurosi. 67
Equus docilis. 43
Equisetam causa abortuum. 521
Esus pastiancæ & intermixtæ cicutæ. 438
Exanthemata rariſſima. 533
Excrescentia carnosa in dorso. 246
Exenteratio, vid. *Anatome.*
hydrope thoracis extincti. 147
Experimenta circa vermes. 173
podagram cum nephritide. 272
de virtute corticis Peruviani adstringente. 274

F.

Fascinatio. 433
Febris epidemica Lipsiensis. 1
hectica ex rene exulcerato. 440
quartanæ curatio Timæana. 45
transformata. 475
Felis reviviscens. 282
Ferculum cruentum. 294
Festuca ossea vel quasi. 316
Fœtus humanus λιθοτόμορφος. 128
Fontis Neapolitani miranda. 366
Fragor in partu erumpens. 445
Fungus quernus Insulæ Manæ. 285

G.

Gazella Indica minor. 310
Gemellarum una alba, altera nigra. 143
Gentiana Indica.* 112

Ginseng. * 129
Glandulæ labii superioris. 398
in ingluvie coccothraustæ. 408
Glanduloſum corpus urethræ adnatum. 440
Gramen reſectum incrementa capiens. 277
Gravida fœtum convulſum pariens. 5
V. S. catharſes & acidulas ferens. 425
Guſtus abolitus ex caſu ab alto. 552

H.

Hæmorrhoides apertæ conſolidato gingivarum ulcere. 424
in puero menſtruæ. 480
Hectica demortuæ caſus. 112
Hemicrania periodica cortice Peruviano diſcuſſa. 169
Hippolithus. 484
Homo cur ſit? * 94
Humanitatis indago. * 85
Hungariæ epidemica hiſtoria. * 20
Hupo oleum. * 123
Hydrophobia fero accidens. 38
Hydrops ſaccatus. 339
Hydrops pectoris & pericardii difficulter dignoſcendus. 313
pulmonum. 468
Hypocaquana. * 118
Hyſſopus Ratisbonenſis. 120
Hyſterica paſſio urinæ potu fugata. 171

I.

Ictericia a morſu felis. 174
Indiæ rariora. * 111
Inteſtini ilei appendix. 156
Iſchiadicus dolor graviſſimus. 175
Iſchuria letalis ex tumore proſtatarum. 358
Jubaba cortex. 118

K.

Kikekunemalo. * 120

L.

Labiorum coalitus a variolis retrocedentibus. 53
Lacerta aquatica vomitu rejecta. 210
Lacrimæ paſſionem hyſtericam levantes. 449
Lactis Caffeati uſus. 174
Lapides quadrati. * 123
Laryngis & ventriculi interiora. 402
Lepra ſanata. 41
Lex Regia D. XI, viij. 395
Linguæ humanæ glandulæ & ductus novi ſalivales. 401
Lumbrici in abdominis cavo. 391

M.

Maculæ ſcorbuticæ nigræ. 148
Malabaricæ medicinæ ſtatus. * 106
Mania balineis gelidis curata. 191
Manus in ſepulcro ultra ſæculum a putredine immunis. 124
Maſſa carnea tuſſi rejecta. 432
Maxillæ dolor periodicus. 347
Medicus Malabaricus. 106
Medici in Ruſſia florentes. * 139
Melancholicus pedibus cereis. 65
Melancholiæ hypochondriacæ ſpontanea ſolutio. 547
Menſtrua vetulæ. 412
ſuppreſſa linteolis aceto frigenti immerſis. 194

Menſtrua præcocia perperam exiſtimata. 372
Metaſtaſis admiranda. 172
Methodus empirica ad hæmorrhoides. 48
Mictus cruentus. 89. 113
ex eſu aſparagorum. 172
octiduanas. 225
cum fruſtulis tunicaceis. 227
& vomitus Magicus. 147
Mors ſubitanea ex ſanguine in thoracem profuſo. 278
Mumia Perſica.* 150

N.

Nævi materni hereditarii expirantes. 420
Narciſſo-leucoii radix vomitoria. 286
Naturæ in ovis gallinaceis luſus. 243
Nervorum diſtenſio Peruviani corticis uſum ſequuta. 181

O.

Obeſitas ſeptuagenariæ aſthmaticæ. 170
Obſervata in cadavere trimuli. 525
Oleum ovorum anodynum. 87
Ophthalmia contagioſa. 87
urinæ fotu curata. 118
Orthopnoea curata. 115
Oſſium capitis ſinus. 597
Oſteocolla figurata. 328
Ovarii abſceſſus & hydrops. 165

P.

Pædarthrocace pro luxatione habita. 539
Palpebræ ſuperioris paralyſis. 296
utriusque. 548
Pareira brava.* 118
Partus veſicularis. 362
Pedra de cobras de cabello.* 122
Pedicali muſcarum. 409
Penna anſerina caule duplici. 65
Petroſelinum antiphthiriaſicum. 285
PETRI M. Ruſſorum Zari elogium.* 133
G. C. Petri ab Hartenfels memoria.* 158
Phocæ anatome. 9
Phthiſis acidulis curata. 424
Pilulæ ad dyſenteriam. 111
Pinguedo bubonocelen mentiens. 502
Placentæ ſenectutis.* 121
Polypus pendulus. 52
cordis, cachexiæ cauſa. 225
narium rarus. 360
ἄπους. 490
Polypoſa maſſa per alvum excreta. 430
Proles puſtuloſa. 155
Pſeudo iſchuria periodica. 257
Pſychroluſia variolis funeſta. 255
Ptyaliſmus imprægnationis index. 90
Pullus cornutus. 317
Pulvis Acherontis. 122
fuſorius. 123

R.

Radicum eſus noxius. 247
Regeneratio roſarum rubrarum in aceto. 484
Reſpiratio difficilis decocto raparum curata. 116
Rex roſarum novus. 328
Ruptura interiorum paſſionem iliacam mentiens. 265
Ruſſia literata.* 131

S.

Sabadilli semen.* 120
Sago.* 120
Saia radix.* 118
Salab radix.* 14
Salia volatilia oleosa hæmorrhagiis salutaria. 549
Sanguis serumque lacteum. 466
Sanguineis humani philtrum. 300
sputum anniversarium. 87
circulus in matre & fœtu mutuus. 407
an veteribus cognitus? 410
Scabies menstrua. 447
Scabiei retropulsæ noxa! 522
Scirrhus scroti, penis & pedum ex erysipelate. 212
uteri sanguineus. 478
Serpentis Americani calva diademata. 63
Scotophorus.* 528
Signum infanticidii incertum ex pulmonibus. 414
Spina ventosa femoris. 318
Spiritus vini tartarisatus ad tincturam antimonio extrahendam ineptus. 494
Splenetica puella! 62
Sternutatio exitialis. 117
Substantia glandulosa per urinam excreta. 227

T.

Talci usus Medicus.* 125
Tanzùc terra Sinensium bezoardica.* 106. 111. 126
Thea.* 120
Thermæ ex scoriis. 29
Trepanatio. 452
Tumor cruris monstrosus. 55
Tumor œdematosus brachii cum scirrho glandularum maxillarium. 57
manus osseo folliculo inclusus. 76
phlegmonodes brachii. 108
inflammatorius ex colica. 294
Turfæ. 228
Tussis puerorum epidemica. 353
Tympanites V.S. curatus. 550

V.

Variolarum insitio. 133
malignarum Francofurtensium descriptio. 560
deformitas præcavenda. 474
Vasorum umbilicalium ruptura in partu. 451
Vegetabilia exotica. 80
Venenorum applicatio externa. 252
Venæsectio urinæ suppressæ commoda. 551
Vermes luis venereæ comites. 549
Vertiginis remedium, tubarum clangor. 88
curatio à capitis vulnere. 119
Vesica bovis gemina. 158
per membranum in duas cavitates divisa. 170
fellis maxima. 327
Vespertilio mortuus. 329
vivus. 457
Vespertilionum latibula. 462
Visci querni decoctum salutare. 422
Ulcus cancrosum in faucibus. 225
dorsi ad pleuram penetrans. 320
Ulmi cortex hydropicis salutaris. 429
Vomicæ pulmonum. 418
partium abdominis. 322

Unguen-

Unguentum ophthalmicum. 323
Ureteres a calculo obturati. 455
Urinæ difficultas a proſtatis tumefactis. 356
ſtillicidium perpetuum. 595
chyloſæ. 552
Uteri prolapſi exſectio non letalis. 158
inflammatio cum febri acuta. 367
Uteri ruptura ex partu difficili. 397
Uteri craſſities in gravidis. 406
Vulnus abdomen utrinque penetrans. 334

W.

Wildeganſi pillulæ.* 129

Z.

Zinghi, aniſum ſtellatum.* 125

EX ERRATIS
extantiora quædam emendanda.

Pag. 2. lin. ult. pro confœdatas legè confœdatos. pag. 13. lin. 3. pro viſcere lege viſcera. pag. 43. lin. 25. pro DALHARDINGII lege DETHARDINGII. pag. 45. lin. 27. pro reddere lege redderer. pag. 58. lin. 27. pro perfecta lege profecta. pag. 70. lin. 16. pro nudatim lege undatim. pag. 137. lin. 14. pro emptio lege eruptio. pag. 139. lin. 19. pro opponere lege apponere. pag. 145. lin. 19. pro incoluimus lege incolumis. pag. 177. lin. 26. pro natu lege ſtatu. pag. 180. lin. 17. pro ad lege ac. pag. 191. lin. 8. pro renis lege venis. pag. 231. lin. 9. pro dentiſſimis lege denſiſſimis. pag. 232. lin. 16. pro aliquot lege aliquod. pag. 243. lin. 13. pro debes lege debeo. pag. 261. lin. 20. pro latici lege volatici. pag. 303. l. 4. pro eum lege cum. pag. 304. l. 27. pro Heræ lege Herbæ. pag. 309. lin. 1. pro flt lege ſit. pag. 321. lin. 2. pro conſolationem lege conſolidationem. pag. 349. lin. 4. pro paribus lege partibus. pag. 354. l. 29. pro vegebat: Syrius lege regebat ſirius. pag. 263. l. 2. 3. pro impulſæ blunto lege impulſu blando. p. 374. l. 21. pro profectus lege profeſſus. pag. 375. l. 1. pro Gradus lege Gradius. pag. 380. l. 21. pro reditus lege redditus. pag. 382. l. 13. pro inundatur lege inundetur. item l. 15. pro in exuſtatione lege ex incruſtatione. pag. 389. l. 7. pro protundere lege protrudere. pag. 397. lin. 18. pro duobus milliaribus lege uno milliari. pag. 410. lin. antepen. pro quia lege qui. pag. 414. l. 22. pro expirare lege expiare. pag. 429. lin. 11. pro nec lege cum. pag. 437. l. penult. pro eadem lege eædem. pag. 439. l. penult. pro transferentibus lege transferendis. pag. 445. l. 24. pro peneſtralibus lege penetralibus. pag. 446. l. 21. pro aditum lege editum. pag. 560. lin. 12. pro D. lege Dn. D.